

AANVULLINGEN

I - 4

Verkrachting Tolvenst: over verzonnen 11-7-2000

SCHERPENZEEL - Een 17-jarig meisje uit Scherpenzeel heeft verzonnen dat zij op de ochtend van nieuwjaarsdag in het centrum van het dorp zou zijn verkracht. Dat heeft de politie vastgesteld. Het meisje heeft toegegeven dat zij de verkrachting om persoonlijke redenen had verzonnen. Zij krijgt een proces-verbaal voor het doen van valse aangifte.

July 1999

CORE ISSUE

Philosophical Faculty of the University of Nis

Globalization and the New World Order

The contemporary world at the end of the 20th century is confronted with an unpromising outlook and an uncertain fate of the mankind. The last decade of this century has been marked by the implosion of socialism, the crisis of the welfare state and the Euromodel of social development, with a simultaneous expansion of neoliberalism as the Anglo-Saxon model of progress, and an increasingly aggressive onset of the forces of the new world order on the globe's political scene. The official international order, reposing on the UN and its institutions, is being openly challenged and is ushering a process of anomy in international relations where sheer force stands above right and justice.

After the Second World War, in addition to the UN as its official structure laid down in 1945, at least another three sub-systems barged into each other as alternative projects of international relations, i.e. global world order. These were:

1. "Soviet" – in the form of a socialist community and socialism as the world process;
2. "Anglo-American" – in the form of Westernization, globalization and a new world order;
3. The project of an order championed by the non-aligned movement.

Following the collapse of socialism and the destruction of the Berlin Wall in 1989, the balance of forces in the world was altered. Projects of pro-socialist and non-aligned orientation were brushed aside and the United States imposed itself as the only global power with its own project and practice of unipolarism, the new world order and global planetary domination.

Notwithstanding the process of globalization, the world system is torn along hostile class and social lines. The contemporary transnational and corporate capitalism, anxious to multiply its profits, is charged with numerous contradictions and conflicts. Seeking global domination, the forces of the unbridled mega-capital are trying to reshape not only the economic but also the military and political map of the world. It is in this context that we should view the metamorphosis of the NATO

from a defensive to an offensive alliance, and the resurrection of the "gunboat diplomacy" at the end of the 20th century. A new lease on life is being given to Clausewitz's description of the war as "politics being conducted by other means" and to geopolitical projects and conflicts.

The task of global sociology, i.e. the sociology of international relations is to recognize behind the silhouettes and masks on the political scene, within the existing social and historical processes, the essence of their tendencies and actors, to reveal the direction and sense of their struggle. Sociology of international relations, in that sense, must help us abandon the illusion of a one-dimensional and harmonious perception of the world and to explain scientifically the current dynamics of international relations.

I. MONDIALISM, GLOBALIZATION AND NEOIMPERIALISM: TRENDS AND ACTORS

Mondialization or globalization is the process of interdependence of contemporary states within the world system. Mondialization is not a new world phenomenon. Interaction of the societies is as old as the history of mankind, although its mechanisms and effects differed in different epochs. There is an essential difference between interaction among societies of the old pre-capitalist times and those in the process of mondialization, which had arrived with capitalism or the contemporary global world society.

There are three distinct phases in the expansion and mondialization of capitalism:

1. the phase of mercantile and liberal capitalism (1500-1800);
2. the phase of industrial capitalism, including monopoly and state capitalism (1800-1950);
3. the phase of mondialized capitalism (from 1950 onwards).

Neomarxist Samir Amin, in his study *Defense from Mondialization*, shows that imperialism is not just one single phase but a permanent feature of capitalism¹, which manifests itself differently. Its basic nature is revealed in its desire to expand and to dominate and subjugate other peoples. Samir Amin showed how the inequitable exchange of labor between North and South, between the center and periphery, fosters unequal relationships of dependence and how mechanisms of imperialist mondialization are being established. This author is particularly interested in international economic rela-

¹ S. Amin, *La Défense contre la Mondialisation* (Defense from Mondialization), Paris, 1998, p. 157.

Editorial Note

This issue of the *Review of International Affairs* features a core on the globalization trend. The three articles published here deal with the ongoing processes that are increasingly turning the world into a unique whole. Although there is no coherence in concepts or evaluations of consequences of this shift yet, we should not stay aloof in waiting for the change to run its course, clearing, eventually, every ambiguity and setting down all elements into a neatly ordered scheme. Indiscriminately used terms such as globalization, internationalization, transnationalism or mondialization accompanied by obvious lack of agreement regarding the precise measure of spatial, time and sectorial density of attained levels of globalized life point out that management of globalization is still beyond our reach.

The contributors to this issue have not been hesitant. They have accepted the challenge of analyzing the phenomenon of globalization in the midst of its evolution. That is why there is no accord among them. They grasp the content of globalization and perceive its scope differently. They are in disagreement while charting its direction, singling out its actors, and finding out its sources or causes. The only understanding they share in studying the processes of globalization seems to be the concluding remarks on its uneven pace and its still unknown outcome. For that matter they present no exception to the general manner of thinking and handling this issue.

The author of the first article points out the reviving importance of monopoly of force as a tangible ingredient of power after the implosion of socialism and subsequent erosion of the advances gained by the welfare state and the European model of social development. He contends that globalization, apart from possibilities of improving the conditions of mankind, is working at present against small and medium-sized countries, particularly those with ethnically mixed population, enabling them to ascertain fully their sovereignty.

Close intertwining of national economies and spreading patterns of freer flow of goods across state borders are often taken as an unmistakable proof of globalization. The second contributor to this volume introduces new developments that take place in the global trading practices. She has focused her attention to its major achievement, i.e. the establishment of the World Trade Organization, the new agreements and rules for global trading negotiated among the WTO countries, the requirements for access to this organization of the new members as well as the issues that will be on the agenda of the forthcoming WTO Ministerial meeting in Seattle.

Any preview of globalization would be inadequate if the processes, actors, new instruments, businesses, especially electronic trading, and internationally accepted standards flourishing on the global financial markets are not taken into account. It is from this angle that the third author argues that dynamic upgrading of financial markets over the last decade and the new impact given to it by the introduction of the single European currency has changed irreversibly the configuration of the international financial system moving it closely to the globalized one.

All contributions to this volume enable the insight into a variety of existing analytical approaches in Yugoslavia and consequently divergent recipes for policies and actions suggested for improving the country's capacity to cope with the multiplying and multifaceted requirements of globalization.

The selected documents in this issue bear twofold relation to the special core on globalization trend, proving that all along it we do urgently need to make a new social contract not only between citizens and state, among states or between capital and labor but also between reason and truth.

On the one hand, there is a widespread belief that globalization is carried out and enhanced by unhampered information flow covering every event on any spot on the globe. Unfortunately, this corollary does not say anything about the necessity that globalization can thrive only when information are true.

Jared Israel in his recent *Commentary* has presented a few convincing observations on how and why the false information have been produced in preparation of and during the NATO aggression against the Federal Republic of Yugoslavia. By parroting the NATO line, the media simply abandoned the first rule of investigative reporting and disavowed the freedom of information for becoming the recruits of NATO in construing the justification for its crime of air-war against Yugoslav civilians. The presented document titled *Preliminary Assessment of Destruction and Damages* inflicted upon Yugoslavia by NATO's air-strikes primarily against nonmilitary targets, as well as the Ramsey Clark's *Indictment* charging NATO countries and their leaders for war crimes in Yugoslavia proves not only the magnitude of biased editing of reality performed by media on the global scale, but also the reasons why such a job is being continued.

On the other hand, many analyses have ventured to prove that globalization is followed by fragmentation, by decoupling between territoriality and sovereignty and slow receding of nation-states. The documents in this issue on Kosovo and Metohija show that there is no other link between globalization and fragmentation except direct support for militants of the so-called "KLA" that by terror, genocide and ethnic cleansing of non-Albanian population are tearing apart the very fabric of organized social living in this province of the Republic of Serbia. The selected documents concerning the situation in Kosovo and Metohija present accurate evidence that globalization and fragmentation of sovereignty go hand in hand only as a deliberate policy option pursued by those with high stakes in misery, suffering, utilization of crime, not in activities of globalization that might bring liberation and improved living conditions for every human being on this planet.

The documentary block in this volume corroborate conclusions that Jared Israel has drawn on the situation in Kosovo and Metohija: "First, Kosovo is under a reign of terror by the Kosovo Liberation Army, with NATO's blessing" and "second, both NATO and the KLA have a strong interest in proving that the Serbian government had a policy of genocide against Albanians. NATO needs to prove this because the existence of Serbian genocide was NATO's justification for bombing Yugoslavia for 78 days. The KLA needs to prove it because Serbian genocide is the KLA's justification for driving Serbs and 'Gypsies' out of Kosovo".

Numerous uncertainties still cloud the possibilities to enjoy the positive effects of globalization. The policy of snatching them all for the exclusive benefit of the most powerful states and organizations makes strange bedfellows and comrades in arms.

tions in the era of contemporary global corporate capitalism. Under the neoliberal countenance of the contemporary capitalism, as seen in Reaganism and Thatcherism, he exposes its neoimperialist essence, i.e. the quest for the planetary dictatorship in the service of the transnational mega-capital.

In contrast to the order prevailing between 1950 and 1990 – that was characterized by co-existence of: (a) Euromodel of the welfare state (a kind of compromise between labor and capital), (b) national-liberation movements of modernization of the Third World, and (c) the Soviet model of socialism – the contemporary setting bears the brunt of erosion and implosion of all three models of society, and of aggressive expansion of unbridled mega-capital forces. Nowadays, we have a revolution of information and communication, of financial markets and information networks, as well as a recrudescence of imperialist ambitions of the most powerful states of the world center. This is seen notably in a specific connivance between the financial oligarchy and the forces of the military-industrial complex and the tycoons in the mass media industry. It is in the interests of these forces that the ideology of neoliberalism, globalism and neoimperial planetary domination was developed. It mirrors the aspiration of the oligopolists to dominate the economic, ecological and communication resources of the contemporary world, to exploit the world of labor and enrich themselves on surplus labor and extra profits. The United States is seeking to preserve international inequalities and extend its world hegemony. Through its ideologists, Zbigniew Brzezinski and others, it advocates the concept of imperialist mondialization, i.e. a global domination of the world.

The theory and ideology of globalism was developed by Zbigniew Brzezinski in his works *Between Two Epochs* (1970) and *The Grand Chessboard* (1997). In these and his other works, this "Richelieu of transnational capitalism", as he is called, lays out his theory of a technotronic society, of the US as the "global disseminator of the technotronic revolution" in the world. According to Brzezinski, the world has entered the stage of globalism which will be the ideology of the 21st century.

Globalism takes man as citizen of the Earth, member of one single world community.² This cosmopolitan vision of globalism runs against nation-states sovereignties. In this sense, globalism is an expression of the interests of the transnational corporations and the United States which is yearning to become a leader in the global unification of the world.

² S. Avramov, *Trilateralna komisija – svetska vlada ili svetska tiranija?* (Trilateral Commission – a World Government or a World Tyranny?), Veternik, 1998, p. 64.

Globalization, as the developmental mega-trend, expresses the dialectical process of planetary expansion of certain activities and forms of association which cover the entire world, their mutual liaison and dependence. In the contemporary world society, as the expression of scientific and technological development and international division of labor, internationalization of numerous activities and sectors of the society – technology, economy, communication, politics, culture, ecology – has been carried out. Increasingly, reference is being made to the phenomenon of global changes which cannot be successfully resolved within the boundaries of one single country, state or nation, but call for their solution at the regional or planetary level. Globalization, as a complex process, covers different domains and has different dimensions. One may speak of such dimensions of globalization as, for example, technological, economic, political, informative, or cultural globalization. Globalization as a process and dialectical social relationship can also be analyzed through an interaction of the system of nation-states, world capitalist economy, international division of labor, world military order and cultural and communicational globalization.³ Globalization itself, as an expression of scientific and technological progress, is not a negative phenomenon, especially when its effects on society development do not deny the identity of national and cultural collectivities, but synthesize them dialectically, unify and democratically integrate them. It should, however, be pointed out that monopoly forces can use globalization for neoimperialist purposes of domination and subjugation of peoples, and against mankind.⁴ There is a great deal of criticism on the part of neomarxists and postmarxists

³ A. Giddens, *Posledica modernosti* (The Consequences of Modernity), Belgrade: "Filip Višnjić", 1998, pp. 74-81.

⁴ Social analysts of our time have contradictory views on the phenomenon of globalization. Thus, for example, Giuseppe Boffa, in his study *The Last Illusion – the West and the Victory over Communism*, writes critically about globalization between the myth and the reality. He says that "globalization is unceasing since the proliferation of information techniques or of modern instruments of communication cannot and should not be halted, so more than one possible policy is resulting from that. All will depend on the choices which people, governments, social movements and parties will know how to follow. This is today a big stake in of the political struggle." He also points out the accompanying negative effects of the processes of globalization and neoliberal development in the world, including a frightful growth of unemployment, social inequalities and internationalization of crime (the birth of "a real criminal economy in the world" and "growing globalization of financial capital"), renewal and upsurge of nationalism, but also the revamping up of geopolitical and geostrategic conflicts. See G. Boffa, *Poslednja iluzija* (The Last Illusion), Niš: "Prosveta", 1998, pp. 170-185.

against the negative effects of the process of mondialization and globalization.⁵

2. GENESIS OF THE NEW WORLD ORDER AND THE POSITION OF THE NATION-STATES

All attempts by the UN, following World War II, to establish new and just international economic relationships have unfortunately failed because they were sabotaged by the rich. The last such attempt was seen in the activity of the well-known Brandt's Commission for the South. In its report the Commission pointed out the depth of the chasm separating the North from the South and the necessity of building a just international order, which would be more solidary and responsible for the development of the developing and underdeveloped countries in the world.⁶ With the implosion of socialism, abolition of a bipolar balance of forces in the world in 1989, and the marginalization of the non-aligned movement, it was clear that the last barriers against uncontrolled expansion and against an aggressive onslaught of the mega-capital forces had fallen down. George Bush in 1989 at the University of Texas, expressed this globalizing tendency as the building of a new world order. Of course, he meant an order that would serve the rich and the powerful: world financial oligarchy, transnational corporations and the military-industrial complex.

Instead of the announced development in the direction of the building of a multipolar world, we are now faced with the process of unipolarity. Namely, the US have instrumentalized and privatized numerous institutions of the UN (the World Bank, the IMF, Security Council, the Hague Tribunal). They retained the NATO structure to serve as the military whip to enforce discipline and obedience in the world. This alliance, which at first was formed as a defensive union of Western countries, has now turned into an aggressive organization serving American goals in the building of the new world order. Following the pulling down of the Berlin Wall and the disbandment of the Warsaw Treaty, the NATO lost its original meaning and has turned into the untamed shrew, the iron fist of the American policy for reshaping the world in the service of cosmopolitan capitalism. The forces of the NATO are today in function of the theory and practice of limited sovereignty which are champi-

oned by the masters of the new world order, of the US as the world policeman leading the struggle against freedom and independence of the nation-states.

As Noam Chomsky has shown in his studies *What Uncle Sam Really Wants?* (1992) and *World Orders – Old and New* (1994), the US are making use of their international technological preponderance to continue robbing the world and imposing planetary dictatorship in the interests of a handful of the richest countries and their big bourgeoisie. For this reason all those countries, institutions, movements, organizations and individuals in the world who want independence, freedom and justice are their targets. This is why an assault upon the European model of social development and institutions of a welfare state, independent governments and national liberation movements, trade unions and left-wing parties is being made. In other words, under attack are all institutions and organizations which are in favor of the world of labor and defense of national sovereignty and in opposition to the US imperial hegemony.

Chomsky in his analysis reveals various mechanisms of action of the "forces of the new world order" in numerous countries of the world, particularly in Latin America, Asia and Africa, designed to bring down independent governments and install vassal satellite regimes. He shows how Monroe's doctrine of "America to the Americans", proclaimed in 1823, has cynically, at the end of the 20th century, transformed itself into the right of the Americans to intervene everywhere and for everything in the world. Chomsky ended his studies with a strong condemnation of the masters of the new world movement but also with the finding that this is basically not a new but the old order clothed in a new garb.

That the conception and practice of the foreign policy is more or less an expression of the logic of the domestic policy of a country, is best shown by the study of Zbigniew Brzezinski, *The Grand Chessboard* (1997). Namely, the uncontrolled forces of the world mega-capital want to thrust themselves upon the world not only through the neoliberal philosophy of economic development but also through new international relations and by redrawing the political map of the world. In this study Brzezinski unflinchingly presents and reveals the ambitious and aggressive plans of the US to become the global leader in the 21st century who will govern the world, determine the position and role of others, regional and local actors alike. Skillfully betting

⁵ More on such criticisms can be seen in the studies by Samir Amin, *La Défense contre la Mondialisation*, Paris, 1998; Ernest Mandel, *Trois Cents Ans de Capitalisme* (Three Hundred Years of Capitalism), Paris, 1998, and Pierre Bourdier, *La Misère du Monde* (Misery of the World), Paris, 1992.

⁶ Willy Brandt and als., *Sjever i Jug – program opstanka* (North and South – a Programme of Survival), Zagreb: Globus, 1982, p. 36.

⁷ Noam Chomsky, *Šta to (u stvari) hoće Amerika?* (What Uncle Sam Really Wants?), Belgrade: Institute of Political Studies, 1994, and *Svetski poredak – stari i novi* (World Orders – Old and New), Belgrade: SKC, 1996.

on the card of ethnic and religious conflicts in the "ethnic cocktail" areas, i.e. in the states having nationally mixed populations, the United States provoke and manage the crises and conflicts, using them for their own geostrategical aims. Their geostrategical goal is obviously to keep Europe in a checkmate position and during the 21st century to conquer Russia and Euroasia. In this context of geostrategical games, the Balkans is the gateway for the further penetration of the NATO to the East.⁸

The aggressive neoimperialism has a longer history than is customarily claimed. Namely, the US, immediately after the setting up of the United Nations Organization, simultaneously began forming a new transnational military power structure of NATO in 1949. In his study, *Tomorrow's Equilibrium* (1957), Robert Strauss Huppe elaborated a concept of the US strategic domination in the world. According to him, the most important question for the US is the unification of the globe under their leadership. The leader in that global unification should be the United States, their military might being the first and irreplaceable attribute of that sort of leadership.⁹ The consummated theoretical conception of transnational imperialism and the US struggle for a global domination in the 21st century is contained in Brzezinski's study, *The Grand Chessboard* (1997). In this study he openly states that the old-fashioned United Nations Organization should be supplanted by a newly formed Security Council, expressing the new structure of power.

Neomarxist Samir Amin, in his study *Defense from Mondialization* (1998) and in *Capitalism, Imperialism, Mondialization* (1998), analyzes relationship between the process of the development of capitalism, mondialization and imperialism through history to the present time. His analysis shows how – through a system of inequitable exchange of labor and unfair distribution of social power – the processes of globalization are instrumentalized for imperialist purposes by the forces of big capital and particularly by the US.

Samir Amin reveals that the US performs its neoimperialist role through five monopolies:

1. monopoly in the sphere of new technologies;
2. control over world finances;
3. control of natural resources;

4. monopoly in the UN and its principal institutions (the IMF, the World Bank);

5. monopoly of military power.¹⁰

Notwithstanding the new world order being legitimized by a mythical form of free market, democracy, open society and human rights, its socio-economic being is the expression of the interests of the forces of mega-capital, transnational corporations, financial oligarchy and the forces of the military-industrial complex.

The new world order's strategical mechanisms of the enforcement of its will are:

1. the imposition of the neoliberal model of development and transition, in the form of dependent modernization and neocolonialism;
2. the process of globalization which annuls state sovereignty of the nation-states;
3. the forms of cultural imperialism (by Westernization of the world as its modernization);
4. the instigation of internal conflicts (ethnic and religious particularisms) and instability, and managing and using them for its own geostrategical interests;
5. the direct military intervention to bring down legal democratic regimes and to install satellite elites which will promote and serve its imperialist interests.

In this case war really is seen just as Clausewitz once saw it, as the "continuation of a policy by other means".

In the face of such a structure and distribution of social and political power at the end of the century, we may wonder where the mankind is going to? Analysts foresee four possible scenarios for the development of future international relations:

1. unipolarism – i.e. planetary dictatorship by the new world order and the United States;
2. return to bipolarism;
3. geopolitical chaos and the third world war;
4. multipolarism – a democratic polycentric structure of relationships.

Unfortunately, although the last mentioned option is optimal and just for the development of equitable international relations, it is today being suppressed by aggressive neoimperialism of the forces of the new world order and the aspiration of the US to effect a global domination. Such a world order (new/old) is not an international democratic order, since it is being built on *diktat* of the transnational mega-capital and is in the interests of the developed states of the "world center". It serves a rich minority and upholds an unfair redistribution of power among states, instead of being democrat-

⁸ Z. Brzezinski, *The Grand Chessboard – American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*, Washington, D. C., 1997.

⁹ Milan V. Petković, *Sila i moć u međunarodnim odnosima* (Force and Power in International Relations), Belgrade: "Kalekom", 1997, pp. 76-77.

¹⁰ S. Amin, "Capitalisme, imperialisme, mondialisation", *Le manifeste communiste – 150 ans après*, Paris: Rencontre Internationale, Contributions publiées – 2ème dossier 1998, p. 59.

ically constituted on a free association of peoples and states and through a free alliance of the processes of democracy and integration in the world.¹¹ Hence, it is today necessary to develop a broad democratic anti-imperialist world movement capable of preventing the birth of a system of planetary dictatorship, i.e. neofascism, and at the same time being able to clear the way to an authentic alternative in the development of mankind as the community of equal peoples and nations.

The current position of nation-states is determined by a number of internal and external factors, among which the placement in the international division of labor and geopolitical position prevail. It should be pointed out, however, that at the end of the 20th century the sovereignty of nation-states is being assailed both from outside and from inside. From outside, influenced by globalization and its protagonists a deterritorialization of sovereignty is taking place (it is divided up and transferred to supranational and transnational regional and international organizations and institutions). From inside, it is disintegrated through the destructive action of the forces of tribal particularism (separatism by ethnic and religious movements) in pursuit of autonomy and secession. In this connection Christopher Lasch, in his study *The Revolt by the Elites: And Betrayal of Democracy* (1995), writes: "The weakening of the nation-states is immanent to both of these phenomena – movement towards unification and an apparently contradictory movement towards fragmentation. The state can no longer prevent ethnic conflicts nor, on the other hand, can stop the forces leading to globalization. Ideological nationalism is attacked from both sides: from the partisans of ethnic and racial particularism, and also from those who claim that the only hope for peace is in the internationalization of everything, from weights and measures to artistic imagination."¹² The forces of the new world order are instrumentalizing, for their geostrategical needs and goals, both of these two processes – globalization as well as internal ethnic and religious conflicts – in order to destroy the sovereignty of the small and independent states and to subject them to their neoimperialist interests. In such situation and exposed to numerous pressures a number of these countries sees salvation in regional integrations which mitigate these conflicts both from outside and inside.

¹¹ Jelica Štambuk, "Između diplomatije i sile" (Between Diplomacy and Force), *Smisao*, No. 6, 1999, pp. 39-41.

¹² Christopher Lasch, *Pobuna elita i izdaja demokratije* (The Revolt of the Elites: And the Betrayal of Democracy), Novi Sad: "Svetovi", 1996, p. 49.

3. POSSIBLE WAYS OF RECOVERY OF THE REPUBLIC OF SERBIA AND THE FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA AND THE STRATEGY OF THEIR DEVELOPMENT IN TERMS OF GLOBALIZATION

The Federal Republic of Yugoslavia, since its inception in 1992, has been subjected to political pressures and media demonization, and since May 1992, also to a *sui generis* economic war, waged through the sanctions.

These various outside pressures and forms of destruction of our country culminated in the open military aggression by the NATO on March 24, 1999. The economic sanctions and the war have devastated the Republic of Serbia's economy, particularly some of its vital branches (industry, petro-chemical industry, communications and others).

For the renewal and development of the Republic of Serbia and the Federal Republic of Yugoslavia it is necessary to build a new platform of democratic and mass mobilization of the population and of the most rational use of all the resources and factors of development, in order to initiate the economic recovery for reaching the threshold of normalization. That is a precondition for the opening of a new cycle of their development and reintegration into European economic activities.

In that sense it is necessary to meet the following prerequisites:

1. democratic national unity of the population and its mass mobilization for the reconstruction of the country devastated by the war;
2. redefinition of the development strategy, centered upon a radical reform of the economic and political system of society, relying on small and medium size enterprises, and on an active role of the state, as well as on widening and deepening of the process of democratization (through reaffirmation of the institutes of the authentic functional federalism, participative democracy, local and regional self-government);
3. the elaboration of a new demographic policy as the key segment of a national program and development policy of the Republic of Serbia and the Federal Republic of Yugoslavia;
4. promotion of a program of struggle for the unity of the Serbian people's cultural space and the preservation of their national and cultural identity, irrespective of the current political geography, with a radical opening towards the Serbian diaspora and the engagement of its human and financial resources for the development of the Republic of Serbia and the Federal Republic of Yugoslavia and the affirmation of our national interests in the world;

5. redefinition of the science and human resources policies at home, through affirmation of the principle of positive selection, larger allocation of means into scientific and developmental research; in other words, the genuine reaffirmation in practice of the science and human resources as a key leverage of the further development of our society and democratic circulation and changing of the elites;
6. implementation of a program of material and spiritual recovery of the country, its further development and active preservation of its sovereignty in contemporary conditions of globalization and ethnic conflicts require that the Republic of Serbia and the Federal Republic of Yugoslavia elaborate a new project of association to the Balkans and European integration processes as the only way to carry out simultaneously the mitigation and pacification of the growing ethnic and religious conflicts in the Balkans and to open a room for the reform and modernization of the country's potentials and their strategic formation in accordance with the demands of modern society.

Clearly, the above formulated goals for the revival and development of the Republic of Serbia and the Federal Republic of Yugoslavia do not have an equal weight and significance.

Yet, it is certain that for stepping out of the present situation, it is necessary to make a radical turnabout in the "foreign policy" of the economic development of the country, which will lead to the removal of the sanctions and the country's return to international institutions, as well as its reapproachment to regional and European integration processes. It is a prerequisite for the institutions such as the IMF, the World and the European Bank for Reconstruction and Development, within the framework of the program of renewal and reintegration of the Balkans, through a new "Marshall Plan", to help the country's reconstruction. Without it, its own poverty and hopelessness will swirl the country down into the growing social contradictions and conflicts with uncertain repercussions on our internal development, as well into numerous problems of the preservation of our own sovereignty and integrity.

For this reason, it seems that now, at the very start, it is necessary to define precisely what I call the key prerequisite and guideline on program for the reconstruction and development of our country.

Today, regarding the question of regionalization, there are four approaches relative to the area of the Balkans and the Federal Republic of Yugoslavia:

1. the American Initiative for Cooperation in South-Eastern Europe (SECI);
2. the initiative of the European Union – a regional approach;
3. regional integration through the so-called Pan-Slavic Community;
4. the autonomous initiative of the Balkan countries on regionalization.

Certainly that these four different projects of regionalization and reintegration of the Balkans have different implications for the development of the Balkan countries, for national and regional sovereignty of the area of the Balkans. Undoubtedly the best development alternative is the building of an autonomous initiative of the Balkan countries for good-neighborliness and cooperation, as a vehicle for inclusion into the processes of the European Union's integration. However, in politics, one must rely on reality and not on ideal projects, often remote from actual interests and relations in the world. It seems, therefore, that it is now the last minute for our country to make a radical step towards the European Union if it has a bent for accelerated development.

While respecting the peculiarities of the Balkan paradigm of development¹³, with the underlying thesis on "organic communities", and the Pan-Slavic spiritual community, which must be appraised because of our cultural and national identity; and taking a critical view of the American initiative SECI, that beholds the Balkans instrumentally from the standpoint of globalization, it is indispensable for the Balkan peoples and states to enact mutual cooperation and integrate themselves into the European Union and, as much as is possible, build in this context their own autonomous regional concept of development.¹⁴

Translated by Boško Milosavljević

¹³ Blagoje Babić, *Prelaz u tranziciju* (The Passage to Transition), Belgrade: "Prometej", 1996, p. 8.

¹⁴ The author, Branislava Alendar, may have been right when she claimed that the road to Europe through the Balkans might be very long and uncertain and that "this speed will above depend on the question of the maturity of the nation and its capacity for

cooperation and integration, a capacity that will be above all determined in the Balkans. Once they have affirmed themselves in the Balkans, their way to Europe will be open..." See Branislava Alendar, "Put za Evropu preko Balkana može dugo da traje" (Road to Europe through the Balkans might last long), *Balkan '97*, Belgrade: Evropski pokret u Srbiji, 1997, p. 153.

The World Trade Organization

The World Trade Organization (WTO) was founded after the Marrakech Agreement, which came into effect on January 1, 1995. It is the result of previous multilateral trade negotiations within the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT), including the final Uruguay Round from 1986 to 1994. At the Conference in Marrakech, on April 15, 1994, over a hundred countries adopted the decision to begin transition of the GATT into the WTO.

The agreement within the World Trade Organization, unlike GATT which regulated only trade in merchandise goods, encompasses another 29 special instruments which regulate other economic sectors such as: trade in services, intellectual property rights, trade aspects of investment, agriculture, textiles, technical barriers to trade, rules on origin, etc.

The WTO organs are the Ministerial Conference and the General Council. The General Council consists of: the Council for Trade in Services (the sub-organs of which include the Committee on Trade and Development, the Committee on Balance-of-Payments Restrictions and the Committee on Budget, Finance and Administration), the Council for Trade in Goods and the Council for Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

1. GENERAL PRINCIPLES

The basic principles, on which the rules of international trade are based, are inherited from GATT. They are:

- *general treatment of the most-favored-nation;*
- *the principle of non-discrimination*, that is national treatment;
- *the freer trade*, as defined in GATT.

The mentioned principles are applied with a large number of exceptions related to tariff unions, free trade areas or to certain specific features of sectors. They are most numerous in the General Agreement on Trade and Services (GATS). This agreement covers air-traffic services, telecommunication services, financial services and movement of work force related to service provision (specially regulated by Annexes to the Agreement).

Other principles of the WTO are: *the principle of universality* (in August 1997 there were 132 members) and *the principle of transparency*. The latter principle is

additionally reinforced by the obligation to report periodically on the state of economy and existing regimes, to the TPRB (Trade Policy Review Body), the relevant WTO body for the review of trade policy measures.

2. TRADE IN GOODS

In 1994, GATT, as a constituent agreement within the WTO, defined tariffs as the only legitimate instrument of protection policy on the border for trade in goods. Non-tariff protection measures are the other domain for the regulation of trade in goods. At successive rounds of multilateral trade negotiations within GATT, as well as at the last Uruguay Round, one of the essential topics was related to the general reduction of tariffs. Their other essential topics were the liberalization of non-tariff protection measures and the limitation of possibilities for their application.

The GATT, that is the WTO rules, do not prohibit the application of tariffs, nor do they limit their level. The only things they envisage with a view to liberalizing world trade are reciprocal exchanges of tariff concessions (meaning the reduction of existing rates) through successive rounds of multilateral trade negotiations and consolidation of the results thus achieved at an agreed level. This consolidation implies the obligation that the exchanged concessions will not be threatened by the application of any other measure of trade policy without providing compensation, that is, damages to the afflicted party. Granting tariff concessions is also the obligation of every acceding country.

Besides tariffs, all non-tariff dues for a given product are consolidated (dues for offsetting price differences between the imported and domestic product and dues for customs registration, etc.). The basic regulation envisages an obligation to completely eliminate quantitative and value restrictions on export and import in trade between WTO member-countries. However, there are exceptions from this general obligation.

The first exemption refers to export prohibitions or limitation on a temporary basis, due to a critical situation caused by the shortage of important products for the member-country. The second form of exception covers quantitative restrictions which are applied to the traffic in arms, drugs and substances dangerous to the health of people, animals and plants, the traffic in precious metals, the protection of natural resources and protection of national art treasures. The third form of exception covers restrictions necessary for the application of standards, or regulations connected to classification and quality control. The fourth circle of exceptions covers the possibilities of import restrictions aimed at protecting balance of payments and the development of new industry. Thereby the regulations of import restrictions, resulting from diffi-

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: zaterdag 19 februari 2000 0:59
Aan: Ruza Despotovic
Onderwerp: Interview with William Montgomery, US Ambassador to Croatia (<http://www.naciona>)

*. <http://www.nacional.hr/images/mali_logo.gif>

Issue 221 -- 10.02.00

Ivo Pukanic spoke with William Montgomery. Photos: Tomislav Cuveljak

povratak <JavaScript:history.back()>

Interview with William Montgomery, US Ambassador to Croatia

Madeleine Albright wanted to be among the first to visit Croatia, as she was excited about the recent changes. The doors for Croatia are now wide open, and the new government needs to take advantage of the good will in the west.

We spoke with American ambassador William Montgomery several days after Secretary of State Madeleine Albright's visit to Zagreb. Ambassador Montgomery received us on Croatia's election day, in his office in Zagreb's Zrinjevac.

NACIONAL: What were Secretary of State Albright's impressions after her visit to Zagreb?

First of all, she wanted to come to Zagreb because she was very excited about the changes taking place in the country and she wanted to be sure to make an early visit to Croatia. She had intended to come to the inauguration, but knew that due to her itinerary, this would probably be impossible. She wanted to come as soon as possible, and with her already being in Russia, the opportunity to come to Zagreb presented itself. I can tell you that she was excited before she came, and even more so when she left, as her meetings, like the ones with Mr. Dobbins the day before, confirmed to her that the new government, as well as both presidential candidates, are ready to move in the right direction towards integration in European institutions and democracy.

NACIONAL: What are your impressions as ambassador as to her visit to Zagreb? Was the timing of her visit your great success as well, and what is your position now in the American administration? Apparently some HDZ politicians have jokingly congratulated you on the opposition win in Croatia.

The workings of the embassy will now be dramatically different and increased, as we will have to begin a program of close cooperation with this government. In order to determine the best way to do this, we will have numerous guests which we will have to manage, and increased interest in Croatia. This is not a question of congratulating me or the embassy, the congratulations in whole go to the citizens of Croatia. There is no doubt that all of us in the American administration are delighted to have the opportunity to work with a Croatia which we can consider a partner in the region, and not part of the problem.

NACIONAL: You said that many opportunities are opening. Which are those opportunities, and what can Croatia expect from the United States and the international community in the future? How will Croatia be helped in a concrete way in order to overcome all of the difficulties which we've had in the last nine years?

The doors are wide open for Croatia, and this government needs to make use of the very good will in the west. Since I came two years ago, I have been talking about how the west really wants a Croatia which they could consider a partner and a friend, as it's in the interests of the international community to have such a partner in this very unstable region. Again, I'll say that in this region we need a strong, stable and reliable partner and we hope that Croatia can play that role. Secretary of State Albright, in her meetings with the Premier and others, was very impressed with their remarks that they wish to be judged by their acts, rather than by their words or promises. Officials from NATO and other diplomats have been dealing with the problem of Bosnia for years and many, many times they have been disappointed by empty promises and broken commitments and in that context they have considered Croatia a part of the problem. They are still skeptical that anything has actually changed in Croatia, while we, who are here in Zagreb and see everything up close, know that things are really changing. It is important to show the skeptics that the government is taking certain steps to convince them. Such moves by the government will make other things possible, such as admission to the Partnership for Peace and the support of the international financial community. When things start moving in the right direction, it will make everything much easier.

NACIONAL: What should be the first step for Croatia to take to get to discussions regarding Euroatlantic integration and to obtain concrete access to international market capital?

My colleagues from the international community and I believe that it is not for us to say what the next step for the Croatian government should be. We believe that this government shares the same goals and values as we do, and that they must now make the measures which they spoke of during their election campaigns and in their political platforms. They themselves know what needs to be done. The support from the international financial community and support of the citizens will come, but depends on the clearly defined economic vision and how the government plans to restructure the current situation into a lively and competitive market economy. I think that that's what the government needs to do, and it will be a difficult challenge.

NACIONAL: As we know, last week you had conversations with government vice-presidents Slavko Linic and Zeljka Antunovic. How did those discussions go?

Last week here in the embassy I met with vice-presidents Linic and Antunovic. This government has inherited an economic catastrophe. For example, if tomorrow a billion dollars were to drop out of the sky, that entire amount would have to be spent to clear up existing debts and obligations. The money which has been spent on failed banks lies somewhere between 300 and 500 million dollars, which is a massive amount for a country like Croatia, and public enterprises such as 'Tisak' have debts of over 100 million dollars, while the Croatian wealth has been squandered in the worst possible way.

NACIONAL: Are you in the international community aware that if Croatia does not receive financial assistance and expert advice in the next few months, that there exists a serious chance that under the heavy pressure of striking workers the new government could fall? When workers begin to strike, it will be difficult for the government to survive without foreign financial aid.

We are aware that serious problems exist, but if the government clearly states which problems those are, and emphasizes the seriousness of those problems, and if they have a clear vision of how to pull Croatia out of that situation, then the citizens will recognize that and understand, and be prepared to sacrifice. The problems exist when the actions of the government are not transparent, or when the government has no plan. Also, to obtain the assistance of the international community, that plan needs to be extremely detailed. For example, if the procedures concerning privatization need to be changed, then there needs to be a very clear outline as to how that will happen. I am convinced that when there is that sort of a plan, that the international financial community will help, and that goes for the banking sector and for other sectors as well. If

ou plan things properly, you will get help. In my opinion, the most important thing is for the government to be honest with the citizens and the international community regarding the seriousness of the situation and very clear as to the steps they will take to get out of the situation.

NACIONAL: Will one of the key issues in the new government be the financing of HVO in Bosnia?

I wish to sit down with the Croatian government and talk about Bosnia, and together, come up with some possible solutions as the most constructive way to solve the problems in Bosnia. How can we again renew the trust of the Bosnian Croats, for them to stay in Bosnia, and to make every effort to make the Federation a success? I think that the Bosnian Croats are afraid, and that they see SFOR and the international community as an enemy. We must come up with a way to change that, and to convince the people that the Federation can be a success. The issue of financing HVO is just a subset of that greater issue of how to regain the trust of the Bosnian Croats. Regarding the military, we need to ask ourselves, just how large these armies need to be. There is currently two or three armies, each of them larger than they need to be. In a way, it is ridiculous due to the large presence of SFOR which prevents any sort of warfare. Massive amounts of money are being spent to maintain these armies which since November 1995 have had no purpose, as there cannot be any combat. In this period, perhaps billions of dollars have been spent to maintain these armies, and that money could have been used to build factories, and improve the lives of the citizens there. I think that all three armies need to be substantially reduced, which would significantly reduce the costs. Also, it is necessary to find a way to enable that all foreign financing is transparent. The new government must identify all of the sources of financing that go from Croatia to HVO, and I think that there is much money which goes through non-transparent channels. When the government identifies those, they will have to decide what to do about that, and ensure that that process becomes transparent.

NACIONAL: According to your estimates, how much money is going from Croatia to HVO, or rather to Bosnia Herzegovina? The former Defense Minister Pavao Miljavac stated that the amount is 635 million kunas, while at the same time General Ljubo Cesic-Rojs stated that it was about 950 million kunas. Does the American side have accurate information concerning this?

No, we don't. I have seen several estimates which put the figure at about 300 million dollars per year. This, of course, depends on what is being included in this figure. I think that Miljavac was speaking of direct payments from the Croatian Defense Ministry to HVO, while we must also consider the money paid out for pensions, and for war veterans, which is covered under a different ministry. But this is only the tip of the iceberg, under which are many other things for which we do not have accurate information, for example, the workings of the firms 'Monitor' and 'Alan'. Also well known are the activities of Ljubo Cesic-Rojs in Herzegovina where he would take military equipment and do who knows what with it. This is one of the key issues that we are expecting the new government to resolve, and to make this process transparent.

NACIONAL: What do you think of the decision by the new government to not seek postponement to pay off outstanding loans to the London and Paris Club and the MMF?

I think that the Premier estimated exactly right that you do not begin the process of economic transformation by reprogramming your debts or postponing payments of outstanding international obligations. A new plan needs to be made, and in that, they need to consult with the international financial community as to what can be done next. I think that in this context, the Premier's moves were right on the mark.

NACIONAL: Many people think that the American side advised Racan in this respect.

That is not correct, but I am convinced that if the Premier spoke with anyone from the international financial institutions or with anyone who understands the functioning of international finance, they would all tell him the same thing: that you can not seek to postpone debt payments and then expect to have good relations with the international financial community. There is a process of cooperation and joint decision making concerning the best steps to take further. What Racan did is exactly what any financial expert would have advised him.

NACIONAL: When could Croatia be granted access to the WTO? Economy Minister Goranko Fizulic stated that that could be as soon as two months from now.

With regards to the WTO, Croatia has done everything right, and not missed a single step. The problem concerning Croatia's admission to the WTO is a disagreement on one point between the United States and the European Union, and Croatia has found itself in the middle of that conflict. And not only Croatia, other countries are also involved, and it seems as though that conflict will include others in the near future. This is an issue which is important both for American and for the European Union, which is why it has not been easily resolved. Secretary of State Albright in her meeting with Premier Racan told him that she has already discussed that issue with some members of the European Union and will continue to discuss it with others. We understand the importance of this issue to Croatia and I would personally like to see that problem resolved quickly.

NACIONAL: Is there a possibility that the State Department or the White House will invite either Premier Racan or the new Croatian president to visit Washington this year?

I would personally like to see this, but I can't give you any further details.

NACIONAL: As a foreign diplomat, how do you view the arrests of Miroslav Kutle and former Tourism Minister Ivan Herak? Will these arrests lead to the beginning of some new processes in the country, or is this simply the beginning of the functioning of a just state?

I wouldn't want to comment on individual cases. As I've already said, millions if not billions of dollars have been stolen, wasted and taken from ordinary citizens in various ways, whether that be through phony privatization schemes or plundering banks, and the citizens have paid the highest price for this. I think that it will be impossible to get the great majority of this money back, which is a disgrace.

NACIONAL: After the end of your mandate in a year's time, apparently your next destination is - Belgrade.

The mandate of a career ambassador is three years, such that I would expect a move sometime this year, when it is most appropriate for myself and my family. However, as to where we're going, that I don't know.

NACIONAL: How accurate are the rumors that you and your family would gladly stay in Croatia and that following your diplomatic career, you would like to dedicate yourself to business in Croatia. Apparently you also wish to buy a house in Cavtat.

My family quickly grew to love Croatia and we would love to have a presence here. We don't plan that our departure from Croatia will be a permanent one.

NACIONAL: Your name was mentioned in the last issue of Nacional tied to American attorney David Rivkin, who represented the Croatian Government at the ICTY in the Hague. On his web site, there is also mention that he had made very good contact with you. However, we have learned that the American administration did not exactly support his manner of representing Croatia before the ICTY. What is your opinion of David Rivkin?

My opinion is that Croatia has had a catastrophic policy towards the Hague Tribunal for many reasons. That policy resulted in a letter of complaint to the UN Security Council. Croatia's reputation was tarnished. The worst thing is that Croatia's policy of confrontation reduced the recognition of the cooperation of Croatia to the Hague, in handing over so many of the indicted war criminals. In many ways Croatia did cooperate with the Hague, however, due to its policy of confrontation, did not get the recognition for that. For example, if you were to go to the casino and gamble away all your money, you wouldn't blame the casino for your losses. This is the same situation: the attorney was simply an instrument to carry out the policies of the government, and in that sense, the government got exactly what it paid for.

NACIONAL: In Rivkin's letter of council to the Croatian government, which Nacional published, his strategy for dragging out and postponing the process in the Hague is clearly outlined. Tudjman, thus, only accepted the strategy which Rivkin thought up. Therefore, the blame also lies with Rivkin.

If you wish to transfer the blame to an attorney, you can, but it is primarily the responsibility of the government. I expect that the new government will have radically different policies with respect to the Hague and that will be better for Croatia. The better Croatia conducts itself towards the Hague, the better the Hague will respond to Croatia.

NACIONAL: We have tied David Rivkin and his legal firm to the company 'Enron' which is

Building a power station at Jertovac. What is your position on American investment in Croatia and what does Enron's investment mean to Croatia?

I was present at many meetings with the former government concerning Enron, and spoke with Enron directly and not once was David Rivkin or his firm ever mentioned. That connection I first read of in your newspaper. I think that it is extremely important for Croatia to be a country which welcomes foreign investment, of the right kind. That kind of investment can come from big American companies which have worldwide reputations, and Enron is such a company. I think that the deal with Enron is a very good one and financially useful for both sides. I think that the former government lost sight of the importance of the Enron deal and over politicized it. I hope that the new government will keep politics out of such decisions which need to be made on a solely economic basis, not a political one. Enron is a great company, which makes this a positive deal for Croatia. Contracts with such firms can also only lead to improved relations between Croatian and the United States.

NACIONAL: How do you view the happenings within HDZ, and how do you see the political future of Mate Granic. What were his mistakes?

We have been following the events with great interest, however, I wouldn't want to comment on where someone made mistakes. The way in which Mate Granic accepted the defeat of HDZ at the parliamentary elections, and the dignity and grace with which he accepted his own defeat, and the way in which he handed over his ministry to the new Foreign Affairs Minister have set a new standard for Croatian diplomacy. Mate Granic has had a very important role in this entire transition and I am convinced that the Croatian public has seen this, and because of that he will have a very strong political future. <http://www.nacional.hr/images/bullet5.gif>

povratak <JavaScript:history.back()>

Homepage <<http://www.nacional.hr/default.en.asp>> vrh

C.C.B. <<mailto:nacional@ccb.hr>>

C.C.B.

<http://news.bbc.co.uk/olmedia/645000/audio/_646503_rowland372.ram>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/dkgreypixel.gif>>

<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> Thursday, 17 February, 2000, 23:55 GMT
Nato 'stays until Milosevic goes'

kfor <http://news.bbc.co.uk/olmedia/645000/images/_647141_kfor300.jpg> Some 50,000 peacekeepers are in Kosovo

Nato troops are likely to remain in Bosnia and Kosovo as long as President Slobodan Milosevic holds on to power in Yugoslavia, the alliance's military chief has said.

Nato's supreme commander in Europe, General Wesley Clark, told the US Congress that for the conflicts in the Balkans to be peacefully resolved, Mr Milosevic would have to go on trial for war crimes, and democracy would have to be introduced to Yugoslavia.

His comments came only hours after Mr Milosevic demanded that Nato-led peacekeepers (K-For) and United Nations administrators withdraw from Kosovo.

<<http://news.bbc.co.uk/furniture/startquote.gif>>
Nato has never been anti-Serb. We've been anti-Milosevic
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/endquote.gif>>

General Wesley Clark

General Clark told the House Armed Services Committee there was "still a threat" the Yugoslav president would trigger another war.

Mr Milosevic was forced to withdraw his troops from Kosovo last June after Nato's 11-week air campaign against Belgrade's military crackdown on the separatist ethnic Albanian majority in the province.

Eight months on from the air strikes, the general said Mr Milosevic's military was once again in training, with "some generals talking about going back into Kosovo". General Clark said Mr Milosevic might also have his eye on pro-Western Montenegro.

'Peaceful resolution'

US lawmakers have become increasingly frustrated over the extent and length of America's commitment to the peacekeeping effort in Kosovo and Bosnia. About 6,000 of the 50,000 troops in Kosovo are American.

However the general refused to put a timeframe on any withdrawals.

"The key to a peaceful resolution and a successful exit from the region for US forces and the forces of Nato is democratisation in Yugoslavia and Mr Milosevic's appearance at the international criminal tribunal in The Hague."

demo <http://news.bbc.co.uk/olmedia/645000/images/_647141_demo150.jpg> Supporters of Mr Milosevic were bussed in to Belgrade

General Clark called for more international civilian police in Kosovo to ease the burden on

military forces.

He added that it was crucial that economic measures against Yugoslavia were targeted only against Mr Milosevic and not the Serb population.

"Nato has never been anti-Serb. We've been anti-Milosevic," he said.

'Fiasco'

In Belgrade, the Yugoslav president was in defiant mood as he addressed his first party congress since the Nato air strikes.

Mr Milosevic told delegates of the Serbian Socialist Party (SPS) that the K-For and UN operations in the province had been a "total fiasco".

UN control should be ended as soon as possible and "the authorities of our country should take over their full control of this sovereign part of our territory", he said.

President Slobodan Milosevic <http://news.bbc.co.uk/1/mediavideo/645000/images_646503_serbovation150.jpg> President Milosevic got an ovation from the congress

The demand followed a flare-up of armed violence in the divided town of Mitrovica, one of the last outposts of Serbs in the province and a flashpoint for ethnic tensions.

BBC Belgrade correspondent Jacky Rowland says the scenes outside the congress were reminiscent of communist times.

Peasants and workers were transported into the capital in order to praise Mr Milosevic's programme of reconstruction following Nato's raids.

Inside the conference hall, Mr Milosevic's speech was received with an ovation.

The Yugoslav president was also re-elected as party leader - he was the only candidate.

<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> <<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>>
Search BBC News Online
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> <http://news.bbc.co.uk/furniture/gray_pixel.gif>
Advanced search options <<http://news2.this.bbc.co.uk/hi/english/static/advquery/query.htm>>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/video.gif>> BBC ONE TV NEWS
<<http://news.bbc.co.uk/1/mediavideo/news159.ram>>
<http://news.bbc.co.uk/furniture/gray_pixel.gif>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/audio.gif>> WORLD NEWS SUMMARY
<<http://www.bbc.co.uk/worldservice/news/summary.ram>>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> <<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>>

See also:

<http://news.bbc.co.uk/furniture/gray_pixel.gif>
<http://news.bbc.co.uk/furniture/blue_arrow.gif> 11 Jan 00 | Europe
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> Serbian opposition unites
<http://news.bbc.co.uk/hi/english/world/europe/newsid_597000/597964.stm>

Handwritten note: "Nato, never to hurt the people was more...
such was the end of the world..."

military forces.

He added that it was crucial that economic measures against Yugoslavia were targeted only against Mr Milosevic and not the Serb population.

"Nato has never been anti-Serb. We've been anti-Milosevic," he said.

'Fiasco'

In Belgrade, the Yugoslav president was in defiant mood as he addressed his first party congress since the Nato air strikes.

Mr Milosevic told delegates of the Serbian Socialist Party (SPS) that the K-For and UN operations in the province had been a "total fiasco".

UN control should be ended as soon as possible and "the authorities of our country should take over their full control of this sovereign part of our territory", he said.

President Slobodan Milosevic <http://news.bbc.co.uk/1/mediavideo/645000/images_646503_serbovation150.jpg> President Milosevic got an ovation from the congress

The demand followed a flare-up of armed violence in the divided town of Mitrovica, one of the last outposts of Serbs in the province and a flashpoint for ethnic tensions.

BBC Belgrade correspondent Jacky Rowland says the scenes outside the congress were reminiscent of communist times.

Peasants and workers were transported into the capital in order to praise Mr Milosevic's programme of reconstruction following Nato's raids.

Inside the conference hall, Mr Milosevic's speech was received with an ovation.

The Yugoslav president was also re-elected as party leader - he was the only candidate.

<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> <<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>>
Search BBC News Online
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> <http://news.bbc.co.uk/furniture/gray_pixel.gif>
Advanced search options <<http://news2.this.bbc.co.uk/hi/english/static/advquery/query.htm>>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/video.gif>> BBC ONE TV NEWS
<<http://news.bbc.co.uk/1/mediavideo/news159.ram>>
<http://news.bbc.co.uk/furniture/gray_pixel.gif>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/audio.gif>> WORLD NEWS SUMMARY
<<http://www.bbc.co.uk/worldservice/news/summary.ram>>
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> <<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>>

See also:

<http://news.bbc.co.uk/furniture/gray_pixel.gif>
<http://news.bbc.co.uk/furniture/blue_arrow.gif> 11 Jan 00 | Europe
<<http://news.bbc.co.uk/furniture/nothing.gif>> Serbian opposition unites
<http://news.bbc.co.uk/hi/english/world/europe/newsid_597000/597964.stm>

Handwritten note: "Nato, never to hurt the people was more...
such was the end of the world..."

de / TOEGANGEN.
 W. Berlijn.

Wendell had een in de gaten dat de politie en de A. S. had en
 die twee waren samen de politie in Toronto is een de
 het niet - inmiddels had de A. S. had.

alle westere
 & wereldwijde

Oh go veler

empireel gekant, dat een en
 goede vol met zijn en dat de geweld
 dat dit westere color verdagen.
 is gewelty heijed

Voor de leleringswereld in het westere publiek is als gewelty heijed
 de zijn het westere als gewelty heijed de hoeft het Westen
 met lang te verantwoord heijed het geweld gekant (zijn) ongelijevullige
 stieten, maar is leijed de heijedst heijed ongelijevullige en
 van. maar de heijed heijed met heijed westere als het Westen

Glas vooa

MANAUE

NADA

VASGIC

PLUTO LAAN 122

3721 MT BILTMONT

030-2280012

030-2536334 (WARR)

In Sarajevo hebben eind vorige maand de regeringsleiders van de rijke Westerse landen (plus Japan) hun hulp aan de Balkanlanden (minus Servië) mede afhankelijk gemaakt van de onderlinge samenwerking die die laatste landen zouden weten te bereiken. Daar ging mijn laatste artikel (6 augustus) over.

Tegelijkertijd boden zij die landen het vooruitzicht dat zij nauwer betrokken zouden worden bij EU en NAVO. Dat zou de vervulling van de wensen van die landen (althans hun regeringen) zijn, hoewel het traineren van de onderhandelingen van de EU met de zes landen die al voor het lidmaatschap van die organisatie in aanmerking zijn gekomen – Estland, Polen, Tsjechië, Hongarije, Slovenië en Cyprus – hen ook wel sceptisch zal hebben gemaakt.

Wat de EU betreft, is er natuurlijk geen enkel beginsel dat zich verzet tegen het lidmaatschap van welk Europees land dan ook, maar „tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren”. Kort gezegd: er moet nog heel wat in landen als Roemenië, Bulgarije en Macedonië gebeuren (om van Albanië maar niet te spreken) voordat die landen rijp zijn voor toetreding tot de EU.

Maar daar staat tegenover dat het Westen tegenover die landen een morele verplichting heeft. Eigenlijk een dubbele verplichting. Het gaat niet aan die landen, na ze jarenlang buitengesloten te hebben omdat zij communistisch waren, voor een dichte deur te laten, nadat zij zichzelf van het communisme bevrijd hebben. Dat is de eerste verplichting, die nu ten opzichte van Estland, Polen, Tsjechië, Hongarije en Slovenië gehonoreerd gaat worden (al

zal het bij hen ook nog wel vijf jaar of langer duren alvorens ze binnen zijn).

De andere morele verplichting bestaat ten aanzien van Roemenië, Bulgarije, Macedonië en Albanië, omdat deze landen erin toegestemd hebben als bases te dienen voor de militaire actie van de NAVO tegen Servië en Kosovo. Dat is voor sommige van die landen bepaald geen gemakkelijke beslissing geweest, want de bevolking (vooral van Bulgarije en Macedonië) was in meerderheid tegen die actie.

Bovendien hebben – het is hier al eerder gezegd – Roemenië en Bulgarije zware economische schade geleden als gevolg van die actie. Voor hun handel met het Westen zijn zij grotendeels afhankelijk van de vaart langs de Donau, en die werd nu geblokkeerd door de bruggen die bij Novi Sad stukgebombardeerd waren. Althans *deze* schade goed te maken, vergt een onvoorwaardelijke hulp uit het Westen.

Maar het vooruitzicht op langere termijn dat het Westen die landen in Sarajevo heeft voorgehouden, zal er wel, gelet op de onderhandelingen met de zes eerder genoemde landen, een van zeer lange termijn worden. Het is de vraag of de desbetreffende regeringen hun wanhopige bevolkingen zo lang in toom kunnen houden en nationalistische en andere emotionele uitbarstingen kunnen voorkomen.

Maar de EU is het, behalve wat het beginsel betreft, niet eens over, zo niet de

Het uur der waarheid

10-8-99

DEZER DAGEN

J.L. Heldring

wenselijkheid, althans de urgentie van de uitbreiding met nog meer landen dan de zes waarmee zij nu in onderhandeling is. Trouwens, die onderhandeling heeft ook te lijden onder die onenigheid. Dat is ook geen wonder, want uitbreiding (zelfs met die zes) zou de EU, zonder ingrijpende wijziging van haar huidige besluitprocedures en werkmethoden, onwerkbaar maken.

Terwijl sommige leden van de EU in zo'n wijziging aantasting van hun laatste restje aan zelfstandigheid duchten, zijn er

andere die in de eerste plaats hun economische (en dus, indirect, hun intern-politieke) belangen door de uitbreiding bedreigd zien. En tenslotte zijn er die al die overwegingen ondergeschikt maken aan het (geo-) politieke belang dat zij aan de uitbreiding hechten.

Zo is het voor Duitsland een levensbelang zich omringd te weten door bevriende landen. Het wil niet grenzen aan een gebied waar chaos heerst. Vandaar zijn aandringen op spoedige toetreding van althans Polen en Tsjechië. Soortgelijk motief hebben de Scandinavische leden (Denemarken, Zweden en Finland) om de Baltische landen bij de EU te betrekken – niet alleen Estland, waarmee nu onderhandelingen gaande zijn.

Frankrijk vooral ziet dit met wantrouwen aan. Het ziet daarin een Duits streven naar hegemonie. Dit wantrouwen heeft bondskanselier Schröder niet weggenomen toen hij in een interview met *Der Spiegel* (2 augustus) aandroeg op versneling van het proces van uitbreiding, „al was het slechts met het oog op de Duitse industrie”.

De correspondent van *Le Monde* bij de EU citeert op 31 juli een Franse diplomaat: „Duitsland heeft of gedeeltelijk afstand gedaan van het soort Europa waarvoor het veertig jaar lang heeft gestreden of het wil Europa een andere vorm geven.” Dezelfde diplomaat spreekt van „de onstuitbare Duitse glijpartij”. Deze con-

clusie – of zij nu juist is of niet – verraadt in elk geval een grondig verschil van inzicht en belangen tussen Frankrijk en Duitsland.

Als Duitsland belangen heeft bij uitbreiding van de EU, zijn Frankrijks belangen daar niet direct mee gediend. Het is niet alleen de Duitse hegemonie die het vreest in Oost- en Zuid-Oost-Europa, maar ook de hervorming van het Europese landbouwbeleid, die dan wel onvermijdelijk zal zijn. Frankrijk zou dan een belangrijke troef verliezen (en binnenlandse troebelen mogen verwachten).

Wat ook wel onvermijdelijk zal zijn bij uitbreiding, is dat de EU vaker met gekwalificeerde meerderheden besluiten gaat nemen. Anders loopt de zaak geheid vast. Zo'n gewijzigde besluitprocedure is een vooruitzicht dat Frankrijk (en het Verenigd Koninkrijk) niet toelacht: het zou op den duur ook de zelfstandigheid op het gebied van de buitenlandse politiek kunnen aantasten. Kortom: de oorlog om Kosovo heeft niet alleen de Balkan (ditmaal inclusief Servië) dichter bij het uur van de waarheid gebracht, maar ook West-Europa.

En de NAVO, die de Balkanlanden ook als een wortel is voorgehouden? Bestaat er enige eenheid van inzicht omtrent de toekomst van die organisatie? De Amerikaanse minister van Defensie, James Cohen, heeft onlangs in Tiflis gezegd dat de NAVO in beginsel bereid is Georgië als lid op te nemen. Dat komt zeker voor de meeste andere leden als een verrassing en zal bij menigeen de vraag doen rijzen of het vooruitzicht dat de Balkanlanden in Sarajevo geboden is, wel helemaal serieus is.

FINANCIËLE ONDERZOEKING; 12

Lees behaelder!

Ministry of Foreign Affairs

The Hague

1

THE NETHERLANDS GOVERNMENT,

Having regard to Resolution 49-75K adopted on 15 December 1994 by the General Assembly of the United Nations, whereby the General Assembly decided to request the International Court of Justice urgently to give an advisory opinion on the following question:

"Is the threat or use of nuclear weapons in any circumstance permitted under international law?";

Having regard to the Order of the Court of 1 February 1995, by which the Court designated 20 June 1995 as the time-limit within which written statements might be submitted to the Court by the United Nations and by States which are entitled to appear before the Court, in accordance with Article 66(2) of the Statute of the Court;

Having regard to the fact that the Netherlands is a member State of the United Nations and by virtue of Article 92 of the Charter of the United Nations also a party to the Statute of the Court;

Wishing to avail itself of the opportunity given by the Court's Order of 1 February 1995 to States entitled to appear before the Court to make a written statement on the above-mentioned request by the General Assembly of the United Nations for an advisory opinion from the Court;

Has the honour to present the following statement:

I OBSERVATIONS ON THE COMPETENCE OF THE GENERAL ASSEMBLY OF THE UNITED NATIONS TO REQUEST, AND ON THE COMPETENCE AND DISCRETION OF THE COURT TO GIVE, THE ADVISORY OPINION

1. According to Article 96 of the Charter of the United Nations

"(1) The General Assembly or the Security Council may request the International Court of Justice to give an advisory opinion on any legal question.

(2) ....." (Emphasis added)

2. According to Article 65 of the Statute of the International Court of Justice which forms an integral part of the UN Charter:

"(1) The court may give an advisory opinion on any legal question at the request of whatever body may be authorized by or in accordance with the Charter of the United Nations to make such a request.

(2) ....." (emphasis added)

3. While Article 96 of the UN Charter determines who is competent to request an advisory opinion from the Court, Article 65(1) of the Court's Statute determines the competence of the Court to give an advisory opinion. According to Article 96(1) of the UN Charter only the UN General Assembly or Security Council may request the Court to give an advisory opinion on any legal question.

4. The question submitted to the Court for an advisory opinion concerns the permissibility of the threat or use of nuclear weapons in any circumstance under international law, and therefore constitutes a legal question.

5. In the opinion of the Netherlands Government, the General Assembly of the United Nations must be deemed competent to request an advisory opinion on the question submitted to the Court.
6. If the Court considers the General Assembly of the United Nations competent to request, and itself competent to give, the advisory opinion concerned, the Netherlands Government would nevertheless draw attention to the fact that the Court's power to give advisory opinions is a discretionary one, As stated by the Court itself in the Peace Treaties case (ICJ Rep. 1950, p. 71):

"Article 65 of the Statute is permissive. It gives the Court the power to examine whether the circumstances of the case are of such a character as should lead it to decline to answer the Request".

7. Although the Netherlands Government is in general very much in favour of the exercise by the Court of its competence to give advisory opinions, it believes that there are good policy reasons why, in this particular case, the Court should decide to abstain from giving the advisory opinion requested.
8. The Netherlands Government attaches great value to the Non-Proliferation Treaty (NPT), the operation of which has been indefinitely extended by the NPT conference on May 11 1995 in New York. By their decision to extend this treaty indefinitely, the parties to the treaty reaffirmed the importance of this treaty as the international instrument for preventing the proliferation of nuclear weapons.
9. The universal application of the norm provided by the NPT has recently been enhanced by the accession to the treaty of a number of states, making the NPT one of the treaties with the most universal adherence.

10. As is well known, the Non-Proliferation Treaty acknowledges the legality of the possession of nuclear weapons by certain States, i.e. the five recognized nuclear weapon States, while other States parties to the treaty have undertaken not to develop or otherwise acquire nuclear weapons (Article II of the NPT).
11. A judgment of the Court declaring the threat or use of nuclear weapons illegal might jeopardize the operation of the Non-Proliferation Treaty. On the other hand, a judgment of the Court declaring the threat or use of nuclear weapons legal might induce a number of States to withdraw their support for the treaty or encourage other States to refrain from acceding to the treaty, thereby undermining its universal application.
12. Another important provision of the NPT regards disarmament. In Article VI of the NPT each of the NPT parties undertakes to pursue negotiations in good faith on effective measures relating to cessation of the nuclear arms race at an early date and to nuclear disarmament. This undertaking has guided the international community in its disarmament efforts, and was reconfirmed during the recently held NPT conference.
13. The Netherlands Government believes that the risks involved in the threat or use of nuclear weapons will be more effectively countered by further negotiations in the field of disarmament and non-proliferation of nuclear weapons, in line with the provisions of the NPT. Any judgment of the Court in reply to the request submitted by the General Assembly would create a real danger of undermining the ongoing process of nuclear non-proliferation and disarmament.

II OBSERVATIONS ON THE MERITS OF THE LEGAL QUESTION SUBMITTED TO THE COURT FOR AN ADVISORY OPINION

14. Should the Court decide to consider admissible the request of the General

Assembly of the United Nations for an advisory opinion contained in UNGA Res. 49/75K of 15 December 1994 and should the Court be willing to examine the merits of the legal question submitted by the General Assembly, the Netherlands Government would like to make the following observations.

15. The legal question submitted by the General Assembly is couched in extremely general terms, i.e. "Is the threat or use of nuclear weapons in any circumstance permitted under international law?" Theoretically this question could be answered either in the negative or in the affirmative. An answer in the negative would mean that the threat or use of nuclear weapons would under no circumstances be permitted under international law and hence be unlawful per se under international law. An answer in the affirmative would mean that there would be at least certain circumstances under which the threat or use of nuclear weapons would be permitted and hence not unlawful under international law. It is clear that a rejection of the first answer necessarily implies the acceptance of the second answer. Moreover, it should be kept in mind that the request for the advisory opinion submitted by the General Assembly to the Court does not compel the Court to give an answer to the question of under what circumstances, if any, the threat or use of nuclear weapons would be permitted under international law.
16. As already observed in the statement made by the Netherlands Government in connection with the request for an advisory opinion submitted to the Court by the Forty-sixth World Health Assembly of the WHO in its resolution WHA 46.40 of 14 May 1993, the question of the illegality of the use of nuclear weapons put in general terms - i.e. the question of whether the use of nuclear weapons would in all circumstances be unlawful - can only be answered in the negative. As already indicated above such a negative answer to the request for an advisory opinion submitted by the WHA implies necessarily a positive

answer to the request for an advisory opinion submitted by the General Assembly of the United Nations. Henceforth the legal reasoning set forth by the Netherlands Government in respect of the WHA request for an advisory opinion can be followed likewise in respect of the request for an advisory opinion submitted by the General Assembly of the United Nations.

The fact that the WHA request referred merely to "the use of nuclear weapons by a State in war or other armed conflict" while the UNGA request refers to "the threat or use of nuclear weapons in any circumstance" does not lead to a different reply. It may be recalled in this connection that in setting limits on the use of force by member States of the UN - of which the use of nuclear weapons is only one form - Article 2(4) of the UN Charter also sets limits on the threat of such force. Indeed where the use of force is deemed unlawful, the threat of such use of force must, in principle, be deemed equally unlawful.

17. As stated by the Netherlands Government on other occasions - e.g. during the debate in the Netherlands Parliament on the approval of the 1985 Agreement between the Netherlands and the United States on the Stationing of Ground-launched Cruise Missiles in the Netherlands (Treaty Series of the Kingdom of the Netherlands 1985 No. 145) - with regard to the question of the legality or otherwise under international law of the possession or even use of cruise missiles, such possession or even use does not inevitably constitute a violation of the rules or principles of international humanitarian law in armed conflict or of other rules or principles of the jus in bello which more particularly concern the permissibility of certain types of weapons in war or other armed conflict.

18. Thus, according to the Netherlands Government, Article 23(a) of the Hague Regulations respecting the Laws and Customs of War on Land annexed to Convention IV concluded at the 1907 Hague Peace Conference (2 AJIL 1908 Suppl. p. 90), which prohibits the employment

of "poison" or "poisoned weapons" and/or the 1925 Geneva Protocol for the Prohibition of the Use in War of Asphyxiating, Poisonous and other Gases, and of Bacteriological Methods of Warfare (94 LNTS p. 65), which condemns the (first) use of "asphyxiating, poisonous or other gases, and of all analogous liquids, materials or devices" do not entail a prohibition per se of the use of nuclear weapons. Indeed, the use of poison and poisonous gas is generally categorized under chemical warfare and nuclear weapons are usually distinguished from chemical or biological weapons which are the concern of the provisions referred to here. Article 23(a) of the Hague Regulations and the 1925 Geneva Protocol were intended to apply only to weapons whose principal effect was poisonous and not to those where poison was only a secondary effect. It should be noted that the primary effects of the use of nuclear weapons are the enormous blast wave and thermal radiation they produce, effects which are not covered by the said provisions.

19. The Netherlands Government rejects the view that the use of nuclear weapons would be unlawful per se on the grounds that such use would necessarily lead to a violation of the rule laid down in Article 23(e) of the 1907 Hague Regulations which forbids belligerents "to employ arms, projectiles, or material calculated to cause unnecessary suffering" (emphasis added). The question to be raised here is when suffering caused by a certain weapon can reasonably be called "unnecessary".
20. It seems that suffering may be called "unnecessary" when its infliction was not necessary to attain a lawful military advantage or greatly exceeds what could reasonably have been considered necessary to attain that military advantage.
21. The availability of considerably less harmful means to attain the military advantage or the causing of suffering out of proportion to the military advantage to be gained therefore appear to be the essential yardstick for

determining whether the use of certain weapons must be deemed to cause "unnecessary" suffering. This approach has governed the development of rules with regard to means and methods of warfare since 1868.

22. Hence, in the view of the Netherlands, the use of nuclear weapons cannot in abstracto be deemed unlawful. The question of whether a specific use is in contravention of the said obligation cannot therefore be weighed until the exact implications, both at the level of military advantage gained and with regard to the injury caused, are known.
23. The Netherlands Government further wishes to emphasize that the drafting history of the 1977 Additional Protocol I (Int. Com. Red Cross, Protocols Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, Geneva 1977, p. 3) to the 1949 Geneva Conventions (75 UNTS pp. 33, 85, 135 and 287) makes clear the intention of the negotiating States that the rules introduced by that protocol, in so far as they relate to the use of weapons, should not cover warfare with weapons of mass destruction such as nuclear weapons. As the restriction to conventional weapons was not explicitly laid down in that protocol, the Netherlands - like several other parties to the protocol - made a declaration on the occasion of its ratification that it was the understanding of the Netherlands Government that the rules introduced by Protocol I relating to the use of weapons were intended to apply and consequently would apply solely to conventional weapons without prejudice to any other rules of international law applicable to other types of weapons.
24. The drafting history of Additional Protocol I to the 1949 Geneva Conventions, moreover, indicates that in any event the majority of States acknowledged, explicitly or tacitly, that the use of nuclear weapons is not already unlawful per se under international humanitarian law.

25. In this connection the Netherlands Government also wishes to note that a general prohibition of the use of nuclear weapons de lege lata cannot be deduced from UNGA Resolution no. 1653 (XVI) entitled "Declaration on the Prohibition of the Use of Nuclear and Thermo-nuclear Weapons" which was adopted by the General Assembly of the United Nations on 24 November 1961. This resolution which, it is true, declared the use of nuclear weapons illegal, as it would be contrary to the Charter of the United Nations, the rules of international law and the laws of humanity, cannot in the view of the Netherlands Government be considered as embodying an already existing rule or principle of general international law. The very fact that the resolution was adopted with 55 votes for, 20 against (including the nuclear weapon States the United States, Great Britain and France) and 26 abstentions proved the absence of a general opinio iuris on the part of States that the use of nuclear weapons is unlawful per se.

UNGA Resolution 2936 (XXVII) on the Non-Use of Force in International Relations and Permanent Prohibition of the Use of Nuclear Weapons, which was adopted by the General Assembly on 29 November 1972 - this time with 73 votes for, 4 against (including China) and 46 abstentions (including France, the United Kingdom and the United States) - inter alia again solemnly declared "the permanent prohibition of the use of nuclear weapons".

Considering the special weight to be attached to the position of the nuclear weapon States among the States voting against or abstaining and the very high number of States which abstained, it would, the Netherlands Government believes, still be very difficult to conclude that the resolution codified or gave rise to a generally recognized rule or principle of international law.

It is also relevant in this connection that the UNGA Resolution 1653 (XVI)

of 1961 referred to above invited the Secretary-General of the United Nations to examine the possibility of a conference being convened where participating States would sign a convention on the prohibition of nuclear weapons, but that this attempt, as well as many later attempts to promote the conclusion of such a convention, remained without success due to disagreement on the matter among States.

26. According to the Netherlands Government the use of nuclear weapons need not - as is sometimes alleged - necessarily amount to genocide in terms of the 1948 Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (45 AJIL 1951 Suppl. p. 7). Indeed, as long as the use of nuclear weapons, or for that matter of any weapons, remains directed at the combatants of the other belligerent and is not directed at the population (which may be considered as a national group) as such, with the intent to destroy that population in whole or in part as such, i.e. whether having the status of combatant or not, there can be no question of genocide within the meaning of the 1948 Genocide Convention.
27. The Netherlands Government is, moreover, of the opinion that the use of nuclear weapons cannot be considered in itself to be in violation of the right to life, as enshrined inter alia in Article 6 of the 1966 International Covenant on Civil and Political Rights (Annex to UNGA Res. 2200 (XXI) of 16 December 1966) or in Article 2 of the 1950 European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Eur. Treaty Series. No. 5). According to the Netherlands Government, these articles do not create an absolute right to life. Thus, the travaux préparatoires of Article 6 of the International Covenant make clear that, instead of listing the circumstances in which the deprivation of life would not be considered contrary to the right to life, the drafters decided to agree on the formulation that "No one shall be arbitrarily deprived of his life" (emphasis added). One of the instances mentioned in this connection by the drafters as an example of a deprivation of life which is not

arbitrary was "the performance of lawful acts of war". Explicit support for such an exception, as far as Article 2 of the European Convention is concerned, can also be found in Article 15(2) of the European Convention, which provides that "No derogation from Article 2, except in respect of deaths resulting from lawful acts of war ... shall be made under this provision." (emphasis added).

28. The Netherlands Government is aware of the existence of certain treaties which prohibit the deployment of nuclear weapons in Antarctica (1959 Antarctic Treaty, 402 UNTS p. 71), outer space or on celestial bodies (1967 Outer Space Treaty, 610 UNTS p. 205), or on the deep seabed (1971 Treaty on the Prohibition of the Emplacement of Nuclear Weapons and other Weapons of Mass Destruction on the Sea-Bed and the Ocean Floor and in the Subsoil thereof, 995 UNTS p. 115) or most of Latin America and certain adjacent waters and islands (1967 Treaty of Tlatelolco, 634 UNTS p. 326, or its First Protocol, *idem* p. 360), or in certain parts of the South Pacific (1985 Treaty of Rarotonga, 24 ILM 1985 p. 1440, or its First Protocol, 28 ILM 1989 p. 1600), but such treaties impose such obligation only on parties to those treaties and, moreover, - except of the Rarotonga Treaty - only in respect of certain areas. The existence of a general prohibition under general international law on the use of such weapons anywhere cannot be concluded from such treaties. Indeed the contrary conclusion can more readily be deduced from them. The same applies to the 1963 Partial Test Ban Treaty which prohibits the parties from conducting nuclear tests in certain areas (i.e. in the atmosphere, under water or in outer space) but does not purport to restrict their use of nuclear weapons in the course of hostilities.

The Netherlands Government believes that the unlikelihood of a general prohibition of the use of nuclear weapons under existing international law would, also follow from the fact that there are certain treaties which

regulate the possession of nuclear weapons, such as the 1968 Non-Proliferation Treaty referred to above. Indeed, the fact that certain States are permitted, subject to certain conditions at least, to possess nuclear weapons also would seem to be difficult to reconcile with the idea that the use of those weapons is unlawful in itself.

29. The Netherlands Government further believes that even if it were to be assumed that the (first) use of nuclear weapons by a State were unlawful per se under present international law - quod non -, this would not necessarily exclude the permissibility of the use of nuclear weapons by way of belligerent reprisal against an unlawful use of (nuclear) weapons, provided of course the retaliating State observed the conditions set by international law for the taking of lawful reprisals, i.e. satisfies, inter alia, the requirement that the retaliation is proportionate and serves as an ultimum remedium.
30. The view held by the Netherlands Government that existing international law does not in itself prohibit the use of nuclear weapons does not, of course, mean that in the opinion of the Netherlands Government every use of nuclear weapons would necessarily always be lawful.
31. Thus the use of weapons, and hence of nuclear weapons, is permissible only in the case of the lawful exercise of the right of self-defence or under a mandate conferred by the UN Security Council in the exercise of its powers under Chapter VII of the Charter. In this connection it should also be pointed out that the presently existing variety of nuclear weapons creates, in principle, a possibility for States to take necessary and proportionate action with such weapons in self-defence against an armed attack with or without nuclear weapons.
32. Moreover, according to the Netherlands Government, the general principles of international humanitarian law in armed conflict also apply to

the use of nuclear weapons. Two principles, in particular, which form part of that law are the prohibition on making the civilian population as such the target of an attack and the prohibition on attacking military targets if this would cause disproportionate harm to the civilian population. The applicability of general principles of international humanitarian law in armed conflict - among which must also be counted the principle laid down in Article 22 of the 1907 Hague Regulations that the right of a belligerent to adopt means of injuring the enemy is not unlimited - to the use of nuclear weapons was also confirmed as long ago as 1965 in Resolution XXVIII of the 20th International Conference of the Red Cross (Vienna) which was passed unanimously. Consensus on this point was also reached at the diplomatic conference on Additional Protocol I to the 1949 Geneva Conventions.

The Hague, 16 June 1995

go to serbianna.com | HOME <<http://www.serbianna.com>>
<<http://www.serbianna.com/jasenovac/blank18.gif>>

[REDACTED]
Testimonies <<http://www.serbianna.com/jasenovac/testimonies.html>>

[REDACTED]

<<http://www.serbianna.com/jasenovac/blank18.gif>> Testimonies

<<http://www.serbianna.com/jasenovac/blank18.gif>>

<<http://www.serbianna.com/jasenovac/blank18.gif>>

<<http://www.serbianna.com/jasenovac/images/Childincoffin.gif>>TESTIMONY

On November 15, 1945, after inspecting the site of the Jasenovac Death Camp, with the evidence still very fresh, and only 87 surviving victims available to provide eye witness testimony, a Croatian Commission concluded the following:

"... The exact number of victims swallowed by the camp of Jasenovac will never be established, because of the stated reasons, but that on the basis of investigation led by the Commission, it can be concluded that the number of around 500,000 to 600,000 conforms to reality."

"Crimes in the Jasenovac Camp,"
The Croatian Commission,
November 15, 1945.

TESTIMONY

...will ever know the precise number of Serbs slaughtered. German sources indicate around 750,000 Serbs. ... claims are naturally much higher. There is confusion in the figures, because some sources refer only to ... slaughtered in Jasenovac, whereas large numbers were also slaughtered in their homes and churches and ... down into ravines all over the country. The true figure is probably nearer a million, but, even if it were 'only' half a ... million, the number is enormous, bearing in mind that the Serbian population was probably around three million in ... the area controlled by Pavelic. Even more significant than the numbers was the brutality of the methods used by the ... Ustashi and the indiscriminate slaughter of old men, women, and children to make up the quota. It must be bore in ... mind that there are still significant numbers of Serbs alive today who actually witnessed the genocide and a far larger ... number whose families were affected by the genocide. The genocide overrides everything else in the Serbian ... people's memory."

Michael Lees,
British author of
The Rape of Serbia, 1990.

TESTIMONY

The Croats had built this crematorium by converting a brick factory. It had a deep pit at the bottom of which wood and coal was arranged in order to heat the pit to a very high temperature. This 'stove' was enclosed and had a heavy steel door at the end of the tunnel that led to the burning area. The Croats created this crematorium to make it possible to destroy inmates as easily as possible and in large numbers. But when they brought the first group of Jewish women and children to murder them in this crematorium, they brought them through the tunnel first and after opening the door, they tried to push the victims into the human oven. It didn't work the way they wanted it to, because the women fought desperately and the children screamed. After, that, the Croats decided to use mallets and steel rods to hit each of the victims on the back of their heads, rendering them unconscious before shoving them into the fire. The crematorium worked for several months but was closed then, because the stench of burned human flesh was carried miles and miles from the camp and the Croat civilians and Germans living in the area began complaining. From the area of Kozara in Northern Bosnia, the Croats took 23,858 Serbian boys and girls up to 14 years of age and sent them to the concentration camp Jasenovac in the spring of 1942. Of these children, the Croats executed 6,348 boys and 6,854 girls. Many were killed on the way to Jasenovac and left at the side of the road. The rest were sent to Zagreb for adoption by Croat families. Those who were not adopted were poisoned to death."

Mladen Ivekovich
Former Jasenovac inmate

http://www.serbianna.com/jasenovac/images/deadbodies_ustasa_kills.gif TESTIMONY

"For centuries the Serbian people have stood in the Balkans as the bulwark of Christian civilization against invaders and oppressors. As a consequences of their stand, great losses have been inflicted on them in the course of centuries... Genocide in its worst and most destructive form, however, was inflicted upon the Serbs in 1941-45 by the members of the Croatian Fascist movement, the Ustasha... The massacres carried out in the Serbian Orthodox Church in Glina between May and August, 1941, belong undoubtedly, to the darkest chapters of human depravity in modern times."

Senator Herbert H. Lehman, New York
U.S. Senate, October 20, 1951.

TESTIMONY

"I am a true Croat by origin. I have never missed an opportunity to speak highly of, cherish, and help the Croatian race. How do I express what I feel about what happened in the 'Forest of Katin' in Croatia. We tortured and most brutally slaughtered over a million Orthodox people. We made hundreds of thousands of people homeless and left them to wander the forests. We degraded them to something less than animal. We are all aware of this, but we refuse to face the truth, though it's wiser to admit one's sins than to hide them ... We have to bear in mind that our own survival is jeopardized if the bloody feud with the Serbs persists. We have to bear in mind that the Germans, Italians, and Hungarians will eventually leave, and we will have to continue living with the Serbs on this territory. What kind of a horrid life will we have to bear if we don't attempt to pave the way for a reconciliation? ... I have said all this in order to ease my conscience and die in peace..."

Josip Mravunac,
Croatian Lawyer,

Jasenovac and the surrounding area represents a place where over 800,000 human beings died in the most brutal manner. 50,000 Serbs, 60,000 Jews, 30,000 Gypsies-men, women and children. In addition, it represents the essence and character of the Croatian Catholic soul. Soul without feeling, compassion or Christian ethic. All of that is represented by Jasenovac and much more. Jasenovac represents the beginning and end of the content and character of Croatian statehood. Jasenovac represents the cannibalistic character of a group of people, an abortion of conscience of Croat Catholics and Moslems. Never did anything worse than Jasenovac, in the history of mankind absorb the soul of a people."

Dr. Lazo M. Kostich,
Professor and Author of:
Holocaust in the Independent
State of Croatia, 1981.

TESTIMONY

"As soon as they had come to power, the Ustashi began a racial campaign for the sake of the Croatian race-as they put it-for the sake of the Catholic religion, in order to create a perfectly homogeneous community for the new state ... They began destroying on a wide scale the Serbian Orthodox population ... and Jews for reasons well known. That campaign was characterized by the killing of tens of thousands of people, including old people, women, and children, while thousands more were locked up in so-called internment camps established on the devastated land without any form of shelter, left there to die of hunger and hardships.

In many respects, the Independent State of Croatia tried to copy and follow the example of Nazi Germany, but on the level of genocide, the Independent State of Croatia has surpassed her."

Mario Roatta,
Army General Commander of the
Italian occupation troops in Yugoslavia,
Verona, 1946.

<http://www.serbianna.com/jasenovac/images/Gougedeyes.gif>>TESTIMONY

"The Serbs have become slaughterhouse material. In accordance with this doctrine, the Ustashi took actions against the Serbs, people of the highest cultural level in the Balkans but not of the Catholic faith. Catholics were urged from the church pulpits to persecute Orthodox Serbs. Especially arduous in this were the Franciscans, whose monasteries have for a long time served as a meeting grounds for the Ustashi. Furthermore, it is understood that from a population total of three million Orthodox...more than 600,000 people were killed."

Karlheinz Deschner,
German writer of
With God and the Fascists,
Stuttgart, 1965.

TESTIMONY

"When our column moved toward the tailor shop in camp Jasenovac, coming toward us was a column of 500 to 700 women. When our columns were next to each other, both of the columns stopped on somebody's order. Silently, we just looked at each other. From the eyes of those young women tears were falling. We knew that we were going to live just one more day and that they were going to their death now, today. From the attic of the tailor shop we saw them take the women across the river on rafts to Gradinao the place of execution."

Chedomir Hubel
Jewish inmate of Jasenovac

TESTIMONY

"What the Serbian children came to experience in the Croatian concentration camps represents in the history of mankind an isolated example of human suffering. Bartholomew's night in comparison with the Croatian hell was a picnic. The Croats showed the darkest side toward the Serbian children. They impaled them on bayonets, burned

avelic,
an Diplomat,
s arrival from Croatia
Rio de Janeiro,
May 15, 1942.

TESTIMONY

"The political attitude adopted during the last war by a small party of Croats who wished to dismantle Yugoslavia in the name of Catholicism, constituted one of the most shameful things for the Christian spirit. To dismantle a country is a big thing, but that is only one of the crimes committed by the Ustashe. The second of their crimes consisted of the cruel and inhuman persecution of the Orthodox population, and it seems inconceivable that this could be carried out by Christians.

Americans do not usually believe in such things and they do not like to know about them. However, one fine day, the truth will come out just the same. I have lived for a year and a half in Yugoslavia, and I am able to know the truth and to hear the living witnesses who even now rise up to accuse the criminals. The river of pain which for a long time flooded the Yugoslav soil is neither a fairy tale nor an invention for propaganda purposes. I have been able to check on everything myself. I am a South American who has seen with his own eyes the barbarous Ustashi who stem from the barbarous Fascists."

Alfonso Boisardi,
Minister from Chile in Belgrade,
November 16, 1952.

<http://www.serbianna.com/jasenovac/images/Hangedmen.gif> TESTIMONY

"Indiscriminate national and ecclesiastical-Catholic egocentrism, which blended into each other in the popular Croat national ideology, projected a picture of a newly resurrected 'Holy Croatia,' which was charged with spreading the glory of God and the Catholic Croat nation by sword and conversion. The slogan 'God and Croats,' which originated with Ante Starcevic, was resurrected and altered: 'Christ and the Ustashi,' ... 'Ustashi Croatia will belong only to Christ and to us and to no one else...'"

Published in German:
The Croatian Ustashi State, 1941-45,
by Laszlo Hory (a Hungarian) and
Martin Borszat (a German).

TESTIMONY

"It was known to me that the Ustashe were doing various criminal acts, burning many villages in Banija and it was known to me that they were killing and their allies were Domobrans (regular Croatian Armed Forces). I remember that on February 23, 1945, in the villages in Banija, 400 Domobrans burned many houses and killed many people. I did not raise my voice against these crimes, because others didn't either, not even Cardinal Stepinac.."

Josip Vukelic,
Croatian Catholic Priest and
Military Chaplain for the areas
of Bjelovar, Varazdin, Gradiska,
Knin, Ogulin, Gospic and Karlovac.

TESTIMONY

"These are the means by which The Independent State of Croatia was established. The Byzantine-Orthodox pressure on Croatia has been suppressed so that now Croatia may take upon itself the role of the bastion of Europe. The Independent State of Croatia is the only state on the Balkan peninsula with a Catholic majority. The only bastion of Catholicism in the Balkans. But not only that, The Independent State of Croatia today is the strongest pillar in Central Europe. The Croatian people were never and never will be for Pan-Slavism....The Independent State of

go to serbianna.com | HOME <<http://www.serbianna.com>>
<<http://www.serbianna.com/jasenovac/blank18.gif>>

[REDACTED]
Testimonies <<http://www.serbianna.com/jasenovac/testimonies.html>>

[REDACTED]

<<http://www.serbianna.com/jasenovac/blank18.gif>> **The Conspiracy**

<<http://www.serbianna.com/jasenovac/blank18.gif>>
<<http://www.serbianna.com/jasenovac/blank18.gif>>

Jasenovac, Then and Now: A Conspiracy of Silence
By Wm. Dorich

<<http://www.serbianna.com/jasenovac/images/child20805.gif>>The American lexicon of the 1940s included such repugnant words as "Japs, Kikes and Pollocks." I remember those days my father was an immigrant coal miner, and I was automatically addressed by the bigoted word "Hunky." Today, in more subtle ways, name calling still haunts modern society. In the contemporary context it has been easy for Americans to deny knowledge of the Holocaust as though Auschwitz and Jasenovac were a mere anomaly of history but they are naive, millions have been killed since Nuremberg. Today, it is politically incorrect to attack blacks, Asians, Arabs and homosexuals, but perfectly acceptable to attack a Serb - a name that has become synonymous with evil. Terminology that demonizes Serbs with collective guilt thrives. Secretary of State Lawrence Eagleberger said "Serbs are not too smart," and Richard Holbrooke unashamedly called Serbs "murderous assholes." (1) Morton Kondracke called Serbs "bastards" (2) on national television, while Senator Biden used CNN to inform the world that Serbs were "illiterates and degenerates." (3) The Serbians have been denied food and medicine for the past 5 years in a process known as "negative earmarking." (4) This can only be described as GENOCIDE by SANCTIONS. (5) This conference will surely expose one important reality that Jasenovac was not a symptom, but the full-blown disease of manifest hatred.

hopeless that their bravery in saving the lives of thousands of Jews during the war in Yugoslavia has been erased from history. Serbs also find hopeless a new attempt to tell the story of World War II in the Balkans titled Serbia's Secret War Propaganda and the Deceit of History by Philip Cohen. Jasenovac only appears twice in this book on pages 91 and 125 less than 100 words were used to describe Jasenovac, where, according to most scholars, more than a half million Serbs were exterminated.(20)

Asserting that he has discovered a "Secret War" of the Serbs, Philip Cohen is unburdened with credentials in Balkan Studies and cannot speak in the Serbo-Croatian language, nor read the Cyrillic alphabet, which would have been necessary to comb through the thousands of documents to make this alleged discovery apparently, Mr. Cohen relied on others to do his "meticulous and excruciatingly well-documented study,"(21) according to Stjepan G. Mestrovic, a Croatian at Texas A&M University. No respectable Croatian would dare to author such a book.

In his foreword to the same book, Jewish Professor David Riesman, Emeritus of Social Sciences at Harvard, also found it obligatory to use racism by saying, the "... account makes clear, there is an important cultural difference between Serbia and Croatia: it is in Serbia that illiterates could rise to leadership and even to the monarchy..."(22) This remark was obviously meant to be as insulting as possible to the Serbian nation. Today, the Serbs do a dance without musical accompaniment, it is called the "silent kolo,"invented in the 18th century because Serbs were denied the right to an education and musical instruments by their Ottoman oppressors. Riesman's kind of hateful attack on Serbians was what made Jasenovac a reality.(23)

Conspicuously missing from this book is any mention of Ante Starcevic (1823-1896), who contributed to two World Wars and is considered the Croatian "father of hate."(24) Missing, too, is any mention of Andrija Artukovic, the minister of the Interior of the First Independent State of Croatia in 1941.(25) In 1985, the Justice Department introduced evidence at Artukovic's Los Angeles extradition trial, signed by Artukovic directing punitive measures against Serbs and Jews whom he sent to Jasenovac. In 1941, Fr. Ivan Raguz yelled from a Croatian Roman Catholic pulpit: "Kill all Serbs and Jews, including children, so that not even the seeds of the beasts are left."(26) Therein lies the foundation, the pretext and the horror of Jasenovac.

There are more than 12 million Serbs today in the world, and there is scarcely a family that did not lose a close member or a relative during the Holocaust a great many of whom died at Jasenovac. This author lost 17 members of his family during the war they were burned to death in the Serbian Orthodox church in the village of Vojnic for refusing to convert to Roman Catholicism. Today's "talking heads" tell me that this is "ancient history," in spite of the fact that it happened to my family in my lifetime there is no statute of limitations on murder, meanwhile irresponsible legal minds pursue an arbitrary mandate of only prosecuting war criminals after 1990 and only in former Yugoslavia. Entering the 21st Century practicing such selective justice only insures that we will repeat the mistakes of this century.

http://www.serbianna.com/jasenovac/images/Draza_trial.gifThe United States is the world's beacon for freedom, then why in God's name would we deny free speech to the Serbian people?(27) In 1942, during WWII, the Legion of Merit Award, the United States' highest honor to a foreign citizen, was given to General Draza Mihailovich by an act of Congress. Was it in the name of freedom that the State Department kept that award secret for more than 20 years insulting Serbian allies who saved over 500 American airmen downed over occupied Yugoslav territory at great personal sacrifice? Erasing these facts from the records,(28) and obliterating Jasenovac from historic research, has been accomplished by influential Croatians, the Vatican and their patrons. These were not ordinary perpetrators they included hundreds of Roman Catholic priests who killed Serbs and Jews with their own hands, then fled into exile with false passports generated by Fr. Krunoslav Draganovic a Croatian priest who operated the infamous "Ratline" from inside the Vatican.(29)

In 1991, President Tudjman was quoted in the Jerusalem Post as saying, "I am a doubly lucky man, my wife is neither Serbian nor Jewish."(30) This is the same Croatian president whose army destroyed the Museum on the site of Jasenovac and who claims that only "20,000 Serbs died at Jasenovac." One only need see the repulsive photographs taken by Croatian perpetrators at Jasenovac to know that even 5,000 dead Serbs accomplished in this sadistic manner represents the worst crimes against humanity in the 20th century. I know many Croatians who are good and decent people. Why have Croatians refused to speak out against this genocide and apologize for its brutality?

In 1991, His Holiness Pavle, Patriarch of the Serbian Orthodox Church, led the first anti-war demonstration of 100,000 Serbs through the streets of Belgrade. His effort has been repeated a number of times since. Why has every overture of the Serbian Orthodox Church been rebuffed by the Croatians and, equally important, why is there a world wide effort today to discredit Eastern Orthodoxy, the religion of 280 million people? In 1991, His Holiness Pavle invited the Pope of Rome to Jasenovac to serve a joint liturgy on the 50th anniversary of World War II. Pope John Paul II refused, saying, "It is too dangerous to come to the Balkans at this time." Then, two years later, at the height of the Bosnian Civil War, the Pope went to Zagreb where his first official duty was to lay a wreath on the tomb

“Orban wakkeret spanningen aan”

JOEGOSLAVIË ²³⁻¹¹⁻⁴⁹ De Joegoslavische staatskrant *Politika* heeft de Hongaarse premier Viktor Orban ervan beschuldigd de etnische spanningen aan te wakkeren in de Servische provincie Vojvodina, waar veel etnische Hongaren wonen. *T. De G. J. M. G. B. S. J.*

“Een recente verklaring van Orban dat zijn landgenoten in Joegoslavië niet alleen een Hongaarse minderheid zijn, maar ook een minderheid van een NAVO-land, is een ongepaste en arrogante boodschap van Boedapest dat de Hongaren hier onder de bescherming van de westerse militaire alliantie vallen”, aldus een commentator in de krant. (AP)

0900 1528381(11) ^{Belgen 00}

INFO

A
08001212

↓ OVER GOEDKOOP Bellen

→

Schwellende de lute in alle indolenta.
40 jaar lang in het zo geyen.

1981 eerste tentoonstelling in Moskou in Ollman
dunnendere in het de gevogte, her
wie op de yg, dachus dondbullen

in de Tjet in het Ollman rijk
de Series — 1/12 - de
onderklasse.

KOSMET her alle invloed lichte y zwey, de
Serie her y dachy huy op lichte
Zent Kosro

Serie her ook y culnet alle op het lichte
behoorij, ^{opgesteld} in Kosovo.

Engelken Kosro her Serie

A

Ustavno pravo

~~1000~~

1000. Radulovic

gouverne directeur lista "Bosna"

0031 113298153 - Bosna

0031.113298020 (raad 210 (via centrale))

1 120.000 Allenen in Belgien

3.1 Allenen in Allenen
van de landbouw.

Surveys redigefmeent dan de regering.

JEDINSTVO BELINDIJA
Alle scholen in Allenen en 'serische
gefunneent dan regering

Inst. van Alleneologie; serische

Academie: lous school tot alle serische institute

Allenen op alle frontiers.

Allenen wild met veldpa van de laatste
volkstellig

Allenen: 600.000 volgens Kullwale

Allenen eerste: anders gebedens in hun
opvatting.

En lous e comie van andere van perzonen van andere
Allenen + Serische geunyat;

Uitkijken voor vuile handen in Macedonië

Press Now moet Internet stimuleren

In Macedonië is het net alsof bedrijfsleven en politiek zich hebben voorgenomen om het met democratische vrijheden nooit zo ver te laten komen als in het Westen. Alleen op die manier valt te verklaren waarom beide de ontwikkeling van een democratische en vrije samenleving proberen tegen te houden.

"Papierschaarste"

Stelselmatige manipulatie van kranten, radio en televisie wordt niet geschuwd bij het tegenhouden van zo'n democratische ontwikkeling. Plotselinge opzegging van reclamecontracten vanwege onwelgevalige berichtgeving is er de gewoonste zaak van de wereld. Bedrijven zijn in handen van politieke stromingen. Zo wordt het grootste olieconcern MakPetrol bestuurd door de liberale partij. Een ander voorbeeld eerder dit jaar van manipulatie is de weigering van de ene op de andere dag door de drukker om het onafhankelijke weekblad "Kapital" te drukken. "Vanwege papierschaarste," luidde de officiële reden; een machtsstrijd van politieke partijen binnen de drukkerij in kwestie, bleek de werkelijke oorzaak.

"Donor-darling"

Het is tegen die achtergrond dat een organisatie als Press Now bij uitstek op haar hoede moet zijn bij steunverlening aan bestaande media. Het gevaar van "vuile handen en gemene zaak maken" ligt er voortdurend op de loer. De status van "donor-darling" is daarnaast een felbegeerde status in landen als Macedonië, waar de hulp van de afgelopen periode soms tot vormen van hulpverslaving heeft geleid. Ook het soort trainers dat vanuit Nederland wordt gestuurd, moet kritisch worden bezien. Of, om het met Jan Plantinga van de Nederlandse ambassade in de Macedonische hoofdstad Skopje te zeggen:

"They promised us teachers, but send us preachers". En ook van andere gespreksgenoten begreep ik dat trainers uit West-Europese landen regelmatig op de Balkan aankomen met ongevraagde adviezen over samenleven in een multi-etnische samenleving en andere "vak"-gebieden, waarvan Balkanbewoners zelf meer verstand denken te hebben. Op predikers zit Macedonië niet te wachten; op verspillen van geld al helemaal niet.

Oncontroleerbare informatie

Een wellicht hoopvol signaal lijkt de explosief groeiende belangstelling van jonge Macedoniërs voor Internet, zoals die blijkt uit drukbezochte Internet-café's. Het is goed om te bedenken dat ook in een land als Macedonië deze oncontroleerbare bron van informatie om zich heen grijpt en niet tegen te houden is. Waarmee tevens een richting lijkt aangegeven van zinvolle ondersteuning door organisaties als Press Now: stimuleren van homepages van onafhankelijke media als "Kapital", stimuleren van monopolie-doorbrekende Internet-providers als TeleKos en bijdragen aan uitbreiding van computerbezit in het land. Bedrijfsleven en politiek staan niet bekend om hun natuurlijke geneigdheid tot inleveren van macht. Daar zijn - ook in Macedonië - voldongen feiten voor nodig. Internet is zo'n voldongen feit aan het worden.

Rommert Kruithof werkt als krantenjournalist en radiomaker in binnen- en buitenland. Daarnaast geeft hij trainingen aan collega's. In opdracht van Press Now was hij eerder dit jaar twee weken in Macedonië.

Verscherping mediawet Macedonië

Op 1 april werd in Macedonië de BTW ingevoerd. Vandaar dat alle cafés in de voorafgaande week al om 11 uur 's avonds dicht gingen; café-eigenaren bereidden zich voor op controle door de fiscale politie. Maar BTW is maar een van de verworvenheden van de 'nieuwe tijd' waarover Macedoniërs zich zorgen maken. De werkloosheid is groot. Het gemiddeld maandinkomen is 400 gulden en er is geen direct uitzicht op verbetering.

De regering, een coalitie van Macedonische en Albanese nationalistten, kan haar beloften niet waarmaken. Ze overleefde de oorlog in Kosovo, die grote aantallen vluchtelingen naar het land bracht, maar de beloofde verbetering van de levensstandaard is uitgebleven. En ook de beloofde verbetering van de positie van de Albanen - met 23 % de grootste minderheidsgroep in het land - laat op zich wachten. De beschuldigingen van nepotisme en incompetentie zijn niet van de lucht. Met name de oppositie-media zijn meedogenloos. Mirka Velinovska, politiek redacteur van *Start*, een weekblad met nauwe banden met de voornaamste oppositiepartij van sociaal democraten (ex-communisten), heeft een missie: "te laten zien dat je niet bang hoeft te zijn om voor je mening uit te komen" maar wel "altijd gedocumenteerd". Helaas is dit vaak een excuus voor journalistieke karaktermoord.

Tegen die achtergrond heeft de regering het Ministerie van Informatie, dat was afgeschaft onder de vorige regering, weer in ere hersteld. Ook heeft zij een mediawet aangekondigd. Ongetwijfeld speelt daarbij een rol dat er later dit jaar gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden en de regeringspartijen op verlies staan. De nieuwe minister van Informatie (de etnisch Albanen Vehbi Bedzeti) ziet het als zijn prioriteit om een eigen Albanen Tv-kanaal op te zetten op de staatstelevisie. En de mediawet (of: een Wet op Informatie), waarvan een concept uitlekte, zou alleen bedoeld zijn om de ergste vormen van manipulatie van de media tegen te gaan. Het kan niet ontkend, veel media worden gemanipuleerd door machtige ondernemers en politieke partijen, met name van de oppositie.

Maar er zijn ook wel degelijk onafhankelijke media, zoals TVART, een lokaal TV station in Tetovo, het centrum van de Albanen in west-Macedonië. Als zoveel Albanen media, kampt TVART met een groot tekort aan journalisten: de concurrentie met de internationale humanitaire organisaties, die veel hogere salarissen bieden, is groot. Dus leidt Artan Skenderi, de eigenaar van TVART, nieuwe mensen op. Ze zijn trots op hun nieuwste producties. Er wordt een serie gemaakt over zwerfpuil en over de problemen in de gezondheidszorg, over de problemen in het onderwijs en over het culturele centrum in Tetovo.

Hoe komt het dat gemeentevervoorzieningen niet werken? Wie is daarvoor verantwoordelijk? Wat valt er aan te doen?

En zo bereidt men zich voor op de gemeenteraadsverkiezingen. De kwalitatief goede media bepalen, samen met de burgers, wat de thema's zijn. Tenminste: als niet weer de elektriciteit uitvalt, zoals tijdens de vorige verkiezingen gebeurde en als de telefoon niet wordt afgesloten. Want dat kan natuurlijk altijd gebeuren. Laat je het echter over aan politici, dan gaat het niet over wat en waarom, maar over wie. En dan kan het gebeuren dat de nieuwe directeur van het Cultuurcentrum wel loyaal is aan de partij, maar van cultuur niets begrijpt. Dan treden er slechts volksdansgroepjes op.

Steven Assies

Project-coördinator Press Now

Geuzenpenning voor Natasha Kandic en Veton Surroi

Op 13 maart ontvingen Natasha Kandic en Veton Surroi in Vlaardingen uit handen van minister Van Aartsen de prestigieuze Geuzenpenning 2000. Sinds 1987 wordt de Geuzenpenning jaarlijks uitgereikt aan mensen of instellingen die zich op bijzondere wijze hebben ingezet voor de democratie of tegen dictatuur, discriminatie en racisme. Dit jaar was Press Now betrokken bij de selectie van de kandidaten.

De Servische Natasha Kandic houdt zich geruime tijd als mensenrechtenactiviste bezig met de bevordering van de democratie in Joegoslavië. Ze is directeur van het Humanitarian Law Center in Belgrado (met een plaatselijk kantoor in Kosovo) en spant zich de laatste tijd vooral in om feiten te verzamelen over oorlogsmisdaden en mensenrechtenschendingen in Kosovo door Joegoslavische politie en leger. Het centrum is daarbij een belangrijke bron van gedocumenteerd feitenmateriaal voor het Joegoslavië Tribunaal in Den Haag. Tijdens de crisis in Kosovo reisde zij naar Prishtina om Kosovaarse collega's bij te staan. Ze verzamelt ook informatie over wraakacties van Kosovaren tegen Serviërs.

Veton Surroi is een vooraanstaand journalist en uitgever uit Kosovo. Hij is de oprichter en de uitgever van het Kosovaarse dagblad *Koha Ditore (Daily Times)*. Hij was één van de Kosovaarse ondertekenaars van het akkoord van Rambouillet. Na de moord op de prominente advocaat en mensenrechtenactivist Kelmendi (hoofd van het plaatselijke kantoor van het Humanitarian Law Center) dook Surroi onder in Kosovo. Hij wordt door velen gezien als prominente vertegenwoordiger van de nieuwe generatie politici in Kosovo, iemand die ongevoelens kritiek durft te leveren op zowel de LDK van Rugova, als de UCK van Thaci. Surroi verzet zich al sinds lange tijd tegen alle vormen van fascisme en extremisme, ongeacht uit welke hoek die komen. Surroi is een uitgesproken voorstander van de NAVO-interventie.

De uitreiking vond onder grote belangstelling plaats in de Grote Kerk te Vlaardingen. Natasha Kandic en Veton Surroi hadden gedurende hun bezoek aan Nederland tevens ontmoetingen met vertegenwoordigers van de Tweede Kamer, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, media en niet-gouvernementele organisaties.

Amnesty International en Press Now organiseerden het uitverkochte afsluitende debat op 14 maart in het Museum van de Tweede Wereldoorlog te Amsterdam.

Allereerst is er financiële steun gegeven voor de aanschaf van apparatuur, zoals computers. In de tweede plaats zal Press Now helpen bij de oprichting van een studentenblad, als onderdeel van de stage in het derde jaar. Studenten zullen bij toerbeurt verslaggever en redacteur zijn. Jan Keulen, docent aan de Universiteit Groningen, en daar nauw betrokken bij de studentenkrant *Neon*, zal in mei naar Tirana gaan om het opzetten van de krant te begeleiden. Verder zal Press Now binnenkort voor de docenten van de faculteit een werkbezoek in Nederland organiseren. Tijdens dit bezoek zullen ze o.a. ervaringen uitwisselen met Nederlandse collega's van journalistieke opleidingsinstituten.

Press Now wil niet alleen mensen trainen die al (langere tijd) werkzaam zijn als journalist, maar met name ook de jongste generatie en de nog wat onervaren journalisten helpen zich verder te ontwikkelen. Dit project met de studenten van de Universiteit van Tirana is hiervan een goed voorbeeld.

Albana Shala

Projectmedewerker Albanië en Kosovo Press Now

---

reikt aan mensen of instellingen die zich op bijzondere wijze hebben ingezet voor de democratie of tegen dictatuur, discriminatie en racisme. Dit jaar was Press Now betrokken bij de selectie van de kandidaten.

De Servische Natasha Kandic houdt zich geruime tijd als mensenrechtenactiviste bezig met de bevordering van de democratie in Joegoslavië. Ze is directeur van het Humanitarian Law Center in Belgrado (met een plaatselijk kantoor in Kosovo) en spant zich de laatste tijd vooral in om feiten te verzamelen over oorlogsmisdaden en mensenrechtenschendingen in Kosovo door Joegoslavische politie en leger. Het centrum is daarbij een belangrijke bron van gedocumenteerd feitenmateriaal voor het Joegoslavië Tribunaal in Den Haag. Tijdens de crisis in Kosovo reisde zij naar Prishtina om Kosovaarse collega's bij te staan. Ze verzamelt ook informatie over wraakacties van Kosovaren tegen Serviërs.

Amsterdam, 26 april 2000

Aan donateurs en sympathisanten van Press Now

Geachte heer, mevrouw,

De confrontatie tussen regering en democratische krachten in Servië wordt steeds harder. Milosevic, bang voor zijn ondergang, is een lastercampagne begonnen tegen de oppositie.

De invloedrijke staatsmedia zijn als altijd de spreekbuis voor zijn manipulatieve boodschap aan de bevolking. Tegelijkertijd liggen de niet aan de regering gelieerde media zwaar onder vuur. Wekelijks worden sluitingen van lokale radio- of televisiestations gemeld. Ook de geschreven pers wordt keihard aangepakt.

De regering maakt gebruik van 'juridische' argumenten. Veel lokale radio- en televisiestations hebben nooit een vergunning gekregen. In het verleden is hen dat geweigerd op twijfelachtige gronden of hun verzoeken tot een zendmachtiging werden genegeerd. Van de zo bewust gecreëerde onduidelijkheid maakt de staat nu handig gebruik door plotseling 'achterstallige betalingen' te eisen. Kranten en andere media krijgen hoge boetes opgelegd voor zogenaamde laster, die vaak binnen een paar dagen betaald moeten worden.

Eind maart vond in Brussel de eerste internationale donatie-conferentie van het Balkan Stabiliteitspact plaats. De westerse donoren zijn het erover eens dat onafhankelijke media essentieel zijn voor het democratiseringsproces. Het Stabiliteitspact is evenwel gericht op de (middel)lange termijn.

deze strook niet meezenden

acceptgiro

over te schrijven/te storten

van girorekening gld ct +

of van bankrekening

van/door

naam

adres

plaats

Gift voor onafhankelijke media op de Balkan - april 2000

handtekening

zijn alle rode rubrieken ingevuld?
de ruimte hieronder niet beschrijven

0020 0009

formulier met blauwe of zwarte inkt invullen

gezamenlijke banken @ postbank
en spaarbanken

nadruk verboden

de ruimte hieronder niet beschrijven

niet vouwen

betalingskenmerk

van rekening

gld

ct

diversen

naar rekening

code

90007676+ 32>

Zolang Milosevic aan de macht is komt er uit het Pact geen geld beschikbaar voor de acute media-problemen in Servië. Press Now wil niet afwachten. In de strijd tussen oppositie en Milosevic spelen vrije media een cruciale rol. Niet in handen van regering of oppositie laten zij als enige een ander, onafhankelijk geluid horen.

Press Now steunt daarom van harte het recente initiatief van de Internationale Federatie van Journalisten om een fonds op te richten waaruit directe noodhulp geboden kan worden aan journalisten en media in Servië. Uit het fonds zullen onder meer kosten voor juridische bijstand, steun aan ontslagen journalisten en hun familie, boetes en vervanging van gestolen apparatuur betaald worden. Vanzelfsprekend blijft Press Now daarnaast ook haar aanzienlijke rechtstreekse steun aan onafhankelijke media in Servië voortzetten.

Bijgaand treft u het tweede nummer van onze Nieuwsbrief. We proberen u zo goed mogelijk op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en onze activiteiten in de Balkan-regio en van onze bijeenkomsten in Nederland.

Voor meer en actuele informatie kunt u onze website raadplegen (www.dds.nl/pressnow).

Uw financiële steun is onmisbaar voor ons werk op de Balkan, en voor voorlichting daarover in Nederland. Bij voorbaat veel dank voor uw bijdrage aan dit werk.

Met vriendelijke groet,

Paul A.J. Staal/
directeur

deze ruimte niet beschrijven

de ruimte hieronder niet beschrijven

Gebruiksaanwijzing
Met dit formulier kunt u het te betalen bedrag overschrijven of storten.

* overschrijven
Zend het formulier naar uw girokantoor of bankkantoor. De strook houdt u zelf. Plaats altijd uw handtekening. Vul zonodig het nummer van uw girorekening of bankrekening, het bedrag, uw naam en volledig adres in.

* storten
Op alle postinrichtingen en bij alle banken en spaarbanken; hiervoor zijn in het algemeen stortingskosten verschuldigd. De strook laat u aan het formulier zitten; na afstempeling ontvangt u deze terug als bewijs van storting.

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: dinsdag 4 april 2000 23:54
Aan: Ruza Despotovic
Onderwerp: SFOR arrested Momcilo Krajisnik (<http://www.serbia-info.com/news/2000-04/03/18>)

www.serbia-info.com/news

<http://www.serbia-info.com/news/index.html>

CIVIL ISSUES <http://www.serbia-info.com/news/civil/index.html>

MILITARY <http://www.serbia-info.com/news/military/index.html>

KOSOVO AND METOHIA <http://www.serbia-info.com/news/kosovo/index.html>

ECONOMY <http://www.serbia-info.com/news/economy/index.html>

CULTURE AND RELIGION <http://www.serbia-info.com/news/culture/index.html>

SPORT <http://www.serbia-info.com/news/sport/index.html>

<http://www.serbia-info.com/g3/blue-bottom.gif>

Print this page! <http://www.serbia-info.com/cgi-bin/printpage?filename=/news/2000-04/03/18223.html>

<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif> <http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>

<http://www.serbia-info.com/g3/header.gif>

<http://www.serbia-info.com/news/politics/index.html>

<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>

SFOR arrested Momcilo Krajisnik

April 03, 2000

Momcilo Krajisnik <http://www.serbia-info.com/g3/images/krajisnik001m.jpg>
Momcilo Krajisnik

Pale, April 3 (Tanjug) - Members of the international forces in Bosnia (SFOR) arrested Momcilo Krajisnik, the president of the Assembly of Republika Srpska in Pale today.

Krajisnik was arrested this morning at 3.30 a.m. in his house in Pale. SFOR troops broke down the door to Krajisnik's house with dynamite, tied up his two sons to the bed with their heads to the pillows, and locked his parents in another room. Krajisnik was led out of the house in his pajamas, barefoot, Pale sources confirmed to Tanjug.

The agencies say that the arrest had been carried out by SFOR members from the countries of the NATO alliance, that is the members of the multinational division Southeast. The eye-witnesses to the arrest say that the soldiers spoke in English, French and Serbian language and brutally treated his family.

Spokesman of the Forces for stabilization of peace in Bosnia and Herzegovina (SFOR) Ivon Dejard confirmed in Sarajevo that Krajisnik had been arrested, but for, allegedly, safety reasons he refused to reveal more facts on "operational act of arrest" in which no one was hurt.

The information was confirmed by NATO Secretary-General George Robertson himself.

Krajisnik is a prominent official of the Serb Democratic Party. Among many other duties, was the first president of the Assembly of Republika Srpska. He is currently the president of the Srpska coordinating body for cooperation with the Federal Republic of Yugoslavia.

President of the Serb Democratic Party Dragan Kalinic stated today that he was astounded and personally upset by the brutal arrest of one of the founders of Republika Srpska Momcilo Krajisnik and his taking to the Hague.

<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>

[[Home <http://www.serbia-info.com/index.html>](http://www.serbia-info.com/index.html) | [Encyclopedia <http://www.serbia-info.com/enc/index.html>](http://www.serbia-info.com/enc/index.html) | [Facts&Figures <http://www.serbia-info.com/facts/index.html>](http://www.serbia-info.com/facts/index.html) | [News <http://www.serbia-info.com/news/index.html>](http://www.serbia-info.com/news/index.html)]
Copyright © 1998, 1999, 2000 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu <<mailto:mirs@srbija-info.yu>>

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: dinsdag 4 april 2000 23:54
Aan: Ruza Despotovic
Onderwerp: Serbia's Socialists - Krajisnik's arrest reflects SFOR's infinite arrogance (h

www.serbia-info.com/news

<http://www.serbia-info.com/index.html>

<http://www.serbia-info.com/news/index.html>

CIVIL ISSUES <http://www.serbia-info.com/news/civil/index.html>

MILITARY <http://www.serbia-info.com/news/military/index.html>

KOSOVO AND METOHIA <http://www.serbia-info.com/news/kosovo/index.html>

ECONOMY <http://www.serbia-info.com/news/economy/index.html>

CULTURE AND RELIGION <http://www.serbia-info.com/news/culture/index.html>

SPORT <http://www.serbia-info.com/news/sport/index.html>

<http://www.serbia-info.com/g3/blue-bottom.gif>

Print this page! <http://www.serbia-info.com/cgi-bin/printpage?filename=/news/2000-04/03/18239.html>

<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif> <http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>

<http://www.serbia-info.com/g3/header.gif>

<http://www.serbia-info.com/news/politics/index.html>

<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>

Serbia's Socialists - Krajisnik's arrest reflects SFOR's infinite arrogance

April 03, 2000

Examination after explosive in front of Krajisnik's home <http://www.serbia-info.com/g3/images/sretkokrajisnikuvidjajphoto2.jpg>

Examination after explosive in front of Krajisnik's home

Belgrade, April 3 (Tanjug) - The arrest of Momcilo Krajisnik shows that the willfulness and arrogance by Bosnia's Stabilisation Force (SFOR) are limitless, Serbia's Socialist Party (SPS) main board said in a statement on Monday.

Through this act, SFOR has shown that it in no way differs from forces of occupation working against the interests of the (Bosnian Serb) Republika Srpska and the implementation of the Dayton peace accords for Bosnia-Herzegovina, the statement said.

Through the arrest of a politician, and former R.S. parliament speaker and member of Bosnia's three-man presidency, five years after the signing of the accords, SFOR is trying to impose Wild West rules in the Republika Srpska and to undermine all democratic principles.

By persecuting, sacking and arresting people elected by the people, SFOR wants to prevent the consolidation of peace and the functioning of institutions and to prolong a farce created by a failure to set up a government two years after elections in order to make it possible for the traitor Milorad Dodik to go on usurping the office by rigging new elections because the force needs a vassal and someone to carry out its orders and not a democratically-elected representative of the

ple, the statement said.

The arrest of Krajisnik is a threat to all who do not accept SFOR's 'cowboy' principles, willfulness and behaviour of troops of occupation and shows in the best way possible to the R.S. people who really defends their interests and protects them and who wants to sell them and place them under occupation, the statement said.

<http://www.serbia-info.com/q3/1t.gif>

[[Home <http://www.serbia-info.com/index.html>](http://www.serbia-info.com/index.html) | [Encyclopedia <http://www.serbia-info.com/enc/index.html>](http://www.serbia-info.com/enc/index.html) | [Facts&Figures <http://www.serbia-info.com/facts/index.html>](http://www.serbia-info.com/facts/index.html) | [News <http://www.serbia-info.com/news/index.html>](http://www.serbia-info.com/news/index.html)]
Copyright © 1998, 1999, 2000 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu <<mailto:mirs@srbija-info.yu>>

HUMANITAIR RECHT DOOR EMILE VAN DER DOES DE WILLEBOIS

Van oorlogsmisdadiger tot prooi

■ Nog steeds ontsnappen beulen en moordenaars aan een veroordeling door de internationale gemeenschap. Maar dat wil niet zeggen dat het internationale humanitaire recht alleen op papier bestaat. Het Joegoslavië-tribunaal laat zien dat oorlogsmisdadigers op hun hoede moeten zijn.

De wereld wil het internationale humanitaire recht wel met de mond belijden, maar laat het bij de geringste kans op een confrontatie afweten. In Strepenica hollen we weg zodra de Serviërs komen, in het geval van Tsjetsjenië laten we het bij de constatering dat het een schande is en Pinochet vliegt rustig terug naar Santiago. Is de huidige aandacht voor het humanitaire recht holle praat van mediagenieke regeringen, of maken ze zich oprecht sterk voor de goede zaak?

Het is meer dan holle praat; dat laat de oprichting van het Internationale Tribunaal voor Joegoslavië zien. Met dit tribunaal is een instituut in het leven geroepen dat dwars door de soevereiniteit van staten heen verdachten kan (laten) oppakken om ze in Den Haag te berechten. Het meest wezenlijke daarvan is dat de internationale gemeenschap landen ge-

bonden kan verklaren om principes te handhaven zonder dat deze zelf zich daaraan gebonden verklaard hebben. Het gaat niet om een spelletje dat volgens de regels gespeeld moet worden; de regels moeten ook gevolgd worden in landen die het spelletje niet willen meespelen.

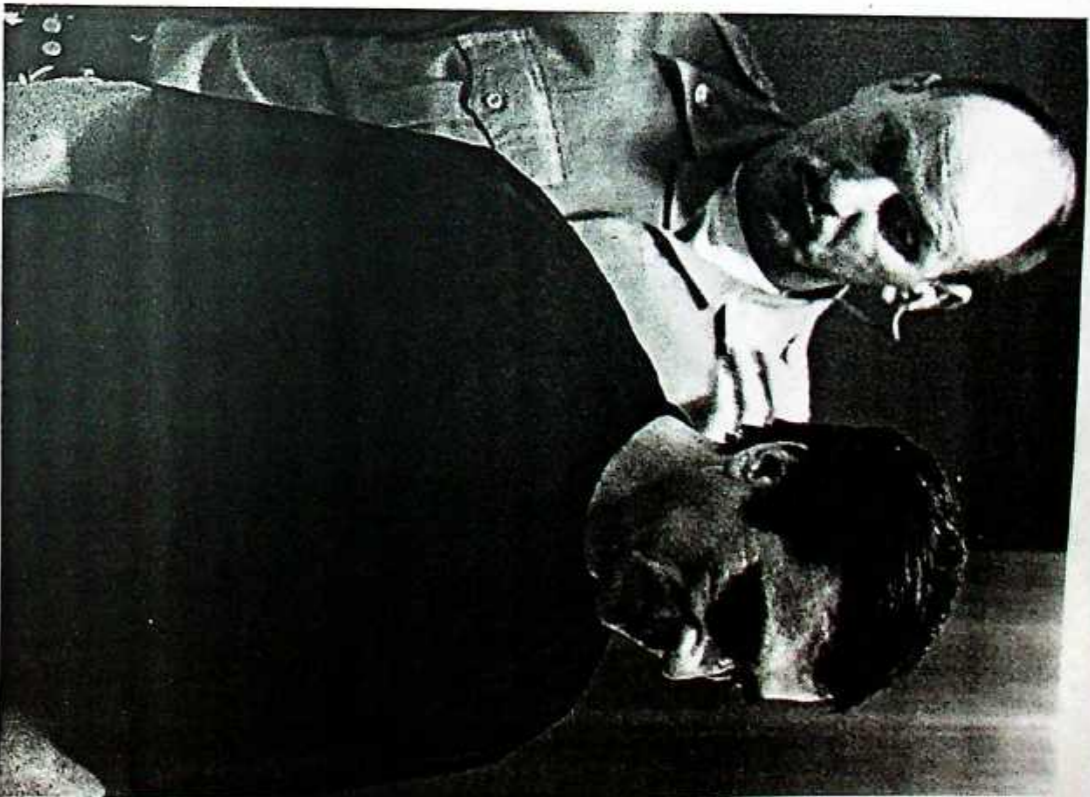
Het is de juridische verdienste van het tribunaal dat het humanitaire recht wordt gepreciseerd. De teksten van de talloze verdragen en resoluties die sinds de Tweede Wereldoorlog aan dit recht zijn gewijd, zijn per definitie vager dan de bewoordingen van een vonnis. De nog wat wollige verdragsnormen worden harde regels, toepasbaar op individuele gevallen.

Bi haat aantreden als aanklager van het tribunaal zag Louise Arbour een vrijwel lege vleugel in de Scheveningse gevangenis en ontmoette ze scepticisme over het bestaansrecht van het tribunaal. Sindsdien is er veel veranderd. Het tribunaal is geloofwaardig geworden en kan militaire, financiële en politieke beslissingen beïnvloeden.

Een Britse elite-eenheid riskeerde een schietpartij bij de arrestatie van een verdachte; Kroatische werd tot medewerking gedwongen omdat een IMF-lening dreigde te worden geblokkeerd; Frankrijk werd ineens een stuk toeschietlijker toen Arbour het publiekelijk op de vingers tikte wegens gebrek aan coöperatie.

Bij de oprichting werd het tribunaal wel beschouwd als een loos gebaar van een internationale gemeenschap die te laf was om echt in te grijpen. Nu wachten bijna dertig voormalig Joegoslaven in Den Haag op het moeter zijn als zich onder hen mensen als Milosevic bevinden. Het is ook waar dat processen onacceptabel lang duren; de onlangse veroordeling van generaal Blaskic heeft bijna vier jaar in voorarrest gezeten. Ook zouden staten actiever moeten meewerken en al hun archieven moeten openstellen. En de onderzoeken verlopen langzaam; er is tot nu toe nog maar een tiental verdachten veroordeeld.

Maar dit alles mag niet verhullen wat er werkelijk gebeurt: verdachten staan terecht voor een tribunaal dat rechtspreek namens de mensheid. Heeft dat een afschrikwekkende werking? Draagt het tribunaal bij tot de voorkoming van verdere inbreuken op het humanitaire recht? Het is nog te kort dag om deze vraag volledig te beantwoorden, maar er kan wel iets over worden gezegd. De wijze waarop de Serviërs vorig jaar in Kosovo hebben huisgehouden,

De Bosnische Servier Mitar Vasiljevic (rechts) en het Joegoslavië-tribunaal (28/01/2000)

maakt duidelijk dat zij zich niet veel gelegen hebben laten liggen aan het tribunaal. Anderzids is het wel zo dat degenen die zich aangeklaagd weten, niet meer in het openbaar verschijnen en zijn ondergedoken. Ze zijn prooi geworden.

Over de slachtoffers kun je zeggen dat hoewel het dikwijls een traumatische ervaring is om te getuigen in Den Haag, er ook een louterende werking van uit kan gaan. Sommige getuigen kunnen sinds jaren weer slapen omdat ze voor het oog van de wereld hun verhaal hebben gedaan. Voor hen die niet (kunnen) getuigen, betekenen zowel het proces als de veroordeling een erkenning van de gruwelen die zij hebben doormaakt.

Een van de essentiële vragen voor de beoordeling van de effectiviteit van het tribunaal is – zeker vanuit publicitair oogpunt – of de grote drie, Karadzic, Mladic en Milosevic, ooit zullen worden berecht. Meer dan wie ook zijn zij de incarnatie van het kwaad dat in voormalig Joegoslavië is geschied. Hun veroordeling laat de hele wereld zien dat men niet strafeloos de eigen burgers kan uitmoorden. Zich hiervan bewust, hebben de Verenigde Staten naar goed wildwestgebruik 'Wanted'-posters laten verspreiden over geheel Bosnië-Herzegovina. Vijf miljoen dollar voor degene die een tip heeft die leidt tot arrestatie van een van de drie.

Natuurlijk zijn er ook gevallen waar de internationale gemeenschap jammertijk tekortgeschoten is in het handhaven van het humanitaire recht. Over Tsjetsjenië bijvoorbeeld spreken we enkel onze ernstige verontusting uit. Toch is dat niet zonder meer moreel verdacht. Het feit dat we het ene niet doen,

maakt het andere niet zwakker. Wel mag je verlangen dat de internationale gemeenschap het Russische optreden sterker zou afkeuren en meer moeite zou doen om dat optreden een halt toe te roepen.

Het is onmogelijk om uit de verschillende situaties waarin handhaving van het humanitaire recht aan de orde is een eenduidige lijn te destilleren. Twee visies illustreren dat. In zijn 'separate opinion' bij de zaak tegen Dusko Tadic voor het tribunaal, citeert rechter Shahabuddeen een jurist van het begin van deze eeuw, John Westlake: 'The mitigation of war must depend on the parties to it feeling that they belong to a larger whole than their respective tribes or states, a whole in which the enemy too is comprised, so that the duties arising out of that citizenship are owed even to him.' De ontwikkeling van dat 'brede burgerschap' is, zegt Shahabuddeen, teleurstellend langzaam verlopen. Dat is juist en wellicht onvermijdelijk. Maar niemand die aanwezig was bij de veroordeling van generaal Blaskic drie weken geleden, kan aan de historische waarde van de woorden van rechter Jorda hebben getwijfeld: 'The international community must not tolerate such crimes no matter where they may be perpetrated, no matter who the perpetrators are.' De eerste bouwstenen van Westlakes grote geheel lijken te zijn gelegd. **ST**

Emile van der Does is voormalig medeoverker van het Joegoslavië-tribunaal.

DEBAT 'DE VRIJHEID VAN ANDEREN'

Max van der Stoep, Louise Arbour, Henry Wijniaendts en Michael Ignatieff debatteren onder leiding van Leonard Ormstein op dinsdag 28 maart in het Renaissance Hotel in Amsterdam.

Volkeren schieten elkaar niet zomaar te hulp. Vaak spelen materiële belangen een rol, zelden morele overwegingen. Maar de roep om de mensenrechten te handhaven, klinkt sinds het einde van de Koude Oorlog wel steeds luider. Humanitaire missies volgen elkaar in een snel tempo op. Hoe komt het dat mensen hun buurman vermoorden? Kunnen we elkaar vergeven? En zijn we wel bereid ons leven op te offeren voor de vrijheid van anderen?

Over die vragen debatteren Max van der Stoep (Hoog Commissaris voor de Minderheden van de Europese Veiligheidsorganisatie OISE), Louise Arbour (voormalig hoofdanklager van het Joegoslavië-tribunaal), diplomaat Henry Wijniaendts (de eerste bemiddelaar in Joegoslavië) en publicist en filmmaker Michael Ignatieff (hij bezocht in de jaren negentig oorlogsgebieden over de hele wereld).

Het debat 'De vrijheid van anderen' is een initiatief van de ambassade van Canada, Vrij Nederland en The John Adams Institute. Het vindt plaats op dinsdag 28 maart om 20.00 uur in de Koepelzaal van het Renaissance hotel, Kattenkat 1, Amsterdam. De toegangsprijs is vijfentwintig gulden. Studenten/CJP'ers en mensen in het bezit van de Vrij Nederland-kortingsbon betalen vijftien gulden. Voertaal Engels. Kaartverkoop vindt plaats via de AUB Uitlijn 0900 0191, reserveringen via The John Adams Institute 020 6247280.

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: zaterdag 1 april 2000 0:36
Aan: Ruza Despotovic
Onderwerp: Fw: Perhaps a relevant article that just came out

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Djordje Vidanovic (by way of Herman de Tollenaere
<hermantl@stad.dsl.nl>) <gvidan@ptt.yu>
Aan: sparta13@ix.netcom.com <sparta13@ix.netcom.com>
Datum: woensdag 29, maart 2000 23:12
Onderwerp: Perhaps a relevant article that just came out

>> The Myth of Albanian Repression in 1990s Kosovo
>>
>> Foreign Affairs Opinion Keywords: KOSOVO; YUGOSLAVIA; SERBIA; KLA
>> Source: Columbia University
>> Published: March 23, 2000 Author: Max Sinclair
>> Posted on 03/23/2000 13:25:20 PST by Gael
>>The Myth of Albanian Repression
>>
>>One by one, the myths about Kosovo have been falling. The notion that
>>Yugoslavs were engaged in genocide against Albanians was debunked by the
>>absence of corpses in anything close to the numbers claimed by the NATO
>>countries as justification for their air assault. The idea that the KLA
was
>>merely seeking redress of political grievances has died along with the
>>hundreds of post-"peace" victims of the KLA. And, the romantic fiction
that
>>the war would lead to a multiethnic paradise was debunked by "Kosova's"
>>incarnation as a mono-ethnic state. In their anniversary reviews of the
>>war's commencement, even NATO and its compliant press have recognized
these
>>truths.
>>
>>However, one lie remains un rebutted, and is repeated to this day. That is
>>the assertion that in 1989, after Slobodan Milosevic "revoked" Kosovo's
>>autonomy, the Albanian population was fired from jobs and otherwise
>>discriminated against. Various sources, including the Washington Post,
Human
>>Rights Watch, and NATO's gauleiter Bernard Kouchner, use the word
>>"apartheid" to describe the Yugoslav-Albanian relationship. Various news
>>stories reporting the return of Albanians -- doctors, teachers, miners --
to
>>previous places of employment invariably stated, without any
documentation
>>whatever, that these workers had previously been fired solely because
they
>>were Albanian.
>>
>>The truth is otherwise. Albanians were not fired after the modification
(not
>>revocation) of autonomy because of their ethnicity, as NATO and its media
>>acolytes claim. In fact, the modification of autonomy resulted in a
massive
>>refusal on the part of many Albanians to continue working, particularly
in
>>the state-owned enterprises that characterize socialist Yugoslavia. They
>>similarly refused to attend the state schools -- no, they weren't
expelled,
>>as they claim -- and boycotted the political process by refusing to

Rebuttal lying
ALSO IN THE

exercise

- > >their right to suffrage. For example, the Trepca miners occupied the mines
- > >in a form of sit-down strike, and subsequently were discharged, not because
- > >they were Albanian but because they refused to work. This was the same
- > >treatment afforded by Ronald Reagan to the illegally striking air traffic
- > >controllers.
- > >
- > >This self-defeating work boycott was not a campaign of non-violent civil
- > >disobedience. Those Albanians who refused to participate in the boycott were
- > >the subject of violent reprisals. The KLA's initial list of victims included
- > >numerous Albanians employed by the Yugoslav federal or Serbian republic
- > >governments. Those in municipal government positions, like Malic Saholi and
- > >Ramiz Ljeka, or located in isolated rural areas, particularly forestry
- > >workers such as Sadi Morina, Faik Belopolja, Fazil Hassani, and Sejdi Mujha,
- > >were common targets. The fact that these Albanians were employed by the
- > >state belies the claim of mass firings for ethnic reasons; the fact that
- > >they were killed by the KLA proves that common ethnicity was no bar to the
- > >KLA's intimidation campaign.
- > >
- > >The KLA's victims were not limited to state employees, however. Albanians
- > >who maintained political loyalty to Yugoslavia, like Zen Durmisi, were
- > >murdered for their political views, as were those such as Ali Raci who
- > >worked at private Yugoslav-owned companies. Even entrepreneurs who traded
- > >with Yugoslavs were executed after the KLA's ascendancy. As reported by the
- > >Albanian Daily News, "Kosovo's Secret Deals" (March 3, 2000): "Throughout
- > >the years of political crisis, Serb middlemen provided their Albanian
- > >business partners with everything from petrol to flour and milk. Their
- > >partnership became very lucrative and close. When war broke out, many
- > >Albanian traders were either killed or forced to flee by the Kosovo
- > >Liberation Army who regarded them as traitors." The bottom line: cooperating
- > >with Yugoslavs could be fatal. No wonder so many Albanians joined the job
- > >boycott, when the alternative was death.
- > >
- > >In short, the extremist KLA's zeal to establish a minority-free province led
- > >to withdrawal from civil society, including mass refusal to work, and to the
- > >violent intimidation of fellow citizens into joining this boycott. If there
- > >was apartheid in Kosovo, it was self-imposed by the KLA.
- >
- >

g-7-gg

secession]
Next: [Should extreme natality be awarded by
Back to:
[Kosovo Problem]
[Kosovo Home Page]

The truth belongs to us all.
Feel free to download, copy and redistribute.

Last revised: July 01, 1998

Genesis of Kosovo Crisis

"The Astronomical population growth!"

This is how a handbook published by the American Department of the Army describes the natality of Kosovo Albanians. The book interested in cohesion and cleavage of the Yugoslav Federation adds that this population growth feeds "one of the largest potentially irredentist communities in the world." Despite the effort of the Federation to deal with the economic problem - the result of the population explosion - "some extremists voiced secessionist sentiment calling for a 'Greater Albania.' - says the book.

Watching demographic explosion

Kosovo Albanian population quadrupled since 1948.

There is ample evidence of this astonishing population growth - the highest in Europe and one of the highest in the world.

Should extreme natality be awarded by secession?

...And what would such dangerous precedent mean to many other ethnically mixed countries?

How Yugoslav Communists tried to solve the problem

Giving full autonomy to Kosovo Albanians did not

work. Pouring billions of dollars into the region - did not work. Kosovo Albanians abused the authonomy to expel non-Albanians and work toward secession. And no amount of money seemed to be able to cover for the astronomical population growth.

--

EDITORIAL:

I tried many times to discuss about Kosovo problem with people trough Internet mailing lists. I got the impression that very few of them abroad seam to know some simple historical and political facts about Kosovo, a region of Serbian state for centuries, the 'old Serbia' where our kings used to live more than 700 years ago. Therefore I am putting here some documents, which I hope will be of your interest.

9-7-94

KFOR ARRESTS 20 ORGANIZERS OF ETHNIC ALBANIAN DEMONSTRATIONS

KOSOVSKA MITROVICA - French KFOR troops in Kosovska Mitrovica arrested Thursday 20 ethnic Albanians organizers of demonstrations Wednesday in the town, the French military command told Tanjug.

Five of the arrested had been brandishing fire arms while demonstrating, and ten of them are from other Kosovo-Metohija towns.

Calm prevails presently in Kosovska Mitrovica and KFOR has stopped searching vehicles and pedestrians crossing the bridge on the Ibar river in the town center.

More documentation is to come. There is plenty of Western literature about the problem.

Demographic Explosion in Kosovo Excerpts from different Encyclopediae

Watching the explosion:

Encyclopedia Britannica, Edition 1973, Vol 13, Page

479

(quote):

Kosovo-Metohija (Kosmet), an autonomous region of Serbia, Yugoslavia. Population (1961) 963,988, of whom the majority are Albanian-speaking Shqipetars.

(End quote)

Collier's Encyclopedia, Edition 1993, Vol 23, p

726

(quote):

Kosovo, also known as Kosovo-Metohija..., an area on the south of the Republic of Serbia, southern Yugoslavia. Densely populated, Kosovo had 1,954,747 inhabitants in 1991. The largest group are Albanians (77 percent), Serbs (13 percent), Bosnian Muslims (4 percent), Roma (2 percent), and Montenegrins (2 percent).

(end quote)

We are talking here about THE HIGHEST BIRTH RATE IN EUROPE and one of the highest on Planet Earth. The population DOUBLED in thirty years. In other words it will be TENFOLD in a century.

9-7-94

CULTURAL AND HISTORICAL MAP OF KOSOVO

The historical monuments marked on this map are Serbian orthodox christian churches and monasteries, or their remnants, some of them 800 years old. They are in the best way the evidence of the presence of Serbian culture and spiritual tradition in this region of today's Serbia. In fact Kosovo is the cradle of Serbian culture, inseparable from Serbian ethnical being.

SEE SOME MARVELOUS PAINTINGS FROM 13TH AND 14TH CENTURY FROM SERBIAN ORTHODOX CHRISTIAN CHURCHES IN KOSOVO

SOME SITES WITH KOSOVO FACTS AND HISTORY

Kosovo Problem
The Kosovo Heritage
Kosovo Origins
History of Kosovo
Orthodoxy in Kosovo
Government on Kosovo

KLA On Terrorist List

matters Team of experts for the safety and terrorism
put of the Federation of American Scientists (FAS)
terrorist Kosovo Liberation Army on their list of 113
the Safety organizations, says John Pike, a director of
Department of the Washington seated FAS.
FAS is the According to Pike, in addition to the State
seriously. Department list of terrorist organizations,
only one that is dealing with this matter
on the But the difference between FAS and the State
complete Department is in the estimation that is based
methods politics. The FAS experts have made up a
analysis, which consists of the structure and
of KLA activities.
classified The results clearly show that KLA must be
in the category of terrorists. Their

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: woensdag 5 april 2000 0:08
Aan: Ruza Despotovic
Onderwerp: 17 (http://news.suc.org/bydate/Apr_03/17.html)

<http://news.suc.org/>

Search suc.org:

<http://news.suc.org/images/black1px.gif> Choose S.U.C. Page About S.U.C. S.U.C.
Activities News from Serbia Kosovo Crisis Bosnia, Croatia Help children BLAGO Fund Serbian
History Serbian Art Book Library Become a member
<http://news.suc.org/images/black1px.gif> http://news.suc.org/images/suc_grb.gif

<http://news.suc.org/images/1px.gif>
[DSS] The Hague Never Changes

→ BRIEF SURVEILLANCE
ACTIVITY

The Hague Never Changes - Statement by President of the Democratic Party of Serbia Vojislav Kostunica

The brutal arrest of Momcilo Krajisnik, a prelude to his trial at The Hague, has eliminated the last traces of doubt about the true nature of the International Criminal Tribunal for former Yugoslavia. It is crystal clear that the war crimes tribunal is neither legal nor judicial or international institution. The court is a mere tool in the hands of NATO, or more precisely, the United States, eager to establish law and order tailored to the immediate needs and apparently not too impressive intellect of those who, to the detriment of human race and the United States, have been pulling strings in that large country.

If the ICTY dared mentioned crimes committed in Yugoslavia during the NATO bombing, which reports by several international organisations, the Human Rights Watch in particular, have already described, the court would have to create at least subsequent illusion of objectivity. Since this is not the case, its image remains the same and it is up to the public to judge what is really behind the arrest of Momcilo Krajisnik, a senior official of the Serb Democratic Party, one of the participants in the Dayton peace conference and one of the members of the Bosnian presidency, who made it clear that he had no intention of abandoning his country and his people. Is the purpose of this move to cover up NATO's fiasco in Kosovo and Bosnia or the traces of the alliance's crimes during the last year bombing of Yugoslavia, followed by violence committed by NATO's proteges among Albanian terrorists? Is this a private war waged by several people in the U.S. administration against not only Serb representatives but Serbs in general, or is it a bid to influence yet another quasi-vote in Bosnia? It is very likely that "yes" to both questions would not be a wrong answer.

Belgrade, April 3, 2000 ----- E-mail:
info@dss.org.yu http://www.dss.org.yu Democratic Party of Serbia, Brace Jugovica 2a, 11000
Belgrade, Yugoslavia Tel: (381 11) 182 535; 183 525; 638 013; 328 2886 Fax: (381 11) 328 1793

Institute of International Politics and Economics
The International Conference
The Effects of NATO Aggression Against FR Yugoslavia
March 23 - 26, 2000 in Belgrade, Yugoslavia.

War Crimes Tribunal and U.S. Courts must also target the Clintons

The Rev. Canon Kenneth W. Gunn-Walberg, Ph.D.
President, International Ethical Alliance

Almost totally overlooked amid all of the millennium hype and fears of terrorism at year's end was the story that ran in the London Observer on Dec. 29 that the chief prosecutor of the International War Crimes Tribunal for the former Yugoslavia, Carla del Ponte, was examining a dossier of alleged war crimes committed by NATO countries. She had stated it was her duty to examine such, but it was not a priority.

On Jan. 3, an Associated Press story revealed she would not be investigating NATO's activities and added there had been intense pressure against such from NATO capitals, especially London and Washington. Then on Jan. 19, she stated that she had not yet made a final decision and was poised to decide whether to launch a formal investigation or to drop the matter entirely." On Feb. 2, she announced she had reviewed the evidence and would not proceed.

What is contained in the "dossier" and how did it come about? Largely unreported by the American press has been the efforts of a broad international group of lawyers, academics, and clerics from NATO countries in challenging NATO's defense of its actions. On such group is the International Ethical Alliance chaired by the formidable Jerry Zeifman, a Democrat and former senior counsel for 13 years to the Judiciary Committee of the House of Representatives and who drafted the Articles of Impeachment of Richard Milhous Nixon. He is a stickler for the law and defender of its majesty. Other evidentiary material has been forwarded to the Hague from England, Canada, Sweden, Greece, Norway, another U.S. group, other NATO countries and parliamentarians from Russia.

What are the merits of the respective cases? Since the two accused "perpetrators-in-chief" are Slobodan Milosevic and Bill Clinton, the focus is on them. The need is for "smoking guns" if convictions are to be obtained.

Surprisingly, making the case against Milosevic is problematic. His alleged role in the destruction of Vukovar in Croatia, and of other places later in Bosnia and Herzegovina had led to indictment by the ICTY. He was and is head of state and commander-in-chief of the forces responsible directly or indirectly with many killings in Kosovo, and it is on this aspect of his role that I shall focus today. Proving de jure responsibility is inadequate. There has to be proof for de facto authorization for specific atrocities. Also, can he be held responsible for excesses of those under his direct orders and in the chain of command? What also of those free-booting paramilitary thugs outside the command

structure? Intelligence gathering satellites and other electronic eavesdropping devices may have yielded a smoking gun, but if such exists, it has not yet been revealed. So, too, the body count does not support charges of genocide. During the bombing NATO officials reported as many as 225,000 Albanian men missing. After the bombing officials said the Serbs had murdered 10,000 Albanians. To date 2,108 presumed victims have been found including some Serbs. The Times of London recently reported that a Spanish pathologist who headed an investigative team in Kosovo stated the final tally would be "2,000 at the most" and that this includes "lots of strange deaths that can't be blamed on anyone in particular".

In contrast, the evidence against Clinton is overwhelming if only because of the power and reach of the United States' war machine. Urged on by Hillary, as we recently learned in Gail Sheehy's book Hillary's Choice, Clinton assembled the NATO force and gave orders to it and the American contingent comprising 84 per cent of the firepower of the operation. The smoking gun was in his hand and remains pointed at the demonized Serbian people, our allies in two world wars.

The carnage has been documented in a two-volume report of atrocities assembled by the government of the Federal Republic of Yugoslavia. This is not propaganda. It is fact. Depleted uranium tipped missiles and other projectiles directed at non-military targets killed people and broke things, as did cluster bombs. Between 1,500 and 2,000 civilian deaths and \$50 billion in economic damage resulted. All this was done in violation of Article I of the NATO Treaty, according to Ambassador James Bissett, former Canadian envoy to Yugoslavia. There was a breach of Articles III and IV of the U.N. Charter and the laws as established by the Geneva Conventions. The Final Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe was overridden. Nuremberg doctrine was cast aside in the "conspiracy to make war" in the set-up at Rambouillet. The War Powers Act was blithely ignored. Finally, the long-term effect of radiation poisoning is now beginning to be realized in Iraq and the same genetic damage caused by NATO's bombing in Yugoslavia may raise the specter of true genocide being a future charge.

This was done in the name of a newly discovered species of international law known as "humanitarian law." As revealed by Clinton, its premises are simple: Those being killed must be White Europeans (hence he did not act against the Hutu butchers of Rwanda, despite the pleas of the U.N. commander on the ground.) Secondly, the perceived aggressor must not be a U.S. ally; thereby Turkey, a NATO member, is free to slaughter its Kurdish minority. Lastly, the war is to have two fronts, the second being Administration spin of the press and television at home, led by that dubious duo, Christiane Amanpour and Jamie Rubin, Madeline Albright's erstwhile Svengali. His recent "mission" to Kosovo was a case study in distortion and dissembling.

Will the Clintons and their minions including Vice President Gore, Mrs. Albright and Mr. Cohen, be indicted? One of their critics has suggested they will be when pigs fly. Such a pessimistic opinion is based on the fact that while the war crimes tribunal is mandated by the U.N. Security Council, it is largely funded by NATO. It has all the hallmarks of a kangaroo court producing show trials more akin to Moscow 1938 than Nuremberg 1946.

In the end, the pessimistic view may prove correct. NATO leaders may not be brought before the bar of international justice. Their crimes then will go unpunished, at least in the short term. The myth that NATO had waged a successful war to prevent genocide will survive, at least for awhile. What was a full-blown foreign-policy fiasco with clear violations of international law of a criminal nature will pass into history as one of the few of Clinton's foreign policy successes unless the media, the legal community, politicians and the clergy assert a moral and ethical standard that, in the waning years of the last millennium, has been sorely lacking. A beginning would be the demand for the resignation of Carla del Ponte as chief prosecutor of the war crimes tribunal and the restructuring of the court so that no justices from NATO countries sit on its bench. Only then can true justice for war criminals have a possibility of being exercised and the rule of international law upheld.

The real hope for justice may lie ultimately in U.S. courts. In the U.S. Code Title 18, Section 2441, relating to War Crimes Article (a) prescribes severe penalties if death results to the victim. Article (b) states the person committing such war crimes must be "a national of the United States". Article (c) defines a war crime as "a grave breach in any of the international conventions signed at Geneva August 1949 or any protocol to which the United States is a party." Significantly the Fourth Geneva Convention and 1977 Protocol distinguishes between combatants and civilians and between military targets and civilian habitats and the protection of hospitals. When the case enters the U.S. judicial system, evidence will be introduced that Clinton acted with intent, with prior knowledge, and with reckless disregard for the consequences in the destruction of 297 towns without military significance, numerous churches, monasteries, and synagogues, 58 schools, hospitals, and health care facilities, 49 civilian factories, 34 bridges and railways, 13 roads and bus stations, and all civilian airports. Water supplies were poisoned and untold environmental damage was inflicted. Hundreds of thousands of displaced refugees were left permanently homeless unlike Kosovar Albanians. Hundreds of pages of autopsy reports will be produced with testimony by the victim's surviving relations.

As Hillary declared to the reporter Lucinda Franks, "I urged him to bomb." And bomb he did, for 78 days. Lying under oath to conceal his satyriasis is one thing. Documented war crimes are quite another and do not have a statute of limitations. The International Ethical Alliance believes, however, "better sooner than later, better more than less." Soon the mad bombers of 1600 Pennsylvania Avenue will be in the dock of a federal court, if justice is to be served. One is a war criminal, the other a co-conspirator. Maimed children will tell the world it was neither done for them nor their dead siblings.

As was stated earlier the case against Milosevic is fraught with difficulty. In the end it should perhaps be made by the people of Yugoslavia for his crimes are very much against them and their past. As Crown Prince Alexander has stated "Unfortunately the West has given him a lot of mileage for ten years. After every agreement he has come and closed down (further) remnants of the independent media and fooled around with the opposition." He went on to say the country was being held hostage by the two hundred and fifty thousand people who are part of the Ministry of the Interior. It has controlled the paramilitary and denied freedom of expression thoroughly enforced by what is tantamount to martial law.

The official announcement by the Serbian Orthodox Church demanding the resignation of Milosevic is certainly an important step in the process leading to democratization and justice. The ruling oligarchy must be assigned to the dustbin of history.

The wars of the decade past were unnecessary. It was in the aftermath of World War I that the historical, psychological, religious, and ethnic fiction that was to be Yugoslavia was promulgated. It was officially called "the Kingdom of Serbs, Croats (or Hvrata) and Slovenes", the acronym of SHS being translated by German wits to mean Sie Hassen Sich, that is to say, they hate each other.

Devolution and perhaps dissolution, however, would have taken place peaceably were it not for the meddling of the Western powers, principally the United States and ironically the newly united Germany. The Western allies provided the air forces for the rag-tag militias and assistance in form of retired American senior officers and intelligence. Washington public relations firms provided the propaganda and media spin for the likes of Dan Rather and Peter Jennings on the nightly news.

The Milosevic regime responded to the crisis by retreating into a diplomatic bunker and directed its propaganda not to the people of the West, but at its own people. Paranoiacs may indeed have some real as well as imagined enemies, but not all their perceived enemies are real.

The International Ethical Alliance which includes the Hon. Thomas R. Hutson, a former U. S. Counsel General in Belgrade, seeks all war criminals be brought before the bar of justice. As it is presently structured the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia cannot provide such. NATO leaders must be held accountable before a restructured ICTY.

The wanted posters bearing the faces of the infamous trio, but giving Milosevic the place of prominence, and offering a five million dollar reward for their capture and delivery is an interesting insight into the psyche of the Clinton Administration. Having briefly lived in the American West, Mrs. Albright evidently acquired something of the mind set of its frontier days reflected in this sad spectacle orchestrated by her State Department. Only when Clinton and his minions find their own images are displayed in the Post Office lobbies of the United States can it then be said that the end of fair, balanced, and impartial justice is being served. When they turn themselves in, then Milosevic should follow suit.

The future of Yugoslavia must be found in going back to its past and the strength of its people. For NATO the country became expendable as it sought a raison d'etre at the end of the Cold War. Our ally in two world wars does not deserve what has been done to it. It is a significant element in the future of Europe as a bridge between East and West. It must be re-integrated economically into both. Sanctions must end. They punish the people and give freedom of exclusive action and decision making to the post-communist mafiosa clinging tenaciously to power today. A restructuring of political institutions must take place before further disintegration occurs including Montenegro, Raska-Sanzak, Vojvodina and Eastern Serbia.

May the West and particularly the United States realize that freedom may indeed wear a crown in the future of this suffering land.

The Rev. Canon Kenneth W. Gunn-Walberg, Ph.D.

Canon Gunn-Walberg is a Canadian, and is an Anglican Catholic Priest. He is: Priest-in-charge of St. Thomas of Canterbury Anglican Church, Philipsburg, PA; Rector, Anglican Church of the Good Shepherd, Cuba, N.Y.; and Lecturer in Church History, Holyrood Seminary, Liberty, N.Y.

He has previously been active in Canadian politics as a Progressive Conservative candidate in the Manitoba Provincial Elections of 1969 and 1977.

A graduate of the University of Manitoba, he has a Ph.D. in History from the University of Guelph. His higher education also included studies at Oxford and Cambridge in England. He is the author of more than 25 papers and articles in scholarly publications.

Currently, in addition to his pastoral duties, he is President of the International Ethical Alliance.

web site: www.iethical.org

email: jzeifman@yahoo.com
thomas hutson@hotmail.com
consultimate@sidney.heartland.com

tel/fax: Jerome M. Zeifman, Esq.
(203) 426-3859

The Hon. Thomas R. Hutson
(712) 628-4153

The Rev. Canon Kenneth W. Gunn-Walberg
(814) 342-0224

International Action Center

39 West 14th St., #206; New York, N.Y. 10011.

phone: 212-633-6646, fax 212-633-2889

e-mail to iacenter@iacenter.org

web: www.iacenter.org

NATO MUST BE ABOLISHED

**The anti-Yugoslavia war as part of U.S. plans to expand NATO's role and increase U.S. domination
June 10, 2000 New York -- International Tribunal on U.S./NATO War Crimes Against Yugoslavia**

By John Catalinotto*

In the name of the International Action Center and its president, former U.S. Attorney General Ramsey Clark, I would like to thank the Institute for International Politics and Economics for inviting us to participate in this important symposium to discuss the roots and the consequences of the war of aggression the U.S.-led NATO powers waged against the people of Yugoslavia.

Yugoslavia has always had a special place in our hearts. Why? Exactly because the ideal of Yugoslavia is that of a multi-ethnic, multi-national, multi-religious state founded on the basis of social justice and of equality among nationalities, religions and languages.

The greatest military powers on earth—just one year ago—opened a vicious, cold-blooded war upon the people of Yugoslavia. These powers expected the Yugoslavs to beg for mercy after two, three days at most. Instead, the people here stood up bravely to 78 days of relentless bombing. We are proud to be here on this anniversary among such peoples. We only regret we couldn't have done more in our own country to stop the bombing and the war waged against you. Long Live Yugoslavia.

Strategists in U.S. ruling circles since the defeat of the Soviet Union have promoted the policy of expanding NATO and using that military pact as a world police force. This policy is directed against smaller and weaker countries in Africa and the Middle East. It is aimed also at plundering the East, up to the Caspian Sea with its oil riches.

While the major NATO powers are military allies, they are rivals for markets, resources and areas to invest. The U.S. strategy of expanding NATO is also aimed at keeping these powerful rivals in line behind Washington.

The people of Yugoslavia were the direct targets of this policy. But they were only the first part of the world's peoples endangered by a strategy that leads in the direction of bigger, more dangerous wars-- unless the people of the world are able to stop it.

Who makes up NATO

With the exception of Japan and Australia, NATO includes all the major industrial and financial powers: the United States, Germany, France, Britain, Italy and Canada. These six plus Japan make up the G7 countries that set economic rules for the world.

The corporate and financial rulers of these countries control the bulk of the world's wealth, both in these industrialized countries themselves and in what can be described as the oppressed countries or the Third World.

These capitalist countries were the first to industrialize, they are now the most advanced in technology, they control the mass media, and of course they manufacture the most powerful weapons and are the most heavily armed. They sell weapons to the world but keep the most powerful and advanced weapons for themselves.

They include the big colonial powers of the 19th Century--Britain and France--who directly ruled vast parts of the earth, and others that held colonies like Germany (Namibia, Tanzania), the Netherlands (Indonesia) and Belgium (Congo). Now there are few direct colonies, but through control of the world market, currency exchanges and banking and from their technological advantages they now indirectly control and oppress most of the world.

In 1878 they met in Berlin and carved up the Balkans. In 1885 they met in Berlin and carved up Africa into spheres of influence. In 1999 they met in Bosnia and carved up Kosovo for so-called peacekeeping forces.

It should never be forgotten that, while carrying out their rivalry for markets, colonies and raw materials in the first half of this century, these predatory states launched two world wars that together killed 100 to 200 million people.

Of these seven countries, the United States, with the greatest single national economy and by far the biggest military power, is now the most dangerous to the rest of the world.

This analysis will focus on statements coming from United States military and diplomatic leaders and from their own media. Yet it will clearly show how the war against Yugoslavia was premeditated, planned in advance, with broad-ranging geo-strategic goals, and that it contains the seeds of new wars.

1992 Pentagon 'white paper'

On March 8, 1992, the New York Times published excerpts from a 46-page "White Paper" leaked by Pentagon officials. This paper asserts the need for complete U.S. world domination in both political and military terms and threatens other countries that even aspire to a greater role. The public threats seem to be aimed at the European powers and Japan. Here's some of what it said:

"Our first objective is to prevent the re-emergence of a new rival. ... First, the U.S. must show the leadership necessary to establish and protect a new order that holds the promise of convincing potential competitors that they need not aspire to a greater role or pursue a more aggressive posture to protect their legitimate interests.

"We must account sufficiently for the interests of the advanced industrial nations to discourage them from seeking to overturn the established political and economic order. Finally, we must maintain the mechanism for deterring potential competitors from even aspiring to a larger regional or global role."

Regarding Europe, the document continues:

"It is of fundamental importance to preserve NATO as the primary instrument of Western defense and security. ... We must seek to prevent the emergence of European-only security arrangements which would undermine NATO."

Gen. Dugan's plan for the Balkans

It wasn't too long before strategists began adapting this policy to the developing crisis in the Balkans.

Retired Air Force Chief of Staff Gen. Michael J. Dugan and George Kenney of the Carnegie Endowment for International Peace wrote an opinion piece for the New York Times published Nov. 29, 1992, entitled "Operation Balkan Storm: Here's a Plan."

"A win in the Balkans would establish U.S. leadership in the post-Cold War world in a way that Operation Desert Storm never could." Dugan laid out a scenario of building a coalition with Britain, France and Italy on an ad-hoc basis, if possible, because he believed the United Nations Security Council

would not approve a NATO assault. He described arming the pro-U.S. Bosnian forces to use "unconventional" operations in Bosnia to force the UN to suspend humanitarian programs.

Then, he said, massive air power should be used against Serbs in Bosnia and Serbia. Dugan suggested using aircraft carriers, F-15s, F-16s, F-18s, and F-111s, Tomahawk missiles, and the JSTARS surveillance system to destroy Serbia's electricity grid, refineries, storage facilities, and communications. "But the U.S. costs in blood and treasure would be modest compared with that of Bosnian trauma."

Gen. Dugan was infamous for his interview in September 1990 where he candidly laid out U.S. plans for the massive assault on and destruction of Iraq. For speaking out so frankly, he was relieved of his command. But the U.S. carried out this vicious plan against Iraq.

His scenario for Bosnia too was carried out a little over six years later, but starting instead from Kosovo. And by then Washington was able to push and pull all of NATO behind it while the UN was left powerless.

From 1993 to 1995 in Bosnia the U.S., through NATO increasingly used air power against Bosnian and Croatian Serbs as well as against those Muslim forces that opposed the Isbetgovic regime.

In August and September 1995, NATO launched a massive air war against positions of the Bosnian Serbs. The combination of these air raids with the NATO-enforced economic blockade led to the Dayton Accords of 1995. As part of the agreement, 60,000 NATO troops, 20,000 of them U.S. soldiers, were sent into Bosnia under U.S. command.

Earlier, a German/French-backed European force intervened in Bosnia, where it attempted to broker a truce. But U.S. officials prodded the Bosnian regime to sabotage this agreement, leading to more bloodshed. Finally, U.S. officials brokered the Dayton Accords on more or less the same terms—except with a major U.S. role as the occupying army.

A large new NATO base was established in Hungary to facilitate troop deployment in Bosnia. The U.S. also established new bases in Macedonia and northern Albania. (San Francisco Chronicle, Sept. 12, 1995)

As early as 1990, the U.S. government had put into place plans for a military occupation of Eastern Europe and possibly parts of the former Soviet Union. That plan included the 100,000-strong Allied Command Europe Rapid Reaction Corps, the NATO unit in charge of the Bosnia operation.

At the end of November 1995, Reuters reported that:

"The Allied Command Europe Rapid Reaction Corps (ARRC), based at Rheindahlen in western Germany, has worked relatively unnoticed since 1992 to put into practice NATO's new emphasis.

"[It has] NATO's full array of firepower [and] a tailor-made fighting force of up to 100,000 soldiers able to deploy quickly. As ARRC commander, British Lt.-Gen. Michael Walker is in charge of running the multinational ground force to be stationed in and around Bosnia for NATO's first ground deployment outside its own area. The corps, with headquarters in Sarajevo, is taking three divisions into Bosnia. Two of them, the U.S. First Armored Division and the British Third Mechanized Division, are permanently assigned to it. The third division is French."

The U.S. used the Bosnia operation as a wedge for the expansion of NATO into Eastern Europe.

August 1998, attack on Yugoslavia in the works

And expand it did. By Aug. 4, 1998 the Clinton administration confirmed that NATO had developed detailed plans for an attack on Yugoslavia. Sources told the New York Times that the focus is on "a variety of air-power options that could punish or intimidate."

On July 29, 1998, the Albanian government had announced that 76 top NATO officers were in Tirana, the capital, to plan "joint Albania-NATO exercises" from Aug. 17 to Aug. 22, 1998 within 50 miles of the border with Kosovo. The maneuvers will prepare NATO and Albanian troops for a "peacekeeping mission." Similar exercises are planned for Macedonia in September.

These maneuvers were recommended in a March 20, 1998 position paper of the International Crisis Group, a think tank with White House ties, headed by former Senate Democratic Leader George Mitchell.

That report also recommended "an international force in Albania close to the borders of Kosovo [to] help prevent the conflict in Kosovo from spreading and ... facilitate rapid and effective action should an intervention become necessary." On July 29, 1998, German Foreign Minister Klaus Kinkel recommended similar action by NATO.

An article in the Nov. 28, 1998 New York Times, headlined "A policy struggle stirs within NATO," provided advance notice of U.S. plans to expand NATO's use beyond Europe.

Washington wanted NATO forces ready to intervene not only in the Balkans and against countries like Iraq or Iran in the Middle East, or Libya, Sudan or Congo in Africa--but against any attempt at a popular revolution anywhere, from Russia to Indonesia.

UN Security Council resolutions have often provided a cover for U.S. military intervention--against Korea in 1950 and Iraq in 1991, for example. Yet the council is not certain to ratify all U.S. military aggression.

Washington noted in its "mission statement" for NATO that the alliance may act without the Security Council's approval. U.S. officials argue that otherwise a Russian or Chinese veto could stop a military action. One NATO official brazenly explained this to the Times: "A Security Council mandate is highly desirable but we should not tie our hands in advance."

U.S.-Europe conflicts

On March 4, 1999:

* A Marine court martial in North Carolina acquitted the captain whose jet fighter-bomber snapped a gondola cable in the Italian Alps a year before, killing 20 European tourists. Italians protested.

* The state of Arizona executed by lethal injection German-American Walter LaGrand. The German government protested.

* Media worldwide announced that the Clinton administration imposed 100-percent import duties on selected European-produced goods. The European Union protested.

These three seemingly unrelated events expressed open economic competition between U.S. business interests and those of its former Cold War "allies" in Western Europe, a competition carried out through the national states.

Within three weeks this competition was buried under the weight of U.S. air power. When Belgrade refused to sign the Rambouillet surrender terms, Washington used this pretext to launch a war against Yugoslavia.

By the time the North Atlantic Treaty Organization celebrated its 50th anniversary on April 4, 1999, it had just made its first military assault beyond its borders and carried out the largest bombing in Europe since World War II.

Washington used the war against Yugoslavia to impose its changes on NATO—changing it from a no-longer-needed anti-Soviet alliance to an intervention force ready to strike worldwide. NATO powers met in late April in Washington to ratify this proposal.

In addition, the U.S. government had recently succeeded in gaining NATO admittance for Poland, Hungary and the Czech Republic over the objection of other NATO members. It then pulled these three countries directly into the war.

The brutal bombing of Yugoslavia gives the first example of how the U.S. wants to use the new, post-Cold War NATO to lead its European allies into battle. Washington says the NATO countries have an "alliance of interests." What this means is the common need of the predatory ruling classes in the U.S. and Europe to suppress any popular revolt that threatens their ability to plunder the raw materials and labor of the rest of the world.

It also means a common interest to prevent any newer capitalist country from being able to challenge the G7's domination of the world economy. Neither would-be capitalists in Russia and Eastern Europe nor up-and-coming entrepreneurs in south Korea or Indonesia will be allowed to challenge the supremacy of U.S., West European and Japanese capital. They will have to consider themselves fortunate to get crumbs off the tables of their masters.

Along with this "alliance of interests," however, there is also a bitter rivalry between the same powers over economic and strategic interests. This has already burst out with the "banana war" and the battle between the U.S. and the European Union over hormone-fattened meat.

Washington's first de facto expansion of NATO's role is against Yugoslavia. To contain the competing interests of the NATO countries and submit them all to U.S. strategic control, Washington had NATO be the instrument for its conquest of Yugoslavia.

Throughout the 11-week assault on Yugoslavia by most of the world's biggest military powers, U.S. and European mainstream politicians of all political shades tried to give the impression that the NATO forces were united, whatever trade rivalries and military maneuvering were going on behind the scenes.

But no sooner had Yugoslavia agreed to terms the European Union's leaders made a remarkable statement: the European Union, up to now a primarily economic alliance centered around German banks and industry, announced plans to emerge as a military power.

Leaders from 15 European countries announced the move on June 3, 1999--the same day that the Yugoslav leadership announced its acceptance, on paper, of NATO's onerous terms.

"The union must have the capacity for autonomous action," the EU statement read, "backed up by credible military forces, the means to decide to use them, and a readiness to do so, in order to respond to international crises without prejudice to actions by NATO."

Make no mistake. The emergence of a new European military power does not bode well for ordinary working people anywhere. European workers in particular can look forward to having more of their labor robbed to fund the new military apparatus while social services are cut--an experience U.S. workers have been forced to endure for decades.

Washington a repeat offender

Just since World War II, Washington has fought the Korean War; overthrown the elected governments of Guatemala, Iran, Chile, Indonesia; fought wars against the people of Central America; invaded Lebanon; carried out a genocidal war in Indo china, in which millions of Vietnamese, Cambodians, Laotians and more than 50,000 U.S. troops died; and enforced an economic blockade against Iraq that has taken the lives of more than a million and a half people, half of them children under the age of 5.

The real objective of the war on Yugoslavia is to re-balkanize the Balkans--to break up Yugoslavia into small, easily controllable and digestible pieces, in order to insure U.S./NATO, and especially U.S., domination of this key strategic region.

While 10 years ago it had no bases in Eastern Europe, today the United States has military bases in Albania, Macedonia, Hungary, Bosnia and Croatia. Washington and its NATO partners have cut up Kosovo into little pieces, occupation zones. And they have assisted in forcing out all ethnic and national groups who were not Albanian, and even some Albanians.

Thomas Friedman, who writes for the New York Times--is a thoroughly despicable individual who is now held up as the highest example of U.S. journalism. Friedman wrote approvingly on March 28, 1999:

"For globalization to work, America can't be afraid to act like the almighty superpower that it is. The hidden hand of the market will never work without a hidden fist. McDonald's cannot flourish without McDonnell-Douglas, the designer of the F-15, and the hidden fist that keeps the world safe for Silicon Valley's technology is called the United States Army, Air Force, Navy and Marine Corps."

New U.S. military buildup

U.S. military superiority is the key to U.S. global economic domination. The United States does not have superiority over its rivals just by virtue of its economic system and technology. But what it does have is this vast military apparatus to implement its will.

A new military buildup is already under way, even though the United States today already spends more on its military than the rest of the UN Security Council combined. Having spent \$19 trillion since 1940 on the military, the U.S. government proposes to spend an additional \$1.2 trillion in the next four years.

But Washington doesn't want to be the only one spending on the military. U.S. Defense Secretary William Cohen used an evaluation of the war against Yugoslavia to bully the NATO allies into accepting U.S. policies at an "informal meeting" of 19 NATO defense ministers in Toronto Sept. 21-22, 1999.

Cohen said NATO won the war with U.S. "precision-guided weapons" and other high-tech systems. Speaking of European NATO members, he said that "in some cases countries would have to spend more money" to buy such weapons--by implication from U.S. arms makers.

Speaking earlier at the Institute of Strategic Studies in San Diego on Sept. 9, 1999, Defense Secretary William Cohen boasted of the U.S. role in this bombing. He outlined what he would demand from France, Britain, Germany and the other European powers regarding the U.S.'s new NATO proposal called the Defense Capabilities Initiative.

"We have all agreed to develop forces that are more mobile, beginning with the reassessment of NATO's strategic lift requirements for planning purposes. We need forces, we've agreed, that can sustain themselves longer; that means having a logistics system that will ensure they have the supplies when and where they need them."

Cohen said the NATO powers need "forces that can engage more effectively; that means having the new advanced technologies such as greater stocks of precision-guided munitions and forces that can survive better against chemical, biological or nuclear weapons, and also information warfare."

European Security and Defense Identity

Cohen and his European allies had different views of what the so-called European Security and Defense Identity should mean. Washington would oppose any force that challenges its domination even in Europe

itself. Washington sees the ESDI as a way of harnessing European militarism back into NATO--where the Pentagon holds the reins. That's what Cohen told reporters in Toronto Sept. 22.

"There was unanimity of expression [supporting ESDI]," he said. "This is important for the Europeans to undertake. It is important also to make sure that it is not seen as a separate institution and capability, but rather that it is maintained under the umbrella so to speak of NATO."

A Sept. 22 French Press Agency report noted that ESDI was supposed to allow European NATO members to carry out "a peacekeeping operation, for example, using NATO materiel and resources but not involving the U.S. or Canada. It was unclear, however, how the Europeans would be able to act independently while relying on assets under the control of an alliance still dominated by the Pentagon."

Cohen wants a situation in which the European NATO countries take the risks of wartime casualties and pay the costs, but where U.S. control of strategic weapons and logistics gives Washington all the trump cards.

It's clear that Cohen expects NATO to fight future wars of a Kosovo size and bigger--and more distant from the United States or Western Europe. Now, without a USSR, Washington wants NATO to be a world cop. And Cohen expects the European governments to pick up a big share of the costs of expansion.

But he was definitely talking about "the next war," without clarifying if that war was against Iraq, Libya, in the Balkans, in Central Asia, in Africa, against the Colombian revolutionaries, against the Democratic Peoples Republic of Korea. Perhaps it will be some new target with a leader the U.S. media demonizes.

Because NATO is such a threat to peace, Ramsey Clark has declared publicly that he sees no other alternative but to **abolish** NATO. And we in the International Action Center have made this demand central to our anti-war work.

What is our role?

This conference is doing an excellent job analyzing the war against Yugoslavia and its consequences. But our responsibility is not simply to analyze the world, but to change it.

NATO's armies are strong, but they too have weaknesses. The U.S. military fears that any significant casualties among U.S. troops will arouse a mass anti-war movement as happened during the war against Vietnam. Some of the other European powers have populations that are also reluctant to back a war that demands sacrifices. They are in conflict with each other. All this raises possibilities to fight back.

I especially address this to those of us here from the very NATO countries that waged aggression against Yugoslavia. Our responsibility is to use the facts and analysis from here to mobilize our home populations to fight the government's policies, to lift the sanctions against Yugoslavia, to send aid--really reparations for the crimes committed.

On June 10, the International Action Center is holding a day-long International Tribunal on U.S./NATO War Crimes Against Yugoslavia in New York. The initial hearing last July 31 inspired or encouraged hearings in a dozen U.S. cities. Those working in parallel with use held similar hearings in Oslo, Novy Sad, Berlin, Rome, Vienna, Moscow, Kiev, Sydney, and even Tokyo. The most dramatic was a mass peoples tribunal in Athens last fall where thousands found Clinton guilty of war crimes. More hearings are planned for Belgrade, Hamburg, Prague, Boston and elsewhere.

We do not expect to make the people in power see reason and change their minds. These tribunals are a way to mobilize mass public opinion and build a movement that can fight the governments that wage these wars. In the International Action Center we also support the struggles of oppressed groups in the

United States—or example, the fight to free political prisoner Mumia Abu-Jamal. Only by building bridges to others can we succeed in turning back the U.S. war machine.

On June 10, former Attorney General Ramsey Clark will prosecute U.S. and NATO leaders for 19 charges of war crimes, crimes against peace and crimes against humanity. International expert witnesses will present testimony. And a distinguished international panel of judges will hear the case. Come and be part of this historic event.

Abolish NATO! Long live Yugoslavia!

*John Catalinotto, is currently working with Ramsey Clark's International Action Center on the International Tribunal on U.S./NATO War Crimes Against Yugoslavia.

Catalinotto taught mathematics at the City University in New York from 1990-1997. From 1967-1970, he was a national organizer of the American Servicemen's Union, an organization of active duty GIs who opposed the war against Vietnam and fought racism at home. He was co-editor of the 1997 book, "Metal of Dishonor," about the U.S. use of depleted uranium weapons against Iraq and in the Balkans. Catalinotto hosted a public-access cable weekly television news/interview show, "Speak Truth to Power," from 1994 to 1996, affiliated with the Peoples Video Network. He has written extensively on U.S. militarism and NATO.

AFTER THE WAR IN YUGOSLAVIA:NEW DANGERS FOR HUNGARY - AND EUROPE

Dr. Rezső BÁNYÁSI, Ambassador / R. /, Chairman
Foundation for a Neutral Hungary

In June 1997 I had the pleasure to participate at a Conference in Berlin discussing the coming enlargement of NATO. Representatives of Governments and Civilorganisations from Germany, Russia, Poland, Slovakia, Yugoslavia and Hungary had a last chance, one month before the NATO Summit in Madrid, freely to express their opinion on the dramatic situation. Let me quote some lines of my statement there:

" Enthusiastic and even more strenuous presidential and ministerial statements in the NATO-countries, combined with local voices, full with expectations in Central-Eastern-Europe, try to make an impression that something very good is going to happen soon in Madrid. In fact, something dramatically bad is happening just now. Instead of making overall preparations for a real peaceful co-operation of all countries, all nations of Europe in the 21. Century, old cold-warriors are taking over the international scene. The very aim of enlarging the North-Atlantic Treaty Organization, a basically military pact, with new Member-States in Central-Eastern-Europe is to build up new bastions of the West against the East. In other words: not a common European home, as most of Europeans were hoping and dreaming of in the decades of cold war, but a new division of nations. " / See: " Berliner Europa Forum" 7/1997. /

Still Hungary became a new State Member of NATO - and within two weeks a Partner in the war against a sovereign neighbouring country: Yugoslavia. The so-called " new Elite " of Mid-Eastern-Europe, including my own country, has demonstrated a complete irresponsibility. The Hungarian

- 2 -

Government gave a military base in Tassár to the American Air Force and opened the whole air-space for the NATO-bombers. In my opinion this decision created the basis of co-responsibility together with other NATO-countries for the more than 1.000 deads and several thousands of wounded people caused by the NATO-bombings in Yugoslavia - even if no Hungarian soldiers took a direct role in the war.

In the Name of all those Hungarians who were standing up against this NATO-war, I wrote a letter in the biggest Budapest daily paper, "Nép-szabadság" 1999, April 22th with the titel: "What would be the message of PM Paul Teleki for today ?" Just some lines of this letter: "The late Prime Minister, Count Paul Teleki took his life in 1941 because he was no longer in the position to halt Nazi-Troops to use Hungarian soil for their attacks against Yugoslavia. I am convinced that his message for today would be the very same: we would never allow Hungarian territory to be used by foreign militarys for attacking a neighbouring country..."

These lines have found a very broad echo with Hungarians. Other peace-movements, trade unions and civil-organizations stood up as well against the war. A strong, united civil-movement has been organized, named "Movement for Peace in the Balkans" with the participations of many well-known Hungarian intellectuals, artists, scientist. On May 9, 1999 more than 10.000 people demonstrated and demanded an end to the bombings of Yugoslavia, in front of the Hungarian Parliament.

The Hungarian public opinion faces still today a delicate situation. Both the conservative and the socialist-led coalition Governments told them only about the advantages of being a NATO-Member. Now they can see the terrible consequences as well: they have learned that between March 24 and June 10, 1999 32.000 bombings-operations were made by

- 3 -

NATO-bombers against Yugoslavia, killing civilians, devastating cities, factories, bridges.

In Hungary many people were especially afraid of their friends and relatives living in the most neighbouring part of Yugoslavia, Vojvodina / once, before WWI a part of Hungary /. In Vojvodina there are at least some 300.000 people belonging to the Hungarian minority. It is only understandable that Hungarian public opinion became more and more critical when we got the news about the bombing of Vojvodina towns, like Novi Sad. Even Hungarian TV has shown pictures of perished houses, factories, hospitals and 3 destroyed Danube-bridges. This last alone has brought very tragic consequences for Hungary - although we have learned later that altogether 10 bridges were destroyed in Vojvodina...

Today, some months later, we can witness many dangerous consequences of this terrible NATO-war. I will name only the most important ones, without going into the details.

- 1./ International situation. relationship of the Great Powers in West and East has become worse than before, the level of mutual trust is lower than in the last 10 years ever;
- 2./ Despite the very strong diplomatic steps of many countries - first of all the PR of China - United States and some other NATO-Members try to suggest the example of the Yugoslav-war as a new general rule of international relations. In other words: they try to take the sole responsibility of UN Security Council! ;
- 3./ There are all kinds of signs not only in Europe but in other parts of the world, especially in Asia, that a new wave of remilitarization, modernisation of military forces has started. Defence Ministries are calling for higher military expenditure.

- 4 -

4./ NATO-Experts are probably thinking of new military adventures in the Balkans, the Middle-East - and perhaps in The Kaukasus-region. For all these territories it is very important to make Albania, Kosowo and other parts of the Balkan-peninsula politically and militarily safe.

5./ One of the new dangers for peace and security in Europe after the Yugoslav war is the growing tension among the States of Middle and South-East Europe. NATO-Membership alone made Hungary, the Czech Republic and Poland not too beloved among their former partners and associates. Now their participation ~~and~~ in the war, and signs of their remilitarization, adds to the emerging tensions. If they are buying new weapon-systems, their neighbours will immediately answer the same way.

Hungary is a small country with limited resources - with a lower GNP than 10 years ago. Despite this fact we are already facing some very crucial consequences of the war.

a/ NATO's military leaders are not at all content with the state of the Hungarian Army. For that reason we have to buy a lot of military hardware / mostly American-made / in the coming 4-5 years. In the Fiscal Year 2.000 alone we have to spend 43% more for the Army / in comparison: old-age pensioners will get max. 8% increase, that is practically equal with the level of inflation.../

b/ During the bombings of Yugoslavia at least 30.000 people left Vojvodina for Hungary, and a good part of these refugees still remained in Hungary, partly with relatives and friends, partly in care of humanitarian organizations, state-and local authorities. The really rich NATO-Memberstates - United States, Canada, Great Britain - are not at all in a hurry to let in those refugees from Yugoslavia / Kosowo / who did not want to return to their homeland.

c/ Hungarian foreign trade and transport is continuously suffering a

- 5 -

heavy loss of the consequences of this bloody war. No one can use the extremely important Danube-line south of the Hungarian border, because the ruins of the devastated 3 big bridges are still lying in the river. At this time nobody is offering the necessary monetary assistance for the reconstruction of these bridges. Damages for the Hungarian export-import trade will make up several hundreds of million US dollars. But there is a terrible danger of winter-floods for big areas in Yugoslavia / Vojvodina /, Croatia / Vukovar / and South-Hungary / Dunaföldvár /. Experts are all of the same opinion: this winter and next spring we shall face extreme difficulties if nothing happens with the ruins of the bridges...

We could say a lot more about the humanitarian aspects of this NATO-war. And it will be time to deal with the historic responsibility. I certainly hope that this was the last imperialistic war of the 20. Century. Let us hope that the 21. Century will not belong to the cold-warriors, but to those people, politicians, who want to use all possible resources for the wellbeing of the whole mankind.

pe

R. B.

April 2000

OPDELEN JOEGOSLAVIE GEVAAR VOOR VREDE

De afgelopen jaren hebben we gezien hoe de voormalige Socialistische Federale Republiek Joegoslavië (SFRJ) uiteen is gescheurd. Het grote opsplitsen in delen is nog steeds gaande. Na Slovenië, Kroatië en Bosnië & Herzegovina is de rest i.e. de Socialistische Republiek Joegoslavië aan de beurt. Dit huidige Joegoslavië (doer rechts ook wel klein Joegoslavië genoemd) bestaat uit Montenegro en Servië. In theorie kan er nog toegegaan worden met splitsen. Maar het is niet de bedoeling te weten Montenegro, Bosnië & Herzegovina en het overblijvende van de SFRJ. Maar ook de Servië kan nog verdeeld worden opgevoerd. Het is de gebiedsindeling in de wereld. Het is niet de bedoeling te weten, is Servië. Het is de bedoeling te weten, maar de scenario is uiteindelijk. Het is de Servië bestaat uit een gebied. Het is de stad Belgrado, zoals tijdens de periode van de Turkse en Oostenrijks-Hongaarse overheersing. Bestaat hieromtrent zekerheid? Nee, maar er zijn wel krachten buiten Servië die daar mee bezig zijn. Op korte termijn zijn in ieder geval militaire acties te verwachten van het door VS en andere NATO-landen sterk bewapende UCK (de rechts-extremistische beweging uit Kosovo) op niet Kosovaars grondgebied in Servië en mogelijk ook Macedonië.

Serviërs tot schuldigen bestempeld

Vanaf het begin, zijn de Serviërs door de Westerse media gestigmatiseerd tot schuldigen van de gehele ontwrichting. Als de grote boosdoeners die streefden naar een totale overheersing van SFR-Joegoslavië of op zijn minst een Groot-Servische staat. Welnu, laten we eens de beginsituatie en de huidige situatie met elkaar vergelijken. In 1981 had de SFR-Joegoslavië volgens de officiële statistieken 22.424.712 inwoners:

Slovenië (1.891.864)

Kroatië (4.601.469)

Bosnië & Herzegovina (2.124.256)

Servië (9.313.676) incl. provincies

Vojvodina (2.034.772)

Kosovo (1.584.440)

Montenegro (584.311)

Macedonië (1.909.136)

In de SFR-Joegoslavië kon men de volgende nationaliteit bezitten:

Servische (8.095.984)

Kroatische (4.424.698)

Moslim* (1.936.624)

Sloveense (1.712.445)

Albanese (1.717.978)

Macedonische (1.279.323)

Joegoslavische (1.204.820)

Hongaarse (399.964)

andere (1.176.144, waaronder Roma (zigeuners), Noorwaaakse, Roemeense, Italiaanse, Oostenrijks-Turkse en andere.

De Joegoslavische nationaliteit kon men aannemen als niet gekozen werd voor één der andere nationaliteit (door idealisme en/of getrouwen te worden).

Sinds eeuwen leven en wonen Serviërs verspreid over het gehele gebied van SFR-Joegoslavië, van Slovenië in het noorden tot Macedonië in het zuiden.

Woon en leefgebied Serviërs en Joegoslaven 1981:

In geheel SFR-Joegoslavië woonden 8.095.984 Serviërs.

Slovenië 42.182

Kroatië 531.502

Bosnië & Herzegovina 1.320.738

Servië (incl. provincies) 6.182.155

Montenegro 19.407

De zich Joegoslaven noemenden (1.204.820)

waren als volgt verdeeld:

Servië 441.941

Kroatië 379.057

Bosnië & Herzegovina 326.316

Montenegro 31.243

Slovenië 26.263

Met voorbijgaan van het principe van hun keuze, zijn Joegoslaven hoofdzakelijk te rekenen tot de oorspronkelijk Servische nationaliteit.

Dus wie zijn de etnische schoonmakers?

Nu, begin 2000, kunnen we vaststellen, dat vooral Kroatië etnisch grotendeels geschoond is van Serviërs. Van het oorspronkelijke aan-

product met 50% gedaald, en daarvan bestaat de helft uit een schaduw-economie die geen belasting betaalt. De industriële productie daalde met 60%. Vandaag de dag leeft de Russische staat, als een ontwikkelingsland, van de uitverkoop van zijn bodemschatten. Van de winsten uit de nieuw-kapitalistische economie gingen zo'n 350 miljard dollar naar het Westen en zijn belastingparadijzen, gedu-

rende het laatste half jaar anderhalf miljard per maand, terwijl iedere vierde Russische staatsburger onder de armoedegrens leeft. In het licht van deze feiten worden de echte redenen duidelijk waarom de reactionaire Russische elite in Tsjetsjenië oorlog voert: een wanhopige poging om haar geruïneerd heerschappijgebied als onderpand voor de toekomst bij elkaar te houden.

Vredes-info no. 6-2009

PAASMARS 2000 VOOR ONTWAPENING EN VREDE

Hengelo Paasmaandag 24 april

11.30 P+R-terrein, zuidzijde station	15.00 Demo bij UCN-Urenco, Deldenerstraat
12.00 Demo bij Stork	15.30 Manifestatie in Waterstaatskerk
13.30 Demo bij HSA	18.00 Slotmaaltijd

WAPENHANDEL= MOORDHANDEL!

Info: Mark Akkerman (053-4356876); Rob Boogert (070-3890235, affiches en petitie); Elise Leijten (020-6850273, kinderprogramma); Bert Prinsen (070-3507877, infokramen); Jan Schaake (053-4333558, opgave slotmaaltijd en pendelbusje voor wie liever niet loopt); Margreet Aalbers (053-4318949).

PAASVREDESACTIEKAMP

21 t/m 26 april. Terrein 'De Ketel', Haarweg 1, Ambt Delden.
Info en opgave: 038-4653319 (Ali Jansen)
06-23555247 (Yvonne Timmermans)

STOP OORLOGSVORBEREIDING !

26 april, Tsjernobylherdenking:
13.00 Almelo, Koornmarkt; 14.00 Demo naar Urenco

Org.: Werkgroep Paasmars, Postbus 10500, 2501 HM Den Haag. Giro 337971, tnv Anti-Interventie Kom., Den Haag. Web: www.ddh.nl/vrede/paasmars; dwarstwente@hotmail.com

tal Serviërs (in 1981 volgens de officiële cijfers 531.502) is 450.000 tot 500.000 buiten de grenzen gejaagd. Van de Joegoslaven (379.057) is circa 250.000 verjaagd tot buiten het grondgebied van Kroatië. Bosnië heeft een etnisch schoon gebied t.w. de Moslim-Kroatische Federatie. De Serviërs die niet zijn weggejaagd naar Kroatië wonen nu in een eigen deel t.w. Republiek Srpska. Van het oorspronkelijke aantal Serviërs in Bosnië (1.320.738) is circa 200.000 verjaagd. In Kosovo, waar men met de laatste restanten Serviërs in een wettelijke samenwerking van UCK en NATO verjaagd worden, worden de etnische schoonmaak verder zijn voorbereiding bereiken. De maat behulp van 'het Verdrag' verjaagde Serviërs afkomstig uit Kroatië.

Bosnië & Herzegovina en Kosovo, nu meer dan 900.000 !, wonen nu hoofdzakelijk in vluchtelingenkampen in Servië. De opvangmogelijkheden zijn, mede door de niet aflatende en wurgende handelsembargo, minimaal.

De gewettigde conclusie is, dat het stigmatiseren van Serviërs maar één doel dient; het verdoezelen van de realiteit. Hopelijk zijn bovenstaande gegevens een leidraad om de tendentieuze berichtgeving, vandaag en in de toekomst, te doorzien.

^{*)} Moslim staat hier voor een nationaliteit. Dat betekent dat men het islamitische geloof niet hoeft te belijden of zelfs afwijzen kan. Tot het uitbreken van de burgeroorlog was Kroatië een nationaliteit.

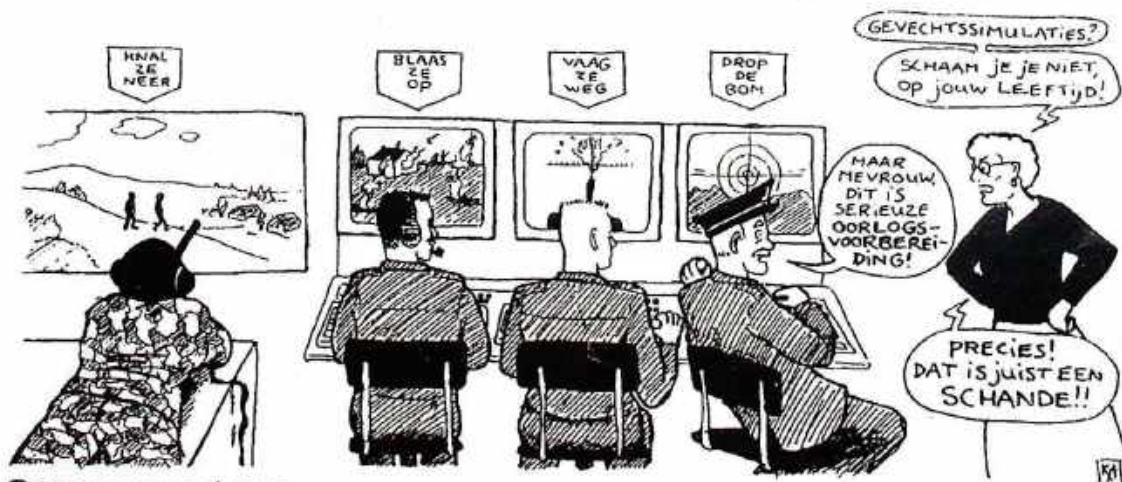
Rob Frans van
Vredesstad.nl

STOP MILITAIRE I.T.E.C.-BEURS!

Wake, demonstratief dag- en nachtpiket & vasten

11 t/m 13 april 2000; **SPITSMOMENT: 11 APRIL, v.a. 12u30**

Den Haag,
Vredesstad!?

Congrescentrum
Churchillplein 10
Den Haag (Tram 7, C.S.)

Info & org.: Fransekaanse Vredeswacht (045-5727802), Haags Vredes Platform (070-3890235), Platform tegen Wapenhandel (050-3133247), Onkrult Vergaat Niet! en Vrijwillige Internationale Actie, i.s.m. Haagse raadsfracties van GroenLinks, Haagse Stadspartij en SP.
Web: www.ddh.nl/vrede

WIJ VEROV'REN DE WERELD...

In nummer 4/99 hadden we een bijdrage over nazieliederen en -gedichten, met als insteek de vraag wat je daar uit af kon leiden over het karakter van het Hitler-fascisme. Heel wat, was de conclusie, en als blad van de vredesbeweging gingen we natuurlijk met name in op de nazistische wereldveroveringsplannen. Bijzonder - en voor Goebbels uiteindelijk ook iets te - verhelderend was de tekst 'Denn heute gehört uns Die welt, und morgen die ganze Welt'. Maar wat is een wereldwijde vraagstelling niet ook ontstaan op de liederen en gedichten van wereldwijd belang. Dat was dan de invalshoek van de 'revolutie'-theorie (rood = bruin), reden om de discussie uit de weg te gaan is er niet.

In feite levert de tekst van de Internationale, gedateerd juni 1871, al een antwoord. 'Internationale sera le genre humain', door Henriette Roland Holst adequaat vertaald met 'En de Internationale zal morgen heerschen op aard', gaf aan dat de arbeidersklasse in de verschillende landen de macht zou overnemen. Dat was inderdaad 'wereldverovering', maar van een volstrekt ander type dan het klassieke inpikken van andermans grondgebied. Of het revolutionaire proces vreedzaam zou verlopen was, zeker in een tijd zonder algemeen kiesrecht, nog een open vraag. Mochten de heersenden hun toevlucht zoeken in een oorlog, dan waren ze in elk geval gewaar-schuwd:

*Wij hebben wap'nen hen te raken,
Die dorstig schijnen naar ons bloed.*

In ons land maakten de sociaal-democraten met de Nederlandse vertaling van de Socialistenmars al snel duidelijk dat het wat hen betreft met die wapens nog wel meeviel. Afwijkend van het Duitse origineel heette het daar:

*Niet met de wap'nen der barbaren,
Met kruit noch degen kampen wij:
Het geesteszwaard der vrijheidsscharen
Brengt slechts de zege aan hun zij.*

Na de Tweede Wereldoorlog circuleerde onder linkse sociaal-democraten een ongekend venijnige parodie, waarvan het begin luidde:

*PvdA'ers, sluit de scharen,
Loopt achter Vorrevks vaandel mee.
't Is wat verschoten door de jaren,*

*'t Heeft nu de kleur van slappe thee.
Niet met de wap'nen der barbaren,
Maar wel met die der NATO-macht,
Het geldt, het kapitaal te sparen,
De arbeider wordt afgeslocht.*

De hondentrouw van de PvdA naar VVD en Na-vo was ingegeven door een welhaart pacifistische angst voor de kroon van de Sovjet-strijdkrachten. In de jaren tachtig hadden de Nederlandse sociaal-democraten al het 'hede-militarisme' van de samenvoeging bekritiseerd. Het verbeten gebodje was daar inderdaad een goed voorbeeld van de communisten van de jaren tachtig in het marslied van het Rode Leger uit 1917, dat deden de eerste regels van de 'Arbeider von Wien' toe:

*Proet de kerk voor dat het oude verteert,
Kerker en kerkers voorgoed ruïneert.
Want van Siberië tot Engeland's zee,
Niets is zo sterk als de Rode Armee.*

Л. БАКАЛОВ

ПЕСНЯ
ДЛЯ ГОЛОСА И ФОРТЕПИАНО

СЛОВА АН. СОФРОНОВА

Militant maar niet agressief: omslag van het sovjet-muziekstuk 'soldaten van de vrede' uit 1951

Eind jaren '20 werd de melodie, zij het met een wat geciviliseerde tekst, overgenomen door de Oostenrijkse sociaal-democratie. De austro-marxisten deden wel vaker revolutionair, en zo vond dit oorspronkelijke sovjetlied als 'Arbeiter von Wien' ook verbreiding

VREDESSTRIJD IN EEN NIEUW TIJDPERK

Toen de redactie van dit blad op 16 oktober vorig jaar bij de 'onbenoemde hoofdredacteur' Gerrit Honselaar thuis bijeenkwam voor de reguliere vergadering, stond op de agenda de vraag: **doorgaan of niet?** Gerrit, sinds jaren de spil van Vredes-Info, wist dat hij nog maar kort te leven had. Met een ongelooflijke rust zat hij - een week voor zijn overlijden - de vergadering voor en zette hij de problemen op een rijtje. Hijzelf zou geen bijdragen meer kunnen leveren. Twee medewerkers hadden aangekondigd, door grote veranderingen in de tijd te kunnen investeren in het blad. Een ander vredes-tijdschrift had aangekondigd, na 17 jaar de publicatie te zullen staken. Bij weer een ander blad, ook ontstaan in de tijd van de grote vredesdemonstraties, leken ze het ook niet meer te zien zitten. Had het voor ons nog wel zin om door te gaan? Ja, besloten we unaniem, en met veel moeite, te dun en zwaar vertraagd, kwam ons laatste nummer van de 20e eeuw uit.

Aan dat besluit om door te gaan lag een nuchtere analyse ten grondslag. Een van de bijzondere kenmerken van ons blad binnen de vredesbeweging was dat het zich speciaal richtte op de technologische ontwikkelingen binnen de wapenwedloop. Bij onze start, dertien jaar geleden, stond het Star-Wars-project van Ronald Reagan centraal. Wie zich met zulke onderwerpen bezig houdt weet de techniek ook ten eigen bate aan te wenden, zeker als hij een beetje dialectisch denkt. En dat is ons tweede kenmerk: de meeste mensen in onze redactie hebben een gedegen marxistische scholing achter de rug. Negentiende-eeuwse ballast? Blikvernuwing? De afgelopen tien jaar wijzen in een andere richting.

Als 'korte twintigste eeuw' betitelde de linkse historicus Hobsbawm de periode tussen het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog en de val van de Muur. Zo gezien is het nieuwe millennium dus al ruim tien jaar geleden begonnen. Na de ineenstorting van het socialis-tische kamp heeft het alleen nog jaren ge-duurd, eer zich de nieuwe frontlijnen begon-

nen af te tekenen. In die tussentijd heerste de euforie, waarbij veelvuldig de Amerikaan Fukuyama werd aangehaald: het liberale kapitalisme had op wereldschaal gezegevierd, het einde der geschiedenis was aangebroken. Alternatieven zouden zich niet meer aandie-nen. De voornedige socialistische landen zouden geen vertichting op de wereldmarkt, in Rusland zou zelfs de integratie voor zijn rolzinnig worden.

Op de vooravond van het jaar 2000 is dieselfde euforie verdwenen. De westerse opzet om China (en China) in te kapselen was mis-slaagd. De heeft amper publiciteit gekregen, men Poetin heeft een oud kernstuk van de vroegere militaire Sovjetdoctrine, de garantie dat de USSR nooit als eerste kernwapens zou gebruiken, voor het huidige Rusland afge-schaft. Dat heeft zijn eigen logica. Alle aan-hankelijkheidsbetuigingen aan de 'democra-ten' in Moskou ten spijt heeft het Westen de afgelopen tijd de zwakte van zijn 'nieuwe partner' maximaal uitgebuit. Binnen die opzet paste ook de oorlog tegen Joegoslavië. Op dit

moment probeert de regering in Moskou om haar gezag of invloed binnen de grenzen van de voormalige USSR te herstellen. Nieuwe conflicten zijn voorgeprogrammeerd. Daar-mee wordt ook SDI, oftewel Star-Wars, weer actueel. Toepassingsmogelijkheden, die in de jaren '80 niet haalbaar waren, lijken dat nu wel te worden. Politiek lijken we teruggewor-pen naar de tijd vóór de 'korte 20e eeuw',

maar tegelijk maken we een technologische revolutie mee, waarvan de consequenties nog niet zijn te overzien.

Halverwege de jaren '70 stelde een kopstuk van het wetenschappelijk bureau van de CPN, het IPSO, dat het kapitalisme sinds de Tweede Wereldoorlog geen enkele wezenlijke technische vernieuwing had voortgebracht. Kernsplitsing, straalmotor, computer, het was er allemaal al in 1945. Helaas zag deze wetenschapper een paar dingen over het hoofd. Zo zou de capaciteitstoename van de computer tot een kwalitatieve omslag leiden.

Het was de voorloper van de Amerikaanse nucleaire aanslag op de World Trade Center Amerikaanse gebouwen, die vernietigd werden en verwoesten. Het was de voorloper van de gang bracht. Het was de voorloper van de elk met dezelfde strategie. Het was de voorloper van de VS internet. Het was de kiem van Internet. Het was de voorloper van het reëel bestaande. Het was een dergelijke omwenteling buiten de militaire sfeer ondenkbaar. In de DDR, op computergebied nog het verst binnen het socialistische kamp, dateerde het telefoonnet uit 1936. Belangrijker nog dan deze 'onderbouw' was, dat partij en staat nooit konden aanvaarden dat iedere particulier wereldwijd informatie kon binnenhalen en aanbieden. Op dit punt was een technologische inhaalslag voor de socialistische landen gewoonweg onmogelijk. Maar welke mogelijkheden biedt het Internet voor oppositionele groepen in het huidige 'postideologische tijdperk'?

In sommige linkse bladen wordt de campagne tegen de wereldhandelstop van de WTO in Seattle genoemd als voorbeeld van een creatief gebruik van de nieuwe technische communicatiemogelijkheden door antikapitalistische groepen. Dankzij Internet zou een kwalitatief nieuwe protestbeweging met een onverwachte dynamiek zijn ontstaan.

Tezelfdertijd waarschuwen andere kritische voordenkens voor de gevaren van dat net. Zo zouden geheime diensten al druk bezig zijn om alle elektronische communicatie te scannen, te traceren en te controleren. Voorts zou het VS-Amerikaanse cultuurimperialisme via Internet de hele wereld gaan overheersen.

Beide denkaanzetten zijn belangrijk, en zullen ongetwijfeld hun rol spelen in komende nummers van *Verder Leven*. Maar wat hebben wij nu te maken met de digitale revolutie gedaan?

In ons redactioneel artikel van 1998, dat in ons blad was gepubliceerd, werd vermeld en ook artikel van de *World* uit de gebieden van de wereld. Dit artikel is steeds niet, maar het is het binnenhalen van informatie. Het is het gemerkt hebben - het is het gemerkt hebben. Als voorbeeld van zo'n ongehoorde informatie bron noemen we 'stratfor' in het Amerikaanse Austin. Het is een groep die consequent weigert iets over haar identiteit bekend te maken, maar wel continu analyses en prognoses de wereld in stuurt. We herkennen duidelijk de leerschool van de geopolitiek; voor linkse mensen een uiterst verdacht begrip, maar wel een belangrijk element in de denkwereld van het moderne imperialisme. 'Zet op de kaart een passer in Ankara, trek vervolgens een cirkel van 1600 kilometer, en u ziet de conflicthaarden van de komende tijd' - dat soort dingen dus. Begin dit jaar werd op kaartjes aangegeven met welke bestaande en geplande oliepijpleidingen wereldpolitiek rond de Kaspische en de Zwarte Zee wordt bedreven. En dan een prognose van 11 oktober 1999: de VS zullen Duitsland en Japan als regionale machten de klussen in Azië resp. Europa laten opknappen. 'Ongetwijfeld een ontstellend vooruitzicht voor hun burens, en niet van henzelf. Het is geen Amerikaans probleem'. Hoe wordt er in zo'n onderkoelde denktank over Star-Wars gedacht?

De afgelopen jaren is er binnen onze redactie heel wat afgediscussieerd over de vraag of SDI, Reagans Strategic Defence Initiative, wegens technische problemen en de ineenstorting van de Sovjet-Unie niet van de baan was. Nee, concludeerden we, en bij Stratfor zijn ze tot dezelfde slotsom gekomen. Met één verschil: wij zijn tegen en zij zijn voor, maar dat maakt hun benadering niet minder interessant.

Rond 1980, zo stelt Stratfor, leek een verdediging tegen raketten voor het eerst mogelijk. Vanaf de grond zou dat niet gaan, maar in de ruimte gestationeerde complexen zouden ballistische projectielen, na hun lancering - en dus nog tijdige - kunnen onderscheiden. Nodig waren daar veel satellieten afweegens aan boord van dit complex. In de jaren '80 bleek het echter praktisch onmogelijk, zo iets in de kosmos te realiseren. Ook het idee om duitse satellieten raketten met sensoren (de famous brilliant Pebbles van Edward Teller) in de ruimte te stationeren, haalde het niet.

Na het verdrag van het socialistische kamp zag de VS de wereld slechts geconfronteerd met twee soorten landen als 'schurkenstaten', die met hun raketten beschikten en misschien ook over een handvol kernkoppen om de VS te bestoken. Prompt herleefde de gedachte van een op de grond gestationeerd afweersysteem. Helemaal het volk van Stratfor; daarmee voert men op naar de jaren '90. Bovendien, de landen van die staatjes zijn wel slecht, maar dat wil ze zullen nooit hun eigen nucleaire vernietiging provoceren. Zonodig kunnen de VS bedreigende lanceerplatforms en productieplaatsen met preventieve conventionele luchtaanvallen vernietigen. Veel gevaarlijker is thans de zich aftekenende toenadering tussen Rusland en China. De ervaring in Joegoslavië heeft laten zien, hoezeer de troepen afhankelijk zijn ge-

worden van de in totaal 24 Amerikaanse waarnemings satellieten. Wanneer die door raketten, laserstralen of op andere wijze worden uitgeschakeld, ligt de hele oorlogsmachine plat.

We moeten -nog steeds volgens Stratfor- dus af van een puur defensieve houding, en in de ruimte een actieve verdediging van onze satellieten opbouwen. Ook raketafweer vanuit de ruimte wordt haalbaar. Letterlijk: 'De dollars die uitgegeven worden aan een verdediging tegen de bedreigingen van de jaren '90 kunnen beter worden besteed aan de voorbereiding op de oorlogen van 2010 en 2020.' Lichtsnelheidstechnologie, in de jaren tachtig nog niet mogelijk, zal dat de komende jaren vermoedelijk wel worden. Tot zover de logica van 'de andere kant'. Voor ons een extra reden om de wereld te volgen met Vredes-Info.

vredes-info no. 1-2010.

GROZNY EN DE HYPOCRISIE VAN HET WESTEN

De officiële Westerse politiek van de meeste regeringen ondernam geen serieuze poging om de oorlog in Tsjetsjenië te stoppen. Een reeks vermaningen riep - zoals gebruikelijk bij dit soort gevallen - de Russische regering op het conflict via onderhandelingen op te lossen. Af en toe ging een regering een stapje verder: 'De oorlog tegen een heel volk en ongerichte aanvallen op de civiele bevolking zijn geen toelaatbaar middel', zei bijvoorbeeld bondskanselier Schröder om zijn eigen links-liberale en sociaal democratische milieus en media gerust te stellen. Diezelfde milieus hadden namelijk nog enkele maanden ervoor de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië toegejuicht en het recht van een soevereine

staat ontkend om een afvallige provincie weer onder haar gezag te krijgen. Inderdaad zijn de parallellen tussen Rusland-Tsjetsjenië en Joegoslavië-Kosovo schrijnend - en het verschil van de Westerse reactie evenzeer. Wat alleen maar bewijst dat de ideologische rechtvaardiging van de NAVO-oorlog tegen Joegoslavië, namelijk 'het doorzetten van de universele mensenrechten', niets meer was dan ordinaire oorlogspropaganda.

De links-liberale milieus hebben een aantal argumenten naar voren gebracht om van hun regeringen iets meer los te krijgen dan lauwe diplomatieke formules. Op zich is daar niets mis mee: inderdaad wekken de acties van de

Russische strijdmacht herinneringen op aan de donkerste dagen van de VS-Amerikaanse oorlog tegen Vietnam. Grozny en andere Tsjetsjeense steden liggen in puin, tienduizenden soldaten en burgers zijn gedood, honderdduizenden mensen op te vlucht geslagen. Maar de aanklacht van Westers-links tegen de Russische regering zijn vaak uitermate absurd.

Eén verwijt luidt dat het Russische optreden de gehele regio zou destabiliseren. Het tegendeel is waar: Moskou's brute reactie is niets anders dan een reflexieve poging (bij gebrek aan echte politieke strategieën) de verdere stabiliteit van de Kaukasus-regio te voorzwaren. Rusland heeft er nu welkolen-uren en augustus 1999 is de laatste Tsjetsjeense

Het Internationale Rode Kruis deelt mede dat het zijn personeel uit Grozny terugtrekt. De vertegenwoordiging aldaar is volledig geplunderd, alle medicijnen en voorraden zijn gestolen.'

nië sterk beperkt en toe-gestaan dat zich in deze feitelijk autonome republiek een gewelddadige crimineleneconomie op basis van feodale clans vormde. Dit reactionaire maatschappijmodel bezit een behoorlijk vermogen tot expansie en krijgt een belangrijk strategisch impuls door zijn religieuze (islamitische) ideologie. Rusland begon de oorlog toen Tsjetsjeense war-lords afgelopen zomer met supermoderne wapens en optimaal getrainde formaties de grens naar Dagestan overschreden om nog meer gebieden van het Russische zuiden met het 'model Grozny' gelukkig te maken.

Rusland wordt vaak verweten dat de in Tsjetsjenië ingezette overmaat aan oorlogsmaterieel een uitdrukking zou zijn van een vastberaden wil tot vernietiging, etnische zuivering en bloedbaden tegen een weerloze bevolking. Anderzijds berichten dezelfde media met graagte over de technische gebreken en de verschijnselen van ernstige demoralisering binnen het Russische leger en ook erover dat de Tsjetsjeense strijders over betere bewapening, logistiek, motivatie en zelfs voeding beschikken. Dat is geen tegenstelling maar journalistiek.

Een andere aanklacht tegen Rusland brengt een links-liberale Duitse krant (*Die Zeit*) als

volgt onder woorden: *'Jarenlang negeerde het Kremlin de ideologische en militaire bewapening in de Kaukasus. In plaats van economische hulp die nooit kwam, wordt de Tsjetsjeense bevolking thans niet doorzamen bewerkt.'* Met andere woorden: Rusland wordt verantwoordelijk gemaakt voor de mislukking van een sociaal experiment dat de Tsjetsjeense islamieten zonder invloed van Moskou wilden uitvoeren. Nadat de sjaria-republiek in 1996 feitelijk zelfstandig was geworden, eisten clanleiders van lim-war lords en -wederom- Westers-linkse media van de Russische centrale regering, juist die regio die zij net had verloren, financieel en economisch weer naar voren.

In Tsjetsjenië heerst echter geen gebrek aan geld en olie is, zoals overal, ongelijk verdeeld.

Bovendien werd het in Tsjetsjenië niet gebruikt voor de productie van levensmiddelen, goederen en infrastructuur, maar uitsluitend voor militaire doel-einden. De uitkeringen die Moskou tot en met 1998 naar Grozny overmaakte, kwamen nooit aan bij de gerechtigden. De 120.000 ton olie die tussen januari en mei 1999 vanuit Azerbeidzjan in de door Tsjetsjenië lopende pipe-line vloeiden, verdwenen tot de laatste liter. Voor iedereen die het wil weten is bekend dat de Tsjetsjeense elite over onuitputtelijke geldbronnen beschikt – door ontvoeringen en afpersing van losprijzen, diefstal van olie, professionele vervalsing en witwassen van geld, drugshandel en de uitgebreide ondersteuning vanuit moslimstaten. Een kort persbericht d.d. 16-11-1999: *'Het Internationale Rode Kruis deelt mede dat het zijn personeel uit Grozny terugtrekt. De vertegenwoordiging aldaar is volledig geplunderd, alle medicijnen en voorraden zijn gestolen.'*

Rusland's gruwelijke oorlog in Tsjetsjenië kan niet beschreven worden in termen van 'onderdrukking van een heldhaftig volk dat naar vrijheid hunkert'. Deze oorlog is een symptoom van de diepe ellende waarmee het postsocialistische Rusland sinds tien jaar te maken heeft: sinds 1990 is het bruto sociale

'Kroatisch leger beging misdaden'

ging er hard aan toe en VN-troepen waren getuige van oorlogsmisdaden op grote schaal. De Canadese VN-commandant, generaal Alain Forand, schreef er een hard rapport over.

Forand is een van de belangrijkste getuigen van het Haagse Joegoslavië-Tribunaal. In het document, zijn evaluatieverslag van 12 oktober 1995, beschuldigt hij het Kroatische leger onder andere van het willekeurig, zonder enige militaire noodzaak beschieten van de stad Knin. Drieduizend artillerie-, tank- en mortiergranaten vielen op de stad neer en honderden mensen kwamen om het leven. Knin was 'compleet onverdedigd', schrijft Forand.

De Canadees beschrijft ook in extenso de etnische zuiveringen van het Kroatische leger (HVO). De misdaden vonden plaats onder de ogen van machteloze VN-soldaten. „Vanaf het einde van de oorlog begon de HVO systematisch dorpen te plunderen, gebouwen en gewassen te verbranden, vee te stelen of te doden”, noteert Forand. „Binnen enkele weken gingen de HVO en de speciale politie-eenheden voor de tweede keer door sommige dorpen. Ze staken huizen in brand die al totaal vernield waren. Mijn HVO-zegsman, generaal Cermak, bleef maar zeggen dat dit nodig was om het land te zuiveren van Cetniks. Blijkbaar hield dit in: tot de laatste terroristische Servische hand.”

„Dit systematisch plunderen

van het platteland en de paar achtergebleven bewoners ging wekenlang door. Zelfs de meer afgelegen dorpen en boerderijen werden vernield. Hierdoor werd ieder middel van bestaan weggevaagd voor de paar overgebleven Serviërs, of voor degenen die zouden overwegen in te gaan op Tudjman (de Kroatische president) publieke invitatie om terug te komen. Het gedrag van de HVO in de maanden na 'Storm'

Vier jaar later kan Operatie Storm legertop Kroatië voor Tribunaal brengen

was zo voorspelbaar dat het niks nieuws was. Platbranden, erop los schieten, het massaal doden van vee en het vermoorden van hulpeloze oude mensen, het werd allemaal de gewoonste zaak van de wereld.”

Het onderzoek van het Tribunaal naar de Kroatische misdaden in de Krajina werd eind vorig jaar afgerond. Door politiek getouwtrek tussen hoofdanklagerster Louise Arbour en de Verenigde Staten is het uitvaardigen van aanklachten tegen drie Kroatische generaals uitgesteld.

Het belangrijkste knelpunt is Knin. Volgens de Kroatische regering en de VS was Knin een 'legiti-

miem militair doel' en mocht de stad dus worden gebombardeerd. De kwestie ligt gevoelig omdat de Kroatische campagne stilzwijgend werd gesteund door het Westen en gepland met behulp van een adviesbureau van gepensioneerde Amerikaanse generaals.

Maar Forand houdt voet bij stuk. „Er is volgens mij geen twijfel mogelijk dat de Kroaten wisten dat ze burgerdoelen beschoten”, verklaarde hij tegenover onderzoekers van het Tribunaal. Het gerechtshof houdt de Kroatische generaals Mirko Norac, Ante Gotovina en Ivan Cermak verantwoordelijk voor de misdaden. Niet uitgesloten is dat ook president Franjo Tudjman zal worden aangeklaagd.

De bulk van het bewijsmateriaal is aangedragen door de Belgradose stichting Veritas, het informatie- en documentatiecentrum voor Serviërs uit de Krajina. De voorzitter van Veritas, Savo Strbac, ontmoette Arbour twee keer persoonlijk. In totaal sprak de stichting twintig keer met onderzoekers van het Tribunaal en gaf hen de namen van meer dan honderd getuigen.

Tijdens 'Storm' zijn volgens Veritas 1545 Serviërs omgekomen of vermist, onder wie 334 vrouwen. Strbac, rechter, verwaarde klachten van Arbour de op naam van de VS.

Opverzoek van bewind Shell aast op gasproject in Turkmenistan

Door onze correspondent FRANK WESTERMAN
ASGABAT, 18 FEBR. De Koninklijke/Shell Groep is van plan zaken doen met de regering van Turkmenistan, een bewind dat door mensenrechtenorganisaties tot de meest onderdrukkende wordt gerekend.

Het concern haalt daarmee een potentieel explosief public-relationsprobleem in huis, zo erkent een Shell-vertegenwoordiger in Turkmenistan.

Shell is samen met anderen gevraagd de nog onontgonnen gasvelden onder de Karakoem-woestijn in het noorden van Turkmenistan te exploiteren en een gaspijpleiding van 1.700 kilometer aan te leggen voor het transport van 30 miljard kubieke meter per jaar over de bodem van de Kaspische Zee door Azerbajdzjan en Georgië naar Turkije. Het project draait om 4 tot 6 miljard gulden aan investeringen, waarvan de helft voor rekening van Shell. Het gaat Shell niet in eerste instantie om die pijpleiding. „Dat doen we erbij omdat het ons is gevraagd”, zegt een Shell-vertegenwoordiger in de Turkmeense hoofdstad Asgabat. „Wat ons vooral interesseert zijn de exploratie en exploitatie van de Turkmeense gasvelden.”

Shell tracht via het project, waarvoor het contract overigens door allerlei verdragen nog niet is getekend, via een achterdeur alsnog toegang te krijgen tot de rijke olie- en gasreserves in het gebied rondom de Kaspische Zee.

Het totalitaire karakter van het Turkmeense regime staat haaks op Shells nieuw ontwikkelde bedrijfs-

ethiek. Na Zuid-Afrika (apartheid), Nigeria (executie van milieuactivisten) en de aanvaring met Greenpeace over het olieplatform Brentspar had Shell een ethische bedrijfscode ontwikkeld. De Shell-managers ter plaatse: „We hebben onze principes over onder andere democratie en mensenrechten aan Turkmenistan voorgelegd. We hebben de president gewaarschuwd dat wij, indien daarnaar gevraagd, zijn regime niet zullen verdedigen.” Shells ethische uitgangspunten (‘de tien geboden’) zijn als appendix aan de afgesloten intentieverklaring gehecht.

Een Shell-woordvoerder in Den Haag wil geen officieel commentaar geven. „Het is nog veel te pril om toe te lichten. Daarvoor is deze zaak te delicaat.”

Volgens een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag kijkt Nederland met zijn EU-partners „kritisch naar de toestand en de ontwikkelingen in Turkmenistan”. „De EU heeft bezwaar tegen het voornemen om de heer Nijazov voor het leven tot president te benoemen, maar handelcontacten kunnen gewoon doorgaan”.

- SHELL: pagina 12
- DOSSIER: www.nrc.nl

Navo paait en kapittelt Rusland

Van onze redactie buitenland
RUSSEL, GROZNI - Rusland is zijn relaties met de Navo op het spel door het optreden van de Russische leger tegen Tsjetsjeense burgers. Die waarschuwing klonk gisteren vanuit de Navo. Tegelijk roept de alliantie Moskou echter op het overleg te hervatten over andere veiligheidskwesties.

De Navo zit in een moeilijke positie, bleek gisteren nog maar eens tijdens de vergadering van negentien ministers van buitenlandse zaken. Anders dan de Europese Unie, die de geldkraan kan dichtdraaien of economische sancties afkondigen, heeft de Navo alleen het wapen van de militaire dreiging. En dat is het wel allerlaatste waaraan wordt gedacht. „Het is niet realistisch dat wij in Tsjetsjenië tegen de Russen optreden, zoals we tegen de Serviërs in Kosovo hebben gedaan”, zei secretaris-generaal Robertson.

De verhoudingen tussen de Navo en Rusland zijn sterk bekoeld sinds Kosovo. Ook gisteren bleef de Russische minister Ivanov weg uit Brussel. Wel is het maandelijkse overleg op het niveau van de ambassadeurs weer hervat. „We kunnen Rusland niet links laten liggen, we moeten daarom investeren in onze relaties”, benadrukte minister Van Aartsen. De Navo maakt de verdere samenwerking wel afhankelijk van de vraag of Rusland de internationale normen respecteert.

Het bondgenootschap wil anderzijds wel snel de gesprekken over wapenbeheersing en ontwapening nieuw leven inblazen. De Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken Talbott gaat in Moskou onderhandelen over aanpassing van het ABM-verdrag over de antiballistische raketten. Hij heeft het nodige uit te leggen over Amerikaanse plannen voor

een afweersysteem tegen intercontinentale raketten. De VS willen zich beveiligen tegen langeafstandsraketten die zogenoemde 'schurkenstaten' als Noord-Korea, Iran en Irak binnen vijf tot tien jaar op Amerika kunnen afvuren.

Behalve de Navo maakt ook de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) zich zorgen over Tsjetsjenië. De OVSE wil bemiddelen om tot een politieke oplossing te komen, zo liet voorzitter Vollebaek gisteren weten. Hij is op weg naar Tsjetsjenië, maar bleef gisteren, door de mist, steken in buurrepubliek Ingoesjetie. De OVSE-topman, tevens Noors minister van buitenlandse zaken, zei net zolang in het gebied te blijven totdat hij Tsjetsjenië binnen kan.

Ondertussen gaan de Russische aanvallen op de Tsjetsjeense hoofdstad door. Gisteravond wisten de Tsjetsjenen te verhinderen dat een kolonne van Russische pantservoertuigen en tanks Grozni binnenreed, aldus het persbureau AP. Een verslaggever zag lijken van Russische soldaten en uitgebrande tanks.

Volgens rebellencommandant Islamov zijn er nog 7000 rebellen in de volgens zegslieden vrijwel geheel verwoeste stad. Maar Islamov erkende dat het door de Russische omsingeling voor de Tsjetsjenen wel steeds lastiger wordt versterkingen naar Grozni te sturen.

De secretaris-generaal van de Raad van Europa, Walter Schwimmer, heeft Rusland gisteren om opheldering gevraagd over de mensenrechtensituatie in Tsjetsjenië. Het is voor het eerst dat de secretaris-generaal zijn positie gebruikt om een van de lidstaten aan te spreken op de toepassing van de Europese Conventie van de Mensenrechten. Als Moskou niet reageert, kan Rusland worden geschorst als lid van de Raad

Moskou zet door in Tsjetsjenië

Russisch leger loopt flinke slag op in Grozni

GROZNI - Rusland is gisteren doorgestaan met het bombarderen van de Tsjetsjeense hoofdstad Grozni, nadat een poging de stad met grondtroepen binnen te dringen een dag eerder was uitgelopen op een fiasco waarbij volgens berichten zeker 115 Russen omkwamen.

De Russische minister van buitenlandse zaken Igor Ivanov zei voorafgaand aan een bijeenkomst van de G-8, de Groep van zeven grote industrielanden en Rusland, in Berlijn dat Rusland blijft bij zijn standpunt dat er niet met terroristen wordt onderhandeld.

Rusland ontkende gisteren dat er bij de eerste Russische-tank- en pantseraanval op Grozni zoveel slachtoffers onder de eigen troepen waren gevallen. Het leger zei dat in de voorgaande 24 uur slechts twee militairen waren omgekomen. Minister van defensie Igor Sergejev ontkende zelfs dat er een tankaanval had plaatsgevonden en noemde berichten „leugens en desinformatie”.

Rusland zal stevige kritiek te verduren krijgen op de bijeenkomst van de G-8 van dit weekeinde. De commissaris voor buitenlandse zaken van de EU, Chris Patten, waarschuwde dat de betrekkingen met Rusland niet gewoon op de oude voet kunnen worden voortgezet.

De voorzitter van de OVSE, de Noorse minister van buitenlandse zaken Knut Vollebaek, is gisteren met volledig lege handen teruggekomen van zijn bezoek aan Tsjetsjenië. Hij vond geen enkel gehoor bij de Russen voor zijn oproep tot een vreedzame oplossing van het conflict. „Het is een verschrikkelijk situatie”, zei hij, nadat hij in Moskou was teruggekeerd na een bezoek aan een buitenwijk van Grozni. Vollebaek is vandaag bij de top in Berlijn om verslag uit te brengen.

MEER NIEUWS OP PAGINA 5

Moskou laakt ontvangst van Tsjetsjeen in VS

MOSKOU, 15 JAN. De kwestie Tsjetsjenië zet de betrekkingen tussen Rusland en de Verenigde Staten onder druk. De ontvangst van een Tsjetsjeense vertegenwoordiger in Washington werd gisteren door de Russische minister van Buitenlandse Zaken, Igor Ivanov, fel getekend.

Ivanov reageerde gisteren kwaad op de ontmoeting, donderdag, van de Tsjetsjeen Ilias Achmatov met enkele Amerikaanse roepingsfunctionarissen. Achmatov noemt zichzelf de minister van Buitenlandse Zaken van Tsjetsjenië. Ivanov bestempelde het gesprek van Achmatov in Washington als „een de facto onderschepping van terroristen en separatisten door de Amerikaanse regering. Hij zei dat „de Tsjetsjeense terroristen” banden onderhouden met Osama Bin Laden, die, zo voegde hij daar aan toe, door de Amerikanen wordt gezien „als 's werelds terrorist nummer één”.

„Diegenen die op deze manier optreden compliceren een regeling van het conflict in Tsjetsjenië en vertegen het lijden van de burgerbevolking”, aldus Ivanov. „We hebben bij vele gelegenheden gezegd dat dit soort acties terroristen en separatisten aanmoedigt, niet alleen in de Russische Federatie.”

In Washington is gezegd dat Achmatov niet wordt beschouwd als minister van Buitenlandse Zaken van Tsjetsjenië, maar als „een Russisch privéburger”.

In Tsjetsjenië zelf gaat de strijd om Grozny onverminderd voort. De Russische troepen hebben wel een door het Westen en hulporganisaties scherp gebekelde maatregel ongedaan gemaakt: Tsjetsjeense mannen tussen tien en zestig jaar oud mogen Tsjetsjenië weer binnen en mogen het land ook verlaten. Eerder deze week sloten de Russen de Tsjetsjeense grens voor mannen tussen tien en zestig, met het argument dat ze wellicht banden onderhouden met Tsjetsjeense strijders. Bovendien bestonden er plannen om in Tsjetsjenië zelf alle mannen tussen tien en zestig in kampen op te sluiten die ze pas zouden mogen verlaten als was aangegevend dat ze geen banden met het Tsjetsjeense verzet hebben of hebben gehad. De maatregel werd afgecondigd nadat de Tsjetsjenen een aantal legioonsters hadden ontkend en de Russische opmars zo goed als volledig tot staan hadden gebracht. In Washington werd de Russische maatregel scherp veroordeeld. Gisteren uitte de Ierse minister van Buitenlandse Zaken Andrews namens de Raad van Europa kritiek op het Russische beleid in Tsjetsjenië. (Reuters)

'Rusland slaat wild om zich heen'

De oorlog in Tsjetsjenië is voor Rusland aanleiding de spanning in de relaties met Georgië op te drijven en te trachten zijn greep op de zuidelijke Kaukasus te herstellen.

Door onze correspondent
FRANK WESTERMAN

TBILISI, 28 DEC. Tien jaar lang bouwde de geoloog Omar Koetsnasjvili aan de Trans-Kaukasische spoorlijn, een ambitieus Sovjet-project om Georgië voorgoed met Rusland te verknopen. „Puur politiek”, zegt de hoofdontwerper achteraf over al die jaren dat hij tekeningen maakte van de tunnel door het bergmassief. „We waren nog maar net met aanleg begonnen of de Sovjet-Unie viel uiteen.”

Van de schakel tussen Moskou en Tbilisi resten alleen de blauw-drukken. Koetsnasjvili's infrastructurele werken, spoorwegen en olieleidingen lopen niet langer noord-zuid. Met zijn zoon Irakli is hij het ingenieursbureau GEO-Engineering begonnen. En de nieuwe tijd eist nieuwe projecten: oost-west-verbindingen, om Rusland heen. In het kantoor van GEO-engineering in het hart van Tbilisi staat een maquette van de nieuwe spoorlijn van Georgië naar Turkije. En op kaarten aan de muur is het toekomstig tracé getekend van de oliepijpleiding van Baku aan de Kaspische Zee dwars door Georgië naar de Middellandse Zeehaven Ceyhan in Turkije.

„In plaats van verticale trekken we nu horizontale lijnen”, beaamt Mamoea Aresjidze, adviseur van de Georgische president Edoeard Sjevardnadze. „Dat is een revolu-

tionaire verandering in de Kaukasus die de afgelopen jaren in gang gezet is.” De voormalige tv-presentator en parlementariër is presidentieel bemiddelaar „voor regionale banden in de Kaukasus”. En dat is een mijneveld. „Sinds 1795 heeft Georgië zijn lot verbonden aan dat van Rusland, en die afhankelijkheid gaat nu op de helling.”

Het christelijke Georgië dreigde aan het einde van de achttiende eeuw bij Perzië ingelijfd te worden, en riep de hulp in van de tsaren. Die bouwden de 'Georgische militaire hoofdweg' van wat nu Tsjetsjenië is tot aan Tbilisi aan de zuidkant van de bergketen. Via deze noord-zuid-verbinding was Georgië verzekerd van militaire steun, zij het ten koste van zijn on-

Moskou verloor slag om olie, maar vecht hard terug

afhankelijkheid. Het werd een kolonie van Moskou, een provincie in het tsarenrijk, later een van de vijftien Sovjet-republieken.

De dekolonisatie verloopt moeizaam, met schokken en oorlogen. Rusland laat de Trans-Kaukasus niet zonder slag of stoot gaan en sponsoerde begin jaren negentig afscheidingsoorlogen in de Georgische provincies Abchazië en Zuid-Ossetië en de Armeense enclave Nagorny-Karabach in Azerbajdzjan. Nog altijd zijn er Russische militaire bases in Armenië, Abchazië en Georgië.

„Rusland probeert ons in zijn

greep te houden”, zegt Aresjidze. „Maar in de praktijk drijft het ons in de armen van de NAVO.” Die vervreemding is in een stroomversnelling gekomen door de oorlog in het aangrenzende Tsjetsjenië. Het begon ermee dat de Russische luchtmacht in augustus mijnen dropte in het Georgische grensdorp Omalo, zogezegd om een smokkellijn van wapens en munitie voor de Tsjetsjenen af te snijden.

Georgië ontkent dat het wapensmokkelaars omgemoed doorlaat, maar de Russen geloven dat niet. Moskou eiste van Tbilisi dat het Russische grenstroepen zou toelaten om „de achterdeur” van Tsjetsjenië dicht te gooien. Sjevardnadze weigerde. Via deze 'Weg van het Leven', zoals de Tsjetsjenen hun enige uitweg (naar Georgië) noemen, kwamen vierduizend vluchtelingen en tientallen gezanten van de Tsjetsjeense leider Maschadov, onder hen diens vrouw Hoesmana. Zij bracht in oktober een door haar man ingesproken bandje mee waarin hij Sjevardnadze verzocht om als bemiddelaar in de oorlog op te treden. De Georgische president was daartoe bereid, maar Moskou sloeg zijn aanbod af.

In november volgde een tweede incident: Russische gevechtshelikopters schonden het Georgische luchtruim en namen de grensovergang bij het dorp Sjatili onder vuur. Dat gebeurde op de dag dat Sjevardnadze op de OVSE-top in Istanboel een strategisch pijplijnverdrag tekende met de buurlanden Azerbajdzjan en Turkije. „Ik sluit niet uit dat de beschieting van Sjatili, uitgerend op die dag, een waarschuwing was aan ons adres”, zegt Aresjidze. Het Kremlin beseft

dat het de Kaspische olierijkdom ontglipt, maar legt zich niet bij de nieuwe geo-politieke werkelijkheid neer. „Alleen werkt zo'n bombardement averechts: het sterkt ons in de overtuiging dat we niets meer met de Russen te maken willen hebben.”

Rusland heeft de slag om de Kaspische olie verloren, maar vecht letterlijk terug. In Tsjetsjenië. Over Russisch grondgebied aan de noordflank van de Kaukasus loopt al jaren een pijpleiding van de Kaspische naar de Zwarte Zee, die onbruikbaar is zolang het rommelt in Tsjetsjenië. De bouw van een bypass om de opstandige republiek heen is te duur, en mede daarom pogen de Russen de Tsjetsjeense opstandelingen voor

Georgië wil zich onttrekken aan invloed Moskou

ens en voor altijd te verpletteren. „Rusland gedraagt zich als een gewond beest”, zegt Aresjidze. „Het slaat wild om zich heen en is niet te vertrouwen.” Eind november voorspelde hij „provocaties” om Georgië bij het conflict te betrekken. En inderdaad, de incidenten stapelen zich op. Het Kremlin verwijt Georgië „Tsjetsjeense keelafsnijders” in de ziekenhuizen te behandelen. Het zou de internationale terrorist Osama Bin Laden onderdak bieden en „een raam openzetten voor wapens en financiering van de rebellen”.

Zogezegd om de Tsjetsjeense re-

bellen de pas af te snijden, heeft het Russisch leger paratroopers langs de Georgische grens gedropt. Vorige week raakten vier Georgische grenssoldaten gewond bij een mortieraanval op hun wachtpost. Het is dan ook niet toevallig dat Washington de Russen prompt waarschuwde de soevereiniteit van Georgië en Azerbajdzjan onder geen beding te schenden.

„Rusland probeert ons koste wat kost bij de oorlog te betrekken”, stelt het Georgische parlement in een verklaring. Daarvan is ook Sjevardnadze overtuigd, die in de twee moordaanslagen op zijn leven de hand van Moskou ziet. Hij heeft aangekondigd dat zijn land in 2004 (als de overeengekomen ontmanteling van Russische legerbases is voltooid) het lidmaatschap van de NAVO zal aanvragen. De naburige Azeri zijn al een stap verder: die willen komend jaar in Baku een NAVO-informatiecentrum openen om de bevolking vertrouwd te maken met deze nieuwe beschermheer.

De oude generatie is argwanend, maar de jongeren zijn nog anti-Russisch dan dat ze anti-Amerikaans zijn. En daarom moet het maar. Irakli Koetsnasjvili, die met zijn vader het ingenieursbureau GEO-Engineering runt, denkt dat het pijpleidingverdrag met beide bureaus „een verzekering is voor de toekomst”. Niet alleen zullen de straatarme Georgiërs aan de doorvoer van de Kaspische olie verdienen, de pijpleiding geeft de jonge staat „een politieke rugengraat”. Een soeverein Georgië is dan een van Amerika's „vitale belangen”, zegt Irakli. „Denk maar aan Koeweit. Zodra die pijpleiding er is zullen de Amerikanen ons verdedigen.”

Turkije eist versneld EU-lidmaatschap

Van onze correspondenten

HEL SINKI, maandag
Turkije heeft het afgelopen weekeinde op de Eurotop in Helsinki na aanvankelijke aarzelingen het aanbod aanvaard om kandidaat-lid van de Europese Unie (EU) te worden. De Turken hebben echter nog wel wat noten op hun zang. Zo eisten zij meteen dat hun toetreding tot de EU wordt versneld.

De Turkse premier Ecevit, die vrijdagochtend door een spe-
ciaal naar Ankara gevlogen EU-delegatie over de streep moest worden getrokken, wil dat NAVO-lid Turkije tot de EU kan toetreden voordat de Europese interventiemacht

klaar is. Dit eigen EU-leger, dat gebruik maakt van NAVO-middelen, moet in 2003 paraat zijn. Maar diplomaten achten het vrijwel onmogelijk dat het EU-lidmaatschap van Turkije voor die datum gehaald kan worden.

„Als het gemeenschappelijke Europese defensiebeleid veel sneller van de grond komt dan het Turkse EU-lidmaatschap, dan geeft dat problemen”, beklamtoonde de Turkse premier. „Het is niet eerlijk om te verwachten dat NAVO-leden die niet in de EU zitten orders krijgen van de Europese Unie. Wij zullen ons herte-geven blijven verzetten binnen de NAVO.”

De eigen EU-interventiemacht, een van de baanbrekende besluiten in Helsinki van de EU-leiders, gaat 60.000 man tellen. Maar als NAVO-lid kan Turkije een veto uitspreken over het gebruik van NAVO-middelen door dit EU-leger.

Ook ten aanzien van kandidaat EU-lid Cyprus, één van de jarenlange obstakels voor een Turks lidmaatschap, stelt Ecevit zich hard op. Hij vindt dat de huidige situatie erkend moet worden. Dat betekent internationale erkenning van het Turkse deel, dat al sinds 1974 is afgesplitst en sindsdien alleen door Turkije wordt erkend. „Deze realiteit kan niet worden genegeerd; een oplossing is alleen mogelijk op basis van de bestaande situatie”, aldus Ecevit.

Toeschietelijker toonde hij zich over het conflict met Griekenland over een aantal eilanden in de Egeïsche Zee. De Turkse premier ging ermee akkoord dat het dispuut op termijn aan het Internationale Hof in Den Haag moet worden voorgelegd.

Ecevit erkende ook dat de doodstraf niet past bij een EU-lidstaat. „Mijn partij jivert al voor afschaffing van de doodstraf en iedereen snapt nu wel dat wij de doodstraf, die in geen enkel EU-land bestaat, niet kunnen handhaven.” De Turkse premier behooftte ook dat zijn regering de mensenrechtensituatie op hetzelfde peil zal brengen als in de EU. Maar hij ontkende dat het Turkse leger in zijn land een grote politieke invloed heeft.

Diplomaten schatten in dat het nog wel 20 jaar duurt voordat Turkije EU-lid wordt. Maar Ecevit denkt daar heel anders over. „Ik ben ervan overtuigd dat, gezien de dynamiek van het Turkse volk en hun gehechtheid aan democratie, we dit doel veel sneller zullen bereiken dan iedereen verwacht.”

Democratie is meer dan geld alleen

De regering-Clinton probeert via de zogeheten pijpleiding-democratie de wankel politieke basis van de jonge ex-Sovjet-republieken te versterken. Maar Washington zou daarnaast veel meer steun moeten verlenen aan de broodnodige democratie in Eurazië, meent Paula R. Newberg.

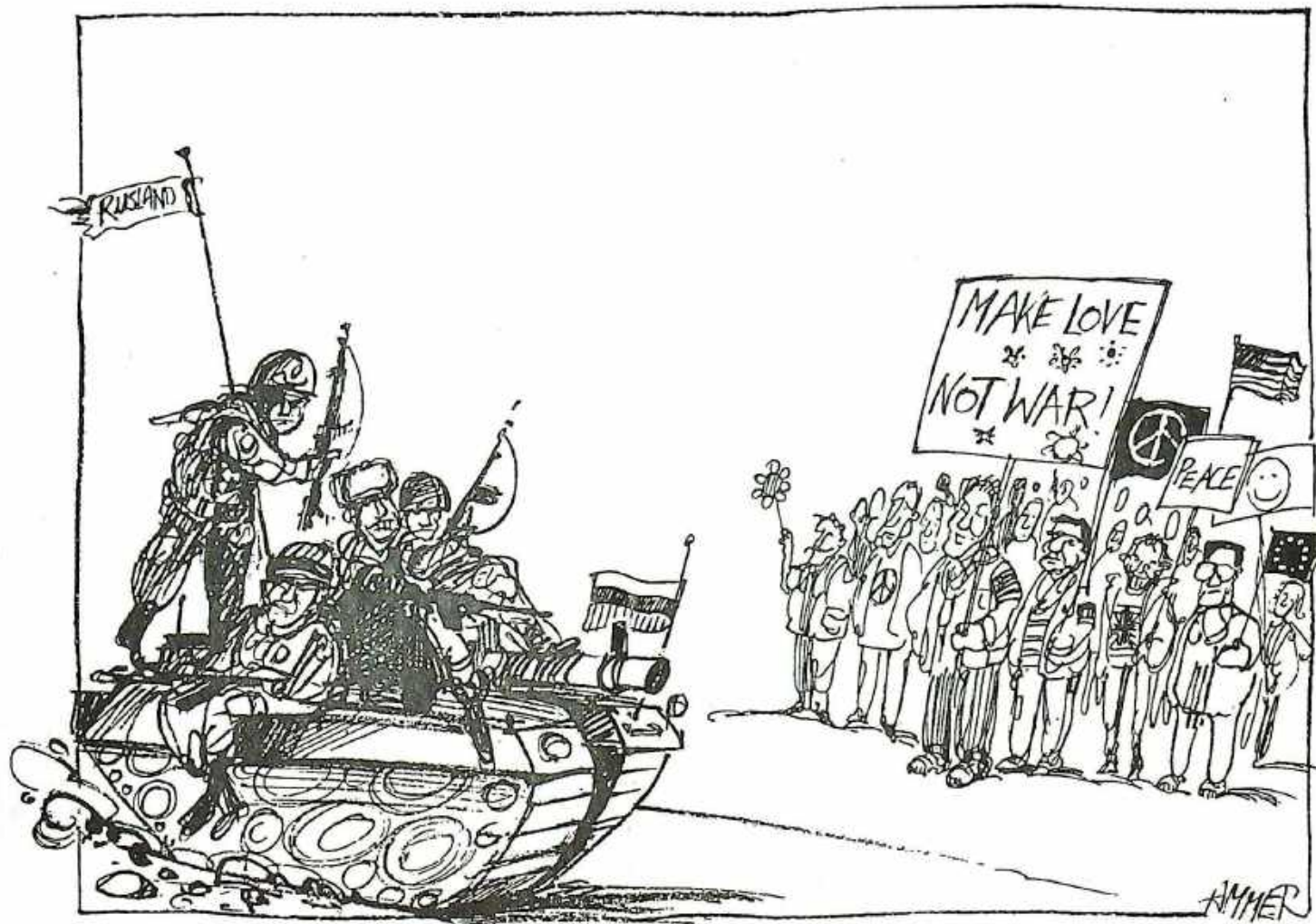
Met de ronde termen waarin de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa de Russische interventie in de Kaukasus veroordeelden, maskeerden de westerse regeringen aanzienlijk gecompliceerdere bedoelingen. Zij accentueerden hiermee een cruciaal gegeven in de diplomatie van na de Koude Oorlog: pijpleidingen bepalen buitenlands beleid.

De oproep van de OVSE aan Rusland om een eind te maken aan het Tsjetsjeense offensief vormde een subtiel contrapunt tegenover het eindelijk bereikte akkoord over de aanleg van een pijpleiding naar de Kaspische Zee, die de Amerikanen in de kaart speelt doordat ze Rusland en Iran loskoppelt van de rijke olie- en gasvoorraden van Centraal-Azië.

Is humanitaire pressie ten dienste van energiepolitiek al ongevoel in de diplomatie, het verheffen van mercantilisme tot politiek beginsel ligt nog iets moeilijker. De pogingen van de regering-Clinton om haar economische en buitenlandpolitieke belangen met elkaar te rijmen komt wellicht het duidelijkst tot uiting in haar energiebeleid, waarmee ze in één beweging tracht zowel de toegang tot olie- en gasreserves veilig te stellen als nieuwe veiligheidsbetrekkingen aan te knopen en bovendien de wankel politieke basis van de jonge ex-Sovjet-republieken te versterken. Maar Washington dreigt zichzelf in verlegenheid te brengen door de geringe steun die het verleent aan de zo broodnodige democratie in Eurazië.

In heel Ruslands onderbuik roemdt het van conflicten te nagedachtenis aan het communisme. Brute oorlogen in Tsjetsjenie, Dagestan en Tadzjikistan bedreigen broze politieke verbanden en de regionale veiligheid. Grensoverschrijdende etnische twisten – nu eens inheems dan weer geïmporteerd – teisteren staten van de Kaspische Zee tot aan het Tiangebergte langs de grens met China.

In het streven van Rusland om zijn zuidflanken te beschermen wordt de Kaspische Zee tot aan het Tiangebergte nog het oude imperiale gebied, geïmporteerd door militairen heen

TEKENING: WOLFGANG AMMER

en door voorkomende xenofobie in eigen land. Uit de politieke conduitestaat van Centraal-Azië, tien jaar na de val van de Berlijnse Muur, komt echter een gemengd beeld naar voren. Behalve oorlogen zien we dit najaar verkiezingen in bijna de gehele regio. Hoewel die veelal niet vlekkeloos zijn verlopen, getuigt het feit dat ze gehouden zijn van de gecompliceerde verhoudingen in de lokale politiek sinds het eind van de Koude Oorlog. Overal, van de Kaukasus tot de Centraal-Aziatische steppe, vindt de reële macht van staten de potentiële macht, hoe wankel ook nog, van het politieke krachtenveld op haar weg.

Deze vooruitgang vormt de zekerheid waarop de Verenigde Staten en de OVSE hun belangen en hun investeringen hopen veilig te stellen. Belangrijke ondertekenaars van het nu gesloten pijpleiding-akkoord – Georgië, Azerbeidzjan en Kazachstan – hebben recent gekozen regeringen. Dat Turkmenistan verkiezingen of democratisering blijft afwijzen, wordt genegeerd ten gunste van 's lands kolossale gasreserves. En de wel gehouden verkiezingen waren niet overal even eerlijk: de OVSE

verwijt zittende regeringen de letter van de democratie boven de geest te stellen, en mensenrechtenorganisaties erkennen slechts schoorvoetend verkiezingsuitslagen die despotische macht sanctioneren. Niettemin zoeken olieproducenten de politieke legitimiteit: de recente verkiezingen in Kazachstan – in wezen een klein

sterken, hebben zij contacten gebruikt om politieke tweespalt te voorkomen. Publieke middelen zijn ten dele door particuliere vervangen. Zo is de verrijzenis van het centrum van Bakoe in Azerbeidzjan gefinancierd door olie-maatschappijen en niet met buitenlandse hulp, en zijn de brede boulevards van Almaty aangelegd

De grens tussen verkiezingselan en oorlogsverwoesting is smal en ongewis

stapje van autoritarisme naar behoudzaam populisme – waren evenzeer bestemd voor consumptie in het Westen als om een machtsdeling in eigen land te bereiken.

De Verenigde Staten en hun partners hopen dat economische stabiliteit gekozen regeringen een hechtere basis zal geven en hen tot democratisch gedrag zal bewegen. Met het argument dat financiële stimuli zwakke democratieën ver-

in afwachting van de olie die de Kazachstaanse burgers tot mondiale consumenten moet maken.

Toch is de grens tussen zegevierend verkiezingselan en oorlogsverwoesting veelal slechts smal en ongewis. Een snelle blik op Tbilisi, de hoofdstad van Georgië, waarschuwt ons voor het nonchalante triumfalisme van de Verenigde Staten, die de regering van president Edvard Sjvardnadze graag ophemelen als de parel in de

kroon van de regionale democratie. Blinkende nieuwe winkels worden overschaduwd door vervallen hotels met daarin duizenden ontheemden, verdreven door de vijandelijkheden in Georgië's eigen achterland Abchazië. Georgië's progressieve mensenrechtenprogramma's bereiken slechts zelden de slachtoffers van 's lands eigen territoriale ambities.

Deze uithoek van de Kaukasus herbergt nog meer kleine oorlogen waarvan het geweld af en toe de hoofdstad bereikt en er de nog tere wortels van de democratische hervorming dreigt aan te tasten. De oude, etnisch georganiseerde rijkjes van de Kaukasus knevelen de welvaart met de laagste instincten die inherent zijn aan instabiele democratieën: vrede wordt geofferd aan oorlog, burgerlijke politiek aan militaire bemoeienis, democratisch pluralisme aan tirannieke ordehandhaving.

De economische verdeeldheid van het post-communistische tijdperk, nog verscherpt door de hoge humanitaire tol die de oorlogen eisen, waarschuwen ons voor de grote politieke afstand die nog te overbruggen is.

Nieuwe olie-economieën en

hun westerse weldoeners mogen dan geloven in de wonderde werking van het oude principe waar bij welvaart van bovenaf omlaag sijpelt, maar voor burgers zonder hulpbronnen blijft dit geloof steken in politieke filosofie. Voor degenen die achterblijven in de wedloop om investeringen en energiewinsten, is de democratie nog slechts een illusie. Opnieuw toenemende armoede in de vroegere Sovjet-republieken bedreigt het individuele welzijn, de bestendigheid van zwakke staten en de vooruitzichten op democratisering.

Maar in discussies over economie versus politiek verlenen de Verenigde Staten, nu eens onbewust, dan weer opzettelijk, het primaat aan het geld. De bevordering van de democratie was vroeger een zelfstandig leerstuk van het Amerikaanse beleid: winst zal groeien op een ondergrond van democratisch pluralisme.

Die stelling is thans omgedraaid: investeringen bevorderen de democratie. Om de gunst van toekomstige democraten te winnen, mikt het beleid van de VS allereerst op hun portemonnee.

Kan winst democratie voortbrengen? De geschiedenis geeft geen uitsluitsel.

Het kapitalisme heeft enige tijd gebloeid in de autoritaire broeikas van Latijns-Amerika. Overhaaste afspraken over economische en politieke meerwaarden zijn in het beleid van Washington ten aanzien van Rusland maar al te vaak weer ingetrokken, waardoor de democratie er verstrikt raakte in een kapitalistisch experiment dat bij gebrek aan afdoende voorbereiding tot dusver niet is geslaagd.

Thans stelt het Amerikaanse beleid voor de regio rond de Kaspische Zee overhaaste beoordeling en politieke illusie in de plaats van de politieke realiteit. Maar wie ontluikend pluralisme afschildert als democratisch succes, negeert zowel publieke opinie als politieke veranderingen.

De weifelende, soms haperende pogingen tot een rechtvaardig bestuur in deze regio vereisen duurzame investeringen in sociaal welzijn, politiek pluralisme en democratische instellingen. De lokale economieën vragen gedoseerde ondersteuning.

Waar burgers tegenwicht bieden aan de staatsmacht en delers in toekomstige winsten kan collectieve veiligheid verstandig en effectief zijn. Voor een evenwicht tussen economie en politiek – in Eurazië en voor de Verenigde Staten – is de belangrijkste investering die men kan doen, een investering in democratie.

Paula R. Newberg is Azië-deskundige en was tot vorig jaar verbonden aan de Georgetown University in Washington.

©LAT-WP Newsservice

27-6-99

The facts behind the "massacre" in the village of Racak in Kosovo

ТОВУОКЪК:

Thanks to the report of a special team of journalists with the Kragujevac daily LID, Tiker News Agency reproduces a part of the report from a special issue of this newspaper.

OVSE-
RACAK

THE RACAK FILE: TRUTHS AND MANIPULATION

The events in the Kosmet village of Racak marked the beginning of the year in our part of the world. The stories from the Sarajevo marketplace of Markale and from Vase Miskina Street were repeated. The scenario was almost completely identical. The Serbs need to be accused of misdeeds and a massacre of civilians in order to find justification for their renewed punishment. In the first two cases, the world learned the truth too late, only after the Serbs had already been punished for something that they did not do. In the hope that we have learned something from previously lost battles in the media war, we have prepared for the readers of LID a special report, "The Racak File", in which we will attempt, on the basis of sources available to us, to unmask the initiators behind the new conspiracy against the Serbian people.

FIGARO QUESTIONS OSCE CLAIMS REGARDING EVENTS IN RACAK:[1]

A Film refutes Walker and terrorists

Eyewitness accounts by Albanians are refuted by film shot by reporters of Associated Press, the French paper stresses, stating that the gully where the bodies were discovered only on the day after the fighting, even though observers were present in Racak within half an hour after the fighting ended. The French daily Figaro today [Jan. 23] casts doubt on the statements of OSCE regarding events in the village of Racak, asking the question whether terrorists of the KLA staged the so-called massacre in an attempt to turn their military defeat into a political victory.

In a text bearing the heading "Kosovo - Shadow of Doubt Falls on a Massacre" , Figaro writes that the version offered to the world by OSCE regarding events in Racak should be re-examined and that, by analyzing available facts, an answer should be found to the question of what really happened in Racak. The available facts - film shot both during the fighting at Racak and yesterday on location by Renaud Girard, special reporter for Figaro - refute the claims of OSCE and of the Albanian separatists that Serbian security forces massacred 45 civilians on Friday, points out the French daily.

William Walker with his hands in his pockets conducting a so-called "investigation of the massacre". Walker refused to allow representatives of the domestic media to be present during his "investigation process" and personally selected the teams of reporters who could accompany him

Yugoslav experts in forensic medicine, who yesterday began to perform autopsies of the bodies of those killed in Racak, declared that "not one of the bodies showed evidence that the victim was executed," writes Figaro.

Since questions exist as to what actually happened in Racak, this paper felt that it was important to try to reconstruct the chronology of events on the critical date. According to Figaro, at dawn the Serb police surrounded and attacked the village of Racak, known to be a base of the separatist KLA. The police had nothing to hide, since at 8:30 a.m. they invited a television crew (two reporters of the American Associated Press) to film the operation. Members of the OSCE mission were also present: on location were two vehicles with American diplomatic plates. The OSCE observers stayed on location the whole day, situated in a valley from where they were able to observe the village, writes Figaro.

and a significant quantity of weapons was confiscated". At 3:30 p.m. the police forces, accompanied by the television crew of Associated Press, left the village, taking with them a heavy artillery piece of 12.7 mm caliber, two hand-held artillery pieces, two sniper rifles and approximately 30 Kalashnikovs manufactured in China. At 4:30 p.m., a French reporter drove through the village, where he encountered three orange OSCE vehicles. The international observers were calmly talking with three adult Albanians in civilian clothes. They were looking for possible injured civilians. Upon returning to the village at 6:00 p.m., the French reporter saw the observers taking away two women and two old men, who were very lightly injured.

The observers, who did not appear to be too excited, did not say anything significant to the reporter. They only said that they "were not able to assess the outcome of the fighting".

The spectacle of bodies of Albanian civilians in a gully, which shocked the world, was not discovered until the next day, at about 9:00 a.m., when reporters appeared on location, who were soon followed by OSCE observers, writes Figaro.

The village at that moment was under the control of armed members of the KLA, who were directing foreign visitors toward the scene of the so-called massacre. Around noon, William Walker, the chief of the OSCE mission in Kosovo, appeared and expressed his indignation regarding what he had seen, the paper reminds us. All eyewitness accounts from Albanians, according to Figaro, confirm one version of the story: in the middle of the day, the police raided the village, separated women from men, and took the latter into the hills where they subsequently killed them.

It is disturbing, however, that these eyewitness accounts are in complete contradiction with the film shot by the Associated Press crew, stresses the French paper. The film shows an empty village which the police had raided in the morning, moving along the walls of the houses for protection. Shooting began because the police encountered resistance from the trenches which the KLA separatists had dug nearby. The fighting was more intense on the higher ground around the village. Standing in a sheltered place by the mosque, the AP reporters concluded that the KLA separatists, who were surrounded, were desperately trying to break out. About 20 of them succeeded in doing so, a fact which the police confirmed.

"What, in fact, happened? Did the KLA during the night collect the bodies of those killed in the fighting in order to prepare the spectacle of a so-called cold-blooded execution? Another disturbing fact is that on Saturday morning the reporters found very few cartridge shells around the gully where the so-called massacre took place", concludes Figaro.

The report by Figaro's journalist generated a great deal of interest in France: Girard was interviewed by Evropa-1 Radio and by France Info Radio, and many French and Swiss radio stations requested permission to retransmit the interview. Radio Frans Info today [Jan. 23] transmitted this interview every hour.

**THE LONDON "GUARDIAN":
BODIES OF THOSE KILLED AT RACAK WERE MOVED**

It is becoming increasingly clear that many details of events in the village of Racak, which have been the direct cause of the newest tensions in Kosovo and Metohija and the launching of a media campaign, did not happen as the world until now had been told that they happened, it is stressed in London. After the two French reporters, the London Guardian also leaves much room for doubt in the current version of those events. The paper quotes the statement of officials of the international verification mission, who wished to remain anonymous, to the effect that they were convinced that some of the bodies of the deceased at Racak were later moved.

Foreign and domestic experts have determined the unnatural position of the bodies of the victims and the absence of empty cartridge shells in the location where the victims were reportedly killed.

The verifiers, notes the Guardian, inspected 15 bodies of those killed at Racak and determined that some of them were moved. "We do not know who moved them or why," one of those officials stated. In addition to this, a reporter at the Guardian quotes the statement of a British member of the verification mission, Neal Strehan, who said he was officially invited to Racak, which represents the first public admission that the verifiers were duly informed.

Strehan says that a local Albanian, who was injured, told him that there were 20 bodies in the village. That was all he knew and, he emphasized, he "could not tell him any more than that".

All this promises to cast serious doubt upon the official reports of the verification mission in Britain, as well, and brings into question the true intentions of the very aggressive media and political campaign.

**THE GREEK DAILY "EXUSIA":
WALKER DIDN'T "SEE" TERRORISTS**

On January 19, the Greek daily Exusia, in article entitled "Serb killed by 'unarmed' Albanians", notes that "in yesterday's fighting near the village of Racak, William Walker again failed to 'see' the Albanian terrorists".

Terrorist weapons found close to the village of Racak after the intervention of security forces and documented by members of the international mission.

The reason for the latest fighting, writes Exusia, was an attack, according to Walker, by "unarmed" Albanians on a team of Serbian specialists who were attempting to investigate. The paper informs us that in yesterday's fighting with Albanian terrorists, another member of the Serbian police forces was killed and two others were injured.

A member of the so-called KLA provides security for the "investigation mission" of William Walker.

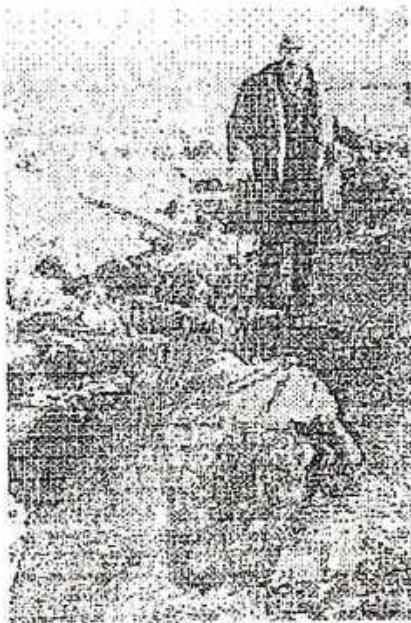
"Regardless of the fact that the Albanian side is responsible for the latest fighting, warnings continue to be directed only to Belgrade, along with the threat that NATO forces will be activated

**LE MONDE:
A SERIES OF QUESTIONS WITHOUT ANSWERS**

The French daily Le Monde, in the Thursday, January 21, issue, questions assertions of a "cold-blooded massacre" of Albanian civilians after the fighting between Serbian forces with the terrorists on January 15 in the village of Racak in Kosmet.

The accusation is irrevocable, writes Le Monde, but adds that unanswered questions remain nonetheless. How did the Serbian police manage to gather a group of men and to peacefully lead them to the place of execution when they were under constant fire by the terrorists?

How is it possible that the people living in the village, who returned before nightfall and the observers who spent over two hours in the village did not see the gully in which the bodies were found?

The residents of the abandoned village of Racak did not recognize among the victims of the so-called "massacre" any of their neighbors from the village

Why were so few cartridges found surrounding the bodies and why was there so little blood in the location where 23 people were found with multiple bullets in their heads?

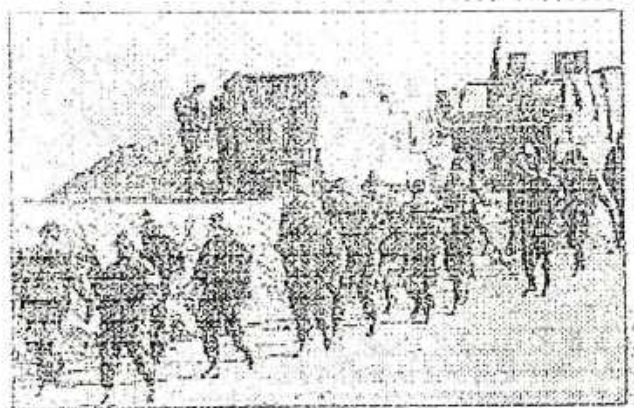
Were the bodies of Albanians killed in the fighting with the Serbian police later gathered in a single place in order to create a horrific spectacle which was supposed to elicit the condemnation of public opinion?

Was the adamancy and speed of the reaction of the Belgrade government, which gave the head of the verification mission 48 hours to depart from the Federal Republic of Yugoslavia, indicative of its certainty in what it claimed, asks Le Monde. The French daily states that only an international investigation can establish the truth beyond all shadow of a doubt. In Pristina, the arrival of Finnish and Belorussian forensic experts is expected who will assist their Yugoslav colleagues in expert assessment of the bodies, writes the paper.

THE FACTS:**CHRONOLOGY OF EVENTS IN THE VILLAGE OF RACAK**

In the early morning hours of January 15, members of the police surrounded the village of Racak, district of Stimlje, with the goal of arresting a terrorist group which, five days before, had killed a policeman, Svetislav Przic.

That terrorist group had carried out multiple criminal acts of terrorism as per Article 125 of the Criminal Code of the Federal Republic of Yugoslavia and was responsible for the murders of policemen Sinisa Mihajlovic, Nazmija Aluri and Svetislav Przic, members of the police reserve forces of the Ministry of Internal Affairs at Urosevac, PC Stimlje (killed in attacks on September 10 and October 29, 1998, and on January 10, 1999); Sasa Jankovic and Ranko Djordjevic, members of the police reserve forces of Ministry of Internal Affairs at Gnjilane (killed on August 2 and October 12, 1998); and the murder of civilians Miftar Reseni (on December 31, 1998) and Enver Gasi (January 2, 1999). The same terrorist group kidnapped members of the ethnic Albanian and Roma [Gypsy] communities in the districts of Urosevac and Stimlje, and set fire to the house of an ethnic Albanian, Djemalj Batoci of Racak (on November 18, 1998).

Security forces informed officials of the international observation mission at the beginning of the campaign against the terrorists and it was watched by observers and reporters of foreign news agencies.

Upon entering the village of Racak, terrorist groups attacked the members of the police from trenches, barricades and fortifications using automatic weapons, and hand-held missile and grenade launchers. During the attack, policeman Goran Vucicevic was injured and many official vehicles belonging to the Ministry of Internal Affairs of Serbia were damaged. Members of the police used weapons in order to fend off the attack and break up the terrorist groups. Several tens of terrorists were killed in the fighting, most of whom were in uniforms bearing the markings of the terrorist KLA. On this occasion, members of the police confiscated: a Browning heavy artillery piece of 12.7 mm caliber, two hand-held artillery pieces, 36 automatic rifles, two sniper rifles, and a large quantity of munitions and hand grenades, radio stations, and other military equipment and supplies.

During the course of this police action, terrorist Sadik Mujota (born in 1943) from the village of Malopolje, district of Stimlje, was killed, as well as his daughter who was an active member of the so-called KLA terrorist organization. Mujota, along with his brothers, three sons and a daughter, headed a terrorist group consisting of many people which participated in carrying out multiple terrorist attacks on members of the Ministry of Internal Affairs of Serbia and the Yugoslav Army in the region of the district of Stimlje. The OSCE KVM was advised of the beginning of the action to arrest the terrorists and was present on location. Immediately following the police action, an investigative team headed by an investigating judge of the Pristina District Court, Danica Marinkovic, and by the Deputy District Public Prosecutor, Ismet Sullo, appeared on location but the terrorists who were on the surrounding highlands opened fire and made it impossible to conduct the investigation. The following day, January 16, 1999, the investigation was again rendered impossible because OSCE KVM insisted that the investigating judge conduct the investigation

without the presence of the police, with the explanation that fighting might ensue.

During this (classic) police operation of finding and arresting a terrorist group which had committed terrorist attacks, murder and kidnapping of members of the police, and of civilians, in the regions of Urosevac and Stimlje, the head of the OSCE Kosovo Verification Mission, William Walker, immediately accused "Yugoslav security forces" of massacring 45 civilians in the village of Racak, an act of which he was "personally convinced" and sent an ultimative demand that investigators from the Hague Tribunal be permitted to come to Kosovo and Metohija within 24 hours. At the same time, Walker personally visited the village of Racak, without informing the Yugoslav authorities, accompanied by reporters whom he hand-picked.

By his behavior, his incorrect and malicious interpretations and disrespect for the authority of Yugoslav officials and laws, Walker overstepped his mandate of verifier and the agreement with OSCE in the worst possible manner. On January 17, 1999, the chairman of the Coordinating Team of the Federal Government's Commission for Cooperation with OSCE Kosovo and Metohija Verification Mission, Dusan Loncar, sent a note of protest to the head of the OSCE Kosovo Verification Mission, William Walker, because of his inappropriate behavior and particularly because he made it impossible to conduct an investigation in the village of Racak by authorized, legally empowered authorities.

The investigation, which was scheduled for January 17, 1999, from 8:00 a.m. to 1:00 p.m., and to which Walker (KVM) were invited to verify the process by which the investigation was performed, was never begun due to the fact that the Albanian terrorists opened fire from mortars and heavy artillery from the region of the villages of Rance and Petrovo. On that occasion, one of the fired mortar shells fell close to the investigating judge, Mrs. Danica Marinkovic, while other shells fired by the terrorists posed an immediate danger to the lives of the policemen protecting the investigating judge.

An official protest was sent to Walker due to the impossibility of performing the investigation by the investigating judge and it was asked that the verifiers limit their engagement to the function of verifying the process and the work of our investigating judge and her protection force.

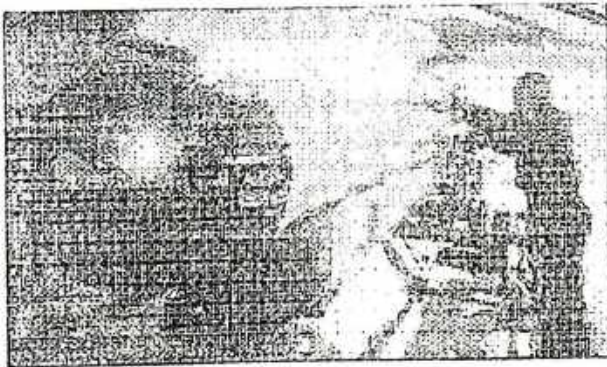
THE NEW YORK TIMES: THE AMERICANS ALREADY KNEW?

On Friday, the day before American ambassador William Walker sensationally "discovered" the so-called massacre in the village of Racak in Kosmet, State Secretary Madeleine Albright held a meeting behind closed doors in Washington, at which she revealed to a few members of the team close to her that the agreement on normalization of relations in Kosmet was due to fall apart at any moment, The New York Times wrote on January 19.

The New York paper cites the statement of an anonymous official in the American administration who pointed out that Albright, obviously, had reliable information regarding events in Racak and practically announced them.

Last Sunday, the American secretary of state, claims the same source, revealed to functionaries of the White House and the Pentagon that "the administration is facing a critical moment" with respect to reaching a decision on Kosmet and outlined that Washington had three options: to give up, to continue "wallowing in the mud" or to take "decisive action". The secretary of state, claims the New York paper, told her colleagues that she favored "strong pressure".

Today's text in The New York Times clearly shows that Washington knew in advance of the whole scenario of the so-called massacre in the village of Racak, which is now being used to justify new pressures on Yugoslavia and Serbia.

*America is prepared to punish the Serbs.
Regardless of the facts, the threat remains
intact.*

More than symptomatic is the fact that Madeleine Albright, in warning the functionaries in the Pentagon and the White House that the climax of the Kosmet crisis was soon coming, delivered a series of compliments regarding the head of the OSCE verification mission in Kosmet, William Walker, who, only one day later, would take upon himself the key role in the realization of the scenario of the so-called massacre.

AUTOPSY OF FIVE BODIES SHOWED NO TRACE OF MASSACRE

The director of the Institute for Forensic Medicine of the Faculty of Medicine in Pristina, Dr. Slavisa Dobricanin, stated on Wednesday that a team of eminent pathologists had already performed autopsies of five bodies brought from the village of Racak, and that the bodies bore signs of injury caused exclusively by firearms.

In a statement before numerous domestic and foreign reporters, Dobricanin stressed that the bodies which had been autopsied bore no sign of injuries "which would support that they had been massacred or otherwise tampered with, except for injuries resulting from small rodents, most probably mice, and birds".

He reminded that 40 bodies were delivered to the Institute for Forensic Medicine the day before yesterday, that a team of eminent forensic experts had been formed, among whom were two forensic pathologists from Belorussia, and that it had begun to work on autopsying the bodies upon the order of the investigating judge, Danica Marinkovic.

The work, added Dobricanin, was expected to last for several days, and the full results would be known after additional analysis, after which a public statement would be made. According to Dr. Dobricanin, two members of the OSCE verification mission in Kosovo and Metohija were constantly present at the autopsy and a team of Finnish pathologists, who were already in Belgrade, were expected to arrive the following day.

"We will continue working on the rest of the bodies together with them," said Dobricanin and added that the Finnish experts would bring with them "all materials necessary for further work". Besides Dobricanin, the team of pathologists consists of experts from the Institute of Forensic Medicine in Novi Sad, the Nis Institute, and the Institute for Forensic Medicine in Belgrade.

WILLY WEIMER,

Vice-President of the OSCE Parliamentary Assembly

REJECTS MANIPULATION BY TV PICTURES

Willy Weimer, vice-president of the OSCE Parliamentary Assembly, told the private German television station NTV that he rejects with disgust manipulation by television pictures intended to provoke an intervention by NATO in Kosovo and Metohija. "Everything is directed toward causing a certain reaction so that, once we see certain pictures, we get the wish to immediately issue orders to our soldiers to go into action. I am deeply disturbed by these shameful manipulations of our feels of humanity," declared Willy Weimer on Tuesday, in the contact program "Headlines" ("Schlagzeilen").

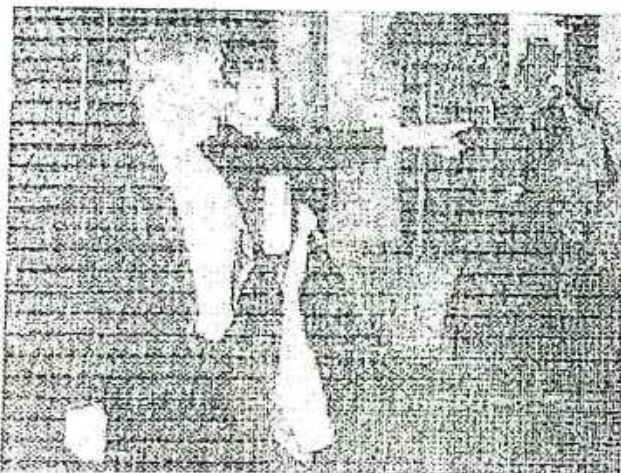

Among the first proofs of manipulation, analysts noticed the fact that the "relatives" of the victims wore black with black mourning bands which is not a religious nor a traditional Muslim expression of mourning.

Answering a question with regard to events in the village of Racak, Willy Weimer said that he "knew full well the extent of the Serbs' responsibility" but that he knew even better the responsibility of the Albanian terrorists who, he said "contributed significantly to OSCE's not being able to perform its duties for the past several months".

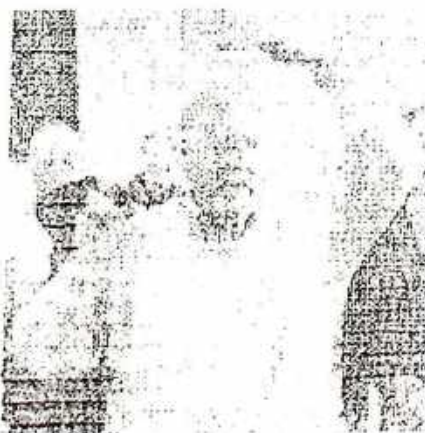
THE YUGOSLAV FEDERAL GOVERNMENT WALKER - UNDESIRABLE

The federal government, in a special session held on January 18 which was chaired by premier Momir Bulatovic, discussed the latest developments in Kosovo and Metohija and the increased pressures from abroad on the Federal Republic of Yugoslavia. The federal government concluded that a new campaign was underway by the international community and decisively rejected as unfounded the untruthful and malicious declarations regarding events in the village of Racak, the implication of which was to accuse government officers. As a separate item, the federal government reviewed the activities of William Walker, the director of the OSCE verification mission in Kosovo and Metohija, and assessed that that they were in flagrant violation of the provisions of the Agreement regarding the OSCE mission. His activities far exceeded his mandate as director of the mission, as defined by the Agreement regarding the OSCE mission which he heads.

William Walker immediately determined who was guilty: the Serbs had carried out a "massacre"

The agreement indicates (in section 8 of part one) that the responsibilities defined by the Vienna Convention regarding diplomatic relations of 1961 would be honored. Starting from the point of honoring the provisions determined by the Vienna Convention, the federal government, on the basis of the agreement regarding the OSCE verification mission for Kosovo and Metohija (part one, section 8) in which it is precisely defined that the mission has diplomatic status on the basis of the Vienna Convention and Article 9 of the Vienna convention on diplomatic relations, decided to declare William Walker an undesirable person (persona non grata) which implies that he had the responsibility to leave the territory of FR Yugoslavia within 48 hours.

William Walker: The Serbs are to blame and the world will believe what I say!

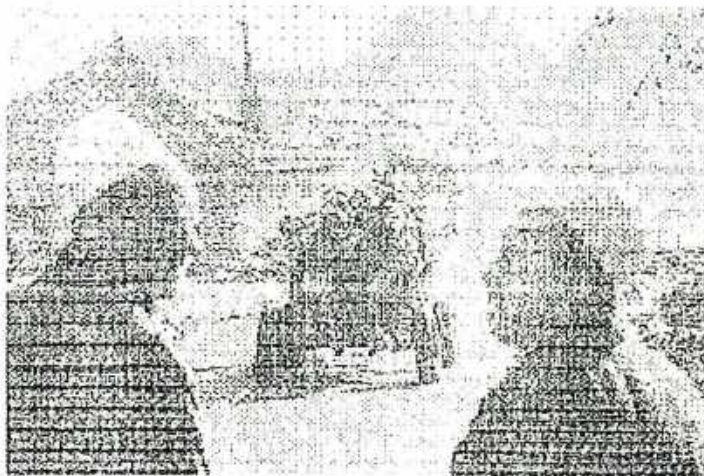
After this decision was reached, leaders of international organizations and numerous diplomatic representatives contacted the highest representatives of the Federal Republic of Yugoslavia, and the federal government decided at a session held on January 21 to "freeze" the previous decision regarding the declaration of Walker to be persona non grata.

SUMMARY

Since agreements were concluded between the President of the FRY, Slobodan Milosevic, and US special representative, ambassador Richard Holbrooke, during the period from October 13, 1998, and January 14, 1999, in the region of the autonomous province of Kosovo and Metohija, Albanian separatists carried out a total of 599 terrorist attacks and provocations, of which 186 were against civilians, while 413 were against members of the Ministry of Internal Affairs of the republic of Serbia.

In these attacks, a total of 53 persons were killed (37 civilians and 16 policemen) and 36 persons suffered serious bodily injury (13 civilians and 23 policemen). A total of 43 persons were kidnapped (39 civilians and 4 policemen); of those, three were killed (one civilian and two policemen), while the fate of the other 22 civilians and one policeman remains unknown.

The investigating judge Danica Marinkovic on January 18 visited the place of the event, continued the investigation and collected evidence regarding the facts of the event. Within that framework, Yugoslav forensic experts working with Finnish forensic experts and Belorussian pathologists continue to work on the identification of the bodies and the determination of the cause of death under the constant observation of representatives of the international mission and while the process is being videotaped.

Every day several Serbian families leave their homes in the region of villages under the pressure and threats of the so-called KLA.

in Kosovo we see the ethnic cleansing of Serbs from this southern Serbian province.

***The Serbs are leaving ... the Albanians are staying...
WHO is really the victim in Kosovo?***

Copyright 1999 by JLD/Tiker. All rights reserved.

Via Workers World News Service Reprinted from the Feb. 4, 1999 issue of Workers World newspaper

French press says:

Kosovo massacre was faked

By G. Dunkel

What happened in the Kosovo village of Racak on Jan. 15? Local police conducted an operation in this village against the "Kosovo Liberation Army."

The Yugoslav government says it carried out a defensive operation against the KLA, a armed group that seeks to split Kosovo away from Yugoslavia. After the battle, it says, the KLA took its dead to a ravine, stripped them of their uniforms and put them in civilian clothes, and then brought in U.S. Ambassador William Walker. Walker quickly declared that the Yugoslav police had carried out a massacre.

The media in the United States and France--the two imperialist powers with the biggest interests in the area--have presented two very different interpretations of the events.

As of Jan. 25, it appears that the French demand for an "independent, impartial, international" investigation has carried the day. A team of Byelorussian, Finnish and Yugoslav doctors are doing autopsies on 40 of the victims and will issue a report in two weeks. NATO has backed off from threatened military attacks.

U.S. position

William Walker, a U.S. diplomat in charge of NATO-imposed monitors in Kosovo, was the first to declare that a massacre was carried out by the police against civilians. He then called it a "crime against humanity." Walker, however, has a record of not exposing but covering up heinous crimes when he was U.S. ambassador in El Salvador and Nicaragua. Louise Arbour, a Canadian jurist in charge of the Yugoslav War Crimes Tribunal in The Hague, immediately tried to enter Yugoslavia with her team to investigate this "crime." The government authorities refused to let her in.

Walker and his team claimed that 45 people had been killed in the massacre. The KLA said the number was 51. Forty bodies were laid out in a village mosque. The local police said they had recovered 39 bodies. Waves of condemnation of the Yugoslav government swept the U.S., British and Canadian media, replete with interviews of the sorrowful survivors and with calls for protection and retaliation. The words and images were harsh and charged with emotion. No questioning of the official U.S. story was heard. The Yugoslav government's explanation was routinely dismissed.

Also, the United States and its NATO allies, including France, moved significant military forces into the area. More than 100 aircraft were engaged. An aircraft carrier entered the Adriatic Sea. NATO ground forces went to a higher state of alert, saying they would be ready to intervene in 48 hours instead of 96.

However, the French media were more outspoken. French TV got footage that an Associated Press TV crew had shot in Racak Jan. 15 and played it Jan. 21 on their nightly news show.

This footage clearly shows that the KLA version of events cannot be true. It confirms most of what the Yugoslav government says.

That same day, two big French newspapers--Le Figaro and Le Monde--ran stories pointing out major inconsistencies in the "massacre" reports. The two newspapers indicated that the KLA had tried to turn a military defeat into a political victory by creating an incident that would inflame international opinion.

Le Figaro is a decidedly right-wing paper and supports the big bourgeoisie in France. Le Monde supports the current social-democratic government, which is controlled by the Socialist Party with the cooperation of the Greens and the French Communist Party.

On Jan. 22, Liberation, a third major French newspaper, carried an exposé of the Racak "massacre" on its front page. Liberation reported that the evidence supports much of the Yugoslav government's assertions. None of these papers has a reputation of being pro-Serbian or pro-Yugoslav. All have generally backed the breakup of Yugoslavia and the NATO expansion into the area. But they are less likely to echo U.S. imperialism's lies than the media here.

Le Monde, Le Figaro and Liberation all point to similar evidence:

- * the absence of shell casings and blood in the trench where the bodies were found;
- * the 12 hours between the time when the police left the village and the arrival of Walker and his group of inspectors, a time during which the KLA controlled the village;
- * the AP TV film that showed an empty village during the entire time of the fighting;
- * the presence of international observers and French journalists during the fighting, none of whom saw a massacre or any civilian deaths.

The story of Racak percolated for a few days while the struggle over Kosovo went on. Finally, the Los Angeles Times ran a story Jan. 24 raising the points that the French press and the Times of London had made. Its headline was "Racak massacre questions: Were the atrocities faked?" It was the first time that a major big-business-controlled newspaper in the U.S. had reported this viewpoint.

However, on Jan. 25, the New York Times ran a story on how the French are gearing up to participate by sending one of their aircraft carriers into the Adriatic, even though they feel that it would take 100,000 soldiers "to impose peace" in Kosovo.

The imperialist powers may not agree on what happened in the village of Racak, but they do seem to agree on continuing their policy of breaking up Yugoslavia.

- END -

(Copyright Workers World Service: Permission to reprint granted if source is cited. For more

SREBRENICA - DOSSIER

XXXXXXXXXX
030-6956867

de heer J.E.D. Wallin
Prins Bernhardlaan 21
2254 CA Leidschendam

betreft: toegezonden copieën

1 mei 2000

Geachte heer Wallin,

Bedankt voor de toegezonden copieën, ik ben er erg blij mee.
nu echter nog het volgende. Voor in de toekomst te schrijven artikelen over
dit onderwerp, is het van groot belang dat ik correct de bronnen kan noemen
waaruit de gebruikte informatie komt.

U stuurde mij al de noten van blz. 230-231 van het boek, maar zou u mij in
dit verband ook de noten, behorende bij de blz. 88-89, 164-169, 183-185 en
bij blz. 193 kunnen sturen?

Ik hoop dat het niet teveel gevraagd is, maar nauwkeurige bronvermelding is
alles in kwesties als deze!

Ik sluit hier 7 postzegels in ter vergoeding van de onkosten.

het boekje dat u bereid bent eventueel uit te lenen, daar heb ik zeker belang-
stelling voor. Alleen heb ik momenteel totaal geen tijd om het te lezen.
Zodra ik daarvoor wel tijd heb, zal ik zeker contact met u opnemen.

Bedankt voor de eventueel nog te nemen moeite.

met vriendelijke groeten,

Nico Steijnen

onpyleke lehrdele
DENOMISING SERBS/JOURNALISTEN

NAVO-PROPAGANDA

ICTY

UCK

Samen
degenen
Soms
Vervuist!

Duits

Amerikaans machtsatypologie

geen Serische mistak in de
only lip

ALBANEN →

OLIE

CONCENTRISCHE MASLAG

OP JOESOSTAVIK
100% DE OORLOG

BREKERS HOLLANDSE
N: LOSEN - RECORD
/ aandoep hit only:

JOURNALISTEN

geen ⁱⁿ uitsluiting
STON

RANBOUILLET

RAMBOULIET

1-6-yy MORELE CHANTAGE

DORIEN PESSERS

4

Sinds de Tweede Wereldoorlog is het niet meer voorgekomen – of het moest in een racistisch blaadje zijn – dat standpunten verdacht worden gemaakt louter op grond van de raskenmerken van de schrijvers. Afgelopen vrijdag herstelde Stephan Sanders in *de Volkskrant* deze methode weer in ere.

In zijn column maakt hij een onderscheid naar ras tussen mensen die zich publiekelijk over het NAVO-optreden in Servië hebben uitgelaten. En wat blijkt? Ariërs als Freek de Jonge, Jan Mulder, Marcel van Dam en Dorien Pessers zijn tegen de NAVO. Waarom? Omdat zij geen gevaar lopen wanneer Nederland etnisch zou worden gezuiverd. Daarom kunnen deze morele lafaards zich vrijblijvende kritiek veroorloven.

Niet-ariërs als Anet Bleich, Anil Ramdas, Stephan Sanders, Frits Barend en Ed van Thijn daarentegen zijn vóór het NAVO-optreden. En ook dat is niet toevallig volgens Sanders. Want indien Nederland etnisch zou worden gezuiverd, behoren zij tot de risicogroepen.

Hoe geobsedeerd door ras en zuiverheid moet Sanders zijn om tot deze classificaties te komen?

En op welke geheime bronnen baseert hij zijn beweringen over de genealogische achtergrond van de vermeend arische columnisten?

De column van Stephan Sanders bewijst weer eens de stelling dat elke oorlog een herhaling is van de vorige, zij het dat de slachtoffers van de ene oorlog, de beulen van de volgende worden. Legden de fascistten in de Tweede Wereldoorlog aan niet-arische mensen het zwijgen op, nu zijn volgens Stephan Sanders alleen degenen die een niet-ariërverklaring kunnen overleggen geloofwaardige gesprekspartners in het debat over mensenrechten en democratie op de Balkan.

De morele chantage waarmee Sanders zijn collega-columnisten tot een pro-NAVO-standpunt probeert te dwingen, komt overigens op een moment waarop zelfs de trouwste NAVO-knecht zijn geloof in de oprechte bedoelingen van de NAVO begint te verliezen.

De grootste militaire blunder van de eeuw duurt nu al ruim twee maanden. Er is nog niet één Kosovo-vaar gered. Wel zijn driekwart miljoen Kosovaren onder de paraplu van de NAVO-bombardementen etnisch gezuiverd. Een oplossing voor de Balkan is geen milli-

meter dichterbij gebracht. Wel dreigt door de destructiedrang van de NAVO de hele Balkan te exploderen. Van de geloofwaardigheid van de NAVO – een van de motieven voor de oorlog – is niet veel meer over. De ronkende oorlogspropaganda van NAVO-woordvoerder Jamie Shea wekt de weerzin van de televisiekijkers. De pathetische brulaap Tony Blër (om een woordspeling van de arische columnist Jan Mulder te lenen) roept alleen maar onze lachlust op. En bovendien is de achterdocht van de critici van het NAVO-optreden nog steeds niet weggenomen.

Zolang niemand de NAVO bereid acht Israël kapot te bombar-

deren wegens de schending van de mensenrechten van de Palestijnen, of Turkije kapot te bombarderen wegens schending van de mensenrechten van de Koerden – de gevolgen zouden immers niet te overzien zijn – blijft de prangende vraag waarom de NAVO wél bereid is Servië te vernietigen, hoewel ook daarvan de gevolgen niet te overzien zijn.

Gegeven de voorgeschiedenis van de catastrofale acties kan het antwoord alleen maar liggen in de machtspolitiek van de NAVO. Vanaf 1989 tot en met het akkoord van Rambouillet hebben Europa en Amerika een opportunistische en hypocriete Balkanpolitiek gevoerd. In officiële woorden werd de eenheid van Joegoslavië bepleit, maar de feitelijk gevoerde politiek liet een ander beeld zien.

Zo legden Kohl en Genscher in 1991 de eerste bom onder Joegoslavië. Zonder instemming van de Europese Unie gingen zij over tot erkenning van Kroatië en Slovenië, waarbij niet de garantie werd gevraagd dat de rechten van de minderheden zouden worden gerespecteerd. Cyrus Vance sprak later zelfs van 'Genschers oorlog'. Vervolgens probeerde Amerika de

Duitse machtspolitiek op de Balkan te breken door Bosnië aan te moedigen onafhankelijk te worden. Willens en wetens accepteerde Amerika daarmee de oorlog in Bosnië en massale etnische zuiveringen.

In het Dayton-akkoord werden de belangen van de Albanese Kosovaren genegeerd, hoewel toen al overduidelijk was dat in Kosovo een nieuwe brandhaard sluimerde. In het akkoord van Rambouillet werden de belangen van de Kosovaren op papier wél behartigd. Maar het dictaat aan Milosovic dat hij een bezettingsmacht van de NAVO moest accepteren, was zo provocerend dat in dat akkoord doelbewust een *casus belli* werd ingebouwd. Ook daarom waren de zogenaamde humanitaire acties van de NAVO ten behoeve van mensenrechten en democratie van meet af aan ongehoorzaam.

Het lijkt erop dat wij in onze eigen democratie – die volgens velen zo prima functioneert en die wij in 1945 van de Amerikanen mochten ontvangen, waarvoor nogmaals mede namens Stephan Sanders mijn dank – worden misleid en bedrogen over de werkelijke doelstellingen van de NAVO.

But before going into that, let's look one last time at the important Rambouillet document itself.

The following excerpts which refer to NATO's Chief of Implementation Mission in Kosovo (CIM), are suggestive of the scope of intrusion into Yugoslavia's sovereignty proposed by the Rambouillet document and illustrate the point that Yugoslav refusal to sign was a certainty in the minds of the US authorities who orchestrated the conference. The following is excerpted from the text of the US document:

Article IX: Final Authority to Interpret

The CIM is the final authority regarding interpretation of this Chapter and his determinations are binding on all Parties and persons.

3. The CIM shall serve as the Chair of the Joint Commission.

... the Chair's decision shall be final.

The CIM may recommend to the appropriate authorities the removal and appointment of officials and the curtailment of operations of existing institutions in Kosovo if he deems it necessary for the effective implementation of this Agreement.

Article V: Authority to Interpret

The CIM shall be the final authority in theater regarding interpretation of the civilian aspects of this Agreement, and the Parties agree to abide by his determinations as binding on all Parties and persons.

NATO's Chief of Implementation Mission (CIM) then becomes a virtual dictator in Kosovo. But how is his power enforced on the ground? Let's read on in the Rambouillet document...

The Parties invite NATO to constitute and lead a military force to help ensure compliance with the provisions of this Chapter.

5. The Parties agree that NATO will establish and deploy a force (hereinafter KFOR) which may be composed of ground, air, and maritime units from NATO and non-NATO nations, operating under the authority and subject to the direction and the political control of the North Atlantic Council (NAC) through the NATO chain of command.

What is important in the forgoing paragraph is the explicit language that stipulates that the North Atlantic Council is to administer Kosovo. The Yugoslav government or any other body such as the United Nations is thereby excluded and Kosovo is made a protectorate of NATO.

6. a. NATO shall be immune from all legal process, whether civil, administrative, or criminal.

b. NATO personnel, under all circumstances and at all times, shall be immune from the Parties, jurisdiction in respect of any civil, administrative, criminal, or disciplinary offenses which may be committed by them in the FRY.

7. NATO personnel shall be immune from any form of arrest, investigation, or detention by the authorities in the FRY.

The previous three paragraphs establish so-called "extra-territoriality" in the Federal Republic of Yugoslavia (FRY). Typically such extra-territoriality is only exercised in semi-independent countries or semi-colonies by a colonial power.

The next paragraph permits NATO troops access to all points within the FRY.

8. NATO personnel shall enjoy, together with their vehicles, vessels, aircraft, and equipment, free and unrestricted passage and unimpeded access throughout the FRY including associated airspace and territorial waters.

It should be clear that the United States knew that such intrusions into the sovereignty of Yugoslavia as envisaged by the Rambouillet document would never be accepted by the Yugoslav negotiators.

So far we've made the points that NATO's motivation was not based on humanitarian issues and the Rambouillet peace conference was never intended to succeed but was rather a provocation conceived to act as an excuse for NATO's decision to bomb Yugoslavia.

But now having made these serious accusations, it remains for me to explain why it would be in the US interest to start this war.

Why the US Wanted War

To explain the motivation among US policy makers for this war we have first to understand the current position of US power in Europe. Let's go back for a moment to the discussion of why the various European countries willingly permit the US to exercise hegemony in Europe through NATO: the concept of the "friendly hegemon".

As was explained above, the US maintained the balance of power in Europe during the Cold War by protecting Europe from the East (Russia) and by ensuring that no European power ever become dominant. This stabilizing function was universally appreciated by the European members of NATO during the Cold War, but when the Cold War ended, the preconditions that gave value to NATO began to come under scrutiny.

It is in the end of the Cold War that the seeds of the present conflict lie. With the Cold War over, the Warsaw Pact disbanded, and Russia's military shrinking, the *raison d'être* for NATO has come into question by European public opinion.

Europeans generally accept the concept of collective security as an antidote to hegemonism, but they have at the same time questioned whether the United States is still necessary for this function or whether the US could be replaced by an all-European military force. Such a force under the direct political control of the European Union (EU) already exists. It is (oddly) named the Western European Union (WEU). The WEU is also sometimes called the Euro-corps or in Euro-bureaucratic terms the "European Security and Defense Identity" (ESDI).

really about the role of the United States in Europe. But since this is such a delicate subject, the debate is framed by the use of the surrogate contest of NATO vs. WEU.

As NATO approached its 50th anniversary celebration in April, its US leadership knew that a crisis was approaching. If the 50th anniversary was not to turn into a retirement party, then something had to happen to inject new life, new in-expendability, into NATO. That something was the Yugoslav war.

The Yugoslav war was contrived to coincide with NATO's 50th anniversary held in Washington this past April.

The United States knows that unless NATO is viewed by European public opinion as essential for security in Europe, its role will be reduced and it eventually will be submerged by the military arm of the European Union, the WEU.

U.S. Ambassador Alexander Vershbow, Permanent Representative to NATO's North Atlantic Council, in an interview just before the April NATO anniversary celebration commenced, was quite frank about the need for NATO to head off the establishment of "separate European capabilities and structures".

In the following "Q" and "A" excerpted below Ambassador Vershbow refers to the European Security and Defense Identity" (ESDI) as the generic name for the role of the WEU armed force.

Q: How do you see the U.S. role in NATO evolving in terms of U.S. participation in and commitment to the Alliance?

Vershbow: Our chief concern is that in proceeding with institutional developments on ESDI, we not lose what has already been achieved in building ESDI within NATO. We expect that the Washington Summit will mark the completion of arrangements on ESDI agreed at the 1996 Berlin NAC (North Atlantic Council) Ministerial—including mechanisms for sharing NATO assets with the WEU (Western European Union). This arrangement preserves NATO as the framework for collective defense and avoids the waste and political divisiveness that could come from efforts to establish separate European capabilities and structures.

And what results are expected from NATO's Washington celebration?

Q: Are there tangible outcomes that you would like to see as a result of NATO's 50th anniversary commemoration in Washington in April?

Vershbow: There are dozens. For starters, we will celebrate the inclusion of the Czech Republic, Hungary, and Poland in NATO—and this is an important point because it shows that Stalin's dividing line in Europe is being erased forever. NATO will also reaffirm its commitment to further enlargement and take practical steps to help candidate countries in the form of the Membership Action Plan I mentioned earlier. We will take steps to make PIP a more operational instrument—a standing coalition of democratic states acting together in response to crises.

NATO will also be providing its own answer to your first question—"What is the role of NATO in the 21st century?" *It is important for our publics and for other countries to get a clear message on what NATO is all about. Helping answer this question will be an update of NATO's Strategic Concept.* The last version was written in 1991, as the Cold War was still coming to a close. The new version will speak directly about NATO's future — including "non-Article 5" crisis response operations, and a greater emphasis on partnership and cooperation, alongside its continuing commitment to the defense of NATO members. (Emphasis supplied.)

It is clear from his response that what is to be accomplished by the anniversary is the formation of

public opinion ("for our publics and for other countries...") and that what is new in NATO is NATO's new *Strategic Concept*. (Think of NATO's *Strategic Concept* as something like its mission statement.) And what is indeed new about NATO's new *Strategic Concept* is "non-Article 5" military operations. This is getting a little arcane but it is essential for understanding what the new improved NATO is all about. So for the sake of clarity we will excerpt Article 5 and its succeeding text from the North Atlantic Treaty below...

The North Atlantic Treaty

Washington D.C.—4 April 1949

Article 5

The Parties agree that an armed attack against one or more of them in Europe or North America shall be considered an attack against them all and consequently they agree that, if such an armed attack occurs, each of them, in exercise of the right of individual or collective self-defense... including the use of armed force, to restore and maintain the security of the North Atlantic area.

Article 6

For the purpose of Article 5, an armed attack on one or more of the Parties is deemed to include an armed attack: on the territory of any of the Parties in Europe or North America, on the Algerian Departments of France, on the territory of Turkey or on the Islands under the jurisdiction of any of the Parties in the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer; on the forces, vessels, or aircraft of any of the Parties, when in or over these territories or any other area in Europe in which occupation forces of any of the Parties were stationed on the date when the Treaty entered into force or the Mediterranean Sea or the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer.

It is clear from reading these excerpts that Article 5 is simply the article that limits NATO's reach and mission to defense of Western Europe, the Mediterranean Sea, and North America. Without the Article 5 restrictions, NATO would have no limits at all to its exercise of military power. In fact it would not even be limited to *defensive* use of that power.

The WEU is currently still embryonic (but that is to soon change — see below). So for now NATO is the only "collective defense game" in town. With nothing to substitute for NATO the Europeans had to accede to US pressure and in April they ratified NATO's new *Strategic Concept*, thereby allowing NATO to become an unveiled instrument for the projection of U.S. power into Eastern Europe (and even beyond into the oil-rich Caucasus mountains region of the former Soviet Union).

A struggle is now ensuing. On the one hand is the United States regaled with NATO and NATO's new *Strategic Concept*. On the other hand is Europe mostly disarmed or poorly armed with only the notion of the WEU-armed force. It is not a battle between these two forces, but rather over which armed force will become the arbiter of European stability.

But most importantly, and this is key, it is not really a contest between NATO and the WEU; it is a contest between the United States and its allies: the United Kingdom and some of the smaller Continental States on the one hand, and the Franco-German EU bureaucracy on the other hand.

In simple terms it is the Anglo-Saxons vs. the "Continentalists" (France, Germany, and their allies) *struggling over political control of Western Europe*

The stakes are getting higher as we approach the June 19th G-8 summit. Clinton cannot give in to public opinion and negotiate an end to the bombing. If he forgoes the military option in favor of diplomacy he loses the whole game, for remember that the game here is not really about Kosovo—it is about NATO. It is about proving to European public opinion that a US-led NATO is indispensable to the security of Europe. But in order to do this he must demonstrate that the standoff with Yugoslavia will be solved *by military and not diplomatic means*. As unpalatable as it may be to Americans to believe, it is US policy to avoid at all costs a diplomatic solution. A military solution (even a solution disadvantageous to the US!) is preferred to any diplomatic solution because a diplomatic solution would degrade the prestige of NATO.

But the vaunted facade of unanimity of NATO is cracking. After the last G-8 meeting (held in Bonn in May) Germany has openly challenged US leadership. With the assistance of Italy, Germany is now proposing a cease-fire in unambiguous contradistinction to the unconditional surrender that the US is demanding of Yugoslavia. The US war machine is running out of options as Continental European diplomacy turns against it.

Last Gasp—The Chinese Embassy

If you've read this far I hope that I do not need to convince you of the absurdity of the idea that US military planners misplaced the Chinese Embassy and bombed it by mistake. Whether the Embassy was providing satellite telemetry to the Yugoslav military (as rumored) is irrelevant in assessing the political meaning of the event.

The bombing (May 7th) of the Chinese Embassy is viewed by this writer as a desperate attempt by the US to move the ball from the diplomatic court (where the Bonn G-8 meeting in May placed it) back into the military court where the US could continue to play out its NATO-centered strategy of in expendability.

By relying on force alone, the United States is becoming increasingly diplomatically irrelevant to the Continental countries; and it is even beginning to appear not as a factor of stability but rather as a factor of instability. The Chinese Embassy gambit was a failure for it only accelerated the deterioration of European public support for the war.

The sole exception to this deterioration is of course the United Kingdom, which sees its chances of ultimately keeping the US in Europe fading as each day passes, hence its increasingly frantic tone and increasing diplomatic distance from the Continental powers.

NATO can only win this war by vindicating itself with military power. It must demonstrate its Pax-NATO by the defeat and occupation of Yugoslavia: the "Final Solution" to the problem of Yugoslav defiance of NATO.

If NATO does not attain the Final Solution then the near future will see NATO more and more relegated to a fig leaf for the eventual disengagement of the United States from Europe.

In NATO's place will emerge a WEU-armed force— at first de facto subject to NATO—but in time superseding NATO and replacing virtually all of NATO's functions. It is obvious that the Continentals will dominate the WEU as the Anglo-Saxons have dominated NATO.

With this occurrence the United States hegemony in Europe will have come to an end. The last chapter of WWII—its epilogue—will have been written and a new era will open up before us.

COLOFON

VREDESINFO is een uitgave van het comité 'Stop Starwars'.

Redactie: Da Costastraat 40b. 1053 ZN Amsterdam. Tel. 020-6161088

VREDESINFO verschijnt minimaal 4 keer per jaar.

U wordt abonnee door f10,- te storten op gironummer 4788779 tnv comité Stop Starwars te Tilburg o.v.v. 'jaara-bonnement' ISSN 1380-9601

MEDEWERKERS

René Beckers
René Boesen
Pim Been
Walter Beyer
Guus Gonggrijp
Rie Honselaar
Gerrit Honselaar
William Peters
Michel Reijnen

INHOUDSOPGAVE

Pag 3
HUURLINGEN AL ACTIEF OP
BALKAN

Pag 4
EEN 'LINKSE' NAVO-OORLOG?

Pag 6
ZIJN DE V.S. DOOR TOEDOEN
VAN DUITSLAND BIJ DE OORLOG
TEGEN JOEGOSLAVIE BETROK-
KEN GERAAKT?

Pag 9
GENOCIDE EN 'VREDESMISSIES'
VOOR EIGEN GEBRUIK

Pag 12
INFOOTJES

Jun 94

**"NATO
SHALL
BE
IMMUNE
FROM
ALL
LEGAL
PROCES,
WHETHER
CIVIL,
ADMINISTRA
TIVE,
OR
CRIMINAL"**

Sectie 6a, Appendix B,
"Accoorden van Rambouillet"

Uitgave van Comite "Stop starwars"

Waarde landgenoten,
wij voeren oorlog

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: zaterdag 22 januari 2000 1:12
Aan: Ruza Despotovic; Herman TI; Globalreflexion; Dolf Loth; Annamiek Vermeulen
Onderwerp: "Junge Welt" on the role of western intelligence in Serbia (<http://www.serbia->

www.serbia-info.com/news

www.serbia-info.com/index.html
<<http://www.serbia-info.com/news/index.html>>

CIVIL ISSUES <<http://www.serbia-info.com/news/civil/index.html>>

MILITARY <<http://www.serbia-info.com/news/military/index.html>>

KOSOVO AND METOHIA <<http://www.serbia-info.com/news/kosovo/index.html>>

ECONOMY <<http://www.serbia-info.com/news/economy/index.html>>

CULTURE AND RELIGION <<http://www.serbia-info.com/news/culture/index.html>>

SPORT <<http://www.serbia-info.com/news/sport/index.html>>

<<http://www.serbia-info.com/g3/blue-bottom.gif>>

<<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>> <<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>>

<<http://www.serbia-info.com/g3/header.gif>>

<<http://www.serbia-info.com/news/politics/index.html>>

<<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>>

"Junge Welt" on the role of western intelligence in Serbia

January 19, 2000

Secret services prepared the aggression <<http://www.serbia-info.com/g3/images/nato001.jpg>>
Secret services prepared the aggression

Bonn, January 18th - The German "Junge Welt" daily published a lengthy article regarding the role of western intelligence services in the preparation and execution of the NATO aggression against Serbia. The US and British agents were present even in the OSCE mission in Kosovo-Metohija. They had deliberately infiltrated lies to Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) Ambassadors so as to lay the groundwork for NATO's aggression on Serbia (Yugoslavia), it was stressed in the text.

The authors, an authority on secret services, Erich Schmidt-Enbom, and a journalist, Claus Eichner, stress the important role played in this by the US State Department army veteran William Walker, who had, in the mid-1980s, done similar dirty work for Washington in Latin America, especially in the over-throwing of the left-wing government in Nicaragua.

"Walker deliberately published a totally false account of the alleged massacre (of ethnic Albanians) in the village of Racak," the authors stress, adding that complaints about Walker come also from Serbs in Croatia, since he had, as provisional administration chief in East Slavonia in 1996/97, "strongly supported Croatia's policy of ethnic cleansing."

Walker's goal was, according to the authors, to prepare the western public to accept the "justification" for the, already planned, NATO aggression.

During the "Kosovo war," which is the western euphemism for the NATO aggression on Yugoslavia, NATO formed a "militant brotherhood" with the ethnic Albanian terrorist Kosovo Liberation Army (KLA), by which the members of the so-called KLA helped them in locating and

marking targets for the bombing.

The crucial role in this was played by the western intelligence services, notably the American CIA and the British Secret Service, as well as the German BND and the Austrian HNA, the authors stress.

The authors point to the activities of the German BND, which mission was to over-throw the government in Belgrade.

"The strategy of BND includes, above all, providing assistance to the internal opposition in concord to the motto: 'people need the alternative insight into the situation'", say the authors.

"The Israeli Mossad secret service warned its government in a report of a growing threat of the KLA turning Kosovo into another Afghanistan, and of the KLA being a serious threat to peace in the Balkans", reported the authors of the article.

The authors set down their views on the NATO aggression on Serbia in a 280-page book, which is due to be released later in January and from which the Junge Welt newspaper carried excerpts on Monday and Tuesday.

The entire material, which the authors used in writing this book, is included in the evidence for the NATO war crimes trial, and was published on October 30th 1999 in Berlin, on the "hearing" regarding the NATO aggression against Serbia, the "Junge Welt" reported.

<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>

[[Home](http://www.serbia-info.com/index.html) <<http://www.serbia-info.com/index.html>> | [Encyclopedia](http://www.serbia-info.com/enc/index.html) <<http://www.serbia-info.com/enc/index.html>> | [Facts&Figures](http://www.serbia-info.com/facts/index.html) <<http://www.serbia-info.com/facts/index.html>> | [News](http://www.serbia-info.com/news/index.html) <<http://www.serbia-info.com/news/index.html>>]

Copyright © 1998, 1999, 2000 Ministry of Information

Email: mirs@srbija-info.yu <<mailto:mirs@srbija-info.yu>>

Despotovic, Ruza

Van: Despotovic Ruza [despot@wishmail.net]
Verzonden: maandag 24 januari 2000 0:27
Aan: Ruza Despotovic; Herman TI; Globalreflexion; Dolf Loth; Annamiek Vermeulen
Onderwerp: Intervention in FRY did not solve anything (<http://www.serbia-info.com/news/20>)

www.serbia-info.com/news

<http://www.serbia-info.com/index.html>
<<http://www.serbia-info.com/news/index.html>>

CIVIL ISSUES <<http://www.serbia-info.com/news/civil/index.html>>

MILITARY <<http://www.serbia-info.com/news/military/index.html>>

KOSOVO AND METOHIA <<http://www.serbia-info.com/news/kosovo/index.html>>

ECONOMY <<http://www.serbia-info.com/news/economy/index.html>>

CULTURE AND RELIGION <<http://www.serbia-info.com/news/culture/index.html>>

SPORT <<http://www.serbia-info.com/news/sport/index.html>>

<<http://www.serbia-info.com/g3/blue-bottom.gif>>

<<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>> <<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>>

<<http://www.serbia-info.com/g3/header.gif>>

<<http://www.serbia-info.com/news/politics/index.html>>

<<http://www.serbia-info.com/g3/1t.gif>>

Intervention in FRY did not solve anything

January 23, 2000

Henry Kissinger <<http://www.serbia-info.com/g3/images/henrikisindzer.jpg>>
Henry Kissinger

Prague, January 22nd (Beta) - The growing of the negative attitude towards the US in the world is not just an inevitable consequence of the increasingly dominant position of the only super-power, but also a consequence of the series of imprudent, hasty and biased foreign policy moves of the administration of President Bill Clinton - stated the former chief of the American diplomacy, Henry Kissinger.

In an analysis published in the Prague daily "Lidove novini", Kissinger names the bombing of Yugoslavia as one of such moves.

"Clinton's administration is ruled by emotions... this was clearly seen during the 78 days dedicated to the destruction of the Serbian infrastructure", the text reads, with the remark that "Serbia could not have been of any strategic threat to the US".

"During the Kosovo crisis and after it, Washington and London sang praises to the foreign policy of humanitarian actions, as the modern alternative to the traditional diplomatic negotiations", reminded the former US Secretary of State.

Kissinger pointed to the fact that the KLA was not disarmed, the society is not multi-ethnic, but just the opposite, "and the sovereignty of Yugoslavia could only be achieved by a bloody Serbian intervention".

"The terms negotiated in Rambouillet... guaranteed a huge bloodshed even before it started", reads the analysis. "These demands could not have been met even by a more reasonable

Serbian regime", said Kissinger.

<http://www.serbia-info.com/q3/1t.gif>

[[Home <http://www.serbia-info.com/index.html>](http://www.serbia-info.com/index.html) | [Encyclopedia <http://www.serbia-info.com/enc/index.html>](http://www.serbia-info.com/enc/index.html) | [Facts&Figures <http://www.serbia-info.com/facts/index.html>](http://www.serbia-info.com/facts/index.html) | [News <http://www.serbia-info.com/news/index.html>](http://www.serbia-info.com/news/index.html)]
Copyright © 1998, 1999, 2000 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu <<mailto:mirs@srbija-info.yu>>

www.serbia-info.com/news

HOME LINKS HELPfully CONTACTS & FEEDBACK NEWS SEARCH

KOSOVO & METOHIA

NEWS

CIVIL ISSUES

POLITICS

MILITARY

- KOSOVO AND METOHIA

ECONOMY

CULTURE AND RELIGION

SPORT

"Libre Belgique": America decided to make war even before Rambouillet

May 16, 1999

Brussels, 16th May 1999 (Tanjung) - America had decided to attack Yugoslavia even before the talks in Rambouillet started, while the later on offered agreement could not be accepted by any sovereign state, assesses the renowned Belgium journalist Jean Bruquemont in the text: "Who has read that agreement?" published in the "Libre Belgique"

Bruquemont states that Yugoslavia insisted from the very beginning on peaceful solution of the Kosmet issue and immediately supported the agreement proposal offered by the Contact Group at the beginning of the talks in Rambouillet.

"The part of the agreement which referred to political issues, among which was giving of broad autonomy to Kosovo, Yugoslavia immediately accepted. The problem arose concerning the part dealing with the so-called military issues. But when you see what the text offered by representatives of the Western states included, it is not any surprise that this part of the agreement was not accepted", writes Bruquemont.

"When the French Prime-Minister Lionel Jospin says that those who oppose to bombarding at the same time do not propose any different solution for the Kosmet problem, he quite well knows that it is a simple lie", says the Belgian author and emphasizes that many peaceful initiatives have been rejected so far.

Bruquemont, among other things, wanders why in the course of the talks in France any role of Russia in finding out peaceful settlements was persistently rejected.

In the text that the "Libre Belgique" publishes in polemics column "Opinion", Bruquemont analysis in details particular parts of the so-called "military part" of the agreement proposed in Rambouillet by Americans, without knowledge and support of all members of the Contact Group, first of all Russia.

That was American blackmail through the agreement proposal that

11 sept 2009

De grootste vredesbeweging ter wereld

Mient Jan Faber
en Juul Muller

Joseph Luns had een vooruitziende blik toen hij in de jaren tachtig secretaris-generaal van de NAVO was. Geconfronteerd met de massaprotesten tegen het kernwapenbeleid van de NAVO noemde hij de NAVO de grootste vredesbeweging van de wereld. Vredesbewegers van toen zellen hem daarvoor uitgelachen hebben. Nu, twintig jaar later, wordt nauwelijks nog gesproken met dit beeld dat de NAVO graag naar buiten brengt. Want 'Kosovo' was een mensenrechtenoorlog. Een conflict met als doel om mensen te behoeden voor etnische zuivering. Maar ook een conflict dat de Westerse beschaafde wereld in grote verwarring bracht. Want wat te doen als de etnische zuiveringen toenemen in reactie op de NAVO-operatie? Wat te doen als er verhoudingsgewijs meer burgers omkomen dan militairen?

Loopgraven interviewde één van de meest zichtbare hoofdrolspelers van de NAVO-operatie, NAVO-woordvoerder Jamie Shea. Over zijn Rechtvaardige Oorlog, de dagelijkse NAVO-soapshow en het belang van tv-beelden.

Ik had niet voorzien dat het uitbreken van het Kosovo-conflict zo'n mediacircus zou veroorzaken. Zo'n 300 journalisten bevolkten dagelijks de persruimten. Een invasie. En ik moest antwoorden. Deze hausse had ik niet verwacht. Ik werd er ongemerkt ingetrokken. We waren ons ervan bewust dat er een NAVO-woordvoerder moest zijn, iemand die sprak namens de alliantie en die om kon gaan met de specifieke gevoeligheden die sommige landen van de alliantie met de operatie hadden. De secretaris-generaal (Solana, red.) en ik hebben besloten dat ik dat moest doen. We verwachtten dat de dagelijkse persbriefings routine zouden zijn. Maar de persbriefings werden een mediacircus, een soap opera waar mensen dagelijks op afstemden. Mede daardoor is de functie die ik vervulde zo zichtbaar geworden. Misschien komt dat ook door mijn directe en open manier om het woord te voeren. Onlangs publiceerde Le Monde een speciaal supplement over Kosovo waarin

de twintig hoofdrolspelers van het conflict stonden. Ik stond op de zevende plaats, na Clinton, Blair en Milosevic. Wat ik ervan vond? Amusant is misschien het beste woord.'

Juiste eind

Toen het conflict uitbrak had ik al snel door dat ik een bredere rol moest vervullen dan alleen die van informatieverstrekker. Ik voelde dat we de mensen duidelijk moesten maken waarom we in de twintigste eeuw bommen gooien op een ander Europees land. Met andere woorden, ik kwam al snel tot de conclusie dat een Rechtvaardige Oorlog zichzelf niet verkoopt, ondanks dat het een Rechtvaardige Oorlog is. We moesten uitleggen waarom geweld nodig was, waarom het juist was om dit te doen. En wat ik al snel leerde, is dat moraliteit zonder effectiviteit waardeloos is. Net zoals effectiviteit zonder moraliteit waardeloos is. Je moet het bij het juiste eind hebben, maar je operatie moet ook effectief zijn.'

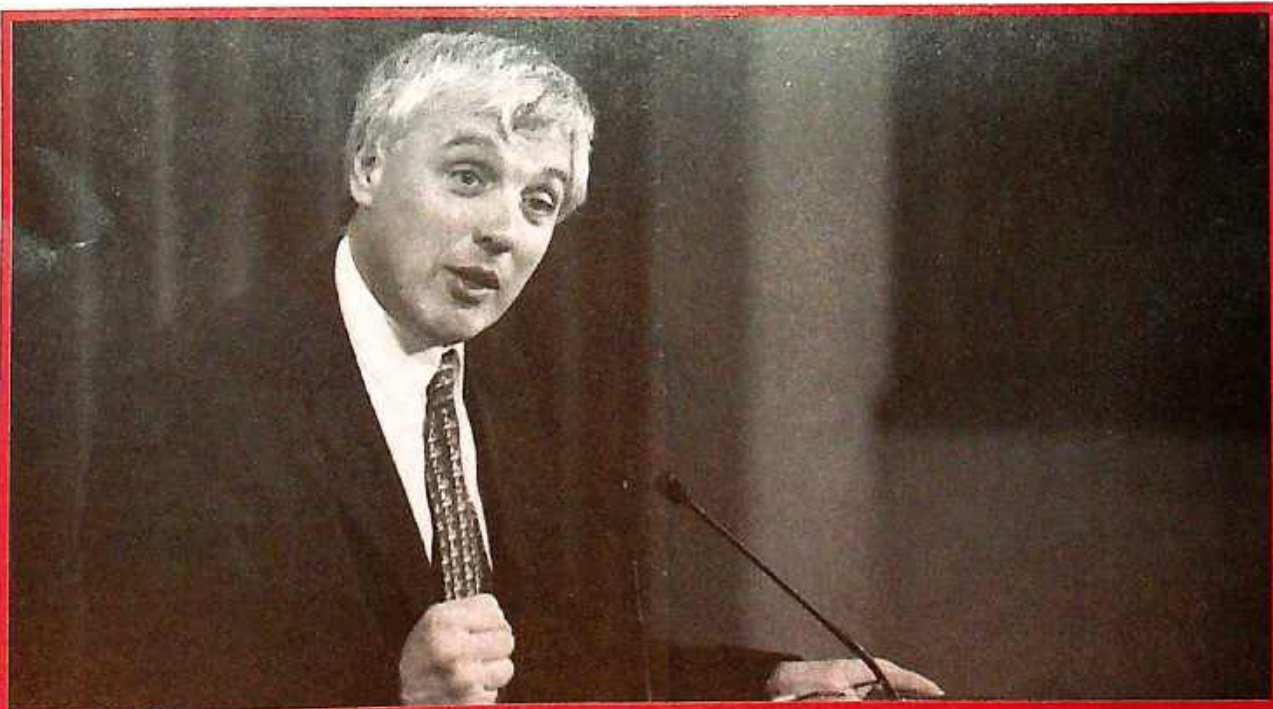

Foto: Nato

Onze aanpak van omgang met de media was eigenlijk puur een kwestie van vraag en aanbod. De media vroegen, wij leverden. De moderne tv is geneigd om 24 uur per dag nieuws te verslaan. Alles

woorden. We waren niet op de grond aanwezig en konden onze argumenten om de oorlog te voeren niet met beelden staven. Want no pictures, no news! Milosevic beheerste de grond en had wat dat betreft het voordeel in het tv-

vliegtuig viel een konvoi aan bij Djakovica waarbij vele burger-slachtoffers vielen. - red.) De Serviërs lieten het fileren van de beelden toe, beelden die niet grote impact hadden op de sterfeling. Plotseling besefte men dat dit conflict, dat het doel had om mensenlevens te redden, een aantal doden zou kos-

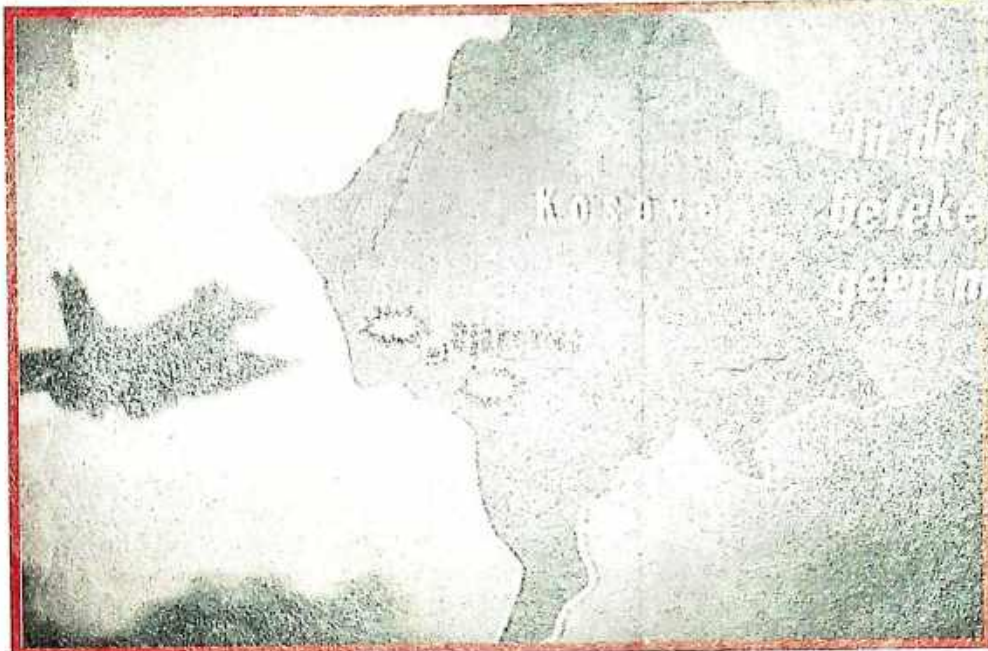

Foto: Igo Corbière

wordt eindeloos tegen het licht gehouden, becommentarieerd en bekritiseerd. Ik was ervan overtuigd dat het erg belangrijk was om zoveel mogelijk ruimte op te vullen, indien we de publieke opinie achter ons wilden houden. Onze boodschap moest er altijd zijn, naast de onvermijdelijke kritiek en twijfel. Want conflicten lokken een hoop kritiek uit. Het was een gecompliceerd debat en daarom kozen we ervoor het high profile aan te pakken. Achttien dagen beheerste het conflict het wereldnieuws.'

Daarnaast werd ons mediabeleid beïnvloed door de enorm effectieve informatiestroom vanuit Belgrado. Milosevic zette zijn land heel duidelijk neer als slachtoffer van de internationale gemeenschap. Daarop moesten we natuurlijk ant-

geleide conflict. De collateral damage werd door hem breed uitgemeten. Terwijl wij geen beelden hadden van de etnische zuiveringen ter plekke en terug moesten vechten met woorden.'

Morele rechtvaardiging

'Tijdens het conflict kwam ik schoksgewijs tot de ontdekking dat we werkelijk een boodschap naar buiten moesten brengen. De media wilden de fundamenteën van

de actie ter discussie stellen. Hierop moest ik natuurlijk reageren. Toen bleek dat Milosevic niet snel boog voor de bombardementen en toen duidelijk werd dat de operatie langer dan twee of drie dagen zou duren, werd het argument van de morele rechtvaardiging steeds belangrijker. Een volgend moment van reflectie was het Djakovica-incident. (Een NAVO-

*...tijdperk
...niet geen retoriek,
...media-coverage'*

ten. Sommigen geloofden dat de prijs te hoog zou zijn en vonden dat de NAVO door dit incident zijn morele rechtvaardiging verloor. Het incident startte de discussie over het morele gelijk van de NAVO-operatie.'

Toen de crisis ten einde was, werd ik beschuldigd van retoriek. Ik was de eerste die het had over een humanitair conflict. Misschien is dit een beetje retorisch, maar een bepaalde dosis retoriek is nodig voor de camera. In dit tijdperk betekent geen retoriek, geen media-coverage. We zijn slachtoffers van de spelregels. Jammer genoeg kunnen wij ze niet zelf bepalen.'

Rechtvaardige Oorlog

'Aan het einde van de twintigste eeuw maakt de Rechtvaardige Oorlog, zoals beschreven door Aristoteles en Thomas van Aquino een ware comeback. Oorlogen worden niet enkel gevochten om eigen belangen, maar ook om universele waarden te verdedigen. Een Rechtvaardige Oorlog moet voldoen aan vier principes: zo mag het wapen slechts als laatste middel worden ingezet, moet het middel proportioneel zijn aan het

gestelde doel, moet er een maximale discriminatie zijn tussen militaire en burgerdoelen, en tenslotte moet de uitkomst van het conflict de 'kosten' die de inzet van geweld met zich meebrengt ruimschoots overtreffen. Het probleem is dat wanneer je betrokken wordt bij een humanitair conflict uit naam van de beschaving, de media van je verwachten dat je de oorlog op een beschaafde manier zult voeren. Omdat het doel beschaafd is, moet het middel ook beschaafd zijn. Maar een militaire actie zal nooit helemaal tegemoet komen aan deze morele regels. Er zijn ongelukken, er zijn misrekeningen. Het perfecte conflict bestaat niet. Niet als je een effectief conflict nastreeft.'

'Kosovo bracht een pijnlijk dilemma naar voren waar het gaat om het tweede principe van de Rechtvaardige Oorlog, daar waar de proportionaliteit cen-

'Het incident startte de discussie over het morele gelijk van de NAVO-operatie.'

traal staat. Hiermee werd in deze oorlog bedoeld dat je ernaar streeft zo min mogelijk burgerslachtoffers te maken. Dus bombardeer geen steden, maar tanks. Maar we zagen dat het veel moeilijker was om een Servische

tank te bombarderen dan een brug. Als je dus in je beleid proportionaliteit nastreeft, zal je militaire kracht wel eens niet effectief kunnen zijn. De balans tussen effectief optreden en het vermijden van burgerslachtoffers was zeer precair. We wilden Milosevic

tegenhouden, maar tegelijkertijd waren we niet in oorlog met Joegoslavië, waren we niet in strijd met de Servische bevolking en wilden we het lijden van de Serviërs tot een minimum beperken. Robert van der Roer van NRC Handelsblad zei tijdens een van de persconferenties: 'Jullie vechten een gentlemens war. Jullie vechten met de handen op de rug.' En je moet effectief zijn, anders is je zaak verloren.'

'Het derde principe van de Rechtvaardige Oorlog is de noodzaak van een zo groot mogelijk discriminatie tussen burger- en militaire doelen. Deze oorlog liet een grote mate van accuratesse van de ingezette wapens zien. We hebben 32.000 bommen gegooid en 30 hebben hun doel gemist en een burgerdoel getroffen. Mathematisch praat je over een fractie van één procent. Maar die

gehad. Hierin werd gesteld dat de oorlog alleen burgerslachtoffers had veroorzaakt en dat de militairen, zowel het leger van de Serviërs als de NAVO-vliegers, niet leken te lijden. Het gevoel rees dat de verkeerde mensen onder het conflict zouden lijden.'

'Het laatste principe van de Rechtvaardige Oorlog, de prijs mag niet hoger zijn dan het doel dat we nastreven, heeft me bijna obsessief beziggehouden. Het probleem is dat je tijdens een conflict alleen het heden ziet, nooit de toekomst. En met al die schrijnende beelden was het heel moeilijk om dat toekomstbeeld voor ogen te houden. Heel vaak werd ons verweten: 'Kijk eens wat jullie hebben gedaan. Kijk eens hoe Milosevic reageert. Alle Albanen verlaten Kosovo.' Maar dit soort conflicten

Foto: Igo Corbière

dertig incidenten hebben een enorme impact gehad. De paradox bij dit principe is dat men een zo hoge accuratesse verwacht en dat het falen daardoor schokkender wordt. In het begin van het conflict publiceerde Le Monde een artikel dat echt invloed op me heeft

is vergelijkbaar met een kankeroperatie. Je moet het lichaam openmaken om bij het gezwel te komen en dat weg te halen. Conflicten lokken wanorde uit om uiteindelijk de ziekte te elimineren en de orde te herstellen. Dit zal je moeten accepteren, hoe moeilijk

het ook is dit voor ogen te houden in de waan van de dag.'

'Een klassiek geval was het bombardement van de Chinese ambassade. Deze vergissing had geen effect op de dynamiek van het conflict zelf. Maar in de media was het vijf dagen lang voorpagina-nieuws. Waarom? Nieuws! Onverwacht! Verrassend! Het was mijn taak om de mensen ervan te overtuigen dat we toch zouden slaan, tegen een acceptabele prijs. Alles wordt uiteindelijk afgezet tegen het eindresultaat.'

Uiteindelijk succes

'Terugkijkend denk ik dat een aantal aspecten uiteindelijk beslissend is geweest voor het politieke succes van de operatie. Milosevic ging ervan uit dat de NAVO uiteen zou vallen en hij weer zou kunnen starten met onderhandelen op zijn voorwaarden. De NAVO bleef echter eensgezind. Ten tweede is het erg belangrijk geweest dat we het met Rusland eens konden worden over de fundamentele voorwaarden. Het is ons gelukt om het G7-proces nieuw leven in te blazen. Tenslotte was er de onrust in Joegoslavië zelf. Hier heeft de militaire operatie in belangrijke mate voor gezorgd. De militaire druk nam toe en sloeg de burgers uit het lood. In het begin van het conflict was er een enorm nationalistische euforie. De popconcerten, de schietschijfjes. Na een maand verdween die stemming totaal. Milosevic wilde stoppen voordat de fundamentele van zijn macht werden aangetast.'

Wat het succes van de propaganda betreft - als NAVO-woordvoerder noem ik dat de informatie-campagne -, ik vond dat de Serviërs een hele goede informatie-campagne hadden. Ze buiten de collateral damage enorm uit. Ze hadden Vuk Draskovic, een charismatische en mediagenieke woord-

voerder, die de façade van de Servische eenheid uitstekend omhoog kon houden. Toen hij verdween, werden de Serviërs ineens onzichtbaar. Het beleid werd inconsistent. Er waren geen dagelijkse briefings meer, zoals bij ons. Wij hadden aan het eind van het conflict meer een monopolie over de media. Dat verdienen we waarschijnlijk.'

Bruggenhoofd

Conflicten lossen niet alle problemen op.

Momenteel zijn de Serviërs in Kosovo het slachtoffer van etnische zuiveringen van de etnische Albanezen. We zullen heel snel het aantal peacekeepers dat daar aanwezig is, moeten opschroeven tot 50.000. Daarnaast hebben we urgent een VN-politie nodig. Ook is het heel erg belangrijk dat een aantal Serviërs in Kosovo blijft. Zij moeten het bruggenhoofd vormen die de gevluchte familie en vrienden weer naar Kosovo moet lokken. Het zou een enorme mislukking zijn als alle Serviërs uit Kosovo wegtrekken. Als we falen in Kosovo zal het veel moeilijker zijn om te slaan in Bosnië. Alles heeft wat dat betreft effect op elkaar. Ondanks de haat en het gevaar verwacht ik dat er toch redenen zijn voor Serviërs om in Kosovo te blijven of terug te keren. Het Stabiliteitspact voorziet in steun aan de Kosovaarse economie. Er zal een gigantische instroom aan geld komen.'

'Het lijkt niet waarschijnlijk dat de terugkeer van vluchtelingen net zo onbespreekbaar en onuitvoerbaar gaat worden als in Bosnië het geval is. De regering in Kosovo, c'est nous. Daarnaast hebben we in Bosnië te maken met drie omvangrijke etnische groepen, terwijl het in Kosovo in principe

alleen de Albanezen en de Serviërs zijn.'

'Wij moeten trachten het risico te vermijden dat Kosovo zich over een aantal jaren onafhankelijk verklaart. Het Stabiliteitspact beoogt om het denken langs etnische en nationalistische lijnen te doorbreken. We moeten af van termen als Groot-Albanië of Groot-Servië. Momenteel zitten 80.000 manschappen van de NAVO op de Balkan in vijf verschillende landen. Met Albanië zal waarschijnlijk een officiële overeenkomst worden gesloten die een NAVO-basis aldaar regelt. In Macedonië is hun officiële status het ondersteunen van KFOR. Maar ze hebben ook een stabiliserende taak.'

Momenteel wordt er een intern onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de militaire operaties. We moeten kijken welke lessen we kunnen leren voor de volgende

'De balans tussen effectief optreden en het vermijden van burgerslachtoffers was zeer precair.'

keer. In september maken we de resultaten bekend. Feit is wel dat de luchtoperatie uiteindelijk effectief is geweest. Dus ik denk niet dat we ons voor de uitkomsten moeten schamen.'

'Het beste moment van deze achtentwintig dagen? Het moment dat Louise Arbour bekend maakte dat ze Milosevic zou aanklagen. De psychologische ondersteuning van onze operatie was geweldig. We voelden het als een rechtvaardiging voor de NAVO-acties in Joegoslavië. Ik ben een enorme fan van Louise Arbour.'

July 2011

Het dictaat van Rambouillet

Van de redactie

Herhaaldelijk werden wij in de eerste week van de luchtaanvallen op Joegoslavië getrekteerd op uitspraken van regeringsvertegenwoordigers dat Milosevic slechts de telefoon hoefde te pakken om de bombardementen op zijn land te stoppen. "Eén telefoontje is genoeg", zo bezwoer onze Minister van Buitenlandse Zaken Van Aartsen ons in de eerste oorlogsnacht. Het enige wat, volgens Van Aartsen, Milosevic te doen stond was te verklaren dat zijn regering het 'Vredesakkoord van Rambouillet' zou ondertekenen. Het 'akkoord' werd zoals bekend niet ondertekend. Deze 'starre opstelling' van Milosevic was volgens degenen die het Nederlandse volk het 'Hoe en Waarom van de oorlog' moesten uitleggen de oorzaak van de bombardementen. Het geduld van de NAVO was genoeg op de proef gesteld en er was niets meer om over te onderhandelen.

De werkelijkheid aan de vooravond van de oorlog lag echter iets anders, zo blijkt achteraf. Er was in feite niets om over te onderhandelen. De Verenigde Staten hadden buiten de internationale contactgroep eenzijdig eisen ingebracht die Joegoslavië feitelijk tot een volledige overgave dwongen. Madeleine Albright hield de Serviërs voor dat zij het 'akkoord' moesten ondertekenen en een door de NAVO geleide militaire macht hadden te accepteren. Volgens de New York Times van 8 april hadden vlak voor het begin van de bombardementen zowel het Joegoslavische parlement als de Joegoslavische regering tot het laatste moment aangedrongen op de stationering van een troepenmacht van de Verenigde Naties in plaats van NAVO-troepen.

Het begint steeds duidelijker te worden dat de Verenigde Staten juist geen VN toezicht wensten, terwijl het 'Akkoord van Rambouillet' een voor de Federale Republiek Joegoslavië onaanvaardbaar dictaat is dat het gehele Joegoslavische grondgebied zal uitleveren aan een NAVO-bezettingmacht.

Uit de zware bombardementen die geheel Joegoslavië treffen en uit de troepenconcentraties van de NAVO in de buurlanden, blijkt dat de NAVO inderdaad van plan is heel

Joegoslavië te bezetten, zoals ook blijkt uit de bepalingen van Rambouillet. In de media werden vooral die punten uit het 'Akkoord van Rambouillet' genoemd die betrekking hebben op Kosovo:

- een autonome status.
- een troepenmacht van 30.000 man NAVO-troepen.
- een referendum binnen drie jaar over de 'zelfstandigheid'.

Voor de andere gedeelten van Rambouillet was in de pers geen aandacht. Hieronder volgt een korte opsomming:

- Kosovo krijgt een President, een Eerste Minister en een Regering, een Parlement en een Hooggerechtshof.
- Kosovo zal het recht hebben eigen wetten te maken zonder enige controle van Servië of de Federale Republiek Joegoslavië. Het zal gerechtigd zijn belastingen te heffen, programma's op economisch, wetenschappelijk, technologisch, regionaal en sociaal gebied mogen uitvoeren en internationale relaties onderhouden op de zelfde wijze als een republiek.
- Joegoslavische legereenheden zullen zich geheel uit Kosovo terugtrekken, behalve een beperkte grenswacht (actief in een grensgebied van vijf kilometer).
- Servische politietroepen zullen zich geheel uit Kosovo terugtrekken tot op een grensgebied van vijf kilometer.
- De NAVO zal worden uitgenodigd een troepenmacht (KFOR) te leveren, die gemachtigd is geweld te gebruiken bij het toezien op de naleving van de akkoorden.

Met name die gedeelten in 'Appendix B' van het 'Akkoord van Rambouillet', waarin de bewegingsvrijheid van de NAVO wordt uitgewerkt, die geheim waren en pas op het allerlaatste moment aan de Joegoslavische delegatie werden voorgelegd, wijzen uit dat de soevereiniteit van heel Joegoslavië zou worden aangetaast. Hieronder volgen zij in verkorte vorm:

Bepaling 6a: De NAVO is onschendbaar voor elk juridisch proces van de FRJ (Federale Republiek Joegoslavië), zowel burgerlijk, ad-

Het monster van de grondoorlog kruipt dichterbij

Van "chirurgische ingrepen", zo deze er ooit waren, is bij de bombardementen van de NAVO op Joegoslavië allang geen sprake meer. Steeds vaker worden burgervoorzinningen tot militaire objecten verklaard. Geconfronteerd met het falen van hun militaire strategie, nl. het uitschakelen van de defensiecapaciteit van Joegoslavië, wordt een massale vernietigingsaanval uitgevoerd op de burgerbevolking en de sociaal-economische structuur van het land. Met het bombarderen van ziekenhuizen en inrichtingen, scholen en universiteiten, elektriciteitscentrales en drinkwatervoorziening, de economische produktie en het milieu, wordt alles vernietigd wat na de Tweede Oorlog door de volkeren van Joegoslavië is opgebouwd. De hoop is daarmee de weerstand te breken en het dictaat van Rambouillet te kunnen opleggen. De totale vernietiging van een Europees land, dat ook een belangrijk deel uitmaakt van de Europese cultuur als geheel, moet een pijnlijk gezichtsverlies, zoniet de ondergang, van de NAVO voorkomen.

Het NAVO-front begint forse scheuren te vertonen. Griekenland, verklaard tegenstander van de oorlog, heeft zijn luchtruim voor Turkse militaire vluchten gesloten. De Italiaanse premier d'Alema wil een "bommenpauze". Duitsland verklaarde bij monde van Joschka Fischer, "dringend behoefte aan een gesprek" te hebben. In het voetspoor van Duitsland wil Nederland nu opeens "zoeken naar een andere procedure".

Het monster van de grondoorlog kruipt dichterbij. Vooral de Britse premier Blair dient zich aan als heraut van de grondaanval, ondersteund door de Amerikaanse Generale Staf. Duitsland wil voorlopig nog niets van een grondoorlog weten en ook in andere Europese landen leeft weerszin. Betrokken te raken bij een 'Vietnam-oorlog' in Europa, zal verregaande consequenties hebben voor de ontwikkelingen van het gehele Europese continent, tot zelfs ver daarbuiten.

Terwijl er ogenschijnlijk nog gediscussieerd wordt, zijn de VS al bezig zijn met de opbouw van een omvangrijke troepenmacht in Albanië. Op deze wijze creëren de VS een situatie, waarin de Europese landen slechts kunnen kiezen om wel of niet daaraan deel te nemen. Een greep op de processen hebben zij niet.

Deelnemen aan een grondoorlog zal ook voor ons land grote consequenties hebben. Een meerderheid van de bevolking is daar ook tegen. Wanneer we echter kijken naar de politiek in Den Haag, dan blijkt dat men in een wezensvreemde realiteit leeft. Terwijl steun wordt gegeven, met als enige uitzondering de SP, aan een oorlog tegen Joegoslavië die elke vorm van recht, humaniteit en beschaving tart, wordt de regering ten val gebracht vanwege het correctief referendum. D66, de partij die het sterkst heeft gepleit voor een grondoorlog, creëert een politieke crisis vanwege een betekenisloze wet.

Tegen dit onverantwoordelijke gedrag van de politici in Den Haag, mogen protesten niet uitblijven. Wanneer de oorlog niet zeer snel stopt, dan zal zij zeer langdurig, smerig en kostbaar zijn. Joegoslavië zal verwoest worden en wij krijgen de rekening. De winst is voor het internationale bedrijfsleven, met name voor de militair-industriële bedrijven.

ministratief als strafrechtelijk.

Bepaling 6b: NAVO-personeel zal onder alle omstandigheden onschendbaar zijn voor elk juridisch proces van de FRJ, zowel burgerlijk, administratief als strafrechtelijk.

Bepaling 7: NAVO-personeel is onschendbaar voor iedere vorm van arrestatie, verhoor of detentie door de autoriteiten van de FRJ.

Bepaling 8: NAVO-personeel kan zich vrij bewegen binnen de FRJ inclusief het luchtruim en de territoriale wateren.

Bepaling 9: De NAVO zal worden gevrijwaard van elke vorm van diensten, belastingen, douane-inspectie en documentencontrole voor goederen en personen die de FRJ binnenkomen of in transit passeren.

Bepaling 10: De autoriteiten van de FRJ zullen met voorrang en noodzakelijke middelen alle verplaatsing van personeel, voertuigen, schepen en vliegtuigen inogelijk maken. De NAVO is gevrijwaard van het betalen van heffingen of belastingen bij aankomst of vertrek bij havens en vliegvelden.

Bepaling 11: Het is de NAVO toegestaan kosteloos de luchthavens, wegen, spoorwegen en havens van de FRJ te gebruiken.

Bepaling 12: NAVO-personeel is gevrijwaard van het betalen van belasting voor inkomen verworven buiten de FRJ.

Bepaling 13: NAVO-personeel is gevrijwaard van het betalen van belastingen, heffingen, inspectie en douanebepalingen voor geïmporteerde goederen.

Bepaling 14: De NAVO wordt het toegestaan zonder belasting of andere heffingen goederen te importeren voor officieel gebruik van de NAVO of verkoop aan NAVO-personeel.

Bepaling 15: De NAVO heeft het recht het gehele 'elektromagnetische spectrum' (communicatie-netwerken) van de FRJ te gebruiken. De NAVO is het toegestaan haar eigen postdienst te onderhouden. De partijen verplichten zich, na eenvoudig verzoek, alle telecommunicatiefaciliteiten aan te bieden, inclusief radio en TV uitzendingen.

Bepaling 16. De partijen zullen zonder kosten alle publieke faciliteiten ter beschikking van de NAVO stellen. De partijen verplichten zich tegen de meest goedkope prijs de NAVO

te voorzien van elektriciteit, water, gas en andere bronnen

Bepaling 17: De NAVO en het NAVO-personeel is gevrijwaard van elke claim die uit de activiteiten van haar operatie voortvloeit.

Bepaling 18: Het is de NAVO toegestaan om goederen, diensten en bouwactiviteiten van elke bron, binnen en buiten de FRJ te verwerven. Over de contracten, goederen en diensten kunnen geen heffingen of belastingen geheven worden. De NAVO kan constructiewerkzaamheden door eigen personeel laten uitvoeren

Bepaling 19: Commerciële operaties in de FRJ, in dienst van de NAVO, zijn gevrijwaard van alle lokale wetten en bepalingen

Bepaling 20: De NAVO kan lokaal personeel inhuren die op individuele basis onderworpen blijven aan lokale bepalingen, met uitzondering van arbeidswetgeving. Echter, lokaal personeel in dienst van de NAVO zullen:

a. gevrijwaard zijn van processen met betrekking tot hun uitlatingen, zowel schriftelijk als mondeling

b. gevrijwaard zijn van nationale verplichtingen en/of militaire dienst

c. alleen voorwerp zijn van arbeidsbepalingen van de NAVO en

d. gevrijwaard zijn tot het betalen van belasting over het salaris dat de NAVO betaalt.

Bepaling 21: Het is de NAVO toegestaan individuen in gevangenschap te nemen

Bepaling 22: Het is de NAVO toegestaan in de FRJ verbeteringen of veranderingen aan te brengen op het gebied van de infrastructuur, zoals wegen, bruggen, tunnels en gebouwen.

Dit zijn de rechten die een bezettingsleger zich toeëigent! Het is daarom niet verwonderlijk dat 'Rambouillet' voor Joegoslavië bij voorbaat onacceptabel was. ■

Economie zal tien jaar nodig hebben voor herstel

BELGRADO, 23 mei (IPS) - Als de bombardementen op Joegoslavië nu stopten, dan zou de Servische economie tien jaar nodig hebben om weer op het niveau van 24 maart dit jaar te komen, de begindatum van de NAVO-aanvallen. Dit zeggen onafhankelijke economen van de Groep 17, een organisatie die bekend staat om zijn scherpe kritiek op het economische beleid van Milosevic en diens terughoudendheid om marktgerichte hervormingen door te voeren.

Zowel officiële als onafhankelijke economen vrezen dat Joegoslavië, een middelmatig industrieland, met opzet wordt teruggebracht tot een achterlopende overlevingseconomie. Volgens de gegevens van Buitenlandse Zaken zijn meer dan 40 weg- en spoorwegbruggen door raketten vernield, waardoor onder andere het sloop-

vaartverkeer op de Donau geblokkeerd is geraakt. Naast de infrastructuur is systematisch de metaalverwerkende, chemische en olie-industrie verwoest. "De verstoring van een belangrijke verkeersader als de Donau leidt voor de gehele regio tot dagelijkse verliezen van 20 miljoen Duitse mark," zei de Joegoslavische Minister van Buitenlandse Zaken, Živadin Jovanovic, afgelopen week tegen journalisten.

Omdat hun arbeidsplaatsen door de NAVO met de grond gelijk zijn gemaakt, hebben sinds 24 maart 500.000 mensen hun baan verloren, zo blijkt uit officiële Joegoslavische statistieken. Al voor de NAVO-bombardementen beliep de werkloosheidsgraad 27 procent. Slechts 1,9 miljoen mensen op een bevolking van tien miljoen waren volledig tewerkgesteld. Nu is onder andere ook de enige autofabriek

REVUE DE LA PRESSE
DURIEU
LE MONDE DIPLOMATIQUE - DÉCEMBRE 1999 - 7

française au Kosovo

compromis négocié : c'est Washington encore qui dénature la guerre telle qu'elle était envisagée par la France, c'est-à-dire conforme à la légalité internationale. La diplomatie française n'aurait, semble-t-il, l'espoir ou l'illusion qu'elle parviendra malgré tout à éviter l'irréparable. Une semaine avant la guerre, M. Hubert Védrine déclarait : « Nous, nous disons qu'il faut respecter la chartre des Nations unies, et, d'autre part, le traité qui a fondé l'Alliance atlantique en 1949 reconnaît tout à fait clairement la prééminence de l'ONU (5). »

La France était, en réalité, comblée entre les exigences de la légalité internationale et les pressions conjuguées de ses partenaires et des médias. Ces dernières, pour diverses raisons, humanitaires, idéologiques ou démocratiques, ne cessent de dénoncer la « passivité », l'« impuissance », l'« indifférence » des Européens, thème favori des médias américains. S'en prenant au « parti de la guerre » qui, en France, poussait à une intervention en Bosnie, M. Hubert Védrine lui-même écrivait : « Dans cette affaire, la ligne de crivoie n'est pas entre stabilité et insensibilité, mais entre responsabilité et irresponsabilité (6). » « Aucun gouvernement, explique un haut responsable au Quai d'Orsay, ne peut se permettre aujourd'hui d'ignorer le facteur médiatique, déterminant intégré dans l'exercice de la diplomatie moderne. »

Il y a aussi, les pressions, parfois contradictoires, qu'exercent les alliés de la France. Certes les membres de l'Union européenne sont unanimes pour pousser et stabiliser une région sinistrée à leurs portes, mais c'est virtuellement le seul enjeu qui les rassemble, tandis que leurs intérêts nationaux ne coïncident pas toujours. Le Kosovo, contrairement à ce que l'on a pu écrire, est loin d'être dénué d'intérêt tant sur le plan stratégique, en raison de sa situation géographique, que sur le plan économique. Il recèle la plus grande concentration de richesses minières dans l'ensemble de l'Europe du Sud-Est : l'ensemble de

majeur de l'Europe en plomb et en zinc, avant les crises et les guerres des années 90, il produit 100 % du nickel, 50 % de la magnésite de la Yougoslavie (elle-même troisième producteur mondial de ce minerai) et contient encore d'importants dépôts de cuivre, de fer, de charbon. Ce n'est pas l'effet du hasard s'il a été la cible de multiples conquêtes, de l'époque romaine au IIIe Reich, que l'Empire ottoman et l'Autriche-Hongrie se disputèrent le contrôle de ce territoire, occupé à quatre reprises par les armées germanophones au cours des trois derniers siècles (7).

L'Allemagne, au premier chef, a des intérêts et des motivations qui lui sont propres. L'histoire et la mémoire ne lui permettent pas de se désintéresser de territoires qui furent autrefois ou allemands et dans lesquels subsistent de substantiels reliquats de son influence. Contre l'avis des Européens et des États-Unis, elle reconquit prématurément, à la fin de 1991, l'indépendance de la Slovaquie et de la Croatie, précipitant la désintégration de la Yougoslavie, dont la création fut l'un des aspects humains du traité de Versailles, explique un ancien ambassadeur de France à Bonn. Dans l'affaire du Kosovo, elle s'est placée d'emblée à la pointe du combat. Le chancelier Gerhard Schröder et le ministre des affaires étrangères Joschka Fischer, se précipitèrent à Washington début octobre 1998, avant même leur entrée en fonctions, pour donner leur accord au recours à la force. L'Allemagne pouvait ainsi exorciser son passé en participant à la « première guerre humanitaire de l'histoire » contre un « génocide », et par la même occasion parachever sa « normalisation » en engageant son arme – pour la première fois depuis la fin de la seconde guerre mondiale – dans des opérations militaires. Par-dessus tout, Berlin manifestait son attachement indéfectible au leadership américain en Europe. Le cas de l'Allemagne, bien que spécifique, n'est pas unique au sein de l'Union européenne, dont les membres, bon gré mal gré, ont épousé la cause des États-Unis.

Risque d'une catastrophe humanitaire

LES motivations de Washington étaient, on le sait, multiples, mais essentiellement d'ordre stratégique. Il s'agissait pour le gouvernement de M. William Clinton d'ancre l'Alliance atlantique dans le XXIe siècle, en réactualisant son rôle, périmé depuis la chute de l'empire soviétique. Pour cela, il fallait démontrer que les Européens étaient impuissants à résoudre leurs propres problèmes sans s'appuyer sur la puissance militaire de l'Amérique. Ainsi le *New York Times* rêvait, le 25 février – soit un mois avant la guerre – que la secrétaire d'Etat Madeleine Albright était pressée de « liquider » l'abcès du Kosovo avant la célébration du 50e anniversaire de l'OTAN prévue pour le 22 avril. C'est à cette occasion que l'organisation atlantique devait faire peau neuve.

Comment concilier dès lors la détermination affichée des États-Unis et, selon diverses indisciplinations, l'indécision surprenante de certains hauts responsables américains à la veille des hostilités ? Quelques jours avant le jour J, en effet, divers hauts responsables à Washington confient à leurs homologues français leurs doutes sur l'opportunité d'une intervention militaire. On ignorait à l'époque l'étendue des divergences qui écartelaient l'administration Clinton. Le président américain, comme son prédécesseur M. George Bush, estimait hasardeux le recours à la force dans les crises yougoslaves. Son ministre de la défense, M. William Cohen, et la haute hiérarchie du Pentagone s'y opposaient parce qu'ils étaient persuadés qu'une campagne aérienne n'atteindrait pas ses objectifs à moins d'être accompagnée ou suivie d'une offensive terrestre.

« Nous avons refusé à leur remonter le moral », se vantait à l'époque M. Alan Richard, le ministre de la défense, auprès de l'un de ses collègues au gouvernement. Étrange satisfaction quand on sait que des généraux français partageaient très exactement le même avis que leurs collègues américains. M. Hubert Védrine écrivait il y a à peine trois ans : « Les militaires américains, anglais et français joint tous remarquer que des bombardements n'ont jamais suffi, à eux seuls, à remporter une guerre, encore moins à conclure une guerre civile (8). »

Les scrupules américains étaient, d'autre part, dictés par une menace parfaitement prévisible, que confirmait des rapports confidentiels de la CIA et du Pentagone : ils faisaient état de l'intention du gouvernement de Belgrade de lancer, en cas de guerre, une campagne de grande envergure pour reconquérir le Kosovo, en majeure partie contrôlé depuis le début de l'année par

times, tant albanaises que serbes, se multipliaient malgré les tentatives de la France (yaines dans six cas sur sept) de convaincre Washington d'épargner les cités civiles : les tensions entre l'OTAN d'une part, la Russie et la Chine, de l'autre, s'exacerbaient ; la désabilitation de plusieurs pays balkaniques paraissait inéluctable ; le malaise grandissant au sein de l'opinion occidentale se traduisait par de vives tensions au sein des gouvernements allemand, italien, grec, par la fronte que menait M. Paul Quilès à l'Assemblée nationale, par des grincements de dents au sein de l'état-major des forces armées et au Quai d'Orsay. Autant de facteurs qui pouvaient, à la longue, menacer la cohésion de l'OTAN.

Fin avril, les États-Unis, après la France, commencent à réaliser que la capitulation inconditionnelle de la Serbie, indispensable à la « crédibilité de l'OTAN », était un objectif chimérique. Le Congrès a falli mettre le président Clinton en demeure d'interrompre les « frappes », aux termes d'une résolution qui a recueilli 313 voix contre... 313 (10). L'heure de la conciliation sonnait. Les « conditions de l'OTAN » cèdent la place à celles du G 8, que le président Milosevic n'a pas grand mal à accepter. Le compromis, qui ne comportait pas les exigences caractéristiques de Rambouillet, avait été élaboré grâce aux négociations que menaient avec le président Milosevic les intermédiaires européens, le Russe Viktor Tchernomyrdine et le Finlandais Martti Ahtisaari. Ce ne fut donc ni une « capitulation » de la Serbie, ni une « victoire » de l'OTAN, comme on l'avait triomphalement proclamé. Mais, lors de l'application de la résolution du Conseil de sécurité mettant fin au conflit,

les États-Unis, suivis par leurs alliés, s'évertuèrent à ne pas la respecter.

La souveraineté de la Yougoslavie au Kosovo, réaffirmée dans la résolution, a été « mise entre parenthèses », selon une élégante formulation du Quai d'Orsay. Les mesures prises, dont il serait fastidieux d'énumérer le détail, conduisent, en réalité, à l'indépendance du Kosovo. Entre autres, les militaires, policiers et douaniers serbes (quelques centaines seulement, comme il est stipulé dans la résolution) ne sont pas autorisés à revenir dans la province ; les lois fédérales sont suspendues ; le mark allemand reste essentiel de la souveraineté yougoslave ; surtout, « on » ferme les yeux sur le non-désarmement de l'UCK, dont une partie des milices est incorporée dans une « force de défense », qui servirait de noyau à l'armée du futur État indépendant. En annonçant, fin septembre 1999, que la sécession du Kosovo lui paraissait « inéluctable », l'administration américaine a passé outre aux vives inquiétudes des Européens. Les Français en tête, selon lesquels une telle éventualité déclencherait un mouvement pan-balkan agressif risquant de conduire à des troubles, voire à des implorations en chaîne dans les Balkans que susciterait le débridement des mouvements irrédentistes tant albanais que serbes.

Si les États-Unis ont atteint leur principal objectif, celui d'ancre leur présence hégémonique sur le continent, l'Union européenne n'aura pas réalisé les siens, à savoir la stabilisation des Balkans et, en attendant, l'instauration au Kosovo d'un « protectorat » confié à l'Union. La proposition française adoptée par l'ensemble de ses partenaires a été officiellement présentée en mai 1999

et aussitôt rejetée par Washington, qui, dès mars, n'avait pas dissimulé sa préférence pour un « protectorat de l'OTAN » (11). En revanche, l'Union européenne a dû accepter de financer, quasiment seule, la réhabilitation du Kosovo, qui coûtera 10 milliards de dollars par an, « pour au moins une dizaine d'années », selon le secrétaire général de l'ONU, sans compter les 11 milliards de dollars engloutis pour dévaster le Kosovo et la Serbie. Les entreprises américaines ne seront sans doute pas les dernières à tirer profit des travaux de reconstruction (12).

ERIC ROULEAU.

(5) *Le Monde*, 16 mars 1999.
(6) *Les Mondes de François Mitterrand*, op. cit., p. 637.
(7) Voir Noël Malcolm, *Kosovo, a Short History*, Macmillan, Londres, 1998, p. 47.
(8) *Les Mondes de François Mitterrand*, op. cit., p. 635.
(9) *The Guardian*, Londres, 4 avril 1999, et *The Washington Post*, 7 avril 1999.
(10) Associated Press, 29 avril 1999.
(11) *Los Angeles Times*, 31 mars 1999.
(12) Selon l'Institut international des études stratégiques, Londres.
Linc Gabriel Kolko, « Kosovo, victoire militaire, défaite politique », *Le Monde diplomatique*, novembre 1999. Lire également « La nouvelle guerre des Balkans », *Moniteur de voir*, mai-juin 1999, n° 45.

Combien de temps faudra-t-il encore

pour éradiquer les maladies cardiaques ?

Le temps de lire ce livre.

270 pages, 39 FF. Ce prix comprend l'envoi du livre et le frais de port.

Le Dr Matthias Rahj, médecin directeur, collaborateur et successeur du double lauréat du Prix Nobel Linus Pauling, a établi les relations entre les maladies cardio-vasculaires et le déficit de l'information humaine en Vitamine C. Depuis, le Dr Rahj continue ses recherches dans les domaines de la médecine cellulaire aux Pays-Bas, pays où l'accès aux vitamines est une liberté reconnue par la loi. Pour plus d'information, consultez le site consacré à la médecine naturelle :

www.drrohj.com

Pour commander le livre qui explique comment l'insémination des maladies, cardiaques, est possible, utilisez le coupon ci-joint ou appelez le

N° Indigo 0825 825 007

Complétez ce coupon et retournez-le accompagné d'un chèque de 39 FF à :

MATTHIAS RAHJ SASL - 31, avenue du Peuple Belge - 59800 Lille.

Merci de m'envoyer le livre du Dr Rahj concernant les maladies de la recherche sur les vitamines au prix de 39 FF (coût du livre et frais de port compris).
 Ci-joint mon règlement de 39 FF

Nom ..... Prénom .....
Adresse .....
Code postal .....
Ville .....

Commandez à la « Bibliothèque Indigo » de 8 heures 1999, vous recevrez le livre gratuitement par courrier. Le coût de la livraison est compris dans le prix de 39 FF. Les commandes sont traitées en France. Les commandes de l'étranger sont traitées en France. Les commandes de l'étranger sont traitées en France. Les commandes de l'étranger sont traitées en France.

Errements de la diplomatie

DANS un document officiel diffusé le 10 novembre 1999, le ministre français de la défense met en cause l'attitude des États-Unis durant les bombardements contre la Serbie : une partie des opérations militaires auraient ainsi été menées en dehors du strict cadre de l'Alliance atlantique, ce que Washington a aussitôt contesté. Alors que la mission d'information de la commission de la défense nationale publiée ce mois-ci demeure sur les raisons de l'implication de la France dans une aventure qui a avivé les tensions dans les Balkans.

Par **ÉRIC ROULEAU** *

tantille », comme on l'avait proclamé, un tout autre projet aurait dû être élaboré. Si, en revanche, l'intention de lancer la négociation diplomatique pour ne laisser place qu'à l'option militaire, elles n'auraient pas agi autrement.

Présenté aux représentants kosovars et serbes sous la forme d'un volumineux corpus de 57 pages, le document de Rambouillet comportait un accord-cadre, de multiples dispositions législatives, une Constitution, destinée à doter le Kosovo autonome de structures et procédures électorales, la composition, le fonctionnement, les pouvoirs du Parlement, du gouvernement, de la Cour suprême, de la Cour constitutionnelle, ainsi que les compétences du futur président du Kosovo, celles des communes qui devaient être décentralisées ; il déterminait encore les effectifs, les équipements, les uniformes des forces de sécurité, les tâches d'une académie de police, et encore la nature du système sées invitation-elles les parties en conflit à approuver — en deux semaines — de complexes institutions, conçues dans le secret des chancelleries atlantiques, lesquelles s'attribuaient le droit exclusif de

tion (1). Par la bouche de l'ambassadeur Christopher Hill, auteur du projet de Madeleine Albright, ils ont attaché l'extrême du ralliement de l'UCK en lui prodiguant des assurances confidentielles contraires aux dispositions édictées : un référendum sur l'indépendance serait organisé au bout des trois ans de transition ; en attendant, « on ne serait pas très regardant sur le désarmement des milices.

L'argument décisif qui emporta l'adhésion du chef de l'UCK révélait les arrière-pensées de Washington : sa signature, lui ont confié ses interlocuteurs américains, permettrait à l'OTAN de déclencher sans tarder les hostilités contre la Serbie, puisque l'unique responsable de l'impasse. Et l'essentiel du volet politique, en particulier l'accession du Kosovo à une « *substantialité autonome* ». Quant à la Russie, son exclusion du jeu diplomatique était assurée dès lors que les puissances occidentales avaient, malgré l'opposition de Moscou, arrêté les dispositions militaires tout en les déclarant « *indivisibles* » de l'ensemble du document.

L'échec de la conférence de Rambouillet est donc programmé des son ouverture le 6 février 1999. La Russie

dans cette voie au printemps de 1998 quand les tensions s'exacerbaient au Kosovo. Ils multipliaient déclarations publiques et démarches discrètes auprès des allées occidentales, en particulier américaines. Le chef de la diplomatie française ferraille sans répit au sein du Groupe de contact pour faire prévaloir la vision de Paris. Il insiste et obtient, avant l'ouverture de la conférence de Rambouillet, que la souveraineté de la Serbie sur le Kosovo et la prééminence de l'Organisation des Nations unies (ONU) soient reconnues dans les textes. Paris privilégie le dialogue avec M. Ibrahim Rugova, deux fois élu président, en 1992 et 1998, de la « République du Kosovo », dans des serments semi-clandestins : c'est un homme de compromis qui juge « *préférables dix ans de négociations à dix minutes de guerre* ».

En revanche, la diplomatie française tient à distance M. Haslem Thaci, le chef de l'UCK, dont la réputation à Paris est plus que sulfureuse. Le ministre des affaires étrangères, M. Hubert Védrine, condamne sans appel le comportement des forces serbes, dans ses déclarations publiques, mais, discrètement, il attire l'attention de ses pairs sur les « *provocations* » des milices séparatistes qui relancent la guerre civile toutes les fois que le président Milosevic fait un pas dans la bonne direction. Pourtant, les autorités françaises n'ignoraient pas

KLAVDU SLUBAN

KOSOVO, JUIN 1999

Logique de guerre ou volonté de règlement pacifique ?

quement intitulées « volet de mise en œuvre », qui allaient donner le coup de grâce à la démarche diplomatique. La force « internationale », que l'Organisation du traité de l'Atlantique nord (OTAN) aurait le privilège de « *constituer et de diriger* », devait non seulement bénéficier d'une pleine liberté de circuler et de s'installer dans « *l'ensemble du territoire de la Fédération yougoslave, y compris son espace aérien et ses eaux territoriales* » (c'est-à-dire au Kosovo, en Serbie, au Monténégro et en Voïvodine), mais aussi « *d'utiliser les aéroports, routes, voies ferrées et ports sans avoir à verser de charges, droits, taxes, péages ou redevances* ». L'Organisation atlantique — son personnel militaire ou civil — jouirait « *de l'immunité de juridiction civile, administrative et pénale* ». Mieux encore, l'OTAN aurait le droit « *d'améliorer ou de modifier* », selon son bon vouloir, les infrastructures dans l'ensemble des territoires de la Fédération yougoslave, telles que « *les ponts, les tunnels, les bâtiments et les systèmes d'utilité publique* ». Aucune armée d'occupation, à l'ère post-coloniale, ne s'est attribuée autant de pouvoirs régaliens, ayant peu de rapport d'ailleurs avec les intérêts ou le bien-être des populations « *protégées* ».

L'évidence saute aux yeux : un document aussi exhaustif aurait exigé de longs mois de négociations avec la quasi-certitude que celle-ci serait vouée à l'échec. Ce texte, qualifié d'équilibré dans une note du ministère des affaires étrangères — mais néanmoins « *inacceptable* », concède un haut responsable du Quai d'Orsay, s'exprimant sous couvert de l'anonymat —, ne pouvait évidemment satisfaire ni les Albanais kosovars, auxquels on ne reconnaissait pas le droit à l'indépendance, ni les Serbes, sommés de renoncer à leur souveraineté, ni la Russie, réduite au rôle de complice, invitée à admettre la mainmise de l'OTAN sur la Fédération yougoslave.

Ce triple blocage, cependant, a été surmonté d'une manière expéditive, sans cavalier. Les États-Unis ont fait savoir d'emblée aux deux parties en conflit que seuls des « *arrangements mineurs* » seraient pris en considéra-

Le rôle de la France dans le conflit du Kosovo a rarement fait l'objet d'un examen critique. Il a été démenté par des informations fragmentaires, à l'occasion par des contre-vérités, pratique couramment en temps de guerre. Les passions manichéennes s'étant depuis estompées, les langues se délient, des renseignements inédits émergent, les mystifications font long feu. La diplomatie française, pourtant dotée d'appréciables atouts et d'agents chevronnés, n'a pas toujours réussi à échapper à un engrenage qui l'a dévoué de sa vocation traditionnelle. Elle a ainsi participé à une entreprise qui n'a pas fini d'engendrer des conséquences lourdes de menaces. Divers facteurs, certains indépendants de la volonté du gouvernement, ont contribué à la dérive. L'absence d'une pleine transparence a été l'un d'eux.

Le Parlement, garde-fou indisponible dans toute démocratie, a été membre marginalisé. Nombre de ses membres se sont plaints d'avoir appris par les médias le déclenchement des

Discretion des autorités

On pourrait ainsi conclure, si ce témoignage devait être confirmé, que l'OTAN devrait assumer la responsabilité de l'échec de quelque 800 000 Kosovars, qui fuyaient tout autant les bombardements des puissances coalisées que les déportations et les atrocités serbes. Cette thèse n'est pas la seule envisageable.

Si le rapport de l'OSCE demeure à ce jour un secret bien gardé, le gouvernement français a bien par transparence le projet de Rambouillet aux parlementaires qui le demandaient, malgré son insistance. M. Paul Quilès, pourtant président de la commission de la défense à l'Assemblée nationale, ne l'a reçu que le 3 juin, quand la guerre était virtuellement terminée et le Parlement serbe avait accepté le jour même les conditions d'un cessez-le-feu.

Diverses raisons paraissent être à l'origine de la « *discretion* » des autorités. L'une d'elles est de l'ordre de la politique intérieure. Une pleine transparence aurait suscité à coup sûr interrogations, contestations, débats au Parlement, dans les médias — même si certains d'entre eux étaient d'emblée de chauds partisans de la guerre — ainsi que dans les partis politiques, et cela à l'approche des élections européennes. Il fallait éviter la zézanie tout autant au sein de la gauche plurielle que dans l'opposition. Maignon et l'Elysee ont ainsi réussi à sauvegarder l'harmonie consensuelle de la cohabitation.

Au-delà des tensions intérieures, la publication précoce du document de Rambouillet risquait de compromettre les rapports de la France avec ses alliés. Approuvé par Paris, ce singulier texte était difficilement défendable. Que l'on en juge : si la priorité des priorités était de sauver les Kosovars d'un génocide et de leur assurer une « *autonomie subs-*

veurs de l'OSCE. Ces travaux exécutés venaient s'ajouter aux 200 000 qui s'étaient exilés durant plusieurs mois en 1998-1999, essentiellement au cours des affrontements entre forces serbes et combattants de l'UCK.

Le Parlement, garde-fou indisponible dans toute démocratie, a été membre marginalisé. Nombre de ses membres se sont plaints d'avoir appris par les médias le déclenchement des

Discretion des autorités

On pourrait ainsi conclure, si ce témoignage devait être confirmé, que l'OTAN devrait assumer la responsabilité de l'échec de quelque 800 000 Kosovars, qui fuyaient tout autant les bombardements des puissances coalisées que les déportations et les atrocités serbes. Cette thèse n'est pas la seule envisageable.

Diverses raisons paraissent être à l'origine de la « *discretion* » des autorités. L'une d'elles est de l'ordre de la politique intérieure. Une pleine transparence aurait suscité à coup sûr interrogations, contestations, débats au Parlement, dans les médias — même si certains d'entre eux étaient d'emblée de chauds partisans de la guerre — ainsi que dans les partis politiques, et cela à l'approche des élections européennes. Il fallait éviter la zézanie tout autant au sein de la gauche plurielle que dans l'opposition. Maignon et l'Elysee ont ainsi réussi à sauvegarder l'harmonie consensuelle de la cohabitation.

Au-delà des tensions intérieures, la publication précoce du document de Rambouillet risquait de compromettre les rapports de la France avec ses alliés. Approuvé par Paris, ce singulier texte était difficilement défendable. Que l'on en juge : si la priorité des priorités était de sauver les Kosovars d'un génocide et de leur assurer une « *autonomie subs-*

veurs de l'OSCE. Ces travaux exécutés venaient s'ajouter aux 200 000 qui s'étaient exilés durant plusieurs mois en 1998-1999, essentiellement au cours des affrontements entre forces serbes et combattants de l'UCK.

Diverses raisons paraissent être à l'origine de la « *discretion* » des autorités. L'une d'elles est de l'ordre de la politique intérieure. Une pleine transparence aurait suscité à coup sûr interrogations, contestations, débats au Parlement, dans les médias — même si certains d'entre eux étaient d'emblée de chauds partisans de la guerre — ainsi que dans les partis politiques, et cela à l'approche des élections européennes. Il fallait éviter la zézanie tout autant au sein de la gauche plurielle que dans l'opposition. Maignon et l'Elysee ont ainsi réussi à sauvegarder l'harmonie consensuelle de la cohabitation.

Au-delà des tensions intérieures, la publication précoce du document de Rambouillet risquait de compromettre les rapports de la France avec ses alliés. Approuvé par Paris, ce singulier texte était difficilement défendable. Que l'on en juge : si la priorité des priorités était de sauver les Kosovars d'un génocide et de leur assurer une « *autonomie subs-*

veurs de l'OSCE. Ces travaux exécutés venaient s'ajouter aux 200 000 qui s'étaient exilés durant plusieurs mois en 1998-1999, essentiellement au cours des affrontements entre forces serbes et combattants de l'UCK.

PROJET

260
hiver 1999

Privé/public

La fin des secteurs protégés

avec la collaboration de

P.-J. Benghozi, J. Dubois, Ph. Estèbe, J. Fely
G. Jeannot, M.-E. Joël, J. Picq, D. Thierry ...

EN VENTE DANS LES GRANDES LIBRAIRIES ..... 136 F. 78 F. et 85 F.

PROJET - 14 rue d'Assas - 75006 PARIS - Tél. : 01 44 39 48 48 - Minitel 3615 \$1 - PROJET

(1) The Washington Post, 7 avril 1999.
(2) Voir le texte de la lettre du ministre des affaires étrangères de Yougoslavie aux deux coprésidents de la conférence, MM. Hubert Védrine et Robin Cook, diffusé sur le site électronique du ministère de l'information yougoslave (<http://www.gov.yu>), en date du 23 février 1999.
(3) Hubert Védrine, *Les Moments de France*, Mitterrand, Fayard, Paris, 1996, p. 61, 637, 652.
(4) Déclaration de M. Hubert Védrine au cours d'une réunion conjointe des commissions des affaires étrangères et de la défense à l'Assemblée nationale, le 30 avril 1999.

Discretion des autorités

DEUX autres lacunes, celles-là plus significatives, témoignaient de l'embarras du gouvernement : le projet d'accord de Rambouillet, dont le rejet par Belgrade avait servi de justification aux bombardements aériens, a été rendu public bien tardivement ; le rapport de l'OSCE rendant compte des constatations de ses 1 300 observateurs sur le terrain de novembre 1998 au 19 mars 1999, date de leur retrait, est aujourd'hui encore « confidentiel ». Or ce texte aurait permis de vérifier le bien-fondé de l'allégation selon laquelle les atrocités serbes avaient atteint une telle intensité qu'il fallait interrompre les démarches diplomatiques pour sauver les Kosovars d'un « génocide ». Devant le refus des services compétents de l'OSCE de fournir la moindre indication sur le contenu de ce rapport, le doute subsiste sur la véracité de cet argument.

D'où l'intérêt du témoignage d'un membre du contingent français au sein de la mission de l'OSCE. M. Jacques Prod'homme, notre interlocuteur, est un professionnel des interventions humanitaires, auxquelles il a consacré une bonne partie de sa vie d'adulte. Agé de cinquante-cinq ans, il a été au service de diverses organisations internationales pour accomplir des missions dans nombre de pays en Afrique, en Asie, dans les Caraïbes, avant d'être nommé conseiller politique auprès des équipes de l'OSCE au Kosovo. Il soutient que pendant le mois précédant la guerre, au cours duquel il sillonnait librement la région de Pec, ses collègues et lui-même n'avaient rien constaté qui puisse être assimilé à des exactions systématiques : pas de meurtres collectifs ou individuels, pas de demeures incendiées, pas de déportations. Certes, nuance-t-il, « on nous signalait des affrontements entre les indépendantistes de l'Armée de libération du Kosovo (UCK) et les forces de l'ordre ; par ailleurs, nous avons été amenés à enquêter, en tout et pour tout, sur un attentat et deux disparitions ».

* Journaliste.

On pourrait ainsi conclure, si ce témoignage devait être confirmé, que l'OTAN devrait assumer la responsabilité de l'exode de quelque 800 000 Kosovars, qui fuyaient tout autant les bombardements des puissances coalisées que les déportations et les atrocités serbes rendues possibles par le retrait des observateurs de l'OSCE. Ces nouveaux réfugiés venaient s'ajouter aux 200 000 qui s'étaient exilés durant plusieurs mois en 1998-1999, essentiellement au cours des affrontements entre forces serbes et combattants de l'UCK.

Si le rapport de l'OSCE demeure à ce jour un secret bien gardé, le gouvernement français a fini par transmettre le projet de Rambouillet aux parlementaires qui le demandaient. Malgré son insistance, M. Paul Quilès, pourtant président de la commission de la défense à l'Assemblée nationale, ne l'a reçu que le 3 juin, quand la guerre était virtuellement terminée (le Parlement serbe avait accepté le jour même les conditions d'un cessez-le-feu).

Diverses raisons paraissent être à l'origine de la « discrétion » des autorités. L'une d'elles est de l'ordre de la politique intérieure. Une pleine transparence aurait suscité à coup sûr interrogations, contestations, débats au Parlement, dans les médias – même si certains d'entre eux étaient d'emblée de chauds partisans de la guerre – ainsi que dans les partis politiques, et cela à l'approche des élections européennes. Il fallait éviter la zizanie tout autant au sein de la gauche plurielle que dans l'opposition. Matignon et l'Elysée ont ainsi réussi à sauvegarder l'harmonie consensuelle de la cohabitation.

Au-delà des tensions intérieures, la publication précoce du document de Rambouillet risquait de compromettre les rapports de la France avec ses alliés. Approuvé par Paris, ce singulier texte était difficilement défendable. Que l'on en juge : si la priorité des priorités était de sauver les Kosovars d'un génocide et de leur assurer une « autonomie subs-

Bij Rambouillet ging het om bezetting van héél Joegoslavië

Vervolg van pagina 1

Door Hans de Ruijter

De feiten van Rambouillet
 Het waren dan ook niet de bepalingen ten aanzien van Kosovo zelf die leidden tot de terechte weigering van Joegoslavië om het dictaat te ondertekenen. Waar het om ging was dat in Rambouillet het opheffen van de soevereiniteit van Joegoslavië over heel haar grondgebied werd geëist.

Het 'Aanhangsel' van het hoofddocument van Rambouillet heeft tot nu toe weinig aandacht gekregen. Maar juist hierin staan bepalingen die de bezetting door de NAVO van de gehele Federale Republiek Joegoslavië (FRJ) mogelijk maken.

Enkele voorbeelden:

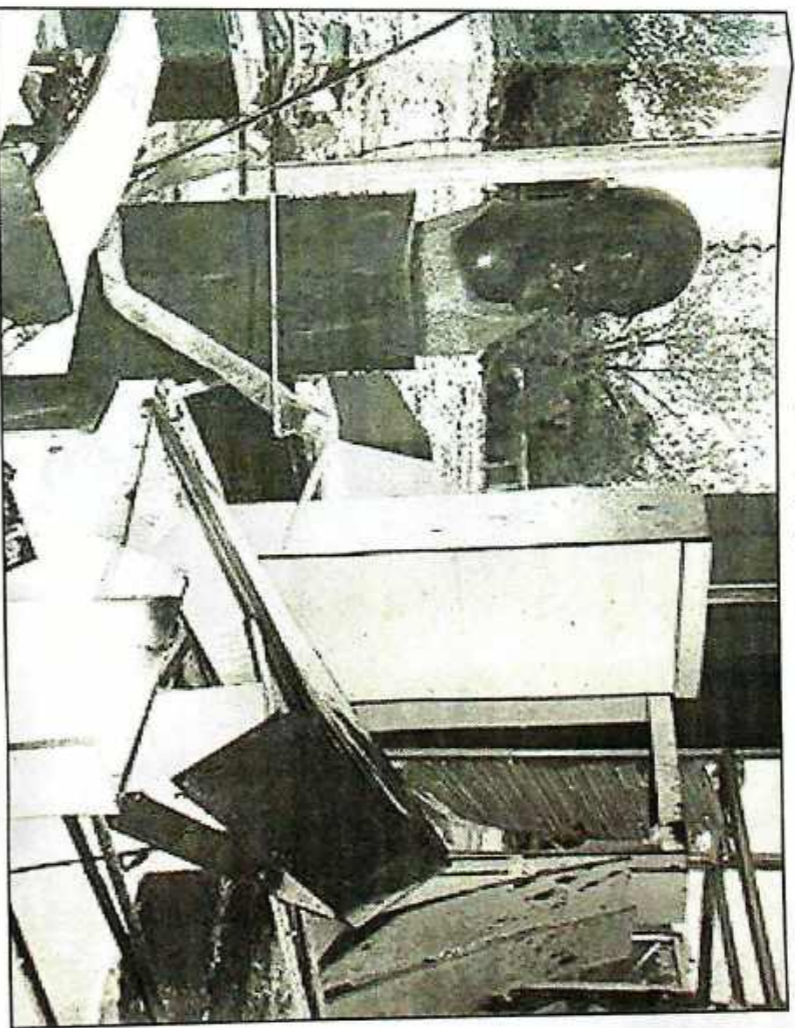
Clausule 8 van het 'Aanhangsel' stelt het volgende: "NAVO-personeel, evenals hun voertuigen, vaartuigen, vliegtuigen en uitrusting, zullen vrije en onbeperkte toegang in de gehele FRJ krijgen, inclusief haar luchtruim en territoriale wateren." (onze cursivering)

En clausule 9: "NAVO zal vrijgesteld zijn van accijnzen, belastingen en andere heffingen en van inspecties en andere douaneregelingen, inclusief het verschaffen van vrachtbrieven en andere routine douane-documentatie

zijn, volgt hieruit dat de CIM macht krijgt over die regering (net als in Bosnië), evenals alles dat in Kosovo zou zijn ingesteld.

Daar ging het bij het Rambouillet-ultimatum om, en dát verwachtte de NAVO snel te kunnen afdwingen met de

Het is wel duidelijk waar het de NAVO om te doen is.

volledig terugtrekken uit de provincie Kosovo, die internationaal als deel van Joegoslavië wordt erkend. Alleen een kleine politiemacht zou in de grensgebieden mogen blijven en zelfs de omvang van deze macht kan op besluit van de NAVO-bezettingmacht worden ingeperkt.

UCK verantwoordelijk worden gesteld voor haar misdaden als ze niet eens wordt vermeld in de tekst?

De door Duitsland en de VS gesteunde en bewapende UCK heeft in de afgelopen twee jaar een opmerkelijke ontwikkeling doorgemaakt. Werd ze tot voor kort officieel nog aangeduid als een berde terroristen (wat ze inderdaad zijn), sinds Rambouillet en de agressie worden ze steeds meer afgeschilderd als een respectabel bevrijdingsleger (wat ze beslist niet zijn) en

bombardementen die volgden op de weigering van Joegoslavië om het dictaat te ondertekenen.

UCK wordt niet genoemd

De strijdkrachten van de Joegoslavische regering worden in het document met naam en toenaam genoemd. Zij moeten zich

in het Rambouillet-document niet genoemd. Of ze moet onder de categorie "andere krachten" vallen, maar dat is een weinig precieze aanduiding voor een akkoord waarvan de NAVO beweert dat het 'vrede' tot stand brengt in het gebied.

Hoe kan met dit akkoord het als de de facto grondtroepen van de NAVO. Met name dat laatste is waarschijnlijk de belangrijkste reden voor de NAVO om ze in haar propaganda als 'respectabel' aan te duiden.

Bron: The Guardian (CP Australië), 28-4-99

VS schenden tal van internationale verdragen

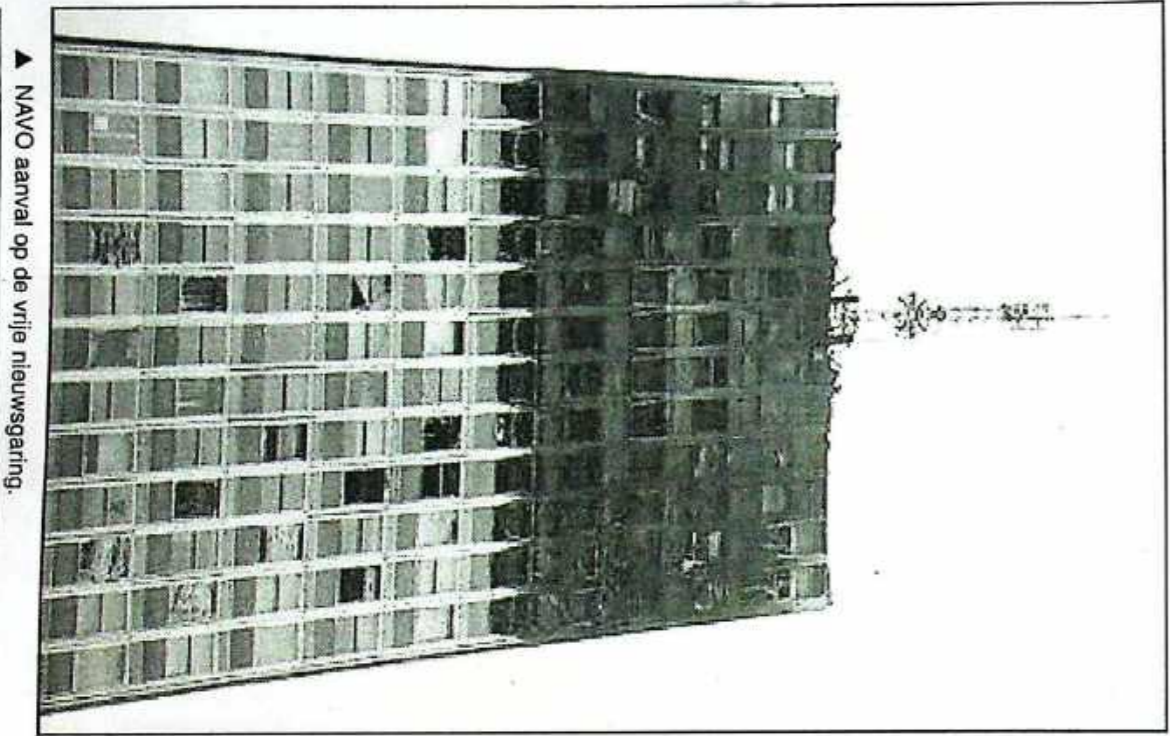
De VS schenden een aantal internationale wetten bij hun aanval op Servië vanwege Kosovo, dat deel uitmaakt van een soevereine, onafhankelijke staat.

Het is een schending van Artikel 2 van het VN-Handvest dat het gebruik van geweld verbiedt tegen een soevereine staat die geen agressie heeft begaan tegen een andere staat. Servië viel geen enkel buurland buiten haar soevereine grenzen aan. De Veiligheidsraad keurde niet het gebruik van geweld goed in dit geval. Als de kwestie aan de Veiligheidsraad was voorgelegd dan zou het zeker zijn getroffen door een veto van Rusland en China. De NAVO weet dit en passeerde daarom de Veiligheidsraad.

De zogenaamde 'overeenkomst' van Rambouillet (er was geen 'overeenkomst', Servië stemde niet in) is een schending van de Conventie van Wenen van 1980 over de Wet of Verdragen die het gebruik van dwang en geweld verbiedt om een staat te dwingen een verdrag of overeenkomst te tekenen. Servië werd gevraagd deze 'overeenkomst' te tekenen met de dreiging van NAVO-bommen en raketten.

biedt is (a) de directe afscheiding van Kosovo door NAVO-bombardementen; of (b) de afscheiding van Kosovo drie jaar later via een NAVO-bezetting.

Als het vervolg op de bombardementen is de erkenning van Kosovo als een onafhankelijke staat, dan zal dat een schending van het internationaal recht zijn dat de erkenning verbiedt van provincies die zich eenzijdig onafhankelijk verklaren tegen de wens van de federale autoriteiten. Deze onwettige acties zullen precedenten scheppen die de stabiliteit elders in de wereld zullen ondermijnen.

▲ NAVO aanval op de vrije nieuwsgaring.

Het is een schending van het eigen handvest van de NAVO die stelt een defensieve organisatie te zijn en alleen geweld zal toepassen als een van haar

Het is een schending van de Slotakte van Helsinki van 1975 die de grenzen van de staten van Europa garandeert. Wat dit zogenaamde vredesplan

Raju G. C. Thomas
 Department of Political Science,
 Marquette University

NEDERLANDSE TROEPEN TERUG!

Rambouillet
ging om
bezigting
héél 8-5-99
Joegoslavië

▲ Den Haag, 1 mei 1999

Foto: Éva Strausz

Stop de NAVO-agressie tegen Joegoslavië

Demonstratie 9 mei

13.00 uur Beursplein Amsterdam

De NAVO wil de positie van de imperialistische westerse landen in de Balkan, het Midden-Oosten en de Kaukasus versterken. Joegoslavië wilde daartoe geen NAVO-basis op haar grondgebied. Daarom, en nergens anders om, wordt Joegoslavië platgegooid. Daarom worden Kosovaren op de vlucht gejaagd, daarom vindt er een ongekende volkerenmoord plaats in de Federale Republiek Joegoslavië.

Imperialisme is NAVO. NAVO is oorlog.

Bijmerenquête: geregisseerde demontage

De commissie-Meijer ligt voortdurend onder vuur. Zelfs het woord 'enquêtecommissie' probeert men zoveel mogelijk te vermijden. De commissieleden zijn van een B-garnituur, wordt er openlijk gezegd. Kamer, kabinet en pers zijn bezig met een geregisseerde demontage van het rapport en van de commissie zelf. En inmiddels lopen leden van de commissie elkaar te beschadigen. De VVD gaat het verste in haar aanvallen.

Die partij probeert het werk van de commissie zo negatief voor te stellen, dat daaruit de conclusie kan worden getrokken dat enquêtecommissies blijkbaar niet kunnen functioneren en dus moeten worden afgeschaft.

Lees verder op pagina 12

Ondanks alle NAVO-propaganda is het steeds duidelijker dat Joegoslavië niet werd aangevallen vanwege haar weigering om het akkoord van Rambouillet te ondertekenen. De belangrijkste reden was de Joegoslavische weigering om te buigen voor de druk van de NAVO om troepen toe te laten op heel haar grondgebied.

Joegoslavië neemt een belangrijke strategische positie in op de Balkan en vormt een belangrijke blokkade bij de expansie van de NAVO oostwaarts. Het breken van die weerstand, en niet alleen in Kosovo, is de belangrijkste doelstelling van de NAVO.

Terwijl in verscheidene buurlanden zoals Macedonië, Albanië, Hongarije en Bosnië NAVO-troepen zijn gelegerd of pro-NAVO-regeringen zijn geïnstalleerd, zoals in Roemenië en Bulgarije, weigert de Joegoslavische regering totnogtoe iedere legering van NAVO-troepen.

De NAVO-propaganda gaat er prat op dat het in Rambouillet ging om de rechten van de etnische Albanen in Kosovo. De feiten wijzen de andere kant op. De Joegoslavische regering was in Rambouillet bereid om de autonomie voor de provincie Kosovo uit te breiden, mits het een onderdeel bleef van de Federale Republiek Joegoslavië. Lees verder op pagina 4

Bosnische Kroaten opgestookt

(Van onze redactie buitenland)
AMSTERDAM - Opnieuw tart Kroatië de internationale gemeenschap door dwars te liggen bij het streven naar een vreedzame samenleving in Bosnië-Herzegovina. De Kroatische regeringspartij HDZ van president Franjo Tudjman en de Bosnische afdeling van die partij hebben de Bosnische Kroaten gisteren opgeroepen mee te doen aan de parlementsverkiezingen in Kroatië op 22 december.

Kroatische vluchtelingen die momenteel in Kroatië wonen maar een Bosnisch paspoort hebben, moeten zich in het kiesregister inschrijven, aldus het Kroatische staatspersbureau Hina. "Niet meedoen aan de verkiezingen verzwakt de positie van het Kroatische volk in Bosnië-Herzegovina," aldus de HDZ-leiders.

In het westen van Bosnië, waar het merendeel van de 1,6 miljoen Bosnische Kroaten woont, heeft de HDZ in feite de macht in handen. Tudjmans partij ijvert al jaren voor een officiële eigen Kroatische deelrepubliek in het land. De meeste Bosnische Kroaten zijn trouwe HDZ-stemmers.

"Internationaal is dit hoogst ongebruikelijk. Wij vinden dit niet leuk," zei Tanya Domi, woordvoerder van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), gisteren in de Bosnische hoofdstad Sarajevo. Volgens overgangswetgeving in Bosnië, van kracht tot eind 2002, mogen Bosniërs een dubbel staatsburgerschap hebben.

Sabotage Kroatië van Dayton-akkoord

LONDEN — De door de NAVO geleide vredesmacht SFOR in Bosnië heeft een overdaad aan bewijsmateriaal gevonden voor sabotage door Kroatische veiligheidsdiensten van het Dayton-akkoord voor vrede in Bosnië. Ook is bewijs gevonden van georganiseerde misdaad in het gebied.

Dat is gisteren vernomen van westerse diplomaten. „Zij hebben werkelijk de jackpot te pakken”, aldus een van hen. De vondst is gedaan bij een inval door Franse en Spaanse SFOR-soldaten in vier huizen in Mostar op 14 oktober. 'Operation West Star' werd uitgevoerd nadat Kroatische en Bosnisch-Kroatische veiligheidsdiensten een jaar lang waren geschaduwd. „De computers, bestanden,

mobiele telefoons, evenals wapens en explosieven wijzen als een beschuldigende vinger direct richting Zagreb”, aldus de diplomaat. Het Dayton-akkoord maakte in 1995 een eind aan 43 maanden oorlog in Bosnië.

De vondst is van belang voor het onderzoek naar misdaden dat wordt door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Dat heeft de Nederlandse regering van beschuldigd onderzoek mee te

“Kroatië saboteert Dayton-akkoord”

JOEGOSLAVIË De NAVO-vredesmacht SFOR in Bosnië heeft een overdaad aan bewijsmateriaal gevonden voor sabotage door Kroatische veiligheidsdiensten van het Dayton-akkoord voor vrede in Bosnië. Ook is bewijs gevonden van georganiseerde misdaad in het gebied.

De vondst is gedaan bij een inval door Franse en Spaanse SFOR-soldaten in huizen in Mostar op 14 oktober. Operation West Star werd uitgevoerd nadat Kroatische en Bosnisch-Kroatische veiligheidsdiensten een jaar lang waren geschaduwd. (RTR/ANP)

Bundeswehr helpt Turkije met wapens

DUITSLAND Het Duitse ministerie van Defensie helpt Turkije bij de opbouw van een laboratorium voor chemische wapens, zo heeft de Duitse zender ZDF gemeld. Het programma beroept zich op een brief van de Turkse ambassade aan het Duitse ministerie van Defensie van juni waarin wordt gezegd dat Duitse en Turkse officieren in september bijeen zullen komen om voorbereidingen voor de ingebruikneming van het laboratorium te treffen. (AP)

STEPHAN SANDERS

Chic

Uit de categorie *opinion chic*: het Westen meet met twee maten, want het ondernam wel actie in Bosnië en Kosovo, maar laat de Oost-Timorezen rustig afslachten. Afgelopen woensdag zei Cameron Duodu het nog zo in deze krant, en met hem zullen er velen zijn die, als het café bijna op sluiten staat, en de BVD even niet meeluistert, deze gevaarlijke mening ten beste geven.

Een samenzweringstheorie is niet compleet met het aanwijzen van een schuldige alleen ('het Westen', dat is in ieder geval lekker ruim). De schuldige partij hoort ook een achterbaks motief toebedeeld te krijgen. Want waarom meet het Westen met twee maten? Duodu kent het antwoord, dat hij in strak catechisatie-ritme opdreunt. Omdat het in Kosovo om een 'blanke bevolking' ging. In het tijdschrift *Onze Wereld* zegt hij hetzelfde nog iets radicaler. 'De bedreigde bevolking in Kosovo was wit.' En in Oost-Timor? Daarover zwijgt Duodu wijselijk, want al die blanke en bruine Oost-Timorezen, met lange Portugese stambomen zouden nog flink opkijken, als ze, puur uit solidariteit natuurlijk, ineens zwart werden genoemd. Maar de suggestie is gewekt: blank - wat zeg ik - wit tegen zwart.

De charme van de *opinion chic* is het aura van exclusiviteit dat het de spreker verleent: dat wat niemand hardop durft te zeggen, wordt nu onthuld, afijn, *Privé* op niveau. Maar dat is niet het belangrijkste bezwaar. Vervelender is dat zo'n mening eigenlijk door iedereen gedeeld wordt, na een glas of drie, dat het niet staatsgevaarlijk is, want gewoon gedrukt in de krant, en dat het bovendien ook nog eens niet waar is.

Want de 'bedreigde bevolking' in Kosovo mag 'wit' zijn, de agressors waren dat ook. In Oost-Timor is wel degelijk ingegrepen, zij het misschien te laat, door Australiërs die eigenlijk nogal vaak 'blank' waren. Overigens: vooral de 'niet-blanke wereld' was tegen dit ingrijpen.

Niet slim, niet origineel en niet waar. De *opinion chic* is het verlegenheidsargument van mensen, die eigenlijk met de mond vol tanden staan.

In Kroatië zijn cultuur en politiek nauw met elkaar verweven, zo bleek op een boekfestival in Krk. Schrijvers worden achtervolgd door geheime diensten. Had de naar Nederland gevluchte auteur Igor Pantelic zijn land wel moeten verlaten?

CUJTBREBE AANGENOMEN

13-10-95

OM HET SCHRIJVENDE tekort aan boekhandels enigszins tegen te gaan, ver-
koopt de Kroatische culturele organisatie
Pontes op het plein bij het gemeentehuis
van het toeristische plaatsje Krk, op het ge-
lijknammige eiland in de Adriatische Zee,
een week lang literaire boeken die anders
toch maar in de kelders van de uitgevers
zouden belanden. Aan de boekenstand zijn
posters opgehangen: 'Boze satirij hrva-
ku knjiga' ('God, red het Kroatische
boek!'). Op de affiche is de minister van Fi-
nanciën afgebeeld, een kale man met een
bril en diverse onderkinnen die een scepter
in de hand houdt waar het cijfer 22 op is
geschreefd: het BTW-percentage dat de
aanschaaf van boeken onbetaalbaar maakt.

In de kranen valt die week te lezen dat
Mein Kampf in Kroatië weer vrij verkocht
mag worden. Fabels van de Servische kim-
derboekenschrijver Copic, die een populai-
re reeks boekjes heeft geschreven over een
egelijke dat wandelt door een bos, zijn ech-
ter uit alle lagere scholen en bibliotheken
verwijderd. Omdat de schrijver Servisch is.

Ik ben op Pontes '99 uitgenodigd samen
met Igor Pantelic. Igor is 33 en Kroaat van
geboorte. In 1991 vluchtte hij vanuit zijn
toenmalige woonplaats Belgrado via het
Kroatische Pula (de woonplaats van zijn
moeder en zus) naar Amsterdam. De roer-
ige oorlogsjaren heeft Igor niet op de Bal-
kaan maar in Nederland meegemaakt. Hij
heeft in Amsterdam een winkel, Fibervare,
waar hij cellkasten op maat maakt van
lichte plastic materialen. Nederlandse en
internationale topcellisten (Bijlsma, YoYo
Ma) behoren tot zijn klantenkring.

In het gemeentehuis van Krk vindt, on-
der het toezend oog van de Kroatische
vlag, *henry shopalk* plaats tussen schrijvers
uit Kroatië, Roemenië, Italië, Georgië, Ca-
ltonië en Nederland. De deur gaat zorg-
vuldig dicht, zodat vrij gediscussieerd kan
worden.

Gespreksleider Aljoshka Puzar (29),
schrijver, criticus en werkloos docent ver-
gelijkende literatuurwetenschap, snijdt de
mogelijkheden aan die Internet kan bieden
voor de moderne (non-realistische) litera-
tuur. Schrijver, fysicus en cybernaut Igor
Markovic demonstreert de mogelijkheden
van internetieve poëzie (*Interaktivna
Poem Generator*) via een video-beam die is
aangesloten op zijn laptop.

Al gauw blijkt dat er essentiële verschil-
len zijn tussen de literaire wereld in Oost-
en West-Europa. Literatuur in het Oosten
blijkt op geen enkele manier een rendabele
aanlegenschap. De boeken zijn te duur,
het BTW-tarief is schandalig hoog, uitge-
vers zijn onbekwaam en beschikken niet
over adequate middelen van distributie. De
meeste auteurs, ook de goede, moeten zelf

door Serge van Duijnhoven

Aljoshka Puzar

betalen om hun boeken te distribueren.
Gren enkele schrijver uit het Oosten blijft
van de pen te kunnen leven. Ze moeten al-
lenmaal bijkussen, of ze geven les op scho-
len of de universiteit. Boekhandels in Oost-
Europa zijn zeldzamer dan stoplichtten op
de maan.

MILENA BENINI GETZ (33), auteur van
sf-romans, lerares Engels in Zagreb en re-
dactrice van het enige Kroatische literaire
e-zine Net-Pens, constateert dat literatuur
in haar hand een 'autistische aangelegen-
heid' is geworden. *Milena*: 'De laatste jaren
publiceer ik enkel nog in de Verenigde Sta-
ten. Voor mij is dat mogelijk, omdat ik di-
rect in het Engels kan schrijven. De uitge-
verwereld in Kroatië lijkt op het Wonder-
land uit het verhaal van Lewis Carroll. Een
erg enge plek als je er van dichtbij naar
kijkt. Er zijn diverse redenen voor de ma-
laise. Het publiek dat boeken leest is erg
klein, en het publiek dat boeken koopt, nog
veel kleiner. In dit land heerst een econo-

mische crisis, en het eerste wat er aan gaat
in een crisis is de cultuur. Om te vreten heb
je geen boeken nodig. Ten tweede bestaan
de grote staatsuitgevers niet meer, er zijn
alleen nog wat kleine uitgeverijes over. Na-
tionale uitgaven en distributie op grote
schaal zijn bijna onmogelijk geworden. En
ten slotte zijn er veel mensen in de uitge-
verwereld die niet weten waar ze mee be-
zigt zijn, mensen zonder ervaring. Ze wer-
ken met de beste bedoelingen, maar ze we-
ten van toeten noch blazen wat de zaken
betreft.'

Igor Pantelic kaart tijdens een discussie
met de overige participanten van Pontes
aan dat alle cinema's in zijn geboortestad
Pula (zestigduizend inwoners en tienduiz-
enden mariners) de deuren onlangs heb-
ben moeten sluiten. Is dat omdat Pula een
oppositiestad is, en de regering er de geld-
kraan voor cultuur heeft dichtgedraaid?

Valerij Juresic, de organisator van Pon-
tes: 'Het is geen kwestie van links of rechts.
De politici weten niet hoe ze met cultuur

moeten omgaan. Dat is het grootste pro-
bleem in Kroatië. De politici hebben er-
voor gezorgd dat de cultuur in ons land
naar de mallen werd geholpen. De
machthebbers wisten niet hoe ze het land
moesten ontwikkelen en de oorlog was een
excuus voor alles. Bij ons wordt de politiek
nog op negentiende-eeuwse manier bedre-
ven.'

In Kroatië blijven cultuur en politiek
nog steeds angstwekkend nauw met elkaar
verweven. Aljoshka Puzar kwam erachter
dat een van de tien geheime diensten in
Kroatië hem in de gaten hield, omdat hij
artikelen had gepubliceerd over de cultuur
van de Italiaanse minderheden in zijn land.

Aljoshka: 'Een man van het Bureau voor
de Veiligheid van de Constitutionele Orde
in Kroatië kwam naar de universiteit van
Rijeka en begon vragen te stellen. Niet aan
mij, maar aan anderen. Sinds de onafhan-
kelijkheid zijn studies naar de minderhe-
den in dit land taboe. De repressie is nie-
direct, maar daarom niet minder perfide.
Het is een soort mentale instelling die het
regime heeft geërfd van de vorige era. Ik
was in het begin ook heel naïef. Ik begreep
werkelijk niet waarom al die deuren zich
voor me sloten. Het was een kafaëske er-
varing. Sommige professoren slopten met
varing. Ik maakte geen deel meer uit van
het spel. Ik werd geëxcommuniceerd uit de
academische goegemeente. Nog steeds be-
griep ik niet waarom. Tot een professor
me apart nam en zei: "Aljoshka, wees niet
dom. Twee jaar geleden al was er iemand
die je in de gaten hield. Het regime heeft
z'n ogen op je gericht."

Ik was geschokt. Een moment lang voel-
de ik me ook echt schuldige. Dat is wat hun
methoden tweewegbrengen. Ik deed navraag
bij iedereen die met die geheim agent te
maken had gehad. De studentendeccaan in
Rijeka zei: "O ja, meneer Puzar, er is naar
u gevraagd. Die meneer was zo beleefd, ik
herinner me hem. Het was zo'n charmante
man... zo slijk, zo aardig... We hebben al-
leen maar goeds over u verteld. We hebben
gezegd dat u tot de beste van onze jonge
docenten behoort, de meest getalenteer-
de." Het bleek de man te zijn die vroeger
in dienst stond van de Udba, de communis-
tische geheime politie.'

De nationalistische lobby heeft vele ele-
menten in zich opgeslokt van het oude,
communistiche regime. Elementen die no-
dig zijn om de 'nationale stabiliteit' te ga-
randeren. Kroatië is geen uitzondering. In
Servië is de situatie nog erger.

Aljoshka: 'Ik ging door met mijn studie,
met mijn publicaties. Ik heb niet de carri-
ère gekregen waar ik op gerekend had,
maar misschien heb ik toch mijn waardig-
heid weten te bewaren. Er zijn vertiezijn-

'Sinds de onafhankelijkheid zijn studies
naar de minderheden in Kroatië taboe'

Despotovic, Ruza

Van: despot@wishmail.net [MIME @INTERNET {despot@wishmail.net}]
Verzonden: maandag 11 oktober 1999 3:52
Aan: Despotovic, Ruza; office@globalreflexion.org
Onderwerp: Demonizing the Serbs (<http://www.srbisve>)

FILE0001.ATT

BY MARJALEENA REPO

Demonizing the Serbs

The Yugoslavian government has just expelled some journalists from NATO countries from its territory. This is deplored by the media as censorship, but in some of us it has created a strange sense of relief: perhaps now there will be a ceasefire in the 10-year disinformation campaign about the Yugoslavian conflict in general and the Serbs in particular. Or at least the journalists (few actually deserve the name) have to declare that what they are talking about is unverified rumour and hearsay since they are nowhere near the scene. Up to this point they have been able to create the false impression that they have witnessed the events they report on.

The Western media's relentless demonization of the Serbs of Yugoslavia has, however, produced a very predictable (and no doubt, wished-for) result: a truly genocidal assault on the Serbian people by Western military might, Canada to its eternal shame participating, breaking every relevant international covenant and treaty.

The pack-journalism over the last ten years has also succeeded in hoodwinking many Canadians into thinking that what is at stake is the good-riddance of a Serbian Hitler who has attempted a "final solution" of sorts on assorted ethnic groups in Yugoslavia. A lot of well-intentioned people are cheering the bombing of yet another pariah nation into the Stone Age. With the accumulated effects of mediarumour-mongering and willful disinformation, who can blame these folks for their barely controlled blood thirst? After all, because Hitler wasn't stopped in time, millions perished in concentration camps, goes the heart-felt argument.

Yet the labelling of Yugoslavia's Serb leaders as Hitlers and the Serbs themselves as brutal, subhuman monsters is a familiar trick from recent history. It has been perpetuated by the various hired hands, PR firms, who have worked overtime for the various ethnic groups pushing for secession which would utterly destroy the once well-functioning, multi-ethnic Yugoslavian federation and replace it with small nation-states which ethnically cleansed themselves (Croatia, for instance, expelled between 500,000 and a million Serbs from its territory.) The media has merely carried the message of these "hidden hands" of the Balkan conflict.

The world was shocked to find out that a PR firm, Hill and Knowlton, had manufactured the "incubator babies" incident in Kuwait which precipitated the Gulf War: Iraqi soldiers ripping Kuwaiti babies out of incubators in a genocidal fashion. Phony eyewitnesses to this atrocity tearfully testified in front of U.S. politicians and the media, adding to public support for the subsequent bombing of Iraq and contributing hugely to the demonization of the Iraqis, leaders and citizens

like. Even Amnesty International was taken in by the falsehood, which was later exposed as such, but only after the military damage was done.

Yet the shock of being duped soon wore off and gullibility returned. In no time another American PR firm, Ruder Finn, working for the Croatian and Bosnian separatists, publicly bragged that it had been able to turn world opinion against the Serbs. In April 1993 on French television, James Harff, the director of Ruder Finn, described his proudest public relations effort as having "managed to put Jewish opinion on our [Croatian and Bosnian] side." This was a "sensitive matter," he added, as "the Croatian and Bosnian past was marked by real and cruel anti-semitism. Tens of thousands of Jews perished in Croatian camps... Our challenge was to reverse this attitude and we succeeded masterfully. At the beginning of July 1992, New York Newsday came out with the article on Serb camps. We jumped at the opportunity immediately. We outwitted three big Jewish organizations.... That was a tremendous coup. When the Jewish organizations entered the game on the side of the [Muslim] Bosnians we could promptly equate the Serbs with the Nazis in the public mind. Nobody understood what was happening in Yugoslavia.... By a single move, we were able to present a simple story of good guys and bad guys which would hereafter play itself. We won by targeting the Jewish audience. Almost immediately there was a clear change of language in the press, with the use of words with high emotional content such as ethnic cleansing, concentration camps, etc, which evoke images of Nazi Germany and the gas chambers of Auschwitz. "

The PR firm was piling hoax upon hoax. The famous story of Serb concentration camps was built on a photo of a gaunt man surrounded by others, staring at the viewer from behind barbed wire; surely an image to chill one to the bones. It took years before a German journalist Thomas Deichman, in an article titled "The picture that fooled the world," described how the famous photo was staged by its takers, British journalists, who were photographing the inhabitants from inside barbed wire which was protecting agricultural products and machinery from theft in a refugee and transit camp; the men stood outside of it; and at no time was there a barbed-wire fence surrounding the camp. But by that time the image had done its deed, terminally slamming the Serbs as genocidal mass murderers.

There are countless other stories, all deliberately maligning the Serbs to further the ends of military intervention. These stories and photos of "genocide" and "ethnic cleansing" (a la Hitler) in a civil war, in which Serbs are guilty as sin and others are their innocent victims, are repeated ad nauseam by western reporters without the slightest evidence, and have provided the ground for the public's (hopefully only temporary) acceptance of the illegal and brutal war against the sovereign nation of Yugoslavia.

They continue after NATO's bombing began, unabated, with new absurdities such as the suggestion that the Serbs are really bombing themselves! Perhaps in the war crimes court there will soon be a place for journalists and PR firms who with their inflammatory reporting and fraudulent actions cause wars to begin.

MARJALEENA REPO is a free lance writer with a special interest in injustice issues. She is also the national organizer of Citizens Concerned About Free Trade. She lives and works in Saskatoon and Toronto (Canada). She can be reached by e-mail: ccafttor@sympatico.ca

Vijftien jaar lang vechte leger in Zuidoost Turkije tegen de Koerdische guerrillastrijders van het PKK. De Turkse schrijfster Nadire Mater interviewde 42 jonge soldaten die tussen 1984 en 1998 hun dienstplicht vervulden in het afgesloten gebied.

Het boek dat ze erover schreef, *Mehmet's verhaal*, is in Turkije verboden, de schrijfster aangeklaagd wegens belediging van het leger. Een van haar interviews, met 'Ahmet', staat hierbij afgedrukt.

Onze correspondent Bernard Bouwman sprak met een oud-PKK-strijder.

Het Turkse leger in Koerdisch gebied, het dorp Cizre
Foto Rezo/ABC

Bernard Bouwman

De PKK-strijder

Mehmet herinnert het zich nog goed, de eerste keer dat hij in het kamp van de Koerdische Arbeiderspartij (PKK) zo'n honger kreeg dat hij slangenvlees at. Zijn veldcommandanten in de bergen bij Diyarbakir deden hem voor hoe je een slang moet klaarmaken: je snijdt de kop er af, vilt hem en dan hang je hem een tijd boven het vuur. En ze gaven hem een advies: als je eet, denk dan maar aan schapenvlees. En dat is want een slangvlees is al te lekker.

De dood als vaste gast

Nog vijf maanden lieten ze hem kreperen en toen haalden ze hem uit het centrum. Ze hadden een nieuwe opdracht voor hem: de politie hield auto's aan op de snelweg en hij moest dan aanwijzen wie bij de PKK hoorde. Een paar maanden wees hij niemand aan, maar toen brak zijn weerstand en leverde hij iemand uit.

De Turken waren zo in hun nopjes dat ze hem vrijlieten en hem terugstuurden naar zijn geboortedorp. Daar mocht hij wonen, mits hij zich regelmatig bij de politie meldde. „Op een dag ben ik hem gesmeerd naar Istanbul. Vanaf

veer uit. En denk ook maar aan het toekomstige Koerdistan, voegden ze er dan aan toe, want dan besef je waar je het allemaal voor doet.

Koerdistan – de mooie woorden van Meh-mets 'veldcommandanten' over het nieuwe land stonden in schril contrast met het leven van de PKK-soldaten in de vijandige bergen. Koerdistan zou een hoorn des overvloeds zijn – maar in Mehmet's kamp bij Diyarbakir was er niets. In het nieuwe land zou iedereen van elkaar houden – maar in de bergen was liefde strikt verboden want, zo vond PKK-leider Abdullah Öcalan, verliefde mensen kunnen niet goed vechten. Mehmet herinnert zich zelfs dat in een naburig PKK-kamp drie mannen en drie vrouwen zonder pardon werden neergeknald, omdat ze de liefde hadden bedreven. Het nieuwe Koerdistan, zeiden de commandanten ook, zou voor altijd bestaan – maar in de bergen was het leven altijd kort. Als je al niet doodging door ziekte en ontberingen, dan was er altijd wel een soldaat van het Turkse leger, die net iets sneller zijn vinger aan de trekker kon leggen dan jij.

Elke nacht heeft Mehmet, die nog geen dertig is, nachtmerries over zijn leven in de bergen en dan trekken ze allemaal weer aan hem voorbij – de Turkse soldaten die hij doodschoot, zijn vrienden die door de Turken werden gevangengenomen en vervolgens boven de bergen uit een helikopter werden gegooid omdat ze weigerden andere PKK'ers te verra-

den, en vooral zijn overleden moeder. In zijn dromen probeert zij hem te beschermen tegen het onheil dat langzaam maar zeker op hem afsluipst. „Maar ze kan het niet, want mijn dagen zijn geteld.” De Turkse veiligheidspolitie zoekt hem en als die hem vindt eindigt hij in de martelkamer – dat de PKK nu naar vrede streeft, interesseert Turkse beulen geen zier. En voor de PKK zelf is Mehmet niet hoog en belangrijk genoeg om actie te ondernemen. Ze willen hem wel naar het buitenland smokkelen

Ik moet morgen halen, dat is het enige waar we nog aan dachten

maar op één voorwaarde, dat hij eerst twee jaar in Istanbul Koerden vermoordt die weigeren om de PKK financieel te steunen. En dat weigert Mehmet. Het moorden zou hij nog wel kunnen, want dat heeft hij in de bergen wel geleerd, maar huurmoordenaars van de PKK maken zelden hun contractperiode vol. „Hun aanbod is in feite een verkapt doodvonnis.”

Doodvonnissen uitspreken – de PKK en het Turkse leger zijn er bijna net zo goed in.

Misschien was zijn leven anders gelopen, vertelt Mehmet, als in 1992 het Turkse leger niet naar zijn dorp bij Diyarbakir was gekomen. „Jullie moeten tegen ons zeggen waar de PKK'ers zitten”, zeiden ze tegen de doodsban-gewoners. „Als jullie dat niet doen, helpen we jullie naar de andere wereld.” Toen ze waren vertrokken, kwam de PKK en die vermoordde iedereen die zijn mond tegen de Turken had opengedaan. „Binnen een week was het dorp leeg. De meeste bewoners vluchtten naar Istanbul. En ik ging naar de bergen.”

Als hij ook maar een iemand in zijn omgeving had gehad, die van hem hield, had hij het misschien niet gedaan, vertelt hij, maar die iemand was er niet. Mehmet's familie was straat-arm, en niemand houdt van arme sloebers. „Toen ik kind was, hadden we de ene week suiker, en de andere week brood. We hadden nooit genoeg geld voor brood en suiker.”

Tijdens zijn dienstplicht leerde hij dat er nog één ding erger is dan armoede – Koerdisch zijn. De Turkse militairen sloegen hem een gebroken neus toen ze er achter kwamen dat hij sympathie koesterde voor de PKK. De legerarts weigerde hem te behandelen omdat hij „zijn kostbare tijd niet wilde besteden aan opstandelingen”. Toen het Turkse leger op bezoek kwam in zijn dorp knapte er iets in Mehmet's hoofd. Zijn moeder was dood, zijn vrouw hield het met een ander en hij had niets te eten. Het was geen Koerdisch patriottisme,

maar woede tegen het povere lot dat het leven hem had toebedeeld, dat Mehmet uiteindelijk naar de bergen dreef.

Eigenlijk was hij al gevoelsarm voordat hij vertrok, maar in het PKK-kamp in de bergen doofden de laatste emoties. „Ik moet morgen halen, dat is het enige waar we nog aan dachten. Seks, vriendschap, lekker eten – we waren het allemaal vergeten.” Hij uitte geen bezwaren toen de leiding van de PKK ineens bedenkingen kreeg over een van zijn kameraden, nadat deze vier keer vergeten was om voedsel voor de 'soldaten' in de bergen op te halen in een Koerdisch dorp. Iemand die zijn plicht zo verzaakt, moet wel een spion zijn, vond de veldcommandant en dus hielden ze de verrader een week vastgebonden en sloegen ze hem verrot.

Toen zijn schuld definitief was vastgesteld, vroeg de commandant aan de Grote Leider in Syrië hoe het verder moest. „Probeer hem eerst te bekeren tot onze zaak”, liet Öcalan weten. „Als dat niet lukt, maak hem dan maar dood.” Uiteindelijk stuurden ze de 'spion' naar Syrië. „Het was een enkele reis”, zegt Mehmet.

Deen vaste gast. Elke nacht nog hoort hij de kreten van de PKK'ers die samen met hem in het martelcentrum van het Turkse leger zaten. De vrouwen werden steeds weer verkracht en

de mannen kregen een stok in hun anus. Iedereen smeekte de Turken om genade. In Mehmet's dromen zijn het kreten zonder gezicht – hij was geblinddoekt.

Vijftien dagen zat Mehmet in dat centrum, nadat hij tijdens een gevecht in de bergen in handen was gevallen van de Turken. De hele dag werd hij gemarteld, naakt, met zijn voeten in het water en met elektrische stroom op zijn geslacht. Toen smeten ze ook hem in een helikopter en vlogen ze boven de bergen bij Diyarbakir. „Zeg waar PKK-kampen zijn, anders flikkeren we je eruit”, zeiden de Turken. Voor de laatste keer, vertelt Mehmet, liet ik de Turken zien wat ik waard was. „Ik glimlachte en zei: de PKK zit overal.” De beulen tierden, maar de helikopter vloog terug – met Mehmet.

Bij elke stroomstoot werd Mehmet's weerstand echter minder en uiteindelijk knapte hij. Toen hoge Amerikaanse officieren op visite kwamen in het martelcentrum, vertelde hij hun braaf dat de PKK in heroïne en cocaïne handelde en dat het een zielige club terroristen was. Hij kreeg speciale kleren aan voordat hij de Amerikanen zag. De kleren bedekten bijna zijn gehele lichaam, zodat de tekenen van marteling zorgvuldig waren verborgen. En de Turken namen geen Koerden die Engels spraken, want die zouden tegenover de Amerikaanse officieren een boekje open hebben kunnen doen over de praktijken in de gevangenis.

Mehmet kwam naar Kartal (een voorstad van Istanbul), naar zijn oom. Op een dag kwam hij een Koerd tegen die hem had gezien toen hij bezig was met zijn verraderswerk langs de snelweg. De man kocht een pistool en had Mehmet bijna naar de andere wereld geholpen, als zijn oom, die goede contacten heeft met de PKK, niet tussenbeide was gekomen. En zo werd de oud-PKK'er, die in de bergen voor de Koerdische zaak had gevochten, inzet van een 'interne rechtszaak' van de Beweging. En dat is geen sinecure, zegt Mehmet, want zelf heeft hij in Antalya gezien hoe de PKK verraders zonder pardon afschiet. „Ik heb het alleen aan mijn oom te danken dat ik nog leef.”

Maar wat voor leven heeft hij? Zijn kind heeft hij al jaren niet gezien, en zijn vrouw is hertrouwd met een ander. De PKK kijkt op hem neer omdat hij verraad heeft gepleegd, en de Turken willen hem het liefst vermoorden. Bij elke politieagent die hij op straat ziet, krimpt hij ineen. Eén blik op zijn identiteitsbewijs en zijn doodvonnis is getekend, denkt hij. Mehmet hoopt dat mensen in Europa hem wil helpen om Turkije te verlaten, maar in zijn hart weet hij dat hij ook daar niet op hoeft te rekenen.

„Alleen mijn nachtmerries houden van mij”, zegt Mehmet bitter, „want die komen elke nacht weer bij mij op bezoek.”

De PKK eist de zuidoostelijke provincies van Turkije op als deel van een onafhankelijk Koerdistan. Ahmet en zijn leger – een ongeregeld mengelmoezie van door de NAVO opgeleide 'speciale troepen' en ongeschoeide, met bejaarde jachtgeweren bewapende 'dorpswachters' – moeten dat verhinderen. 'Raw in the fields the rude militia swarms', schreef de Engelse dichter John Dryden in de zeventiende eeuw over een andere burgeroorlog. 'Mouth without hands; maintained at vast expense. In peace a charge, in war a weak defense.' (Onge-schoold en lomp zwermt de milite door het veld. Mond zonder handen, kostbaar in het onderhoud. In vredetijd een last, in oorlog een zwakke verdediging.)

De voorlaatste les: die van de jongeman die nog altijd, zonder te begrijpen waarom, aarzelend trots kan zijn op zijn opleiding, op de verantwoordelijkheid en de macht die de oorlog jonge mensen verleent. Hij denkt terug aan de keren dat op zijn bevel de vijand met een spervuur van granaten is bestookt. „Zevenhonderd dollar per stuk”, zegt hij.

Hij heeft twee weken verlof voor zijn laatste drie maanden militaire actie in de bergen. „Het leven”, zegt hij, „is nu zoveel duidelijker geworden. Eindelijk weet ik nu wie wie de dood in voert, of wanneer je meteen twintig granaten moet afvuren om te zorgen dat anderen... Al komen die granaten wel terug in de vorm van gierende inflatie en stijgende sterftecijfers”, voegt Ahmet er aan toe – diep in zijn hart nog steeds de econoom die jaren geleden aan de Universiteit van Istanbul is afgestudeerd.

Vertaling Jaap Engelsman

De Turkse soldaat

Een papaver in de loop

Nadire Mater

De dood is vijf centimeter hoog”, zegt Ahmet met een wrang gezicht. „Als je je hoofd vijf centimeter boven de loopgraaf uitsteekt, krijg je een kogel in je voorhoofd.”

Aldus een 25-jarig dienstplichtig officier in Zuidoost-Turkije. Hij is een aan de politicologische faculteit van de Universiteit van Istanbul afgestudeerde econoom, die de strijd beziet met de poëtische blik van een ontwikkeld jongmens. „De betoverende knallen van de verre kalasjnikovs zijn voorboden van de dood”, zegt hij. Het begin van een carrière in de bloeiende Turkse financiële sector werd onderbroken door een oproep voor militaire dienst, gevolgd door actie, als één van de 220.000 Turkse militairen die naar het zuidoosten zijn gestuurd om de strijd aan te binden met de PKK.

„Wat had ik de pest aan al die mensen”, zegt Ahmet over zijn eerste contacten met de inwoners van de stad Kars in het zuidoosten, een oase van vredige onverschilligheid te midden van het door de oorlog verscheurde, on-gastvrije bergland. „Niemand gaf er een snars om dat daar in de bergen op hetzelfde moment soldaten voor hen stierven”, zegt hij; dat was de eerste les die jonge soldaten overal ter wereld leren. „Militairen en burgers behoren tot twee volstrekt verschillende werelden.” Nog eens een hele wereld verder weg, in Istanbul, werd een nichtje van hem geboren. 'Terug in de wereld' – zoals de jonge dienstplichtigen ten tijde van Vietnam hun verlofdagen pleegden aan te duiden – moet hij de vragen van zijn

verbijsterde vrienden in de stad van de Ottomanen zien te beantwoorden. „Zij kunnen niet begrijpen dat je móet”, is zijn nijdige reactie. „Als je in dit land normaal wilt leven, moet je in militaire dienst. Je doodt liever dan dat je gedood wordt, en je steekt dorpen in brand. Je kunt er niet onderuit.”

Ahmet heeft een verzameling kiekjes. Alsof hij onschuldige herinneringen ophaalt aan een picknick op het land, pakt hij een momentopname uit de bergen: hijzelf, met een automatisch geweer in de hand. Achter hem smeult een dorp. Na drie maanden basisopleiding in Ankara werd Ahmet gedetacheerd bij

Mijn lievelingslied is 'Mijn geliefde wacht achter de bergen'

een eenheid in Kars, niet ver van de grens met Armenië. Daarna werd hij de bergen in gestuurd om oorlog te voeren. „Hier is een makker van me geraakt” – hij wijst op een andere foto van een woeste bergkam. „Ik ben ook bijna geraakt toen ik hem probeerde te redden.” De arts van zijn eenheid was uit angst een grot ingevlucht, zodat Ahmet alleen achterbleef met de stervende dienstplichtige. De evacuatiehelikopter kwam vijf uur te laat om hem in veiligheid te brengen. Ze hebben het lijk dan maar naar zijn woonplaats laten brengen.

Nog een kiekje. Een groepje soldaten rustend in een tent. Ahmet zit poëzie te lezen. „Pablo Neruda, of misschien Majakovski.” Hij weet het niet meer precies.

Ahmet voert nu het bevel over een artillerie-eenheid van 36 man. In zijn vrije tijd leest hij kranten en boeken die zijn aangetroffen in PKK-schuilplaatsen. Hij luistert naar de radio, speciaal naar liederen over de golvende bergtoppen van Turkije. Zijn lievelingslied is 'Mijn

geliefde wacht achter bergen'. Zijn moeder en zijn vriendin zitten in Istanbul. Zijn vader werkt als 'Gastarbeiter' in Duitsland.

Nog een foto: een dode, naakte PKK-guerrillastrijder. „We móeten ze wel uitkleden. Ze kunnen documenten onder hun kleren verborgen hebben of boobytraps op hun lichaam dragen.” Nog steeds in het defensief: „Het doet er niet toe of het mannen zijn of vrouwen.” Maar waarom hij de foto heeft gemaakt, en waarom hij hem bewaart – of waarom hij hem laat zien – kan hij niet verklaren.

Moeizaam probeert hij de oorlogsmisdaden en inbreuken op de Conventie van Genève te verklaren die zijn troepen begaan. „De psychologie van de strijder aan het front is anders.” Nog een foto van een jongeman in de oorlog die zich aanstelt: hij steekt zijn geweer omhoog met een papaver in de loop. Een teken van vrede – te veld mogelijk een vergrijp tegen de militaire tucht.

Ahmet noemt Laila. Hij kreeg bevel om te vuren op een groep vrouwen, veronderstelde

guerrillastrijders van de PKK. De eenheid werd volgens hem aangevoerd door een Koerdische vrouw genaamd Laila. Vijf maanden lang hebben zij elkaar over hun legerzenders gehoord, wanneer zij hun respectievelijke soldaten berichten doorgaven, die de andere partij routinematig afluisterde. Telkens wanneer nu de stem van Laila uit de ontvanger klinkt, roepen de radiomensen: „Ahmet! Die van jou is aan de lijn!” Hij vreest dat hij nog eens een rol zal spelen in haar dood.

Hoe zal het gaan wanneer Ahmet eindelijk uit de bergen naar huis terugkeert? Weer duikt het beeld van Vietnam op, van het ellendige bestaan van de oorlogsveteraan zonder zege of roem. „Het leven in de bergen is onvoorstelbaar”, zegt Ahmet. „De unieke natuur, een overvloed aan drank. Dokters helpen verslaafden zelfs aan drugs.” De PKK-mensen onthouden zich er merendeels van, al is bij enkele gevangenen wel primitief vervaardigde crack aangetroffen.

Schade oorlog in Kroatië 68,5 miljard

ZAGREB - De Kroatische regering heeft gisteren gemeld dat het land 236,4 miljard kuna (68,5 miljard gulden) aan schade heeft opgelopen in de oorlog van 1991 tot 1995. Zo'n 40 procent van de industrie werd getroffen. In juli heeft Kroatië bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag een klacht tegen Joegoslavië ingediend en schadevergoeding van 5 miljard gulden geëist.

Kroatië krijgt *30-10-94* partijdige kieswet

ZAGREB - Het Kroatische parlement heeft een kieswet aangenomen die de Kroatische Democratische Unie (HDZ) van president Franjo Tudjman bevoordeelt en het aantal zetels voor etnische Serviërs in het Lagerhuis terugbrengt van drie naar een. Alle 74 HDZ-leden in het 127 zetels tellende parlement steunden de wet. De internationale gemeenschap is tegen de wet. De Europese Unie stelt als onder meer als voorwaarde voor toetreding van Kroatië een eerlijker en democratischer kieswet.

en hygiënische middelen. Dergelijke hulp gaat ook naar arme Macedoniërs die als gevolg van de economische recessie, een uitvloeisel van de Kosovo-oorlog, de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen.

Onryy

BUCE

Zestig kilometer ten westen van Skopje ligt aan de voet van een bergrug het vluchtelingenkamp Cegrane. Van de 45.000 Albanezen uit Kosovo die het kamp dit voorjaar bevolkten, zijn er als ik het bezoek (eind juli) nog een kleine vierduizend over. Anstein Karlberg, een ervaren veldwerker uit Noorwegen, leidt in Cegrane het water- en sanitatieprogramma van ACT. 'Onze taak is om het hier netjes te houden. We ruimen het huishoudelijk en menselijk afval op en organiseren de verwerking van het afvalwater. We bouwden tientallen latrines en legden rioleringen aan. Toen het kamp volledig bezet was, werkten we met 170 vrijwilligers. De meesten zijn terug naar Kosovo. Zonder mensen als Buce', Anstein knikt naar zijn secretaresse, 'was er niks terechtgekomen van de hulpverlening'.

Buce's echte naam is Nevrie Doday. Ze is 24 jaar en komt uit Lipljan, twintig kilometer ten zuiden van Pristina. De jonge Albanese onderwijzeres doet de boekhouding van het programma, ze betaalt de vrijwilligers uit, notuleert vergaderingen en geeft veel morele steun aan de mensen in haar omgeving. Buce lacht, ze lacht veel zelfs. Is het haar manier om gebeurtenissen uit het recente verleden te verdringen? 'Jij bent de eerste aan wie ik mijn levensverhaal vertel. Ik ben niet bang meer nadat mijn broer heeft ontdekt dat Dozic 'de Japanner', de Servische politiemann uit ons dorp, naar Belgrado is gevlucht. Die zien we nooit meer terug. Tenminste, als hij wil blijven leven.'

LEVENSLANG

Het gebeurde allemaal op 15 en 16 april. Buce was getuige van een massaslachting en het scheelde maar een haar of ze was daar zelf bij omgekomen. 'We werden bijeengedreven op een plein. Dozic stak voor mijn ogen met een scherp mes een jonge vrouw dood. Haar bloed droop ervan af en hij bedreigde ons. Hij

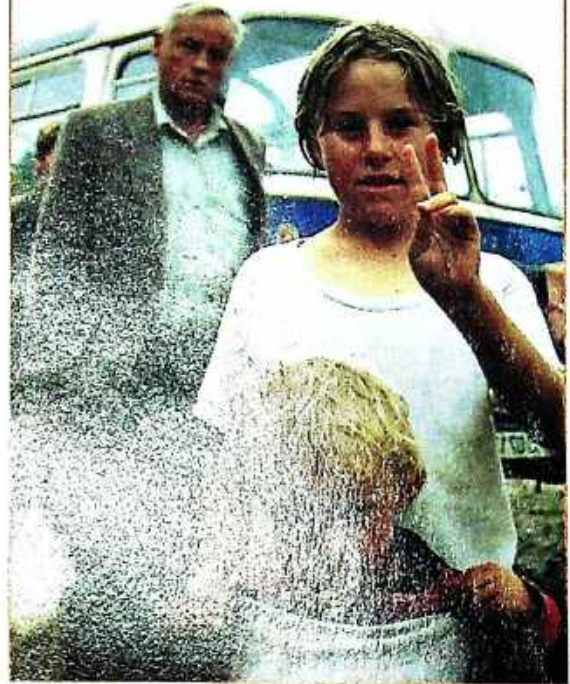
Het is te hopen dat alle Kosovaren naar huis kunnen om hun geliefde provincie op te bouwen.

nam mijn broer, die voor de achtergebleven vrouwen in de familie zorgde, gevangen. Ik kocht mijn broer en mezelf vrij voor achtduizend Duitse markten. Ik heb ook gezien hoe Bajarm, een man uit ons dorp, werd afgetuigd. Dozic en zijn kornuiten trokken hem de kleren van het lijf en sloegen Bajarms tanden aan stukken. In het bos kwam ik zes jonge meisjes tegen, helemaal in shocktoestand. Grote Serviëts hadden hen verkocht. Ik weet niet hoe ik de dans ben ontsprongen. Maar hier ben ik dan.' Met haar donkere ogen en wenkbrauwen kijkt Buce recht voor zich uit. 'Ik heb veel erges gezien. Meer dan ik je nu kan vertellen. De beelden laten me niet los, maar op die 15de en 16de april probeerde ik bij mijn positieven te blijven. Dat is mijn redding geweest.' Buce hoopt dat ze bij ACT kan blijven. Ze wil Kosovo helpen opbouwen en weer les gaan geven aan kleine kinderen.

Valentina en Buce, twee jonge vrouwen uit Kosovo. Allebei 24 jaar. Hun verhalen zijn indrukwekkend. In korte tijd ziet hun beider toekomst er heel anders uit. Buce staat te trappelen om terug te

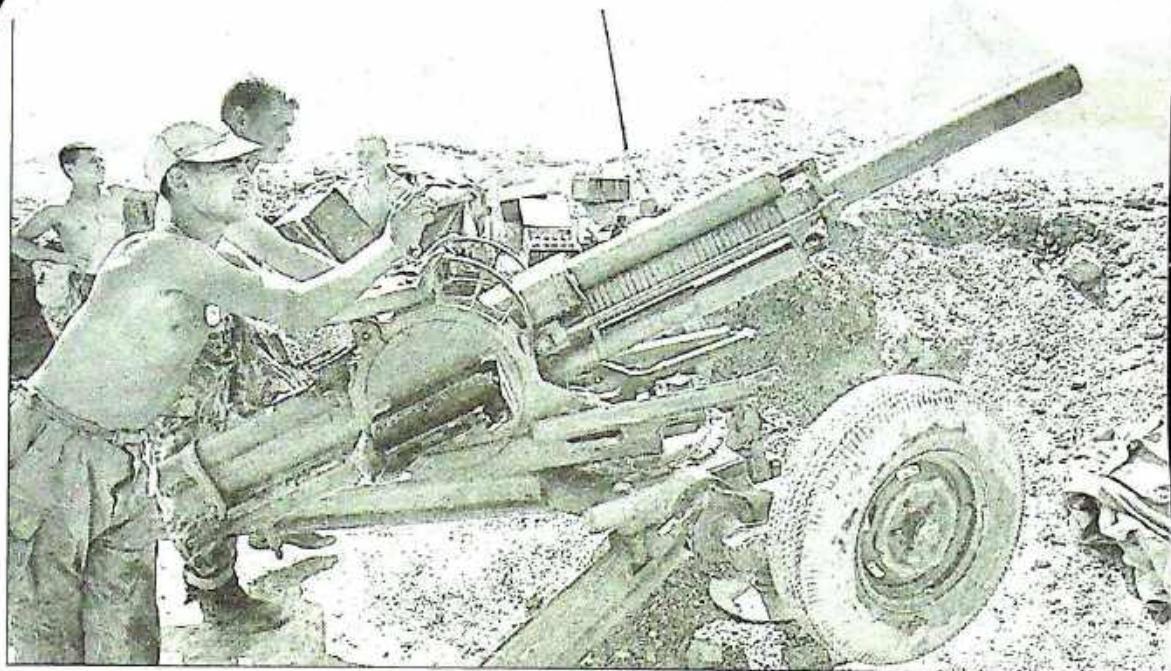
gaan. Ze wacht op het goede moment. Valentina wil, maar kan niet terug naar Kosovo. Ze vreest daar voor haar veiligheid. De oorlog heeft hen beiden voor het leven getekend. Ze moeten verder, maar de onzekerheid is groot. Het is te hopen dat de wapens zwijgen en het verstand wint, zodat alle Kosovaren naar huis kunnen om hun geliefde provincie op te bouwen.

Jaap 't Gilde is voorlichter van Kerken in Actie.

ZES MILJOEN

De verwoestingen in de Servische provincie Kosovo, veroorzaakt door de burgeroorlog die in maart 1999 begon en culmineerde in wekenlange NAVO-bombardementen, gaan elke voorstelling te boven. Kerkelijke organisaties, samenwerkend in ACT, concentreren de hulpverlening in drie regio's. Zij richten zich daarbij op huisvesting, voedselzekerheid, onderwijs, ontmining, watervoorziening en sociale ontwikkeling. Tot het einde van dit jaar is daarmee een bedrag van tachtig miljoen gulden gemoeid. Mede namens het hervormde en het gereformeerde werelddiakonaat draagt Stichting Oecumenische Hulp aan deze hulpverlening in en om Kosovo zes miljoen gulden bij. Deze steun zal per 1 november worden voortgezet door Kerken in Actie, onder welke noemer voortaan het buitenlandwerk van de Samen op Weg-kerken zal plaatsvinden.

Russische soldaten bombardeerden gisteren de laatste twee dorpen die rebellen in Dagestan bezet hielden. Inmiddels hebben de islamitische radicalen zich teruggetrokken uit de Russische deelrepubliek.

FOTO: EPA

Russisch leger verdrijft rebellen uit Dagestan

TANDO — Russische militairen hebben gisterenmiddag de laatste twee bolwerken veroverd die de islamitische rebellen in de deelrepubliek Dagestan nog bezet hielden. Dat heeft de Russische generaal Kazantsev bekendgemaakt. Daarmee lijken na twee weken strijd alle islamitische radicalen uit de Kaukasische republiek verdreven.

Bij de gevechten om de dorpen Sjodroda en Ansalta zijn volgens Moskou aan de kant van de rebellen dertig doden gevallen. Een journalist ter plaatse meldde dat veel huizen in de dorpen verwoest zijn en in brand staan.

Volgens generaal Kazantsev

zijn in totaal bij de gevechten van de afgelopen tijd meer dan duizend islamitische rebellen gedood. Aan Russische en Dagestaanse zijde zouden 59 militairen zijn gesneuveld en ruim tweehonderd gewond zijn geraakt.

Eerder maakten de Russische autoriteiten bekend dat ze de opstandelingen, die zich hadden teruggetrokken in de dorpen Rachata en Tando, helemaal hadden verslagen. Maandag lieten de opstandelingen vanuit de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny weten dat ze de Russische deelrepubliek in de nacht van zondag op maandag hadden verlaten. Hun leider, Sjamil

Basajev, noemde de aftocht een strategische zet om troepen elders te kunnen inzetten en andere gebieden te veroveren.

Volgens de Russen is dit echter zuivere propaganda en trachten de rebellen hun nederlaag te verbergen door te doen voorkomen dat zij zich vrijwillig hebben teruggetrokken uit Dagestan. De islamitische rebellen trokken twee weken geleden vanuit Tsjetsjenië de grens met Dagestan over en bezetten enkele dorpen. Zij wilden van Tsjetsjenië en Dagestan één islamitische staat maken. Na hun inval heeft het Russische leger hen constant onder vuur genomen. (A)

Hij kaapte ooit een vliegtuig op weg naar Turkije en leidde in 1994 de beruchte gijzelsactie in de Russische stad Boedjonnovsk. De Tsjetsjeense guerrillaleider en voormalig premier Sjamil Basajev (34) is voor niets en niemand bang. Vandaar dat de islamitische raad van Dagestan, de Sjoera, hem heeft benoemd tot commandant van de strijders die dinsdag de onafhankelijkheid van Dagestan uitroepen. De benoeming van de Tsjetsjeen geldt 'totdat de ongelovigen uit het beloofde moslimland Dagestan zijn verdreven'.

Basajev op een foto uit 1997

baarde Basajev als een zware terrorist, bijde Tsjetsjenen is hij een held. In 1995 werden onder zijn leiding in een ziekenhuis in het Zuid-Russische Boedjonnovsk, meer dan duizend mensen gegijzeld. Ten koste van honderd (Russische) mensenlevens, dwong Basajev bij Moskou een staakt-het-vuren af. Daarna waren weliswaar nog twee jaar onderhandelingen nodig om een vredesakkoord te komen, maar de gijzelsactie werd daarmee alsnog gezien als keerpunt in de oorlog - ten gunste van de Tsjetsjenen wel te verstaan.

Basajev is op 14 januari 1965

geboren in Vedeno, in de bergen in het zuidwesten van Tsjetsjenië. Hij sloot zich in 1991 aan bij de afscheidingsbeweging onder leiding van Djokhar Doedajev. Vervolgens hielp hij de onafhankelijkheidsstrijders in Abchazië en vocht hij aan de kant van de Arbeidzjaren in het conflict om Nagorni Karabach.

Terug in Tsjetsjenië in 1994 werd al snel duidelijk hoe onverzettelijk en krijgshaftig Basajev was, en steeg zijn militaire reputatie tot grote hoogte. Uiteindelijk was hij degene die de hervestingsaanval op het door de Russen zwaar verdedigde Grozni

aanvoerde, op 6 augustus 1996, die leidde tot het einde van de oorlog. Daarna storte Basajev zich in de politiek, maar hij verloor in januari 1997 de presidentsverkiezingen van Aslan Maschadov, en meent hij dat de president voor een islamitisch tribunaal moet worden gedaagd omdat dat hij van Tsjetsjenië 'een Russische regio heeft gemaakt'. Hoewel Tsjetsjenië de facto onafhankelijk is, werd bij de vrede in 1996 afgesproken dat er pas in 2001 over de status van de republiek wordt besloten. Basajev is vastbesloten om voor die tijd ook Dagestan aan de Tsjetsjeense kant te krijgen.

redactie buitenland

ZAGREB

In het Kroatische dorpje Berak, niet ver van Vukovar, is een 39-jarige Serviër doodgeslagen door vier of vijf Kroaten, voormalige vluchtelingen. Het incident heeft ongerustheid gewekt bij de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa.

Volgens mensenrechtenorganisaties moedigt de Kroatische burgemeester een intimidatiecampagne tegen de Serviërs aan. De Serviërs worden ter verantwoording geroepen voor de verdwijning van dertig Kroatische dorpelingen ten tijde van de Servische bezetting van Slavonië (Oost-Kroatië).

'PKK trekt zich terug en staakt gewapende strijd'

ANKARA, 6 AUG. De Koerdische afscheidingsbeweging PKK heeft gisteren verklaard de gewapende strijd voor een onafhankelijk Koerdistan te staken en zich uit Turkije terug te trekken. De verklaring volgt op een oproep van PKK-leider Abdullah Öcalan, die in de gevangenis zit in afwachting van het hoger beroep nadat hij eerder door de Turkse rechtbank ter dood werd veroordeeld.

Eerder deze week riep Öcalan vanuit de gevangenis de PKK-strijders op om „ten behoeve van de vrede” hun gewapende strijd te staken en zich uit het gebied terug te trekken. Hij ging verder dan in eerdere oproepen, zonder echter om een volledig en onvoorwaardelijk neerleggen van alle wapens te vragen. De PKK heeft wel vaker een bestand afgekondigd, maar dat heeft nooit lang stand gehouden. De Turkse regering heeft daarom terughoudend gereageerd op de verklaring van de rebellen.

„Natuurlijk is iedereen gelukkig als de terreur eindigt”, aldus premier Ecevit, „maar we zullen niet onderhandelen met wie dan ook.” Ook president Demirel zei tegen het Turkse persbureau Anatolia dat de verklaring van de PKK geen gevolgen heeft voor de Turkse autoriteiten. „Bevelen in de trant van

ga door met de strijd’ of ‘staak de strijd’ hebben geen enkele invloed op de houding van de staat in deze strijd”, zei Demirel.

De PKK gaat ervan uit dat de ommezwaai gevolgen heeft voor de houding van de Turkse overheid. „Het is de natuurlijke verwachting van ons volk dat Turkije zijn verantwoordelijkheid toont en als reactie op deze historische stap een benadering zoekt die een oplossing biedt”.

Wat in de PKK-verklaring precies bedoeld wordt met terugtrekking is onduidelijk. PKK-strijders zoeken meestal hun toevlucht tot het noorden van Irak. Maar het Turkse leger aarzelt niet om de PKK ook daar te vervolgen.

Hoewel Öcalan onlangs opnieuw is uitgeroepen tot leider van de PKK, is het commando nu in handen van een 'presidentiele raad' waarvan de leden zich schuilhouden in noord-Irak en mogelijk ook in Iran. Onduidelijk is of ze allemaal de verklaring steunen. De Turkse krant *Hürriyet* publiceerde gisteren de tekst van wat volgens de krant een conversatie zou zijn tussen twee Koerdische leiders. Een van hen beschuldigde Öcalan ervan zijn oproep slechts te hebben gedaan om aan de doodstraf te ontkomen. (AP, Reuters, AFP)

'Koerdisch is niet meer dan dialect'

ANKARA, 6 AUG. De biografie van het Turkse parlements lid Mehmet Fuat Firat, zoals die te vinden was op de Internetsite van het parlement, is deze week aangepast. Firat, afkomstig uit zuidoost-Turkije, had behalve Arabisch en Perzisch ook het Koerdisch opgegeven als een van de buitenlandse talen die hij sprak.

Daarmee had hij zich de woede op de hals gehaald van sommige collega's. Zij wezen de parlementsvoorzitter erop dat het Koerdisch niet bestaat. „We vinden het vreemd dat hij [Firat] probeert te bewijzen dat zo'n taal bestaat, als die niet door de Turkse staat wordt erkend”, aldus MHP-lid Mustafa Gul. Volgens Gul is het Koerdisch geen taal, maar

hooguit „een dialect”.

In Turkije leven zo'n tien miljoen etnische Koerden. In 1991 werd het Koerdisch officieel verboden. Nog steeds zijn er wettelijke beperkingen in het gebruik ervan in onderwijs en media. Tijdens de rechtszaak tegen Abdullah Öcalan, de leider van de Koerdische afscheidingsbeweging PKK, verklaarde deze dat de erkenning van de Koerdische identiteit juist de gewapende strijd in de hand heeft gewerkt.

Firat kreeg ook van Koerdische zijde kritiek op zijn biografie. Een Koerdische krant protesteerde tegen het feit dat de parlementariër het Koerdisch had opgegeven als buitenlandse taal. (Reuters)

Een fanatieke vechtjas met een heilige missie

Basajev als gijzelnemer in Boedjonnovsk (1995), als zakenman en politicus in Grozny (1997) en als rebel in Dagestan (1999). (Foto's AP, Reuters)

Door onze redacteur PETER MICHIËLSEN ROTTERDAM, 17 AUG. Acht jaar geleden, toen president Djochar Doedajev eenzijdig de onafhankelijkheid van Tsjetsjenië uitriep, studeerde Sjamil Basajev landbouwwetenschappen in Moskou, een studie die hij financierde met de verkoop van computers. Hij gaf na de eenzijdige uitroeping van de onafhankelijkheid onmiddellijk zijn bestaan in Moskou op, kaapte een Russisch passagiersvliegtuig als eerste bijdrage aan de onafhankelijkheidsstrijd en keerde na de kaping van de Toepolev, die in Turkije eindigde met een vrije aftocht van de kaper, naar Tsjetsjenië terug. Nu is Sjamil Basajev (34) oud-premier van Tsjetsjenië, oorlogsheld met een eigen leger, en commandant van de fundamentalistische separatisten die in Dagestan, buurrepubliek van Tsjetsjenië, tegen de Russen vechten voor een onafhankelijke islamitische republiek Dagestan.

„Wat in Dagestan gebeurt is het antwoord van de islamieten op het Russische juk. We helpen de Dagestaanse moslims in hun strijd tegen de ongelovige”, zo zei gisteren de commandant in het Dagestaanse grensdorp Botlich.

In 1993 leidde Basajev een berucht bataljon van Tsjetsjenen die de islamitische Abchaziërs te hulp kwamen in hun strijd tegen de christelijke Georgiërs. Toen de Russen in december 1994 Tsjetsjenië binnenvielen, werd hij al snel een van de bekendste Tsjetsjeense legerleiders. Hij verloor naar ei-

gen zeggen elf familieleden door het optreden van de Russen. Het maakte zijn eigen doodsverachting alleen maar groter: „Of ik dood ga maakt niets uit. Het gaat erom hoe ik dood ga. We moeten ervool sterven.”

Basajevs troepen verlieten in januari 1995 als laatste Tsjetsjeense eenheden de door de Russen platgebombardeerde hoofdstad Grozny. Een paar maanden later, in juni 1995, werd Sjamil Basajev op slag wereldberoemd als leider van de Tsjetsjeense commando's die ongehinderd vanuit Tsjetsjenië optrokken naar de stad Boedjonnovsk in het zuiden van Rusland, waar ze rond duizend mensen in het plaatselijke ziekenhuis in gijzeling namen. Tijdens de massale gijzeling, een peilloze vernedering van het gezag in Moskou en de Russische strijdkrachten, kon de hele wereld op de televisieschermen zien hoe de bebaarde rebel Basajev via de satelliettelefoon met de Russische premier Tsjernomyrdin onderhandelde over de vrijlating van de gijzelaars en de aftocht van de gijzelnemers. De coup van Boedjonnovsk (honderdvijftig doden) was de zwaarste klap voor het imago van de leiding in Moskou van de afgelopen jaren.

Na de oorlog bleef Basajev een hoofdrolspeler op het uiterst chaotische politieke en militaire toneel in het de facto onafhankelijke Tsjetsjenië. Het land staat sinds eind 1996 in het teken van banditisme, criminaliteit, anarchie en de rivaliteit tussen ver-

schillende krijgsheren die elk hun eigen clan aanvoeren en hun eigen leger hebben. Basajev is een van die krijgsheren, die elkaar en de centrale macht bevechten, een bloeiende ontvoeringsindustrie op touw hebben gezet en de strenge islamitische wetgeving willen invoeren. De pogingen van de gematigde president Aslan Maschadov om orde op zaken te stellen lopen stelselmatig stuk op het verzet van die doorgaans fanatiek fundamentalistische krijgsheren.

Begin vorig jaar liet Basajev na een nederlaag bij de presidentsverkiezingen (hij kreeg 22 procent van de stemmen) weten de politiek te verlaten, zijn partij Marsjana Toba (Vrijheidspartij) te ontbinden en in zaken te gaan: hij wilde weer computers gaan verkopen. Maar dat voornemen liet hij al snel weer varen. Hij werd vicepremier en bevelhebber van het leger. In januari van dit jaar trachtte president Maschadov de lastige Basajev nog verder aan zich te binden door hem premier van Tsjetsjenië te maken. Maar dat bondgenootschap tussen de gematigde president en de fanatiek-islamitische vechtjas hield niet lang stand: in februari al stelde Basajev zich aan het hoofd van een tegenregering van fundamentalisten die zich ten doel stelt de president voor een islamitische rechtbank te brengen omdat hij zich te veel inlaat met compromissen met Moskou en aarzelt de inmiddels door Maschadov ingevoerde islamitische wetgeving in de praktijk te brengen.

14-7-99

De Bosniërs hebben een zeer geringe invloed op de gang van zaken in eigen land. In economisch opzicht is de situatie nog dramatischer. Geen enkel volk is zo rijk bedeed met hulp gelden als de Bosniërs. De internationale donoren hebben 5,1 miljard dollar toegezegd - een enorm bedrag, te meer daar het overgrote deel van de gelden (meer dan 90 procent) bestemd blijkt voor de slechts 2,5 miljoen inwoners van de Moslim-Kroatische Federatie.

Despotovic, Ruza

Afzender: despot@wishmail.net
Aan: Despotovic, Ruza; mbeslemo@fr.packardbell.org; zmaj77@hotmail.com;
office@globalreflexion.org; Speerpunt@wxs.nl
Onderwerp: Kosovo Peace Accord (<http://www.zmag.org>)
Datum: woensdag 14 juli 1999 6:53

<<Bijlage bestand: FILE0001.ATT>>

[Back to ZNet Kosovo/NATO Contents](#)
[Back to ZNet Top Page](#)

Kosovo Peace Accord
(Z, July '99)

By Noam Chomsky

On March 24, U.S.-led NATO air forces began to pound the Federal Republic of Yugoslavia (FRY, Serbia and Montenegro), including Kosovo, which NATO regards as a province of Serbia. On June 3, NATO and Serbia reached a Peace Accord. The U.S. declared victory, having successfully concluded its "10-week struggle to compel Mr. Milosevic to say uncle," Blaine Harden reported in the New York Times. It would therefore be unnecessary to use ground forces to "cleanse Serbia" as Harden had recommended in a lead story headlined "How to Cleanse Serbia." The recommendation was natural in the light of American history, which is dominated by the theme of ethnic cleansing from its origins and to the present day, achievements celebrated in the names given to military attack helicopters and other weapons of destruction. A qualification is in order, however: the term "ethnic cleansing" is not really appropriate: U.S. cleansing operations have been ecumenical; Indochina and Central America are two recent illustrations.

While declaring victory, Washington did not yet declare peace: the bombing continues until the victors determine that their interpretation of the Kosovo Accord has been imposed.

>From the outset, the bombing had been cast as a matter of cosmic significance, a test of a New Humanism, in which the "enlightened states" (Foreign Affairs) open a new era of human history guided by "a new internationalism where the brutal repression of whole ethnic groups will no longer be tolerated" (Tony Blair). The enlightened states are the United States and its British associate, perhaps also others who enlist in their crusades for justice.

Apparently the rank of "enlightened states" is conferred by definition. One finds no attempt to provide evidence or argument, surely not from their history. The latter is in any event deemed irrelevant by the familiar doctrine of "change of course," invoked regularly in the ideological institutions to dispatch the past into the deepest recesses of the memory hole, thus deterring the threat that some might ask the most obvious questions: with institutional structures and distribution of power essentially unchanged, why should one expect a radical shift in policy -- or any at all, apart from tactical adjustments?

But such questions are off the agenda. "From the start the Kosovo problem has been about how we should react when bad things happen in unimportant places," global analyst Thomas Friedman explained in the New York Times as the Accord was announced. He proceeds to laud the enlightened states for pursuing his moral principle that "once the refugee evictions began, ignoring Kosovo would be wrong...and therefore using a huge air war for a limited objective was the only thing that made sense."

A minor difficulty is that concern over the "refugee evictions" could not have been the motive for the "huge air war." The United Nations Commissioner for Refugees (UNHCR) reported its first registered refugees outside of Kosovo on March 27 (4000), three days after the bombings began. The toll increased until June 4, reaching a reported total of 670,000 in the neighboring countries (Albania, Macedonia), along with an estimated 70,000 in Montenegro (within the FRY), and 75,000 who had left for other countries. The figures, which are unfortunately all too familiar, do not include the unknown numbers who have been displaced within Kosovo, some 2-300,000 in the year before the bombing according to NATO, a great many more afterwards.

Uncontroversially, the "huge air war" precipitated a sharp escalation of ethnic cleansing and other atrocities. That much has been reported consistently by correspondents on the scene and in retrospective analyses in the press. The same picture is presented in the two major documents that seek to portray the bombing as a reaction to the humanitarian crisis in Kosovo. The most extensive one, provided by the State Department in May, is suitably entitled "Erasing History: Ethnic Cleansing in Kosovo"; the second is the Indictment of Milosevic and associates by the International Tribunal on War Crimes in Yugoslavia after the U.S. and Britain "opened the way for what amounted to a remarkably fast indictment by giving [prosecutor Louise] Arbour access to intelligence and other information long denied to her by Western governments," the New York Times reported, with two full pages devoted to the Indictment. Both documents hold that the atrocities began "on or about January 1"; in both, however, the detailed chronology reveals that atrocities continued about as before until the bombing led to a very sharp escalation. That surely came as no surprise. Commanding General Wesley Clark at once described these consequences as "entirely predictable" -- an exaggeration of course; nothing in human affairs is that predictable, though ample evidence is now available revealing that the consequences were anticipated, for reasons readily understood without access to secret intelligence.

One small index of the effects of "the huge air war" was offered by Robert Hayden, director of the Center for Russian and East European Studies of the University of Pittsburgh: "the casualties among Serb civilians in the first three weeks of the war are higher than all of the casualties on both sides in Kosovo in the three months that led up to this war, and yet those three months were supposed to be a humanitarian catastrophe." True, these particular consequences are of no account in the context of the jingoist hysteria that was whipped up to demonize Serbs, reaching intriguing heights as bombing openly targeted the civilian society and hence required more fervent advocacy.

By chance, at least a hint of a more credible answer to Friedman's rhetorical question was given in the Times on the same day in a report from Ankara by Stephen Kinzer. He writes that "Turkey's best-known human rights advocate entered prison" to serve his sentence for having "urged the state to reach a peaceful settlement with Kurdish rebels." A few days earlier, Kinzer had indicated obliquely that there is more to the

story: "Some [Kurds] say they have been oppressed under Turkish rule, but the Government insists that they are granted the same rights as other citizens." One may ask whether this really does justice to some of the most extreme ethnic cleansing operations of the mid '90s, with tens of thousands killed, 3500 villages destroyed (seven times the number in Kosovo, according to Clinton's "victory address"), some 2.5 to 3 million refugees, and hideous atrocities that easily compare to those recorded daily in the front pages for selected enemies, reported in detail by the major human rights organizations but ignored. These achievements were carried out thanks to massive military support from the United States, increasing under Clinton as the atrocities peaked, including jet planes, attack helicopters, counterinsurgency equipment, and other means of terror and destruction, along with training and intelligence information for some of the worst killers.

Recall that these crimes have been proceeding through the '90s within NATO itself, and under the jurisdiction of the Council of Europe and the European Court of Human Rights, which continues to hand down judgments against Turkey for its U.S.-supported atrocities (several in 1998). It took real discipline for participants and commentators "not to notice" any of this at the celebration of NATO's 50th anniversary in April. The discipline was particularly impressive in the light of the fact that the celebration was clouded by somber concerns over ethnic cleansing -- by officially-designated enemies, not by the enlightened states that are to rededicate themselves to their traditional mission of bringing justice and freedom to the suffering people of the world, and to defend human rights, by force if necessary, under the principles of the New Humanism.

These crimes, to be sure, are only one illustration of the answer given by the enlightened states to the profound question of "how we should react when bad things happen in unimportant places." We should intervene to escalate the atrocities, not "looking away" under a "double standard," the common evasion when such marginalia are impolitely adduced. That also happens to be the mission that was conducted in Kosovo, as revealed clearly by the course of events, though not the version refracted through the prism of ideology and doctrine, which do not gladly tolerate the observation that a consequence of the "the huge air war" was a change from a year of atrocities on the scale of the annual (U.S.-backed) toll in Colombia in the 1990s to a level that might have approached atrocities within NATO/Europe itself in the 1990s had the bombing continued.

The marching orders from Washington, however, are the usual ones: Focus laser-like on the crimes of today's official enemy, and do not allow yourself to be distracted by comparable or worse crimes that could easily be mitigated or terminated thanks to the crucial role of the enlightened states in perpetuating them, or escalating them when power interests so dictate. Let us obey the orders, then, and keep to Kosovo.

A minimally serious investigation of the Kosovo Accord must review the diplomatic options of March 23, the day before "huge air war" was launched, and compare them with the agreement reached by NATO and Serbia on June 3. Here we have to distinguish two versions: (1) the facts, and (2) the spin -- that is, the U.S./NATO version that frames reporting and commentary in the enlightened states. Even the most cursory look reveals that the facts and the spin differ sharply. Thus the New York Times presented the text of the Accord with an insert headed: "Two Peace Plans: How they Differ." The two peace plans are the Rambouillet (Interim) Agreement presented to Serbia as a take-it-or-be-bombed ultimatum on March 23, and the Kosovo Peace Accord of June 3. But in the real world there are three "peace plans," two of which were on the table

on March 23: the Rambouillet Agreement and the Serb National Assembly Resolutions responding to it.

Let us begin with the two peace plans of March 23, asking how they differed and how they compare with the Kosovo Peace Accord of June 3, then turning briefly to what we might reasonably expect if we break the rules and pay some attention to the (ample) precedents.

The Rambouillet Agreement called for complete military occupation and substantial political control of Kosovo by NATO, and effective NATO military occupation of the rest of Yugoslavia. NATO is to "constitute and lead a military force" (KFOR) that "NATO will establish and deploy" in and around Kosovo, "operating under the authority and subject to the direction and political control of the North Atlantic Council (NAC) through the NATO chain of command"; "the KFOR commander is the final authority within theater regarding interpretation of this chapter [Implementation of the Military Agreement] and his interpretations are binding on all Parties and persons" (with an irrelevant qualification). OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe) has formal jurisdiction over civilian aspects of the agreement, in coordination with KFOR -- an occupying army, hence in a position to determine what happens. Within a brief time schedule, all Yugoslav army forces and Ministry of Interior police are to re-deploy to "approved cantonment sites," then to withdraw to Serbia, apart from small units assigned to border guard duties with limited weapons (all specified in detail). These units would be restricted to defending the borders from attack and "controlling illicit border crossings," and not permitted to travel in Kosovo apart from these functions.

"Three years after the entry into force of this Agreement, an international meeting shall to be convened to determine a mechanisms for a final settlement for Kosovo." This paragraph has regularly been construed as calling for a referendum on independence, though that is not specifically mentioned.

With regard to the rest of Yugoslavia, the terms for the occupation are set forth in Appendix B: Status of Multi-National Military Implementation Force. The crucial paragraph reads:

8. NATO personnel shall enjoy, together with their vehicles, vessels, aircraft, and equipment, free and unrestricted passage and unimpeded access throughout the FRY including associated airspace and territorial waters. This shall include, but not be limited to, the right of bivouac, maneuver, billet, and utilization of any areas or facilities as required for support, training, and operations. The remainder spells out the conditions that permit NATO forces and those they employ to act as they choose throughout the territory of the FRY, without obligation or concern for the laws of the country or the jurisdiction of its authorities, who are, however, required to follow NATO orders "on a priority basis and with all appropriate means." One provision states that "all NATO personnel shall respect the laws applicable in the FRY..." but with a qualification to render it vacuous: "Without prejudice to their privileges and immunities under this Appendix, all NATO personnel...."

It has been speculated that the wording was designed so as to guarantee rejection. Perhaps so. It is hard to imagine that any country would consider such terms, except in the form of unconditional surrender.

In the massive coverage of the war one will find little reference to the Agreement that is even close to accurate, notably the crucial article of Appendix B just quoted. The latter was, however, reported as soon as it

had become irrelevant to democratic choice. On June 5, after the peace agreement of June 3, the press reported that under the annex to the Rambouillet Agreement "a purely NATO force was to be given full permission to go anywhere it wanted in Yugoslavia, immune from any legal process," citing also the wording (New York Times; also others). Evidently, in the absence of clear and repeated explanation of the basic terms of the Rambouillet Agreement -- the official "peace process" -- it has been impossible for the public to gain any serious understanding of what was taking place, or to assess the accuracy of the preferred version of the Kosovo Accord.

The second peace plan was presented in resolutions of the Serbian National Assembly on March 23. The Assembly rejected the demand for NATO military occupation, and called on the OSCE and the UN to facilitate a peaceful diplomatic settlement. It condemned the withdrawal of the OSCE Kosovo Verification Mission on March 19 in preparation for the March 24 bombing. The resolutions called for negotiations leading "toward the reaching of a political agreement on a wide-ranging autonomy for Kosovo and Metohija [the official name for the province], with the securing of a full equality of all citizens and ethnic communities and with respect for the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Serbia and the Federal Republic of Yugoslavia." Furthermore, though "The Serbian Parliament does not accept presence of foreign military troops in Kosovo and Metohija,"

The Serbian Parliament is ready to review the size and character of the international presence in Kosmet [Kosovo/Metohija] for carrying out the reached accord, immediately upon signing the political accord on the self-rule agreed and accepted by the representatives of all national communities living in Kosovo and Metohija. The essentials of these decisions were reported on major wire services and therefore certainly known to every news room. Several database searches have found scarce mention, none in the national press and major journals.

The two peace plans of March 23 thus remain unknown to the general public, even the fact that there were two, not one. The standard line is that "Milosevic's refusal to accept...or even discuss an international peacekeeping plan [namely, the Rambouillet Agreement] was what started NATO bombing on March 24" (Craig Whitney, New York Times), one of the many articles deploring Serbian propaganda -- accurately no doubt, but with a few oversights.

As to what the Serb National Assembly Resolutions meant, the answers are known with confidence by fanatics -- different answers, depending on which variety of fanatics they are. For others, there would have been a way to find out the answers: to explore the possibilities. But the enlightened states preferred not to pursue this option; rather, to bomb, with the anticipated consequences.

Further steps in the diplomatic process, and their interpretation in the doctrinal institutions, merit attention, but I will skip that here, turning to the Kosovo Accord of June 3. As might have been expected, it is a compromise between the two peace plans of March 23. On paper at least, the U.S./NATO abandoned their major demands, cited above, which had led to Serbia's rejection of the ultimatum. Serbia in turn agreed to an "international security presence with substantial NATO participation [which] must be deployed under unified command and control...under U.N. auspices." An addendum to the text stated "Russia's position [that] the Russian contingent will not be under NATO command and its relationship to the international presence will be governed by relevant additional agreements." There are no terms permitting access to the rest of the FRY

for NATO or the "international security presence" generally. Political control of Kosovo is not in the hands of NATO, Serbia, or the OSCE, but of the UN Security Council, which will establish "an interim administration of Kosovo." The withdrawal of Yugoslav forces is not specified in the detail of the Rambouillet Agreement, but is similar, though accelerated. The remainder is within the range of agreement of the two plans of March 23.

The outcome suggests that diplomatic initiatives could have been pursued on March 23, averting a terrible human tragedy with consequences that will reverberate in Yugoslavia and elsewhere, and are in many respects quite ominous.

To be sure, the current situation is not that of March 23. A Times headline the day of the Kosovo Accord captures it accurately: "Kosovo Problems Just Beginning." Among the "staggering problems" that lie ahead, Serge Schmemmann observed, are the repatriation of the refugees "to the land of ashes and graves that was their home," and the "enormously costly challenge of rebuilding the devastated economies of Kosovo, the rest of Serbia and their neighbors." He quotes Balkans historian Susan Woodward of the Brookings Institution, who adds "that all the people we want to help us make a stable Kosovo have been destroyed by the effects of the bombings," leaving control in the hands of the KLA (Kosovo Liberation Army). The U.S. had strongly condemned the KLA as "without any question a terrorist group" when it began to carry out organized attacks in February 1998, actions that Washington condemned "very strongly" as "terrorist activities," probably giving a "green light" thereby to Milosevic for the severe repression that led to the Colombia-style violence before the bombings precipitated a sharp escalation.

These "staggering problems" are new. They are "the effects of the bombings" and the vicious Serb reaction to them, though the problems that preceded the resort to violence by the enlightened states were daunting enough.

Turning from facts to spin, headlines hailed the grand victory of the enlightened states and their leaders, who compelled Milosevic to "capitulate," to "say uncle," to accept a "NATO-led force," and to surrender "as close to unconditionally as anyone might have imagined," submitting to "a worse deal than the Rambouillet plan he rejected." Not exactly the story, but one that is far more useful than the facts. The only serious issue debated is whether this shows that air power alone can achieve highly moral purposes, or whether, as the critics allowed into the debate allege, the case still has not been proven. Turning to broader significance, Britain's "eminent military historian" John Keegan "sees the war as a victory not just for air power but for the 'New World Order' that President Bush declared after the Gulf War." Keegan wrote that "If Milosevic really is a beaten man, all other would-be Milosevics around the world will have to reconsider their plans."

The assessment is realistic, though not in the terms Keegan may have had in mind: rather, in the light of the actual goals and significance of the New World Order, as revealed by an important documentary record of the '90s that remains unreported, and a plethora of factual evidence that helps us understand the true meaning of the phrase "Milosevics around the world." Merely to keep to the Balkans region, the strictures do not hold of huge ethnic cleansing operations and terrible atrocities within NATO itself, in its Southeastern corner, under European jurisdiction and with decisive and mounting U.S. support, and not conducted in response to an attack by the world's most awesome military force and the imminent threat of invasion. These crimes are legitimate under the

rules of the New World Order, perhaps even meritorious, as are atrocities elsewhere that conform to the perceived interests of the leaders of the enlightened states and are regularly implemented by them when necessary. These facts, not particularly obscure, reveal that in the "new internationalism...the brutal repression of whole ethnic groups" will not merely be "tolerated," but actively expedited -- exactly as in the "old internationalism" of the Concert of Europe, the U.S. itself, and many other distinguished predecessors.

While the facts and the spin differ sharply, one might argue that the media and commentators are realistic when they present the U.S./NATO version as if it were the facts. It will become The Facts as a simple consequence of the distribution of power and the willingness of articulate opinion to serve its needs. That is a regular phenomenon. Recent examples include the Paris Peace Treaty of January 1973 and the Esquipulas Accords of August 1987.

In the former case, the U.S. was compelled to sign after the failure of the 1972 Christmas bombings to induce Hanoi to abandon the U.S.-Vietnam agreement of the preceding October. Kissinger and the White House at once announced quite lucidly that they would violate every significant element of the Treaty they were signing, presenting a different version which was adopted in reporting and commentary, so that when the Vietnamese enemy finally responded to serious U.S. violations of the accords, it became the incorrigible aggressor which had to be punished once again, as it was. The same tragedy/farce took place when the Central American Presidents reached the Esquipulas Accord (often called "the Arias plan") over strong U.S. opposition. Washington at once escalated its wars in violation of the one "indispensable element" of the Accord, then proceeded to dismantle its other provisions by force, succeeding within a few months, and continuing to undermine every further diplomatic effort until its final victory. Washington's version of the Accord, which sharply deviated from it in crucial respects, became the accepted version. The outcome could therefore be heralded in headlines as a "Victory for U.S. Fair Play" with Americans "United in Joy" over the devastation and bloodshed, overcome with rapture "in a romantic age" (Anthony Lewis, headlines in New York Times, all reflecting the general euphoria over a mission accomplished).

It is superfluous to review the aftermath in these and numerous similar cases. There is little reason to expect a different story to unfold in the present case -- with the usual and crucial proviso: If we let it.

--

Postscript. It is irritating to have one's most cynical expectations verified, but within hours after the preceding was posted on the web, the standard story unfolded: Washington provided its interpretation of the Kosovo Peace Accord (and the subsequent UN Security Council Resolution), radically different from the text and quite similar to the Rambouillet conditions that the US had formally renounced. The media and other commentary adopted Washington's version as The Facts. Events otherwise proceeded on course, and will, with the same proviso.

Kosovo en Öcalan

Minister Van Aartsen vindt dat wij maar een heel klein beetje boos moeten zijn op Turkije vanwege het doodvonnis tegen PKK-leider Öcalan. Met de Turkse rechtsgang moeten we ons eigenlijk helemaal niet bemoeien. Het gaat erom de dialoog met de Turkse regering te blijven voeren. Maar deze dialoog uiteindelijk toe moet leiden, vertelde hij er niet bij. Maar dat is vaak het geval met dialoog met regeringen die op grove wijze de mensenrechten schenden waarmee wij nietemin goede politieke en economische betrekkingen willen onderhouden.

KOCH

Nog geen jaar geleden omschreef de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Albright de UCK als een terroristische organisatie die door drugshandel in Zuidoost-Europa kapitalen vergaarde. De laatste maanden echter werden de UCK-rijders beschouwd als leden van een respectabele bevrijdingsbeweging die in belangrijke mate fungeertten als grondstrijdkrachten in Kosovo tijdens de Navo-bombardementen. De aanklacht tegen Öcalan bevat dezelfde onderdelen die een aanklacht tegen de UCK-leider Thacis zou bevatten wanneer deze in handen van de Servische regering was gevallen: terrorisme, moord, afpersing, drugshandel.

ontwikkeling van UCK en PKK is vergelijkbaar van bevrijdingsbeweging door de onvermijdelijke dynamiek die geïsoleerde organisaties kenmerkt, naar terroristische organisatie, waarbij de grens tussen politiek geweld en criminaliteit vervaagt. De behandeling van PKK-leider Öcalan en UCK-leider Thacis verschilt echter fundamenteel: de eerste wordt ter dood veroordeeld, de tweede als respectabel vertegenwoordiger van het Kosovase vrijheidsstreven beschouwd. Dit verschil heeft niets te maken met hun (immers vergelijkbare) daden of idealen, maar alles met het uiteenlopende karakter van hun tegenstander, Turkije en Servië. Het eerste land is lid van de Navo, het tweede niet en daarom ook moeten we volgens Van Aartsen niet vooruit denderen in onze kritiek op Turkije.

De houding van de VVD ten opzichte van Turkije is sinds haar verdwijnen van Balkenstein als aanvoerder wel drastisch gewijzigd. Destijds zou de kwestie Öcalan ongeveer als het zwaarste bewijs aangeweerd zijn dat Turkije niet bij Europa hoort. Nu mag dat juist geen reden zijn om Turkije buiten de EU te houden. Dat wringt er knak. Precies omdat de Turkse deelname aan de Navo-acties tegen de essentiële zwaarste belang werd geacht, wordt nu de kritiek op de Turkse onderdrukking van de Koerden op een zacht pitje gezet.

Hier worden de grenzen van de doctrine van de humanitaire interventie duidelijk. Nooit zullen we het opnemen tegen nucleaire mogendheden als Rusland en China, ook al zou daar op grond van de schending van de mensenrechten (Tsjetsjenie, Tibet) alle aanleiding toe zijn. Uiterst onwaarschijnlijk blijft een optreden in Afrika, hoe groot de dreiging van een genocide ook is. Met een trouwe bondgenoot houden we hoogstens een dialoog over z'n etnische zuiveringen.

De Navo-actie in Kosovo zal geen voorbode zijn van consequente verdediging van de mensenrechten, maar blijft een uitzondering. **Koen Koch**

Kroatische nazibeulen gaan vrijuit

Tijdens de Tweede Wereldoorlog stond Kroatië, als 'onafhankelijke republiek', maar in feite als Duits protectoraat, aan de zijde van de As-mogendheden. In die periode zijn in Kroatische dodenkampen 750.000 Serviërs, 50.000 Joden en 25.000 Zigeuners om het leven gebracht. Deze genocide vond plaats onder het Ustasha-regime van Ante Pavelic. De Ustasha was een terroristische organisatie die zich baseerde op de idee van een 'Groot Kroatië', bevrijdt van 'niet Kroatische elementen'. De Ustasha-partij voelde zich sterk verwant met de Nationaal-Socialistische ideologie van Hitler-Duitsland. Ten opzichte van de Servische bevolking van Kroatië werd een draconische stelregel gehanteerd: één derde deel van hen moest worden bekeerd tot het Rooms-Katholicisme, één derde deel moest worden geliquideerd. De Ustasha partij werd in dit streven actief ondersteund door vooraanstaande vertegenwoordigers van de Rooms-Katholieke geestelijkheid. Van hen noemen wij de bisschoppen Saric (Sarajevo), Bonifacic (Split), Garic (Banja Luka) en de Aartsbisschop van Zagreb, Stepinac. Priesters en monniken stonden niet zelden in de eerste linies bij de uitvoering van gedwongen bekeringen en het daadwerkelijk vermoorden van Servische Kroaten.

Ook veel Kroatische fascistena maakten dankbaar gebruik van de hun aangeboden ontsnappingsroutes. Onder hen bevonden zich Ante Pavelic en een groot aantal van zijn Ustasha-trawanten. Met behulp van een netwerk, opgezet door functionarissen van het Vaticaan welke werd geleid door de Kroatische priester Draganovic, vonden zij een nieuw bestaan in Zuid-Amerika.

Hulp Vaticaan bij ontsnapping
Tegen het einde van de oorlog wisten veel Nazi-misdadigers te ontkomen, vaak via door prominente geestelijken in het Vaticaan georganiseerde ontsnappingsorganisaties. Franz Stangl, commandant van Treblinka en Adolf Eichmann, organisator van de Nazi-vernietigingsindustrie, zijn van hen de meest beruchte voorbeelden.

en het 'Museum van Genocideslachtoffers' in Belgrado. Dankzij deze instellingen kon de commandant van het kamp 'Jasenovac' (het grootste vernietigingskamp in Kroatië), Dinko Sakic en zijn vrouw Nada Sakic worden gearresteerd. Nada Sakic was bewaakster in het kamp 'Stara Gradiska' waar vrouwen en vooral kinderen zijn vermoord. Op 1 februari 1999 werd Nada Sakic vrijgesproken. Volgens de Kroatische autoriteiten was er onvoldoende bewijs om tot vervolging over te gaan. Een verbijsterende conclusie, temeer omdat Kroatië stelselmatig heeft geweigerd in Joegoslavië en in de Servische Republiek (een creatie van het Dayton-Akkoord) woonachtige ooggetuigen op te roepen! Het proces tegen haar man, Dinko Sakic, dreigt eveneens op een fiasco uit te lopen. De zaak is opgeschort op grond van een "plotselinge verslechtering in zijn gezondheidstoestand". In het tegenwoordige politieke klimaat is het niet waarschijnlijk dat deze twee Ustasheen ooit nog hun gerechte straf zullen ondergaan. De president van Kroatië, Franjo Tudjman, beroept zich openlijk op het gedachtegoed van zijn voorganger tijdens de Tweede Wereldoorlog, Ante Pavelic. In zijn geschriften en uitspraken geeft Tudjman herhaaldelijk blij van anti-semitisme en probeert hij de wandaden van het Ustasha-regime te bagatelliseren. Vlak voor zijn verkiezing in 1990 verklaarde hij in het openbaar blij te zijn dat zijn echtgenote "geen Servische of een Jodin is".

Nazi's vrijgesproken
Helaas heeft Kroatië zeer onlangs de kans voorbij laten gaan om nog enigszins met het Nazi/Ustasha verleden in het reine te komen. In 1998 werden twee oorlogsmisdadigers door Argentinië aan Kroatië uitgeleverd. Dit was pas mogelijk na jarenlange druk van het 'Simon Wiesenthal Centrum', 'B'nai Brith'

Rénazificatie
Het is niet overdreven te stellen dat in het Kroatië van Tudjman een 'rénazificatie-proces' op gang is gebracht. Symbolen uit de Ustasha-periode beginnen het straatbeeld

Onwaarheden over ex-Joegoslavië

Al kijkend naar de Nederlandse televisie-journaals kwam ik erachter dat er heel wat onwaarheden in de berichtgeving schuilen in verband met de gebeurtenissen eerst in Kroatië, Bosnië en nu dus ook in Kosovo.

In Kroatië wordt met openlijke steun van Washington en de Europese Unie een bewind in het zadel gehouden dat naar de buitenwereld toe met moeite de democratische schijn tracht op te houden maar dat op nationaal niveau geen geheim maakt van zijn sympathie voor het nazistische verleden en voor een deel nazistische maatregelen in de praktijk brengt. In de regio wordt Kroatië gesteund door een door de Westerse machten gecreëerde staat op fundamentalistisch-islamitische principes: het Bosnië van Izetbegovic. In zijn "Islamitische Verklaring" gepubliceerd in 1970 maakte Izetbegovic geen geheim van zijn politiek-religieuze ambities: "Er kan geen sprake zijn van vrede of samenwerking tussen het Islamitische geloof en de andere niet-Islamitische sociale en politieke instituties." Zolang Tudjman van Kroatië en Izetbegovic van Bosnië aan de NAVO (i.e. vooral de Amerikaans/Duitse) belangen tegemoet komen, kunnen zij hun fascistische, c.q. fundamentalistische ideologieën ten uitvoer brengen. De enige dwarsligger in de Balkan die zich niet wenst te conformeren aan het geopolitieke machtsspel van de NAVO, is de FR Joegoslavië en dit is dan ook de hoofdreden voor de oorlog.

Kroatië klaagt Joegoslavië aan voor VN-hof

AP, AFP 3-7-99
ZAGREB

Kroatië heeft Joegoslavië vrijdag aangeklaagd bij het Internationale Gerechtshof in Den Haag. Volgens de regering in Zagreb heeft Joegoslavië gehandeld in strijd met de Genocide-conventie van 1948 tijdens de Servisch-Kroatische oorlog van 1991. Zagreb stelt Joegoslavië bovendien verantwoordelijk voor de massale uittocht van Serviërs uit Kroatië in 1995. Het verlangt een schadevergoeding van 27 miljard dollar.

Kroatië heeft zich in juni 1991 losgemaakt uit de Joegoslavische federatie. Volgens de regering heeft Joegoslavië zich toen schuldig gemaakt aan agressie omdat het opstandige (Servische) groepen in Kroatië bewapende en ondersteunde. Bij 'etnische zuiveringen' in grote delen van Kroatië zijn volgens de aanklacht naar schatting twintigduizend doden gevallen.

Minister: Onverstandig Turkije nu te kapittelen

Van onze redactie politiek
DEN HAAG - Een te scherpe Nederlandse reactie aan het adres van Turkije in de kwestie-Öcalan is op dit moment onverstandig, meent minister Van Aartsen van buitenlandse zaken.

Den Haag moet na het doodvonnis tegen de Koerdenleider allereerst proberen 'de dialoog' met Ankara open te houden. Juist zo'n dialoog, waar ook de andere Europese landen voor moeten kiezen kan ertoe bijdragen dat het doodvonnis uiteindelijk niet tot uitvoer wordt gebracht.

De Tweede Kamer dat hij zijn Turkse collega van buitenlandse zaken Cem in een gesprek heeft duidelijk gemaakt dat Nederland tegen de uitvoering van het dood-

vonnis is, maar niet wil treden in de bekritiseerde rechtsgang tegen Öcalan. Nu het er maar uitziet dat een beslissing over de uitvoering van het vonnis nog lang op zich laat wachten, dient de Europese Unie Turkije niet volledig buiten te sluiten, redeneerde Van Aartsen. „Het helpt niemand om nu vooruit te denderen." Hij ontkende dat de nieuwe EU-voorzitter Finland al klip en klaar heeft gewaarschuwd dat een EU-lidmaatschap voor Ankara nu uitgesloten is.

Argentinië wil dossiers heropenen van Kroatische oorlogsmisdadigers

Argentinië wil de dossiers heropenen van een zestigtal Kroatische oorlogsmisdadigers die na de Tweede Wereldoorlog naar Argentinië zijn gevlucht.
de macht in Kroatië. Op dit moment staat in de Kroatische hoofdstad Zagreb, Dinko Sakic, terecht, die vorig jaar door Argentinië werd uitgeleverd. Sakic was commandant van Jasenovac, het 'Auschwitz van de Balkan', waar tijdens de oorlog tienduizenden mensen omkwamen, voornamelijk joden en Serviërs. (AFP)

Dit is vrijdag van justitiële bronnen in Buenos Aires vernomen. Het nazi-bewind bracht tijdens de Duitse bezetting van Joegoslavië een wreed fascistisch bewind aan

1-7-99

CIA instructed to carry out campaign to remove Milosevic. CIA instructed the Central Intelligence Agency (CIA) to conduct a secret campaign aimed at removing Yugoslav President Slobodan Milosevic from power, the Washington Times said on Wednesday, referring to U.S. administration officials who asked not to be named.

According to the officials, the secret plan is outlined in the president's "conclusion." It says the plan meets U.S. security interests.

Under the plan, the U.S. special services are to carry out secret operations to support anti-Serb rebels and provide money to opposition politicians and groups as well as actively undermining the Yugoslav leader's power. The CIA is also to use "computer burglary" to reveal and freeze the holdings Milosevic allegedly has in foreign banks.

Once again, Serbs are being portrayed as the perpetrator, when
evidently

they are not.

Diary [EXCEPT ONLY]

Simon Dowers Wednesday June 30, 1999 The Guardian

We are troubled by a report in yesterday's Times detailing the military tactics taught to Kosovan Serb children over the past 10 years. "British soldiers clearing a Serb school in Kosovo," writes Stephen Farrell from Pristina, "have stumbled on a host of military training aids". Despite the overwhelming military might and sophistication of VJ forces in the region, suggests Farrell, for 10 years Serbian children have been schooled in such guerrilla tactics as booby-trapping toy buses and melting exploding cigarettes.

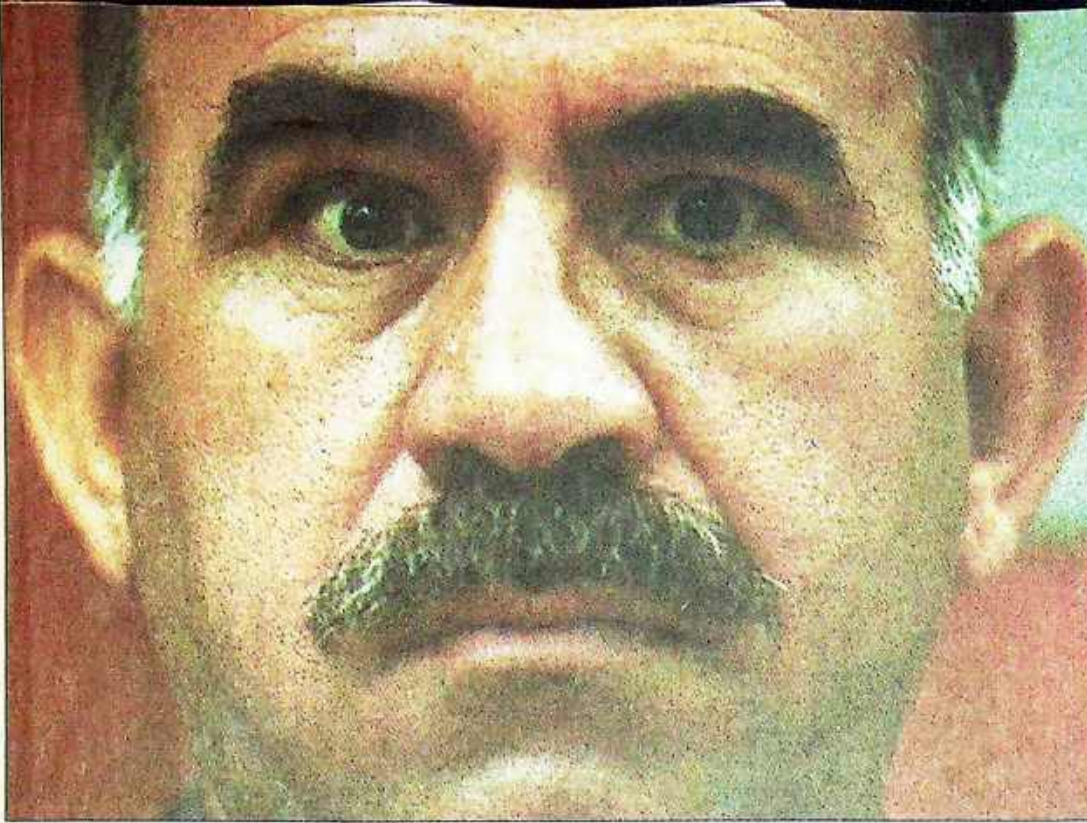
"One pupil's sketching," he continues, "with a Donald Duck cartoon on the book cover, included diagrams on how to find and attack a tank's weak spots". Passing over the question of which tanks Serb children in Kosovo would have targeted, our eye is particularly caught by several pictures relating to this article. They are, says the Times, "illustrations showing Serb teenagers how to booby-trap books and cigarette packets".

What puzzles us, however, is quite what Serb teenagers would have made of the accompanying instructions, printed not in their native Serbo-Croat tongue, but Albanian.

Simon

Öcalan onbewogen

Gelatenheid na doodvonnis wint het bij Koerden van woede

Van onze redactie buitenland
AMSTERDAM - Koerdenleider Abdullah Öcalan hoorde het vonnis haast onbewogen aan: dood door ophanging. De drie rechters van het Turkse hof voor staatsveiligheid waren unaniem in hun oordeel. Öcalan, leider van de Koerdische Arbeiderspartij PKK, heeft zich schuldig gemaakt aan hoogverraad en separatisme. Ze schilderden Öcalan af als een massamoordenaar, verantwoordelijk voor alle 37 000 slachtoffers van de Koerdische strijd. 'Onschuldige baby's, vrouwen en ouderen', benadrukken de rechters in hun vonnis.

Aan het eind van de zitting, die 54 minuten duurt, staat Öcalan op, hij wuift naar zijn advocaten en verlaat de glazen kooi en gaat te-

rug naar zijn cel op het gevangeneiland Imrali. Familieleden van gesneuvelde soldaten die de zitting bijwonen, zetten het volkslied in, ze zwaaien triomfantelijk met de Turkse vlag.

De Turkse rechter breekt de pen waarmee hij het vonnis ondertekent niet doormidden. Het breken van de pen staat in Turkije symbool voor de afkeer van het doodvonnis. Maar vlak daarop verklaart Mehmet Turgut Okyay dat hij persoonlijk tegen de doodstraf is.

Öcalan zegt later tegen zijn advocaten de dood niet te vrezen. Hij gelooft dat zijn „historische zaak uiteindelijk de vrede zal dienen”. In Istanbul steekt een 17-jarig Koerdisch meisje zichzelf in brand.

Het vonnis kwam niet onverwacht en haast onmiddellijk

kwam gisteren ook de stroom van reacties op gang uit alle hoeken van de wereld, vooral uit Europa. Er waren protesten en verzoeken om de doodstraf niet ten uitvoer te brengen, met daarbij het dreigement dat Turkije toetreding tot de Europese Unie op het spel zet als het het dat wel doet.

In Turkije is de afgelopen vijftien jaar niet één doodvonnis voltrokken. Öcalan wacht nog een lange procedure van hoger beroep. In die tijd kan ook de regering de straf nog wijzigen. En tenslotte zullen het parlement en de president het vonnis moeten ondertekenen.

De publieke opinie is voor ophangen. Maar de druk van de internationale gemeenschap is zwaar. Die is niet alleen gekant tegen executies, maar vreest ook voor de reactie van de Koerden in

de diverse landen. Gisteren bleef het nog rustig, in tegenstelling tot februari dit jaar na de ontvoering van de Koerdenleider uit Kenia.

Koerden in Berlijn, Moskou, Amsterdam, Parijs, Londen en tal van andere plaatsen trokken de straat op. Berlijn met zijn grote Koerdische gemeenschap, had veel weg van een vesting, maar confrontaties en geweld bleven uit. In Den Haag vormde zich een stoet, die van Holland Spoor naar het Vredesplein trok, een stille stoet. Ter hoogte van de Turkse ambassade welden de spreekwoorden op: 'Turken, moordenaars'.

De verslagenheid wint het nog van de woede. De Koerdische organisaties hadden tevoren tot kalmte gemaand, maar waarschuwen dat deze terughoudendheid niet blijvend zal zijn.

MEER NIEUWS OP PAGINA 6

TROUW

[...] Natuurlijk moet Öcalan verantwoordelijk gesteld worden voor ernstige misdaden die zijn Koerdische Arbeiderspartij PKK heeft begaan, en mag hij een te-rechte straf niet ontlopen. Maar overheid en parlement in Turkije dienen eveneens te beseffen dat de voedingsbodem voor de Koerdische opstand in Turkije ook ontstaan is doordat Turkije zijn Koerdische minderheid al decennia lang haar fundamentele rechten onthoudt.

In feite ligt er nu voor parlement en overheid in Turkije een tweeledige kans: niet-uitvoeren van het vonnis en afschaffing van de doodstraf kunnen een proces op gang brengen waarin Turken en Koerden uiteindelijk kiezen voor een vreedzame oplossing van hun conflict. Tevens kan dan Turkije weer zicht krijgen op het zo begeerde lidmaatschap van de Europese Unie. Voltrekking van het vonnis zal beide mogelijkheden voor jaren tenietdoen.

Abdullah Öcalan op het moment dat hij het doodvonnis hoort uitspreken. Onder: familieleden van soldaten die sneuvelen in de strijd met de PKK, juichen het vonnis toe.

PKK: Ons rest slechts de strijd

door Moestafa Oukbii
BRUSSEL - De hoogste Europese vertegenwoordiger van de Koerdische Arbeiderspartij (PKK) Ferhan Haran is net terug uit het strijdgebied waar hij overleg heeft gevoerd met het presidium van de partij. Sinds de arrestatie van Öcalan vormen de presidiumleden met hun zevenen de leiding van de PKK. Volgens Haran rest de Koerden niets anders meer dan het opvoeren van de gewapende strijd. Hij sluit 'een totale oorlog' in geheel Turkije niet uit.

Had u dit vonnis verwacht? „Wij koesterden niet de illusie

dat het Turkse regime onze leider zou vrijspreken. Het was een showproces, bedoeld om de haat jegens het Koerdische volk in Turkije te versterken en ons te vernederen.

Maar wij waren bereid deze rechtszaak aan te grijpen. De rechtszaak was voor de PKK niet meer dan een vorm van onderhandelen, met Öcalan als onderhandelaar namens de beweging. Het is nu glashelder dat de dialoog mislukt is.”

Tijdens het proces gedroeg Öcalan zich meer als iemand die voor zijn leven vreesde dan als een echte leider van het Koerdische volk. „Het is goedkoop om onze leider

zo te typeren. Hij is nog steeds een charismatische leider voor heel veel Koerden. Zijn verzoek zijn leven te sparen moet niet als zwakte worden gezien maar als het toonbeeld van staatsmanschap.

Hij heeft als voorzitter van de PKK oprecht geprobeerd oplossingen aan te dragen en op te roepen tot een dialoog. Hij heeft zich tijdens het proces waardig gedragen ondanks het agressieve en chauvinistische optreden van de media en van kringen die winst trachten te behalen uit deze oorlog.”

Het klinkt een beetje naïef. Waarom zou Turkije een dialoog beginnen

als het de grootste vijand, Öcalan, in handen heeft?

„Turkije vergist zich als het denkt dat met dit doodvonnis een einde komt aan de strijd die de PKK voert. Het dacht dat de beweging uiteen zou spatten. Het regime heeft na de aanhouding van Öcalan geprobeerd ons te demoraliseren.

Ik kom net uit Koerdistan en ik kan u verzekeren, de moraal onder de strijders is nog nooit zo hoog geweest. Er melden zich dagelijks nieuwe rekruten aan. Militair gezien zijn we in staat deze gewapende strijd nog twintig jaar vol te houden als het moet.”

VERVOLG OP PAGINA 6

FOTO'S REUTERS

26.6.99

VERDREVEN UIT TURKS KOERDISTAN TEKST EN FOTO'S AD VAN DENDEREN

Er bestaan geen Koerden

Honderden Koerden bivakkeren op de landbouwgronden rond Mersin en Adana voor de duur van de oogst. Deze familie is als enige in het bezit van zwart-wit televisie

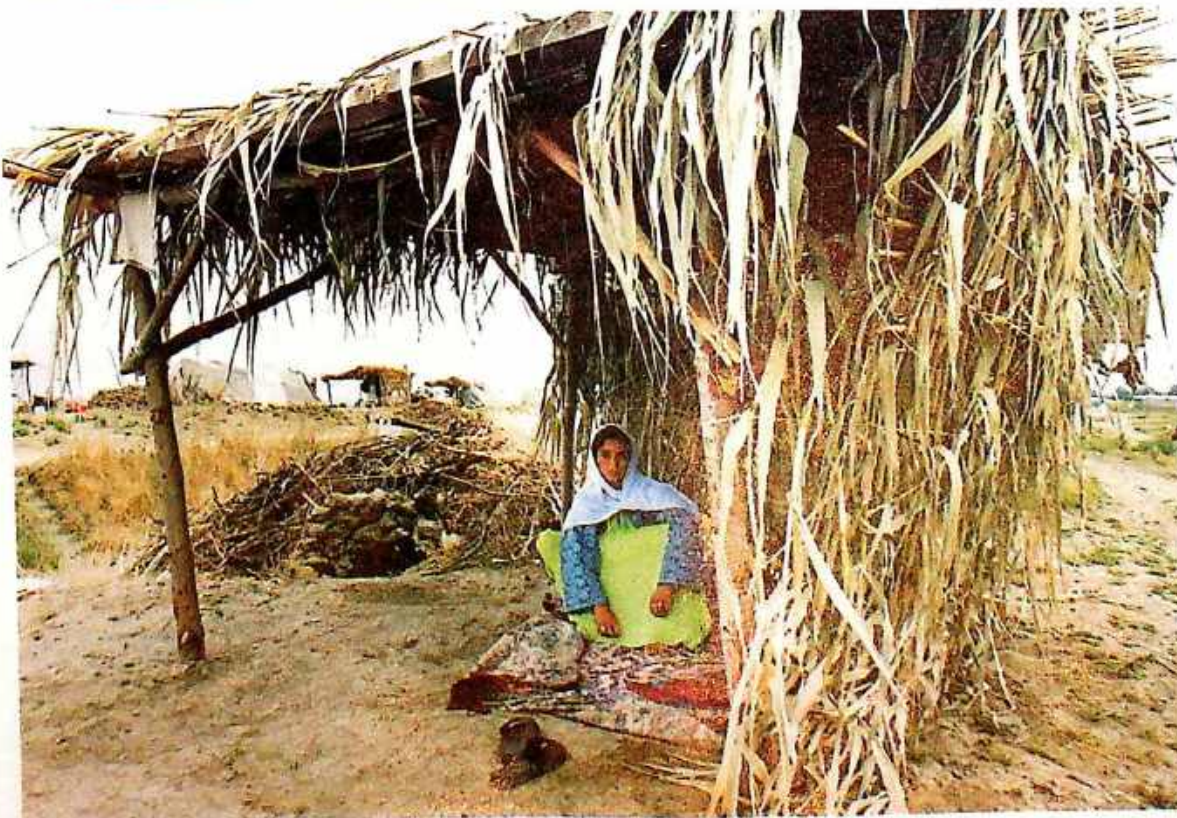

De dagloners van Almet lunchen, vanwege de hitte, onder een landbouwvoertuig

Koerdische vrouwen bewerken de grond van een watermeloenplantage

De Koerdische wijk aan de rand van Tarsus, een Turks stadje aan de snelweg tussen Adana en Mersin

Koerdische vrouwen plukken bonen onder het wakend oog van een Turkse opzichter

Een braakliggend terrein buiten Mersin. Een man van het nomadenvolk Alkan Asireti heeft medicijnen gekocht

Een zieke Koerdische vrouw, in de buurt van Adana

In Turkije is 'het proces van de eeuw' aan de gang: de Turkse staat tegen Abdullah Öcalan, de leider van de PKK. Het proces wordt iedere dag live uitgezonden op vier Turkse televisiezenders. Maar in de Koerdische theehuizen in de Turkse stad Mersin kijken ze niet. We zijn al genoeg vernederd, zeggen ze.

In en om Mersin wonen een half miljoen Koerden die afkomstig zijn uit Turks Koerdistan. De Turken hebben duizenden dorpen in dat gebied etnisch gezuiverd. De inwoners kwamen óf om bij de gevechten tussen het Turkse leger en de PKK – de laatste vijftien jaar vielen er 35.000 doden – of ze kwamen terecht in Turkse gebieden, waar ze maar moeten zien hoe ze zich in leven houden.

'Een paard kan er niet komen.' Dat is de betekenis van Atmirmez, de naam van een Koerdisch dorp aan een snelweg in de buurt van Mersin. In bouwvallige huizen wonen vijftienhonderd mensen. Stromend water is er niet. Een school is zo ver weg, dat de ouders het vervoer niet kunnen betalen, dus krijgen de kinderen geen onderwijs. Een man vertelt trots dat hij veertien kinderen heeft: 'Een bijdrage aan het Koerdische volk. Er worden er toch altijd een paar gedood of gevangen genomen, dus veel houd je niet over.' De meeste inwoners van Atmirmez zijn begin jaren negentig door het

Turkse leger uit hun boerendorpen verjaagd. Hun land werd geconfisqueerd, nu werken ze als dagloner op de Turkse landbouwbedrijven in de omgeving.

Op een terrein in de buurt, tussen de katoenvelden, hebben andere dagloners hutten en tenten neergezet. Ze verblijven hier tijdens de seizoensoogst, daarna pakken ze hun behuizing bij elkaar en vertrekken naar een ander gebied. Als de duisternis valt stoken ze vuurtjes. Voor hun hutten drinken de mensen thee. Ze vertellen elkaar nostalgische verhalen over het leven in Koerdistan. Turkse Ahmet, de ploegbaas, scheurt voorbij in zijn Peugeot. Zijn vader is eigenaar van 40.000 hectare land, dat zij bewerken, Ahmet is de man die de arbeiders voor een dag selecteert. Als Ahmet uit het zicht is verdwenen roept iedereen sissend: 'Fascist, fascist.'

Ingeklemd tussen een spoorlijn en een viaduct in aanbouw, aan de rand van Mersin, ligt een braakliggend terrein. De Alkan Asireti, een nomadenvolk uit Turks Koerdistan, is daar neergestreken. De mannen hebben met hun gezin hun dorpen in de omgeving van Bitlis en Sirt verlaten toen zij van de Turkse militairen dorpswacht moesten worden in dienst van het leger. Iemand die dat weigerde werd als PKK-activist beschouwd en vogelvrij verklaard. Twintig mannen gingen in op de eis

van de Turken. De anderen zijn met hun familie – in totaal dertigduizend mensen – en hun vee vertrokken. Dertig families zijn op dit terrein terecht gekomen, omdat ze verwanten hebben in Mersin. Honderden schapen moeten dagelijks gevoerd worden op dit kale, droge gebied. De kinderen struinen na sluitingstijd met een bakfiets de lokale groentemarkten af. De ene dag krijgen de schapen grapefruits of pepers te eten, de andere keer zijn het aubergines of sinaasappelen. Onder het kamp loopt een waterkanaal. De kinderen lichten een putdeksel en laten zich met een emmer naar beneden zakken. Op het terrein staat een groot casco van twee verdiepingen dat ooit een kantoor of huis had moeten worden. Mehmet is daar met zijn hele familie en zestig schapen ingetrokken. Maar de autoriteiten hebben de nomaden laten weten dat ze binnen een maand moeten vertrekken. Als ze vragen: waarheen dan, krijgen ze te horen: ga maar naar Hadep. Een wreid advies: Hadep is de zwaar gecontroleerde Koerdische partij. Honderden aanhangers zijn opgepakt, vooral voor de verkiezingen.

Op het schoolplein van een lagere school in Mersin staan achthonderd Koerdische kinderen in blauwe schooluniformen voor het barnstenen borstbeeld van Atatürk. Onder leiding van een Turkse hoofdonderwij-

De Koerdische wijk Cay Mahlasi van de Turkse stad Mersin

Mehmet, van het nomadenvolk Alkan Asireti, heeft met zijn familie het casco van een gebouw aan de rand van Mersin betrokken. Achter het rieten scherm links de verblijfplaats van zijn zestig schapen

zer zingen ze uit volle borst: 'Ik ben zo blij om Turks te zijn.'

In de theepauze komt de Turkse leraar uit groep twee de docentenkamer binnen. Hij is woedend. Een van zijn leerlingen, de zevenjarige Koerdische Halil, weigerde om strafregels te schrijven, vijftig keer: 'Ik hou van mijn vaderland Turkije.' 'Turkije is mijn vaderland niet,' had Halil gezegd.

Ik ben op bezoek bij Musa, mijn tolk, om naar zijn verhaal te luisteren. Zijn vrouw staat hoogzwanger in de keuken. Tien jaar geleden is zijn familie naar Mersin gekomen, omdat zijn vader ruzie had gekregen met het dorpsheer. Die man heerste, met steun van de Turkse regering, in het Koerdisch gebied alsof de dorpingen, ook getrouwde vrouwen, zijn lijfeigenen waren. Nadat Musa's oom in opdracht van het dorpsheer was vermoord, besloot de familie te vertrekken. We zitten in de grote woonkamer, geen televisie, geen boeken, wel een laptop. Door de open ramen komt een verfrissend briesje de kamer in, de gordijnen wapperen in de wind. Als het woord Koerd valt staat Musa op en sluit de ramen. Over twee dagen vertrekt hij naar het buitenland, waar hij een baan heeft gekregen in een internationaal hotel. Hij is bang voor zijn Turkse burens en wil vermijden dat zijn toekomstige baan op het spel komt te staan.

Remsi woont vlakbij Musa. Hij had de doodstraf gekregen omdat hij zich politiek inzette voor de PKK, waarna zijn vrouw hem verliet. Hun twee kinderen liet ze bij hem achter. De PKK bezorgde Remsi een nieuwe vrouw, die voor de opvoeding van de kinderen zorgde. De doodstraf werd omgezet in zeven jaar cel. Nu woont hij met zijn nieuwe vrouw en de kinderen in een buitenwijk van Mersin. Hij is uitgenodigd om te spreken op de humanitaire conferentie in Helsinki eind juni, maar wacht al enige maanden tevergeefs op een uitreisvisum. Sinds hij met een paar andere Koerden een hulporganisatie voor gedeporteerde Koerden heeft opgezet, wordt hij, als een vorm van pestering, af en toe opgepakt en twee à drie dagen later vrijgelaten. Een Finse hulporganisatie heeft Remsi's groep financiële steun toegezegd, voor noodhulp, onderwijs voor de kinderen en beroepsopleiding voor volwassenen. Maar daar is nog steeds niets van gekomen: de Turkse regering ligt dwars.

Bij de laatste verkiezingen behaalde de MHP, de rechtse partij van de Grijze Wolven, een grote overwinning. Dat belooft niet veel goeds voor de benarde positie van de Koerden. Volgens de Grijze Wolven bestaan de Koerden niet. Dus is er ook geen Koerdisch probleem dat moet worden opgelost.

Öcalan in de (Griekse) doofpot?

12-6-99

Door Anna Ioannatou

maar ook van wat de Onderzoekscommissie zelf besloten had. Uiteindelijk werden op de voorlaatste vergadering de notulen uitgedeeld van alle voorafgaande discussies.

Op deze manier was het niet mogelijk diepgaand onderzoek te verrichten. Deze tactiek werd vooral duidelijk tegen het

weigerde maatregelen tegen hem te treffen, ondanks de plicht.

- Een van de belangrijkste getuigen, de Cypriotische zakenman (zo wordt hij beschreven) George Aristidou, werd uitgesloten van de lijst van getuigen, evenals de drie Koerdische medewerkers van Öcalan, die ooggetuigen waren van al wat zich

"Weet je hoe de Amerikanen Milosevic te pakken kunnen krijgen? Stuur hem naar de Griekse ambassade in Nairobi." Dit was een van de wrange grappes in een satirisch tv-programma in Griekenland, dat een uiterst pijnlijke zaak weer in herinnering bracht: de uitlevering van Öcalan aan Turkije via de Griekse ambassade in Nairobi. Wel een opmerking die de uiterst kritische zin-kritisch t.a.v. de Griekse regering-tot uitdrukking brengt van de makers van het politieke satireprogramma en ze staan daarin niet geïsoleerd. De uitlevering van Öcalan aan de Turkse geheime dienst via de Griekse ambassade heeft een golf van verslagenheid en schaamtegevoelens teweeggebracht onder grote delen van de Griekse bevolking.

De rol van de Griekse regering werd door velen als een Judasrol gezien met de Europese Unie als Pontius Pilatus tegen de achtergrond van een alles overheersende Pax Americana.

Op 16 mei jl. publiceerde de krant Rizospastis de conclusies van een onderzoek naar de zaak Öcalan. In de tekst wordt met gegevens en feiten aangetoond hoe groot de verantwoordelijkheid van de Griekse regering is bij de uitlevering van de leider van de PKK, maar ook hoe groot de verantwoordelijkheid is van de (regerings)meerderheid in de Onderzoekscommissie, die systematisch - en niet zelden provocerend - heeft geprobeerd de zaak in de doofpot te stoppen.

Van meet af aan werden de bedoelingen duidelijk van de regeringsmeerderheid, toen die een voorstel van de Communistische Partij (KKE) en anderen in de Onderzoekscommissie tot het kiezen van een uit alle partijen bestaand presidium afwees en overging tot het kiezen van een presidium, dat alleen uit vertegenwoordigers van de regeringspartij bestond.

De voorzitter van de Onderzoekscommissie intervenieerde tijdens het verhoor van getuigen en weigerde aan de rapporteurs van de andere partijen de notulen van voorafgaande vergaderingen ter beschikking te stellen. Dit was een overtreding van het Reglement van het Parlement,

had afgespeeld in Kenya tot aan Öcalans uitlevering.

De Onderzoekscommissie heeft een verzoek van de KKE afgewezen om bij de Griekse Inlichtingendienst en het ministerie van Buitenlandse Zaken alle documenten op te vragen die betrekking hebben op de zaak.

Deze handelingen van de meerderheid van de Onderzoekscommissie leidden er uiteindelijk toe, dat de communisten zich teruggetrokken hebben en een eigen rapport met conclusies hebben opgesteld. Uit de gegevens die naar voren kwamen uit de verhoren van de getuigen bleek overigens, dat de vermoedens van de KKE bevestigd werden wat betreft de rol van de Griekse regering: haar beleid en de concrete stappen die ondernomen werden, hebben geleid tot Öcalans uitlevering.

De Griekse regering beschouwde de zaak als afgedaan, nadat de drie betrokken ministers ontslag hadden genomen. In het rapport wordt een gedetailleerde beschrijving gegeven van Öcalans omzwervingen sinds oktober '98 plus een beoordeling van de feiten, waarbij heel wat vraagtekens geplaatst kunnen worden, zoals: hoe was het mogelijk dat Öcalan Griekenland binnenkwam op 29 januari 1999, ondanks de veronderstelde drastische veiligheidsmaatregelen, die de Griekse Inlichtingendienst genomen had om hem buiten de deur te houden? Waarom werd Kenya gekozen als tussenstation naar Zuid-Afrika, wat uiteindelijk Öcalans bestemming zou moeten worden, zonder dat dit de keus was van Öcalan zelf, zoals bleek uit de verhoren van de getuigen? De Griekse ambassadeur in Kenya had herhaaldelijk in rapporten erop gewezen, dat er in Nairobi een overvloed aan Amerikaanse geheime diensten aanwezig was na de bomaanslag op de Amerikaanse ambassade aldaar. Hoe zou Öcalan Kenya kunnen verlaten, zelfs als hem asiel werd verleend door een andere staat, aangezien er geen enkele afspraak was met de regering van dat land en Öcalan dat land was binnengeloodst met een vals paspoort?

Dit is nog maar een geringe keuze uit de vele vragen, die opgeworpen worden in het rapport op grond van de gegevens en de getuigenissen. Het rapport concludeert uiteindelijk dat de politieke keuzes van de Griekse regering tot Öcalans uitlevering hebben geleid en dat dit echt niet alleen de schuld was van de drie ministers, die de zaak behandelden, maar vooral van de eerste minister zelf. Deze politieke keuzes - zo besluit het rapport - zijn een logisch voortvloeisel van de ondergeschiktheid aan en het naleven van de eisen van de VS, NAVO en EU. Het is een beleid dat nationale bevrijdingsbewegingen als terroristisch bestempelt en dat het algemene kader vormt voor de manier, waarop de zaak Öcalan is gehanteerd. Het is dus een beleid dat een bedreiging vormt voor fundamentele rechten en vrijheden.

'Als pacifist kan ik niet alleen maar sorry zeggen'

Kirchentag

Co Welgraven

19-6-99

De Duitse minister van defensie Rudolf Scharping was zichtbaar geraakt toen hij deze week op de Kirchentag in Stuttgart vanuit de CDU-oppositie openlijk bijval kreeg voor zijn optreden in de Kosovo-crisis.

In de grote Messehalle op de Killesberg in de stad, waar duizenden gelovigen discussieerden over oorlog en vrede, liep het christen-democratische Bondsdaglid Friedbert Pfleger naar de interruptie-microfoon. „Ik wilde de heer Scharping hartelijk bedanken voor wat hij gepresteerd heeft. Dat heeft hij voor ons allemaal gedaan.”

Nu heeft de CDU/CSU-oppositie de roodgroene regering steeds volop gesteund in het Kosovo-conflict. In zoverre was er in de woorden van Pfleger niets nieuws onder de zon. Maar dat hij ze op deze plaats zo duidelijk uitsprak, maakte indruk. De meeste aanwezigen in de hal gaven met applaus aan dat zij het met het Bondsdaglid eens waren.

Maar er was ook gefloel en gefluit. Op een spandoek was te lezen: 'Bommen-slawie verwoest - duizenden gedood'. Het onderwerp verdeelt de protestant-

se Kirchentag die als een van de thema's heeft meegekregen: 'Het overwinnen van geweld'. Het onderwerp oorlog en vrede, dat de laatste jaren in de kerken wat naar de achtergrond was verdwenen, was al geruime tijd geleden gekozen, maar het kwam nu, gezien de ontwikkelingen op de Balkan, wel heel goed uit.

Mag je geweld gebruiken om groter onheil te voorkomen? Ja, aldus minister Scharping die de afgelopen maanden het Navo-optreden met verve heeft verdedigd. Tijdens de bombardementen kwam hij bijna elke dag met nieuwe onthullingen over gruwelijkheden waaraan het Joegoslavijsche leger en para-militairen zich schuldig zouden maken. Nu Kosovo open is gegaan voor journalisten, blijkt dat Scharping daar in gelijk heeft gehad.

Maar is het Westen met de lichteantval op Joegoslavië niet selectief tewerk gegaan, zo werd tijdens de discussie op de Kirchentag gevraagd. Waarom geen mensenrechten ook geschonden. En waarom geen daadwerkelijke hulp voor de Koerden? Die worden toch ook vervolgd. Scharping was rondtut in zijn antwoord: „Onze middelen zijn beperkt. Dat moeten we toegeven.” Op de Kirchentag is gebleken dat de

kerken zich overrompeld hebben gevoeld door de Navo-acties. Gezien de verdeeldheid was het ook nauwelijks mogelijk tijdig met een stellingname te komen.

Duidelijk is ook dat kerkelijke uitspraken over oorlog en vrede principiële zeer juist kunnen zijn, maar als puntje bij paaltje komt zijn ze, zoals nu in het Kosovo-conflict, niet altijd van even grote waarde.

Eveneens is merkbaar dat de kerkelijke vredesweging in Duitsland, die in de jaren tachtig heftig geprotesteerd heeft tegen de stationering van kernwapens, net als die in Nederland een ontwikkeling heeft doorgemaakt.

Een lid van Pax Christi zei op de Kirchentag: „Als pacifist ben ik tegen geweld. Maar als iemand op de Balkan naar me toe komt en me om hulp vraagt, dan kan ik toch moeilijk zeggen: sorry, ik ben principieel tegen oorlog en geweld, dus zoek het zelf maar uit.”

Rudolf Scharping is niet de enige Duitse politicus die op de Kirchentag verschenen is. Wie wat voorstelt in Duitsland, is dezer dagen in Stuttgart geweest, of is er nog. Bondsdagvoorzitter Wolfgang Thierse is gesignaleerd, zelfs Gregor Gysi, politiek leider van de PDS, de post-communisten. En ook Jo-

hannes Rau, de SPD'er die over twee weken Roman Herzog als president van Duitsland opvolgt. Rau was donderdag bij de feestelijke herdenking van de vijftigste verjaardag van de Kirchentag. De tweefarlijke bijeenkomst is net zo oud als de Bondstreubiak.

Motto van de Kirchentag is dit jaar: „Gij zijt het zout der aarde.” Voor de gelegenheid is in het centrum van Stuttgart een vijf meter hoge berg van vijfduizend ton zout gestort. Deze actie is hoogst omstreden. Op de plek stonden honderden gezonde en bloeiende rozenstruiken die voor het zout moesten wijken. En de milieubeweging vreesde het ergste als het dezer dagen gaat regenen.

Er zijn nog meer thema's dan het overwinnen van het geweld' op de Kirchentag die uit meer dan 2300 programma-onderdelen bestaat en die morgen wordt afgesloten. De ruim honderdduizend deelnemers praten over thema's als globalisering, de toekomst van de welvaartsstaat, sociale gerechtigheid en het wegwerken van verschillen tussen Oost en West in Duitsland.

Voor het eerst is dit keer iemand uit de vroegere DDR voorzitter van de Kirchentag: Barbara Rinke, burgemeester

van Nordhausen, gelegen in de deelstaat Thüringen.

De Kirchentag startte woensdagsavond met een heftige discussie over de jodenzending. Vertegenwoordigers van joodse organisaties verzetten zich tegen deelname van 'Evangeliums-dienst für Israel' die tot het christendom bekeerde joden ondersteunt bij het bekeken van andere joden. Er werd een programma-onderdeel ingelast: 'Nee tegen jodenzending'. Daar zou voorzitter Manfred Kock van de Evangelische Kerk in Duitsland over spreken. Op het laatste moment trok hij zich terug uit vrees 'in de verkeerde hoek terecht te komen'.

De Lutherse bisschop Eberhard Renz van Würtemberg zei dat zeker Duitsers zich wel driemaal moeten bedenken voordat ze overgaan tot jodenzending. Hoe gevoelig het onderwerp ligt, maakte voorzitter Barbara Rinke van de Kirchentag duidelijk. In haar stad Nordhausen stond in de oorlog een concentratiekamp waar ook joden zijn omgebracht. Vandaag de dag woont er geen jood meer in Nordhausen. Op de plaats waar vroeger een synagoge stond, is een gedenksteen opgericht: „Vlak daarnaast staat de kerk waar zich de Duitse christenen verzamelden.” Die is er nog wel.

'Veroordeling Öcalan is politieke beslissing'

94 Advocate Britta Böhler over proces tegen Koerdenleider

Vandaag begon in Turkije het 'proces van de eeuw' tegen PKK-leider Öcalan. Zijn Nederlands/Duitse advocate, Britta Böhler, moet het proces vanuit Amsterdam volgen.

Door onze redacteur

STEVEN DERIX

AMSTERDAM, 31 MEI. PKK-leider Abdullah Öcalan wordt in zijn proces bijgestaan door een team tien Turkse advocaten. De Nederlands/Duitse advocate Britta Böhler, die de belangen van de Koerdenleider behartigt, blijft in Amsterdam. „Ik mag Turkije niet eens in, omdat ik volgens de Turkse regering een PKK-activiste ben.”

Hoe lang kan het proces gaan duren?

„Dat hangt helemaal af van wat er vandaag gebeurt. De Turkse officier van justitie gaat waarschijnlijk een week lang zijn bewijs aanbieden. Daarna krijgt de verdediging een week de kans om de verdediging te voeren. De Turkse

advocaten verwachten als de zaak morgen doorgaat, eind juni een vonnis. Maar alles hangt af van wat het Hof voor Staatsveiligheid toestaat.”

Hoe luidt de precieze aanklacht?

„De aanklacht tegen Öcalan luidt hoogverraad. Volgens de Turkse aanklagers is hij als leider van een terroristische beweging verantwoordelijk voor de 30.000 slachtoffers die zijn gevallen in de gewapende strijd tussen het Turkse leger en de PKK. Daarbij wordt geen enkel verschil gemaakt tussen doodgeschoten Turkse militairen en omgekomen Koerden, omdat de Turkse regering niet wil erkennen dat er sprake is van een conflict. In het dossier wordt Öcalan ook verantwoordelijk gehouden voor de dood van PKK-mensen die in Turkse gevangenis zijn doodgeslagen.”

Wat is de strategie van de verdediging?

„De advocaten zullen vooral een politieke verdediging voeren. Daarbij leggen ze de nadruk op het zelfbeschik-

kingsrecht van het Koerdische volk. Volgens de verdediging is Öcalan de militaire leider van een volk in oorlog. Volgens de advocaten is daarom niet het Turkse recht, maar het internationale oorlogsrecht van toepassing.”

Tot voor kort was u de advocaat van Öcalan. In hoeverre bent u nu nog steeds bij de zaak betrokken? Voert u de regie?

„In principe hebben de Turkse advocaten het voor het zeggen. Ik doe vanuit Nederland vooral ondersteunend, coördinerend werk, maar ik heb zeker niet de regie in handen. Waar ik wél geheel verantwoordelijk voor ben is de procedure die we tegelijk met het proces in Turkije voor het Europese Hof van de Rechten van de mens voeren. Dat heeft al bepaald dat de Turkse Hoven voor Staatsveiligheid niet onafhankelijk zijn. De oorspronkelijke klacht is een overtreding van artikel 6., het recht op een eerlijk proces, maar die klacht hebben we aangevuld met een groot aantal andere punten. Volgens ons was de kidnapping

van Öcalan in Nairobi in februari onrechtmatig. Zijn recht op gezondheid en leven is aangetast, omdat hij onder de drugs is gezet en in gevangenschap in volledige isolatie moet doorbrengen. Verder is hem het recht op het voeren van een verdediging geschaad. De advocaten daar kunnen nauwelijks hun werk doen. Eind maart mochten ze hem voor het eerst bezoeken. Bij die bezoeken kan er niet vertrouwelijk met hem gesproken worden, omdat de gesprekken worden opgenomen of gefilmd. En zo kan ik nog wel even doorgaan.”

In hoeverre heeft zo'n procedure in Straatsburg zin?

„Turkije maakt deel uit van de Raad van Europa. Het Europese recht is dus ook op Turkije van toepassing. Als landen dat recht niet naleven, kan het Hof een klacht indienen bij het comité van ministers van de Raad. Die kunnen vervolgens door middel van het aannemen van een resolutie besluiten maatregelen tegen Turkije te nemen.”

In de Turkse pers wordt u afgeschilderd als een PKK-advocate. Vorige week was er in Amsterdam de oprichting van het Koerdisch Nationaal Congres, wat vooral een PKK-aangelegenheid is. U was daar ook aanwezig.

„Ik was uitgenodigd voor de oprichtingsbijeenkomst als de advocaat van Öcalan. Verder heb ik niets met het congres te maken.”

Maar u heeft toch sympathie voor de PKK?

„Ik sta achter het Koerdische volk, dat tegen de onderdrukking vecht. Maar dat wil nog niet zeggen dat ik daarmee een PKK-activiste ben. Mijn kantoor verdedigt ook Koerden van andere partijen, zoals bijvoorbeeld de Iraakse PUK.”

De verwachting is dat Öcalan ter dood wordt veroordeeld. Kan de verdediging in hoger beroep?

„We kunnen alleen in cassatie. Daarna moet het parlement het doodvonnis bekrachtigen. De president moet het executiebevel tekenen. Of Öcalan ter dood wordt veroordeeld of niet is uiteindelijk een politieke beslissing.”

Britta Böhler (Foto NRC Handelsblad, Leo van Velzen)

'Ja, ik ben jaloers op Kosovo'

10-6-94

Koerden

Eildert Mulder

Ja", zegt hij volmondig. „Ik ben jaloers op Kosovo. Al die miljarden die de Navo aan dat probleem heeft besteed. En dan te bedenken dat de Irakezen met ons, de Koerden, al 37 jaar hetzelfde doen als de Serviërs met de Albanezen. Ik hoop dat de belangen van de Navo en die van ons ook nog eens zozeer parallel lopen dat ze voor ons net zoveel zullen doen als voor Kosovo”.

De uit het noorden van Irak afkomstige Koerdische politicus Mohammad Hadj Mahmood, leider van de socialistische partij van Koerdistan en onlangs op bezoek in Nederland, is ondanks zijn najaar blij met de overwinning van de Navo

op de Joegoslavische president Milosevic. „Want een overwinning van Milosevic zou ook een triomf hebben betekend voor Saddam Hoessein”, legt hij uit. De dictator in Bagdad had uit een afgang van de Navo in Kosovo moed kunnen putten, met alle gevaren van dien voor de Koerden. In tegenstelling tot de Serviërs in Kosovo konden de Irakezen in de jaren '70 en '80 ongehinderd hun gang gaan in Koerdistan. Het Westen had maar één zorg: voorkomen dat Irak de oorlog met Iran zou verliezen. Bij dat alles overheersende strategische belang viel de nood van de Koerden in het niet. Zelfs het chemische bombardement op het Koerdische stadje Halabdjia, in 1988 in het grensgebied met Irak, veranderde daaraan weinig. In Halabdjia kwamen vijfduizend mensen om, de beelden gingen de wereld over. Bij de genocide tegen de Koerden, die Saddam Hoessein voorzag

van de aan de Koran ontleende naam Anfaal, kwamen in de jaren '80 minstens honderdduizend mensen om het leven.

Halabdjia was het voorlopige dieptepunt in de geschiedenis van de Iraakse Koerden. Toch genieten de Iraakse Koerden sinds 1991 zelfbestuur, net als in Kosovo dankzij de westerse geallieerden. Die kwamen reddend tussenbeide toen Irak opnieuw Koerden wilde vermoorden, na de oorlog om Koeweit.

Maar de angst dat Irak Anfaal nog eens van een slothoofdstuk wil voorzien blijft. Alle andere rampspoed valt in het niet bij de grootste angst, de veiligheid. Hadj Mahmood: „Er gaat geen dag voorbij zonder Iraakse tankbewegingen. En stel je voor wat er gebeurt als Saddam de overeenkomst 'voedsel voor olie' met de VN niet verlengt. Dan krijgen we hongersnoden, zoals in Soedan en Somalië.”

Hij is dolblij met het verdrag van

Washington van vorig jaar, dat een einde maakte aan de oorlog tussen de twee grootste Koerdische partijen, de KDP van Barzani en de PUK van Talabani. Maar hij geeft meteen de machteloosheid van de Koerden aan, en de onzekerheid waarin ze leven: „We mogen van Amerika geen zaken doen met Saddam, maar evenmin oorlog voeren.”

In afhankelijkheid afwachten wat de toekomst zal brengen, dobberend op de grillige golven van de politieke conjunctuur, meer is niet mogelijk. „En over een staat moeten we met geen woord reppen, want dan maken ze ons af”, zegt Hadj Mahmood. Hij had liever gehad dat het verdrag van Washington eruit had gezien als het verdrag van Rambouillet aangaande Kosovo, en dat Europa erbij betrokken was geweest: „Wij hebben een sterke derde partij nodig, die een verdrag tussen ons en Bagdad moet waarborgen.

Amerika alleen is niet genoeg, we kunnen niet zonder Europa.”

Maar voorlopig is er die totale afhankelijkheid van de Verenigde Staten. Een andere actuele kwestie, de ontvoering en berechting van Öcalan, de leider van de Turkse Koerden, heeft dat benadrukt.

Öcalan was in Iraaks Koerdistan omstreken. Doordat hij zijn guerrillastrijders ook vanuit Irak liet opereren lokte hij strafexpedities uit van het Turkse leger in Iraaks Koerdistan. Iraakse Koerden hebben zelfs samen met het Turkse leger gevochten tegen Öcalan. Maar toch leidde zijn ontvoering naar Turkije in Iraaks Koerdistan tot grote demonstraties.

Hadj Mahmood: „De Turken hebben Öcalan niet ontvoerd uit Kenia, zoiets kunnen ze niet. De Amerikanen hebben het gedaan. Het was een steekpenning voor Turkije. Turkije is voor Amerika belangrijk, het heeft de functie van Iran in

de tijd van de sjah overgenomen.”

„Van Amerika mocht geen Europees land Öcalan herbergen. Maar hoe slecht Öcalan misschien ook was, was er voor hem geen enkele plaats te vinden in heel Europa? Zelfs in de Arabische wereld leeft dat gevoel. Palestijnen, die in de periode van Anfaal geen mond voor ons open hebben gedaan, betoogden nu wel voor Öcalan. Een Egyptische actrice heeft een gedicht over hem geschreven.”

„Het vertrouwen is weg. Iraakse Koerden waren zo geschokt dat ze mij vroegen: kunnen wij nog wel veilig naar Europa? Ze waren bang dat ook henzelf zoiets zou kunnen overkomen, dat Europa hen zou uitleveren aan Irak. Maar het was vooral de emotie. Mensen van zeventig, met weinig verstand van politiek, begonnen te huilen, over die ene Koerd, die in twee continenten, Europa en Afrika, niet welkom was.”

Afrika vraagt: waarom Kosovo wél?

Etniciteit

Ilona Eveleens

Zamelen jullie ook geld in voor de vluchtelingen uit Kosovo, vragen westerse bezoekers van Nairobi de laatste tijd regelmatig aan hun Afrikaanse gastheren. Houdt die oorlog jullie ook zo bezig? De opmerkingen wekken verbazing en verbijstering. De internationale gemeenschap is blijkbaar vergeten dat Afrika genoeg eigen problemen heeft.

De weinigen op dit continent met een televisie kijken weliswaar met ontzag naar de hightech-voorzieningen van de NAVO-troepen, maar slapen er niet slechter door. Kosovo wordt door de Afrikanen stelselmatig vergeleken met Rwanda. „Etniciteit speelt in beide conflicten een grote rol”, zegt de Keniaanse politicoloog Gideon Mutiso. „Wij vragen ons af waarom de internationale gemeenschap wel in de Balkan interveert, maar niets deed tegen de genocide in Rwanda.” In 1994 werden binnen honderd dagen ruim 800.000 Tutsi's en gematigde Hutu's letterlijk afgeslacht. De rest van de wereld keek toe. De Rwandese vice-president Paul Kagame zei daarom kort na het begin van de bom-

bardementen in de Balkan: „Misschien zijn sommige mensen belangrijker dan anderen.” Gideon Mutiso laat het woordje 'misschien' achterwege. „Natuurlijk speelt de rassenkwestie een rol. Afrikanen zijn in de ogen van de internationale gemeenschap anders. Afrikanen maken zich minder druk over een mensenleven. Afrikanen houden er vreemde gewoonten en culturen op na. Afrika is gecompliceerd en te ver van het westerse bed.”

Conflicten op het Afrikaanse continent zijn niet op de vingers van een hand te tellen. Zo staan bijvoorbeeld Eritrea en Ethiopië elkaar naar het leven in een grensoorlog over een stuk stoffig grensgebied. Het conflict heeft veel meer levensgeëist dan de oorlog in Kosovo. Ethiopië verwijt het westen met twee maten te meten. „De steun die Afrika ontvangt, beperkt zich tot holle frasen, krokodillentrappen en geweeeklaag over de Afrikaanse omstandigheden”, aldus de Ethiopische president Meles Zenawi eerder deze maand.

Oorlogen zoals in Angola, Sierra Leone, Soedan en de Democratische Republiek Congo hebben een massale stroom aan vluchtelingen opgeleverd. Afrika telt in totaal tien miljoen vluchtelingen. Een deel van hen leeft al decennialang in opvangkampen. Die tien miljoen Afrikanen zijn onzichtbaar in vergelijking met Kosova-

ren. „Voor de westerse wereld is Afrika vooral bush. Ondoordringbaar en ondoordringelijk. Die bush verbergt waarschijnlijk nog meer slachtoffers en vluchtelingen dan de officiële cijfers aangeven. De media zijn medeschuldig aan het meten met twee maten. Getallen spelen geen rol. Huidskleur wel. Iemand uit Kosovo is herkenbaarder voor de lezer, kijker of luisteraar, dan een Afrikaan”, meent professor Mutiso.

Het uitblijven van een westerse interventie in Afrikaanse conflicten wijt hij aan het mislukte internationale avontuur in Somalië. In 1993 trok een troepenmacht van de Verenigde Naties dit land binnen om een einde te maken aan de bloedige anarchie. De actie verliep minder voorspoedig, waarop Amerikaanse troepen met geavanceerd materieel zich in de strijd mengden. „Amerikanen accepteren geen bevelen van anderen. Binnen de kortste keren namen ze in Somalië de leiding over van de VN-troepenmacht. En toen gebeurde het ongelooflijke. De Amerikanen moesten zich gedwongen terugtrekken nadat de lichamen van hun gedode soldaten door de straten van de hoofdstad werden gesleurd. Ze werden verslagen door een bedoeienenvolk, door mannen in lange jurken.”

Die nederlaag proberen de VS volgens

Mutiso nu goed te maken door in Kosovo te laten zien dat ze nog steeds de politiemacht van de wereld zijn, want in die interventie op de Balkan spelen de Europese landen slechts een bijrol. Mutiso beschuldigt het Westen van traagheid in het optreden tegen de president van klein Joegoslavië. Volgens de Keniaan heeft de internationale gemeenschap met lede ogen aangezien hoe Milosevic zich omschoorde van communist naar nationalist en gebruik begon te maken van etniciteit. „Op het moment dat een leider etnische verschillen gaat gebruiken, is het tijd in te grijpen. Het Westen heeft Milosevic zijn gang laten gaan tot het al te laat was. Je zou denken dat de internationale gemeenschap iets had geleerd van Rwanda. De genocide daar werd voorafgegaan door maanden etnische haatcampagnes.”

Professor Mutiso voorspelt een lange oorlog in de Balkan als Nato niet bereid is om grondtroepen in te zetten. Hij vindt de huidige 'machine-oorlog', zoals hij de interventie noemt, een kwalijke ontwikkeling. „Een oorlog bestaat niet meer uit gevechten tussen legers, maar uit bombardementen op economische doelen, waarbij burgers worden getroffen. Misschien dat de internationale gemeenschap in de toekomst op zo'n manier wél in Afrika durft in te grijpen.”

Pech voor Koerden dat Turkije lid Navo is

26-4-94

Kosovo en Turkije

Guido van Leemput

De secretaris van het IKV, Mient Jan Faber, weet zich waar het gebruik van landstrijdkrachten in de oorlog om Kosovo betreft, sinds 21 april 1999 in vreemd gezelschap. Meneer Faber, vertrouw op het Turkse leger en alles komt goed in Kosovo! Dat is althans de boodschap van het drietal Ustelar, Jamari en Haleber op de opiniepagina Podium van Trouw (21 april).

De drie wijzen er fijntjes op dat de Turkse landstrijdkrachten ruime bergguerrilla-ervaring hebben, zeer sneuvelbereid zijn en daarom te goed zijn om schoonmaakwerk op Amerikaanse bases te doen. Deze drie bijzondere kenmerken te zamen kunnen een eind maken aan de 'moorden, plunderingen en verkrachtingen' door de Servische heersers over Kosovo. De speciale Turkse eenheden zullen volgens de schrijvers volgaarne ter zijde worden gestaan door Turkse Koerden, wat - zo veronderstellen de inmiddels totaal ontspoorde auteurs - zonder meer een oplossing in de oorlog in Turks-Koerdistan dichterbij brengt.

Ik betwijfel of Mient-Jan Faber gelukkig is met dit - in ieder geval unieke - aanbod. Mij noopt het deze soldatenselselaars te wijzen op enkele punten in de binnenlandse situatie in Turkije.

De volksverdrijvingspolitiek met behulp van 'moorden, plunderingen en verkrachtingen' die de Turkse staat de laatste jaren in Turks-Koerdistan heeft uitgevoerd, kan de vergelijking met die van Servië in Kosovo doorstaan.

Teneinde een zogeheten terrorismeprobleem op te moeten lossen hebben de Turkse soldaten miljoenen dorplingen van huis en haard verdreven, honderden moorden gepleegd op Koerdische politici, journalisten en andere actieve burgers, en is ook verkrachting een veel gebruikt strijd- en vernederingmiddel in deze oorlog.

De Koerdische bevolking in Turkije heeft de onmetelijke pech dat haar kwelgeesten lid van de Navo zijn. De klachten over de Turkse verdrijvingspolitiek als onderdeel van een contra-guerrilla-oorlog zijn bekend. Moedige mensen in Turkije die een geweldloze oplossing door middel van dialoog van de politieke problemen voorstaan, brengen dit onder de aandacht van de publieke opinie.

Nog nooit is er in Turkije, Koerdistan of waar dan ook gepleit tot het bombarderen van het Turkse leger om een eind te maken aan de onderdrukking en verdrijving van de Koerdische bevolking. Gelukkig maar, want het zal de situatie voor de toekomst er niet op verbeteren.

De Turkse regering wil echter niet luisteren naar de klachten en geen verandering aanbrengen in de massale schending van mensenrechten door leger en politie. Ze respecteert niet de burgerrechten van Koerden en andere critici van deze oorlogspolitiek. Mede-Navo-leden dekken in Turkije toe wat ze Servië met bommen verwijten. Mede-Navo-leden leveren sneuvelgrage Turkse commando's op grote schaal wapens en munitie om Koerden van huis en haard te verdrijven.

Een eind maken aan de verschrikkingen in zowel Kosovo als in Turks-Koerdistan is een lief ding waard. Indien Haleber, Jamari en Ustelar serieus de dialoog wensen, schrijf dan een pleidooi om de dialoog tussen de Turkse staat en de Koerdische bevolking te bevorderen. Dat is een stuk moeilijker dan propaganda te maken voor oorlog en voor het Turkse leger. Als de heer Faber hen in dat geval niet dankbaar zal zijn, dan ik in ieder geval wel.

Guido van Leemput is medewerker Studiecentrum Turkije

Yugoslavia Has Long-Standing Poison Gas Program
by Karel Knip
Rotterdam NRC Handelsblad 24 Apr 99 pp 1, 5

Rotterdam -- At the beginning of this month, UCK fighters claimed that the Serbs in Kosovo were using hallucinogenic gases against them. President Clinton responded with the comment that Belgrade knows very well that the use of nerve gases represents an escalation of the conflict.

The Geneva Protocol, drawn up in 1925 and signed in 1929 by Yugoslavia, a nation founded just 11 years previously, bans the use of chemical weapons, of "asphyxiating and poisonous gases," as they were called at the time. This is the only treaty against the use of chemical weapons that Yugoslavia has signed. The Chemical Weapons Convention (CWC), signed in 1993, which bans not just the use but also the development and production of chemical weapons, came just too late for Yugoslavia in its old form. The new Yugoslavia (Serbia and Montenegro) has so far not signed the treaty.

This is a painful truth, because since 1993 it has been known that the old Yugoslavia had a very extensive chemical weapons program. Its extent was revealed quite unexpectedly in December 1993 by Croatian Professor Zlatko Binenfeld during a symposium in Warsaw on implementing the CWC. Binenfeld, a Yugoslav Army adviser with the rank of general, was attached to a laboratory for organic chemistry at Zagreb University. Now dead, he published works on nerve gas as early as 1966 and during the 1970's regularly attended conferences in the West.

For insiders it cannot have been any secret that Yugoslavia was working on nerve gases. The medical database Medline contains an astounding number of articles (most from Serbo-Croatian magazines) on research into the working of defense against the typical nerve gases tabun, sarin, soman, and VX, reports on mustard gas and BZ, and in particular on cyanide poisoning.

Most of the articles were written by researchers from Belgrade attached to the Military Technical Institute. In Ljubljana (Slovenia) and Zagreb (Croatia) the two other centers of research into defense against chemical weapons were clearly less closely linked to the Army. But none of the Medline articles refer to any technical production details, although an article in the Journal of the Serbian Chemical Society gives the impression that production is taking place.

In the years following Binenfeld's revelations in 1993 it has been possible to build up a more complete picture. The increasing US interest in Yugoslavia resulted in the Bosnia Country Handbook that contained new information. The US human rights organization Human Rights Watch, which itself carried out a great deal of revealing research in Yugoslavia and published its findings in March 1997, and the company Applied Science and Analysis Inc. owned by US Colonel Richard Price, have done a lot of work to further disseminate the information. The Federation of American Scientists has also recently become involved.

gases for military purposes in 1958. The principal research and production center was close to Mostar in Herzegovina. When it became clear that Mostar would lie outside the new Yugoslavia (it is in the Republic of Bosnia), production at this site ceased on 1 January 1992. A year later the installation was dismantled and moved to Lucani in Serbia, to the existing Milan Blagojevic explosives factory (since destroyed by NATO). A large storage depot for methylphosphonyldichloride (a raw material for sarin and soman) in Hadzici near Sarajevo was also moved to Lucani. Three other nerve gas production sites were already to be found in Serbia: at the site of the large Prva Iskra concern in Barje (near Belgrade) and at the Merima and Miloje Zakic plants in Krusevac. Merima produces principally detergents, soap, glycerol, fatty acids, and cosmetics and perhaps makes, or rather made, raw materials which were further processed by Miloje Zakic. Miloje Zakic was known as a producer of tires, gunpowder, and dynamite. Prva Iskra was on the NATO target list, but it is not clear whether or not it has been destroyed. A report by the US Defense Intelligence Agency (DIA) published in January 1998 expressed concern about the ecological consequences of bombing poison gas plants.

It is not completely clear what chemical weapons are now being produced where. The aforementioned sources report that the total Yugoslav chemical weapons arsenal contains sarin, mustard gas, BZ, and the tear gases CN and CS (all in large quantities), together with quite traditional products such as phosgene, chlorine picric acid, cyanogen chloride, Adamsite, Lewisite, and other materials, often only in laboratory quantities. BZ (also known as GB) is a dangerous hallucinogenic also produced by the United States in the 1950's and 1960's, but quickly discontinued and destroyed due to its unreliability.

It is also established that Yugoslavia has incorporated the chemical products in weapons: in bombs, grenades, missiles, and mines. It is also said that in the past they have even been tested, close to Mount Krivolak in Macedonia. There are also well-documented reports of close cooperation between Iraq and Yugoslavia in missile development and chemical weapon production.

The important question is how reluctant Yugoslavia was and is regarding the use of chemical weapons. Has the Yugoslav Army ever used nerve gases? It is more or less certain that in 1995 Muslim defenders of the Bosnian town of Zepa were attacked with a highly irritating gas which forced them to leave their trenches. The impression is that it was a modern form of tear gas. This was not lethal but the after-effects lasted several days. There are also persistent rumors, circulated by Human Rights Watch in particular, that Muslim citizens and soldiers seeking a safe refuge after the fall of Srebrenica, were attacked with BZ grenades. HRW has deduced this from in-depth interviews with 35 victims of the suspected attack. The hallucinations and sudden aggressiveness after total lethargy are both indications that it was BZ.

But it is notable that the British researcher Dr. Alastair Hay of Leeds,

P301EEG

who conducted the interviews, writes in his own report (Med. Confl. Surviv., April-June 1998) that it is possible that the mental phenomena were the result of stress, exhaustion, hunger, and drinking contaminated water. Much less documented is the rumor that chemical weapons were used against the Bosnian Muslims between 1992 and 1995: mortar grenades containing chlorine gas manufactured in Tuzla.

COPYRIGHTED MATERIAL. COPYING AND DISSEMINATION
IS PROHIBITED WITHOUT PERMISSION OF THE COPYRIGHT OWNERS.

<http://www.fas.org/news/serbia/fbis-wen-1999-0426.htm>

26.6.99

Yugoslavia Has Long-Standing Poison Gas Program

pagina 3 van 3

Het mediacircus rond de oorlog om Kosovo draait op volle toeren. Daarbij spelen ingesleten patronen een belangrijke rol. Welke zijn dat en tot welke beoordelingsfouten leiden ze? En hoe zit het met de beeldvorming aan de andere, de Servische kant? Twee reeksen vragen en antwoorden.

De achterkant van het gelijk

DE LAATSTE RONDE van de confrontatie met de Serviërs is begonnen met grove beoordelingsfouten. Volgens iedere inleiding in de polemologie, oftewel conflictologie, zijn dergelijke grove fouten altijd mede het gevolg van het koesteren van versimpelde vijandbeelden. Men wil en kan zich daardoor niet meer verplaatsen in het denken, de gevoelens en de gedragswijze van de tegenstander. Er is mij in de jongste discussies regelmatig voorgehouden dat de topstrategen van de Navo-landen toch wel gedragskundige adviseurs zullen hebben die ze aan dergelijke mechanismen herinneren. Maar navraag bij een oud-minister van Defensie bevestigde mij vorige week dat dit niet gebeurt. Men zit dagenlang te vergaderen en ondergaat een geleidelijke bewustzijnsvernauwing, die later rampzalig blijkt.

Soortgelijke collectieve processen doen zich ook voor in het parlement, in de media, in de publieke opinie. Daarom stel ik hierbij een dubbele denkoefening voor. Het lijkt voor mij geen enkele twijfel dat de meeste westerse media vrij, kritisch en pluriform zijn. Het daarin geschetste vijandbeeld is waarschijnlijk voor tachtig of negentig procent juist. Maar laten we toch eens proberen te kijken naar die laatste tien of twintig procent. Het lijkt voor mij voorts geen enkele twijfel dat veel Servische media onvrij, onkritisch en monomaan zijn. Het daarin geschetste vijandbeeld is waarschijnlijk voor tachtig of negentig procent onjuist. Maar laten we toch eens proberen te kijken naar die laatste tien of twintig procent.

VORIG JAAR PUBLICEERDE ik een boek onder de titel *Understanding Global News* (in het Nederlands vertaald als *De schepping van de wereld in het nieuws*). Daarin betoog ik dat de nieuwswaardigheid in het algemeen een *common sense*-opvatting over waarheid en werkelijkheid huldigt die eigenlijk als 'naïef empiristisch' moet worden aangeduid. Volgens die opvatting hoeft men alleen maar verslaggevers naar de plek van het onheil te sturen om met enkele eenvoudige handgrepen vast te stellen wat de 'ware werkelijkheid' is. Daarbij zit men over het hoofd dat door de inrichting van de nieuwsgaring en nieuwsverspreiding bepaalde aspecten van die ware werkelijkheid vrijwel onzichtbaar blijven, terwijl andere aspecten juist heel nadrukkelijk zichtbaar worden gemaakt. Alleen sommige gebeurtenissen worden geproblematiseerd en geemotionaliseerd, andere niet. Dat is goddeels het gevolg van allerlei 'blinde' psychische en sociale mechanismen, die zichzelf voortdurend herhalen. Er is in dit verband ook wel gesproken van *serial distortion*, waarbij de berichtenstroom voortdurend kleine bewerkingen ondergaat, zoals afvlakken, aanscherpen en inpassen. Dit proces van 'selectieve articulatie' wordt altijd spontaan sterker wanneer westerse landen het aan de stok krijgen met niet-westerse personen of groepen die een radicaal ander waardenpatroon koesteren. Over dit soort processen valt, vanuit verschillende disciplines, een hele reeks vragen te stellen.

Vanuit de filosofie, om te beginnen, kan men de vraag stellen: wat is opvallend en wat is vanzelfsprekend, wat is nieuws en wat is 'niets nieuws'? Sommige doden en gewonden en mishandelden zijn automatisch groot wereldnieuws, andere niet. In het geval van Kosovo was het navrant dat de smaakmakende Amerikaanse televisie-omroepen betrekkelijk weinig aandacht aan de bombardementen en hun uitwerking besteedden, totdat er in het grensgebied drie GI's gevangen werden genomen. Pas op dat moment gingen ze ook nadrukkelijker aandacht besteden aan de vluchtelingenstromen in de grensgebieden. Dit 'CNN-effect' versterkte de roep om krachtig ingrijpen. (Maar omdat het net overal paasvakantie was, kwam de hulpverlening toch nog vertraagd op gang).

VANUIT DE ECONOMIE kan men de vraag stellen: wat zijn de rijke en arme mediamarkten in de wereld, en wat zijn daarom de machtigste en invloedrijkste media? Het

door Jaap van Ginneken

Engelse taalgebied is het rijkste taalgebied ter wereld, de Verenigde Staten vormen de grootste markt in het Engelse taalgebied, en de Amerikaanse media zijn mede daarom krachtig en toonaangevend voor de rest van de wereld. Soortgelijke zaken gelden in mindere mate voor de Britse en Franse media. De tien iv-omroepen en filmnieuwsdiensten, fotopersbureaus en nieuwsagentschappen die wereldwijd de toon aangeven, hebben hun hoofdkwartier in het centrum van welgeteld drie steden: New York, London en Paris. De hele wereld krijgt het nieuws te zien en te horen door de ogen en oren van de metropolen. Zij definiëren wat opvallend en vanzelfsprekend is, wat nieuws is en wat niet, en waarom.

Vanuit de sociologie kan men de vraag stellen: wie zijn de insiders en de outsiders, wie zijn de toonaangevende journalisten en hoe werken zij? Dat zijn voor het overgrote merendeel professionals uit de metropolen van de grote imperia, die nauwelijks voeling hebben met de 'enhardtige' nationalistische en separatistische, etnische en familiale passies in de verre buitengebieden. Een journalist uit de Randstad kan zich al nauwelijks verplaatsen in het gevoelsleven van een Siciliaanse boer, laat staan in het gevoelsleven van een Servische of Albanese boer. Jonathan Benthall analyseert in zijn boek over rampenverslaggeving hoe de slachtoffers daarbij altijd goddeels anoniem blijven en hoe het de toegestroomde westerse hulpverleners en verslaggevers zijn die namens hen een analyse geven. We hebben de laatste jaren ook betrekkelijk weinig opinieleiders uit voormalig Joegoslavië in eigen artikelen en films aan het woord gehoord - geen hoogleraren en intellectuelen, geen schrijvers en journalisten, artiesten of sportmensen. Toch zouden we dan een veel rijker inzicht hebben gehad in de pluriformiteit van het politieke spectrum en in de complexiteit van het militaire conflict in voormalig Joegoslavië.

Vanuit de politicologie kan men de vraag stellen: wat zijn de luide en de fluisterende stemmen, wie zijn de bronnen van het nieuws? Sommige bronnen komen heel veel aan het woord, andere heel weinig. Aan sommige wordt blindelings 'gezag' en geloofwaardigheid toegeschreven, van andere wordt de zienswijze niet eens aangestipt. Na het begin van de bombardementen hoorde ik bijvoorbeeld op de ene zender dat de Navo had ontkend dat een van haar vliegtuigen was neergeschoten, en op de tweede zender dat een vliegtuig door een eigen mankement was neergestort. Op hetzelfde moment was een derde nieuwskanaal al het wrak van de onkwetsbare Stealth te zien, en op een vierde nieuwskanaal zelfs de gaten die de projectielen erin hadden geschoten. Iedereen

weet ook dat in oorlogstijden 'horen zeggen' en geruchten een eigen leven gaan leiden, en toch gebeurt het steeds opnieuw. Ik was op een discussieavond waar de emoties hoog opliepen, onder meer omdat twee hoge Kosovaarse leiders die veel mensen persoonlijk hadden ontmoet, zouden zijn doodgeschoten. Een dag later bleek dat dit niet waar was.

Vanuit de historiografie kan men de vraag stellen: wat wordt als een continuïteit of een breuk aangemerkt, wanneer wordt iets wereldnieuws? Oorlogsverslaggeving gebeurt tegenwoordig live, en televisie kijkers hebben een notoir kort geheugen. Men laat het verhaal ergens beginnen: één partij is 'begonnen', de andere partij kon vervolgens niet veel anders doen dan reageren. Dit gaat voorbij aan het feit dat de meeste conflictspiralen geen begin en geen eind hebben, en dat de verschillende partijen juist een tegengestelde visie hebben op welke partij is 'begonnen'. Ook praat men over verschillende 'volkeren' in het voormalige Joegoslavië alsof dat volstrekt vanzelfsprekende en eenduidige categorieën zijn. Het probleem is nu juist dat tegenstrijdige etnische identiteiten, die decennialang sterk op de achtergrond waren geraakt, door de loop der gebeurtenissen gereactiveerd zijn en tot confrontaties leiden.

VANUIT DE (SOCIALE) GEOGRAFIE kan men de vraag stellen: wat zijn de wereldsteden en buitengebieden, waar komt het nieuws vandaan? Daarbij doet zich de merkwaardige paradox voor dat zelfs bij een crisis in een buitengebied als voormalig Joegoslavië of Kosovo het merendeel van het nieuws, de nieuwsprioriteiten en de nieuwsdefinities opnieuw uit de metropolen komen. Elke avond doen de correspondenten van alle omroepen in Washington en Brussel bijvoorbeeld hun obligate *stand-up* voor het Witte Huis en het Navo-hoofdkwartier en melden daarbij 'nieuws' dat vaak al een etmaal eerder van de telez is gerold en eigenlijk 'niets nieuws' bevat. Omgekeerd ontvangen de verslaggevers op de plaats van het onheil een groot deel van hun nieuws, hun nieuwsprioriteiten en hun nieuwsdefinities van de thuisredacties.

Correspondenten en verslaggevers zijn in dit ritueel slechts de 'waarmakers' van het nieuws: zij verifiëren uit de eerste hand wat de 'ware werkelijkheid' is.

Vanuit de linguïstiek kan men de vraag stellen: wat staat er in de regels en wat verdwijnt er tussen de regels, hoe wordt ons het nieuws beschreven? Er vindt een implosie plaats van de beweerdde scheiding tussen nieuws, achtergronden en commentaar in de media. Ook de kwaliteitskranten schrijven op de nieuwspagina's in hoog-emotionele termen over wit en zwart, er is geen enkele ruimte voor grijs tinten. Degene die gisteren nog als de leider bij uitstek van de democratische oppositie in Servië werd aangeduid, heet nu opeens overal 'een opportunist'. Degene die gisteren nog als de leider bij uitstek van het 'redelijke verzet' in Kosovo werd aangeduid, heet nu opeens 'een slapjanus'. Op die manier probeert men uit alle macht de problemen simpel en overzichtelijk te houden, maar het ware probleem is nu juist dat ze niet simpel en overzichtelijk zijn.

Vanuit de semiologie en iconologie kan men de vraag stellen: wat komt er in beeld en wat blijft er buiten beeld, hoe wordt ons het probleem getoond? De westerse cameraliëden bevinden zich net als de westerse verslaggevers altijd voor een belangrijk deel aan 'onze' kant van de grens; zij leggen de verschrikkelijke verhalen vast van de slachtoffers van de etnische zuiveringen. Die beiden lijken voor zichzelf te spreken. De Servische cameraliëden bevinden zich echter steeds net als de Servische verslaggevers aan de andere kant van de grens, zij leggen verhalen vast van slachtoffers aan de andere kant. We moeten niet vergeten dat er aan de andere kant óók hoog-emotionele beelden van dramatische vluchtelingenstromen (bijvoorbeeld uit de Krajina) hebben gecirculeerd die voor de geadresseerden voor zichzelf spraken.

'Voor de stelselmatige ontmanteling van een soeverein land in een half dozijn opeenvolgende fasen is geen enkel precedent in de Europese geschiedenis, en zelfs niet in de moderne wereldgeschiedenis'

Vanuit de psychologie brengt ons dat op de slotvraag: voor wie tonen we medeleven of onbegrip, wat zijn de effecten van de stereotiepe mediaberichtgeving over de 'onzen' en de 'hunnen'? Het vriend- en vijandbeeld wordt doorlopend gesimplificeerd. Zo spreekt men over de tegenpartij als 'Milosevic'. Waarbij men voor het gemak vergeet dat die op dit moment wordt gesteund door een groot deel van de Servische leiding en de Servische bevolking. En zo spreekt men over de eigen partij als 'de internationale gemeenschap'. Waarbij men voor het gemak vergeet dat de Navo niets anders vertegenwoordigt dan zichzelf: zij heeft tot op heden geen mandaat gekregen van de Verenigde Naties of de Veiligheidsraad. Alleen door dergelijke kunstgrepen slaagt men erin het ingewikkelde verhaal steeds opnieuw te vertellen binnen de beperkte *news formats* van vijf minuten of twintig kolomcentimeters. Maar dat leidt onvermijdelijk tot grove hoorderingsfouten.

LATEN WE ECHTER ook eens naar de andere kant kijken. Een jaar of tien geleden kwam ik op een internationaal congres over politieke psychologie per ongeluk terecht in een besloten seminar, dat de sociaal-psycholoog Herbert Kelman van de Harvard University had weten te beleggen tussen vertegenwoordigers van de Israelische Arbeiderspartij en de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie, die elkaar respectievelijk 'terrorisme' en 'apartheidspolitiek' verweten. Aan de ene kant namen - als ik mij goed herinner - onder meer de voormalige Israelische minister van Buitenlandse Zaken Abba Eban deel, en de joodse schrijver Elie Wiesel. Aan de andere kant de Palestijnse politica Hanan Ashrawi en de literatuurwetenschapper Edward Said. Het was in een tijd dat deelname aan dergelijke ontmoetingen voor beide partijen ten strengste verboden was. Toch werd daar een eerste basis gelegd voor de latere overeenkomst van Oslo.

Soortgelijke bemiddelingspogingen zijn in het verleden ondernomen in de conflicten tussen onder anderen Turken en Grieken, en tussen Maleisiërs en Indonesiërs. Kernprocedures daarbij is dat men op een bepaald moment aan beide partijen vraagt om het standpunt van de tegenpartij te verwoorden. Ze moeten het daarbij niet zo lang herformuleren totdat de tegenpartij ermee akkoord gaat dat dit inderdaad een globaal juiste weergave is. Het dwingt partijen om te erkennen dat ook de tegenpartij voor zichzelf 'een verhaal heeft' waarin hij degene is aan wie onrecht is geschied en de ander degene is die onrecht heeft gedaan. Op die manier kunnen conflictspiralen worden doorbroken.

En zelfs als je er alleen maar op uit bent om een militaire confrontatie te winnen, zul je toch op de mogelijke reacties van de ander moeten anticiperen. Dat gaat niet goed als je je niet verdiept hebt in het verhaal dat hij voor zichzelf heeft opgebouwd, zoals opnieuw is gebleken bij het begin van de laatste Navo-acties. Ik wil daarom proberen om dat verhaal min of meer te reconstrueren aan de hand van eerdere gesprekken met Servische studenten en intellectuelen die enigszins geïnformeerd en enigszins integer waren - maar daarbij uiteraard ook allerlei dingen over het hoofd zien. Ik denk dat een gesprek op dit moment ongeveer als volgt zou kunnen verlopen, maar misschien zit ik er naast.

WAAROM VOELT SERVIË zich alijd slachtoffer en held tegelijk?

'Omdat Servië zich altijd als de meest vooruitgeschoven post heeft gezien van de oorspronkelijke beschaving: het orthodoxe christendom. Het is bij opeenvolgende Heilige Oorlogen steeds tussen de hamer en het aambeeld terechtgekomen. De hamer van de islam, die altijd vanuit het Midden-Oosten de zuidelijke Balkan binnenrukte, waarbij Turkije vaak in Albanië een plaatselijke bondgenoot vond. En het aambeeld van het westelijke christendom, dat vanuit het Heilige Roomse Rijk en het Germaanse cultuurgebied de noordelijke Balkan binnenrukte, waarbij Duitsland vaak in Kroatië een plaatselijke bondgenoot vond.'

Jullie nationaal-chauvinisme is wel vergeleken met dat van Hitler en de nazi's.

'Servië heeft zich in de Tweede Wereldoorlog heldhaftig verzet tegen Hitler en de nazi's. Dit in

Belgrado, 28 maart 1999. Serviërs dansen op een vleugel van de neergestorte Stealth

tegenstelling tot Nederland en andere landen op het Europese continent, die binnen enkele dagen zijn gecapituleerd. Servië heeft net als de Slavische broederlanden een veel hogere tol betaald voor de Europese bevrijding dan de westerse landen. Maar dat is allemaal vergeten. Omgekeerd waren veel Kroaten en Albanen juist de plaatselijke handlangers van de fascistische deden ze mee aan de jodenvervolgung. De vergelijking van Servië met nazi-Duitsland, en van de Kroaten en Albanen met het antifascistische verzet, is dus ook volstrekt ongepast.'

Waaruit komt dan de huidige spanning met de andere bevolkingsgroepen voort?

'De Servische bevolking vormde een meerderheid binnen het voormalige Joegoslavië en had dus langs democratische weg de macht. Sommige minderheden konden dat niet verkroppen en begonnen gewelddadige afscheidingsbewegingen, bijvoorbeeld tien jaar geleden al in Kosovo. Ook afscheidingsbewegingen in andere regio's werden daarna systematisch vanuit buurlanden en grotere landen aangemoedigd en gesteund. Dat is na de Tweede Wereldoorlog nergens in Europa gebeurd, niet in Noord-Ierland of in Spaans Baskenland, en zelfs niet in Russisch Tsjetsjenië of Turks Koerdistan. Overal werd het beginsel

De hele wereld krijgt het nieuws te zien en te horen door de ogen en oren van de metropolen New York, Londen en Parijs

gehanteerd dat de naoorlogse grenzen van erkende landen onaantastbaar waren.'

IE BENT HET ER TOCH mee eens dat volkeren recht op zelfbeschikking hebben?

'Volgens het traditionele volkenrecht, dat tot vóór het uitbreken van dit conflict ook unaniem in het Westen werd aangehangen en dat nog steeds in het overgrote deel van de wereld wordt aangehangen, mag men zich niet militair mengen in de interne aangelegenheden van een ander land. Na de ineenstorting van het Oostblok is daarentegen in het Westen de theorie van het recht op humanitaire interventie ontwikkeld. Dat betekent in de praktijk dat men zijn oppermacht gebruikt om zijn eigen interpretatie aan anderen op te leggen. Niemand heeft de Navo het recht gegeven om zich met Kosovo te bemoeien, ook de Verenigde Naties en de Veiligheidsraad niet.'

Waarom zou het Westen dat dan toch doen?

'De verborgen agenda is een geopolitieke. Het voormalige Joegoslavië vormde een onoverkomelijk obstakel voor de Europese eenwording en voor de uitbreiding van de Gemeenschap in oostelijke richting. Er zat op de kaart een groot onoverbrugbaar gat tussen het Europese kerngebied en het Griekse buitengebied. Omdat Joegoslavië niet in Europa wilde integreren, moest het ontmanteld worden. Dat is gebeurd door het aanmoedigen en steunen van afscheidingsbewegingen in alle regio's. Eerst in de meer welvarende regio's van het noorden en noordoosten: Slovenië en Kroatië. Vervolgens in de armere regio's van het centrum en het zuiden: Bosnië en Macedonië. En nu zelfs in Kosovo, dat niet eens een deelrepubliek was. Kosovo is de ontstaansgrond van Servië, en een integraal deel van Servië, waar in de loop des tijds alleen steeds meer mensen uit het arme buurland Albanië zijn komen wonen. Men zegt nu dat de Serviërs naar een Groot-Servië streven, maar het zijn eerder de Albanen die naar een Groot-Albanië streven.'

De steun van de Navo-landen aan de afscheidingsbewegingen was slechts een reactie op de eerdere etnische zuiveringen

'Het is juist andersom: de etnische zuiveringen zijn een reactie op de eerdere steun vanuit het buitenland aan de afscheidingsbewegingen. Toen duidelijk werd dat het ene gebied na het andere werd losgeweekt, zijn de separatisten en hun sympathisanten steeds verjaagd door

nationalistische militieën. Dat valt niet goed te praten, maar het is aan de andere kant niet zo goed gebeurd. Het massaal verjagen van Serviërs uit Kroatië en delen van Bosnië is door de westerse media over het hoofd gezien, gekleineerd en goedgepraat. Er zijn nog steeds tienduizenden vluchtelingen die huis en haard verloren hebben en die men weigert te laten terugkeren. In strijd met het officiële wapenembargo zijn de Kroaten massaal bewapend door de Verenigde Staten - iets wat destijds ten stelligste werd ontkend en nu openlijk wordt toegegeven.'

WAAROM ZIJN JULLIE niet gewoon akkoord gegaan met het compromis van Rambouillet?

'Er waren steeds meer UCK-aanslagen, niet alleen tegen het Servische leger in Kosovo, maar ook tegen Servische burgers daar. De westerse media besteedden daar nauwelijks aandacht aan. We zijn ook goedgekeurd akkoord gegaan met het politieke deel van het compromis van Rambouillet: het herstel van de interne autonomie van Kosovo. We zijn alleen niet akkoord gegaan met het militaire deel van het compromis van Rambouillet: het stationeren van Navo-troepen op ons soevereine grondgebied. Dat was geen compromis maar een dictaat. Het was overduidelijk dat dit na enkele jaren ademspauze weer zou resulteren in afscheiding van Kosovo en misschien wel aansluiting bij Albanië.'

Wat is je oordeel over de huidige situatie?

'Voor een dergelijke stelselmatige ontmanteling van een soeverein land in een half dozijn opeenvolgende fasen is geen enkel precedent in de Europese geschiedenis, en zelfs niet in de moderne wereldgeschiedenis. Omdat de westerse media wereldwijd oppermachtig zijn en ons lot andere landen toch niet interesseert, kunnen ze in de toekomst misschien zelfs de wereldopinie, de Verenigde Naties of de Veiligheidsraad meekrijgen. Maar wij hebben niets meer te verliezen: ons land is al tot een rompslaat teruggebracht. We zullen ons daarom niet als in het verleden tot het uiterste verzetten, met alle middelen, tot het bittere eind.'

De wereldrechter?

Als de geboortegrond van Hugo de Groot en de gebroeders De Witt heeft Nederland een naam hoog te houden op het gebied van het internationale recht. Maar de wijze waarop dat heden gestalte krijgt, laat van die eervolle erfenis weinig over. Zo nemen we nog steeds, zij het steeds onwilliger, deel aan een internationaal-juridisch gesproken honderd procent clandestien massabombardement op de Balkan. Daarnaast dient Nederland momenteel als podium voor twee monsterprocessen die de toets van het internationale rechtswezen ook nauwelijks kunnen doorstaan: het proces in Den Haag tegen ex-legerleider Bouterse, en het proces in Zeist tegen twee Libische verdachten van de bom-aanslag op een Amerikaans vliegtuig boven Lockerbie in 1988.

Dat de Libische leider Khadafi gegeven de omstandigheden twee van zijn staatsburgers op het vliegtuig naar Soesterberg heeft gezet, is niet zo verwonderlijk. De bewijsvoering tegen Megrahi en Fhimah is flinterdun en is reeds door tal van onderzoeken, ook van Amerikaanse bodem, weerlegd. Ongetwijfeld ging Khadafi, daartoe stevig bewerkt door zijn goede vriend Mandela, over tot medewerking aan dit schertsproces om eindelijk eens af te wezen van de internationale boycot waarmee de Verenigde Staten en Groot-Brittannië zijn land nu meer dan tien jaar hebben getergd. Dat minister Van Aartsen van Buitenlandse Zaken Nederlands grondgebied heeft afgestaan aan Groot-Brittannië om twee Libiers naar Schots recht te kunnen veroordelen, is echter een staaltje van toegeven aan internationale dwingelandij die Nederland als zogeheten gidsland meer dan misstaat. In plaats van aan te dringen op een internationale rechtszaak stemde de Nederlandse regering in met een alle normale rechtsordes tartende vorm van standrecht.

Nog kwalijker in dit opzicht is het proces tegen voormalig legerleider Bouterse. Hoewel formeel een drugszaak, is het proces in Den Haag vooral een politieke aangelegenheid. Bouterse's jarenlange strapatsen als provocateur van de oud-kolonisator hebben veel kwaad bloed gezet. Er zit een forse dosis oud-bijbelse vergeldingsdrift in dit proces.

Ronduit bizar was de publicatie van het gehele straf dossier-Bouterse nog voordat de zaak officieel van start ging. Dat

gebeurde via een boek van NRC-journalist Marcel Haenen, die het eerste exemplaar uitreikte aan een zichtbaar vergenoegde Docters van Leeuwen, die als BVD-baas en later super-pg bijna een dagtaak had aan de voorbereiding van het 'proces van de eeuw'. Het integrale straf dossier was 'uitgelekt' naar Haenen, zo liet Docters vroom weten, maar men hoefde geen op hol geslagen conspiratietheoreticus te zijn om te raden wie het vuistdikke pakket op het bureau van Haenen had gedeponereerd. Bouterse's advocaat De Freitas beweert dat het Haagse Openbaar Ministerie 'op een haast fascistische wijze bezig is om alles en iedereen die Bouterse verdedigt of in zijn voordeel optreedt, te intimideren' (Nieuwe Revu, 31 maart).

Nu president Wijdenbosch, voorheen vooral bekend als Bouterse's marionet, de touwtjes heeft doorgeknipt en zelf is gaan lopen, is er niemand meer die Bouterse zal redden. Met het verlies van zijn status als adviseur van staat is het laatste reddingslijntje dat Desi B. nog had, verloren gegaan. De rechters zullen in de jarenlang voorbereide zaak ongetwijfeld heel wat minder barmhartigheid aan de dag leggen dan voor de onlangs vrijgesproken branchegenoot Étienne U., wiens inspanningen om een Moluks plan ter ontvoering van koningin Juliana te verhinderen (zie *De Dominee* van Bart Middelburg) hem diep in de jaren zeventig kennelijk veel krediet hebben opgeleverd.

Op dergelijke coulantie hoeft Dési Delano Bouterse niet te rekenen. Op zich verdient hij ook niet veel medelijden. Daarvoor was zijn bewind in de jaren tachtig te zeer een soort reprise van Joseph Conrads *Heart of Darkness*. Voor die feiten had Bouterse natuurlijk terecht moeten staan. En niet in Den Haag, maar in Suriname zelf. Zo'n proces zou Suriname een stuk verder kunnen helpen op het pad naar waarlijke autonomie. In plaats daarvan zien de Surinamers hun voormalige boeman struks als een heden-dangse Kwakoe, Boni of Joli Coeur in de ketenen geslagen door de Nederlanders en veroordeeld op grond van een reeks schimmige coke-verhalen. Nederland zelf heeft inmiddels alle morele aanspraken als gidsland verspeeld, laat staan dat het kan fungeren als rechtbank van de gehele wereld.

Mient Jan Faber Foto Freddy Rikken

De hele week ritselde de Duitse pers van de vraag waar de schrijver Peter Handke zich op houdt. In februari namelijk had Handke in een vraaggesprek met de Servische staatstelevisie 'het lijden van het Servische volk' met de Holocaust vergeleken om er aan toe te voegen: „Mijn plaats is in Servië, mochten de NAVO-misdadigers dat land bombarderen.” Handke zou zich dus inmiddels wel in Novi Sad bevinden, in een schuilkerder.

Het raadsel van zijn verblijfplaats werd pas opgehelderd, toen de in Belgrado verschijnende krant *Politika* een brief van de pro-Servische auteur publiceerde. Handke was thuis. Zijn vergelijking van het lijden van het Servische volk met dat van de slachtoffers van de Holocaust had hij overigens teruggenomen. Hij had zich versproken, zei hij, en bovendien waren zijn woorden natuurlijk verkeerd uitgelegd door de *Maulwerker und Anti-Lese-Ratten* van de media. In *Politika* kwam hij met een nieuwe metafoor. Nu waren de 'NAVO-misdadigers' buitenaardse wezens geworden: „Mars valt aan en sinds

VAN DE WEEK

Elsbeth Etty

Tot welke prijs

24 maart zijn Servië, Montenegro, de Republika Srpska en Joegoslavië het vaderland van allen die geen marsmannen en groene slachters zijn geworden.”

De retoriek van Handke – zowel de teruggenomen vergelijking met de Holocaust als het gepraat over buitenaardse wezens die een technologische oorlog tegen de ganse aarde voeren – sluit perfect aan bij de propaganda van Milošević. Volgens de officiële media in Servië bestaat er niet het geringste verschil tussen de doel-

stellingen van de NAVO en die van Hitlers Wehrmacht, die in Joegoslavië zware verliezen leed en er nooit in is geslaagd het land geheel aan zich te onderwerpen.

De identificatie van 'onze kant' met de 'goede kant' in de Tweede Wereldoorlog schijnt onontkoombaar. Bij ons wordt Milošević gelijkgesteld aan Hitler en zijn de Kosovaren slachtoffers van de Holocaust.

De parallel met '40-'45 lijkt het enig mogelijke referentiekader te zijn voor iedereen die zich moreel

gedwongen voelt (en wie voelt dat niet?) eenduidig partij te kiezen. Is er twijfel mogelijk? „Er is geen mens zonder twijfel”, zei minister-president Kok, wat aan zijn vastberadenheid overigens niets afdeed. Helaas, hij vergiste zich: er zijn genoeg mensen zonder spoorje twijfel, omgekeerde Handkes, voor wie de vijand altijd per se gelijk aan Hitler moet zijn.

Mevrouw Karimi, dissident binnen GroenLinks, is van mening dat het zou helpen als Nederland Milošević als Hitler zou zien. En dan: alle remmen los. „Of je voert geen oorlog, of een totale oorlog”, vond zij krijgshaftig. Zou deze GroenLinkse mevrouw Von Clausewitz enig benul hebben van wat anno 1999 een 'totale oorlog' betekent – nucleaire vernietiging – en zou zij zich niet realiseren hier per ongeluk Goebbels te hebben geciteerd: *'Wollt ihr den totalen Krieg?'*

Milošević, schreven Ko Colijn en Paul Rusman in *Vrij Nederland*, heeft het bijna voor elkaar dat de NAVO medeverantwoordelijk wordt gesteld voor de huma-

nitaire ramp in Kosovo. Roel van Duijn bijvoorbeeld schreef in *Trouw*: „Wij, de bij de NAVO aangesloten landen, zouden beter vandaag dan morgen met een invasie over de bergen moeten beginnen als we de massale uitdrijving van Kosovaren tot staan willen brengen.” Maandagavond zag ik Mient Jan Faber en het Tweede-Kamerlid Jan Dirk Blaauw (vvd) in een televisiedebat. De emoties van Faber waren begrijpelijk. Hij had vrienden in Kosovo. Mensen moesten gered worden. En nu was volgens hem die arme Blaauw, die vooralsnog geen grondtroepen wil uitzenden, samen met de slappe NAVO mede aansprakelijk voor de slachting in Kosovo. Daar heb je de parallel met '40-'45 weer: wie twijfelt aan de noodzaak van *all-out war* (*der totale Krieg*) wordt welhaast medeverantwoordelijk gesteld voor etnische zuivering.

Je zou denken dat niet Blaauw of de NAVO, maar Milošević daaraan de schuld draagt. Tussen een Faber en een Blaauw bestaat een hoge mate van eensgezindheid over de doelstellingen van welke bemoeienis met het conflict op de

Balkan dan ook: een halt toeroepen aan de etnische verschrikkingen en het bezweren van het gevaar voor de veiligheid in Europa. Waar zij over van mening verschillen is uitsluitend de vraag: tot welke prijs? Welke inzet, welke middelen zijn verantwoord?

Mij lijkt dat Faber, Van Duijn, Karimi, iets te heldhaftig roepen: tot elke prijs. Een grondoorlog op de Balkan kan vele jaren duren en zal tienduizenden doden vergen. Dat is wel even iets anders dan een uiting van de diepste walging en verontwaardiging over wat de Kosovaren overkomt. Een oorlog is geen demonstratie, een slagveld mag niet worden verward met het Malieveld in Den Haag.

Er is de afgelopen dagen al vaak gewezen op de merkwaardige rolwisseling die zich heeft voorgedaan. Bianca Jagger, Mient Jan Faber, Roel van Duijn, kopstukken van de vredesbeweging van de jaren tachtig, sporen de NAVO aan tot harder optreden, terwijl een voormalige houwdegen als Blaauw tot kalmte maant. Ik weet het niet. Ik ben geen strateeg. Misschien hebben

de pleitbezorgers van de inzet van grondtroepen gelijk. Toch hoor ik het met enige verbazing aan als Faber daarover spreekt op een manier die elke andere optie uitsluit, alsof er in militaire aangelegenheden geen faseringen of gradaties mogelijk zijn. Het gaat over mensenlevens, niet over tinne soldaatjes.

Na zijn debat met Blaauw zag je Faber voor de televisie aanschuiven bij GroenLinks. De deuren gingen dicht voor de journalisten. Geheim oorlogsberaad! Wat een *Wichtigmacherei*. Allemaal toneelspel van mensen die voornamelijk willen uitdragen dat zij over een meer ontwikkeld geweten beschikken dan Blaauw, Kok of Solana, de lessen van de Tweede Wereldoorlog beter hebben geleerd, de Hitler op de Balkan beter doorgrondend, nog even moreel superieur zijn als zij zichzelf in de jaren tachtig ook al vonden en meer compassie hebben met de vermoorde of verdreven Kosovaren. Aan die compassie twijfel ik niet. Wat ik wantrouw zijn de pogingen anderen in compassie te willen overtroeven met geroep om de totale oorlog.

Geweld

NAVO-bondgenoot Turkije, onder meer in negatieve zin bekend om zijn vele kwalijke praktijken op het gebied van de mensenrechten, heeft met grof geweld de leider van de PKK, Öcalan, gevangen gekregen. Vanaf nu moet voor zijn leven worden gevreesd, want een eerlijk proces ligt niet op de weg van de Turkse overheid.

Turkije wist in de Tweede Wereldoorlog wel raad met de Armeniërs en hun verlangen naar zelfbestuur. Met hun uitroeiing hadden zij toen niet zoveel moeite. Ruim een miljoen van hen werden over de kling gejaagd. Met de Koerden hebben zij het misschien iets moeilijker, maar niettemin gaat het met hen als het aan de Turken ligt dezelfde kant op.

NAVO-lidstaten maken zich thans in Rambouillet druk over de toekomst van Kosovo. In het geding is een zekere mate van autonomie voor de Kosovaren in de Republiek Servië. Wat is het verschil met de Koerden en hun streven naar een eigen positie in de staat Turkije? (5-2-98)

Het is de hoogste tijd dat Europa en de NAVO-bondgenoten hun partner Turkije ook naar de onderhandelingstafel dwingen om het Koerdische probleem op dezelfde wijze te regelen als thans aan Servië wordt opgedragen.

AMSTELVEEN

André Vermeulen

BRIEVEN

Iconen

Met verbazing hebben we kennisgenomen van de ongefundeerde beweringen die *Trouw* op 15 december publiceerde over de komende Haagse tentoonstelling '800 jaar klooster Chilandar'. Welke culturele en spirituele waarden van de Orthodoxe Kerk en het Servische volk zich daar manifesteren, kan het best worden beoordeeld door de bezoekers, eminente cultuurcritici, byzantologen en kunst- en kerkhistorici. De tentoonstelling in Den Haag, een stad die ongeveer even oud is als Chilandar, is naar onze opvatting een waardig huldeblijk bij de viering van de 750ste verjaardag van onze gaststad. De ongefundeerde typering in het artikel 'Expositie van Servische iconen is politieke propaganda' hebben ons niet alleen gegriefd, maar ook met bitterheid vervuld. Ze zijn onjuist, doen geen recht aan de bedoeling van de organisatoren van de expositie en zijn vooral onbillijk jegens het klooster Chilandar zelf. In plaats van vooroordelen verwachten we een eerlijke en onpartijdige

beoordeling van de tentoonstelling en van de culturele missie die de ambassade – naast haar andere taken – probeert te vervullen om meer contact en begrip tot stand te brengen tussen de volken van Nederland en Joegoslavië. Helaas heeft uw journaliste ons niet om informatie benaderd; anders zou ze te weten zijn gekomen dat de tentoonstelling gearrangeerd is door organisaties van Joegoslavische burgers en de Servisch-orthodoxe kerk in Nederland, samen met de ambassade.

Milan Grubic, ambassadeur van de Bondsrepubliek Joegoslavië

De NAVO in Kosovo en Koerdistan

Van redactie buitenland (*)

De Joegoslavische regering is er in geslaagd de bombardementen af te wenden, maar met het pistool op de borst is ze wel gedwongen concessies te doen aan de NAVO. Politie en leger moeten uit een deel van het Joegoslavisch grondgebied worden teruggetrokken en tweeduizend waarnemers worden gestationeerd in Kosovo. Bovendien moet Joegoslavië waarnemingsvluchten boven haar grondgebied toestaan. Vorige week vrijdag gaf de NAVO het startsein voor de inzet van twintig spionagevliegtuigen.

De Amerikaanse generaal Short, die aan de 'onderhandelings'delegatie van diplomaat-bankier Holbrooke was toegevoegd, verwoordde het dreigement tegenover Milosevic als volgt: "Ik heb B-52's (bommenwerpers) in de ene hand en U-2's (spionagevliegtuigen) in de andere. Ik zal het

bevel krijgen een van beide te gebruiken. Ik hoop dat u de juiste keus maakt." (1)

Waarnemers en inspectievluchten zijn slechts een eufemisme voor schending van de Joegoslavische soevereiniteit en inmenging in de binnenlandse aangelegenheden. Terwijl het Joegoslavië onmogelijk wordt gemaakt om zich tegen aanvallen van het UCK te verweren, trekken waarnemers Kosovo binnen die voor het merendeel bestaan uit militairen en politiepersoneel uit NAVO-lidstaten. De NAVO-inmenging in Joegoslavië is in feite een imperialistische daad bedoeld om de westerse belangen op de Balkan veilig te stellen, voorbereid door een eenzijdige en opgeklopte mediacampagne. De volkeren van de Balkan zijn echter niet gebaat bij een NAVO-optreden, want als het om 'humanitaire zaken' gaat bedoelt de NAVO vooral haar eigen belangen.

En Koerdistan?

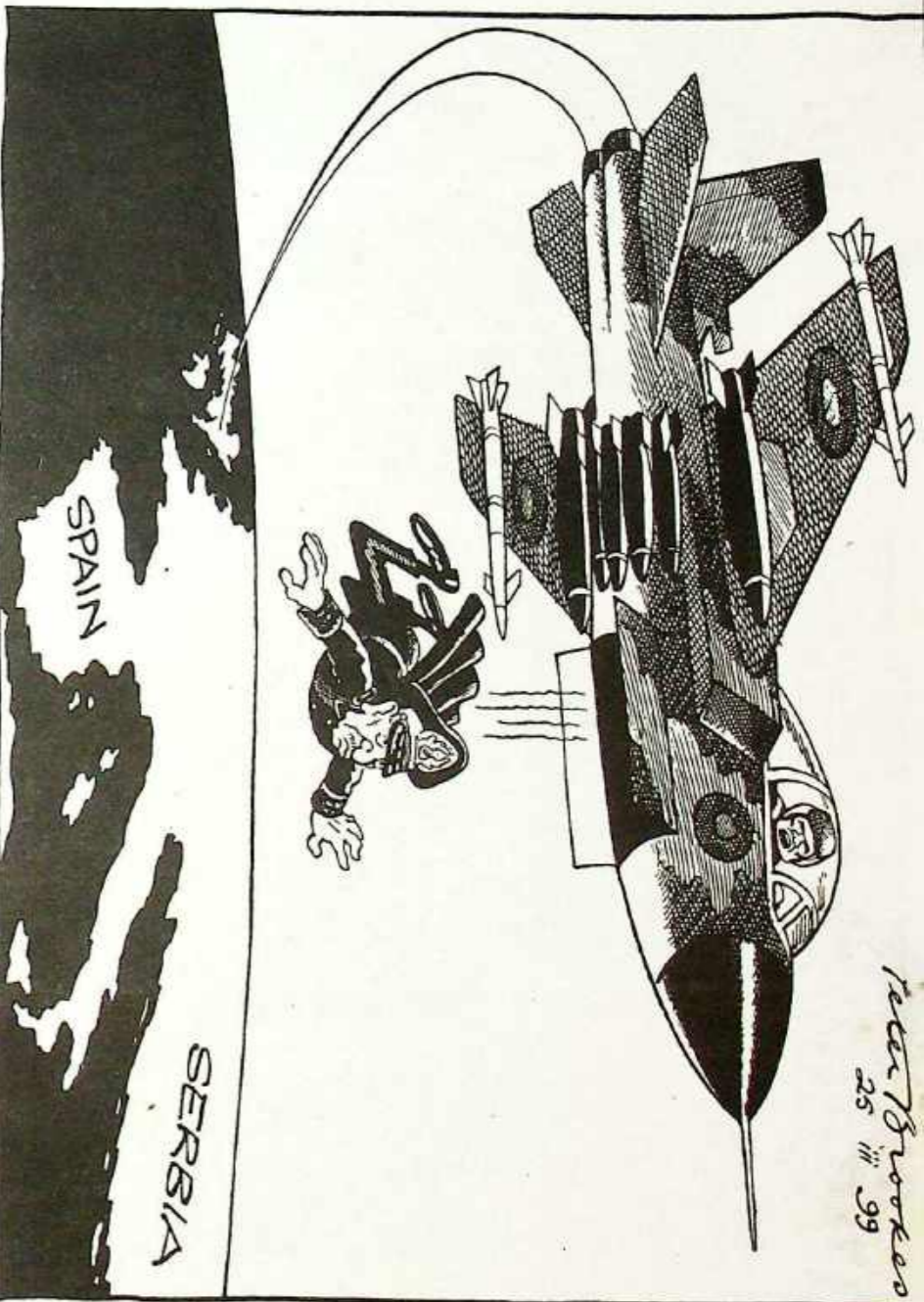
Op de SP na riep iedereen in de Kamer om militair ingrijpen in de Federale Republiek Joegoslavië om "een humanitaire catastrofe te voorkomen". Desnoods zonder mandaat van de VN, maar wel onder het commando van de NAVO. Tot de NAVO behoort ook Turkije. Sinds 14 jaar voert Turkije een oorlog tegen de voor zelfbeschikking strijdende Koerden. De Turken spreken van PKK-seperatisten, waartegen NAVO-partner Turkije hard optreedt, zonder dat er op Ankara enige internationale druk wordt uitgeoefend, laat staan bedreigingen met militair ingrijpen.

De Turken traden zeer hard op. President Demirel maakte het afgelopen jaar de balans op: de oorlog tegen de Koerden had tot dat moment 37.000 doden gekost, waaronder tienduizenden burgers. Sinds 1984 brandde het Turkse leger 2.500 dorpen plat in het zuidoosten van Turkije. En 365.000 Koerden werden verdreven en op de vlucht gejaagd. (2)

De NAVO vond het nooit nodig om medelid Turkije te dwingen om te stoppen, zelfs niet toen Ankara bij herhaling Irak binnenviel. Waarom is er eigenlijk niemand in de Tweede Kamer die hierover begint?

1. WW, 29-10-98
2. UZ nummer 43, 23 oktober 1998

Peter Brookes
25-9-99

"WE'RE DROPPING YOU OFF ON THE WAY..."

TEKENING: PETER BROOKES. ©The Times, Londen

NAVVO meet met twee maten

De luchtaanvallen van de NAVVO op Joegoslavië berusten op arbitraire besluitvorming om het ene land wel en het andere land niet te bestraffen voor humanitaire misdaden, vindt Michael Stein. Zij zullen de humanitaire noden van de Albanese Kosovaren voorlopig verergeren.

De moorddadige omgangingen van de Joegoslavische president Milošević met zijn opstandige provincie Kosovo werden de tv-kijkers in het Westen, en dus de politici te veel. Daarom denkt de NAVVO Servië en Kosovo met bombardementen tot reedzaam samenleven te kunnen wingen – met dien verstande dat Kosovo binnen de Servische staat ergerende autonome krijgsmacht op zichzelf onafhankelijk te mogen verklaren.

Die politieke strategie berust op twee nogal wankele pijlers: op arbitraire besluitvorming en – ernstiger nog – op wishful thinking. Wat het eerste betreft: waarom wordt Servië wel door de NAVVO aangevallen en niet door de NAVVO-bondgenoot Turkije ook maar met een sanctie te bestraffen? Maakten de Turkse strijdkrachten zich soms niet schuldig aan systematische ontvolking van dorpen in het Zuid-Oosten, waar de PKK naams de Koerden een gewapende strijd voor afscheiding begon? En waarom dacht niemand in de NAVVO ook maar één moment aan Rusland tot de orde te roepen, toen het opstand in Tsjetsjenië probeerde te bedwingen door de hoofdstad Grozny plat te bombarderen?

Wie de kaart raadpleegt van milieuten in de wereld, reïsheert inderdaad in nog vele andere landen onderdelen op een verschrakte manier worden onderschikt, soms zelfs uitgenood, zonder dat het Westen ook maar een vinger steekt. Om redenen van Realpolitik wordt het in bijna alle gevallen standprijer geacht even de andere kant op te kijken en humanitaire verwegingen buiten beschouwing te laten.

Alleen Servië wordt thans anders behandeld, omdat het in Europa ligt en het Westen iets goed te maken. De NAVVO greep niet toen Bosnië, nota bene een lid van de Verenigde Naties, ontserfde werd gelopen door de ontscheide Serviërs, die door Milosovic en de zijnen openlijk werden stand. De NAVVO greep pas in de meeste slachtoppartijen en nische zuiveringen al achter de varen en de Bosnische Serviërs door de Kroaten in het defen- varen gedrongen. Het doel van de huidige bom-

bardementen is volgens de NAVVO een eind te maken aan het vernoegen van Milošević tot verder bloedvergieten en meer etnische zuiveringen in Kosovo. Was het maar waar. In feite treedt de NAVVO op als luchtmacht van het Kosovo Bevrijdingsleger uck om Milošević te dwingen zijn troepen uit Kosovo terug te trekken. Maar federeen besef nu al dat de Serviërs de luchtaanvallen als alibi zullen gebruiken om zich op de Albanese Kosovaren te wreken. Er zullen niet minder, maar juist meer moordpartijen op burgers plaatshebben.

Een tweede gevolg van de oorlog, die volgens de NAVVO geen oor-

koorden willen sluiten.

Toen Joegoslavië in 1991 definitief in stukken uiteenviel, was de internationale gemeenschap niet bereid de bestaande grenzen te wijzigen van de nieuw geboren staten, bang als men was dat daardoor allerlei etnische conflicten in de rest van de Balkan en de voormalige Sovjet-Unie nog verder uit de hand zouden lopen. Want met zo'n precedent voor ogen zou iedereen met iedereen oorlog gaan voeren om de grenzen te verleggen. De heiligheid van de internationale grenzen had tot gevolg dat Serviërs, Kroaten en moslims gedwongen werden als burgers van de nieuwe staat Bosnië-Herzegovina met elkaar te leven, hoewel zeer velen daar niets voor voelden.

Het is een raadsel waarom geen Westers land Turkije met enige sanctie dreigt

log genoemd mag worden, is dat de relaties tussen het Westen en Rusland tot het vriespunt gedaald zijn. Dat is daarom zo ernstig omdat Rusland weliswaar een land is dat zijn schulden niet kan afbetalen en de weg volledig kwijt is. Maar het is wel nog steeds een mogendheid met een enorme hoeveelheid massavermiegingswapens, die voor een deel in handen van de overheid zijn en voor een deel buiten controle van de overheid vallen. Kortom, de meest gevaarlijke mix die men zich maar kan voorstellen.

Niemand weet welke richting dit op drijt geraakte Rusland uitgaat. Maar het is wel duidelijk dat zo'n gefrustreerd voornalig wereldrijk niet modeloos op de kast moet worden geplagd. Daarom was het politiek onverstandig om de NAVVO-uitbreiding naar het oosten door te drukken. En daarom is het even onverstandig de Russische bezwaren tegen de luchtaanvallen op Joegoslavië voor kennisgeving aan te nemen. Want geen enkele machthebber in Moskou zal nog verdere ontwapeningsak-

Na tienduizenden doden en honderdduizenden op de vlucht gevlachte mensen wordt de vrede in Bosnië thans uitsluitend gegarandeerd door de aanwezigheid van NAVVO-troepen. Daarom kwam Lord Owen, die in de jaren 1992-'95 als bemiddelaar optrad van de Europese Unie in Bosnië, vorige maand met een nieuw plan voor zowel Bosnië als Kosovo. Hij stelde voor de vroegere grenzen niet langer als onaanstaaft te behandelen, maar te kijken wie met wie absoluut niet bereid is in één staat samen te leven.

De Serviërs in en rond de Bosnische stad Pale willen niets met de overige Bosniërs te maken hebben. En de Albanese Kosovaren willen onder geen beding binnen Servië leven. Bij de onderhandelingen in Rambouillet en Parijs bleek overduidelijk dat de Albanese Kosovaren het geïmagineerde vredesakkoord alleen maar tekenden omdat zij er zeker van waren dat president Milošević dat niet zou doen.

De conclusie van Lord Owen was dat men Milošević een ru moest voorstellen. Voor elke vier kilometer Kosovaaars gebied die hij bereid was op te geven, zo hij een vierkante kilometer Bosnisch-Servisch gebied mogen annexeren. Daardoor zou Bosnië meer binnenlandse rust krijgen en het probleem-Kosovo zonder in menging van buitenlandse troepen opgelost kunnen worden.

Het is niet bekend of deze ideeën tijdens de onderhandelingen van het afgelopen half jaar naar voren werden gebracht. Wel zou Milošević de Amerikaanse bemiddelaars Holbrooke maandag hebben voorgesteld om Kosovo in tweetert te delen. Het rijk noorden, waarvan de mijnen en de voor Servië zo belangrijke historische kloosters liggen, voor de Serviërs; het arme zuiden voor de Kosovo-Albanezaren. Maar dat zou tot nieuwe en zeer langdurige onderhandelingen hebben geleid, en werd door Washington van de hand gewezen. Milošević moest het plan van Rambouillet tekenen. Een plan dat op termijn tot definitieve afscheiding van geheel Kosovo leidt – en dus zowel voor Milošević als voor de Servische oppositie onacceptabel is.

Daarmee liep de NAVVO in een zelf opgezette val. Zij moest op een gegeven ogenblik wel haar maandelang geuite dreigementen waarmaken. Maar wat kan de NAVVO doen, als Milošević het voorbeeld van Saddam Hussein volgt en, zelfs na vernietigende bombardementen, nee blijft zeggen? Belgrado bombarderen? Hoe reageert de NAVVO als Rusland openlijk het wapenembargo tegen Servië gaat breken? En waar moeten de vluchtbardementen als de Servische waaraktes problemen te ontlopen, naar toe? De politici van de NAVVO lidstaten hebben geen van die vragen tot dusver beantwoord. Waarschijnlijk omdat zij het zelf niet weten.

Eén ding weten we: de NAVVO, waarvan iedereen twijfelde of zij na de Koude Oorlog nog een rol te vervullen had en – zo ja – welke, is er en laat haar tanden zien.

Michael Stein is redacteur van NRC Handelsblad.

de Verdieping

„Het poldermodel brengt niet alleen successen met zich mee.”

Thom de Graaf, Pagina 15

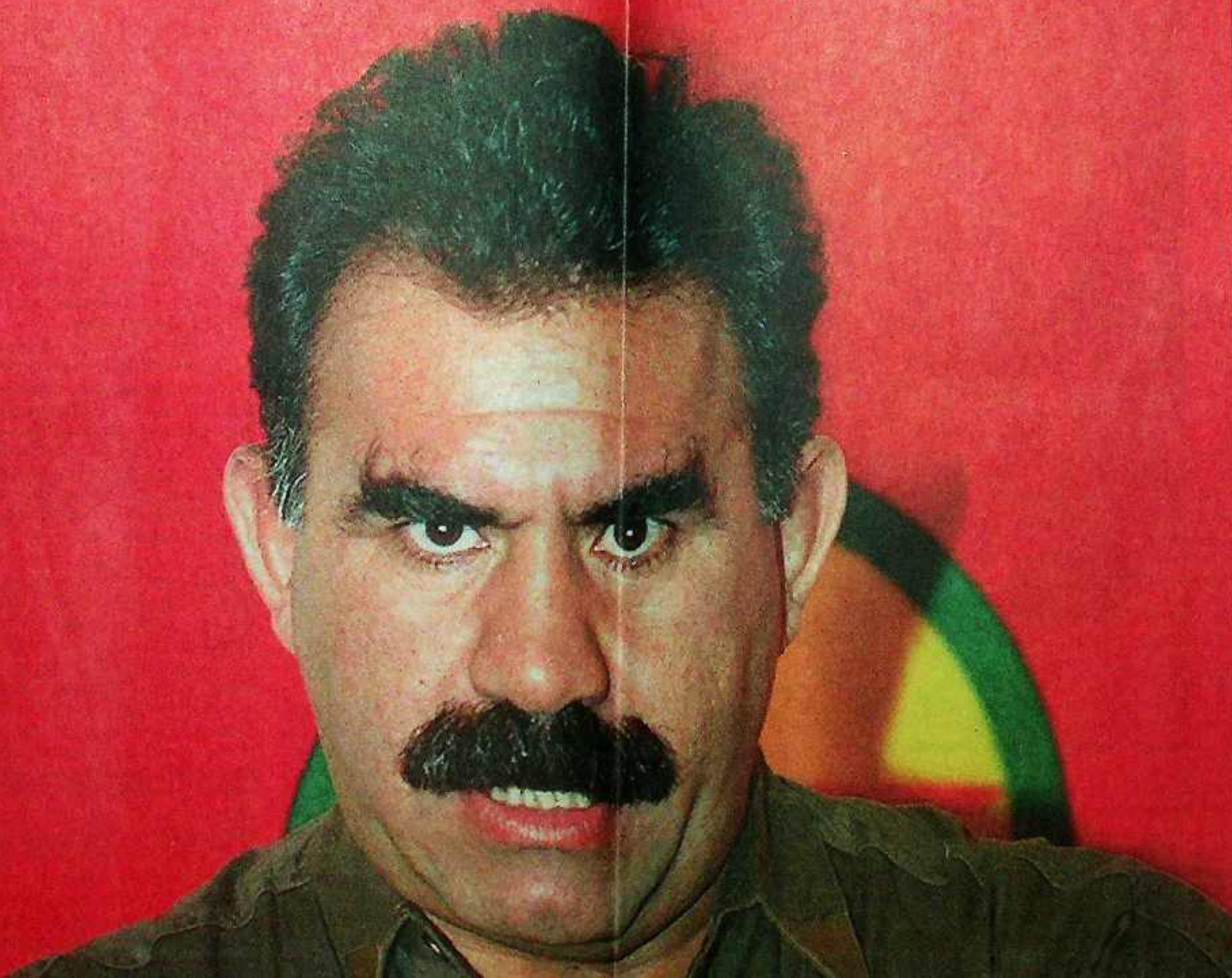
Gisteren eindigde de zwerftocht van PKK-leider Abdullah Öcalan, zijn odyssee na de verloren oorlog van de Koerden tegen de Turken. Een oorlog waarvoor de Koerden een enorme prijs hebben betaald. En die voor Öcalan kan eindigen in een Turkse dodencel.

Ontgoocheling

Eildert Mulder

Na een Ilias volgt een Odyssee, zo wist de oude Griekse dichter Homeros al. Ook de Koerdische leider Abdullah Öcalan wachtte na de door hem verloren oorlog tegen de Turken een ingewikkelde zwerftocht, die gisteren zijn einde vond in Turkije.

Odysseus kon zich na terugkomst thuis afreageren door de tientallen vrijers van zijn vrouw dood te slaan. Öcalans terugkeer naar zijn geboorteland daarentegen is geheel van triomf ontbloot. Voor hem geen wraak. De rechtszaak zal hem nog eenmaal de kans bieden om zijn politieke ideeën naar voren te brengen. Maar een Socrates, die zijn rechters in verdachten veranderde, zal hij niet kunnen worden. Daarvoor kleeft te veel bloed aan zijn handen. Sinds halverwege de jaren tachtig heeft Turkije geen doodvonnis meer uitgevoerd, maar de kans dat het land bij Öcalan voor een keer zal afstap-

ver Yasjar Kemal heeft over Koerdische bloedwraak boeken geschreven, die bijna niet te lezen zijn, zozeer zijn ze doortrokken van haat en wreedheid. Clans zijn soms eeuwen met elkaar in oorlog, zonder dat iemand nog weet hoe het ooit is begonnen. Yasjar, en daar komt de benepen kortzichtigheid van de Turkse autoriteiten weer om de hoek kijken, kreeg een paar jaar geleden een voorwaardelijke gevangenisstraf, omdat hij kritiek had geuit op het optreden van het Turkse leger in Koerdistan.

Veel van de ellende speelde zich af in een hooggebergte waarbij de Alpen dwergen lijken, en waar winters Siberisch kunnen zijn, met soms temperaturen van 40 graden onder het vriespunt. De PKK begon met 'speldeprikken'. Vaak kwamen de strijders vanuit Syrië of Irak de grens over. Ze vermoordden een schoolmeester of een andere Turkse ambtenaar, en ontvoerden een tiental jonge mensen, die vervolgens een guerrilla-opleiding kregen. Later volgden strafexpedities tegen mensen die met het Turkse leger samenwerkten. Strijders overvielen 's nachts hun woning, gooiden bommen door de schoorsteen en droegen er zorg voor dat niemand van het gezin overleefde, want dat maakte de kans op wraak kleiner. Het was nogal in de stijl van de boeken van Yasjar Kemal.

Die wreedheid van de PKK heeft veel Koerden in de armen gedreven van Turkije, want dat vele tienduizenden Koerden tegen de PKK vochten heeft niet alleen te maken met Turkse druk. Veel Koerden die de PKK niet lustten, maar evenzeer tegen het Turkse nationalisme waren, vonden politiek onderdak bij de fundamentalisten.

Voor de financiering was de PKK aangewezen op afpersing. Die vond niet alleen plaats in het Koerdische zuid-oosten van Turkije. Ook in Europa kregen Turkse en Koerdische winkeliers ermee te maken. In Nederland nam het pas af nadat de politie een kliklijn in het leven had geroepen en een aantal afpersers veroordeeld waren. Duitsland vaardigde een internationaal arrestatiebevel uit tegen

Deze tijd vraagt om een Vrije Universiteit

op 10 december 1968 aan de gevolgen van kortsluiting.

„Geen westerling had zo'n inzicht in de Dalai Lama tot de uitspraak.

monnik tot een kerk-kritische, maar schappelijk sterk geëngageerde

alle bladen van de universiteit volschreef (en tekende). Zijn flirt met

Handwritten signature or mark.

De ontgoocheling bij de Koerden is enorm. Dat was die al ver voor de aanhouding van Öcalan. Er was ontgoocheling over de leider zelf, meer een Mao Tsetoeng dan een Willem van Oranje, en er was teleurstelling over de verloren strijd.

De prijs die de Koerden hebben moeten betalen voor hun derde opstand tegen de Turken in deze eeuw is hoog. Geweldig was de opwinding bij de strijders van het eerste uur, toen ze eind jaren zeventig in de Koerdische stad Diyarbakir de straat opgingen en de Turkse politie op de vlucht joegen. „Het was alsof we in een keer een last van eeuwen van ons afschudden”, zei één van hen vele jaren later, toen hij lang en breed onderdak had gevonden in Nederland. Maar hij voegde eraan toe: „Toen wisten we nog niet wat oorlog betekent”.

De oorlog in Turks Koerdistan had vele gezichten, de Koerdische nederlaag heeft er minstens evenveel. Het is moeilijk een schatting te maken van het Koerdische aandeel in de bevolking van Turkije. Het is deels een kwestie van definitie. Er zijn er die zo zijn geassimileerd, zo Turks zijn geworden, dat hun Koerdische afkomst er voor hen niet meer toe doet. Ze beschouwen zich volledig als Turk. Waarschijnlijk komt een schatting van 25 procent in de buurt, zodat er in Turkije tegen de 15 miljoen Koerden zijn.

Het Ottomaanse sultansrijk, dat een veel groter gebied omspande dan het huidige Turkije, koos in de Eerste Wereldoorlog de zijde van de verliezers Oostenrijk en Duitsland. De Turken verdachten de christelijke Armeniërs ervan dat ze heulden met de Russische vijand. In 1915 besloten ze de Armeniërs te deporteren naar Syrië. Bij de lange gedwongen marsen kwamen vele honderdduizenden mensen om het leven.

Dat was nagenoeg het einde van de Armeense aanwezigheid in Turkije. Na de Eerste Wereldoorlog maakte Griekenland een ongelooflijke fout. Het dacht begin jaren twintig aan het verslagen Turkije de genadeklap te verkopen, maar dat pakte fout uit. De miljoenen Griekse bewoners van Turkije moesten toen hun steden en dorpen verlaten, en een goed heenkomen zoeken in het Griekse moederland.

De enige minderheid van betekenis vormden toen nog de Koerden. De Turken waren ervan overtuigd dat de ondergang van het grote Ottomaanse sultansrijk mede het gevolg was van gestook door Westerse mogendheden onder de minderheidsvolkeren. Ze legden daarom een overspannen nadruk op de nationale eenheid. De Koerden kregen geen ruimte voor hun eigen cultuur de Turken noemden hen berg-Turken, en op het spreken van de Koerdische taal stond een boete. (Dat de Koerdische taal overleefde was de verdienste van de moeders. Ze trouwden

Öcalans odyssee

zeer jong, vergaten het op school geleerde Turks en gaven hun Koerdisch door aan hun kinderen.)

Twee Koerdische opstanden in de periode tussen de twee wereldoorlogen eindigden met de executie van de leiders. De kiem voor de derde opstand werd eind jaren zeventig gelegd. Er heerste toen een anarchistische toestand in het land, met veel gevechten tussen uiterst linkse en rechtse groeperingen. Aan de linkerkant begon zich ook de Koerdische arbeiderspartij PKK te roeren, die zich later zou ontwikkelen tot een guerrilla-organisatie.

Aan de wieg van de PKK stonden Koerdische studenten en intellectuelen, die vergaand geassimileerd waren, en soms amper nog Koerdisch spraken. De PKK is nooit helemaal van dat stempel af-

gekomen. Toen het Koerdische parlement in ballingschap in 1995, tot woede van Turkije, bijeenkwam in Den Haag spraken de geachte afgevaardigden meer Turks dan Koerdisch. Op PKK-kantoren zie je mensen vaak gretig de Turkse sportkranten doornemen. Öcalan zelf is supporter van de Istanbule club Galatasaray. Diezelfde Turkssprekende PKK-voorzitters gaven aan hun strijders in het veld wel opdracht om Turkse onderwijzers te vermoorden, omdat die de Koerdische jeugd verpestten met de verderfelijke Turkse cultuur.

In het PKK-opleidingskamp in Libanon waren de Turkse termen evenmin van de lucht. De gevangenis daar heette *uygulama*, wat in het Turks zoiets betekent als 'toepassing', 'praktijk'. De gevangenen moesten 'zelfkritiek' bedrijven, in de

vorm van opstellen. Öcalan was volgens overlopers vooral gebeten op mensen die in Turkse gevangenissen hadden gezeten, en daar vaak vreselijke folteringen hadden doorstaan. Hij vreesde hun populariteit en wilde hen meteen na hun bevrijding op hun plaats zetten.

De PKK begon de echte strijd in 1983, juist in een periode dat Turkije zich herstelde van de militaire staatsgreep van 1980 en weer een beetje mocht ruiken aan democratie. Het is typerend voor de PKK: altijd alles op het verkeerde moment beginnen. Juist in een periode dat Turkije het geweld zat was en liever wilde denken aan geld verdienen begon de PKK te vechten. In een periode dat het einde van de Sovjet-Unie zich aankondigde koos de PKK voor een keiharde stalinistische en maoïstische ideologie. Om

de voorbeelden van verkeerde timing te voltooien: de afgelopen maanden hoopte de PKK zijn doel te bereiken met diplomatieke offensieven in Europa. Ook daarmee kwam de beweging rijkelijk laat.

De PKK wilde alles beter doen dan eerdere Koerdische opstandelingen. Öcalan wilde een culturele revolutie. Hij wilde een einde maken aan de macht van de feodale heren, de *agha's*, en de grote clans. Maar in de praktijk kwam het erop neer dat hij niet om die structuur van de Koerdische samenleving heenkon. Hij maakte gebruik van de diensten van pro-PKK *agha's*, en richtte afzichtelijke bloedbaden aan onder families van tegenstanders, die er onder de Koerden genoeg waren.

Die wreedheid heeft ook een lange traditie in de Koerdische wereld. De schrij-

dringen tegen dissidente leden van de PKK. De organisatie had in Duitsland heel akelige veemgerichten.

Öcalan, de 'zon van Koerdistan' heeft zijn studie politicologie aan de universiteit van Ankara niet volbracht. Zijn lichtend voorbeeld Mao had hij evenmin voordoende bestudeerd. Veel te vroeg schakelde hij van een beperkte guerrilla over op een bijna reguliere oorlog. Dat brak hem op.

De methodes van het Turkse leger waren keihard en effectief, zonder dat ze ontaardden in een reusachtig bloedbad. Het leger zette doodseskaders in en dwong Koerdische dorpen te kiezen: of ze vochten mee met het leger tegen de PKK, of hun huizen gingen eraan. Er zijn in de periode van 1992 tot 1994 waarschijnlijk duizenden dorpen en gehuchten geheel of gedeeltelijk verbrand. In december 1994 publiceerde *Trouw* een kaart van de provincie Tunceli, met daarop de kort daarvoor door het leger verbrande dorpen.

Ook toen de oorlog verloren was zat Öcalan nog veilig in Damascus. Die veiligheid bleek schijn. Syrië was zelf zijn belangrijkste beschermheer, de Sovjet-Unie, verloren, en kon daardoor ook niet meer Öcalan beschermen. Dat bleek in oktober en december vorig jaar. Turkije eiste toen van Syrië uitlevering van Öcalan en dreigde met oorlog. Het had ook iets positiefs in de aanbieding: Syrië zou een meer van water uit de rivier de Eufraat krijgen. Vooral vanwege het conflict over het Eufraat-water had Syrië Öcalan gesteund, toen die ruzie uit de wereld was was Öcalan niet langer welkom in Damascus en begon zijn veel besproken rondreis door Rusland, Italië en een reeks andere landen.

De oorlog heeft nog andere sporen nagelaten dan de verbrande dorpen. De Koerdische samenleving is sterk ontregeld. De meeste Koerden wonen niet meer in het zuid-oosten van Turkije maar in krottenwijken in andere delen van het land of in het buitenland. Steden in het Koerdische gebied kregen er in een paar jaar tijd enorme wijken bij. Dat is goed te zien in Diyarbakir.

De wijk Baglar, met vele honderdduizenden inwoners, ontstond grotendeels in de jaren negentig. Ontheemde Koerdische dorpelingen vonden er onderdak, de eerste maanden huur betaalden ze van de opbrengst van hun verkochte vee. Straten zijn er soms niet meer dan vijf meter breed, met aan beide kanten flatgebouwen van vier of vijf verdiepingen hoog.

Turkije is nu niet in de stemming voor nuances. Het stelt Öcalan verantwoordelijk voor alle dertigduizend doden die er in de guerrillastrijd zijn gevallen. Als de rechters vanuit deze wel erg ruwe schets van de werkelijkheid hun oordeel vellen is er weinig hoop voor Öcalan. De odyssee van Öcalan zal naar alle waarschijnlijkheid eindigen in een dodencel.

Chris Kutschera

Meer dan 300.000 van de 800.000 Turkse militairen — het op een na grootste leger van de NAVO — zijn gestationeerd in Koerdistan, in het oosten van Turkije. Een streek die de Turken weigeren met die naam aan te duiden. De oorlogsspanning kost ten minste acht miljard dollar per jaar. Voor die prijs heerst thans in Koerdistan een zekere mate van orde: de strijders van de PKK — de Koerdische Arbeiderspartij — kunnen niet meer zomaar een dorp binnenlopen voor eten en kleren, of om er een politieke bijeenkomst te houden. Maar anders dan het leger beweert, is die 'terroristische' en 'separatistische' organisatie, zoals ze officieel wordt aangeduid, verre van gedecimeerd. Recente, ernstige incidenten, zoals de hinderlaag waarin een militaire patrouille bij Yüsekova terecht kwam, waarbij vijftien soldaten en twee officieren het leven lieten, hebben aangetoond dat de PKK in alle regio's nog aanwezig en actief is: overal worden militairen en dorpswachters door mijnen gedood, nabij Van is een burgemeester ontvoerd, bij Erzurum is een bus uitgebrand en in Dersim hebben schermutselingen plaats gehad. Hakkâri, een plaatsje van 15.000 inwoners ten zuidoosten van het Vanmeer, is een van de voorposten in de strijd tegen de PKK in de punt van Turkije die als een wig tussen Iran en Irak steekt. Hakkâri is het hoofdkwartier van de troepen die bij het achtervolgen van de PKK met regelmaat het Iraakse deel van Koerdistan binnendringen.

Vanuit Hakkâri worden geregelde operaties gelanceerd naar het gebied van de 'drie grenzen' (Iran, Irak en Turkije). De Koerdische guerrillastrijders zijn er in deze streek altijd in geslaagd in de buurlanden te infiltreren, doordat de grenzen in deze tot wel vierduizend meter hoge bergen onmogelijk vallen af te grendelen. Vanuit Hakkâri houden het Turkse leger en de Turkse inlichtingendienst ook de grens met Iran in de gaten, speciaal het plaatsje Yüsekova, bijgenaamd 'Heroïnestad', de doorgangspoort voor alle illegale handel met Iran. De afgelopen maanden heeft het Iraanse leger bezorgd geconstateerd dat over deze grens, die van oudsher alle mogelijke drugsverkeer doorlaat, ook een stroompje PKK-strijders binnensijpelt, die thans over enige faciliteiten kunnen beschikken in Iran, met name in Urmia.

Als toerist kom je Hakkâri niet zomaar binnen. Je wordt bij de stadspoort aangehouden door agenten van de veiligheidsdienst in burger, die je hoffelijk behandelen, maar toch overduidelijk als een indringer. Je moet

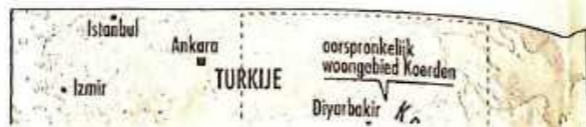

Een Turkse patrouille in de stad Van Foto Chris Kutschera

In de bergen van Oost-Turkije bestrijden Turken en Koerden elkaar al decennialang op leven en dood. Het conflict van Turkije met Italië over de uitlevering van PKK-leider Öcalan is de zoveelste episode. De Franse journalist Chris Kutschera reisde rond in het moeilijk toegankelijke gebied van de Koerden.

De verborgen oorlog in Oost-Turkije

Checkpoint Koerdistan

macht uitoefent?

Dicle, een groot dorp van zo'n vijfduizend inwoners, is slechts het vermelden waard omdat zeven kilometer er vandaan een onlangs voltooide dam in de Tigris ligt. De grootste zorg van het dorp is intussen gebrek aan water. De overheid houdt de gemeenteraad voor dat al het water achter de dam nodig is om elektriciteit op te wekken, en dat een paar kubieke meter om de akkers van de boeren te bevoelen er niet afkan.

Op het trottoir van de hoofdstraat zitten tientallen mannen op krukjes thee te drinken, wachtend op het uur dat de zon hen dwingt de schaduw aan de overkant op te zoeken. Sommigen van hen zijn in Dicle thuis, maar de meesten komen uit naburige dorpen waaruit de inwoners zijn verjaagd: „De soldaten komen eraan, zeggen 'Je huis uit!' en vernielen alles”, vertelt een van hen, „omdat wij weigeren wapens te dragen en dorpswachters te worden. Zij zeggen ons dat ze niet overal *karakols* — forten voor de gendarmes — kunnen neerzetten, en zij branden onze huizen plat.” Van de 65 dorpen in het

heeft gediend. Ze zeggen dat hij een min of meer stilzwijgend akkoord heeft gesloten met de PKK-guerrillastrijders: „Als jullie mij met rust laten, laat ik jullie met rust.”

Daarom handhaaft het leger zijn stellingen op de berg Tendürük, maar heeft het zich teruggetrokken van de hellingen van de Ararat. Daardoor kan iedereen nu doorgaan met een buitengewoon lucratieve activiteit: de import van benzine, thee en andere waren uit Iran.

„Het is heel eenvoudig”, zegt een Koerd die geen geheim maakt van zijn voldoening over de bloeiende zaken. „Wij werken hier alleen met dollars. Ik voer benzine in uit Azerbajdzjan en Oezbekistan, die wordt vervoerd in trucks met Iraniërs aan het stuur. Ik koop iedereen om: de politie, de douane, de politieke politie (de inlichtingendienst die de PKK in de gaten moet houden) — vijfhonderd dollar hier, vijfhonderd dollar daar, en iedereen is gelukkig.” Andere zakenlui melden de invoer van thee en andere producten uit Dubai. En drugs? Niet hier, antwoorden al deze Koerden met onschuldige gezichten: „Drugs? Die gaan via Yüsekova.”

De weg voert terug naar Diyarbakir: alle mensen die door het leger uit hun dorp zijn verdreven komen vroeg of laat hier terecht. Zo ook Sabahat, een 33-jarige vrouw wier man in april 1994 is gedood nabij Sason. Twee maanden daarna hebben zij haar huis platgebrand en Sabahat met haar zes kinderen — ze was in verwachting van een zevende — op straat gezet. Zij woont nu in Diyarbakir in een flat zonder enige voorziening, maar anders dan duizenden gedeporteerde dorpsgezinnen heeft zij een heus dak.

Alle getuigenissen komen op hetzelfde neer: de meeste dorpen zijn vernield tussen 1992 en 1994. Zoals een Koerd met wrange humor opmerkt: „Toen ze alles verwoest hadden, moesten ze wel stoppen.”

Volgens een officieel rapport uit 1997 van een onderzoekscmissie van het Turkse parlement hebben de veiligheidstroepen negenhonderd dorpen en drieduizend gehuchten 'geëvacueerd'. Dat rapport meldt ook dat volgens de burgemeester van Tunceli tussen de 70 en 80 procent van de 374 dorpen in zijn district zijn ontruimd. De commissie haalt bovendien een rapport aan van de Turkse Bond van Architecten en Bouwkundigen waaruit blijkt dat de bevolking van Diyarbakir in vijf jaar meer dan verdubbeld is, en dat deze stad een reusachtig 'dorp' is geworden, waar meer dan 30 procent van de inwoners werkloos is.

Terwijl 'armoede' in Turkije wordt getaxeerd op 400 dollar per jaar, wordt voor Koerdistan de helft van dat bedrag aangenomen, dus 200 dollar per jaar — en vele gezinnen komen rond

valt met het plukken van fruit. Daar hebben Jemil, zijn vrouw, hun dochter Tshenay (nu 21 jaar) en twee jongere kinderen zeven weken gewerkt. Daarna gingen ze naar Manisa en vervolgens naar een plaats bij Adana. Telkens verder trekkend op zoek naar werk kwamen zij ten slotte in Izmir, waar ze twee jaar zijn gebleven. Ze woonden daar in een krot zonder stromend water en hielden zich met allerlei klusjes, zoals het plukken van komkommers, in leven. Toen ze eindelijk wat geld bij elkaar hadden gespaard, keerden ze voor een jaar terug naar Diyarbakir. „Het was een droom om daar nog eens heen te gaan”, zegt Tshenay. Maar ze konden er niets doen. „Er is geen werk meer in Diyarbakir.” Toen hun spaargeld op was, keerden zij terug naar het westen. Nu wonen zij in een flatje op de begane grond van een onfris huis in Istanbul.

Zo trekken meer dan een half miljoen Koerden op het ritme van de seizoenen langs de Turkse wegen: in april wieden ze eerst de katoenvelden, daarna plukken ze komkommers en tomaten, dan hazelnoten, en dan gaan ze katoen plukken. De kinderen zijn de voornaamste slachtoffers. De meesten gaan niet naar school, omdat hun ouders het schooluniform en de leermiddelen niet kunnen betalen.

Nevzat (32) is geboren in een Koerdisch dorp in de buurt van Erzurum. Hij is in 1989 uit zijn dorp verdreven omdat hij weigerde dorpswachter te worden. „Ik had niet gedacht dat ik hier zou blijven”, zegt hij in de kleine woning die hij heeft gebouwd in een sloppenwijk van Istanbul, twintig kilometer van het centrum, tussen een fabriek en de snelweg naar Edirne. Hij heeft het huis al vier keer opnieuw opgebouwd, want het is vier keer door bulldozers van de gemeente met de grond gelijkgemaakt (...) „Vroeger dacht ik dat wij zouden teruggaan naar ons dorp, maar daar geloof ik nu niet meer in...” Twee van zijn vijf kinderen zijn in deze sloppenwijk geboren.

Nevzats huis heeft elektra — illegaal afgetapt van een kabel in de buurt — zodat hij de programma's van MED-TV kan zien, de Koerdische televisie die uitzendt uit België en Groot-Brittannië. Water is er niet. Het gezin moet het doen met jerrycans die eens per week worden gevuld bij een tankwagen, die soms voorbijrijdt zonder water te verstrekken.

Nevzat werkt als metselaar voor particuliere ondernemingen, niet voor de overheid. Hij verdient ongeveer twee miljoen Turkse ponden per dag — zeg maar dertien gulden — als hij werk vindt. „Sinds het begin van de oorlog”, zegt Nevzat, „is er niet veel werk.” Welke oorlog bedoelt hij? „De oorlog tegen de Koerden; vroeger ging het alleen maar tegen bepaalde mensen, maar sinds 1990 voert de staat oorlog

naam- en dergelijke opgeven, en echt aandringen voordat je toestemming krijgt om deze half verboden stad binnen te gaan. Je krijgt te horen dat je, om u te beschermen tegen de terroristen, dag en nacht zult worden geëscorteerd door met portofoons uitgeruste agenten van de veiligheidsdienst.

Als stad in staat van beleg — op iedere Koerdische burger zijn er twee à drie militairen — wordt Hakkâri onafgebroken doorkruist door patrouilles in gepantserde auto's (Britse Landrovers) en gepantserde troepentransport-rucks (BTR's uit de Sovjet-Unie). Iedere bus die militairen of hun gezinsleden vervoert, wordt voorafgegaan en gevolgd door een gepantserde auto of een tank. Ondanks deze overdadige legermacht komen de echtgenotes van militairen en van medewerkers van de veiligheidsdienst de deur vrijwel niet uit, behalve voor korte bezoeken aan het restaurant van de 'officiersclub'. Beënd van angst schilderen zij de gevangen nogal overdreven af: zo beweren zij iedere avond na zonsondergang rond de stad geweervuur te horen.

In deze spookstad is de onderwijzersclub de enige enclave waar het er normaal aan toe gaat. Deze bevindt zich op een hoekje met wat groen, waar de basis- en middelbare-schoolleraars — allemaal Turken — samen een slaasje thee drinken. Koerden mogen Hakkâri geen onderwijs geven. Er zijn maar weinig plaatsen in Koerdistan waar de scheiding tussen de Turkse en de Koerdische bevolking zo extreem is doorgevoerd. De twee werelden leven zonder enig contact langs el-

stad en de hele streek afgesneden van de rest van Turkije: achter het plaatsje Baskale wordt de weg afgezet, waarna 'om veiligheidsredenen' alle verkeer verder verboden is. Vanaf dat moment kunnen de veiligheidstroepen zonder getuigen hun gang gaan.

Woeste kloven

Dersim, een van de bergachtigste streken van Koerdistan, dat bijna geen gebieden onder de 1.800 meter kent, is een natuurlijk bolwerk. De schaarse wegen volgen er diepe, nauwe dalen — spectaculaire, woeste kloven van adembenemende schoonheid, waaruit alle guerrillaleiders inspiratie hebben geput. In Dersim heeft zich aan het einde van de jaren dertig een Koerdische opstand voorgedaan die het bewind van Mustafa Kemal Atatürk deed wankelen. En in Dersim is de van oudsher opstandige bevolking alevitisch, dus niet sunnitsch maar evenmin echt sjii'tisch. Hier voert het Turkse leger tot op heden een stelselmatig deportatiebeleid, met het oogmerk het 'moeras' waarin de guerrillabeweging zich thuis voelt 'droog te leggen'. In 1994 zijn alle dorpen van het district systematisch van hun inwoners ontdaan, en het leger duldt enkel nog de aanwezigheid van een paar bejaarden, die alles wat zij aan eten en sigaretten kopen, moeten verantwoorden op een lijst die door de *jandarma* wordt gecontroleerd — om te voorkomen dat zij de guerrillastrijders te eten geven.

Het weggetje naar de stad Tunceli, die vroeger Dersim heette, stijgt kronkelend naar een hoogvlakte, een van de

vruchtbaarste streken van Koerdistan. De akkers liggen braak, en de weinige dorpen die niet zijn verwoest, zijn vrijwel ontvolkt. De chauffeur van het busje naar de 'hoofdstad' van Dersim speelt een cassette van Shivan, de Koerdische zanger die in ballingschap in Europa woont en wiens liederen nu oogluikend worden toegestaan.

Na twintig kilometer bereiken wij het dorp Kirmizikopru. Van de vijfhonderd mensen die hier vijf jaar geleden nog woonden, zijn er nog maar honderdvijftig over. Het dorp ziet er uit of het door straatgevechten is verwoest. Sommige huizen zijn uitgebrand en hebben geen dak meer. In 1992 was dit nog een bloeiend toeristendorp met vijf hotels.

Bloednerveuze soldaten, van wie twee vrienden twee dagen geleden door

een mijn om het leven zijn gekomen, beslissen dat het konvooi vannacht hier blijft. Iedereen moet maar zien waar hij slaapt, in zijn vrachtwagen of personenauto. Om acht uur 's morgens mag het konvooi eindelijk de tocht voortzetten. Niet veel later komen wij ineens bij de grote weg van Erzurum naar Erzincan, die loopt door een brede vallei, aan de zuidzijde omzoomd door de zeer hoge bergen, een wereld op zichzelf, waarin bepaalde gebieden, zoals Ovacik, volstrekt verboden terrein zijn. Hoeveel toeristen die langs razen op deze snelweg van Ankara naar de grote steden in het noorden van Anatolië zullen bevroeden dat achter deze besneeuwde toppen een van de meest afgegrensdde gebieden van Turks Koerdistan ligt, waar het leger zonder pottenkijkers onbepaalde

alle dorpen in het noordelijke deel van het district — helemaal verwoest. En ze gaan ermee door: begin juli dreigden militairen twee dorpen te verwoesten in een naburig district, tussen Hazro en Lice.

Kaarten en domino

Dorpelingen van Dicle leggen uit waarom zij zijn overgelopen naar het kamp van de PKK-sympathisanten: „Ze treiteren ons voortdurend”, vertelt een boer. „Wanneer wij met een tractor vol zakken tarwe een van hun controleposten passeren, storten zij de zakken op straat leeg en zeggen dan: ‘Wij controleren alleen maar of jullie geen wapens verbergen.’”

De jonge werkloze mannen zitten de hele dag te kaarten en domino te spelen in het café, en worden zo nu en dan voor ondervraging op het politiebureau ontboden. Uit verontwaardiging over die vaak harde verhoren gaan ze ten slotte naar de guerrillakampen in de bergen ten noorden van Dicle. De mensen zeggen dat er onlangs op het kerkhof enkele tientallen graven zijn gedolven voor jonge strijders die als honden werden gedood en begraven.

Aan de noordzijde van de stad ligt een militaire basis van meer dan tien hectare. Vanaf de weg kun je er tientallen tanks en honderden trucks zien staan, maar volgens de Koerden ter plaatse wordt met al dat wapentuig niets gedaan. In tegenstelling tot zijn voorganger, die een echte 'fascist' was, schijnt de generaal die het garnizoen tegenwoordig leidt een verlicht officier te zijn, die in Europa een tijdje bij de NAVO

Tot 1993 woonde Jemil in Licok, een dorp op vijftien kilometer van Lice. Deze vader van acht kinderen was een tamelijk welgestelde boer: hij bebouwde zo'n vier hectare met tabak, bezat

De twee werelden leven zonder enig contact langs elkaar heen. Het is volslagen apartheid

een tractor, een molen en boomgaarden. Nu is Jemil alles kwijt. Hij zwerft als seizoenarbeider langs de Turkse wegen. Hij verdient maar net genoeg om zijn gezin voor de hongerdood te bewaren; hij is een van de Koerden die door de oorlog aan het zwerven zijn geslagen.

Jemil is eerst naar Diyarbakir gegaan, waar hij drie maanden is gebleven. Mehmet, zijn oudste zoon, is er door een onbekende aanvaller gedood in de ingang van een theehuis. Een tweede zoon, Jahit, is op de beschuldiging dat hij berichten overbracht voor de PKK tot vijftien jaar gevangenisstraf veroordeeld.

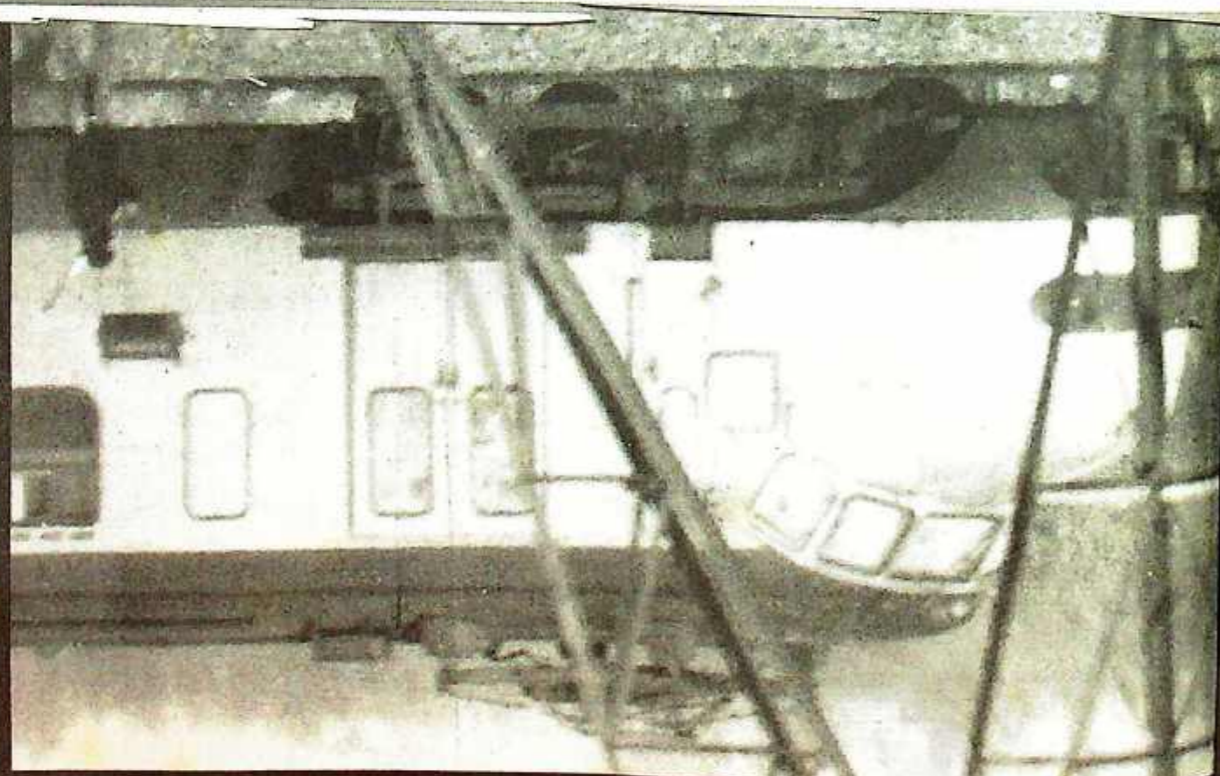
Daarna besloot het gezin Koerdistan te ontvluchten. Ze trokken naar Apazade bij Istanbul, een streek waar voor seizoenarbeiders wat te verdienen

Zijn kinderen biffen: ze gaan naar school. „Maar school betekent ook assimilatie”, zegt Nevzat. Iedere ochtend moeten zijn kinderen een gedicht opzeggen: 'Ik ben een Turk, ik heb gelijk...' En Nevzat, wiens jongste dochter 'Koerdistan' heet, al heeft ze ook een Turkse naam, steekt een heel verhaal af: „Wij zitten hier heel ver van de Koerdische cultuur. Wij hebben een nieuw leven, een nieuwe cultuur. Mijn kinderen kennen de naam van hun dorp niet, of de naam van hun grootouders, maar zij kennen wel Turkse liedjes en de namen van de spelers van het Turkse elftal.”

Een buurman die een jaar of wat is schoolgegaan legt uit waarom de Turkse overheid de Koerden systematisch uit hun dorpen verdrijft: „Tot 1940 dachten zij dat ze de Koerdische opstanden — er zijn er 28 geweest sinds 1923 — met bloedig geweld konden neerslaan. Toen zij doorkregen dat repressie niet werkt, besloten zij het probleem op te lossen door assimilatie. Wanneer een volk zijn karakter verliest, is het er geweest. Daarom streeft de overheid ernaar Koerdistan leeg te maken en zijn inwoners naar Istanbul, Izmir en zo te brengen. Om geld te kunnen verdienen moet je aanvaarden dat je je identiteit kwijtraakt. In je dorp kun je doen wat je wilt, en kun je ten slotte altijd overleven dankzij de steun van je burens. Maar hier zegt de staat: 'Goed, ik geef jou geld, maar dan moet je je bek houden!' Tien miljoen Koerden doen dat, maar twintig miljoen anderen houden hun bek niet.”

Vertaling Jaap Engelsman

De reinkopring die begon op 2 december 1975 nabij Wijsler. Bijna twee weken houden zes (een zevende raakt gewond en gaat naar het ziekenhuis) Molukse activevoerders tentoon passagiers in gijzeling. Twee van hen en de machinist worden door de kapers gedood. Hun belangrijkste eis: erkenning van de Vrije Republiek Zuid-Molukken. De Nederlandse regering gaat niet op hun eisen in en de Molukkers geven zich op 14 december over. Op de foto links houdt een van de kapers de trein in het oog. Rechts een foto van de eerste dag, waarbij de piloot het talud ligt naar een lichaam dat op

Op 2 december 1975 om 10.07 uur begonnen zeven Molukse kapers aan een dertien dagen durende gijzeling van driëntwintig Nederlanders in een trein bij Wijsler. Deze week publiceert ex-terrorist Cornelis Thenu (42) het autobiografisch geheint *Korban* (uitg. Arbeiderspers) waarin hij de achtergrond van zijn daden belicht. Naast Thenu komt op deze pagina's een passagier uit de Wijsler-trein aan het woord: Ger Vaders (73), voormalig hoofdredacteur van het Nieuwsblad van het Noorden. De geschieden werelden en de gedeelde waarheid van een kaper en een gijzelaar: 'Dries van Agt heeft twee doden op z'n geweten.'

Geloof, dood & liefde

Verkiezingen in O-Slavonië met één dag verlengd

ZAGREB, 14 APRIL. De inwoners van Oost-Slavonië — voornamelijk Kroatische Serviërs — mogen na een regen van klachten over onregelmatigheden, ook vandaag nog hun stem uitbrengen voor hun regionale en gemeenteraden. De verkiezingen die gisteren in heel Kroatië werden gehouden, zijn in Oost-Slavonië zo chaotisch verlopen dat ze met een dag zijn verlengd.

Toet de verkiezing werd gisteren bestoet door de VN-administratie in Oost-Slavonië, de Amtenor in Oost-Slavonië. Hij regeerde kan Jacques Klein. Hij regeerde met zijn bestuur op talloze klachten van de Serviërs in Oost-Slavonië over stemuren's die te laat open gingen, stembussen die naar de verkeerde bureau's waren gestuurd en vooral onvolledige kieslijsten. De leider van de Kroatische Serviërs, Stanimirović, noemde het verloop van de verkiezingen 'een ramp' en de Amerikaanse ambassadeur in Zagreb, Galbraith, merkte op dat er in elke plaats die hij gisteren bezocht problemen waren. De stembureau's hadden om zeven uur 's ochtends open moeten gaan. Maar om half tien was dat maar bij honderd van de 171 stembureau's in Oost-Slavonië gebouwd. Op veel plaatsen werden kiezers nu uren wachten wegens mist met de mededeling dat de stembiljetten of de kieslijsten nog ontbreken. Als de kieslijsten en wel waren, bleken daar soms ten en wel waren, bleken daar soms de inwoners van hele straten op te ontbreken en op andere kerslijsten bleken alleen maar Kroaten te staan.

Klein besloot gisteravond de stemlokalen ook vandaag van tien uur 's ochtends tot zeven uur 's avonds open te stellen. Eerder bevoordt Klein al Kroatische Serviërs sloot Klein al Kroatische Serviërs die wel Kroatische papieren hebben maar niet in Oost-Slavonië zijn geregistreerd, het recht te geven hun stem uit te brengen.

Oost-Slavonië wordt sinds 1991 beheerst door de Kroatische Serviërs die in dat jaar in opstand kwamen tegen het Kroatische gezag en hun eigen republiek uitroepen de Servische Republiek Krajina. Oost-Slavonië is het laatste restant van die republiek. In juli, als het mandaat van het over-

gangsbestuur van de VN afloopt, moet het Kroatische gezag worden hersteld. De opkomst bij de verkiezingen in Oost-Slavonië wordt gezien als een belangrijke graad met van de Servische gevoelens over dat herstel. De verkiezingen zijn bovendien van groot belang omdat de nieuwe gemeenteraden — waarin de Serviërs een belangrijke stem zullen hebben — een grote rol zullen spelen bij de handhaving van de minderheidsrechten van de Serviërs. De leiders van de Kroatische Serviërs hebben zich lang verzet tegen het herstel van Kroatische gezag, maar hebben zich daar nu noodgedwongen bij neegelegd. Vorige week hebben ze hun aanhang gevraagd naar de stembus te gaan om de verkiezingen van de Serviërs in de regionale en gemeenteraden zo sterk mogelijk te maken.

Elders in Kroatië verliepen de verkiezingen zonder problemen. Algemeen wordt verwacht dat de regerende Kroatische Democratische Gemeenschap (HDZ) van president Franjo Tuđman opnieuw de meeste gemeenteraden van de kleinere steden zal verwerven, maar in de grote steden en in de regio's Istrië en Dalmatië zal worden verslagen. Volgens nog voorlopige uitslagen liggen in HDZ en een oppositiecoalitie in Zagreb met elk 36 procent van de gestelde stemmen nek aan nek. Gisteren is ook gekozen voor 63 van de 68 zetels van het Kroatische Hogerhuis. Volgens het Nederlandse D66-Tweede-Kamerlid Grifko Roethof, voorzitter van de vijfden personen sterke waarnemersmissie van de Organisatie voor Vrijheid en Samenwerking in Europa (OVSE), verhepen de verkiezingen in Zagreb en omgeving zonder problemen. Wel zei ze dat de HDZ in de campagne ontzettend veel aandacht heeft gegeven in de Kroatische media. Met die vrije publiciteit had de partij een grote voorsprong op de anderen. (Reuter, AFP, AP)

Serviërs winnen in elf plaatsen O-Slavonië

ZAGREB, 21 APRIL. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van vorige week hebben de Kroatische Serviërs die in de regio Oost-Slavonië de dienst uitmaken, de controle over elf van de 28 gemeenten in handen gekregen. De Kroaten kregen de meerderheid in de hoofdstad van het gebied, Vukovar.

Oost-Slavonië is het laatste stukje Kroatisch grondgebied dat wordt gecontroleerd door de Kroatische Serviërs die in 1991 hun eigen 'republiek' uitriepen. Deze zomer moet het Kroatische gezag na zes jaar worden hersteld en tot dan wordt het gebied bestuurd door de Verenigde Naties.

Bij de regionale en gemeenteraadsverkiezingen heeft de Onafhankelijke Democratische Servische Partij — de eenheidspartij van de Kroatische Serviërs in Oost-Slavonië — elf gemeenten veroverd. De belangrijkste Kroatische partij, de regerende Kroatische Democratische Gemeenschap, de HDZ, kreeg de controle over de andere zeventien gemeenten. De HDZ kreeg vrijwel unaniem de steun van in Oost-Slavonië geregistreerde Kroaten inwo-

ners die de regio bij de oorlog in 1991 zijn ontvlucht en van plan zijn na de machtsoverdracht terug te keren.

In Vukovar — de in 1991 drie maanden belegerde en door de Serviërs en het Joegoslavische Volksleger in puin geschoten hoofdstad van Oost-Slavonië — werd de Servische eenheidspartij de grootste, met 46,99 procent van de stemmen. Maar de Kroaten domineren de gemeenteraad: de HDZ kreeg 40,32 procent van de stemmen en de onafhankelijke Kroatische kandidaat Tomislav Mercep kreeg 12,69 procent. Mercep, een felle nationalist, wil met de HDZ — waaruit hij zelf afkomstig is — een coalitie vormen.

De leider van de Servische eenheidspartij, Borislav Stanimirović, zei zaterdag dat de Kroaten de controle over Vukovar pas kunnen overnemen als de Kroatische vluchtelingen zijn teruggekeerd, en niet eerder. Omdat dat niet op zeer korte termijn zal gebeuren, wil Stanimirović de leider van het VN-bestuur, de Amerikaan Jacques Klein, vragen om een verlenging van het VN-mandaat in de regio, dat op 15 juli afloopt. (Reuter, AP)

Kroatië op proef veertigste lid van Raad van Europa

STRAATSBURG

De Raad van Europa heeft Kroatië dinsdag in principe toegelaten als veertigste lid, onder voorwaarde dat het land zich houdt aan de vredesakkoorden van Dayton en meewerkt aan het internationaal tribunaal in Den Haag. Ook wil de raad van de ministers een duidelijke verbetering in de naleving van de mensenrechten te versterken, stelde in juni een besluit over het verzoek tot toelating van Kroatië uit, omdat president Tudjman de Raad niet had kunnen overtuigen dat er verbeteringen op komst waren.

De Veiligheidsraad van de VN veroordeelde Kroatië gisteren omdat het bewind de rechten van de Servische minderheid met voeten treedt,

VS bang voor proces tegen Pinochet

(Van onze redactie buitenland)

AMSTERDAM - Vierhonderd Amerikaanse adviseurs hielpen de Chileense generaal Augusto Pinochet in 1973 bij zijn putsch tegen Salvador Allende en de daaropvolgende onderdrukking. Dat verklaart waarom Washington achter de schermen druk uitoefent op Londen om Pinochet niet uit te leveren aan Spanje. Dat meldt vandaag de Britse krant The Guardian.

Volgens de krant vrezende de VS dat bij een eventueel proces tegen Pinochet meer informatie vrijkomt over de rol van Washington bij de coup. Officieel staan de VS op het standpunt dat het hier een zaak betreft tussen Chili, Londen en Spanje.

Pinochet mag dan uiterst gedepimeerd zijn door zijn arrestatie in Londen, hij put mogelijk troost uit de verwarring die hij overal heeft gezaaid.

In Spanje, waar onderzoeksrechter Garzón om zijn uitleve-

ring heeft verzocht, hoopt de top van het juridische apparaat dat de dictator-in-ruste nooit voet zal zetten op Spaanse bodem. Afgaande op zijn lichaamstaal en zijn weigering zich over de zaak uit te laten, hoopt de premier, de rechtse José Maria Aznar, hetzelfde. Het Hooggerechtshof in Madrid oordeelt deze week of Garzón rechtmatig handelt.

In Groot-Brittannië zijn conservatieve krachten, aangevoerd door de krant The Daily Telegraph, een campagne begonnen voor het zo spoedig mogelijk naar Chili terugsturen van de man die een belangrijke bondgenoot was in de strijd tegen Argentinië tijdens de Falklandoorlog.

De 82-jarige Pinochet, die vrijdagavond werd gearresteerd in een kliniek in Londen, is 'in een diepe depressie beland'. De correspondent in Londen van de Spaanse krant El País weet vandaag te melden dat Pinochet, zijn familieleden en zijn lijfwachten de indruk hebben 'in een val te zijn gelopen'. De Daily Telegraph

beweert te weten wie die val heeft uitgezet: de Spaanse Communistische Partij, die goede betrekkingen zou onderhouden met rechter Baltasar Garzón.

Deze 'showrechter', zoals zijn Spaanse vijanden zeggen, wordt inmiddels actief tegengewerkt

400 adviseurs hielpen generaal bij staatsgreep

door collega-juristen van het openbaar ministerie in Madrid. De collega's, van wie enkelen bekend staan om hun oerconservatieve opvattingen, eisen vernietiging van het arrestatiebevel. Garzón geeft geen krimp en heeft de lijst van beweerde Spaanse slachtoffers van Pinochets regime uitgebreid van 79 tot 94. Onder hen bevinden zich ook buitenlandse met een andere dan

de Spaanse nationaliteit.

Premier Aznar wordt ervan verdacht dat hij de kwestie wil traineren totdat de veertig dagen voorbij zijn waarbinnen Spanje bij Londen een uitleveringsverzoek moet hebben ingediend. De socialisten in de oppositie hopen dat te voorkomen door Aznar in het parlement onder druk te zetten om snel te handelen.

In Chili is de regeringscoalitie gespleten. De regerende christen-democraten vinden Pinochets arrestatie onrechtmatig, omdat hij diplomatieke onschendbaarheid genoot. De socialisten juichen de stap toe.

Rechte politici en militairen willen weten waarom niemand Pinochet heeft afgeraden Londen te bezoeken, waar zijn goede kennis Margaret Thatcher al lang niet meer aan het bewind is. In die kringen is men overtuigd van een complot, waarbij Pinochet naar Londen werd gelokt. De berichtgeving van The Daily Telegraph sterkt rechts Chili in de mening dat de regering-Blair Pi-

Donorconferentie: geen hulp voor Serviërs

BRUSSEL, 24 JULI. De Bosnische Serviërs hebben gisteren op de derde donorconferentie opnieuw te horen gekregen dat ze geen aanspraak zullen kunnen maken op de gisteren opgehaalde hulp gelden — in totaal 1,22 miljard dollar — als ze het vredesakkoord van Dayton niet uitvoeren. Een van hun leiders waarschuwde dat dat „het beste middel is om te verzekeren dat het vredesakkoord totaal mislukt.“

De derde donorconferentie voor Bosnië bleef met het totale bedrag van 1,22 miljard dollar iets achter bij de verwachtingen: er was gerekend dat voor de wederopbouw van Bosnië 1,4 miljard dollar op tafel zou komen. De helft van het hulpbedrag is afkomstig van de Europese Unie als zodanig of van afzonderlijke lidstaten van de EU; na de EU was de Wereldbank — die samen met de EU de donorconferentie organiseerde — de belangrijkste donor.

De 1,22 miljard dollar moeten nog dit jaar worden besteed. Het bedrag maakt deel uit van de 5,1 miljard dollar die Bosnië in de eerste vijf jaar na de beëindiging van de oorlog nodig heeft voor zijn wederopbouw.

Van verschillende kanten zijn gisteren de Bosnische Serviërs gewaarschuwd dat ze hun aandeel in de hulp gelden mislopen als ze het vredesakkoord van Dayton blijven frustreren. Bosnië-gezant Carlos Westendorp hield hen voor dat „geen enkele afwijking van Dayton zal worden getolereerd“. EU-commissaris Hans van den Broek zei dat hulp voor de wederopbouw alleen wordt bestemd voor „diegenen die volledig medewerken“.

De Bosnische Serviërs wordt vooral verweten dat ze weigeren verdachten van oorlogsmisdadigen uit te leveren en dat ze te langdurig van vluchtelingen sabote- ren. Van de mensen die gebied van de Bosnische Serviërs zijn ontvlucht is maar drie procent naar hun woonplaats teruggekeerd.

In een verklaring lieten de organisatoren van de donorconferentie — die vijf keer is uitgesteld wegens sabotage van de Serviërs bij het opzetten van gemeenschappelijke instituten in Bosnië — weten dat in de Servische Republiek in Bosnië „een kritieke situatie“ heerst: „Een antidemocratisch klimaat, terroristische acties en schendingen van de autoriteit van de politie bedreigen de fundamentele mensenrechten en ondermijnen de toepassing van het vredesakkoord.“

De leiding van de conferentie sluit niet uit dat de Bosnische Serviërs een deel van de niet-humanitaire hulp krijgen, maar zolang ze niet meewerken aan het vredesakkoord zal het daarbij alleen gaan om hulp die hun integratie in Bosnië bevordert — bijvoorbeeld de herstel van infrastructuurbanden met de moslim-Kroatische federatie in Bosnië. Bovendien moet vaststaan dat die hulp niet recht komt bij „de economische sectoren [in de Servische Republiek] die worden gecontroleerd door oorlogsmisdadigers“.

De premier van de Servische Republiek, Gojko Ključević, keerde zich in Brussel heftig tegen de voorwaarden die worden verboden aan de hulp. Hij zei dat „hij bevoorwaarden van een partij“ in Bosnië „het beste middel is om te verzekeren dat het vredesakkoord totaal mislukt“. Ključević — een bondgenoot en zakenpartner van Radovan Karadžić — klaagde dat de slotverklaring van de donorconferentie „veel ongegronde beschuldigingen jegens de Servische Republiek“ bevat. (Reuter, AFP)

MIL O VEEL

**Prishtina in Kosova
lijkt een oase van rust
en het wemelt er van
de waarnemers, maar
daarbuiten verandert
er niets. Gesprek met
gerechtelijk genees-
kundige Barend Cohen,
die er een rapport over
de mensenrechten
maakte.**

26-9-98

Foto Ropier Folke

Barend Cohen. 'De VN komen niet in de buurt van de volkenbond-gedachte'

In Kosova heeft een genocide plaats, maar de wereld kijkt de andere kant op. Onlangs was Barend Cohen in Kosova om een rapport over de mensenrechten te maken. In opdracht van de Johannes Wier Stichting, die de gezondheidszorg toetst aan de naleving van de mensenrechten. Cohen: 'Ik ben van beroep gerechtelijk geneeskundige, wat wil zeggen dat ik mijn kennis verkoop aan de staat der Nederlanden. De consequentie daarvan zou kunnen zijn dat, als de normen en waarden van de staat afglijden, hetzelfde met de mijne gebeurt. Daarom ben ik van mening dat je geen gerechtelijk geneeskundige kunt zijn als je niet gelijktijdig mensenrechtenactivist bent.

Ik denk dat er in iedere mens in potentie een Josef Mengele verborgen zit. Mengele is niet als een beestmens geboren, maar als een burgerjongetje met burgerdromen en burgeridealen die - gefaciliteerd door het bestel - tot het schorem heeft kunnen verworden dat hij kennelijk was. Maar dat we ook kennelijk allemaal zijn. Mensen weten dat er een deel in henzelf niet deugt. Het is zaak dat onder controle te houden. Allerlei omstandigheden, vermoedheid, irritaties, sympten antipathieën, kunnen je beoordelingsvermogen vertroebelen. Zolang je dat proces nog voor jezelf zichtbaar kunt maken, is het wat minder erg dan wanneer je het niet meer opmerkt of onverschillig gaat worden. Dan is het goed mis met je!'

Leven we niet in een tijd van vertroebelingen bij uitstek? Neem de politiek.

'Met het collectief kan ik niet zoveel. Ik kan wel iets met mezelf en met de concentrische cirkels om me heen, met mijn leerlingen en collega's. Als iedereen nu maar vanuit zijn eigen centrum zijn eigen concentrische cirkel gaat trachten te beïnvloeden, komen we een heel eind.'

Maar ten aanzien van Kosova lijkt een snel en collectief optreden de enige manier om een humanitaire ramp te voorkomen. Is ethiek een ouderwets en gedateerd begrip geworden?

'Niet in mijn privébeleving. En aangezien ik waarneem dat de menigte zich er niet meer voor interesseert of er niet meer over nadenkt en ik ook weet dat ik die menigte toch niet kan beïnvloeden, kan ik alleen maar van onderop mijn gedachten verspreiden.'

Maakt het voor velen niet meer uit wie de politieke macht heeft?

'Als het kapitalisme aan de macht is en er komt een socialistische reactie, is er sprake van idealisme. Dan wordt er voor basale dingen gestreden als huisvesting, kleding, voedsel en opleidingen. Op het moment dat die socialistische feitelijk ook kapitalist zijn geworden, hun auto en tweede huis hebben, is er niet zoveel meer om voor te strijden over en gaan andere belangen een rol spelen. Dan gaat het om zaken zoals een volgende ambtstermijn.

Voor stichtingen geldt hetzelfde als voor politieke partijen. Een voorbeeld: iemand die vindt dat er te veel walvissen worden gedood en een stichting helpt oprichten om ze te gaan beschermen, zou dat moeten doen met het uitgangspunt: hoe sneller we ons kunnen opheffen hoe beter het is. Maar er worden nauwelijks stichtingen opgeheven. Als het doel is bereikt, stellen ze zich nieuwe en soms heel andere doelen. Zolang bewegingen nog in een reactionaire fase zitten, vanuit een innerlijke drang zeggen 'er deugt een heleboel niet en daar gaan wij iets aan doen', is er sprake van idealisme. Maar op het moment dat ze groot worden, gaan bureaucratiseren, kantoorpersoneel krijgen, een inkomen verwerven, zal de kosten-effectiviteitsratio steeds ongelukkiger worden. Te groot, te massaal, te gesetteld vermindert het goed functioneren. Ook routine bedreigt idealisme. Grote socialisten uit onze geschiedenis, zoals Wiardi Beckman en Domela Nieuwenhuis, zouden zich in hun graf om draaien als ze zouden zien wat er zich in de PvdA afspeelt. Een best honorabele partij, de vlag is niet veranderd, maar de politiek wel. En het CDA, kun je dat nog langs de maatstaf van Abraham Kuyper leggen?'

Dat is alleen nog maar Nederland. Internationaal hebben we te maken met de VN en de VN-veiligheidsraad.

'Een onmogelijke organisatie, die voor

EVICIS TE SLIM

geen meter in de buurt komt van de volkenbond-gedachte van voor de Tweede Wereldoorlog. Enkele jaren geleden heeft Graham Hancock daarover een boek geschreven *The Lords of poverty*. Daarin analyseert hij werkwijze en doelmatigheid van de VN. Met name de Wereldbank en ook de VN hebben alles gedaan om publicatie te voorkomen. Hancock zegt dat de hulpverlening een vorm van werkverschaffing voor de eigenaars is. De mate waarin hulp of geld doordringt tot het beoogde doel wordt sterk bepaald door aanwijsbare en soms minder goed aanwijsbare factoren. En als exponent van hoe het niet moet, toont hij aan hoe de VN een overheid van tachtig procent bezitten. Tachtig procent van elke gulden die binnenkomt, blijft achter in Genève en New York. Wie voor de VN op reis moet – en dat heb ik wel eens gedaan – krijgt een dik boek met voorschriften. Je mag niet meer besteden dan de vergoeding die je ontvangt, maar ook niet minder. Je moet business class vliegen. En je moet je dagvergoeding accepteren, ook al zeg je: ik heb daar een familielid wonen bij wie ik voor twee dubbeltjes in de kost kan. Amnesty International en Artsen zonder Grenzen zijn veel soepeler in die dingen.

Maar die krijgen niet overal toegang. Amnesty mag bepaalde gebieden van Kosova niet betreden. In hoeverre wordt het functioneren van soepeler organisaties gefrustreerd door de starheid van de VN, die zelfs niet in staat blijken onderzoekers van het (eigen) VN-tribunaal naar het oorlogsgebied te sturen?

'De VN laten zich sterk leiden door uitspraken van hun adviseurs. Als de militaire adviseur van de VN – in dit geval

'Tachtig cent van elke gulden die binnenkomt, blijft achter in Genève en New York'

een Nederlander – generaal-majoor Van Kappen, zegt: 'Kosova, genocide? Nee, daar is geen enkele sprake van', dan wordt er iets van de urgentie van het probleem weggenomen door één meneer en één bewerkje. En of die meneer inderdaad zo knap is en kan onderbouwen wat hij zegt, daar wordt dan niet eens naar gevraagd. Hij heeft nu eenmaal die functie en tien instituten Clingendael en vijftientachtig Amnesty's zijn met elkaar nooit

zo knap als meneer Van Kappen, want dat is dé militair adviseur van de Verenigde Naties. Als die man spreekt, houdt God meteen zijn mond. Voor velen die het woord maar nauwelijks kennen, heeft genocide een andere lading. Die zeggen: van genocide is sprake als er zes miljoen joden worden vergast. En als er tien Italianen worden vermoord, noemen ze dat moord. Maar op het moment dat je één mens om het leven brengt onder verwijzing naar zijn etnische achtergrond, ben je naar mijn mening al bezig met genocide en pleeg je een groter misdrijf dan een gewone moord. Hoelang mag je over genocide doen is de vraag die centraal hoort te staan. Milosevic doet het wat langzamer en ook een beetje subtieler. Hij is veel te slim om gaskamers te bouwen. Hij zegt dat mensen doodhonger en wast zijn handen in onschuld. Hadden ze maar thuis moeten blijven.'

Mieuw Jan Faber beschuldigde het Westen er onlangs van dat het Milosevic gebruikte. Het laat hem het probleem Kosova oplossen, terwijl het schijnheilig wegkijkt.

'Zo handelt de mens al eeuwen. In '40-'45 had Nederland zo'n negen miljoen inwoners, onder wie 240.000 NSB'ers en 140.000 verzetsstrijders. Minder dan vijf procent had dus duidelijk stelling genomen en de overige 85 procent heette gewone goede Nederlanders. Daarbij zaten ook de politiemensen die aan razzia's deelnamen en de spoorwegbeambten die zorgden dat de treinen goed reden. En dan had je, ook direct na de oorlog, nog dat strikt formele denken. Mijn oom, ook een Cohen, werd vader op zijn onderduikadres en de man die hem en zijn vrouw verborg, ging de baby onder zijn naam aangeven. Na de oorlog wilden mijn oom en tante dat graag veranderd zien, zodat het kind voortaan gewoon Willem Cohen zou heten. Er werd proces-verbaal opgemaakt. Tegen de vader wegens nalatigheid en tegen de helper wegens valsheid in geschrifte. En hoe goed en neutraal Zwitserland en Zweden waren, weten we intussen ook. Dat zijn twee mooie voorbeelden van hoe een staat van zijn eigen moraal kan afglijden, terwijl de mythevorming nog jaren nadien in stand blijft. Maar om misverstanden te voorkomen, het gaat niet om joden en niet-joden. Want er is niets verdrietiger dan te zien hoe joden op dit moment in Israël tegen de Palestijnen optreden en hoe dat op grote schaal de goedkeuring wegdraagt van met name de protestants-christelijke gemeenschap in Nederland. Waarschijnlijk toch omdat – op grond van bijbelse leerstellingen – de joden een streepje voor hebben. Ook voor

Israël geldt dat politici van de jaren negentig er nog niet in de schaduw van hun voorgangers, de Ben-Goerions, kunnen staan.

Naar boven kan ik niets bereiken. Ik kom zelfs niet halverwege de top. Maar omgekeerd kan ik wel wat doen. Dat is gestoeld op mijn inspanning niets van mijn gespitsheid te verliezen. Die zorg niet af te vlakken, is de reden van mijn mensenrechtenactivisme. En vervolgens is het dan zo dat als de Johannes Wier Stichting, Amnesty International of een andere organisatie me vraagt daar te gaan kijken, ga ik erheen. Maar ik heb nog nooit meegeemaakt dat ik een rapport had geschreven, waarna op hoger niveau werd gezegd: 'Tjonge, tjonge, nou gaan we eens even tot actie over'. Ten aanzien van het nieuwe gerechtshof heb ik goede hoop, maar dat is voornamelijk omdat ik niet negatief wil zijn. Je moet het ook de kans geven zich te profileren. De verdragen zijn maar net ondertekend. Het VN-tribunaal heeft tot nu toe in mijn lekenoog nog niet echt de productie geleverd die ik ervan had verwacht, noch met betrekking tot Joegoslavië, noch met betrekking tot Rwanda. Ergens had ik ooit de illusie dat het in elk geval kwantitatief vergelijkbaar zou zijn met Neurenberg.

'De VN laten zich sterk leiden door uitspraken van hun eigen adviseurs'

Tokio en Batavia, hoewel ook die tribunaal niet echt hebben uitgeblonken door slagvaardigheid. Onrecht is alleen onrecht als het tegen ons werkt. Dat hebben we ook in de Golfoorlog gezien. Als Kosova grote hoeveelheden olie zou bezitten, zou de situatie beslist wat rooskleuriger zijn.'

Hoe was het er tijdens uw laatste bezoek?
'Grimmig. Prishtina zelf lijkt een soort oase van rust. Daar loop je rond met de gedachte: is hier nu oorlog of niet? Ondanks alle hulpverlenende, waarnemende en verslagleggende organisaties ziet het er niet echt naar uit dat de gebeurtenissen beïnvloedbaar zijn. Ik kan bijna geen organisatie noemen die er niet met een kantoor of een aantal waarnemers zit en het sterft van de witte landrovers. Dat rijdt rond van A naar B of van B naar A en zit 's avonds op een terrasje. Maar buiten Prishtina, waar het dus echt aan de gang is, verandert er niets. Toch is het beslist niet zo dat elke wegersperring onneembaar is, zodat je nergens kunt komen. Op een gegeven moment zaten er twaalf waarnemers van de EU in Prishtina, toen een dorp werd gebombardeerd. Het incident was zodanig dat alle journalisten in hun auto sprongen. De twaalf EU-waarnemers hebben dat helaas niet kunnen doen, want die hadden alle twaalf startproblemen.'

Els de Groen

st-Slavonië staan voor dilemma

11-4-97

OOST-SLAVONIË

ninderheid in een land dat — alle verzekeringen van Tudjman ten pijt — de Kroatische Serviërs op zijn best als onwelkom en op zijn slechtst als vijanden ziet. De Kroaten zijn geenszins vergeten hoe de Serviërs eind 1991 Vukovar, de hoofdstad van Oost-Slavonië, in een ruïne hebben herschapen, ten koste van 2.000 doden en 2.700 vermisten die nooit meer zijn opgedoken. In totaal zijn uit Oost-Slavonië bijna 100.000 Kroaten gevlucht of verdreven (van wie er

overigens 70.000 overall in Kroatië zondag óók hun stem uitbrengen voor gemeenteraden in Oost-Slavonië). Velen van hen komen straks terug en de angst voor wraak is groot onder de Serviërs van Oost-Slavonië.

Aan de andere kant hebben die Serviërs geen alternatief. Ze kunnen de machtsoverdracht niet tegenhouden en ze kunnen ook nergens heen. Servië en de Servische Republiek in Bosnië willen hen niet hebben — daar zitten al vele

honderdduizenden vluchtelingen.

Het dilemma stemt de Serviërs bang en verbitterd. Er is heel wat afgedemonstreerd tegen de herintegratie in Kroatië. Er zijn de afgelopen maanden bomaanslagen gepleegd op de bureau's die de Kroaten in 21 gemeenten in Oost-Slavonië hebben ingericht voor de registratie van Serviërs die kiezen voor het Kroatische staatsburgerschap. Maar uiteindelijk hebben toch bijna alle Serviërs zich laten registreren.

De leiders van de 'Servische Republiek Krajina', verenigd in de deze maand opgerichte Onafhankelijke Democratische Servische Partij SDSS, zijn tegen het herstel van het Kroatische gezag, tegen de registratie van de Serviërs als Kroatische staatsburgers en tegen de verkiezingen. Maar ze hebben geen alternatief en ze hebben dus ook weinig argumenten. Van lieverlede beperkt de SDSS zich dan ook tot wat tamme eisen. Ze wil dat ook niet als Kroatische staatsburgers geregistreerde Serviërs mogen stemmen en ze eist dat alle Serviërs naast het Kroatische ook

het Joegoslavische staatsburgerschap krijgen. De eerste eis is door Klein ingewilligd. De tweede niet: de Joegoslavische grondwet sluit een dubbel staatsburgerschap uit.

Bovendien zijn ze verdeeld. Op 10 maart werd — onder druk van president Milošević — niet de 'president' van de 'republiek', Goran Hadžić, maar de 'premier', Vojislav Stanimirović, tot leider van de SDSS gekozen. Hoewel Stanimirović net als Hadžić voorkomt op een Kroatische lijst van oorlogsmisdadigers (Hadžić is zelfs bij verstek tot twintig jaar veroordeeld), is hij gematigder en soepeler jegens het Kroatische gezag dan de hardliner Hadžić.

Afgelopen zondag heeft de leiding van de 'republiek' — tot woede van de Kroaten en van de VN — een eigen referendum op touw gezet. Formeel konden de Serviërs zich uitspreken over het Kroatische voornemen, Oost-Slavonië te splitsen in de twee administratieve regio's waaruit het vóór 1991 bestond, Baranja en Srem. De Serviërs zien dat als een aantasting van de 'territoriale integriteit' van

het gebied. In feite was het referendum van zondag vooral een test van de populariteit van de leiders, van de Servische gevoelens over de verkiezingen van zondag en de machtsoverdracht in juli.

Na het referendum meldde de SDSS dat 77.614 kiesgerechtigde Serviërs — 70 procent van het electoraat — naar de stembus waren gekomen en dat 99,51 procent van hen tegen de administratieve opdeling had gestemd. De uitslag was minder verrassend dan de gemelde opkomst. Die staat immers haaks op het gegeven dat de meeste Serviërs zich als Kroatische staatsburgers hebben laten registreren.

Volgens de VN klopte er dan ook niets van de opgegeven cijfers. Het referendum, zo zei VN-woordvoerder, „is georganiseerd door klein groepje mensen en genegeerd door de meeste inwoners. Dit heeft niets te maken met de verkiezingen [van zondag] en zal geen enkel effect sorteren.“

De ware test komt zondag: hoe hoger de opkomst, hoe groter de kans dat de overdracht van Oost-Slavonië zonder geweld verloopt. Stanimirović heeft de Serviërs uiteindelijk maar opgeroepen naar de stembus te gaan — om op zijn SDSS te stemmen.

en Russische VN-militair in Vukovar kijkt toe terwijl Serviërs een rij vormen om hun Kroatische papieren op te halen die ze nodig hebben om te kunnen stemmen.

FOTO REUTERS

Verkiezingen in Oost-Slavonië moeten reintegratie bevestigen

Vertrouwen tussen Serviërs en Kroaten is uiterst broos

Van onze correspondent
Bart Rijs

VUKOVAR

De toekomst van Spasoje Korisma bestaat uit louter vraagtekens. 'Moet ik weggaan of moet ik blijven? Als ik ga, waar moet ik dan naartoe? En als ik blijf, ben ik dan wel veilig?' De 59-jarige groenteboer en zijn klanten worstelen al maanden met vragen als deze zonder dat ze een stap dichterbij het antwoord komen.

Aan de vanzelfsprekendheid waarmee Korisma uien en aardappels afveegt, zou je niet zeggen dat hij zijn leven lang als chemisch technoloog in een raffinaderij in Midden-Kroatië heeft gewerkt. In de zomer van 1995 vluchtte hij met tienduizenden togenoten voor het optrekkeende Kroatische leger naar Vukovar in Oost-Slavonië, een strook land in de noordoostpunt van Kroatië die nog in handen was van de Servische minderheid. Hij betrof het huis van een familie die op haar beurt was gevlucht voor de Servische terreur en begon een winstkelkje om niet van de humanitaire hulp te hoeven leven.

Tenzij Korisma voor de tweede keer op de vlucht slaat, wordt hij onherroepelijk inwoner van Kroatië de staat die hij sinds 1991 heeft gevocht. Op 13 april kunnen de 60 duizend Serviërs in Oost-Slavonië onder toezicht van het VN-veiligheidsbestuur (Untas) stem-

men in plaatselijke verkiezingen die het einde inhouden van het Servische bestuur in de streek. Korisma heeft met de dood in het hart het bewijs van Kroatisch staatsburgerschap opgehaald dat hij nodig heeft om te stemmen. Hij hoopt dat de Serviërs na de verkiezingen in ieder geval in Vukovar de scepter zullen blijven zwaaien. Maar de mensen bereiden zich voor op het ergste, weet hij. 'Iedereen is klaar om te vluchten.'

De Amerikaanse diplomaat-generaal Jacques Klein, hoofd van het VN-veiligheidsbestuur, heeft geprobeerd de haat tussen Serviërs en Kroaten te dempen en een vreedzame aansluiting van Oost-Slavonië bij Kroatië mogelijk te maken. Slaagt hij, dan wordt het de eerste keer sinds het einde van de meedoelgezoe oorlog in het voormalige Joegoslavië dat verschillende etnische groepen weer naast elkaar kunnen te leven. 'Wat hier gebeurt, zal een grote uitstraling hebben', zegt VN-woordvoerder Douglas Coffman. 'Mislukt de reintegratie in Oost-Slavonië, dan al helemaal in Bosnië.'

De puinhopen van Vukovar, ooit een charmant Donau-stadje, zijn een teken dat er valt te helen valt. Tachtigduizenden Kroaten, de grootste bevolkingsgroep in Oost-Slavonië, werden gedood of verdreven toen het Joegoslavische Volksleger met hulp van plaatselijke Servische militairen de streek veroverde.

Maar in het najaar van 1995 waren het de Serviërs die het hoofd moesten buigen voor de snel groeiende militaire macht van de Kroaten en een akkoord ondertekenden waarmee de Kroatische staat werd erkend. De Serviërs moesten hun wapens afgeven en de veiligheid van het gebied overlaten aan een comitting van vijftienduizend VN-militairen.

Veel Kroatische vluchtelingen lijken niet van zins de Serviërs de verschrikkingen van de afgelopen vijf jaar te vergeven. Volgens een enquête van de grootste Kroatische krant *Vesernji List* denkt 65 procent van de vluchtelingen dat samenleven met 'viërs onmogelijk

is. Tijdens een recente Kroatische radioshow die was gewijd aan de aanstaande verkiezingen en die ook in Oost-Slavonië was te beluisteren, belden veel vluchtelingen met boze opmerkingen aan het adres van hun voormalige Servische buuren. 'We zullen afmaken wat zij zijn begonnen', dreigde één van hen.

De Kroatische president Franjo Tudjman houdt vol dat de Serviërs kunnen rekenen op bescherming. Vluchtelingen uit Oost-Slavonië, zo verklaarde hij in een verkiezingstoespraak aan de oude frontlijn, moeten hun wijsheid tonen en Serviërs die niet zijn betrokken bij oorlogsmisdaden, de hand reiken. Diplomaten zeggen dat de bijna 75-jarige president geneigd is tot concessies aan de Serviërs sinds hij weet dat hij aan maagkanke lijdt en niet lang meer heeft te leven. Tudjman is er alles aan gelegen om snel zijn triumfantelijk intocht in Vukovar te kunnen houden en vervolgens als vader van het moderne Kroatië de geschiedenis in te gaan.

Onder zware druk van de Verenigde Staten hebben de Kroatische autoriteiten een afgebeelde aangete afgekondigd (behalve voor 150 verdachten van oorlogsmisdaden), bestuursplaatson gereserveerd voor Servische leiders en vele honderden Serviërs die aan de lijn in het onderwijs, bij de politie en bij andere overheidsinstellingen. Maar over de bevoegdheden van de raad die de Servische minderheid

gaat, vertegenwoordigen is geen overeenstemming en de wet die een dubbel Joegoslavisch-Kroatisch staatsburgerschap mogelijk zou maken, is op het laatste moment afgekeurd.

VN-functionarissen klagen dat de Kroatische autoriteiten bureaucratistische obstakels opwerpen die de registratie van Servische kiezers in Oost-Slavonië vertraagt. Tot nu toe hebben zich 55 duizend Serviërs en 60 duizend Kroaten in het kiesregister ingeschreven. Als de Serviërs naar verwachting op de Servische partijen stemmen en de Kroaten op de Kroatische, zullen de Kroaten ook het plaatselijke bestuur in Oost-Slavonië overnemen.

'Ik weet best dat de Kroaten de oorlog hebben gewonnen', zegt Vojislav Stanimirovic met een ironische glimlach. Hij is voorzitter van het Servische bestuur in Oost-Slavonië en leider van de enige Servische partij die deelneemt aan de verkiezingen. Maar de internationale gemeenschap mag niet toelaten dat de Kroaten de verkiezingen manipuleren. Dan mislukt de reintegratie en zijn de spanningen van de afgelopen anderhalf jaar voor niets geweest.

Het VN-bestuur heeft het afgelopen jaar een serie maatregelen genomen die onderling vertrouwen moeten kweken. In de straten van Vukovar patrouilleert een etnisch gemengde politiemacht (50 procent Kroaten, 70 procent Serviërs) in

Amerikaanse politiekleiding om geruzie over symbolen te voorkomen. De mijnenvelden zijn opgeruimd en de verbindingen met Kroatisch gebied aan de andere kant van de oude frontlijn hersteld, zodat familiesleden en vrienden die van elkaar waren gescheiden door het oorlogsgeweld weer contact op kunnen nemen. Scholen, bejaardentehuizen, klinieken en andere gemeenschapsvoorzieningen zijn met internationaal hulpgeld gerenoveerd.

Tot nu toe hebben die maatregelen een nieuwe Servische exodus voorkomen, al zijn er volgens Untas het afgelopen jaar vijftien, tot twintigduizend mensen vertrokken. Maar het vertrouwen is uiterst broekbaar. Een delegatie van Tudjmans' partij werd maandag na een persconferentie in Vukovar bekegeld met eieren en stenen door honderden hysterische Servische oorlogsmoeders en weduwen.

Zelfs als de verkiezingen goet verlopen, is het twijfelachtig of de terugkeer van de tienduizender Kroatische vluchtelingen na het einde van het Untas-mandaat in juli zonder strubbelingen zal verlopen. 'Ik ben pessimistisch', zegt omahankelijke Kroatische journalist Drago Hecl, die in Oost-Slavonië is geboren en getogen. 'Er is de afgelopen vijf jaar door leiders aan beide kanten zoveel haat verspreid dat de mensen nu niet kunnen accepteren dat de oorlog voorbij is en ze verder moeten met hun leven.'

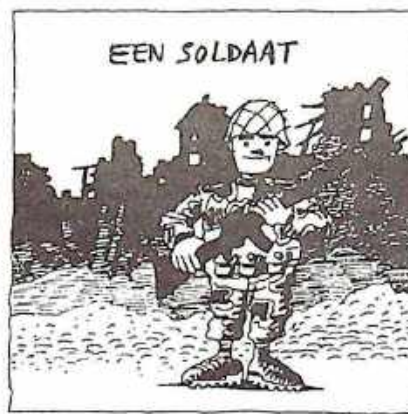
Nederlandse neo-nazi's moordden in Joegoslavië

maart '97

"De buitenlanders waren langer. Niet één met zwart haar zoals wij Joegoslaven. En ze praatten een taal die leek op Duits," zegt Dusan. Dusan Milincic uit Divoselo is overlevende van een door het Kroatische leger uitgevoerde etnische zuivering in de Medak-enclave, Oost-Kroatië, in september 1993. De overlevenden van deze slachting spreken steeds weer over "die blonde, lange jongens". Inmiddels weten we dat het om Nederlandse huurlingen in het Kroatische leger ging.

Bovenstaand bericht komt uit de Amersfoortse Courant van 15 januari 1997. Het artikel werd gevolgd door een goed gedocumenteerde reconstructie in drie delen, van de hand van Rob Siebelink. Wwaarvoor hulde en dank! Helaas is deze zoveelste poging om het schandaal onder de aandacht te brengen, zelfs na de uitzending van Netwerk op 23 januari, slechts ten dele gelukt. In plaats daarvan enkele dagen later weer het traditionele gebakkelei over Srebrenica.

Vroeger zei men...

Nu zegt men...

Tekening van Chaos, gepubliceerd in het bulletin van GSSA in Zwitserland.

Uit het leven van een 'gezonde Hollandse jongen'

Johannes Tilder, beroepsofficier in het Nederlandse leger, deserteerde van de Navo-basis Seedorf eind 1990, begin 1991, volgens Siebelink 'omdat zijn verlovings uit was'. Duitsland was toen net 'wiedervereenigt'.

Hij komt in het Franse Vreemdelingenlegioen, waar het vanouds wemelt van extreem-rechtse figuren. Na zeven maanden deserteert hij opnieuw en gaat terug naar Nederland. Op 2 november 1991 wordt een persbericht van de Nederlands-Kroatische Werkgemeenschap verspreid. Daarin wordt klakkeloos de Kroatische propaganda overgenomen "over Stalinistisch geïndoctrineerde Serviërs die planmatig kerken, kloosters en monumenten vernielen, de conventies van Genève met

voeten treden, genocide plegen" etc. Kortom, de lezer weet nu wiens propaganda de Nederlandse Journalisten steeds hebben verspreid!

"Vanaf vandaag," aldus het persbericht, "zal worden gestart met het werven van Nederlandse vrijwilligers om zich aan te sluiten bij de al in Kroatië aanwezig zijnde Amerikaanse, Duitse, Schotse en overige formaties."

Waarvan akte. Tilder gaat er op af.

"Hij wist niets van connecties met extreem-rechts," haast Siebelink zich om te schrijven.

Stationsrestauratie Amersfoort, november '91

Douwe van der Bos, van de CP'86 (nu is hij bij het Nederlands Blok) en ex-sergeant Van Noort, beiden van de

Nederlands Kroatische Werkgemeenschap, geven aan Tilder de opdracht om de komst van een grote ploeg Nederlanders in Kroatië voor te bereiden. Van Noort: "er zijn nog veel meer kandidaten". Van Noort is bekend om zijn parachutistentrainingen aan huurlingen voor Kroatië die hij op de Wadden kon geven!

Verbindingsman wordt ene Henk Jolink, een zakenman met een Kroatische vrouw en natuurlijk, hoe kan het ook anders, ook geen rechtsextremist. Later wordt hij betaald voor bewezen diensten met een mooi huisje aan de Adriatische kust.

Eind november '91 meldt Tilder zich bij het Ministerie van Defensie te Zagreb. Tilder: "Het bataljon waarin ik terecht kwam was een janboel. De uniformen Kroatisch en Amerikaans, de helmen Joegoslavisch (JNA) en van de Verenigde Naties VN!"

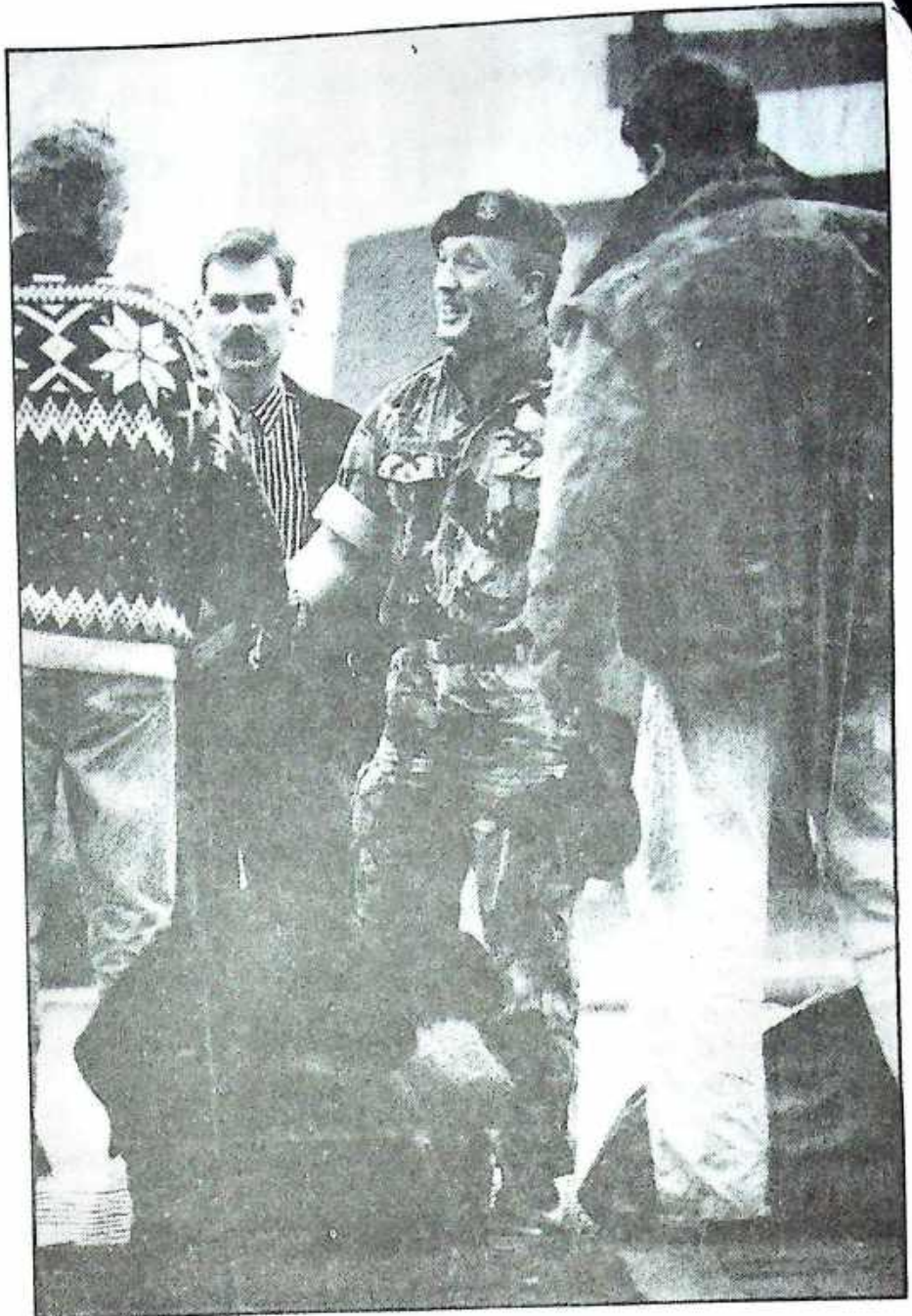
Dan vertrekt hij naar Gospic, bij de Medak-enclave, waarna de rest van het Nederlandse contingent mocht komen. Die kwamen via een konvooi van "Caritas" een Nederlands-Kroatische organisatie met als dekmantel humanitaire hulpverlening, maar nauw verbonden met het Kroatische leger.

Nederlandse helden

De First Dutch Volunteer Unit was een feit.¹⁾ Tilder zal over hun activiteiten later in Servische gevangenschap niet veel loslaten, maar ene Marc Molenaar wil na terugkeer in Nederland wel een voorbeeld geven. "De Kroaten bombardeerden het dorp Canak, waar Serven zaten, en wij wachtten om vluchtende Serviërs te onderschepen." Begin '92 werd de Internationale Brigade ontbonden onder buitenlandse druk. Maar Tilder bleef. Hij had een Kroatische vrouw ontmoet en trouwde met haar, waardoor hij tevens de Kroatische nationaliteit kreeg! Vanaf half juni 1993 bleven vele Nederlanders komen via de Nederlands-Kroatische Werkgemeenschap. Ze kwamen echter "op persoonlijk titel". Door zijn Kroatische nationaliteit kon Tilder opklimmen tot commandant van de 9de Kroatische gardistenbrigade Vukovi (Wolven).

Unprofor biedt hulp...

Volgens Tilder leverde Unprofor belangrijke informatie aan het Kroati-

Guido ten Broeke (midden) en Douwe van der Bos (links) wensen de leden van de First Dutch Volunteer Unit succes bij hun missie in Kroatië. "We willen iets goeds doen."

sche leger. Tilder legt eind '92 in opdracht van chef-inlichtingen Ante Dosen contact met Unprofor in Simljan, bij Gospic. Tilder had kennelijk het juiste Edelgermaanse voorkomen, sprak Engels en bracht cognac.

Dat laatste feit wordt door Siebelink in zijn artikel in de Amersfoortse Courant benadrukt, maar of Unprofor daar zo'n gebrek aan had? In elk geval zorgde de drank voor verbroedering: "Dan dronken we wat en mocht ik op de militaire stafkaart kijken".

Tilder spreekt op het videoverhoor dat tijdens zijn gevangenschap werd

opgenomen ook over een Nederlandse officier uit Seedorf "die hij niet kende". Deze officier gaf informatie over Servische stellingen en hun uitrusting.

Operatie "Verschroeiide Aarde" (Zemlja Spremna)

Hoogtepunt uit het leven van deze Hollandse jongen is operatie Verschroeiide Aarde, de totale zuivering van Serviërs van de Medak-enclave, gevolgd door het systematisch vernielen en afbranden van alle gebouwen en opstallen en het vergiften van de water-

bronnen. De start is op 8 september 1993 om 23 uur. VN-generaal Jean Cot zal later over zijn bezoek aan de enclave rapporteren: "De vernietiging van de enclave is totaal, systematisch en opzettelijk."

Hoewel Tilder die eerste dag van de operatie nauwelijks militaire tegenstand ondervindt, is ook voor hem deze operatie niet geheel van "heldendaden" verstoken gebleven. Een voorbeeld: "We troffen een gewonde Servische soldaat aan in de berm. Miko Peti stak hem de ogen uit en deed ze in een zakje. Anderen hielden de armen van de Serviër vast, en ik hield zijn benen vast."

Ante Pavelic, de Kroatische Ustasha (nazi)leider in 1941-1945, had een verzameling van ogen van Servische vrouwen. Deze liet hij vol trots zien aan buitenlandse bezoekers! ²⁾

Op 11 september kreeg Tilder opdracht de berg Debela Clava te omsingelen. Op de berg hadden zich namelijk Serviërs verstopt, vluchtelingen uit de omliggende dorpen. De specifieke opdracht luidde: "Dood iedereen die van de berg af naar de dorpen probeert te vluchten." De opdrachtgevers zijn Mirko Norac en Krmpotic.

En Tilder gehoorzaamt, prompt. Tijdens een videoverhoor doet Tilder verslag van de gebeurtenissen. Hij antwoordt braaf op de gestelde vragen.

- *Wat voor mensen waren het die de berg afvluchtten?*

"Meer vrouwen dan mannen, meneer."

- *Hoe oud waren de vrouwen?*

"Zo'n 55, 60 tot 70 jaar, meneer."

- *En hoeveel mannen?*

"Zeven of acht, meneer"

- *Hadden ze wapens bij zich?*

"Ik heb geen wapens gezien."

Aan het eind van de operatie kwam bevelhebber Norac kijken. Krmpotic rapporteert: "Nu is alles schoon in Citluk en op de Debella Glava."

"Dobro. Goed werk," zei Norac.

Toen gaf hij bevel alles in brand te steken en met de grond gelijk te maken. En men deed het... ook onze Hollandse jongen deden mee.

Het loopt slecht af met onze Hollandse jongen

In april '94 moet Tilder contact leggen met Unprofor in Teslingrad, een

Servische grensstad, om gegevens te krijgen over Servische versterkingen en de granatenfabriek aldaar. In de planning was namelijk een deel twee van de Medak-operatie voorzien.

Hij wordt echter door de Serviërs gevangen en zij hebben de tegenwoordigheid van geest gehad om het verhoor van Tilder op video vast te leggen.

Zelfs het Joegoslavië-tribunaal kon er niet onder uit! Of toch wel?

Bij een vlucht poging (?) op 16 mei 1994 wordt Tilder gedood. Vermoord? Mr. Savo Strbac, toen rechter te Knin, zegt hierover: "Tilders dood was een enorme tegenvaller. Tilder heeft alles geweten. Namen, daden, etc. We konden de wereld laten zien dat Serviërs óók slachtoffers zijn."

Zo bekeken hadden velen, ook gerespecteerde organisaties alle belang bij Tilder's dood!

De VN rapporteert...

Als dank voor de medewerking komt ook Unprofor tijdens operatie Zemlja Spremna onder vuur. Twaalf uur lang wordt het Canadese VN-peloton bij Medak gebombardeerd. VN-afgezant Stoltenberg 'eist uitleg' van de Kroatische president Tudjman, die de internationale verhoudingen beter blijkt te kennen en zich nergens iets van aantrekt. De Kroaten hadden tot 17 september tijd om alle lijken voor Unprofor en de media te verbergen.

VN-generaal Cot spreekt over een van hogerhand opgelegde training. In het "Report of the Medak-operation" staat een uitgebreide opsomming van alle verwoestingen: 164 huizen en 148 schuren. Dat betekent elk gebouw in de enclave. Canadese teams vinden lichamen op afgelegen plekken "waar je overheen kon kijken" en vele rubberen handschoenen, het werk moest grondig gedaan maar geen vuile handen, *bitte*.

Reactie Tribunaal ³⁾

Het zou volgens het Tribunaal om een van de eerste systematische etnische zuiveringen in de oorlog zijn gegaan. Daarom is het een onderzoek naar de Medak-enclave begonnen. Hiermee gaat het Tribunaal meteen in de fout. Al op 26 februari 1993 krijgt de VN-commissie van experts uit handen van de Joegoslavische federale commissie voor oorlogsmisdaden een

rapport over genocide op Serviërs in de gemeente Metkovic aangeboden. En vele rapporten volgen. Men beweert echter bij monde van de chef van de VN-commissie, de Egyptenaar prof. Mammoud Sharif Bassiouni, dat men deze niet ontvangen had!

Toen Dr. Milan Bulajic, directeur van het Museum voor Genocide te Belgrado, het gedraai zat was en alle documentatie in juli '94 persoonlijk naar New York bracht, klaagde men daarover "de kosten, wel 3.000 dollar per pagina" die publicatie ten gevolge zou hebben. Veel van het materiaal is tot op heden nog niet naar de aanklagers in Den Haag verzonden.

"En men had ook zo weinig tijd," aldus mr. Creilen van de Erasmus-universiteit, lid van de VN-commissie die in oktober 1993 naar de Medak-enclave afreisde. Alles was toen keurig weggevoerd. De aanklacht die voor het Tribunaal werd gemaakt, bevat natuurlijk géén namen van verantwoordelijken. Op dit moment zijn er mensen van het Tribunaal in Belgrado en Banja Luka, voor verder onderzoek, maar een uitleg over het jarenlang naast zich neerleggen van bewijsmateriaal brachten dezen niet mee!

De niet gestelde vragen

"Hij die in vreemde krijgsdienst treedt verliest zijn recht op Nederlandschap." Jarenlang luidde de wet aldus.

Wie nu denkt, dat de "Hollandse" jongens en ronselaars als Douwe van der Bos en figuren als het Rotterdamse gemeenteraadslid Martijn Freling, die van '91 tot en met '93 regelmatig aan de zijde van Kroatië vocht, daarmee Nederlander af zijn, wacht een teleurstelling. Vlak vóór het uitbreken van de oorlog in Joegoslavië gestart wordt, dekt men zich in.

J. Zuidwijk van de universiteit van Amsterdam legt uit hoe: "Men verliest nu alleen zijn Nederlandschap indien dat andere land Nederland de oorlog verklaart. Het ronselen van Nederlanders voor vreemde krijgsdienst is wél strafbaar."

Ook hier wacht ons een teleurstelling. Eén van de ronselaars was ene Jeroen Woudstra. Hij werkte in die tijd als sergeant op luchtmachtbasis Leeuwarden! Ook anderen binnen de Nederlands-Kroatische Werkgemeenschap waren ten tijde van de ronseling in actieve dienst of lid van de Nationale Re-

serves, bijvoorbeeld ene A. van Houten uit Geleen en een zekere P.G. Zillen, sergeant-majoor bij de nationale Reserves.

"Niet in uniform.."

Navraag door het Fascisme Onderzoeks Kollektief bij het leger geeft het volgende resultaat: "Je mag als actief dienend militair of lid van de nationale Reserve wél huurlingen ronselen, als het maar niet in uniform gebeurt of met faciliteiten van Defensie."

Universitair docent Zuidwijk mag naar huis... Gemeenteraadslid voor CP '86 Freling mag blijven... Hij staat niet op de lijst van 13 namen van Nederlandse huurlingen die het Tribunaal wil vervolgen. Wellicht omdat hij in een Duitse eenheid diende?

En waarom was die wetswijziging zo 'keurig op tijd'?

Tegen wie? Waarom? Wanneer? In opdracht van wie?

Waarom reageert het leger zo lachoniëk? En wat is de rol van de NAVO hierin, gezien de Seedorfse officier? Waarom daalt er weer meteen een mediastilte over dit onderwerp?

De Nederlands-Kroatische Werkgemeenschap en dus de CD, CP en het Nederlands Blok hebben nu een lijst met namen van lieden die bereid zijn en ervaring hebben in het actief vechten met nazi-methodes tegen linkse mensen, Serviërs en wie verder ook ongewenst is. Een lijst van een misdadige knokploeg, door overheid, wet en BVD (heet nu de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.) gedoogd, die bereid is met SS-methodes te werk te gaan!

Epiloog. Antwoord?

Pero Zrdal is nu 63 jaar. Op 2 augustus 1941 ontsnapte hij als jongetje aan een Kroatische Ustasha-aanval op zijn dorp. Na de oorlog keerde hij terug naar dat dorp, want het was zijn geboortedorp. Maar die dag in september 1993 was het alsof de film uit zijn jeugd opnieuw werd afgespeeld: "Het leek alsof de Ustasha was teruggekomen om het werk van 1941 af te maken". Dat was ook zo, arme Pero...

□ E. Kaszó, januari 1997

Noten:

1- Volgens de Belgische krant *Het Belang van Limburg* fungeert een Vlaamse pater als tussenpersoon voor het inhuren van onder meer Nederlandse huurlingen door Kroatische gardisten. Zij vechten met Belgen, Duitsers, Britten, Amerikanen en Canadezen tegen Servische militieën.

2- In het boek Kaputt, *Livre de Poche*, 1946, blz. 332-333 leest men meer over deze "hobby".

3- In de NRC-Handelsblad van 16-2-'96 werd geschreven: "Geen VN-maar VS-tribunaal." De Nederlandse professor Theo van Boven, hoogleraar internationaal recht, speelde een belangrijke rol bij de oprichting van het VN-oorlogstribunaal voor Joegoslavië. De overbrenging van twee Servische officieren naar een gevangenis in Den Haag, waar het tribunaal gevestigd is, noemt hij "gesjoemel, dat de geloofwaardigheid van het tribunaal aantast." Hij vermoedt dat het een voorstel is geweest van de Amerikaan Holbrooke. Er is "altijd het gevaar geweest dat het tribunaal een verlengstuk zou worden van de Amerikaanse belangen en van het Amerikaans beleid: "De 25 Amerikanen, tewerkge-

steld bij het bureau van de aanklager, hebben wel nadrukkelijk oog voor de Amerikaanse politiek." Professor Van Boven, die zichzelf een voorstander van het oorlogstribunaal noemt, kan alleen maar vaststellen dat de Verenigde Naties of de zogenaamde internationale gemeenschap, gelijk zijn aan de belangen van het Amerikaans imperialisme.

Bronvermelding:

- Amersfoortse Courant van 15, 16, 17 en 18 jan. 1997;
- Drentse Groningse Dagbladen, 16 jan. 1997;
- Rotterdamse Dagblad, 1 feb. 1996;
- Het ABC voor Huurlingen; FOK-uitgave.
- Jasenovac, das jugoslavische Auschwitz und der Vatikan; Vladimir Dedićer;
- Belgrado 1987; Ahriman-Verlag, Freiburg, 4e druk febr. 1993.
- Alternative Yugoslavia Tribunal; Dr. Milan Bulajić; Belgrado, 1995.
- Contextualising Hate: the Hague Tribunal, the Clinton administration and the Serbs; Prof. dr. Raymond K. Kent; Dialogue, Parijs, januari 1997.

GEFELICITEERD!

We kregen een uitnodiging van onze Duitse Antifa-vrienden uit Hannover. Onze "Buitenlandbezoekers" konden in verband met de kort daarop plaatsvindende herdenking in Dortmund, niet aan hun uitnodiging voldoen. We schreven, vertaald:

Beste vrienden van de VVN-Bond van Antifascisten.
Hartelijk dank voor de aardige uitnodiging voor jullie feestelijke viering van je 50-jarig bestaan.
Helaas kunnen we niet op jullie uitnodiging ingaan.
Gefeliciteerd met de 50ste verjaardag van je bond. We wensen jullie een goed en waardevol feest. We zenden onze solidaire strijdgroeten 'op naar een wereld van vrede en vrijheid' en in gedachten zijn we op 15 maart aanwezig.
We willen sluiten met de leus van de herdenking van de februari-staking (25 februari 1941) bij de Dokwerker in Amsterdam:

Fascisme: Toen niet - Nu niet - Nooit niet!!!

Met hartelijke Antifa-groeten, A.F.V.N.

Nederlandse Neo-nazi's moordden in Joegoslavië

Waar blijft bestraffing?

Door Els Kaszó

"De buitenlanders waren langer, niet één met zwart haar, zoals wij Joegoslaven, en ze praatten een taal die leek op Duits" zegt Dusan. Dusan Milinci uit Divoselo is een overlevende van een door het Kroatische leger uitgevoerde etnische zuivering in de Medak-enclave, Oost-Kroatië, in september 1993. De overlevenden van deze slachting spreken steeds weer over "die blonde, lange jongens".

Inmiddels weten we dat het om Nederlandse huurlingen in het Kroatische leger ging. Zo meldde de Amersfoortse Courant van 15 januari '97. En publiceert daarna een goed gedocumenteerde reconstructie in 3 delen, van de hand van Rob Siebelink (waarvoor hulde en dank!). Helaas is deze zoveelste poging, dit schandaal onder de aandacht te brengen, zelfs na de uitzending van Netwerk op 23 januari jl., slechts ten dele gelukt. In plaats daarvan enkele dagen later weer het traditionele gebakkelei over Srebrenica.

Uit het leven van een 'gezonde Hollandse jongen'

Johannes Tilder, beroepsofficier in het Nederlandse leger, deserteerde van de NAVO-basis Seedorf eind 1990, begin 1991. Volgens Siebelink 'omdat zijn verlovingsuitwas'. Duitsland was net 'wiedervereïngt'. Hij komt in het Franse Vreemdelingenlegioen, waar het als vandoel wemelt van extreem-rechts figuren. Na 7 maanden deserteert hij opnieuw en gaat terug naar Nederland. Op 2 november 1991 een persbericht van de Nederlands-Kroatische Werkgemeenschap (NKW), waarin klakkeloos de Kroatische propaganda wordt overgenomen over 'Stalinistisch geïndocctrineerde Serviërs, die planmatig kerken, kloosters en monumenten vernielen, de conventies van Genève met voeten treden, genocide plegen,' etc. Kortom, de lezer weet nu wiens propaganda de Nederlandse journalisten steeds hebben verspreid! "Vanaf vandaag", aldus het persbericht, "zal worden gestart met het werven van Nederlandse vrijwilligers om zich aan te sluiten bij de al in Kroatië aanwezige Amerikaanse, Duitse, Schotse en overige formaties". Waarvan akte. Tilder erop af. "Hij wist niets van connecties met extreem-rechts", haast Siebelink zich om te schrijven.

Stationrestaurant Amersfoort, november 1991

Douwe van der Bos, van de CP'86 (nu is hij bij het Nederlands Blok) en ex-sergeant Van Noort, beiden van de NKW, geven Tilder opdracht de komst van een grote ploeg Nederlanders in Kroatië voor te bereiden. Van Noort: "er zijn nog veel meer kandidaten". Van Noort is bekend om zijn parachutistentrainingen aan huurlingen voor Kroatië, die hij op de Wadden kon geven! Verbindingsman wordt ene Henk Jolink, een zakenman met een Kroatische vrouw en natuurlijk, hoe kan het ook anders, natuurlijk ook geen rechts-extremist. Later betaald voor bewezen diensten met een mooi huisje aan de Adriatische kust. Eind november '91 meldt Tilder zich bij het Ministerie van Defensie te Zagreb. Tilder: "Het bataljon waarin ik terecht kwam was een janboel. De uniformen Kroatisch en Amerikaans (sic), de helmen Joegoslavisch (JNA) en VN". (!) Dan naar Gospic, bij de Medak-enclave, waarna de rest van het Nederlandse contingent mocht komen. Die kwamen via een konvooi van "Caritas" een Nederlands-Kroatische organisatie, met als dekmantel humanitaire hulpverlening, maar nauw verbonden met het Kroatische leger.

Nederlandse 'helden'

De First Dutch Volunteer Unit (waren er meerdere?) was een feit. Tilder zal over hun activiteiten later in Servische gevangenschap niet veel loslaten, maar ene Marc Moleenaar wil na terugkeer in Nederland wel een voorbeeldje geven. "De Kroaten bombardeerden het dorp Canak (waar Serviërs zaten. EK) en wij wachtten om vluchtende Serviërs te onderscheppen." Voorjaar '92: de Internationale Brigade ontbonden onder buitenlandse druk. Maar Tilder bleef; hij had een Kroatische vrouw 'ontmoet' en trouw-

de haar. Waardoor hij tevens de Kroatische nationaliteit kreeg! Per 15-6-'92: Vele Nederlanders bleven via de NKW komen, maar dan "op persoonlijke titel". Mede door zijn Kroatische nationaliteit kon Tilder opklommen tot commandant van de negende Kroatische gardistenbrigade Vukovi (Wolven).

Unprofor biedt de helpende hand...

Volgens Tilder leverde Unprofor belangrijke informatie aan het Kroatische leger. Tilder legt eind '92 in opdracht van chef-inlichtingen Ante Dosen contact met Unprofor in Simljan, bij Gospic. Tilder had kennelijk het juiste Edelgermaanse voorkomen, sprak Engels en bracht cognac. (Benadrukt Siebelink, maar of Unprofor daar zo'n gebrek aan had?) "Dan dronken we wat en mocht ik op de militaire stafkaart kijken". Tilder spreekt in het videoverhoor (tijdens zijn gevangenschap opgenomen) ook over een Nederlandse officier uit Seedorf "die hij niet kon". Deze officier gaf informatie over Servische stellingen en hun uitrusting.

Operatie "Verschroeiende Aarde" (Zemlja Spremna)

Hoogtepunt uit het leven van deze Hollandse jongen is operatie Verschroeiende Aarde, de totale zuivering van Serviërs van de Medak-enclave, gevolgd door het systematisch vernielen en afbranden van alle gebouwen en opstallen en het vergiften van waterbronnen. Start: 8 september 1993 om 23 uur. VN-generaal Jean Cot zal later over zijn bezoek aan de enclave, op 19 september 1993, rapporteren: "De vernietiging van de enclave is totaal, systematisch en opzettelijk".

Hoewel Tilder die eerste dag van de 'operatie' nauwelijks militaire tegenstand ondervindt, is ook voor

hem deze operatie niet geheel van 'heldendaden' verstoken gebleven. Een voorbeeld: "We troffen een gewonde Servische soldaat aan in de berm. Miko Petti stak hem de ogen uit en deed ze in een zakje. Anderen hielden de armen van de Serviër vast, en ik hield zijn benen vast" (Verkorte weergave uit het videoverhoor). Ante Pavelic, de Kroatische Ustasha (nazi)leider in 1941-1945, had een verzameling van ogen van Servische vrouwen. Deze liet hij vol trots zien aan buitenlandse bezoekers! Soort zoekt soort. Op 11 september kreeg Tilder opdracht de berg Debela Glava te omsingelen. Op de berg hadden zich nl. Serviërs verstopt, vluchtelingen uit omliggende dorpen. De specifieke opdracht luidde: "Doodt iedereen die van de berg af naar de dorpen probeert te vluchten". Opdrachtgevers: Mirko Norac en Krmpotic. En Tilder gehoorzaamt prompt.

- "Wat voor mensen waren het (die van de berg af vluchtten)?"

- Tilder: "Meer vrouwen dan mannen, meneer"

- "Hoe oud waren de vrouwen?"

- Tilder: "55, 60 tot 70 jaar, meneer"

- "En hoeveel mannen?"

- Tilder: "Zeven of acht, meneer"

- "Hadden ze wapens bij zich?"

- Tilder: "Ik heb geen wapens gezien". (uit het videoverhoor)

Aan het eind van de operatie kwam bevelhebber Norac kijken. Krmpotic rapporteert: "Nu is alles schoon in Citluk en op de Debela Glava". "Dobro. Goed werk", zei Norac. Toen gaf hij bevel alles in brand te steken en met de grond gelijk te maken. En men deed het... ook onze Hollandse jongen.

Hoe het onze jongen verder vergaet

In april '94 moet hij contact leggen

met, het wordt eentonig, Unprofor in Teslingrad, een Servische grensstad, om gegevens te krijgen over Servische versterkingen en de granatenfabriek, aldaar. In de planning was een Medak-deel 2-operatie. Hij wordt echter door Serviërs gevangen en deze hebben de tegenwoordigheid van geest gehad, zijn verhoor op video vast te leggen. Zelfs het Joegoslavië-tribunaal kon er niet onderuit. (Of uiteindelijk toch weer wel?)

Bij een vluchtpoging (?) op 16 mei 1994 wordt Tilder gedood. Vermoord? Mr. Savo Strbac, toen rechter te Knin, zegt hierover: "Tilders dood was een enorme tegenvaller. Tilder heeft alles geweten. Namen, daden etc. We konden de wereld laten zien dat Serviërs ook slachtoffers zijn." Zo bekeken hadden velen, ook 'gerespecteerde organisaties', alle belang bij Tilder's dood!

De Verenigde Naties rapporteren...

Als dank voor de medewerking komt ook Unprofor tijdens operatie Zemlja Spremna onder vuur. Twaalf uur lang wordt het Canadese VN-peloton bij Medak gebombardeed. VN-afgezag Stollenberg 'eist uitleg' van de Kroatische president Tudjman, die de internationale verhoudingen beter blijkt te kennen en zich nergens iets van aantrekt. De Kroaten hadden de tijd tot 17 september, om alle lijken voor Unprofor en de media te verbergen. VN-generaal Cot spreekt over een van hogerhand opgelegde training. In het "Report of the Medak-operation" een uitgebreide opsomming van alle verwoestingen: 164 huizen en 148 schuren, dat betekent elk gebouw in de enclave. Canadese teams vinden lichamen op afgelegen plekken "waar je overheen kon kijken" en vele rubberen handschoenen, het werk moest grondig gedaan worden, maar geen vuile handen, alsjeblieft.

Hoe het Tribunaal reageert...

Het zou volgens het Tribunaal om één van de eerste systematische etnische zuiveringen in de oorlog zijn gegaan. Daarom is ze (nu pas...EK) een onderzoek naar de Medak-enclave begonnen. Hiermee gaat ze meteen in de fout. Al op 26-2-1993 biedt de Joegoslavische federale commissie voor oorlogsmisdaden een rapport over genocide op Serviërs in de gemeente Metkovic aan de VN-commissie van experts aan. En vele rapporten volgen. Men beweert echter bij monde van de chef van de VN-com-

missie, de Egyptenaar professor Mammoud Sharif Bassiouni, dat men deze niet ontvangen had! Toen Dr. Milan Bulajic, directeur van het Museum voor Genocide te Belgrado, het gedraai zat zijnde, alle documentatie in juli '94 persoonlijk naar New York bracht, klaagde men daar over de kosten - wel \$ 3.000 per pagina - die publicatie ten gevolge zou hebben. Veel van het materiaal is tot op heden nog niet naar de aanklagers in Den Haag verzonden. "En men had ook zo weinig tijd", aldus mr. Creilen van de Erasmus-universiteit, die behoorde tot de VN-commissie die eind oktober '93 naar de Medak-enclave afreisde. Alles was toen keurig weggewerkt. De aanklacht die voor het Tribunaal werd gemaakt, bevat natuurlijk geen namen van verantwoordelijken. Op dit moment zijn er mensen van het Tribunaal in Belgrado en Banja Luka, voor verder onderzoek, maar een uitleg over het jarenlang naast zich neerleggen van bewijsmateriaal brachten ze niet mee.

De vragen die niet gesteld worden...

"Hij, die in vreemde krijgsdienst treedt, verliest zijn recht op Nederlanderschap." Jarenlang luidde de wet aldus. Wie nu denkt dat de "Hollandse" jongens en ronselaars als Douwe van der Bos en figuren als het Rotterdamse gemeenteraadslid Martijn Freling, die van '91 tot en met '93 regelmatig aan de zijde van Kroatië vocht, daarmee Nederlander af zijn, wacht een teleurstelling. Vlak voor het uitbreken van de oorlog in Joegoslavië dekt men zich in J. Zuidwijk van de universiteit van Amsterdam: "Men verliest nu alleen zijn Nederlanderschap, indien dat andere land Nederland de oorlog verklaart. Het ronselen van Nederlanders voor vreemde krijgsdienst is wel strafbaar." Ook hier wacht ons een teleurstelling. Één van de ronselaars was ene Jeroen Woudstra. Hij werkte toen als sergeant op luchtmachtbasis Leeuwarden! Ook anderen binnen de NKW waren t.b.v. ronseling in actieve dienst of lid van de Nationale Reserves (NatRes), bijvoorbeeld A. van Houten, uit Geleen, en P.G. Zillen, sergeant-majoor NatRes.

Navraag door het Fascisme Onderzoeks Collectief bij het leger levert het volgende op: "Je mag als actief dienend militair of lid NatRes wel huurlingen ronselen, als het maar niet in uniform gebeurt of met faciliteiten van Defensie." Universitair docent Zuidwijk mag naar huis...

Gemeenteraadslid voor CP'86 mag blijven... hij staat niet op de lijst van 13 namen van Nederlandse huurlingen die het Tribunaal wil vervolgen. Wellicht omdat een Duitse eenheid diende?

En waarom die wetswijziging 'op tijd'? Waarom reageert leger zo laconiek? En wat is de rol van de NAVO hierin, gezien de Seedorfse officier? Waarom er weer meteen een media campagne over dit onderwerp? De NKW (dus) de CD en de CP (en nu het Nederlands Blok) hebben nu een lijst met namen van lui die bij zijn en ervaring hebben in actief vechten met nazi-methode tegen linkse mensen, Serviërs wie verder ook ongewenst is. Lijst van een misdadige knokploeg door overheid, wet en BVD (nu de Algemene Inlichting- en Veiligheidsdienst. EK) gedoopt en bereid is met SS-methodes te gaan!

Tegen wie? Waarom? Waar? In opdracht van wie?

Epiloog. Antwoord? Pero Zrnić nu 63 jaar. Op 2 augustus 1994 snapte hij als jongetje aan een atische Ustasha-aanval op een dorp. Na de oorlog keerde hij naar dat dorp, want het was zijn geboortedorp. Maar die dag in september 1993 was het alsof de uit zijn jeugd opnieuw werd gespeeld: "Het leek alsof de Ustasha was teruggekomen om het van 1941 af te maken" Dat was zo, arme Pero...

Bronvermelding: Amersfoortse Courant van 17 en 18 januari 1997; Drentse Groningse Dagblad van 1997; Rotterdams Dagblad, 1 september 1996; Het ABC voor Huurlingen; gave.

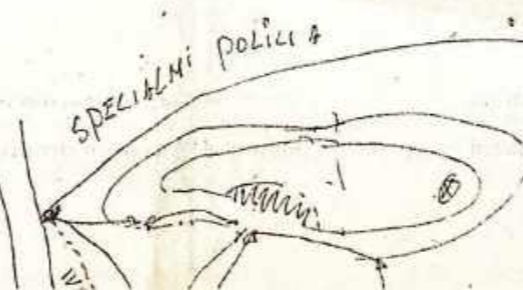
Jasenovac, das jugo Auschwitz und der Vatik mir Dedijer; Belgrado 1987; Ahrim Freiburg, 4e druk febr. 1993; Alternative Yugoslavia T Milan Bulajic; Belgrado, Contextualising Hate: Tribunal, the Clinton and the Serbs; Prof.dr. R Kent; Dialogue, Parijs, jr

Fragment uit de film die tijdens de autopsie rond de 20e september 1993 in het Servische dorpje Citluk werd gemaakt. Ruim vijftig lijken liggen op een grasveldje om geïdentificeerd te worden.

'Nu is alles schoon in Citluk'

Genade, genade

In september 1993 wordt een Servisch dorpje in Kroatië met de grond gelijk gemaakt. Tientallen weerloze burgers vinden de dood. Tot de beulen behoren ook niet-Kroaten, onder wie de Nederlander Johannes Tilder. Rob Siebelink maakte een reconstructie van deze 'etnische zuivering'. In de afgelopen twee dagen was in deze krant al de aanloop te

Rob Siebelink

Omhelzingen, verdrongen tranen en een schor gefluisterd „Wat heb ik je lang niet gezien”. Vijf oud-bewoners die de aanval op de Medak-enclave hebben overleefd, zien elkaar voor het eerst weer. Ze zijn op ons verzoek uit alle delen van Joegoslavië gekomen. Ruim drie jaar geleden waren ze plaatsgenoten en de laatste keer dat ze een woord met elkaar wisselden, was toen ze in september 1993 hun huizen uitvluchtten.

Ze kenden de oma in het verbrande huis goed. Bosiljka Bjugovic, heette ze. Ze was 74 jaar en bijna blind. Unprofor heeft ze kort na de aanval nog foto's laten zien. Het verbrande huis met daarin het verkoolde lichaam van een oude vrouw vormden het bewijs dat oma het niet had overleefd.

Tal van overlevenden spreken steeds weer over een groep buitenlandse militairen, die los van de Kroatische eenheden opeerden.

„Het was aan het einde van de middag. Toen is er een groep gekomen van twaalf soldaten. Het waren drie Kroaten en negen buitenlanders. Ik herkende één van de Kroaten direct. Het was Krmpotic, de oudste van de twee broers uit Gospic. Die ken ik al jaren, toen hij nog een kind was,” zegt Dusan Milincic uit Divoselo. „De buitenlanders hadden iets om hun nek hangen, het leek op een walkie-talkie, en ze droegen andere uniformen. Ze waren langer, niet één met zwart haar zoals wij Joegoslaven, en leken vrij jong. Ze praatten luid met elkaar. Ik ben er niet zeker van wat voor taal dat was. Het leek op Duits, dat heb ik lang geleden op school een beetje geleerd.”

Rond dezelfde tijd had een groep van veertig gevluchte bewoners vergeefs geprobeerd om via de bergketen Velebit te ontkomen. Danica Ilic hoorde en zag de groep buitenlanders twee keer, in de buurt van Citluk en Divoselo. „Ik ben maar een gewone huisvrouw en heb nooit een andere taal geleerd. Maar er was iemand bij ons die een huisje had aan de kust en Duits en Engels sprak. Hij zei dat hij ook niet kon verstaan waar de buitenlanders het over hadden.”

Wie waren die blonde, lange jongens? Tilder zweeg als het graf over de mysterieuze groep en weigerde volgens zijn militaire ondervragers ook maar een woord te zeggen over de Nederlandse betrokkenheid.

Uit het videoverhoor:
(Ondervragers:) Waren er meer buitenlanders?

„Ja, er waren meer buitenlanders. Maar ik durf hun namen niet te noemen. Al slaan jullie me dood, ik ga jullie de namen niet vertellen.”

- *Wij willen dat je namen noemt.*
„Jullie kunnen met me doen wat jullie willen, maar ik verraad mijn vrienden niet. Alles wat ik heb verteld, is de waarheid. Ik sta achter mijn woorden. Maar ik ga mijn vrienden niet verraden.”

Ik heb zijn hoofd vastgehouden en gekeken naar hem die eens mijn levende vader was.

VN-generaal Jean Cot zou in een vertrouwelijk rapport vaststellen: „De hele Medak-enclave was vanaf het begin het onderwerp van een systematische en gewelddadige etnische zuivering. Deze etnische zuivering begon waarschijnlijk direct na de verovering op 9 september door de Kroatische troepen en de speciale politie.”

Zo zag Tilder dat twee militairen uit zijn peloton een gewonde man meevoerden aan een touw. De hele compagnie, volgens Tilder inclusief commandant Krmpotic, keek toe hoe de bewusteloze, maar nog levende gevangene aan de bumper werd gebonden van een rode Yugo. „Toen trokken ze hem aan de auto vastgebonden tot aan Roglici en weer terug.”

In een ander geval vertelde Tilder over vier oudere mensen die zich wilden overgeven. „We hadden op de begraafplaats een mitrailleur staan en die opende het vuur. Want van dat viertal was er één die een uniform droeg. Drie werden gedood. Een vierde, een oude man, werd gevangen genomen. Hij was ongeveer zestig jaar en was een beetje aan de dikke kant.” „Hij werd naar een wit huis gebracht met een garage, links van de begraafplaats. Ik zag dat ze de man een paar klappen gaven en hij werd hysterisch en gilde 'Genade, genade'. Toen zei commandant Krmpotic: 'Genoeg'. Zijn handen werden met een elektriciteitskabel op de rug gebonden en hem werd bevolen hem dat hij moest blijven staan. Jurkovic vroeg hem 'Waar zijn de Cetniks?' en hoe hij heette. Ik herinner me niet hoe hij zei dat

hij heette, maar hij praatte wel en ik herinner me dat hij vertelde dat hij uit Divoselo kwam en in een winkel werkte. Daarna stelde Krmpotic ons op langs de zijkant, en hij en Jurkovic bleven achter bij die Serv. Toen zag ik hoe ineens Jurkovic twee stappen bij hem vandaan liep en de man met een machinepistool in de rug schoot.”

„Krmpotic kwam toen naar ons toe. Hij zei mij dat hij de man kende van vroeger, dat hij een winkeltje had gehad in Divoselo en dat hij een 'grote Cetnik' was. Daarna gaf hij Elias Laszlo en de Duitser Helmut Lange bevel om hem te begraven in een granaatrechter.”

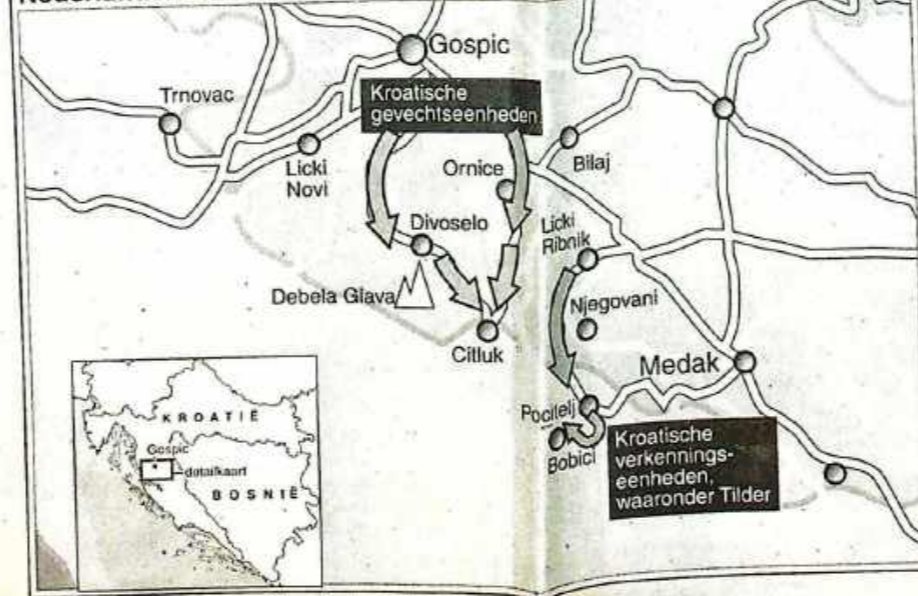
Een week nadat de aanval begon, hoorde Unprofor van gevluchte Serviërs dat een grote groep mensen was achtergebleven op een beboste berg-helling, die de Dikkop (Debela Glava) werd genoemd. Op bevel van Cot trok een Franse VN-eenheid naar de heuvel in een poging om ze ontzetten. De Franse eenheid keerde de volgende dag na een zoekactie onverrichterzake terug. „Ze vonden geen enkel teken van leven,” aldus het VN-rapport. De Fransen kwamen bijna een week te laat. Volgens Tilder had het noodlot zich al vijf dagen eerder over de groep voltrokken en de gebeurtenissen aan de voet van de Dikkop vormden het trieste dieptepunt van de Medak-operatie.

Het Kroatische bevel wist vanaf het begin dat een groep mensen zich op de

heuvel had verschanst. Op 11 september kreeg Tilders compagnie het bevel om bij Citluk de berg af te sluiten van het dorp. Het eerste peloton werd gepositioneerd op de linkervlak van de berghelling, het tweede nabij de begraafplaats. Tilder maakte tijdens het verhoor een schematische tekening (zie illustratie). „We wilden niet in het bos zelf kijken want het regende nogal. Norac zei me toen dat er spoedig versterkingen zouden komen. We moesten wachten tot ze de Debela Glava afkwamen.” Die versterkingen bestonden uit de speciale politie, die door de oorlog heen een beruchte reputatie zou opbouwen. „Een speciale eenheid joeg vanaf de andere kant van de Debela Glava de Serviërs op in de richting van de verkennercompagnie. Toen ze uit het bos kwamen, hebben we het vuur geopend.”

Uit het video-verhoor:
Tilder: „'s Middags is de speciale politie begonnen met de jacht op de mensen die zich op de Debela Glava hadden verborgen. Ze hadden zich verstopt in het bos. Onze opdracht was iedereen te doden die naar Rajici, Raicivici en Citluk wilde vluchten. De Debela Glava was omringeld.”
(Ondervragers:) - *Wie heeft opdracht gegeven om de burgers te doden?*
„Mirko Norac. En ook Krmpotic.”
- *Waar waren jullie toen?*
„Bij de bron en het kerkhof van Rajicivici, meneer.”

Nederlanders betrokken bij massamoord

Een schets die Tilder maakte van het bloedbad aan de voet van de berg Dikkop. Met '1 VOD' en '2VOD' gaf hij het eerste en tweede peloton aan die het vuur openden op vluchtende Serviërs.

- *Wie waren gestationeerd aan de andere kant van het bos?*

„De speciale politie, die is de jacht begonnen.”

- *Een jacht op burgers?*

„Ja, meneer.”

- *Hoeveel mensen hebben jullie toen gedood?*

„Ongeveer veertig, meneer.”

- *Alleen jullie groep?*

„Nee, dat gebeurde van twee kanten, meneer.”

- *Wat hebt u gedaan? U was commandant van een peloton?*

„Ja, ik was commandant van het tweede peloton.”

- *Wie was bij het eerste? Krmpotic?*

„Ja, en bij mij waren Miiko Petti en Toni Stinilovic.”

- *Hoeveel burgers heeft uw eenheid gedood?*

„Plusminus twintig, meneer.”

- *Wat voor mensen waren het? Mannen, vrouwen, kinderen?*

„Ik heb geen kinderen gezien. Wel oude mensen. Meer vrouwen dan mannen, meneer.”

- *Hoe oud waren de vrouwen?*

„55, 60 tot 70 jaar, meneer.”

- *En hoeveel mannen zaten er in de groep?*

„Zeven of acht, meneer.”

- *Civiel of militair?*

„Het waren vooral burgers, meneer.”

- *Hadden ze wapens bij zich?*

„Ik heb geen wapens gezien.”

Later, toen Tilder gevangen was genomen, zou een overlevende van de Debela Glava zich bij de Servische militaire autoriteiten melden en het verhaal in grote lijnen bevestigen. Het ging om Mirko Pilja, die vertelde dat zich op de Dikkop een groep van zo'n zestig mensen had verborgen. Veertig ervan hadden, opgejaagd en ten einde raad, een uitbraakpoging ondernomen, zo vertelde hij. „Het liep faataal af. Spoedig waren ze allemaal neergemaaid.”

Tilder: „Ik zag dat onze mensen lijk omkeerden en naar geld, goud, ringen en kettinkjes zochten. Sommigen leefden nog en kermden en riepen 'Genade, genade'. Iedereen werd gedood.”

De doden zouden later aan de Servische autoriteiten en Unprofor worden overhandigd. Op een grasveldje in het stadje Korenica werden bij een massa-identificatie vijf-

tig lijk neergelegd en in optocht trokken familieleden voorbij, in de hoop niet te vinden waarnaar ze zochten.

Maar de 33-jarige Zoran Ilic vond zijn vader. Die lag op zijn buik, tussen 51 andere naakte lijk. „Ik herkende hem direct aan de littekens op zijn rug, kogelwonden uit de Tweede Wereldoorlog. Ik heb hem omgedraaid. Zijn hoofd was verbrijzeld, de neus en kaken kapot geslagen. Hij had geen tanden meer, geen ogen en een oor was afgesneden. Ik heb zijn hoofd vastgehouden en gekeken naar hem - hij, die eens mijn levende vader was.”

Hij laat een foto zien, met een lichaam dat nauwelijks nog als mens is te herkennen. De forensisch patholoog dokter Zeljko Karan had na de positieve identificatie een velletje papier op het lijk gelegd met de naam en een identificatienummer: hij was nummer 1, de eerste van de 52 die door familieleden werd herkend. „Het is onmenselijk om je vader zo te moeten vinden. Zullen die buitenlandse jongens die hier waren, ooit zelf vader worden? vraag ik mij vaak af. En zou het niet verschrikkelijk zijn als zij hun vader terugzien zoals ik mijn vader terug heb gezien?”

Voor Zeljko Karan, verbonden aan de medische faculteit in Banja Luka, was Ilic één van de vijftig. De identificatie verliep moeilijk. „De meesten waren zonder kleren en zonder documenten. Vaak moesten er familieleden aan te pas komen, omdat die kleine dingen konden herkennen. Dat was traumatisch voor ze. Op een aantal na hebben we ieder lichaam een naam kunnen geven.”

„Het waren vooral oudere mensen, een enkeling zelfs tachtig jaar. De dodelijke verwondingen waren niet het gevolg van een vuurgevecht: het waren schotwonden van korte afstand, wonden van messen en explosieven. Veertien mensen worden nog steeds vermist.”

Aan het einde van de operatie kwam bevelhebber Mirko Norac persoonlijk poolshoogte nemen, vertelde Tilder. Kennelijk mocht die niet alles weten, want iedereen verborg het goud en het geld van de gedode Serviërs snel in hun zakken. „We gingen naar hem toe en Krmpotic zei hem: 'Alles is volgens plan uitgevoerd. Nu is alles schoon in Citluk en op de Debela Glava'. Norac zei: 'Dobro. Goed werk.' Toen gaf hij het bevel om alles in brand te steken en met de grond gelijk te maken en is hij teruggegaan naar Gospic. Krmpotic zei toen: Jullie hebben gehoord wat meneer Norac heeft gezegd, waar wachten jullie nog op?”

Media falen bij berichtgeving over Joegoslavië

6-12-96

Het gros van de Nederlandse media heeft over de strijd in het voormalige Joegoslavië zeer eenzijdig bericht, vindt René Grémaux. Met name de Serviërs werden gebrandmerkt als agressor. Grémaux blikt terug en zwengelt het debat hierover aan.

Door RENÉ GRÉMAUX

Maar hebt u dan misschien geen Servische echtgenote of vriendin?" Er klonk iets van wanhoop in de stem aan de andere kant van de lijn. Verbouwereerd door de impertinente nieuwsgierigheid antwoordde ik toch. En wel ontkenkend, in alle eerlijkheid. Nederland was in de ban van het drama Srebrenica en NRC-journalist Frank Westerman kon er klaarblijkelijk met zijn verstand niet bij dat iemand 'zomaar', dus zonder zelf van Servische afkomst te zijn of op andere wijze in een intieme verhouding tot dat vermaledijde volk te staan, opvattingen huldigde die niet de zijne waren en al evenmin strookten met de algemeen gangbare.

Eigenlijk moeten we terug naar 1991. Al in dat eerste jaar van de Joegoslavische oorlog(en) is de toon gezet. Het gros van onze media begon toen met het eenzijdig weergeven van de gebeurtenissen en hun achtergronden. Met verbazing en ontzetting heb ik moeten aanzien hoe de daar woedende burgeroorlog ons is gepresenteerd als een aanvalsoorlog - met slechts één echte agressor bovendien. Misplaatst moralisme en een ongegronde vergelijking met nazisme en fascisme-smoorden een onbevangen discussie over de aard van het conflict in de kiem. 'Goed en fout in de jaren '90', luidde veelzeggend de kop boven een NRC-column waarin Hofland zich verwaardigde aandacht te besteden aan collega Abe de Vries en mij. Met weemoed heb ik vaak gedacht aan de jaren van de Vietnam-oorlog. Niet dat slachtpar-

tijen mij zo liggen. Maar die strijd ontlokte hier tenminste nog een waarachtig publiek debat tussen voor- en tegenstanders. Ook hoefde je toen niet zo beducht te zijn voor het stempel 'politiek incorrect'. Voor zover Joegoslavië al aanleiding gaf tot onenigheid in de vaderlandse massamedia, dan betrof het vooral het tempo, de omvang en de hardheid van de te treffen strafmaatregelen tegen de Servische boeman.

Laptop Krieger noemt Thomas Deichmann, een Duitse collega, de ingebeelde schrijftafelhelden die elkaar overschreeuwden met de roep om een krachtadig optreden. Voor hen was iedereen die niet wilde meewerken aan het ter bestrafing voorleiden van 'de schuldige' een lastpak, nitwit of Servisch pion. Wat erger was: hij of zij kreeg ook de morele medeverantwoordelijkheid voor het laten voortduren van de vermeende agressie in de schoenen geschoven.

Naar ik hoop volstaan deze voorbeelden wat betreft door de media betrachtte tolerantie ten aanzien van afwijkende standpunten.

En hoe is het gesteld met de retorische middelen die de media gebruikten bij het construeren en instandhouden van het Joegoslavië-beeld? Laten we eens wat veel gebezigde bewoordingen bekijken op hun (verschoelen) betekenissen.

Tot vervelens toe luidde het steeds: de 'zogenaamde republiek', de 'zogenaamde president', het 'zogenaamde parlement' etc. Aanduidingen als deze schilderden de vanouds ten westen van de rivieren Donau en Drina levende Serviërs af als 'opstandelingen' tegen het als wettig omschreven gezag van Zagreb en Sarajevo. Echter toen Slovenen, Kroaten en Bosnische moslims het op dat moment nog volkenrechtelijk erkende gezag van Belgrado over de federatie tartten, zoch men dergelijke diskwalificaties tevergeefs.

Ogenschijnlijk nonchalant sprak

Ratko Mladic (links) en Radovan Karadzic, die, volgens Grémaux, in de westerse media veelal als de personificatie van de Servische agressie worden opgevoerd.

Foto: EPA

men vaak over Servische veroveringen; boekten echter Kroaten of moslims terreinwinst, dan waren het ineens heroveringen.

De nog uit de burelen van de vroegere Donaumonarchie stammende aanduiding 'Groot-Servië' is de laatste jaren in de berichtgeving alom aanwezig geweest. Zonder veel bedenkingen gebruikte onze pers dit begrip om de politieke aspiraties van de Serviërs in de westelijke gebieden als een verwerpelijk spelletje landje-pik voor te stellen. Buiten het zogenaamde 'eigenlijke' Servië mag geen Servisch nationaal belang bestaan. Zo was het in de tijd van Oostenrijk-Hongarije, zo was het toen de Kroaat Tito over Joegoslavië heerste, en zo dient het ook nu te zijn. Althans, dat is de impliciete boodschap van 'Groot-Servië'. Zelden hoorde ik iemand na de vereniging van de Bondsrepubliek en de DDR reppen van 'Groot-Duitsland', laat staan dat

deze of gene het zou wagen om na de verovering en ongetuigende etnische zuivering van de Servische Krajina het woord 'Groot-Kroatië' in de mond te nemen.

'Voormalig Joegoslavië' is nog zo'n media-mantra. De gretigheid waarmee Joegoslavië dood is verklaard, vindt haar evenknie niet bij de Bosnische miniatuurversie van die grote veelvolkerenstaat. Dus nooit eens voor de afwisseling de toevoeging 'voormalig' bij Bosnië geplaatst. Waar de retoricahelp bij het voortijdig ten grave dragen van Joegoslavië, zo is datzelfde instrument nu behulpzaam bij de kunstmatige levensverlenging van Europa's couvêusekindje.

Ook is het opmerkelijk met welke vanzelfsprekendheid de een paar jaar geleden door de moslims gekozen nieuwe zelfaanduiding 'Bosniër' door onze media is overgenomen. Een term als deze wekt echter de indruk dat het

gaat om het enige inheemse en staatsdragende volk van Bosnië. Tevens krijgt de nietsvermoedende nieuwsconsument de impressie dat die bevolkingsgroep overwegend werelds, niet-religieus is.

Meer dan Kroaten en Serviërs ontlenden de moslims echter hun eigendom aan het geloof. Tevens vormen zij slechts de grootste minderheid. Als je de orthodoxe Serviërs en de katholieke Kroaten bij elkaar optelt, ontstaat er zelfs een nipte christelijke meerderheid in Bosnië. Ook bezitten alle drie de groepen diepe wortels in het betreffende gebied. In Tito's Joegoslavië golden ze als de drie naties van Bosnië en hadden ze formeel gelijke rechten. Erkenning van de aanspraken van Kroaten en moslims komt ook stilzwijgend tot uitdrukking in het gebruik van samenstellingen als 'Kroatische Serviërs' en 'Bosnische Serviërs'. Zij die deze aanduidingen volstrekt normaal

vinden, zullen wellicht als eersten de wenkbrauwen fronsen bij het horen van: 'Servische moslims' (Sandzak), 'Servische Albanezen' (Kosovo) en 'Servische Hongaren' (Vojvodina). Uit deze onevenwichtigheid zou je kunnen opmaken dat de binnen de grenzen van de republiek Servië wonende niet-Servische bevolking meer rechten toekomt dan de Servische bevolking buiten Servië-in-engere-zin. Of neemt men via de taal al een voorschot op Servië's toekomstige ontmanteling?

Het door de Nederlandse media geschapen beeld van de Zuid-Slavische 'broedertwist' stoelt op eenzijdige waarneming en heeft bij voortduring een al even selectieve verontwaardiging geoogst. Onvoldoende heeft men zich gewapend met gezonde argwaan ten aanzien van alle pretenties en strevingen van alle politici. Men was uiterst kritisch jegens de een, en opmerkelijk goedgelovig ten opzichte van de ander. Bij alle emoties vergaten journalisten meestal ook de grondregel van hun vak, het hoor en wederhoor. 'De journalistiek is de courtisane van de heersende politiek', die geveugelde woorden lijken weer eens bewaarheid.

Het spijt me te moeten concluderen dat de Nederlandse Joegoslavië-journalistiek, enkele uitzonderingen daargelaten, schromelijk heeft gefaald. Als verzwarende omstandigheid geldt bovendien dat het geen schermutselingen in een of ander 'verwegistan' betreft, maar de eerste onvervalste oorlog op ons eigen continent sinds een halve eeuw. Journalisten die zich laten meeslepen in een oorlog en de onpartijdigheid uit het oog verliezen, kunnen bij het publiek het vertrouwen in objectieve berichtgeving als zodanig aantasten. Als de media in dit ene geval zo tekort zijn geschoten, wie garandeert dan dat ze over andere brandhaarden in de wereld wél ongekleurde berichten?

Réne Grémaux is freelance journalist

Serviërs 2 procent van hulp Bosnië

SARAJEVO, 23 NOV. De Bosnische Serviërs krijgen twee procent van de 1,8 miljard dollar internationale hulp voor de wederopbouw van Bosnië in 1996. De rest van het geld gaat naar de moslim-Kroatische federatie. Dat heeft directeur Rory O'Sullivan van de Wereldbank gisteren verklaard.

De meeste donor-landen weigeren de Serviërs hulp zolang de voor oorlogsmisdaden gezochte voormalige leiders nog vrij rondlopen. Volgens O'Sullivan bedraagt de werkloosheid in de Servische Republiek 70 procent van de beroepsbevolking. (Reuter)

Misschien zijn er goede Serviërs, maar

Door onze redacteur

DANIËLA HOOGHIEMSTRA

SARAJEVO, 9 SEPT. Ismet Celiković uit Srebrenica zit in een glimmende blauw-met-groene trainingsbroek en wit hemd op de bank in een leeg huis in Iliđa. Uit het plafond hangen elektriciteitsdraden, tegen de muur staan een paar losse deuren. „Zij hebben alles meegenomen”, zegt hij.

Met 'ze' bedoelt Celiković de Bosnisch-Servische familie die dit huis aan het begin van dit jaar nog bewoonde. Iliđa, een buitenwijk van Sarajevo die voor de oorlog werd bewoond door een gemengde bevolking van moslims (43 procent) en Serviërs (36 procent), werd in de oorlog gecontroleerd en uitsluitend bewoond door Serviërs.

Die vertrokken massaal toen Iliđa in maart van dit jaar weer onder het bestuur kwam van de Bosnische federatie, zoals in het vredesverdrag van Dayton was afgesproken. Sommige Serviërs verbrandden hun huizen achter zich, anderen namen alles mee dat ze konden dragen. Twintigduizend Serviërs gingen weg, massaal onder druk gezet door de leiders van de Servische Republiek in Bosnië, drieduizend mensen, veelal bejaarden, bleven in de wijk achter.

De huizen die nog overeind staan hebben vaak geen daken of deuren. Van buitenaf is te zien hoe families binnen op de grond zitten. De moslim-families wonen niet in deze huizen omdat ze dat willen, maar omdat ze, op de vlucht geslagen voor de 'etnische zuiveringen' in de Servische Republiek, nergens anders heen kunnen.

Machinewerker Celiković vluchtte in juli vorig jaar uit Srebrenica toen de moslim-enclave werd ingenomen door het Bosnisch-Servische leger. Zijn vrouw en drie kinderen waren maanden eerder al door de VN naar Tuzla gebracht. „Ik heb zeven dagen door het bos gelopen. Er was geen water, alles dat ik had was een stuk brood en een klein stukje vlees. Overal om mij heen werd geschoten, naast mij, voor en achter mij vielen mensen dood neer. Mijn broer en mijn oom werden gedood. Maar ik liep door.” Eenmaal in Tuzla was er geen plaats voor Celiković en zijn familie. „We woonden met vier families

Iliđa in maart, na het vertrek van de Serviërs en voor de komst van de nieuwe moslim-inwoners. (Foto AP)

in een klein huis. Alle vluchtelingenkampen zaten vol.” Toen hij hoorde dat de Serviërs in Iliđa in maart hun huizen zouden verlaten, besloot hij erheen te gaan. „Ik had geen keus.”

In heel Bosnië wonen ongeveer 850.000 ontheemden, meer dan de helft zijn moslims. Volgens Soufiane Adjali, een jurist die bij de vluchtelingenorganisatie UNHCR is belast met de bescherming van de vluchtelingen in Iliđa, willen ze maar één ding: terug naar waar ze vandaan komen. Maar onder de huidige politieke omstandigheden in de Servische Republiek — waar de van oorlogsmisdaden beschul-

digde Radovan Karadžić nog steeds als een held wordt beschouwd — is dat te gevaarlijk.

De UNHCR verstrekt de ontheemden in Iliđa ondertussen voedsel en probeert door ontmoetingen tussen de moslims en de Serviërs in de wijk het vertrouwen te herstellen, zodat straks niet een tweede vluchtelingenstroom ontstaat: die van Serviërs uit Iliđa. Maar in een wijk die tijdens de oorlog werd doorsneden door de frontlijn is dat moeilijk. „De Serviërs is vijf jaar lang verteld dat de moslims hun vijanden zijn, de moslims zijn overlevenden van genocide door de Serviërs. Van die twee groepen kun

je niet verwachten dat ze van elkaar houden”, zegt Adjali.

Celiković trok in het huis in Iliđa omdat het leeg stond. Hij heeft nu een woning, maar het voelt niet als thuis, zegt hij. „Ik voel me hier niet op mijn gemak. Welk normaal persoon zou zich goed voelen in een huis dat hem niet toebehoort? Ik kan niet tegen mijn kinderen zeggen: 'Dit is jullie huis', want het is niet zo.” Celiković kent de naam van de in maart vertrokken Servische eigenaar van het huis. Maar meer dan die naam weet hij niet van hem. Celiković heeft geen werk. „Ik heb gezocht maar mij is verteld dat alle fabrieken dicht zijn.” Met zijn

Redactie : Cees Blokhuis, Herman Brietenstein, Ad Woudenberg, Celine v.d. Hoek - de Vries.
Adres : Ennemaborg 58, 1082 ST Amsterdam.
Postgiro : Nr. 4305930 tnv penningmeester VOLK VOOR VREDE, Amsterdam.
Bankrelatie : VSB-Bank, Amsterdam. Nr. 94.94.48.508. Girorek.nr. 2459.

DE GENERAAL EN DE RUZIE VAN DE OVERBODIGHEID.

Een ongewoon verschijnsel in de Nederlandse politiek. Bij zijn pensionering sloot de bevelhebber van de Nederlandse landstrijdkrachten, generaal H.A. Couzy, de deur met een luide knal achter zich dicht. Hij deed dit met de publicatie van een boek dat nu reeds een z.g. bestseller is geworden. Een boek dat zich vooral richt tegen het politieke en militaire beleid van de regering met betrekking tot Joegoslavië en vooral tegen de ministers van defensie Relus ter Beek en Joris Voorhoeve.

Door politiek Den Haag, zo luidt in het kort de kritiek van de generaal, zijn bij Srebrenica vrijwel onbewapende Nederlandse soldaten betrokken geraakt bij ontwikkelingen die door het beleid van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties tot een onverkwikkelijke internationale affaire hebben geleid. Een affaire, die, dat is zo langzamerhand algemeen bekend, bedoeld was als een provocatie tegen de Servische inwoners van Bosnië en Joegoslavië, een aanleiding voor de Amerikanen en de Duitsers en de NATO in het algemeen om met volledige militaire uitrusting in Joegoslavië te opereren. En waarbij iedere "vredestaak" naar het rijk der fabelen kan worden verwezen, vooral omdat de Amerikanen begonnen zijn een crediet van honderd miljoen dollar ter beschikking te stellen voor de aankoop van wapens voor de Kroaten en de Moslims in Bosnië.

Dat mag verheugend zijn voor de wapenfabrikanten in de Verenigde Staten, in werkelijkheid betekent dat olie op het vuur werpen én het verdiepen van de tegenstellingen in Joegoslavië en de hele Balkan.

Probleem voor de hele Balkan

Ook al kan men begrip hebben voor de kritiek van de generaal op het lichtzinnige beleid van politiek - Den Haag, dan nog moet men grote vraagtekens zetten achter

Desiderius Erasmus:

"Om weer tot de zaak te komen. De fortuin begunstigt degenen, die klein van overleg zijn: zij helpt de stouten en degenen die uit volle borst durven zeggen: Zo is het en niet anders. De wijsheid in tegendeel maakt minder moedigen en zo komt het dat gij in het algemeen de wijzen aan een koude haard, hongerig en in armoede ziet zitten; dat ze door smaad, geringschatting in heel de wereld gehaat zijn; - onderwijl intussen de gekken in het geld wentelen, op het kussen van de macht raken en anderen op alle manier hun wil opleggen."

Uit: De Lof der Zotheid.

zijn uiteindelijke militaire conceptie van het Nederlandse militaire apparaat. Vooral daar waar de volledig Amerikaanse bewapende interventie op de Balkan zijn uitgesproken voorkeur heeft. De voorkeur voor de uitzichtloze operaties van de NATO op de Balkan, waarmee men openlijk afstuurt op een derde wereldoorlog.

Die uitzichtloosheid geldt in de eerste plaats voor Joegoslavië zelf.

Wij herhalen het nogmaals: er is geen uitzicht op vrede wanneer men blijft doorgaan de Servische bevolking tot slachtoffer te maken. Want dat is in toenemende mate een politieke en mogelijke militaire zaak geworden voor de hele Balkan.

Op 7 en 8 juli j.l. heeft in Sophia op initiatief van Bulgarije en Griekenland een beraad plaats gevonden van zeven

V-raad roept Kroatië op tot amnestiewet

36

NEW YORK, 16 AUG. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties heeft Kroatië gisteren opgeroepen een „allesomvattende amnestiewet” uit te vaardigen voor Kroatische Serviërs die in het verleden hebben gewerkt voor de autoriteiten van de 'Servische Republiek Krajina'.

Die eenzijdig door de Kroatische Serviërs uitgeroepen 'republiek' werd in de zomer van vorig jaar door het Kroatische leger zo goed als volledig opgerold. Bijna 200.000 Kroatische Serviërs vluchtten daarop naar Servië en het noorden van Bosnië.

Een van de redenen waarom zij niet naar hun woonplaatsen in Kroatië teruggaan is het ontbreken van een ondubbelzinnige amnestiewet, reden voor de Veiligheidsraad om bij Kroatië op dui-

delijkheid aan te dringen. De raad tekent ook aan dat het ontbreken van een ondubbelzinnige amnestiewet een beletsel vormt voor de oplossing van het probleem-Oost-Slavonië (het laatste stukje Kroatië dat zich nog in handen van de Kroatische Serviërs bevindt).

Volgens een unaniem aangenomen verklaring is de bestaande amnestiewet „onvoldoende” gebleken om „vertrouwen te wekken bij de plaatselijke Servische bevolking van Oost-Slavonië”. De raad eist een wet die iedereen die „vrijwillig of onder dwang” voor de burgerlijke autoriteiten, de politie of het leger van de Bosnische Serviërs heeft gewerkt, amnestie krijgt. De enige uitzondering zou moeten worden gemaakt voor oorlogsmisdaden. (Reuter)

Kritiek op schending rechten in Kroatië 46

BRUSSEL, 3 AUG. Twee internationale mensenrechtenorganisaties hebben Kroatië gehokeld wegens schendingen van de mensenrechten, en dan vooral die van de Kroatische Serviërs.

Beide organisaties, het Internationale Rode Kruis en Helsinki Watch, hebben aandacht besteed aan de wijze waarop de Kroatische Serviërs, die vorig jaar zijn achtergebleven in de voormalige 'Servische Republiek Krajina', worden behandeld. Deze 'republiek', in 1991 eenzijdig uitgeroepen door de Kroatische Serviërs, werd vorig jaar tijdens twee militaire bliksemacties door het Kroatische leger zo goed als geheel geëlimineerd; tussen 150.000 en 200.000 Kroatische Serviërs sloegen op de vlucht naar Bosnië en Servië.

De weinige Serviërs die achterbleven hebben het sindsdien zeer moeilijk. Een woordvoerder van het Internationale Rode Kruis sprak gisteren van „een zacht terrorisme" jegens de Serviërs. De Kroatische regering, aldus het Rode Kruis, staat toe dat de Serviërs het slachtoffer worden van „straffeloze plundering, brandstichting en moord". De meeste Serviërs die vorig jaar zijn gevlucht, zouden het liefst terugkeren naar hun woonplaatsen, maar slechts weinigen durven dat: niet meer dan 1.500 vluchtelingen zijn daadwerkelijk teruggekeerd, minder dan één pro-

cent van het totale aantal. „In Krajina is sprake van wat ik zacht terrorisme zou willen oemen: een constante serie kleinschalige aanvallen op Serviërs — plunderingen, afranselingen, bomaanslagen en af en toe moorden. Hoewel al die incidenten op zich maar klein zijn, zijn ze samen genoeg om er duidelijk te maken dat de Serviërs niet moeten terugkeren", aldus de Rode Kruiswoordvoerder. De meeste Serviërs die vorig jaar achterbleven — ongeveer tienduizend — waren te oud of te arm om te vluchten. Zij zijn nu te kwetsbaar en te zwak om zich te weer te stellen. De meesten leven geheel geïsoleerd in dorpen, zonder elektriciteit, telefoon, openbaar vervoer, gezondheidszorg, inkomen, identiteitspapieren en voedsel en ze vormen een makkelijke prooi voor Kroaten die op wraak uit zijn.

Helsinki Watch tekende in een rapport over de Kroatische Serviërs aan dat na de bliksemoperatie van het Kroatische leger zeker 150 Serviërs zijn vermoord. Honderd anderen werden weggevoerd; van hen is sindsdien niets meer vernomen. Tussen november en april van dit jaar zouden nog eens tachtig Serviërs zijn geëxecuteerd.

Volgens Kroatische cijfers kwamen bij de militaire operatie 526 Serviërs om het leven, onder wie 116 burgers. Volgens Helsinki Watch zijn veel meer burgers gedood. (Reuter, AP)

Kroatië viert overwinning op de Serviërs in de Krajina

ZAGREB, 5 AUG. Kroatië viert vandaag met een nationale feestdag dat het een jaar geleden tijdens het militaire bliksemoffensief 'Storm' de Kroatische Serviërs versloeg en een eind maakte aan de in 1991 eenzijdig door de Serviërs uitgeroepen 'Servische Republiek Krajina'.

President Franjo Tudjman is vanochtend naar Knin gereisd, de voormalige hoofdstad van de rebelenrepubliek, om daar de feestelijkheden bij te wonen. De vijfde augustus is uitgeroepen tot 'Dag van de vaderlandse dankbaarheid'.

De militaire operatie 'Storm' duurde vorig jaar slechts 84 uur. Ze was in mei vorig jaar al voorafgegaan door een eerste militaire operatie, waarin de Bosnische Serviërs een deel van hun republiek verloren, West-Slavonië. Na de zege van begin augustus werden 150.000 tot 200.000 Serviërs op de vlucht gedreven, de meesten vluchtten naar het door de Bosnische Serviërs be-

heerste noorden van Bosnië of naar Servië, waar ze nog steeds verblijven. Rond tienduizend Serviërs — veelal bejaarden — bleven in het veroverde gebied achter. Mensenrechtenorganisaties hebben vorige week het bewind in Zagreb verweten dat zij slecht worden behandeld en dat velen van hen het slachtoffer worden van intimidatie, pesterijen, brandstichting, plundering en zelfs moord. Volgens deze organisaties zijn bij of na de verovering van de Krajina door de Kroaten meer dan honderd Serviërs weggevoerd, van wie nooit meer iets is vernomen. Ook zou het aantal burgers dat bij de verovering van de Krajina om het leven kwam, veel groter zijn dan Zagreb heeft opgegeven.

Het afgelopen jaar zijn rond 25.000 Kroaten, die in 1991 door de Serviërs uit hun woonplaatsen werden verdreven, naar huis teruggekeerd. In het veroverde gebied zijn verder rond 12.000 Kroatische

vluchtelingen uit Bosnië geherhuisvest. Hoewel de Kroatische regering de verdreven Serviërs heeft laten weten dat ze welkom zijn als ze willen terugkeren, blijkt dat welkom in de praktijk tegen te vallen: slechts 1500 gevluchte Serviërs zijn daadwerkelijk teruggekeerd. Zeventuizend anderen hebben wel toestemming gekregen. De meeste Serviërs zijn bang om terug te keren wegens de gemelde schendingen van de mensenrechten van Serviërs in Kroatië.

Het enige deel van de 'Servische Republiek Krajina' dat zich nog in handen van de Kroatische Serviërs bevindt is Oost-Slavonië, in het uiterste oosten van Kroatië. Dit gebied moet volgens een akkoord van eind vorig jaar in 1997 of uiterlijk het jaar daarop onder de Kroatische soevereiniteit terugkeren. Op het ogenblik wordt het bestuurd door een overgangsbestuur van de Verenigde Naties.

In Belgrado bestuderen Serviërs de lijst met gevallen van het Kroatische offensief van vorig jaar. (Foto AP)

VERSLAG VAN HET TRANSPORT VAN 14 SEPT. 1998

Er ging dit jaar al heel veel aan vooraf. Inzamelingen door het hele land, waardoor er genoeg goederen beschikbaar kwamen voor 3 vrachtwagens in het voorjaar en 4 vrachtwagens met aanhangers in de maanden juni t/m augustus. De samenwerking kreeg gestalte, in Nederland tussen organisaties als het Vredesburo Eindhoven, Stichting JONA Alkmaar, Hulpcomité bejaarden in Kroatië Leeuwarden, Stichting Bosna Brummen, Stichting BeV in Tilburg; verder met Stichting De Keilbout Nijmegen en EMMAUS woon-en werkgemeenschap Eindhoven. Dank is ook verschuldigd aan bedrijven, scholen en instellingen die geld en goederen doneerden en de belangeloos zwoegende vrijwillig(st)ers. Dat geldt in het bijzonder voor hen die praktische hulp hebben verleend in Kroatië en Bosnië zelf.

Zaterdag 12 september. Bij de loods van JONA in Heerhugowaard zijn we het grootste deel van de vracht gaan laden. Tussendoor zijn er meubels opgehaald bij het Urselinessenklooster in Bergen-NH, die in het midden van de oplegger van ruim 13 meter lengte geladen werden. De vracht bestond o.a. uit 8 pallets geconserveerde groenten, 400 zakken bloem, 8 dozen bakolie, 2 dozen koffie, 30 dozen keukengerei, 10 pakken constructiemateriaal, 4 pallets en 165 pakken hout, 29 stuks sanitair, 461 meubels, 3 huishoudelijke apparaten, 59 zakken kleding, 43 zakken kussens, lakens, gordijnen, 5 colli bedden met matrassen, en 1 000 dekens. Die dekens waren via Leeuwarden naar Heerhugowaard gebracht.

Maandag 14 september. In alle vroegte vertrokken Frans Vorstenbosch, een ervaren vrachtwagenchauffeur uit Tilburg, en Kees Homans, rijder en voorzitter van stichting Bosna

die veel ervaring heeft met hulptransporten naar ex-Joegoslavië, trots in de Pegaso-truck met oplegger. Op dinsdagavond kwamen ze aan bij het "Comité voor Mensenrechten Karlovac".

Woensdag 16 september. Bij de douaneplaats in Karlovac worden de hulpgoederen ingeklaard als "Humanitarna Pomoć" oftewel humanitaire hulp aan vluchtelingen. Frans en Kees reden daarna direct 35 kilometer zuidelijker tot de plaats van bestemming in het bergdorpje aan de Bosnische grens: **Dunjak**.

Dit grensgebied heette de Krajina. De bevolking bestond al eeuwenlang voor een groot deel uit mensen van Servische afkomst. In de oorlog veroverden de Serven dit gebied, ondanks dat de bevolking "autonoom" en dus onpartijdig (-buiten het oorlogsgeweld-) wilde blijven. En in 1995 werd het gebied terugveroverd door het Kroatische leger. Het gevolg was desastreus. Veel doden en gewonden. Zo'n 200.000 vluchtelingen, de meesten dakloos en bezitloos geworden. De meeste huizen zijn in ruïnes veranderd. Ook nu nog. Al het vee is gestolen en alle inboedel is vernield, geroofd of in brand gestoken. De cultuurgronden zijn onveilig of totaal verwilderd. Er is hier dan ook een gebrek aan alles. In twee opgeknapte grote huizen worden achtergebleven zieke bejaarden opgevangen door het Comité voor Mensenrechten, worden ze verpleegd en verzorgd door jonge vrijwillig(st)ers uit verschillende landen. In de loods achter het grootste opvanghuis wordt de vracht tijdelijk opgeslagen. Van hieruit worden alle goederen snel verdeeld onder de oude bewoners en de teruggekeerde vluchtelingen in de hele omgeving.

Vervolging Serviërs in Sarajevo

SARAJEVO/MOSKOU - De acht-tot tienduizend Servische inwoners van de Bosnische hoofdstad Sarajevo zijn steeds vaker het doelwit van geweld door Moslims. De Verenigde Naties constateren dat de voornamelijk uit Moslims bestaande Bosnische regering hier niets tegen doet. "Het probleem wordt steeds erger," zei gisteren de woordvoerder Ivanko van de VN-politie-macht in Bosnië.

Volgens Ivanko worden woningen van Serviërs platgebrand en wordt er 's nachts op hen geschoten. De VN krijgen verzoeken om bescherming van Serviërs die met de dood worden bedreigd als ze Sarajevo niet verlaten. Ook wordt gevraagd om bescherming door mensen die willen evacueren omdat hun situatie ondraaglijk is geworden. De VN-politie heeft het aantal patrouilles opgevoerd, vooral in de wijken Vogosca en Osijek.

De Russische minister van buitenlandse zaken Jevgeni Primakov heeft gisteren felle kritiek geuit op het VN-tribunaal in Den Haag. Volgens het persbureau Interfax zei Primakov dat het tribunaal 'te gepolitiseerd' is en een 'gebrek aan onpartijdigheid' aan de dag legt.

Primakov waarschuwde voorts dat 'een gewelddadige arrestatie van Karadzic één van de dingen is, die de verkiezingen in Bosnië kunnen ondermijnen'.

De Amerikaanse gezant Richard Holbrooke is in zijn gesprekken met de Servische president Slobodan Milosevic gisteren 'geen stap verder gekomen' bij zijn pogingen om Karadzic en generaal Ratko Mladic uit hun posities te onzetten. (Rtr, AP)

Europa kan tragedie Oost-Slavonië voorkomen

Jan Ballast en Abe de Vries

De terugkeer van het laatste deel van de Republika Srpska Krajina (RSK) in de staat Kroatië is nog slechts een kwestie van tijd. Overeenkomstig het vorig jaar gesloten Erdut-akkoord kwam er deze week een eind aan de aanwezigheid van Servische troepen op Kroatisch grondgebied. Nadat de Serviërs al in een eerder stadium hun wapens inleverden, zijn sinds gisteren de blauwhelmen als enige militaire macht in Oost-Slavonië overgebleven. UNTAES, de United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, ligt daarmee op koers.

Onenigheid bestaat nog over het tempo van de integratie. De Kroaten hebben haast. „Het valt te verwachten dat de Kroatische vlag al deze herfst in Vukovar zal wapperen”, schreef onlangs een commentator van het regeringsblad *Nedjeljna Dalmacija*. Behalve met prestige heeft deze spoed ook te maken met de miljoenen kuna's die in het oostelijk grensgebied blinken. De exploitatie van de vruchtbare landbouwgronden en de olievelden bij Delotovci kunnen immers bijdragen aan het oplossen van Kroatië's economische crisis.

Op hun beurt willen de Servische autoriteiten het VN-mandaat met

een jaar verlengen. Het zou dan pas op 15 januari 1998 aflopen. Daarnaast verlangt men van Zagreb garanties voor lokaal zelfbestuur. „Als onze eisen worden genegeerd weten wij dat er voor ons volk geen ruimte is in dit deel van Kroatië. Oost-Slavonië zal in dat geval een olifantenkerkhof worden”, voorspelde RSK-coördinator van het integratieproces Vojin Suša vorige week.

Een tweede ontwikkeling die zorgen baart is de groeiende wanhoop van de lokale Servische bevolking. In het gebied wonen bijna tachtigduizend voornamelijk uit Kroatië afkomstige vluchtelingen, die de huizen hebben overgenomen van in 1991 verdreven Kroaten. Binnenkort zal deze groep zich melden en haar rechtmatige bezit opeisen, waardoor de Serviërs opnieuw op straat komen te staan. Hulporganisaties hopen dat zij zullen terugkeren naar West-Slavonië en de Krajina, maar dat is weinig realistisch. Kroatië werkt op alle mogelijke manieren tegen en de angst bij de Serviërs zit diep.

In hun oude woongebieden is nog steeds sprake van terreur. Wie zich ondanks alles niet heeft laten wegjagen heeft de grootste moeite een Kroatisch paspoort te bemach-

tigen en wordt niet zelden geconfronteerd met extreme belastingheffingen, om over de kansen op werk maar niet te spreken. Milan Djukić, de leider van de Servische Volkspartij in Kroatië, luidde twee weken geleden niet voor niets de noodklok. „Op een 'verfijnde' manier gaan de etnische zuiveringen gestaag door”, schreef hij in een

verduizend zijn er in geslaagd toestemming te krijgen. De procedure neemt al snel een jaar in beslag. Daarnaast willen de in Oost-Slavonië verblijvende vluchtelingen pas terug als Kroatië zijn amnestiewet uitbreidt, die vooralsnog alleen geldt voor Serviërs die tot 1991 in dit gebied leefden. Het mag duidelijk zijn dat in

Nieuwe volksverhuizing in de regio, met alle gevaren vandien, moet worden vermeden

open brief aan president Tudjman. De oproep van Zagreb om toch vooral terug te keren is dan ook slechts bedoeld voor de buitenwereld. Van de in totaal zeshonderd-duizend uit Kroatië gevluchte Serviërs hebben tot nu toe 'n dertig-duizend zich laten registreren als remigratie-optanten bij een bureau in Belgrado, maar niet meer dan 22-

Oost-Slavonië het Sarajevo-scenario zich dreigt te herhalen: herstel van niet-Servisch gezag, gevolgd door een exodus van de Servische bevolking. Honderden Servische gezinnen hebben reeds hun huisraad overgebracht naar de Vojvodina, de laagvlakte op de andere oever van de Donau. Nogmaals dreigt de Federale Republiek Joegoslavië

27-6-96
dus geconfronteerd te worden met een stroom ongewenste vluchtelingen. Joegoslavië heeft echter al problemen genoeg, zoals een explosieve minderheidsituatie en een hoge werkloosheid.

Europa zal moeten ingrijpen. De dreiging van een nieuwe volksverhuizing kan worden weggenomen door ten eerste de Kroatische regering duidelijk te maken dat er geen Europese toekomst voor het land is weggelegd zonder bescherming van de Servische minderheid en harde garanties voor de remigranten. Amnestie voor alle niet van oorlogsmisdaden verdachte Kroatische Serviërs is een vereiste, evenals gelijke behandeling ten aanzien van belastingen, pensioenen en diverse andere van overheidswege verstrekte elementaire voorzieningen. „De Europese Unie en de Verenigde Staten zijn de hoofdrolspelers”, is ook de overtuiging van UNTAES-woordvoerder Phil Arbold. „Zij kunnen de Kroatische regering dwingen om de rechten van de eigen burgers, inclusief de Serviërs in Oost-Slavonië, serieus te nemen. Wij doen alles wat we kunnen, maar zij hebben meer invloed in Zagreb dan wij”. Voorts dient de Europese Unie zich uit te spreken tegen het Kroatische voornemen het herstel

van de soevereiniteit samen te laten vallen met de komst van Kroatische legereenheden. Generaal-majoor Slavko Barić, een van de adviseurs van president Tudjman, deelde ons vorige week mee dat zijn troepen kort na beëindiging van het VN-mandaat het gebied zullen intrekken. Een beter recept voor een nieuwe tragedie is nauwelijks denkbaar, zoals de gebeurtenissen in de Krajina hebben uitgewezen.

Concreet zijn daarom de volgende maatregelen nodig. Om een multi-etnische toekomst voor Oost-Slavonië veilig te stellen is een maximale verlenging van het VN-mandaat vereist. De Europese Unie mag van Zagreb een tot in de kleinste details uitgewerkt plan verwachten voor de terugkeer van Kroatische en Servische vluchtelingen. Europa is dan wel verplicht in de geldbuidel te tasten om noodbehuizing in het gebied en wederopbouwprogramma's in de Krajina mogelijk te maken. Tot slot zal het instellen van een gedemilitariseerde zone voor minimaal vijf jaar een vreedzame integratie ten goede komen. Alleen zo kan een nieuwe tragedie in Oost-Slavonië worden afgewend.

Drs. Jan Ballast en Abe de Vries zijn respectievelijk historicus en publicist.

1-6-96

Honorary Chairman
MAJ. GEN. DONALD J. SMITH*
1526 North Pine
Arlington Hts Illinois 60004
312-255-6859

Chairman
LT. COL. CHARLES L. DAVIS*
2311 Pomeroy Drive #605
Falls Church Virginia 22046
703-560-2311

President
MAJOR RICHARD L. FELMAN*
Tucson Arizona

Vice Presidents
LT. COL. GEORGE MUSULIN*
McLean Virginia
DAVID LA BISSONNIERE
Wauwatosa Wisconsin
MIKE MCKIDOL
Dallas Texas
LT. COL. JOHN E. SCROGGS*
Kansas City Missouri

Secretary
LT. COL. MILTON E. FRIEND*
McLean Virginia

Treasurer
ANTHONY J. ORSINI
Elizabeth New Jersey

- JAMES E. BECKER**
Yuma Arizona
- BUS T. BROWN**
Luling Texas
- LT. COL. JOSEPH BUCHLER***
Livermore California
- ANTHONY J. BUCKNER**
Johnstown New York
- LT. COL. WILLIAM K. GALLAM**
Ormond Beach Florida
- DONALD CLARK**
Tonawanda New York
- CURTIS DILES JR.**
Dayton Ohio
- ROBERT EAGAN**
Oak Lawn Illinois
- ROBERT D. FOLKS***
Rushville Illinois
- WILL HAYDEN GRIFFIN**
Dallas Texas
- STEPHEN J. HAMICH**
Harrisburg Pennsylvania
- LT. COL. GERHARD A. HEINICKE**
Seward Nebraska
- LT. COL. ARTHUR HODDECHECK JR.***
St. Petersburg Florida
- GEORGE HURD JR.**
Forsyth Texas
- RICHARD HOBBS**
Storrs Connecticut
- LT. COL. JAMES H. INKS***
Llano Texas
- NEAL S. JANDOSKY**
Milwaukee Wisconsin
- EDWARD KUTCH**
Lawrenceville New Jersey
- PAUL T. MATO**
Butler Pennsylvania
- R. MATULIC**
Jersey City New Jersey
- LT. COL. T. M. BLIVER***
Rapid City South Dakota
- LT. COL. DAVID OSBORNE**
La Mesa California
- LELAND PORTER**
Lynchburg Kentucky
- THOMAS E. SAINSBURY**
Branford Connecticut
- RICHARD S. SHEEY**
Washington Island Wisconsin
- LT. COL. WILLIAM R. SMITH**
Stuart Florida
- HAL SOUTER**
Hopkins Minnesota
- RICHARD STILLMAN**
Fort Wayne Indiana
- MAJ. MERRILL L. WALKER***
Long Beach California
- W/O CARL J. WALPUSK**
Caracas Pennsylvania
- ROBERT L. WILSON**
Peoria Illinois
- NORMAN L. REID (RCAF)**
Calgary Canada
- THOMAS R. BRADSHAW (RCAF)**
Edmonton Canada

National Committee of American Airmen Rescued by General Mihailovich, Inc.

P.O. BOX 17478 • TUCSON, ARIZONA 85731 • (520) 885-7005

AN OPEN LETTER TO OUR TROOPS IN THE FORMER YUGOSLAVIA FROM OVER 500 MIAs SAVED BY THE SERBIAN PEOPLE DURING WWII

DURING WORLD WAR II WE WERE IN THE ARMY AIR CORPS LISTED AS "MISSING IN ACTION" IN THE VERY SAME AREA YOU ARE NOW SERVING. IF WE MAY, WE WOULD LIKE TO RELAY TO YOU A FRANK, SOLDIER-TO-SOLDIER MESSAGE ABOUT OUR PERSONAL EXPERIENCE WHILE THERE - SOMETHING WHICH ARE POLITICIANS WHO SENT YOU THERE HAVE NOT TOLD YOU AND SOMETHING WHICH YOU HAVE NOT READ OR SEEN IN THE ANTI-SERB MEDIA.

IN 1944 THE MEMBERS OF OUR COMMITTEE WERE FLYING BOMBING MISSIONS OUT OF ITALY OVER SOUTHERN EUROPE. DURING THAT TIME OVER 500 OF US WERE SHOT DOWN OVER ENEMY-OCCUPIED YUGOSLAVIA AND SAVED FROM CERTAIN DEATH BY THE SERBIAN PEOPLE. OURS WAS THE GREATEST RESCUE OF AMERICAN LIVES FROM BEHIND ENEMY LINES IN HISTORY BUT HAS BEEN KEPT UNDER WRAPS ALL THESE YEARS BECAUSE OF PRESSURE FROM FOREIGN SOURCES.

WHILE WE WERE THERE, THOSE OF US WHO WERE WOUNDED WERE GIVEN WHATEVER MEDICAL SUPPLIES THEY HAD EVEN AT THE DEPRIVATION OF THEIR OWN TROOPS. IF THERE WAS ONE PIECE OF BREAD IN THE HOUSE, OR ONE EGG, IT WENT TO THE AMERICAN AIRMAN WHILE THE SERB WENT HUNGRY. IF THERE WAS ONE BED, OR ONE BLANKET, IT WENT TO US WHILE THE SERB SLEPT ON THE BARE GROUND. NO RISK OR SACRIFICE WAS TOO GREAT TO INSURE OUR SAFETY AND WELL BEING. ONE EXPERIENCE WHICH IS FOREVER SEARED IN MY MEMORY IS THE TIME A VILLAGE WITH 200 WOMEN AND CHILDREN WAS BURNED TO THE GROUND BY THE GERMANS BECAUSE THE SERBS WOULD NOT TELL THEM WHERE THEY WERE HIDING US. TO THIS DAY I CAN SMELL THE TERRIBLE STENCH OF THEIR BURNING FLESH. ONE DOES NOT FORGET SUCH THINGS.

THE MOST INCREDIBLE PART OF OUR RESCUE WAS THAT BEFORE EACH MISSION OUR BOMBER CREWS WERE BRIEFED BY THE HIGHEST LEVELS OF AMERICAN INTELLIGENCE THAT IF SHOT DOWN OVER YUGOSLAVIA WE WERE TO STAY AWAY FROM THE SERBIAN PEOPLE AS THEY WERE COLLABORATING WITH THE GERMANS AND "CUTTING OFF THE EARS OF AMERICAN AIRMEN" BEFORE TURNING THEM OVER. ONLY AFTER WE WERE SHOT DOWN DID WE FIND OUT THE AMAZING THOROUGHNESS WITH WHICH THE TRUTH ABOUT THE SERBS WAS BEING DISTORTED

Personnel involved in all crew rescue operation:

- COL. ROBERT H. MCGOWELL***
Clearwater Florida
- MIKE DEVJAK**
Gary Indiana
- ARTHUR JIBILIAN**
Tiffin Ohio
- CAPT. NICK LALICH***
Baltimore Maryland
- LT. ELLSWORTH R. KRAMER***
Arlington Virginia
- CAPT. JOHN MILODRAGOVICH***
Missoula Montana
- LT. COL. GEORGE MUSULIN***
McLean Virginia
- CAPT. GEORGE VUKOVICH***
Queens New York

Directors
*USAF Retired
*Rescued Canadian Airman
Honorary Member

A partial list of those who have supported General Draza Mihailovich over the last 50 years includes: Presidents Harry S. Truman, Dwight D. Eisenhower, Richard M. Nixon & Ronald Reagan. The United States Senate, hundreds of U.S. Congressmen, Secretary of the Air Force Thomas C. Reed, the Department of the Interior, The National Capital Memorial Advisory Committee, U.S. Ambassador to Yugoslavia Laurance S. Silberman, House Committee Chairman on Foreign Affairs Clement J. Zablocki, U.S. Commission of Inquiry, The Arizona State Senate, Alaska Governor Ernest Gruening, Kansas Governor Alf M. Landon, Kentucky Governor Simeon W. Williams, Indiana Governor Robert D. Orr, Massachusetts Governor Edward J. King, Nebraska Governor Dwight Griswold, Texas Governor Coke Stevenson, AFL-CIO, Bishops Fermilan, Inney & Manning, Alice Roosevelt Longworth, Gene Tunney, John Wayne, The American Legion, Polish War Veterans, Countless Local Veteran Organizations, The Heritage Foundation, Coalition for American, The New York Times, Washington Post, The Toronto Sun, Washington Times, Christian Science Monitor, etc. Special Mention: The Honorable Edward J. Derwinski and Historian David Martin. House Speaker Newt Gingrich, General Merrill A. McPeak, USAF Chief of Staff, The U.S. Air Force Academy and THE NATIONAL HEADQUARTERS OF THE AMERICAN LEGION, THE VETERANS OF FOREIGN WARS AND THE AIR FORCE ASSOCIATION (A COMBINED MEMBERSHIP OF OVER 8 MILLION VETERANS).

FURTHER COMPOUNDING THIS DECEPTION IS THE FACT THAT WHILE THE SERBS WERE OUR ALLIES IN WWII, CROATIANS AND MUSLIMS (WHO WE ARE FAVORING TODAY) WERE ALLIES OF THE NAZIS, SHOOTING AT US AND RESPONSIBLE FOR KILLING MANY OF OUR FELLOW AMERICAN FLIERS. IN VIEW OF THE LIES WE WERE TOLD ABOUT THE SERBS DURING WORLD WAR II, WE COULD NOT HELP BUT WONDER IF OUR FOREIGN POLICY THERE TODAY IS THE SAME ANTI-SERB BIAS WE ENCOUNTERED 52 YEARS AGO. COULD OUR CAREER DIPLOMATS SACRIFICE FORMER FRIENDS AND REWARD FORMER ENEMIES IN THE NAME OF POLITICAL EXPEDIENCY???...COULD IT BE BECAUSE IN THE WORLD COMMUNITY THERE ARE OVER ONE BILLION MUSLIMS AND ONLY 9 MILLION SERBIAN ORTHODOX CHRISTIANS WITH THE SAME PROPORTIONATE POWER IN THE GLOBAL ECONOMY???...COULD IT BE BECAUSE THE SERBS HAVE NO OIL WELLS AND NO UNLIMITED OIL MONEY???...

COULD IT BE BECAUSE THE CROATIANS AND MUSLIMS OUTSPEND THE SERBS 50 TO ONE ON LOBBYISTS, MEDIA FIRMS AND CAMPAIGN CONTRIBUTIONS???... COULD THIS BE WHY "ATROCITIES" ARE MANUFACTURED TO MAKE THE SERBS LOOK BAD WHILE GAINING SYMPATHY FOR THEIR OPPONENTS???...COULD THIS BE WHY THE SERBS ARE BRANDED "AGGRESSORS" IN LAND THEY HAVE LIVED ON FOR OVER 600 YEARS???...COULD OUR POLICY HAVE SOMETHING TO DO WITH THE FACT THERE ARE 540 MEMBERS OF CONGRESS, NONE OF WHOM ARE ORTHODOX CHRISTIANS ???...COULD THE STATE DEPARTMENT'S BITTER BIAS AGAINST GENERAL DRAZA MIHAILOVICH, THE ANTI-COMMUNIST GUERRILLA LEADER WHO SAVED US, BE BASED ON THE FACT HE WAS A SERB???...

COULD THESE BE THE REASONS THE STATE DEPARTMENT HAS COVERED UP THE TRUTH OF OUR RESCUE ALL THESE YEARS AND OPPOSED OUR PETITION TO EXPRESS GRATITUDE FOR SAVING OVER 500 AMERICAN LIVES (A PETITION WHICH IS SUPPORTED BY THE 8 MILLION VETERANS OF THE AMERICAN LEGION, THE VETERANS OF FOREIGN WARS AND THE AIR FORCE ASSOCIATION AND WHICH HAS BEEN APPROVED BY THE UNITED STATES SENATE.)???...COULD IT BE THESE ARE THE REASONS THE CHAIRMAN OF THE HOUSE FOREIGN AFFAIRS COMMITTEE HAS ALSO DENIED OUR PETITION BY SAYING TO US THERE ARE "ETHNIC GROUPS IN YUGOSLAVIA" WHO OPPOSE IT???...

ARE WE MAD???...YOU CAN BET YOUR NEXT MONTH'S PAYCHECK THAT WE ARE MAD! WE DID NOT LEAVE OUR FAMILIES, RISK OUR LIVES AND WATCH OUR BUDDIES GET THEIR ARMS, LEGS AND HEADS BLOWN OFF SO THAT "ETHNIC GROUPS IN YUGOSLAVIA" COULD TELL US WHAT WE COULD OR COULD NOT DO IN OUR OWN COUNTRY.

NOW THAT THE SPRING THAW HAS SET IN, TEMPERATURES AND TEMPERA- MENTS WILL START TO RISE IN THE VOLATILE AREA YOU NOW FIND YOURSELVES. ALL WE ASK IS THAT IN-YOUR DEALINGS WITH THE LOCAL PEOPLE YOU BE MADE AWARE OF THE EYE-WITNESS EXPERIENCE OF YOUR FELLOW COMRADES-IN-ARMS. BY SPEAKING OUT NOW WE HAVE NOTHING TO GAIN EXCEPT A BURNING MORAL PASSION TO TELL THE TRUTH, A SWORN DUTY TO PROTECT OUR NATIONAL HONOR AND A PATRIOTIC DESIRE TO EXPRESS HEART-FELT GRATITUDE TO THOSE ON FOREIGN SOIL WHO SAVE AMERICAN LIVES WHILE THEY ARE FIGHTING IN DEFENSE OF OUR GLORIOUS COUNTRY.

NOW THAT YOU HAVE BEEN SENT TO FOREIGN SOIL AND ASKED TO RISK YOUR LIVES WE FEEL YOU SHOULD KNOW THE TRUTH AND NOT BE "SUCKERED IN" BY THE RHETORIC OF HIGHLY PAID PUBLIC RELATIONS FIRMS, FOREIGN LOBBYISTS AND SELF-SERVING POLITICIANS WHO KNOW ABSOLUTELY NOTHING OF THE REGION'S HISTORY.

WE MIGHT ALSO ADD THAT HAD IT NOT BEEN FOR THE SERBIAN PEOPLE, AIR FORCE MAJOR GENERAL DONALD J. SMITH, OUR CHAIRMAN AND ONE OF OUR RESCUED AIRMEN, WOULD NOT HAVE SURVIVED THE WAR AND BEEN ABLE TO DEDICATE 40 YEARS OF HONORABLE SERVICE TO HIS COUNTRY.

HAD IT NOT BEEN FOR THE SERBIAN PEOPLE TECHNICAL SGT. CURTIS "BUD" DILES, ANOTHER OF OUR AIRMEN, WOULD NOT BE ALIVE TODAY IN DAYTON, OHIO, ENJOYING RETIREMENT WITH HIS 4 CHILDREN AND 12 GRANDCHILDREN...THERE ARE HUNDREDS OF US WITH STORIES JUST LIKE THOSE.

SOME OF THE GREATEST TESTIMONY TO THE MANY SACRIFICES MADE ON OUR BEHALF IS THE MANY THOUSANDS OF AMERICAN CHILDREN WHO ARE ALIVE TODAY SOLELY BECAUSE THE SERBIAN PEOPLE SAVED OVER 500 OF THEIR GRANDFATHERS DURING WORLD WAR II. SOME OF THEM COULD VERY WELL BE SERVING WITH YOU TODAY IN BOSNIA.

(I WAS ONE OF 3 RESCUED AMERICAN AIRMEN WHO RETURNED LAST YEAR TO THE FORMER YUGOSLAVIA TO COMMEMORATE THE 50TH ANNIVERSARY OF VICTORY IN EUROPE WITH THE PEOPLE WHO SAVED US AND TO VISIT THE COW PASTURE THAT SERVED AS A LANDING STRIP FROM WHICH WE WERE RESCUED. THE MOST MOVING EXPERIENCE OF OUR SENTIMENTAL TRIP WAS BEING CHEERED BY OVER 50,000 SERBS WHO GATHERED AT A MOUNTAIN TOP TO WELCOME US AND WHO KEPT CHANTING "U.S.A., U.S.A.").

AS AMERICAN MILITARY MEN WE HAVE A PROUD TRADITION OF "DUTY, HONOR AND COUNTRY" TO UPHOLD AND A FIERCE SENSE OF LOYALTY TO THOSE WITH WHOM WE FOUGHT SIDE BY SIDE IN COMBAT. WE NEVER FORGET THEIR KINDNESSES NOR DO WE RETURN THEIR BATTLEFIELD SACRIFICES FOR US BY BOMBING THEIR WOMEN AND CHILDREN OR BY SUPPLYING THEIR ENEMIES WITH THE ARMS TO TURN AGAINST THEM.

THE SERBIAN PEOPLE HELPED US WHEN WE WERE DESPERATE AND IN TROUBLE. NOW THAT THE SITUATION IS REVERSED WE CAN DO NO LESS.

PLEASE KEEP THESE UNTARNISHED TRUTHS IN MIND AS YOU NOW SERVE OUR COUNTRY AND ALL IT STANDS FOR. AND MAY GOD BLESS YOU ALL AS WE PRAY FOR YOUR SAFE RETURN.

7 JUNE 1996

RICHARD L. FELMAN
MAJOR USAF (RET)
PRESIDENT

Honorary Chairman
MAJ. GEN. DONALD J. SMITH*
 1526 North Pine
 Arlington Hts. Illinois 60004
 312-255-6859

Chairman
LT. COL. CHARLES L. DAVIS*
 2311 Pinner Drive #605
 Falls Church, Virginia 22046
 703-550-2311

President
MAJOR RICHARD L. FELMAN*
 Tucson, Arizona

Vice Presidents
LT. COL. GEORGE MUSULIN*
 McLean, Virginia
DAVID LA BISSONNIERE
 Wausau, Wisconsin
MIKE MCKOOL
 Dallas, Texas
LT. COL. JOHN E. SCROGOS*
 Kansas City, Missouri

Secretary
LT. COL. MILTON E. FRIEND*
 McLean, Virginia

Regional
ANTHONY J. ORSINI
 E. Rutherford, New Jersey

JAMES E. BECKER
 Yuma, Arizona
GUS T. BROWN
 Laredo, Texas
LT. COL. JOSEPH BUSHLER*
 Livermore, California
ANTHONY J. BUCKNER
 Jourdanton, Texas 78049
LT. COL. WILLIAM K. CALLAM
 Orlando Beach, Florida
DONALD CLARK
 Tonawanda, New York
CURTIS DILES, JR.
 Dallas, Texas
ROBERT EAGAN
 The Woodlands, Texas
ROBERT D. FULKS*
 Houston, Texas
WILL HAYDEN GRIFFIN
 Dallas, Texas
STEPHEN J. HANICH
 Harrisburg, Pennsylvania
LT. COL. GERHARD A. HEINICKE
 Seward, Nebraska
LT. COL. ARTHUR HODDECHECK, JR.*
 St. Petersburg, Florida
GEORGE MURD, JR.
 Fort Worth, Texas
RICHARD HOBBY
 Great Lakes, Michigan
LT. COL. JAMES M. INKS*
 Laredo, Texas
NEAL S. JANOSKY
 Milwaukee, Wisconsin
EDWARD KUTCH
 Columbus, New Jersey
PAUL F. MATO
 Salem, Pennsylvania
R. MATULIC
 Jersey City, New Jersey
LT. COL. T. K. OLIVER*
 Richardson, Texas
LT. COL. DAVID OSBORNE
 La Grange, California
LELAND PORTER
 Fort Worth, Texas
THOMAS E. SAINSBURY
 Worcester, Connecticut
RICHARD S. SKEENEY
 Westborough, Massachusetts
LT. COL. WILLIAM R. SMITH
 Fort Worth, Texas
HAL SOUTER
 Phoenix, Arizona
RICHARD STILLMAN
 Fort Wayne, Indiana
MAJ. MERRILL L. WALKER*
 Fort Beach, California
WVD CARL J. WALFUSK
 Carlisle, Pennsylvania
ROBERT I. WILSON
 Regina, Illinois
NORMAN L. REID (RCAF)
 Ottawa, Canada
THOMAS R. BRADSHAW (RCAF)
 Edmonton, Canada

Regional Directors
COL. ROBERT W. McDOWELL*
 Clearwater, Florida
MIKE DEVIK
 Gary, Indiana
ARTHUR JIBILIAN
 Tiffin, Ohio
CAPT. NICK LALICH*
 Baltimore, Maryland
LT. ELLSWORTH R. KRAMER*
 Arlington, Virginia
CAPT. JOHN MILODRAGOVICH*
 Missoula, Montana
LT. COL. GEORGE MUSULIN*
 McLean, Virginia
CAPT. GEORGE VUJNOVICH*
 Queens, New York

Directors
 *USAF Retired
 *Rescued Canadian Airman
 Honorary Member

National Committee of American Airmen Rescued by General Mihailovich, Inc.

P.O. BOX 17478 • TUCSON, ARIZONA 85731 • (520) 885-7005

MAJOR GENERAL DONALD J. SMITH USAF (RET)
 CHAIRMAN

MAJOR RICHARD L. FELMAN USAF (RET)
 PRESIDENT

A partial list of those who have supported General Orzua Mihailovich over the last 50 years includes: Presidents Harry S. Truman, Dwight D. Eisenhower, Richard M. Nixon & Ronald Reagan. The United States Senate, hundreds of U.S. Congressmen, Secretary of the Air Force Thomas C. Reed, the Department of the Interior, The National Capital Memorial Advisory Committee, U.S. Ambassador to Yugoslavia Laurence S. Brown, House Committee Chairman on Foreign Affairs Clement J. Zablocki, U.S. Commission of Inquiry, The Arizona State Senate, Alaska Governor Ernest Gruening, Kansas Governor Alf M. Landau, Kentucky Governor Simon Willis, Indiana Governor Robert D. Orr, Massachusetts Governor Edward J. King, Nebraska Governor Dwight Griswold, Texas Governor Coke Stevenson, AFL-CIO, Bishops Ferman, Inney & Manning, Alice Roosevelt Longworth, Gene Tunney, John Wayne, The American Legion, Polish War Veterans, Countless Local Veteran Organizations, The Heritage Foundation, Coalition for American, The New York Times, Washington Post, The Toronto Sun, Washington Times, Christian Science Monitor, etc. Special Mention: The Honorable Edward J. Derwinski and Histonian David Martin. House Speaker Newt Gingrich, General Merrill A. McPeak, USAF Chief of Staff, The U.S. Air Force Academy and THE NATIONAL HEADQUARTERS OF THE AMERICAN LEGION, THE VETERANS OF FOREIGN WARS AND THE AIR FORCE ASSOCIATION (A COMBINED MEMBERSHIP OF OVER 8 MILLION VETERANS).

EX-PREMIER HARIS SILAJDZIC VERZET ZICH TEGEN OPDELING VAN BOSNIË

'Moslims moeten zich niet in een kamertje opsluiten'

Het kantoor van de voormalige Bosnische premier Haris Silajdzic (50) ligt ongeveer driehonderd meter van Grbavica. Vanuit die wijk in Sarajevo zaaiden Servische sluipschutters bijna vier jaar lang dood en verderf onder de bevolking van Sarajevo. Begin vorige week is Grbavica, als laatste van de vijf wijken, overgedragen aan de loor moslims gedomineerde Bosnische regering. Zoals was afgesproken in het Dayton-vredesakkoord.

Van de ruim zeventigduizend Serviërs bleven er na de overdracht slechts zeventigduizend over, voornamelijk bejaarden. Direct nadat de Bosnische regering de volledige controle had herkegen en de Bosnische vlag was geheven, keerden de moslims terug naar hun veelal uitgebrande huizen waaruit ze vier jaar geleden waren verdreven. De Bosnische autoriteiten doopten onmiddellijk opnieuw een van de hoofdstraten tot 'Weg van de jonge moslims'.

Niemand in Sarajevo was rouwig om het vertrek van de Serviërs. 'Wij moslims hebben er genoeg van om altijd de tolerante, multiculturele figuren uit te hangen. Het wordt tijd dat we voor ons zelf opkomen,' zei een moslim die net was teruggekeerd naar Grbavica.

De oorlog mag voorbij zijn en Sarajevo herenigd zijn — er is weinig over van de multi-etnische hoofdstad. Haris Silajdzic weet dat ook. Hij hoeft zijn raam maar open te zetten: het bewijs ligt op straat. Silajdzic kijkt somber en strak voor zich uit.

Sarajevo wordt meer en meer een moslim-stad.

'Jazeker. Het is steeds minder Sarajevo. De stad is veel landelijker, vanwege de komst van al die vluchtelingen van het platteland. Het is minder stedelijk omdat veel inwoners van Sarajevo aan het begin van de oorlog zijn vertrokken. Er komen steeds meer Bosnische moslims hier wonen.'

Silajdzic heeft niets tegen moslims. Zijn vader was een moslim-geestelijke. Silajdzic spreekt

HARALD DOORNBS in Sarajevo

vloeiend Engels en Arabisch, en daarmee is hij het prototype van een Bosnische moslim. Aan het begin van de oorlog was hij minister van Buitenlandse Zaken. Daarna werd hij premier, en in die functie pleitte hij voor een ongedeelde Bosnië waarin plaats moest zijn voor moslims, Kroaten en Serviërs. 'Bosnië is Europa, dus hebben wij alleen een toekomst binnen Europa,' vindt Silajdzic.

Die houding bracht hem regelmatig in conflict met anderen binnen zijn partij, de SDA (Partij voor Democratische Actie). Hoe langer de oorlog duurde, hoe meer de SDA en haar leider, president Izetbegović, hun geloof verloren in een multicultureel Bosnië. Relaties met Iran, Maleisië en Turkije werden sterk aangehaald. Nog afgelopen januari beschuldigde Izetbegović het Westen van passiviteit

en verfoede hij publiekelijk 'westerse invloeden als drugs, alcohol en pornografie'.

De frustratie binnen de SDA is niet geheel onlogisch. De Bosniërs hebben moeten aanzien hoe de Bosnische Kroaten de baas zijn in hun 'Kroatische republiek van Herzeg Bosna' (HR-HB). Ze bezitten 22 procent van het land. De Bosnische Serviërs hebben hun 'Servische republiek van Republika Srpska' (RS) en bezitten 49 procent van Bosnië. Geen van beide republiekjes luistert naar de centrale door moslims gedomineerde Bosnische regering in Sarajevo, die nauwelijks dertig procent van Bosnië onder controle heeft. Herzeg Bosna, met als hoofdstad West-Mostar, wordt door geen enkel ander land dan Kroatië erkend. De HDZ (de Kroatische Democratische Actie van president Tudjman) is er trouwens ook aan de macht. Republika Srpska heeft als hoofdstad Pale, nabij Sarajevo. De regerende

Haris Silajdzic: 'De zogenaamde democratische partijen hier openden meer kampen dan de nazi's'

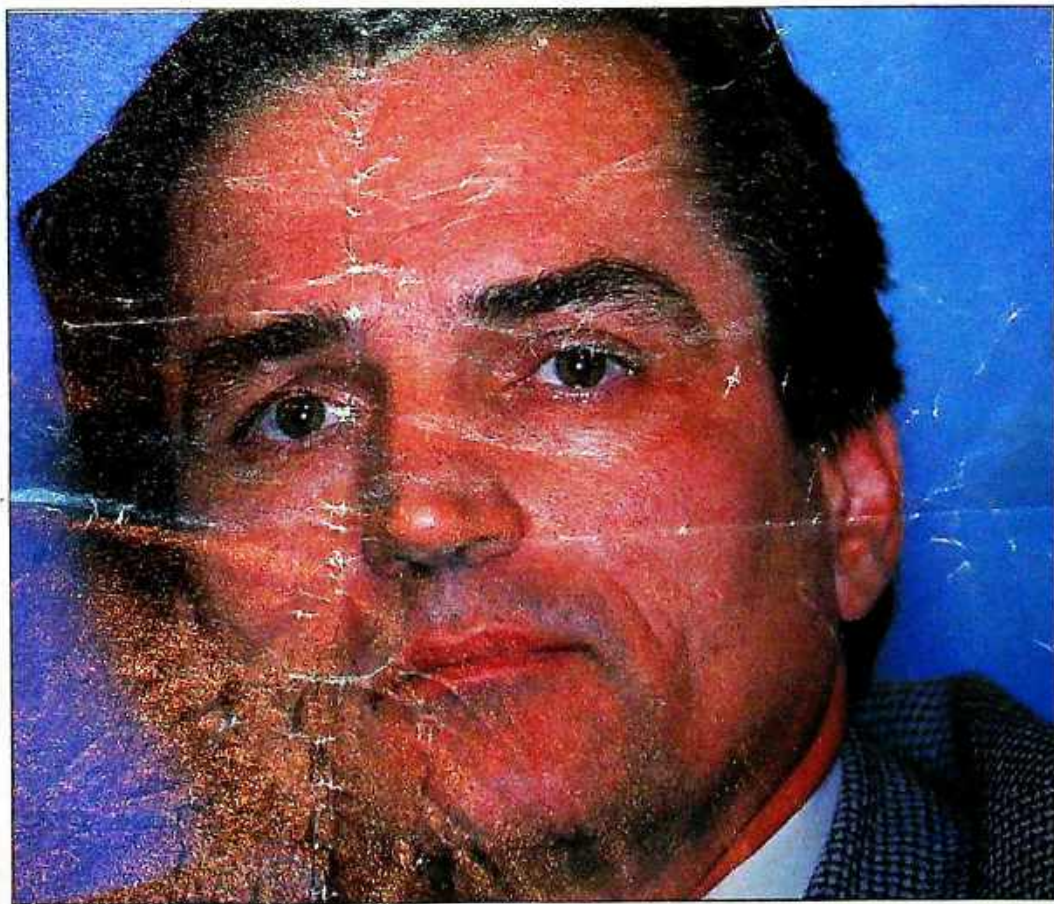

FOTO: MATTHEW THOMAS/STEWART

partij is de SDS (Servische Democratische Partij) van Radovan Karadžić. De Republika Srpska wordt alleen door Servië en Montenegro erkend.

Deze *de facto* opdeling van Bosnië leidt ertoe dat meer en meer figuren binnen de SDA pleiten voor een moslim-staat op de dertig procent van het Bosnische grondgebied die in handen is van de Bosnische regering. Daarbij komt dat de in het voorjaar van 1994 gesloten federatie tussen moslims en Kroaten in Bosnië nog altijd niet van de grond is gekomen.

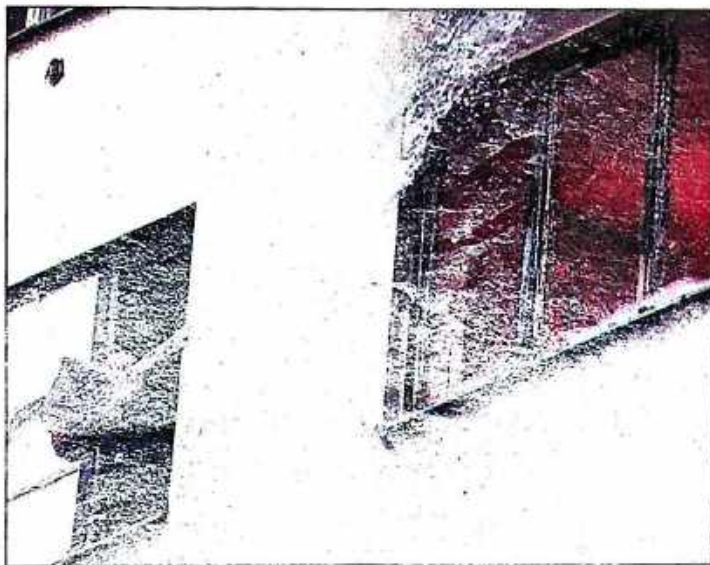
Silajdzic ziet de vernietiging van 'zijn' Bosnië met lede ogen aan. 'Iedereen praat over integratie, maar wat er gebeurt is desintegratie,' zegt hij. Anderhalf jaar geleden al legde Silajdzic zijn functies binnen de SDA neer. Hij bleef toen wel aan als premier. In augustus 1995 wilde hij definitief stoppen en uit de partij stappen. 'Het was vlak na het Srebrenica-drama,' vertelt Silajdzic. 'Er was een parlementszitting in Zenica en de SDA weigerde om Srebrenica op de agenda van de vergadering te zetten. Net daarvoor waren er duizenden mannen vermoord en de SDA wilde daar simpelweg niet over spreken. Toen dacht ik: het is genoeg geweest.' Silajdzic bleef tot januari van dit jaar premier omdat hij pas wilde vertrekken zodra de oorlog was afgelopen. Tot die tijd had hij alleen nog via de media contact met zijn collega-ministers.

Nu is Silajdzic weer terug in de Bosnische politieke arena. Met een nieuwe partij. Officieel bestaat de partij nog niet, maar de naam is al wel bekend: Partij voor Bosnië, *Stranka za Bosnu*. Silajdzic heeft al de steun toegezegd gekregen van de sociaal-democratische burgemeester van Tuzla, en ook de Bosnische Sociaal Democratische Partij (SDP) denkt erover om zich bij Silajdzic aan te sluiten. Uniek is verder de samenwerking met de Servische Liberale Partij uit Banja Luka, de Socialistische Partij van Republika Srpska en de Kroatische Boerenpartij. Daarmee is Silajdzic de enige serieuze politicus die weer probeert de etnische groepen in één partij onder te brengen.

Silajdzic de nieuwe Tito?

Hij glimlacht. 'Ik voel me niet zo, maar als anderen dat zo zien, heb ik daar geen problemen mee. Wat Bosnië nodig heeft, is een democratische, vrije partij. Niet links en niet rechts. *Mainstream Europe*. Vrede, stabiliteit, een normaal leven, wederopbouw en genoeg banen. Dat is wat de mensen willen.'

Maar de SDS, HDZ en SDA beweren allemaal al democratisch te zijn. Wie zit er dan te wachten op uw partij?

Voor de overdracht van de wijk Grabovica, 300 meter van Silajdzic's kantoor

'Wij zullen de enigen zijn die niet het woord democratie in onze naam dragen. Want die zogenaamde democratische partijen zijn epitafen meer concentratiekampen in Bosnië dan de nazis tijdens de Tweede Wereldoorlog. De SDS van Karadžić is puur fascistisch, terroristisch. Zij gebruiken democratie als moordwep. We moeten kijken naar wat mensen doen, niet naar wat ze zeggen.'

Vindt u het merkwaardig dat Karadžić als vermoedelijke oorlogsmisdadiger nog steeds de scepter zwaait in Pale?

'Erg vreemd vind ik dat. We geven veel geld uit aan Interpol. Iemand steelt een duur horloge in Amsterdam en wordt gearresteerd in Madrid. Zo hoort het, zo gebeurt het. Nu hebben we twee internationale organisaties voor Bosnië: het oorlogstribunaal in Den Haag en de NAVO-troepenmacht IFOR. Die twee werken echter niet met elkaar samen. Dat is niet alleen merkwaardig, maar ook onlogisch. Ik weet niet waarom dat zo is.'

Als u beweert dat iedereen praat over integratie, maar dat er juist desintegratie plaatsvindt, doelt u dan op het niet-functioneren van de moslim-Kroatische federatie?

'Er bestaat geen federatie, wij praten er slechts twee jaar over. Akkoord, de federatie stopte de oorlog tussen de Bosniërs en de Kroaten, maar de federatie kwam daarna niet van de grond. We hebben nog steeds twee nationale gebieden die verdeeld zijn door etnische grenzen. Dat zijn getto's. En er zijn nog geen gemengde kantons. Een federatie van nationale getto's blijkt de verschillende leiders goed uit te komen. Het is erg makkelijk om je bevolking in zo'n situatie te controleren.'

Wie houdt u verantwoordelijk voor de problemen binnen de federatie, HDZ of SDA?

'HDZ is de aanstichter van deze politiek. Wij weten dat zij probeerden om Bosnië op te delen en gedeelten ervan te controleren. West-Herzegovina is een soort uitgewaaid

Kroatië. Ze hebben er de Kroatische vlag, Kroatische politie-uniformen, Kroatische telefooncodes. Dat mag niet meer gebeuren. Onze relaties moeten gebaseerd zijn op respect voor elkaars soevereiniteit. Dat is nu niet het geval. De HDZ in Bosnië — en dat is dezelfde HDZ als die van Tudjman in Zagreb — moedigt de creatie van twee nationale territoria aan, niet van gemengde kantons. Maar niet alleen de HDZ is schuldig. Ook binnen de SDA zijn er elementen die een kleine moslim-staat prefereren boven een onopgedeeld Bosnië. Dat zou voor de Bosnische moslims een ramp zijn. Die hebben namelijk in het verleden bewezen dat ze komopolitisch, meewerkend, constructief en cultureel zijn. Als ze in een klein kamertje gaan zitten, krijg je precies het tegenovergestelde. Dan krijg je een homogene etnische bevolking, die waarschijnlijk zal worden geleid door radicalen. Dat is het begin van het einde.'

U bedoelt een moslim-staat als derde in de rij na Herzeg Bosna en Republika Srpska?

'Ja. De agressor in Belgrado heeft Republika Srpska gecreëerd. Herzeg Bosna is daar een Kroatische reactie op. Zij willen gewoon Bosnië opdelen. Kroaten bij Kroaten. Serviërs bij Serviërs. En moslims bij moslims. Zoiets kan alleen maar gebeuren met bloedvergieten. Dat is precies wat het Servische regime heeft gedaan: het trekken van lijnen in bloed. Het probleem is dat het slachtoffer meer bereid lijkt om die lijnen te accepteren. Als ook de Bosniërs nu akkoord gaan met een opdeling van Bosnië en bereid zijn om de etnische zuiveringen te legaliseren en de genocide te belonen, dan vraag ik mij af: waarom deden we dat dan niet vier jaar geleden? Toen konden we een deal maken met het Milošević-regime. Dan hadden we geen tweehonderd-duizend mensen verloren en was het land niet vernietigd.'

U wilt dus weer alle bevolkingsgroepen tot elkaar brengen. Komt u niet vier jaar te laat en tien jaar te vroeg?

'Nee, want ik ga niet samenwerken met de Cetniks of andere radicalen. Iedereen die Bosnië als vaderland erkent, is welkom in mijn partij. De moslims zullen het grootste gedeelte gaan uitmaken omdat wij in Bosnië simpelweg in de meerderheid zijn. Maar ik kan mijn deur niet dicht doen voor Serviërs of Kroaten of joden die zich achter mij opstellen. Moet ik hun zeggen dat ze niet welkom zijn? Nee, want zij zijn ook Bosnische patriotten. Dit is ook hun vaderland. Dat feit kun je alleen veranderen met bloed en geweld. En daar hebben we juist schoon genoeg van.'

Sarajevo herenigd na overdracht laatste wijk Serviërs

Door onze redacteur
HANS STEKETEE

GRBAVICA, 19 MAART. Bosnische federale politie-agenten zijn vanochtend Grbavica binnengetrokken, de laatste voorstad van Sarajevo die de Serviërs volgens het akkoord van Dayton moesten overdragen aan de moslim-Kroatische federatie.

Gadegeslagen door de laatste achtergebleven bewoners, sommigen sprakeloos van emotie, trok een konvooi van tientallen busjes met agenten even na zes uur vanochtend de wijk binnen over de brug van Broederschap en Eenheid, op de bestandslijn. Ze werden begeleid door de vredesmacht IFOR en de internationale VN-politiemacht. Na een korte ceremonie begon de federatie-politiemacht met haar patrouilles in de wijk, die deels is verwoest door brand en waarvan de straten vol liggen met autowrakken en vuilnis. Met de overdracht van Grbavica is de Bosnische hoofdstad, bijna vier jaar na het begin van de oorlog, formeel herenigd.

„Ik ben hier de hele tijd gebleven”, zegt Sefko, een 68-jarige moslim en econoom, die toekijkt bij de komst van de Bosnische agenten. Hij kijkt niet blij, hij ziet eruit als een slaapwandelaar. „Ik weet niet hoe ik me voel”, zegt hij. „Ik denk zoals iemand die vier jaar in de gevangenis heeft gezeten.”

Vier jaar lang hebben de Serviërs hem dwangarbeid laten doen, zegt hij. Hij moest vuilnis ophalen, graafwerk doen en zandzakken dragen naar de frontlijn. Hij zegt dat hij daarbij gewond is geraakt. Hij heeft de laatste dagen de nacht doorgebracht in een schuilplaats die door VN-werkers werd bewaakt, uit angst voor Servische extremisten die de achterblijvers terroriseerden en huizen plunderden en in brand staken. „Ik ga nu eerst slapen en dan ga ik eens kijken hoe ik mijn leven opnieuw kan beginnen”, zegt Sefko.

Alleen mensen die kunnen aantonen dat zij in Grbavica hebben gewoond zouden vanochtend worden toegelaten in de wijk. De politie hoopte aldus te voorkomen dat moslim-bendes de wijk zouden binnengaan om wraak te nemen op achtergebleven Serviërs. Uiteindelijk werd echter toch iedereen toegelaten.

Vandaag bleken de Serviërs

Spanningen lopen op in wijk van Sarajevo

SARAJEVO, 21 MAART. In Dobrinja, een wijk van Sarajevo waar de bestandslijn tussen de Serviërs enerzijds en de moslims en Kroaten anderzijds niet nauwkeurig is vastgelegd, is de spanning de afgelopen dagen zo hoog opgelopen dat de VN-politiemacht er is uitgebreid en er 24 uur per etmaal wordt gepatrouilleerd.

De afgelopen weken zijn vijf Servische voorsteden en wijken van Sarajevo overgedragen aan het centrale bestuur. Dobrinja hoort daar niet bij. De westelijke voorstad, die in 1984 werd gebouwd voor de atleten die deelnamen aan de Olympische Spelen, telt twee wijken — Dobrinja Een en Dobrinja Vier — die tijdens de oorlog aan de frontlijn lagen en die verdeeld zijn gebleven tussen moslims en Serviërs. Hoewel beide partijen hun troepen hebben teruggetrokken, blijft een de facto grens bestaan die dwars door de wijk loopt.

Deze grens ligt tweehonderd meter van de formele bestandslijn, zoals die werd overeengekomen in het vredesakkoord van Dayton. In Dayton werd afgesproken dat de moslim-Kroatische federatie en de Bosnische Serviërs zich alsnog zouden beraden over de definitieve verloop van de grens. Dat overleg heeft echter niets opgeleverd. Het gevolg van die mislukking is dat veel moslims en Kroaten die tijdens de oorlog uit hun woningen werden verdreven niet naar huis terug kunnen.

De afgelopen dagen is het in Dobrinja tot schietpartijen en explosies gekomen. Bij de ontploffing van een bom of een mijn is een dode gevallen. De politie van de Bosnische Serviërs arresteerde

gisteren drie moslims en nam hen mee voor ondervraging. De VN besloten gisteren het aantal patrouilles van de VN-politiemacht in het grensgebied uit te breiden en waarschuwden inwoners niet naar de betwiste straten te gaan.

De internationale vredesmacht IFOR moest gisteren tussenbeide komen in een nieuw conflict tussen moslims en Bosnische Kroaten. Militairen van beide partijen maakten aanspraak op twee kazernes in Butila en Blazuj. De moslims eisten de kazernes op voor troepen die ze uit de gedemilitariseerde zone in Sarajevo hebben teruggetrokken. De Kroaten maken echter ook aanspraak op de kazernes. De bevelhebber van de IFOR-grondtroepen, generaal Walker, besliste gisteren dat geen van beide partijen de kazernes krijgt. Hij stuurde IFOR-militairen naar de kazernes om die beslissing kracht bij te zetten.

De NAVO-raad, die bestaat uit de zestien NAVO-ambassadeurs, besliste gisteren in Brussel dat IFOR de Hoge vertegenwoordiger voor Bosnië, Carl Bildt, meer hulp verschafte bij zijn pogingen in Bosnië verkiezingen te organiseren. Bildt had om extra hulp gevraagd. De NAVO-raad besloot Bildt helikopters, vliegtuigen en communicatie-apparatuur ter beschikking te stellen, op voorwaarde dat de Verenigde Staten daarmee akkoord gaan.

De EU-ministers van Buitenlandse Zaken beslisten maandag over de opvolging van Hans Koschnick, die aftreedt als EU-bestuurder van de stad Mostar. Er is één kandidaat voor zijn opvolging, de Spanjaard Ricardo Perez Casado, oud-burgemeester van Valencia. (AFP, AP, Reuter)

Behandeling Serviërs: 'een onnodige flater'

VERVOLG VAN PAGINA 1

De wittebroodsweken van 'Dayton' zijn voorbij, en de tijd dringt. Het is onduidelijk of de Servische uittocht uit Sarajevo en de toenemende frictie binnen de moslim-Kroatische federatie de vrede fataal zullen worden. Maar volgens militairen, diplomaten en hulpverleners in Bosnië hebben ze 'Dayton' in elk geval zware schade toegebracht. „De Bosnische Serviërs gebruiken de exodus van Serviërs uit Sarajevo nu al als argument om moslims niet in Banja Luka en Prijedor [op Bosnisch-Servisch grondgebied] te laten terugkeren”, zegt Kris Janowski, woordvoerder van de VN-vluchtelingenorganisatie (UNHCR) in Sarajevo.

De UNHCR rekent met drie soorten repatrianten: de makkelijke gevallen, de iets minder gemakkelijke gevallen en de lastige gevallen. Oorlog kweekt ook eufemismen. De eerste categorie bestaat uit vluchtelingen die, vaak na omzwervingen van jaren, kunnen terugkeren naar hun oude woongebied, dat onder controle staat van hun 'eigen' partij. De tweede categorie bestaat uit vluchtelingen die terugkeren naar gebied onder controle van hun eigen partij, maar niet naar hun eigen huis omdat dat in vijandelijk gebied ligt. De derde categorie bestaat uit ballingen die wel terugkeren naar hun oude woonplaats, hoewel daar de oude vijand de baas is.

Er zijn in totaal 2,3 miljoen Bosnische vluchtelingen, zowel binnen als buiten de grenzen. Het merendeel valt in categorie drie: zij danken hun vluchtelingenbestaan aan de etnische zuiveringen. Slechts enkele tientallen Kroatische en moslim-families uit de eerste en tweede categorie zijn tot nu toe teruggekeerd. Etnisch gezuiverd gebied van de Bosnische Serviërs blijft voornamelijk van vreemde smetten vrij. De Servische uittocht uit Sarajevo suggereert voor de overzijde van de gedemilitariseerde zone niet veel beters. De vluchtelingenparagraaf van 'Dayton', annex 7, die „alle vluchtelingen het recht op terugkeer”, „het recht op teruggave van hun bezit” en/of „schadeloosstelling” garandeert, is voornamelijk zonder betekenis.

Muhamad Sačirbey, de Bosnische VN-ambassadeur, zegt dat zijn delegatie in Dayton vorig jaar een fout heeft gemaakt door in te stemmen met de nu gevolgde

overdrachtsprocedure voor de Servische voorsteden van Sarajevo. Hij had graag gezien dat Sarajevo een 'federaal district' was geworden onder gemeenschappelijk bestuur van de twee nieuwe Bosnische 'entiteiten': een Servische en een moslim-Kroatische.

„Dan waren wij en zij gedwongen tot samenwerking”, zegt Sačirbey in het presidentieel paleis in Sarajevo. „Dat had misschien even pijn gedaan, maar op de lange duur was het beter geweest. Nu zijn we een deel van de stadsbewoners kwijtgeraakt en de Bosnische Serviërs kunnen volhouden dat Serviërs niet met niet-Serviërs kunnen samenleven.”

De exodus, plunderingen en branden waren deels het werk van Serviërs die hun orders kregen uit Pale, het hoofdkwartier van Radovan Karadžić, de Bosnisch-Servische leider. Maar na de overdracht hebben moslim-bendes en agenten van de moslim-Kroatische politiemacht Servische achterblijvers eveneens mishandeld. Voor Bosnische politici die aan een multi-etnisch imago hechten was dat een ramp omdat het Karadžić in de kaart speelt. „Dom, een flater, onnodig, tegen onze principes, contraproductief”, zegt Sačirbey. President Izetbegović, die van hartproblemen herstelt, doorbrak gisteren de radiostilte met een even boetvaardig communiqué.

Drie maanden na 'Dayton' heeft verzoening in de woorden van Carl Bildt — die ook van eufemismen is gaan houden — „nog geen prioriteit”. Niet alleen tussen moslims en Serviërs, maar ook tussen moslims en Kroaten. Nu hun gemeenschappelijke vijand weinig kan uitrichten vanachter het IFOR-kordon, hebben moslims en Kroaten weer alle tijd om elkaar op hun 'gedeelde' grondgebied opnieuw het leven zuur te maken. Hun federatie, die onder zware Amerikaanse druk is opgericht in 1994 en die vorige maand in Rome en gisteren in Genève opnieuw van noodverbanden werd voorzien, kraakt in haar voegen. „Die federatie is een kaartenhuis”, zegt een hoge Europese politiefunctaris in Mostar.

In Mostar, in het zuidoosten van Bosnië-Herzegovina, hebben Bosnische moslims en Herzegovijnse Kroaten elkaar in 1993 en 1994 bitter bevochten. Tijdens de gevechten is het oostelijke, moslim-deel van de stad grotendeels verwoest; de Kroaten hadden zware wapens, de moslims nauwelijks. „Grozny”, noemt onderburgemeester Mile Puljić van het Kroatische westelijke stadsdeel de overkant schertsend. Herceg-Bosna, de eenzijdig uitgeroepen 'republiek' van Kroaten in Bosnië, is hier springlevend.

De Europese Unie, die Mostar sinds 1994 bestuurt, heeft een

maand geleden vrij verkeer van personen tussen de twee stadshelften ingevoerd. In de praktijk wordt er maar weinig gebruik van gemaakt uit angst voor nieuwe uitbarstingen van de wederzijdse haat of het vereffenen van oude rekeningen. „Iedereen kent elkaar hier”, zeggen veel inwoners uit beide stadshelften. „Je kunt hier de moordenaar van je broer en de man die je zuster heeft verkracht op straat tegenkomen.”

De gemeenschappelijke politiepattouilles zijn volgens Europese functionarissen nog voornamelijk „cosmetisch”. Enkele gebouwen voornamelijk in 'Oost' — zoals het stadsarchief, een ziekenhuis, dependance, een weeshuis en de kinderbibliotheek — zijn gerepareerd en zien er nu mooier uit dan voor de oorlog. Maar de arbeiders op steigers zeggen dat hun werk „misschien wel voor niets” is. Zij doen het omdat de EU hun salaris betaalt, geven ze grif toe, niet omdat ze in vrede geloven.

„Ik kan ze niet dwingen van elkaar te houden”, zegt Hans Koschnick, chef van het EU-bestuur in Mostar en oud-burgemeester van Bremen, in een vraaggesprek met deze krant. „Maar samenleven kan wel, als ze maar bedenken dat het in hun gezamenlijk belang is.”

Het Amerikaanse besluit om de moslim-Kroatische federatie militaire hulp te geven ter waarde van honderd miljoen dollar is ook bedoeld om de twee gelegenheidspartners op rationele gronden nader tot elkaar te brengen. Het geld wordt gebruikt om het Bosnische regeringsleger en het Bosnisch-Kroatische leger, HVO, een gezamenlijke logistieke en commandostructuur naar Westers model te geven, en om 200.000 te demobiliseren soldaten te helpen bij hun overgang naar de burgermaatschappij. Zo moet een alliantie ontstaan tussen het Westen en Kroatië plus Bosnië als tegenwicht voor de Russische connectie met Servië, en om een al te nauwe relatie tussen Bosnië en de islamitische landen te voorkomen.

Maar een deel van het geld wordt ook besteed aan nieuwe wapens, en niet alleen voor het pover uitgeruste moslim-leger. Veel afzonderlijke EU-landen vrezen dat zo'n modern arsenaal in handen van extremisten de instabiliteit juist vergroot en daarmee de kans op het uiteenvallen van de federatie. De Amerikaanse en

Brusselse opvatting dat er „geen alternatief” is lijkt echter de doorslag te geven.

Koschnicks motto — het nastreven van gezamenlijke belangen is voldoende om vrede te brengen — beheerste ook de wederopbouwconferentie van dit weekeinde in Sarajevo. Wie 'Dayton' niet dwarsboort krijgt geld. De honderden internationale politici, diplomaten, hulpverleners en financiers becijferden dat de eerste herstelfase van de oorlogsschade 1,8 miljard dollar moet kosten. Het was een vrijblijvende conferentie; pas na een vervolgbijeenkomst in april, in Brussel, moeten geldschietters hun handtekening zetten. Maar het dilemma waarvoor zij dan staan was nu al zonneklaar: zolang de vrede niet opschiet, blijven zij huiverig; en zolang de investeerders de kat uit de boom blijven kijken, schiet de vrede niet op.

De oorlog heeft bovendien de hervormingen uitgesteld die andere ex-communistische landen inmiddels wel hebben doorgemaakt. Als Bosnië niet snel ernst maakt met het doorvoeren van privatiseringen en het omscholen van de talrijke veteranen uit de commando-economie, komen die 1,8 miljard er niet. De donoren maakten duidelijk geen geld in een bodemloze put te willen gooien.

De tijd dringt ook omdat de Amerikaanse IFOR-troepen in december naar huis gaan. De civiele herinrichting van Bosnië kan dus nog maar enkele maanden onder de IFOR-paraplu plaatshebben. Dat is koren op de molen van zowel optimisten, die geloven dat de geboden haast sneller tot resultaten leidt, als pessimisten, die denken dat de partijen de uitvoering van 'Dayton' nu juist zullen trakteren. In welk kamp de chef van de reconstructie, Carl Bildt, zich bevindt is wel duidelijk. „Zonder IFOR waren we binnen een paar seconden *out of business*”, zei hij zaterdag. „Maar anderzijds draagt IFOR ook niet veel bij aan de organisatie van de verkiezingen of de terugkeer van vluchtelingen. IFOR heeft wat dat betreft een al te ontspannen houding die ze verdedigen met het argument dat hun missie zuiver militair moet blijven.”

De eerder genoemde Amerikaanse officier moet hard lachen. „Ik kan haast niet wachten op de geschiedenisboeken die me uitleggen wat hier *eigenlijk* had moeten gebeuren”, zegt hij.

Ingezonden mededeling

Gisteren in 'Blik op de weg'

Samenrijden,
makkelijk genoeg

Voor het gratis carpool-informatiepakket:
bel de carpoolinfolijn 06-9772 (50c/m)

Ook Borka heeft toch maar de wijk genomen

Door onze redacteur
HANS STEKETEE
SARAJEVO, 18 MAART. Borka is niet thuis. Ze komt ook niet meer thuis. De keuken, waar haar moeder twee maanden geleden nog gerookt kalfsvlees met zure room op tafel zette en haar vader Heine's Lorelei citeerde, is geen keuken meer. De voordeur staat open. De kamers zijn kapotgeslagen. Op de vloeren ligt nat vuilnis.

den haar vrienden. Haar vader, Ljubo Bosiljić, is lid van het Bosnisch-Servische parlement van Pale, maar zei zichzelf als „een duif” te beschouwen. Daarom dacht hij een kans te maken in de landspolitiek van het quasi-herenigde Bosnië dat na de Dayton-akkoorden zou moeten ontstaan. Ook hij wilde blijven.

Vorige week hebben de Serviërs Iliđa opgegeven. Borka's vader heeft zich mogelijk bedacht. Borka heeft aan de deur een briefje opgehangen met de mededeling dat ze hier niet meer woont, en een verregend telefoonnummer in Iliđa. Maar er is hier

al dagen geen telefoon meer die werkt. „Ich weiss nicht was soll es bedeuten / warum ich so traurig bin.”

Met zo'n 20.000 inwoners was Iliđa de grootste van de vijf, voornamelijk door Serviërs bewoende voorsteden van Sarajevo die volgens 'Dayton' onder bestuur van de moslim-Kroatische federatie komen te vallen. Morgenochtend, op 'D+90', negentig dagen na de ondertekening van het Dayton-verdrag in Parijs, is de laatste voorstad aan de beurt: Grbavica. In de vijf wijken is niet meer dan een kleine minderheid achtergebleven, meest bejaarden

zonder geld of onderdak elders in Servisch Bosnië. De anderen zijn vertrokken met medenemen van alles wat los en vast zit en niet zelden na hun huis of appartement in brand te hebben gestoken.

De nieuwe bewoners van Iliđa, Ilijas, Hadžići, Vogošća en Grbavica zijn moslims: voormalige bewoners van deze wijken die er sinds 1992 zijn verdreven, of vluchtelingen elders uit Bosnië. Bij de ondertekening van 'Dayton' is de hoop uitgesproken dat de vijf voorsteden hun vooroorlogse gemengde samenstelling

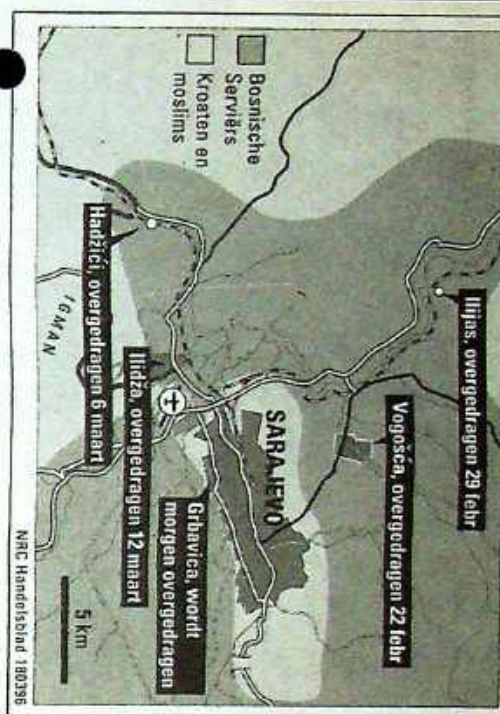
zouden terugkrijgen. Dat is dus een illusie gebleken.

De vredesmacht IFOR heeft te weinig gedaan om de Serviërs te beschermen tegen intimidatie, brandstichting en plundering door extremisten die hun orders uit Pale kregen, is een veelgehoorde oorzaak. Pale houdt niet van multi-etnisch. De Bosnische regering vindt het eigenlijk ook niet erg dat de Serviërs vertrekken en de moslim-Kroatische politie heeft hen daarbij hardhandig aangehouden, luidt een andere beschuldiging.

Vervolg SERVISCH WIKEN pag. 5

Bosnisch-Servische politiemannen kussen de vlag van de 'Servische Republiek' in Bosnië terwijl die in Grbavica wordt gestreken. De Servische voorstad van Sarajevo is vanochtend overgedragen aan de moslim-Kroatische federatie. (Foto AP)

VERVOLG VAN PAGINA 1

'Er is teveel haat om te blijven'

SERVISCH WIKEN
 10-5-94

En ten slotte geloven velen dat Bosnische Serviërs, moslims en Kroaten nog helemaal geen behoefte hebben aan de poging om opnieuw samen te leven die Dayton van hen vraagt. Op D+90 zal weer een stukje Bosnië etnisch iets zuiverder zijn geworden.

Pero Kršman (60), een Serviër, vertrekt uit Grbavica. Hij staat op de weg die langs de heiligheid loopt waartegen een deel van de wijk is gebouwd, met één voet op de vangraaf en witte knokkels om de handgreep van zijn paraplu. Zijn gezicht is nat. Hij tuurt over de verwoeste en half-verwoeste huizen naar de stad. Hier, bij het hooftkerkhof, kwam de frontlijn het dichtst bij het centrum van Sarajevo en zijn de felle gevechten veld.

„En hier geboren, ik heb hier mijn hele leven gevoerd en gewerkt en nu ben ik heel droevig”, zegt hij. Bij de IFOR-controlepost, achter hem wachten auto's die zijn volgepakt met huizenraad, koffers, waterleidingspijpen, stroomdraad, zink van het dak, de boiler, rollen tapijt en mensen. Er hangt een vette, zure rooklucht. „Ik kan niet blijven”, zegt Kršman. „Mijn vrouw is gedood door een granaat. Wij hebben in deze stad allemaal geprobeerd elkaar uit te moorden en nu is er te veel

haat — hier kan nooit echte vrede komen.”

Dragan (21) en Dražin (21) vertrekken ook uit Grbavica. Achter hun rugge gaat het overdekte marktje knetterend in vlammen op. Er is geen brandweer aanwezig en geen IFOR-patrouille te zien. „Het is goed om hier alles te vernietigen”, zegt Dragan, wippend op zijn Nikes. „Als wij hier niet kunnen leven, zullen wij ervoor zorgen dat de moslims het ook niet kunnen.” De Bosnische regering heeft herhaaldelijk gezegd dat de Serviërs juist wel kunnen blijven, maar daar moet hij smadelijk om lachen. „Wie gelooft dat. Het is bekend dat in Iliđa gisteren nog twee Serviërs zijn vermoord.” Dat is niet bekend, maar het zal ze niet op andere gedachten brengen.

Radinia, een Servische — „orthodoxe” — vrouw van in de vijftig, blijft in Grbavica. Ze huult van woede als ze ziet dat in het van woede als ze ziet dat in het vlakgebouw naast het hare op nieuw een appartement in lichtere laar staat. Met een paar scherpe knallen spatten op vijf-hoog de

ruiten uit de sponningen. „Waarom helpt niemand ons”, roept Radinia. „Ik haat IFOR, ik haat de internationale politie.” En ze haat ook haar Servische buien, die onbewogen een moskleurig bankstel op een wagentje laden.

„Ik heb nooit aan politiek gedaan”, zegt ze. „Ik woon hier 45 jaar. Dit is mijn huis, mijn stad. Ik ben niet schuldig aan deze oorlog en ik blijf.” Later die middag zullen Italiaanse IFOR-soldaten een paar jongens aanhouden die met jerrycans benzine door de wijk lopen.

Nada, een Servische vrouw van in de vijftig, blijft in Iliđa. Ze loopt met twee lege jerrycans naar een tappunt in de wijk. Ze is in 1993 gevlucht uit wat nu moslim-gebied is en woont sindsdien in Iliđa. „Ik ben maar een oude vrouw”, zegt ze met een knipsoeg. „Wie zou mij nou wat willen doen?”

La Fiesta heette en nu een andere naam krijgt die nog even geheim moet blijven. Eigenlijk is hij de oude eigenaar van La Fiesta, zegt Halliović, maar tijdens de oorlog verhuurde hij zijn zaak aan een Serviër.

Op wonderlijke wijze is La Fiesta als een van de weinige gebouwen in Iliđa gespaard gebleven voor vernieling, een feit dat de eigenaar toeschrijft aan de aanwezigheid van IFOR-soldaten die het nabijgelegen postkantoor bewaken. Hij glimlacht, ingetrokken met deze vondst. Er wordt aan de deur geklopt en de portier laat vier sportieve heren binnen, die bij Halliović aanschuiven. Er komt een fles op tafel. Halliović vertonschuldigt zich. „Zaken”, zegt hij. En „Kom nog eens terug.”

Salko Ibrahimović (55) is ook naar Iliđa gekomen, met de bus, die verder rijdt waar tramlijn 1 moet stoppen omdat de bovenleiding ophoudt. Zijn zuster en haar man, ook moslims, zijn vorige week uit Iliđa gevlucht en wonen nu bij hem in het centrum

van Sarajevo. Salko heeft gehoord dat hun huis brandschade heeft opgelopen. Het is zondag, hij heeft vrije, en hij gaat maar eens poolshoogte nemen. Dan kunnen hij en zijn zwager misschien volgende maand al met herstelwerk beginnen.

Zijn buurjongen Aidin Ali-lovski (12), voor wie Salko zorgt sinds zijn ouders door een granaat zijn omgekomen, is met hem meegekomen. Aidin weet nog heel goed hoe het hier voor 1992 was. Toen was hij acht. „Ik kan haast niet wachten om te gaan kijken”, zegt hij. „Er was hier een hotel waar we op zondag wel eens heengingen.” Het hotel is nu het hoofdkwartier van de Britse generaal Sir Martin Walker, bevelhebber van de IFOR-landstrijdkrachten. Er brommen generatoren, het gazon staat vol Landrovers en de poort wordt bewaakt door Oekraïense soldaten die duidelijk naar huis verlangen. „Er was hier prachtig water”, zegt Aidin. Dat moet de bovenloop van de rivier de Bosna zijn, die hier is gekanaliseerd. Er liggen auto's afgevoerd.

Ben VN-woordvoerder protesteerde de heftig bij de regering in Sarajevo en zei dat de Serviërs in Iliđa reden hebben zich „verraden” te voelen door zowel de internationale gemeenschap als de Bosnische leiding. Radovan Karadžić, de leider van de Bosnische Serviërs, zei zaterdag dat de gebeurtenissen in de Servische wijk van Sarajevo maar één ding duidelijk maken: „Bosnie moet worden opgedeeld langs etnische lijnen. Het idee van één staat met drie elkaar vijandig gezinde volkeren leidt tot een nieuwe oorlog.”

de grijze stroom en er speelt vuilnis langs. Later wil hij vliegtuig-monteur worden. Wat hij de mooiste vliegtuigen vindt? „MIG's, natuurlijk.”

In Grbavica woedden gisterenmiddag 22 branden, aangestoken door vertrekkende Serviërs. Sinds vrijdag brandweerteden van de Bosnische federatie met handgraten werden bestookt worden de branden niet meer bestreden. Diverse brandstichters werden door IFOR-troepen opgepakt, overgedragen aan de Bosnisch-Servische politie en door deze prompt vrijgelaten. In Iliđa werd ook gisteren geklaagd over intimidatie en geweld van moslim-benden die in deze vorige week overgedragen wijk de laatste achtergebleven Serviërs proberen weg te pesten. Ben VN-woordvoerder protesteerde de heftig bij de regering in Sarajevo en zei dat de Serviërs in Iliđa reden hebben zich „verraden” te voelen door zowel de internationale gemeenschap als de Bosnische leiding. Radovan Karadžić, de leider van de Bosnische Serviërs, zei zaterdag dat de gebeurtenissen in de Servische wijk van Sarajevo maar één ding duidelijk maken: „Bosnie moet worden opgedeeld langs etnische lijnen. Het idee van één staat met drie elkaar vijandig gezinde volkeren leidt tot een nieuwe oorlog.”

Weer Servische wijk Sarajevo in handen regering

SARAJEVO, 29 FEBR. Na Vogošća, een week geleden, is Ilijas vandaag de tweede Servische voorstad van Sarajevo geworden waar het gezag van de Bosnische regering is hersteld.

De meeste Servische inwoners van Ilijas zijn vóór de aankomst van de politie van de Bosnische federatie, vanochtend, op de vlucht geslagen.

Gisteren verlieten zeven bussen met inwoners van Ilijas de voorstad. Van de oorspronkelijke 17.000 Serviërs in Ilijas zijn er naar schatting nog drieduizend over en velen van hen willen ook weg. In de voorstad Vogošća, die vorige week vrijdag onder het gezag van de centrale regering kwam, zijn deze week tweeduizend van de laatste drieduizend Serviërs vertrokken. Een half jaar geleden woonden in Vogošća nog twintigduizend Serviërs.

De internationale gemeenschap heeft gisteren de leiders van de Bosnische Serviërs opnieuw fel geheld in verband met de exodus. Volgens de woordvoerder van de VN-politiemacht, Alek-

sandr Ivanko, zijn de leiders van de Serviërs „meesters in het manipuleren”. Ze hebben alles gedaan om de Serviërs tot vluchten te dwingen. Een van de meest effectieve methoden om dat te bereiken was de ontmanteling van alle industriële installaties in de vijf wijken. Daardoor raken de weinige Serviërs die willen achterblijven hun werk kwijt en zien ze zich alsnog gedwongen de wijken eveneens te verlaten.

Ivanko hield ook de moslims die de afgelopen week naar de woningen in Vogošća zijn teruggekeerd die ze aan het begin van de oorlog zijn ontvlucht. De teruggekeerde inwoners intimideren volgens Ivanko de weinige Serviërs die in de wijk zijn achtergebleven. De Serviërs krijgen te horen dat ze nu in de Bosnische federatie wonen en daar niets te zoeken hebben. (Reuter, AP)

Laatste Serviërs in Sarajevo doelwit van intimidatie moslims

SARAJEVO, 14 MAART. De weinige Bosnische Serviërs die ondanks de druk van hun eigen leiding zijn achtergebleven in de Servische wijken die aan de moslim-Kroatische federatie zijn overgedragen, vormen nu het doelwit van moslim-benden en willen alsnog uit Sarajevo vertrekken.

Dat hebben woordvoerders van de Verenigde Naties gisteren gezegd. „De weinige Serviërs die bereid zijn in Sarajevo te blijven vertellen ons nu dat ze geen keus hebben en alsnog weggaan”, aldus Aleksandr Ivanko, een van de woordvoerders. De internationale politiemacht die in de vier inmiddels overgedragen Servische wijken patrouilleert krijgt gemiddeld elke vijf minuten een klacht binnen van achtergebleven Serviërs over getreiter en geweld van de kant van moslim-benden.

Ook gisteren is het conflict tussen moslims en Kroaten over de samenstelling van de politiemacht van de federatie, die in de overgedragen wijken moet patrouilleren, niet opgelost. De ruzie concentreert zich op de kleur van de uniformen. De gezamenlijke politiemacht moet grijze uniformen krijgen, maar die zijn nog niet

klar. Afgesproken is dat de moslim-politiemannen voorlopig in groene uniformen patrouilleren en de Kroaten — dertien in getal in de wijk Ilidža — in blauwe. Toen gisteren negen Kroatische politiemannen zich in hun blauwe uniformen aan de bestandslijst meldde, werden ze teruggestuurd. De moslims eisten dat ze groene uniformen zouden aantrekken, hetgeen de Kroaten weigerden.

De VN nemen de kwestie hoog op, want die mag triviaal lijken, ze is een nieuwe illustratie van het gebrek aan vertrouwen tussen de moslims en de Kroaten binnen de federatie en ze is tevens een nieuwe tegenslag in het streven naar vreedzame hereniging van een multi-etnisch Sarajevo.

De Amerikaanse Senaat heeft besloten hulp aan de burgers van Bosnië ter waarde van 200 miljoen dollar te blokkeren, tot president Clinton heeft vastgesteld dat de Iraanse muhajedeen Bosnië hebben verlaten.

Volgens de leider van de Republikeinen in de Senaat, Bob Dole, is een verdere aanwezigheid van de Iraniers „een potentieel gevaar” voor de Amerikanen die in Bosnië dienen bij de vredesmacht IFOR. (Reuter, AP)

Conflict tussen Kroaten en moslims over Sarajevo

SARAJEVO, 5 MAART. Onderlinge conflicten tussen de Bosnische Kroaten en de moslims hebben gisteren geleid tot uitstel van de vorming van een kanton Sarajevo binnen de moslim-Kroatische federatie.

Een maand geleden werden de leider van de Bosnische Kroaten, Krešimir Žubak — president van de moslim-Kroatische federatie — en de Bosnische vice-president Ejup Ganić het eens over de vorming van een kanton Sarajevo. Uiterlijk gisteren hadden de moslims en de Kroaten het eens moeten worden over de samenstelling van een kantonale raad, als vertegenwoordigend lichaam.

Maar de Bosnische Kroaten trokken zich gisteren uit het overleg terug. Een woordvoerder van de Kroaten zei dat het akkoord in strijd is met de Bosnische grondwet. Hij trad niet in details.

IFOR weigert ingreep in Servische wijk Sarajevo

SARAJEVO, 11 MAART. De NAVO-vredesmacht IFOR weigert harder op te treden in de Servische wijken van Sarajevo om een eind te maken aan de daar heersende wetteloosheid. Wel beschermde IFOR het afgelopen weekeinde brandweerploegen bij het blussen van talrijke branden die door Servische benden waren aangestoken.

Morgen wordt opnieuw een van de Servische voorsteden van Sarajevo, Ilidža, overgedragen aan de moslim-Kroatische federatie. Het is de vierde van de vijf Servische wijken die de Bosnische Serviërs op grond van het vredesakkoord moeten ontruimen. Ook in Ilidža hebben de Servische inwoners, vooral onder druk van hun eigen leiders, massaal de wijk genomen. Speciale benden — volgens IFOR

Volgens waarnemers zijn de Kroaten bang binnen de kantonale raad te worden overvleugeld door de moslims, die in Sarajevo talrijker zijn. Een woordvoerder van de Kroaten drong aan op de vorming van een eigen Kroatische gemeente binnen Sarajevo. Als dat niet gebeurt, zei hij, zullen de Kroatische inwoners de stad ontvluchten. Hij zei dat „Sarajevo een groter probleem kan worden

De Bosnische Serviërs hebben gisteren een vorige maand gearresteerde fotograaf van het Bosnische persbureau in staat van beschuldiging gesteld. Hij zou in 1992 hebben gediend in het Bosnische regeringsleger en toen opdracht hebben gegeven tot moord op een Serviër.

De Bosnisch-Servische generaal Djordje Djukić heeft giste-

gen de menselijkheid. Djukić was verantwoordelijk voor de logistiek bij het leger van de Bosnische Serviërs.

Een andere door het tribunaal van oorlogsmisdaden beschuldigde Serviër, Milan Martić, 'president' van de eenzijdig door de Kroatische Serviërs uitgeroepen 'Servische Republiek Krajina', heeft zich in een vraaggesprek voor de Duitse televisie verdedigd

soortgelijke situatie opnieuw doen. „Voordat ik die beslissing nam heeft [de Kroatische president] Tudjman talloze vluchtende Serviërs met zijn bommen en kanonnen laten doden. Tudjman werd ondanks al onze oproepen tot de Veiligheidsraad niet tegengehouden. Hij mocht zelfs doorgaan. Mijn enige respons op die aanvallen was natuurlijk: schieten op Zagreb. Ik heb opdracht gege-

gevormd op last van de leiding van de Bosnische Serviërs — staken er de afgelopen dagen talrijke gebouwen in brand, in een beleid van verschroeiende aarde. De internationale politiemacht maakte gisteren melding van een lijst met tweehonderd gebouwen in Ilidža die in brand zouden moeten worden gestoken voordat morgenochtend de macht wordt overgedragen.

Onder de gebouwen in Ilidža die gisteren daadwerkelijk in vlammen opgingen waren de plaatselijke muziekschool, een tapijtfabriek en een flatgebouw. Daarnaast was in Ilidža sprake van intimidatie en fysiek geweld van Servische benden tegen inwoners die liever in de voorstad blijven dan weg te gaan.

De wetteloosheid in de Servische voorsteden was aanleiding voor oproepen aan IFOR voor een krachtiger optreden. De internationale vredesmacht moet af-telbaar uitgaansverbod moeten afdwingen in Ilidža en de wijk Grbavica — die volgende week aan het centrale gezag moet worden overgedragen — en moeten toezien op de naleving ervan. Maar IFOR wil daarvan niets weten.

„We zijn geen politiemacht en we willen dat ook niet worden. Om een uitgaansverbod te controleren moeten we bereid zijn geweld te gebruiken. Maar onze soldaten zijn niet opgeleid om zulke beslissingen te nemen in een niet-oorlogssituatie”, aldus een woordvoerder van IFOR. Uiteindelijk bleek IFOR echter

wel bereid brandweerploegen uit de Bosnische federatie — het moslim-Kroatische deel van Sarajevo — te beschermen toen die Ilidža binnentrokken om branden te blussen. Ook is de vredesmacht bereid opvanghuizen te beschermen die door de Verenigde Naties worden ingericht voor Servische inwoners die 's nachts niet in hun huis durven te slapen uit angst voor de intimidatie van Servische benden.

Het Britse blad *The Guardian* heeft vandaag een Bosnische Serviër geïdentificeerd als de drijvende kracht achter wreedheden die in de zomer van 1992 door de Bosnische Serviërs zijn gepleegd tegen moslim-inwoners van Višegrad. De man, Milan Lukić, die nu in de Servische stad Obreno-

vac verblijft, zou de leider zijn geweest van een groep Serviërs die op grote schaal moslims vermoordde. De slachtoffers werden op de beroemde brug over de Drina systematisch met messen verminkt en vervolgens al dan niet dood in de rivier gegooid, waarna vanaf de brug het vuur op hen werd geopend. Lukić komt niet voor op de lijst van verdachten van oorlogsmisdaden van het VN-tribunaal in Den Haag.

The Guardian onthult tevens het bestaan van een Servisch detentiekamp, Užarnica, waar gevangenen moslim-inwoners van Višegrad systematisch zouden zijn gemarteld en vermoord. Voor de oorlog woonden er in Višegrad veertien duizend niet-Serviërs. (Reuter, AP, AFP)

Politie in Servische wijk Kroaten wijken in Sarajevo voor ultimatum Ifor

SARAJEVO, 6 MAART. De Bosnische Kroaten hebben vandaag een poging ondernomen om met een eigen politiemacht een Servische wijk van Sarajevo te bezetten. Ze vertrokken echter na een ultimatum van de vredesmacht IFOR

In strijd met de afspraken drongen gisteravond tien Bosnisch-Kroatische politiemannen de wijk Hadžići binnen, één dag voordat een reguliere troepenmacht van de Bosnische federatie onder toezicht van de vredesmacht IFOR het gezag in de wijk zou overnemen. De tien maakten geen deel uit van die politiemacht.

De tien trokken zich vandaag terug uit de wijk, na een ultimatum van de internationale politiemacht die verantwoordelijk is voor de overdracht van het gezag. Het ultimatum voorzorg in het gebruik van geweld door de vredesmacht IFOR.

De eenzijdige actie van de Bosnische Kroaten was een uitdaging aan het adres van zowel de Bosnische federatie als de internationale gemeenschap. De Bosnische Kroaten klaagden gisteren dat ze ondervertegenwoordigd zijn in de politiemacht van de federatie die vandaag het gezag in de Servische wijk Hadžići bij Sarajevo overneemt. Die politiemacht bestaat uit zeventig man: vijftig moslims, vijftien Bosnische Serviërs en vijf Bosnische Kroaten. Dat komt overeen met de vooroorlogse samenstelling van de bevolking van Hadžići, maar volgens de Kroaten moet hun aantal in die politiemacht worden uitgebreid met twintig man.

Hadžići is de derde van de vijf Servische wijken en voorsteden van Sarajevo die op grond van het vredesverdrag van Dayton aan de Bosnische regering worden overgedragen. Net als in Vogošća en Ilijas, die al eerder zijn overgedragen, zijn bijna alle Servische inwoners uit Hadžići gevlucht. De Serviërs in de wijken die later deze maand worden overgedragen, Ilidža en Grbavica, zijn nu aan het verhuizen.

De NAVO-vredesmacht IFOR kondigde gisteren aan haar aanwezigheid in de wijk te behouden. (Reuter, AP, AFP)

wezigheid in de nog over te dragen wijken te versterken, om te verhinderen dat de Serviërs vóór hun vlucht alles vernietigen. De inmiddels verlaten wijken hebben de Serviërs fabrieken ontmanteld, energiecentrales, scholen en huizen in brand gestoken en woningen ontdaan van kozijnen, bedrading en sanitair. Aan de vooravond van de overdracht had Hadžići gisteren gestroom, water en gas meer omdat de vluchtende Serviërs alles hebben vermoest wat ze niet hebben meegenomen. Gisteren ging het gemeentehuis in vlammen op.

In Brussel heeft gisteren 'voordescorinator' Carl Bildt geklaagd dat de internationale gemeenschap in gebreke blijft bij de betaling van toegezegde bedragen voor de wederopbouw van Bosnië. In december werd Bosnië 680 miljoen dollar toegezegd, maar daarvan is pas 420 miljoen dollar betaald. Volgens Bildt verbeterd de situatie, want een maand geleden was pas 340 miljoen dollar binnen, maar hij deed gisteren toch een dringend beroep op de wereldgemeenschap om haar beloften na te komen.

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR heeft een eerste programma voor de terugkeer van vluchtelingen opgesteld. Een woordvoerder zei in Genève dat drieduizend van de 6.500 moslims en Bosnische Kroaten die aan het begin van de oorlog uit een van de Servische wijken van Sarajevo, Vogošća, werden verdreven, komende dagen naar hun woningen terugkeren. Het gaat om mensen die na hun verdrijving in andere stadsdelen van Sarajevo terecht zijn gekomen. De andere 3.500 verdreven moslims en Kroaten wonen verspreid over Bosnië; zij keren later naar Vogošća terug. (Reuter, AP, AFP)

Prijedor ontvangt onderzoekers met vijandig stilwijgen

Het VN-tribunaal in Den Haag heeft de Bosnische autoriteiten verzocht twee van oorspronkelijk verdachte Bosnisch-Servische militairen nog enige tijd vast te houden. De recente arrestatie van de mannen heeft de woede gewekt van de Servische autoriteiten, die dreigen hun medewerking aan de uitvoering van het vredesakkoord op te zeggen. Medewerkers van het tribunaal willen wat extra tijd om te kijken of de mannen kunnen worden aangeklaagd. Voor het tribunaal is het vaak moeilijk opereren in de regio.

Van onze correspondent
Sart Rijs
PRIJEDOR

Dubravka Mikišić, een lerares Servisch, zit in een donkere, steenkoude flat en klaagt over het gebrek aan elektriciteit, haar salaris van twintig mark per maand, het leven zonder afleiding en ontspanning in dit door de oorlog verpauperde provinciestadje en een toekomst die alleen meer ontberingen lijkt te brengen.

haar hoofd op dat de Bosnische Serviërs hun belangenwaardige bezittingen terugkrijgen. 'Wij dragen niet meer schuld aan de oorlog dan de anderen', vindt ze. 'Wij moesten ons wel verdedigen. Misschien hebben de Serviërs misdaden begaan, maar Kroaten en Moslims niet zo goed. De volkeren in Bosnië zitten gevangen in een oneindige cirkel van haat. Dat is ons lot.'

De verklaring van Dubravka Mikišić, die zichzelf beschouwt als intellectueel en weinig op heeft met de Servische leiders in Bosnië, klopt niet met de feiten. In haar woonplaats Prijedor zijn in het voorjaar van 1992 tienduizenden Moslims gedeporteerd, duizenden opgesloten in marktkampen en vele honderden vermoord.

En wanneer één van de mensen die door het Internationale Joegoslavie-tribunaal in Den Haag in staat van beschuldiging is gesteld, zich aan de poort van een IFOOR-basis meldt, zouden de soldaten ogen te zien. IFOOR heeft, althans voorlopig, alleen Ippidentienst bezet aan het opsporen van vermisten, het onderzoek naar oorlogsmisdaden en de berechting van de daders. Bosnië is niet bezet door een geïllustreerde legemacht die de bevolking door de concentratiekampen kan voeren, zoals in Duitsland na de Tweede Wereldoorlog. IFOOR werkt op basis van een akkoord tussen de partijen.

IFOOR patrouilleert met een indrukwekkend wapensarsenaal in de bufferzone tussen de legers van de Serviërs, Moslims en Kroaten en ziet erop toe dat de legers zich terugtrekken naar hun kazernes. Sommige IFOOR-bases zijn enkele kilometers verwijderd van plaatsen waar massagraven worden vermoed. Maar de NAVO houdt vol dat de 60 duizend man sterke interventiemacht niemand kan vrijmaken voor het onderzoek naar oorlogsmisdaden.

Soms grappen ze: 'Jij komt nog in Den Haag terecht'

De Servische autoriteiten in Bosnië houden vol dat de verslagen over executies, concentratiekampen en massadeportaties het resultaat zijn van een wereldwijde anti-Servische propagandacampagne. 'De media berichten alleen over het lot van de Moslims; onterussen roosteren de Moslims hier vlakbij zeventien Servische jongens levend aan het spit zonder dat iemand er een woord aan wil maken', zegt Predrag Radic, de burgemeester van Banja Luka die door velen wordt gezien als de nieuwe sterke man in

de Servische Republiek. Niet alleen Bosnisch-Servische leiders die zich vrij willen pleiten van verantwoordelijkheid, ook burgers en soldaten geloven dat gruwelijkheden in deze oorlog onvermijdelijk waren. Toch blijkt al en toe uit een onvoorzichtige bijzijn of een aangeschoten conversatie dat sommige Serviërs zich bewust zijn van hun daden. 'In mijn eenheid zitten jongens die dienst hebben gedaan in de kampen', zegt een artillerist. 'Soms maken we grappen, dan zeggen we: "Jij komt nog eens in Den Haag terecht." Maar volkomen gebrek aan openheid in de Servische Republiek, de sociale controle en dreigementen zorgen dat het bij zulke grappen blijft.'

Dinsdag brachten IFOOR-commandant Leighton Smith en de Amerikaanse speciaal gezant voor mensenrechten John Shattuck een symbolisch bezoek aan een mijncomplex tien kilometer ten zuiden van Prijedor. Op een heuvel die uitkijkt op de afgegraven heiligen, wees Shattuck waar zich de resten van meer dan duizend vermoorde Moslims zouden bevinden.

gen tot de plaats waar de wellicht verschrikkelijkste slachtpartij in deze oorlog heeft plaatsgevonden', verklaarde hij. 'Dit is het begin van de zoektocht naar waarheid.'

De IFOOR-commandant was naar de mijn gekomen zonder de Servische autoriteiten op de hoogte te stellen. Militairen en politieagenten keken verbaasd toe hoe twee rondtrekkende Apache-helikopters de sneeuw van de dalen herten stuurden terwijl de colonne van een tentakel lanks op pantserswagens door het dorpie bij de ingang van de mijn donderde.

Het militaire machtsvertoon moest duidelijk maken dat IFOOR zich niet zal laten tegenhouden als het tot een onderzoek komt.

De Servische dorpslingen vertelden in vijandig stilzwijgen toen hen duidelijk werd waar de colonne naartoe op weg was. 'Of het waar is van die vermoorde Moslims, weet ik niet', zei een onderwijzer. 'Ik zeg liever niets. Er moet iemand uit het buitenland komen om dit soort zaken te verhelderen, want iemand van hier die wil getuigen zou heel erg goed beschermd moeten zijn.'

Drina, de grensrivier met Bosnië, beleefde hij zijn mooiste momenten, ook al komt er even een voorwerp langsdrijven dat — de wandelaar durft niet alles uit te spreken — het schoentje van een vermoord moslimkind zou kunnen zijn.

Door de jaren heen is Peter Handke, de goeroe van de Nieuwe Gevoeligheid, zo bedreven geraakt in het verjagen van onrustgevoelens dat er in zijn proza geen plaats meer is voor tragiek of innerlijke conflicten. Gaven onverhoedse geweldsuitbarstingen van zijn hoofdpersonen Handkes vroegere werk nog een zweem van authenticiteit, *Eine winterliche Reise... oder Gerechtigkeit für Serbien* maakt, op de agressie van de auteur jegens die Duitse journalisten na, een door en door onoprechte indruk. Ik kan me nauwelijks voorstellen dat Handke het Servische volk een dienst bewijst met zijn kwezelachtige, mistige proza. Hij heeft niets eens de moeite genomen om de wereld te overtuigen van het kruis dat dit volk klaarblijkelijk dragen moet. Tandeloosheid, een beetje honger, kou enzaamheid — meer leed gunt hij de Serviërs niet.

Valt er dan helemaal niets goeds over de nieuwe Handke-tekst te melden? Toch wel. Sommige van zijn landschapsschilderingen zijn, puur esthetisch gezien, heel meeslepend geschreven. En wijs, ideologisch gezien, lijkt me Handkes vermaning aan de Duitsers en Oostenrijkers om nog eens diep na te denken over de gruweldaden die zijzelf onder Hitler in Servië hebben begaan. Op zich is het ook een goede zaak dat Handke gepoogd heeft het clichébeeld van de barbaarse Serviërs te ontcrachten — alleen stelt hij er helaas een ander cliché tegenover, dat van de erudiete Balkanbewoner. Zalvend zegt hij, wellicht met het oog op een groep toekomstige kopers van zijn boek, dat de Serviërs altijd al een *lezersvolk* zijn geweest.

Handke maakte zijn reis in november vorig jaar, vlak na het wankele vredesakkoord van Dayton, en het ontworpen Servië verandert hij in een idyllisch oord omdat dat goed is voor zijn goedmoedsrust. Het gaat te ver om, zoals Gustav Seibt in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* deed, Handke ervan te beschuldigen dat hij een *Blut-und-Boden*-verhaal heeft geschreven. Bloed ontbreekt immers totaal in zijn reisverslag. En dat is nu juist het probleem, want met halfzachte sprookjes komen we geen stap dichterbij de door Handke zelf zo fanatiek gepropageerde waarheid over Servië.

ANNERIEK DE JONG

Vredige mensen bij de fontein

Peter Handke: Eine winterliche Reise zu den Flüssen Donau, Save, Morawa und Drina, oder Gerechtigkeit für Serbien. Uitg. Suhrkamp, 136 blz. Prijs: f 34,70.

De ondertitel van Peter Handkes in 1994 verschenen roman *Mein Jahr in der Niemandsbucht* luidde: *Ein Märchen aus neuen Zeiten*. Dat is tevens een treffende aanduiding voor de jongste tekst van Peter Handke. Zijn reisverhaal *Gerechtigkeit für Serbien*, dat vorige maand acht hele pagina's van de *Süddeutsche Zeitung* in beslag nam en dat nu ook in boekvorm op de markt is gebracht, laat zich niet lezen als een journalistiek ooggetuigenverslag maar eerder als een sprookje, een dichtelijke fantasie.

Aan dichters neemt heden ten dage bijna niemand meer aanstoot — en toch heeft het lyrische reisverslag van de Oostenrijker Peter Handke heel Duitsland in beroering gebracht. Vooral de journalisten zijn over hem heen gevallen. Handke moet dat hebben voorzien, want in *Gerechtigkeit für Serbien* trapt hij hen keihard op hun ziel. Mijlenver boven de *Auslandsreporterhorden* verheft Peter Handke zichzelf; als *Schreiber* is hij steeds ontvankelijk voor nieuwe impressies en naarstig op zoek naar de waarheid bezijden de slogans van uitgekookte politici. Journalisten daarentegen zijn in Handkes ogen bevooroordeelde figuren die hun geest hebben verkocht aan de waan van de dag en, erger nog, aan de politieke machthebbers van hun land. Handke scheldt de correspondenten in het voormalige Joegoslavië, vooral die van de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Der Spiegel* en *Le Monde*, uit voor *Kriegshunde* die er ook nu nog, na het vredesakkoord van Parijs, op *geilen* Servië met hun pen te vernietigen. En dat terwijl ze het land helemaal niet kennen!

Bij wijze van opmaat tot zijn eigenlijke reisverslag probeert Handke, die verstand van Joegoslavië meent te hebben omdat hij een Sloweense grootvader had, eerst de gangbare opinies over Servië onderuit te halen. 'Wie was nou de agressor?' vraagt hij de lezer uitdagend. En hij suggereert dat Servië wel móest reageren op de provocaties van een landje als Kroatië, dat Joegoslavië naar de knoppen hielp door zich botweg tot zelfstandig staat uit te roepen. Handke stelt

Serviërs die bij Sarajevo wachten of familieleden uit het moslimgedeelte van de stad foto transworld features

Peter Handke's mistige pleidooi voor de Serviërs

vragen, vragen en nog eens vragen en neemt daarbij de pose aan van een sensibele twijfelaar. Ondertussen deelt hij links en rechts klappen uit, behalve dan aan Servië, en nooit neemt hij de moeite om zijn insinuaties met bewijzen te staven. Dat laatste is een karwei te voor domme journalisten, vindt Handke kennelijk; hij heeft een belangrijker missie.

Zijn bericht, stelt hij plechtig in een interview in het weekblad *Die Zeit*, is niets anders dan een *Friedenstext*: elk woord moet bijdragen aan de vrede, moet verzoenen, bevrijden. Daarom vind je in *Gerechtigkeit für Serbien* vrijwel geen reisimpressies die aan de oorlog herinneren. Wanneer een Servische man schuimbekkend de Servische leiders vervloekt, wil Peter Handke niets over hem horen. 'niet hier in deze kamers, en ook niet in de stad en op het land, en niet nu, nu er misschien toch vrede komt...' Anderen worden überhaupt weinig aan het woord gelaten in Handkes egocentrische geschrift. Zijn vredestekst zou je ook een zelfbevestigingsstekst kunnen noemen, met de ik-figuur in de dubbelrol van eenzame strijder tegen de publieke opinie en van vredestichter.

Daar deze reiziger er in wezen slechts op uit is zichzelf vredig te voelen lijkt hem te ontgaan, evenals het feit dat Handke eigenlijk precies hetzelfde doet als dat wat hij de Duitse journalisten verwijt: hij neemt het vreemde land op een uiterst selectieve en vooringenomen manier waar. Alleen ongeschuldige tafereel en dingen bezingt hij; de 'wouddonkere' honing op de markt van Zemun; de vredig waterdrinkende mensen bij een fontein; de uitdrukking van 'waardige collectieve vereenzaming' op de gezichten van de passanten. En hij verhaalt van autochties met zijn Servische vrienden, van beboste bergpassen en van eindeloze sneeuwbuien die het behaaglijke gevoel van isolement alleen maar versterken.

Sfeervolle beschrijvingen zijn het, genoteerd in gezapig voortkabbellende zinnen. De Servische soberheid, veroorzaakt door de handelsboycot,ervaart hij als een weldaad. Tegen de winter wapent de rijke schrijver zich door een dikke jas en hoge schoenen te kopen, waarna hij er te voet op uit trekt. En aan de stille oevers van de

'Alija mag niet de baas worden over dit graf'

Door onze redacteur
HANS STEKETEE

SARAJEVO, 18 JAN. Danitsa Kuvac rust niet in vrede. In 1988 is zij begraven op het gemeentelijke kerkhof van Sarajevo, nadat zij op 66-jarige leeftijd een fatale hartaanval had gekregen. Gisteren heeft Jovan Despotović zijn schoonmoeder weer opgegraven. Het kerkhof ligt immers in de Servische gemeente Iliđa, die volgens de vredesakkoorden van Dayton onder bestuur van de moslim-Kroatische federatie komt te vallen. „Ik kan niet toestaan dat Alija [Zetbegović, de Bosnische president] de baas wordt over de grond waarin mijn schoonmoeder ligt”, zegt de 56-jarige machinist, leunend op zijn spade, met een glaasje slivović in de hand. „Hier hebben de laatste 700 jaar Serviërs gewoond.”

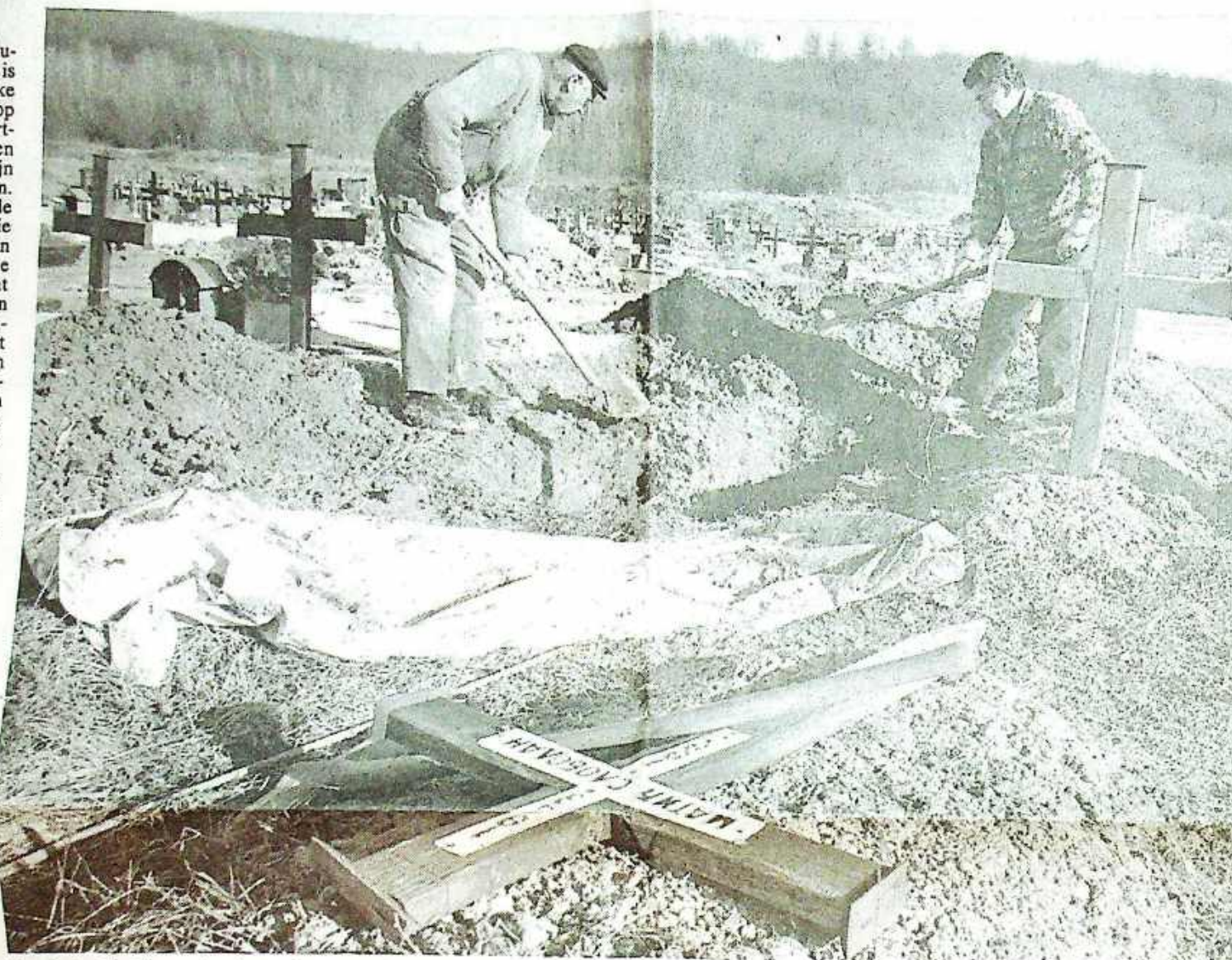
Het kerkhof in Iliđa is aangelegd toen de Joegoslavische federatie nog bestond. Het is ingedeeld in viereen: een sectie voor Kroaten, een voor moslims, een voor Serviërs en een voor niet-revolutieuzen, zeg maar communisten. In de Servische afdeling bevinden zich tientallen verse lege plekken. De jongste gedenksteden in de moslim-sectie dateren uit 1992; daar is nog veel ruimte over.

Enkele honderden Serviërs in de omgeving van Sarajevo hebben hun dierbare doden de afgelopen twee weken naar veiliger oorden verhuisd. Zij zijn bang dat moslims de graven zullen vernielen of dat het komende moslim-bestuur op zijn minst bezoek onmogelijk zal maken. Daarom laat Despotović zijn schoonmoeder en de grafsteen, waarin haar gezicht is uitgefreest op een aanhangwagentje. Na nog een glaasje gaat hij op weg naar Rogatica, in het oosten van Bosnië. Daar zijn geen moslims (meer).

„De Kerk verbiedt het opgraven”, zegt priester Monir Vasiljević, die een van de twee orthodoxe parochies van Iliđa leidt. „Als die heilige grond is verstoord kunnen ziel en lichaam bij de Wederopstanding niet samen naar de hemel gaan. Anderzijds is het begrijpelijk dat een oude weduwe haar enige zoon die in de oorlog is gestorven wil meenemen. Zijn graf is vaak alles wat zij nog heeft. Daarom heeft de Kerk begrip voor de moeilijke positie van de Serviërs.”

De 150.000 Serviërs van Sarajevo zijn bang dat de stadsbewoners zich komen wreken voor hun vierjarige isolement, de bombardementen en de gruwelen die onder Servische vlag elders in Bosnië zijn bedreven. Of op zijn minst vrezen zij dat moslims die in het begin van de oorlog uit de buitenwijken zijn verdreven hun oude huis weer willen bewonen. Internationale bemiddelaars en de Bosnische regering hebben de Serviërs opgeroepen te blijven, maar dat krijgt weinig weerklank. Uit Vogošća, Grbavica en Iliđa — drie van de wijken die volgens Dayton moeten worden overgedragen — is een uittocht van mensen en materiaal op gang gekomen.

De Serviërs zijn niet van plan voor de komende machthebbers iets van waarde achter te laten. Daarom halen zij zowel fabrieken als woonhuizen leeg. Aan de poort van de Čilimara-tapijtfa-

Bosnische Serviërs gooien het graf van een familielid in een van de Servische wijken van Sarajevo dicht, na het lichaam te hebben uitgegraven. Ze willen het elders in de 'Servische Republiek' in-Bosnië herbegraven. (Foto AP)

briek wordt nog een weefgetouw op een vrachtauto geladen, de rijwielabriek Lasta ('Zwaluw') is al leeg. Wie geld nodig heeft en niet van plan is terug te keren verkoopt zijn televisie of ijskast op de zwarte markt van Kiseljak aan de Kroaten. Het merendeel van de 25.000 inwoners van Iliđa brengt kinderen en roerende goederen elders op Servisch gebied in veiligheid. Daarna keren zij terug om in Iliđa de kat uit de boom te kijken.

Op de weg langs het vliegveld, die Iliđa met de rest van Bosnisch Servië verbindt, staan ze de hele dag in de file: trucks vol tapijten en bankstellen in het bruine deel van het spectrum, bussen, personenauto's met een imperiaal vol kinderfietsjes of een aanhangwagen met een keukenblok. De nummerplaten zijn er maar in twee soorten: met de letters SA en een rode ster, het oude kenteken van Sarajevo, of met twee cyrillicische C's, kort voor Srpsko Sarajevo.

„Tegen de tijd dat ik terugkom zal het er hier wel uitzien als Vukovar [verwoest tijdens de Servisch-Kroatische oorlog in 1991]”, roept een chauffeur door een kier van zijn portieraampje. „Ik kom pas weer terug als de wereldleiders de Serviërs in hun eigen wijken hun eigen politie hebben gegeven, en tot die tijd vertrouw ik het niet”, zegt een ander. „Dit doen Clinton, Jeltsin en Milošević

de Serviërs aan, ze behandelen ons als beesten.”

Boro Petričević staat aan de overkant van de weg in een file tegenliggers met lege imperiaals, lege laadbakken en lege aanhangers. Hij is in Vlasenica een huis gaan zoeken voor zijn vrouw en kinderen, maar heeft geen succes gehad. „Iedereen vertrekt uit Iliđa, dus wij ook. Ik weet alleen

nog niet waarheen”, zegt hij.

Vooralsnog passen de Serviërs niet de tactiek van de verwoeste aarde toe. Zij ontkennen dat vertrekkende bewoners hun huizen massaal achter zich in brand steken. En daarvan valt in Iliđa ook niets te zien. Het brandje in een appartement waarvan vorige week televisiebeelden de wereld rondgingen zou aan een gewoon onge-

luk te wijten zijn. De internationale vredesmacht IFOR neemt echter het zekere voor het onzekere. Franse troepen bezetten deze week vier distributiepunten van gas, water en elektriciteit om, zoals zij verklaarden, „een ongehinderde voorziening van deze essentiële voorzieningen te garanderen”. IFOR is bang dat Serviërs er een bom zouden plaatsen.

Een kleine minderheid zegt onvoorwaardelijk in Iliđa te blijven: mensen met familieleden aan 'de andere kant', de allerarmsten die geen verhuizing kunnen betalen, de handelaar die tijdens de oorlog aan twee kanten goede zaken heeft gedaan, en degenen die blijven uit overtuiging, om aan te tonen dat moslims en Serviërs wel degelijk een poging tot samenleven kunnen doen.

Tot de laatste groep behoort gemeentesecretaris Željko Jokić. Hij heeft een vrouw en twee kinderen en verwacht dat de Serviërs garanties krijgen dat de moslims hen niet zullen verdrijven. Hij hoopt dat het Servische bestuur in Iliđa in elk geval tot de verkiezingen — tussen juni en september te houden — in functie kan blijven, en dat de Serviërs de beschikking krijgen over een eigen politiemacht. Dat zou de twijfelers kunnen overhalen te blijven. Er zijn geen officiële tekenen die op concessies wijzen, maar informeel overleggen moslims, Serviërs en Kroaten druk om de mar-

ges van 'Dayton' op te rekken. „Het belangrijkste is om nu geen paniek te zaaien”, zegt Jokić. „De mensen zijn bang en verward. Het is moeilijk hun advies te geven. Als we zeggen dat ze moeten gaan, kunnen we ze niet garanderen dat ze goed terecht komen, en als we ze vragen te blijven, kunnen we niet garanderen dat het goed zal gaan. We moeten opnieuw leren samenleven met de moslims, maar kost tijd.”

Ljubo Bosiljić blijft ook in Iliđa. Hij is lid van het Bosnisch-Servische parlement in Pale en maakt deel uit van de SDS, de partij van Radovan Karadžić. „Hij is de president maar het is niet zijn partij”, zegt Bosiljić. Hij heeft enorme bakkebaarden, declameert Heinrich Heine, en is even hoog als breed; in zijn borst kunnen gemakkelijk twee zielen wonen. De eerste roept dat hij 'Alija' in het parlement heeft horen zeggen dat hij „desnoods de vrede wil opofferen voor soevereiniteit” en beantwoordt elke vraag over Servische oorlogsmisdaden met een tegenvraag over het onrecht dat de Serviërs al 700 jaar wordt aangedaan. De andere ziel zegt dan dat etnisch gezuiverde staten geen toekomst hebben en dat Karadžić zich voor het oorlogstribunaal in Den Haag verantwoordelijk in het belang van het Servische volk.

„De slechtste vrede is nog beter dan oorlog”, zegt Bosiljić in zijn oude huis aan een kilometerlange platanenlaan aan de voet van de berg Igman. „Alleen de oorlog van nabij heeft me gemaakt weet wat de prijs van vrede is. De hoge politicus die ver van het front woont, kent die niet. Die voert oorlog over andermans rug. Dat is hier in Bosnië gebeurd.”

Weet Iliđa wat oorlog is? De paar maanden dat het voorstadje zelf zonder stroom en gas heeft gezeten steken wat mager af tegen wat Sarajevo sinds 1992 heeft doorgemaakt. Veel inwoners zeggen niet te weten dat in Sarajevo vrijwel elk huis beschadigd is. Misschien weten ze het echt niet; hoewel de weg formeel open is durven de Serviërs van Iliđa er niet te gaan kijken. De enkeling die dat wel heeft gedaan, zoals de 19-jarige Nada, zegt dat Sarajevo nog steeds „een prachtige stad” is. Ze was er een beetje bang, zegt ze, maar het voelde toch „als een droom”. Misschien gaat binnenkort weer, om oude vrede op te zoeken. Nada blijft voorlopig.

Brane, een arts die in de file bij het vliegveld staat, maakt zich geen illusies meer. Op de vraag wat het kostbaarste is dat hij meeneemt heeft hij niet lang na te denken. Hij drukt de toppen van tien gestrekte vingers op zijn borst. „Ikzelf”, zegt hij. Net goed, laat ze alsjeblieft opkrassen, is de overwegende reactie in Sarajevo-centrum. Dat het na een definitieve exodus van Serviërs moeilijk wordt te spreken van een multi-etnisch Sarajevo, zoals de regering graag doet, kan de stadsbewoners weinig schelen. „De Serviërs kunnen zelf kiezen of ze gaan of niet. De inwoners van Srebrenica en Zepa hadden die keuze niet”, zegt een inwoner.

VLUCHTELINGEN

Gevangenen Servische kampen mishandeld

VERVOLG VAN PAGINA 1

De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) van het ministerie van justitie in Den Haag erkent echter wel degelijk op de hoogte te zijn van het bestaan van de Servische kampen. Op 13 december bereikte de dienst een verzoek van de UNHCR om tien gevangenen tijdelijk op te nemen in Nederland. Nederland antwoordde op 5 januari met de weder-vraag of het nog wel nodig is vluchtelingen op te nemen gezien het vredesakkoord voor Bosnië.

De UNHCR in Genève stelt dat het voor de veiligheid van de gevangenen essentieel is dat zij zo snel mogelijk voorlopige opvang krijgen in een Europees land. De Servische regering heeft UNHCR meegedeeld dat ze „niet kan instaan voor de veiligheid van de vluchtelingen”.

Nog steeds zijn de hulpverleners huiverig de stilte te doorbreken die er rond de Servische kampen bestaat. „Het gevaar is dat de Serviërs de kampen omvormen tot dodenakkers”, zegt een hulpverlener die in oktober de kampen als eerste bezocht. Hij trof mannen die maandenlang waren geslagen, gemarteld en verkracht, maar deinsde ervoor terug de pers in te lichten. „Ze waren er slecht aan toe, maar ze leefden tenminste nog.”

De autoriteiten in Belgrado wijzen elke verantwoordelijkheid voor de kampen af. Volgens hen gaat het niet om gevangenkampen maar om 'vluchtelingenopvang'. Dit wordt krachtig tegengesproken door het internationale Rode

Kruis en de UNHCR. De kampen van Mitrovo Polje en Slivovica zijn wel degelijk detentiecentra, stellen zij.

De kampen in Servië werden ingericht nadat de 'veilige haven' Zepa door de Bosnische Serviërs was ingenomen. Een grote groep mannen vluchtte over de grens met Servië om aan de soldaten van de Bosnisch-Servische generaal Mladić te ontkomen. Onder deze groep bevond zich een groot aantal mannen uit Srebrenica. Na de val van de enclave waren zij naar Zepa gevlucht.

Bij de grens werden de vluchtelingen ingesloten door het Servische leger. De mannen werden al hun kleren afgenomen en de eerste mishandelingen en verkrachtingen begonnen. Aanvankelijk werd de hele groep overgebracht naar de zomerbarakken voor de pruimenplukkers van een Slivovica-fabriek bij Zlatibor — vandaar de kampnaam Slivovica. Later werd een deel getransporteerd naar het voormalige zomerkamp voor kinderen in Mitrovo Polje.

Nog steeds is de situatie van de gevangenen in beide kampen slecht. Volgens UNHCR-medewerkster Ilija Todorović zitten er gemiddeld twintig tot dertig mannen op één kamer. Ze krijgen geen toestemming om naar buiten te gaan. De UNHCR brengt eten, maar kan niet controleren of het voedsel ook onder de gevangenen wordt uitgedeeld.

„Het leek of ik in een dodenkamp kwam”, zo beschrijft een hulpverlener zijn eerste indruk van Slivovica. Zelf mocht hij de barakken niet in, maar de eerste gevangene waarmee hij sprak moest door twee bewakers worden voortgesleept. De man was langdurig op zijn voetzolen geslagen. Een andere gevangene was met sigaretten bewerkt en aan zijn voeten opgehangen. Velen hadden gebroken ribben of kapotte nieren. „Verder waren er de verhalen over schijnexecuties en gedwongen seks.” De meeste mannen waren blootsvoets en zaten onder de luizen.

Volgens de UNHCR is de hygiënische situatie in de kampen inmiddels iets verbeterd en zouden de mishandelingen zijn gestopt. Het grootste deel van de gevangenen wil terug naar Bosnië, maar volgens de UNHCR zijn er aanvijzingen dat de Bosnische regering de mannen wil vervolgen voor desertie uit het Bosnische leger. De UNHCR wenst waterdichte garanties in de vorm van een algehele amnestie.

Een stijve nek van de granaten

26-10-95

'Ik was blij te zien dat mensen na vier jaar terug konden naar hun huizen. Maar ik zou pas echt gelukkig zijn als de Serviërs hadden kunnen blijven.' Niet iedereen in Kroatië is gek van vreugde na de verovering van de Krajina op de Serviërs.

'Alle champagne is uitverkocht!', riep een vriend door de telefoon vanuit een schuilkelder in Zagreb. De euforie werd vervoorraakt door de verovering van de Krajina door het Kroatische leger. Maar toen ik hem enkele dagen later terugbelde na berichten over de enorme stroom bosnische vluchtelingen en schendingen van mensenrechten, was hij minder uitbundig.

Verwonderlijk hoopten we dat het Kroatische leger zich anders zou gedragen. Ik was blij om te zien dat mensen na vier jaar terug konden naar hun huizen. Maar ik zou pas echt gelukkig zijn als de Serviërs hadden kunnen blijven.'

Toen ik eind mei voor enkele weken naar Zagreb vertrok, verklaarden veel Nederlanders me voor gek. De Servische bombardementen die volgden op de bevrijding van West-Slavonië lagen nog vers in het geheugen.

In Zagreb leek de oorlog ver weg. In vergelijking met Bosnië hebben wij geen recht tot klagen, was de heersende opvatting. Als ik er niet over begin, wordt er niet over de oorlog gesproken, of zo min mogelijk.

Angstaanjagend

Hrvoje Turkovic, hoogleraar filmtheorie, maakt met moeite een gaatje vrij op zijn drukke agenda. Naast zijn colleges aan de universiteit, schrijft hij voor kranten en binnenkort komt het eerste nummer van een door hem opgericht filmtijdschrift uit.

Op mijn vraag naar zijn reactie op de actie van het Kroatische leger in mei, volgt een diepe zucht. 'Mijn gevoelens zijn ambivalent. Een deel van je land is bezet gebied en dat is heel frustrerend, dat klopt niet. Maar ik zou niet willen dat wij dezelfde fouten maken. Het is angstaanjagend te zien dat mensen 'de ander' gaan haten.

Maar het is ook begrijpelijk. Psychologisch is het onmogelijk altijd genuanceerd te blijven denken. Je hebt je gewone leven met zijn alledaagse problemen en dit komt er nog eens bovenop. Het is noodzakelijk om te kijken wat er globaal aan de hand is, en dan is er maar één con-

Zagreb: mooie pleinen, zonnige terrassen.

Foto Miso Orepic

clusie mogelijk; het is ontoelaatbaar wat het Servische leger heeft aangericht, zowel hier als in Bosnië. Het blijft moeilijk te accepteren dat er zoveel mensenlevens nodig waren voordat het Westen besloot om in te grijpen. Zelfs nu nog is het de bedoeling om Bosnië op te delen in etnische gebieden, zodat de oorlogsmisdaden van de Serviërs alsnog worden beloofd.' Nadat in 1991 een derde van Kroatië werd bezet, was het enkele jaren rustig in

'Soms heb ik het gevoel dat iedereen hier gek is geworden. Als ik bepaalde woorden gebruik, word ik verbeterd omdat het geen Kroatisch zou zijn'

Zagreb. Er was geen directe oorlogsdreiging en het leven ging ogenschijnlijk zijn gewone gang. De oorlog was ver weg en tegelijk erg dichtbij. Het bleef alleen omdat de gevechten op dertig kilometer afstand gewoon doorgingen, ook in het bewustzijn van de mensen had zich een wezenlijke verandering voltrokken. Bijna iedereen kent wel iemand die is beschadigd, verdwenen of gedood. Vaak zijn familieleden of vrienden onbereikbaar geworden omdat ze in Bosnië of Servië wonen. Alle mannen moeten vechten. Wie dat niet wil, vlucht naar het buitenland of probeert aan het leger te ontkomen door een paar dagen onder te duiken.

Rotklus

Nenad is zo iemand die op pad wordt gestuurd om mensen te verrassen met een oproep voor het leger. 'Ik vind het erg te zien dat het de juist arme, ongeschoolde mensen zijn die braaf gaan vechten. Mensen met contacten of een beetje opleiding vinden vaak een manier om er onderuit te komen, terwijl dat ook vaak de mensen zijn die een grote mond hebben over de noodzaak van een militair ingrijpen. Het is een rotklus, maar voor mij ook een lot uit de loterij, want daardoor hoef ik zelf niet naar het front.'

In het dagelijks leven werkt Nenad als vertaler voor de VN. In de beginjaren van de oorlog was hij als verslaggever voor de Kroatische tv aan het front in Sisak.

'Als het om oorlog gaat, zijn je verwachtingen gevormd door filmbeelden. Het grootste verschil tussen echte oorlog en de film zit hem in het geluid van de kanonnen. Dat is veel harder dan je denkt. Het dreunt door tot in je buik en dat gevoel is vaak angstaanjagender dan wat je ziet of hoort. En dan zijn er zoveel kleine praktische dingen die je niet ziet in films en waar je nooit aan zou denken, zoals een kennis in Srebrenica die last had van een stijve nek omdat hij op de fiets steeds zijn hoofd schuin gedraaid moest houden zodat hij de granaten hoorde aankomen.'

Sandra, de vrouw van Nenad, beschrijft hoe iedereen op zijn eigen manier op de

aanvallen reageerde. 'Je kon wel horen dat het heel dichtbij was. Onze moeders renden in paniek naar buiten om te kijken wat er aan de hand was. Mijn vader ging onmogelijke dingen schoonmaken, zoals een afdruiptekje, de zus van Nenad ging zitten studeren, terwijl haar vriend door het huis rende op zoek naar een veilige plek voor zijn cello. En ikzelf stond als een levend schild over mijn kinderen heen, 'niet bewegen, niet bewegen' herhaalde ik steeds, alsof ik ze zo kon beschermen.'

Maria, die na drie jaar in London gewoond te hebben, tijdelijk terug is in Zagreb om haar studie af te maken, is

angst leer je snel onderdrukken. Je moet toch verder met je leven, doorgaan met het plannen van de toekomst, hoe onzeker die ook is. De grootste onzekerheid voor veel mensen op dit moment is niet de angst voor oorlog maar vooral het nieuwe kapitalistische systeem. Niets is meer zeker, je kunt je baan kwijtraken en je weet nooit of je morgen genoeg verdient om te overleven.'

Toch gebeurt er meer dan enkel overleven. Hrvoje Hribar, filmregisseur en producer gaat stug door met het plannen van zijn nieuwe speelfilm, ook al stuit hij hierbij op veel praktische problemen. 'Er is vrijwel geen geld op dit moment, en

onder de communistische onderdrukking?

'Er waren zeker grenzen aan de vrijheid van meningsuiting,' zegt Turkovic. 'Je moest altijd oppassen met wat je zei of schreef. Maar zolang je je niet openlijk met politiek bezig hield was er heel veel mogelijk. Als een film bijvoorbeeld politiek verdacht was en ik vond het een meesterwerk dan kon ik dat schrijven als ik maar expliciet benadrukte dat ik hem puur als kunstwerk waardeerde. En ook nu nog past men op zijn woorden. Het optimisme dat bestond vlak na de eerste vrije verkiezingen is verdwenen. De grootste doellust is te zien dat de oude mechanismen gewoon doorwerken, zowel aan de kant van de regering als van de bevolking. Je ziet dat de nieuwe politieke partijen op dezelfde manier proberen de macht te vergroten, ook al zitten er nu mensen in de regering die voorheen in de gevangenis zaten. Het grote verschil is natuurlijk dat het nu mogelijk is om oppositie te voeren, maar de nieuwe partijen zijn vaak nog onervaren. En daarnaast is men gewend aan een centrale ideologie die het hele leven organiseert. Vroeger moest je een goede communist zijn en was nationalisme taboe, nu lijkt alles omgedraaid. Zo was er voorheen op elke krantieredactie een lijst met verboden 'Kroatische' woorden en worden nu Servische woorden door veel mensen geweerd.'

Schokkend

Vooraf voor mensen die een tijd weg zijn geweest, zijn de veranderingen soms schokkend. 'Mijn vader praat nu over het communisme alsof het een gruwel was terwijl hij en mijn moeder een goede baan hadden, en hij, als lid van de partij niets te vrezen had. Soms heb ik het gevoel dat iedereen hier gek is geworden. Als ik bepaalde woorden gebruik, word ik verbeterd, omdat het geen Kroatisch zou zijn. En soms durf ik in de winkel niet eens naar een boek te vragen omdat het over (het voormalige) Joegoslavië gaat', vertelt Maria. 'Wat ik echt heel erg vind, is dat ik zelfs mijn beste vrienden hier niet durf te vertellen dat ik in Londen bevriend ben met Serviërs uit Belgrado.'

'Zelfs mijn beste vrienden hier durf ik niet te vertellen dat ik in Londen bevriend ben met Serviërs uit Belgrado'

ontzet. In London kende ik haar als een stille teruggetrokken vrouw. Als ik haar terugzie in Zagreb, praat ze onafgebroken. 'De dag voor de bombardementen draaiden ze op de radio ineens weer nationalistische liederen en er werden brieven voorgelezen van oorlogsslachtoffers die beweerden dat ze zelfs op één been zouden gaan vechten als het zou helpen om Kroatië te bevrijden. Ik voelde me heel onbehaaglijk, maar ik wist niet of het niet mijn eigen paranoïa was. Vooral muziek werkt heel sterk op je herinnering, het leek wel alsof die drie jaar 'vrede' ineens in het niets oplosten. Tijdens het luchtalarm was ik doodsbang, ik dacht nog maar één ding, laat me leven.' Maria wil haar studie zo snel mogelijk afmaken om daarna naar Canada te emigreren, maar het wordt haar niet makkelijk gemaakt.

'Ik studeer geschiedenis en het is moeilijk te accepteren dat de geschiedenis er nu ineens anders uitziet als vijf jaar geleden. En er zijn praktische problemen, het leven hier is duurder dan in Londen en sommige boeken zijn gewoon niet te krijgen omdat ze in Belgrado worden gedrukt.'

Kapitalisme

Als je door het zonnige Zagreb loopt, met zijn mooie parken en pleinen, is het gemakkelijk de oorlog te vergeten. De terrasjes zitten vol. De scholieren vieren als ieder jaar hun eindexamens en trekken verkleed in optocht door de stad. Maar voor de meerderheid is het dagelijkse leven hard. Doordat de regering de inflatie laag heeft gehouden, zijn de prijzen te vergelijken met die in Nederland, terwijl men gemiddeld niet meer dan 4 à 500 gulden per maand verdient. Het is de meeste mensen niet aan te zien, maar er zijn er die dakloos zijn en in de vuilnisbakken graaien, een straatbeeld dat voor de oorlog onbekend was.

Volgens Turkovic zijn de luchtaanvallen maar een klein onderdeel van de problemen waarmee de mensen in Zagreb worstelen. 'In het begin van de oorlog vielen er veel granaten. Maar gevoelens van

in een klein land als Kroatië is het bijna onmogelijk zonder overheidssteun een speelfilm te maken. Daarnaast staan we nog steeds buiten Europa, zodat we geen toegang hebben tot de Europese fondsen.'

Maar de problemen liggen niet alleen op financieel gebied. 'Veel van mijn oude vrienden en collega's zijn vertrokken naar het Westen, en er zijn al vier cameramensen die ik kende omgekomen tijdens hun werk als oorlogsverslaggever.' Zijn eerste film, *Kroatische Kathedralen* (1993), zat vol ironie over het opkomende Kroatische nationalisme. Het project waar hij nu aan werkt is minder politiek georiënteerd, maar tegelijkertijd extremer; een oorlogsfilm in Hollywoodstijl die zich afspeelt in het Kroatië van de afgelopen jaren. 'Niet alleen de oorlog, maar ook de verandering van politiek systeem, heeft er voor gezorgd dat alles waar we in geloofden op losse schroeven kwam te staan, alle waarden en normen moesten worden herzien. Ergens is het misschien ook goed zo'n enorme schok, het zorgt er voor dat mensen moeten leren zelf na te denken en op hun eigen kracht te vertrouwen. In onze ellende maken we wel mee dat Europa allang is vergeten. Onder onze neus zien we de

'En dan te bedenken dat de mensen het hier vóór de oorlog beter hadden dan de meeste mensen in Engeland vandaag'

resten van het communisme, de opkomst van een nieuw fascisme in Servië en de oorlog met al zijn gruwelen. Ik blijf dan ook een blind en misschien krankzinnig geloof houden, dat het de moeite waard is om hier een film te maken en die aan de rest van de wereld te laten zien.' Sommigen spreken met nostalgie over het oude Joegoslavië en worden door anderen met minachting *joegonostalgie's* genoemd en van geschiedvervalsing beschuldigd. Hoe was het nu eigenlijk vóór de oorlog? En hoe erg werd er geleden

Ook Nenad en Sandra, die allebei een Servische vader en Kroatische moeder hebben, voelen dat ze soms op hun woorden moeten passen. Sandra: 'Soms is mijn zoon bij mijn vader het Servische nieuws ziet ben ik bang dat hij misschien iets na zal praten waar andere mensen bij zijn.' Ondanks alles zijn er nog steeds mensen die actief opkomen voor de mensenrechten van minderheidsgroeperingen. 'Je kunt de oorlog niet als excuus gebruiken voor je eigen machtswellust of de eigen

ingen van mensen rechten', zegt
Cicak, voorzitter van een men-
schenrechtenorganisatie.

Behalve met vluchtelingen en gewonden
door de oorlog, hielden we ons de afgelo-
pen jaren ook bezig met mensen uit min-
derheidsgroeperingen. Vaak ging het om
mensen van Servische afkomst, die wer-
den ontslagen of uit hun huis gezet. Het
is misschien een moeilijk moment om be-
grip te vragen voor hun situatie, maar als
we het nu niet doen wanneer dan wel?
Als we de Servische minderheid willen
beschermen wil dat niet zeggen dat we de
regering in Belgrado steunen, want juist
de mensen die hier willen blijven geven
daardoor te kennen dat ze het niet eens
zijn met wat daar gebeurt."

Arkzin, een nieuw tijdschrift ontstaan uit
de anti-oorlogsbeweging, wordt verwezen
voor Servië te werken. 'Men beweert dat
we de situatie onnodig compliceren door
op te komen voor minderheden, en te
wijzen op de schendingen van mensen-
rechten. Maar de situatie is nu eenmaal
erg complex. En we zijn niet alleen kri-
tisch tegenover de Kroatische regering,
maar ook tegenover de VN. Daarnaast is
er ruimte voor andere minderheden, zo-
als de vrouwenbeweging, homoseksuelen
en milieu-activisten.'
Het is verbazingwekkend hoeveel de
ideeën en standpunten van Arkzin over-

eenkomen met die van alternatieve be-
wegingen uit bijvoorbeeld Nederland.
Maar zijn dit nu zaken waar mensen in
Kroatië vandaag werkelijk in geïnteres-
seerd zijn?

'Het is waar dat we meer response krij-
gen uit andere landen dan van mensen
hier. Dat is jammer maar de meeste men-
sen hier, vooral jongeren, hebben so-
wieso hun buik vol van alles dat met poli-
tiek te maken heeft. Ze zijn meer betrok-
ken bij rave of rock en roll, of worden op-
geslorpt door dagelijkse problemen.'

Rode, zwarte stenen

Het hoofdkwartier van de VN is geves-
tigd in een oude kazerno aan de rand van
het centrum. Voor de ingang is een kilo-
meter lange muur gebouwd op elke
steen staat een naam, een plaatsnaam en
een datum. Rode stenen voor verdachten
zwarte voor slachtoffers.

Er is veel laterheid over het feit dat de
VN in al die jaren niets heeft gedaan om
de gevluchte mensen naar de heren te ge-
bieden terug te laten keren, zoals de be-
doeling was. Turkovic. 'Het is waar dat
de VN in een moeilijke positie zitten, en
dat veel mensen hier niet beseffen waar
het mandaat precies uit bestaat waarvoor
mensen het onmogelijke verdragen.
Maar als je denkt aan de honderddanzen

Monument in Zagreb: moeder wijst steen van haar zoon aan.

Foto Miso Orpic

Astrid Roemer

Femi

Nigerianen hebben een god voor
elke dag en voor elke handeling. Wij
zijn haast natuurlijk spiritueel. Geen
wonder dat de snelst groeiende in-
dustrie die van het christendom is.
Dagelijks rijzen er nieuwe kerkge-
nootschappen uit de grond, die bin-
nen korte tijd uit het geld barsten.
Maar mijn volk blijft armer worden.
Het zijn mijn eigen mensen, die pre-
cies als de kolonisten negatief inspe-
len op de godsvrucht. Met hun bijbel-
taal doordrenkt van metaforen, die
het slachtoffergevoel van de armen
raakt.

Mijn eigen perspectief is dat van de
armen, daarom ben ik in voortdurend
conflict met de machthebbers in mijn
geboorteland. Als universitair docent
en drama-erker geboren uit een
korte familie, kan ik mij niet door het
gelek dat ik hier geboren laten bepalen.
Er waren de schoolprestaties en ma-
kes, die briljante volk en die geen
plek hebben gehad, alleen in een Ni-
geria met zoveel talen en mag
gelek geschied spelen om een decent
leven te verdienen. Als anderen hun
heerzucht maar hopen kan iedereen
materieel gelukkig worden: wonen,
werken, onderwijs, gezondheidszorg.
Maar onderdrukten en onderdrukten
hebben eigenaardige interpretatie-
contexten waar een kloof tussen
gaapt.

Schrijvers in mijn land moeten hun
vermogens inzetten om de armen
een waarachtige stem te geven, die
kan leiden tot politieke vrijheid. Lite-
ratuur in wat voor vorm dan ook is
het zelfbewustzijn, het geweten van
mijn natie; een kanaal waar woede,
desillusie, verbittering, hoop vrijelijk
kunnen stromen. En literatuur werkt
langzaam, maar beslist en onafwend-
baar.

Ik blijf al meer dan twintig jaar de tra-
ditie bevragen, het partijpolitieke be-
leid in twijfel trekken met argumenten
die voelbaar en beredeneerbaar zijn
voor noodlijdenden. Soms vragen
mijn kinderen met een half oog naar
het luxueuze leven van anderen, wat
het mij allemaal heeft opgeleverd. In
veranderingsbewegingen zitten veel
Nigerianen die met mij en mijn werk
zijn geconfronteerd. Maar aan de
kant van de machthebbers zitten er
ook wat van. Zelfs vrienden van vroe-
ger. Maar compassie is mijn drijvend
leefgevoel. En ik blijf een geduldige
man met hoop op een beter Afrika!

Astrid H. Roemer

den mensen die moesten vluchten omdat hun land bezet is dan is het moeilijk om medelijden te voelen met de problemen van de VN.'

Ook Valery Johnson, die sinds 15 maanden in Zagreb voor de VN informatie verzamelt over interne problemen, kan niet voor honderd procent achter de politieke lijn van haar werkgever staan.

'Ik had vrij hoge idealen toen ik hier kwam. Dat is wel veranderd. Als ik zie hoe moeilijk het is om binnen de organisatie alle verschillende mensen goed te laten samenwerken, dan kun je volgens mij niet verwachten dat we dit conflict op kunnen lossen. Nee, ik kan je geen details geven, die informatie is strikt vertrouwelijk. De grootste fout is dat er zoveel onduidelijkheid bestaat over de wat in het vermogen van de VN ligt. Ik vind het walgelijk dat we al die tijd over 'veilige havens' spraken, terwijl we niemand daar konden beschermen.'

'De enige echte reden waarom het voor ons beter is dat ze blijven, ligt op het economische vlak', zegt Nenad nuchter. 'We brengen veel geld het land binnen, ze moeten slapen, eten, drinken en vervaardigd worden. En daarom is er werk voor een aantal mensen zoals ik. Maar er is wel een scherp onderscheid tussen de internationale staf en de locals, en zeer zeker in salaris. Soms roept dat ergernis op. Laatst nog hoorde ik een vrouw van

de internationale staf klagen omdat er in het appartement dat ze huurt nog een aantal spullen van de eigenaars stonden. Toen iemand suggereerde dat die mensen misschien alleen uit geldnood hun huis verhuren en nu waarschijnlijk bij familie inwoonden, was de reactie: 'Kan me niet schelen, ik betaal ervoor'. Dat vind ik zo hard, dan denk ik, rot toch op.'

'Wat me met afschuw vervulde', vertelt Valery, 'was een Kroatische generaal die zei dat niet alleen hijzelf nooit meer een Serviër zal vertrouwen maar ook zijn kinderen zal leren dat niet te doen.'

Tweede huisje

Over enkele dagen vertrekt Valery weer naar Londen. 'Ik ben blij om naar huis te gaan, maar ik had deze ervaring niet willen missen. Ik ben nou niet bepaald verwend in Londen, maar het was 'hoekend' te zien dat mensen, in een Europees land, al hun zekerheid in één klap kwijt kunnen raken. En dat te bedenken dat de mensen het hier vóór de oorlog beter hadden dan de meeste mensen in Bangladesh vandaag. Niet alleen wat er voor de ogen iedereen te zien, maar ook de medische zorg, ze hadden ook nog die prachtige kerk met die Arabische minaretten. Ik heb nu een tweede huisje haaien bezeten. Ik heb nu het idee dat je niet langer als vanzelfsprekend moet worden.'

De mensen die de oorlog aan zagen komen werden dan ook vaak voor gek of pessimist uitgemaakt. Nenad: 'Misschien was ik erg naïef, maar ik kon het gewoon niet geloven. Zou jij dat verwachten in Nederland? Stel dat in Utrecht terroristen vijftig mensen hebben vermoord; je denkt: vreselijk. Een week later worden in Eindhoven weer mensen vermoord, en dan ineens is er echt oorlog, en wordt een deel van je land bezet en 'ethnisch gezuiverd'. Dan zeggen ze je dat je vooral veel baby's moet maken, die over 15 jaar een uniform aan kunnen en moeten vechten. Net na het begin van de oorlog hingen overal posters in de stad met een jochie, zo oud als mijn zoon (5), in uniform, met de tekst 'Elke jongen is een Kroaat'. We waren wel bang voor een nieuwe wereldoorlog met kernwapens, maar dit had ik nooit kunnen denken. Je dacht bij jezelf: dit kan niet, dit laat de wereld nooit toe, we hadden toch een soort ontzeg voor het Westen: de 'geciviliseerde wereld'. Maar dan blijkt dat ze Milosevic en de zijnen ja polang hun gang laten gaan bij het vluchten van hun Groot-Servië. Etnisch zuiveren, concentratiekampen inrichten in andere landen binnenvallen, het kon allemaal, terwijl in de rest van de wereld de overwinning op het fascisme werd gevierd.'

Fréd Bekkers

ZONDAG

Nijmegen, Studentenkerk

Op weg naar 'het beloofde land' trekt in 1844 een groep kinderen in Amerika westwaarts. Na de dood van hun vader en moeder neemt de veertienjarige oudste zoon de verantwoording op zich voor de jongere kinderen om 'de droom' van zijn ouders in vervulling te doen gaan. Het wordt een hopeloze tocht vol ontberingen. Als in het beloofde land een ander pioniersgezin de kinderen uiteindelijk opneemt, valt de ondraaglijke last van de schouders van de veertienjarige en smeekt hij opnieuw als een kind erkend te worden en weer met zijn broers en zussen te mogen 'spelen'.

De tocht is beschreven in *De kinder-karavaan*, een kinderboek dat bij hedendaagse lezers weezin opwekt vanwege de minachting die eruit spreekt ten opzichte van mensen met andere dromen dan die van blanke pioniers in de negentiende eeuw.

Desondanks is het voor de gastpredikante nog steeds een dierbaar boek. Ze vertelt erover in het openingswoord, ter illustratie van 'mensen op weg' en om haar kerkvisie weer te geven: de kerk als 'speelplaats' waar mensen door alle duisternis heen en in onzekerheid met God en de wereld, als speelgenoten de liefde naar elkaar toe viëren.

De studentenkerk zelf oogt allerminst als een speelplaats. Het is een gewone, modern vormgegeven kerk met ronde banken en stoelen die in een halve cirkel rond de liturgische ruimte staan. Ook de

liturgie met liederen van Huub Oosterhuis volgt vandaag het vaste patroon zonder aan het spel eigen, verrassende elementen.

Een heel ander verhaal dan *De Kinderkaravaan* en de kerk als speeltuin in of na een leven vol zorgen, is de schriftlezing uit Markus, waar Jezus een in grafspelonen wonende man bevrijdt van een legioen boze geesten (hoofdstuk 5, vs. 1-20). Het evangeliegedeelte sluit aan bij het onderwerp van de dienst 'Goede en boze geesten' binnen de themacyclus 'Tegenwoordigheid van Geest'.

De overweging begint met het structuur-analytisch lezen van het verhaal in de geest van Bas van Iersel (emeritus hoogleraar exegese nieuwe testament). Binnen de structuur van het evangelie en het gedeelte over Jezus' verblijf in Galilea, valt het verhaal uit de toon. Van Iersel suggereert, dat de schrijver slordig te werk is gegaan of bewust verwarring heeft willen stichten. Anders dan gewoonlijk vertrekt Jezus namelijk naar een onbekende 'overkant'; een onherbergzame streek, waar vreemdelingen wonen en varkens gehoeud worden. Een boze geest in een bezeten man herkent Jezus en smeekt niet te worden vernietigd. Gevraagd naar zijn naam antwoordt hij met velen te zijn. Nadat ze in een troep varkens gedreven en in de afgrond gestort zijn, krijgt de weer bij zijn volle verstand zijnde man de opdracht overal te verkondigen wat er met hem gebeurd is en staan allen verwonderd.

De predikante hoopt, dat iedereen eens

over de rand van de waanzin heeft gekoken omwille van de verwondering over wat daar, schijnbaar in den vreemde, maar in werkelijkheid in onszelf, zoal gebeurt. Een mens kan verstrikt raken in innerlijke chaos, wat versterkt wordt in een wereld waarin onbeheersbare krachten lijken te werken. Alleen nog maar bestaand uit kleine stukjes, die niet meer bij elkaar te krijgen zijn, kent en is men zichzelf niet meer. Het gevaar is groot als wanen gezien worden als goed en behorend tot de werkelijkheid. Gepleit wordt voor het opheffen van fragmentering: de verschillende stemmen in onszelf en de ander te herkennen en te bevragen op echtheid om dan, als dat nodig is, 'het rotsgebergte door te trekken op weg naar het goede dal'.

Opmerkelijk is in dit verband de uit kleine, verschillend gevormde fragmenten opgebouwde Christusfiguur op een massief houten kruis, dat achter de avondmaalstafel staat en het langs een muur van de kerk hangende beroemde zen-boeddistische beeldverhaal van de osseherder. Nadat deze herder een verdwaalde en weer gevonden os getemd heeft, zijn beiden op de zevende afbeelding onzichtbaar (er is alleen een berg) en op de achtste uit het zicht verdwenen (een cirkel). Ze zijn teruggegaan naar de oorsprong, waar alle dingen nieuw zijn (zijn zoals ze zijn). Uiteindelijk lopen de 'neergedaalden' gewoon weer rond tussen de mensen op het marktlein.

Kortjakje

Foto AP

Meer dan 100.000 Krajina-Serviërs werden op de vlucht gedreven. Het was onbetwist de grootste vlucht van de Balkanoorlog.

Media voeren een schaduw-oorlog tegen de Serviërs

Door W. Gideon
politicoloog *

RECHTSGELIJKHEID
VORMT niet alleen een belangrijk basiscategorie van onze nationale rechtsorde, maar geldt ook als uitgangspunt in het volkenrecht. Staten en bevolkingsgroepen dienen zich zowel naar dezelfde rechtsmaatstaven te gedragen als daarnaar te worden beoordeeld. Zodat gedragingen van de ene groepering die als misdadig en ontoelaatbaar worden gekwalificeerd datzelfde stempel dragen als ze door een andere groepering worden bedreven.

In dit licht bezien is de westerse bemoeienis met Bosnië, waar sinds gisteren een staakt-het-vuren van kracht is, alle grenzen al lang gepasseerd. Van macht aan is de westerse machts-politiek in het Balkan-conflict gericht geweest op een verzwakking van de als niet pro-westers ervaren Servische component. Daarbij werd de complexe werkelijkheid in de Bosnische burgeroorlog door de leidende

politici verhuld door middel van een simpel zwart/witschema van de goet en bad guys. De media toonden zich onmiddellijk gretige vertolkers van deze simplificatie, want een teveel aan nuance belemmert de media-industrie in haar nieuwe ideologische taak: het bieden van een verteerbaar massacommunicatief product.

In hoeverre dat de werkelijkheid weerspiegelt, is daarbij van ondergeschikt belang. En zo wordt met een voortdurend zwaarder beladen beeld (de Serviërs als de agressors) tegemoet gekomen aan de behoefte van de grote massa aan overzichtelijkheid en een duidelijk vijandbeeld als bliksemafleider voor morele verontwaardiging en emotionaalheid. Daarbij is de kracht van de media tegenwoordig zo groot, dat de schaduwoorlog die zij tegen de Serviërs hebben ontkend weer een vliegweel-effect heeft op de politici en hen op hun beurt weer opdrijft naar een nog verdere anti-Servische dadendrang dan zij wellicht uit zichzelf al bezaten. Uiteindelijk wordt daarmee een klimaat bereikt waarin vij-

wel unaniem het reuze voor de hand liggend wordt gevonden om over te gaan tot bombardementen op de Serviërs. Zo ontstaat een keten van absurditeiten, zonder dat men tot bezinning komt. Of zelfs maar tot het zetten van vraagtekens. Maar als objectiviteit in dit klimaat van anti-Servische obsessie niet kan fungeren als maatstaf van beoordeling, dan is daar nog altijd het toetsingskader van het recht.

Bij de toemening van rechten en verplichtingen blijkt dan, elk evenwicht zoek te zijn. De aanvankelijke bemoeienis met de Bosnische burgeroorlog van Klein-Joegoslavië werd zwaar gestraft met een nu al jaren durende VN-boycot, terwijl een dergelijke bemoeienis aan Kroatië wel wordt toegestaan. De Kroaten in terreinrechten ongestraft en op grote schaal met hun geregelde leger, zonder dat dit leidde tot meer dan wat obligate protestgeliiden. We zien dan dat de voormalige hoofdstad van Krajina Knin met volgens opgaf van de VN ruim tweeduizend granaten door de Kroaten aan puin werd geschoten, zonder dat dit ertoe leidde dat de Kroatische prest-

dent Tudjman in staat van beschuldiging werd gesteld wegens het aanvallen van de burgerbevolking.

Maar toen de toenmalige 'president' van de Krajina-Serviërs Martić enkele raketten op Zagreb had afgeschoten, werd hij onmiddellijk voor het Tribunaal voor Oorlogsmisdaden aangeklaagd. Toen de EU-onderhandelaar Bild inzake de aanval op Knin de euwle moed had om hier van een eventuele oorlogsmisdadigheid te spreken, werd hij eenvoudig door Tudjman tot persona non grata verklaard en was zijn rol verder uitgespeeld.

De door de Kroaten uitgevoerde grondige etnische schoonmaak van de Krajina, die gepaard ging met plundering en brandschatting van Servische bezittingen en moordpartijen op de schaarse Servische achterblijvers, wordt met een soort neutrale onverschilligheid tegemoet getreden. Dat daarbij meer dan 100.000 Serviërs op de vlucht werden gedreven vermag de media — en daarmee het grote publiek — niet tot veel emotie te brengen. Het was onbetwist de grootste vlucht van de

Balkanoorlog. Ook nu weer zijn vele tienduizenden voor de gecombineerde legers van Kroaten en moslims op de vlucht. Etnische zuiveringen, uitgevoerd in gebieden waarin al honderden jaren Serviërs wonen, zijn kennelijk minder verwerpelijk dan etnische zuiveringen door de Serviërs.

Het loslaten van de notte dat alle partijen in de burgeroorlog zich niet alleen naar dezelfde rechtsprincipes dienen te gedragen, maar ook naar dezelfde maatstaven dienen te worden beoordeeld, zal in het heersende klimaat van anti-Servische obsessie ongetwijfeld leiden tot verdere humanitaire catastrofes. Als de oorlog voortvoert en wordt uitgeoefend op het slagveld, dan dreigt een complete Servische militaire nederlaag. Want ook de westerse mythe over de kracht van de Bosnische Serviërs is altijd alleen maar een verdichtsel geweest om hen als een grote bedreiging te kunnen afschilderen.

* De auteur is actief in de Vereniging van Juristen voor de Vrede.

Huurlingen uit Nederland actief in Joegoslavië

Van een onzer verslaggevers BRUSSEL — Volgens de Belgische krant 'Het Belang van Limburg' fungeert een Vlaamse pater als tussenpersoon voor het inhuren van onder meer Nederlandse huurlingen door Kroatische gardisten. Zij vechten met Belgen, Duitsers, Britten, Amerikanen en Canadezen tegen Servische militieus.

Eenzijdige kruisiging van Serviërs mystificeert Bosnische werkelijkheid

Westen laat rechtsgelijkheid varen

De Navo bombardeert de Bosnische Serviërs naar de onderhandelingstafel, terwijl Kroatiërs en moslims hen verder terugdringen. Is hier nog sprake van objectieve beoordeling door de 'internationale gemeenschap' of wordt er met twee maten gemeten? *W. Gideon* oordeelt tot het laatste en beticht de Atlantische bondgenoten ervan de bevriende Kroaten stevig in het zadel te helpen.

Rechtsgelijkheid is niet alleen een belangrijk basisprincipe van onze nationale rechtsorde, maar geldt ook als uitgangspunt in het volkenrecht. Staten en bevolkingsgroepen dienen zich naar dezelfde echtsmaatstaven te gedragen en daar ook naar beoordeeld te worden. Dus moeten groepen mensen die dezelfde misdadige en ontoelaatbaar geachte handelingen plegen, ook hetzelfde stempel krijgen. Wordt dit principe verlaten, dan blijft er niets anders over dan een kwalijke mix van willekeur, machtsdenken en emoties als beoordelingskader van wat recht of onrecht is.

In dit licht bezien is de westerse bemoeienis met Bosnië alle grenzen al lang gepasseerd.

Van meet af aan is de Atlantische machtspolitiek in het Balkanconflict gericht geweest op een verzwakking van de als niet pro-westers ervaren Servische component, waarbij de complexe werkelijkheid in de Bosnische burgeroorlog door de leidende politici werd verhelderd in een te simpel zwart-wit schema van *good guys* tegenover *bad guys*. De media toonden zich gretige vertolkers van deze simplificatie, want een te veel aan-nuance beperkt de media-industrie in zijn nieuwe ideologische taak: het bieden van een verteerbaar massacommunicatief produkt. In hoeverre het gecreëerde beeld de werkelijkheid weerspiegelt, is van ondergeschikt belang.

Zo wordt met een voortdurend zwaarder beladen indruk van de Serviërs als agressors tegemoet gekomen aan de behoefte van de grote massa aan overzichtelijkheid en

een duidelijk vijandbeeld als bliksemafleider voor morele verontwaardiging en emotionaliteit. Daarbij is de kracht van de media tegenwoordig zo groot dat de schaduwoorlog die zij tegen de Serviërs hebben ontketend, weer een vlieg-wiel-effect heeft op de politici en ze op hun beurt weer opdrijft naar een nog verdere anti-Servische dadendrang dan zij wellicht uit zichzelf al bezaten.

Evenwicht zoek

Uiteindelijk wordt daarmee een klimaat bereikt waarin het vrijwel unaniem voor de hand liggend wordt gevonden om over te gaan tot Navo-bombardementen op de Serviërs, op een moment dat de partijen op één lijn zijn gebracht over een mogelijke vredesregeling. Zo ontstaat een keten van absurditeiten zonder dat men tot bezinning komt. Zelfs het zetten van vraagtekens blijft achterwege. Maar als objectiviteit in dit klimaat van anti-Servische obsessie niet kan fungeren als maatstaf van beoordeling, is er nog altijd het toetsingskader van het recht. Bij de toemeting van rechten en verplichtingen blijkt dan elk evenwicht zoek.

We moeten vaststellen dat de aanvankelijke bemoeienis van Klein-Joegoslavië met de Bosnische burgeroorlog zwaar werd gestraft met een nu al jaren durende VN-boycot, terwijl Kroatië een dergelijke bemoeienis wel wordt toegestaan. De Kroaten intervieneerden ongestraft en op grote schaal met hun geregelde leger zonder dat dit leidt tot meer dan wat obligate protestgeluiden. De voormalige hoofdstad van Krajina, Knin, wordt met

Bosnisch-Servische vrouwen, door Kroatische troepen verdreven uit de Krajina, wachten met hun pannen op eten uit de gaarkeukens van Banja Luka. (Foto AP)

ruim 2000 granaten door de Kroaten aan puin geschoten, maar de Kroatische president Tudjman wordt niet in staat van beschuldiging gesteld wegens het aanvallen van de burgerbevolking.

Maar toen de toenmalige 'president' van de Krajina-Serviërs, Martić, enkele raketten op Zagreb afgeschoten had, werd hij onmiddellijk voor het Tribunaal voor Oorlogsmisdaden aangeklaagd. Toen EU-onderhandelaar Bild inzake de aanval op Knin de euvele moed had om van een eventuele oorlogsmisdadigheid te spreken, werd hij door Tudjman eenvoudig tot *persona non grata* verklaard en was zijn rol verder uitgespeeld. De door de Kroaten uitgevoerde grondige 'et-

nische schoonmaak' van de Krajina die gepaard ging met plundering en brandschatting van Servische bezittingen en moordpartijen op de schaarse Servische achterblijvers, wordt met een soort neutrale onverschilligheid tegemoet getreden. Dat daarbij meer dan honderdduizend Serviërs op de vlucht werden gedreven — onbetwist de grootste volksverhuizing van de Balkanoorlog — brengt de media en dus het grote publiek tot weinig reacties. Etnische zuiveringen, uitgevoerd in gebieden waar al honderden jaren Serviërs wonen, zijn kennelijk minder verwerpelijk en misdadig dan etnische zuiveringen uitgevoerd door de Serviërs. Het loslaten van de notie dat alle partij-

en in de burgeroorlog zich niet alleen naar dezelfde rechtsprincipes dienen te gedragen maar ook naar dezelfde maatstaven beoordeeld moeten worden, zal ongetwijfeld leiden tot nog meer humanitaire catastrofes. Als de oorlog, onderbroken door kortstondige vredesintermezzo's, definitief uitgevochten wordt op het slagveld, dreigt een complete Servische militaire nederlaag. Want ook de westerse mythe over de kracht van de Bosnische Serviërs is altijd slechts een verdichtsel geweest om hen als de grote bedreiging te kunnen afschilderen. Dan zullen grote delen van Bosnië verder van Serviërs worden gezuiverd en daarover dan bij de huidige anti-Servische stemming

weinig worden getreurd. Maar daarna zal het, langzaam of snel, ongetwijfeld komen tot een afrekening tussen Moslims en Kroaten onderling.

Dat de Kroaten daarbij op den duur aan het langste eind trekken, lijdt geen twiifel. De realisatie van een Groot-Kroatië zal zich dan voltrekken. Een dergelijke Groot-Kroatische republiek zal een politiek gaan voeren van open armen naar het Westen toe en daarmee uitbreiding van de westerse invloedssfeer op de Balkan veiligstellen. Tot tevredenheid van de westerse leiders en politici uiteraard.

Drs. W. Gideon is politicooloog.

Eenzijdige kruisiging van Serviërs mystificeert Bosnische werkelijkheid

Westen laat rechtsgelijkheid varen

De Navo bombardeert de Bosnische Serviërs naar de onderhandelingstafel, terwijl Kroatiërs en moslims hen verder terugdringen. Is hier nog sprake van objectieve beoordeling door de 'Internationale gemeenschap' of wordt er met twee maten gemeten? W. Gideon oordeelt tot het laatste en beticht de Atlantische bondgenoten ervan de bevriende Kroaten stevig in het zadel te helpen.

Rechtsgelijkheid is niet alleen een belangrijk basisprincipe van onze nationale rechtsorde, maar geldt ook als uitgangspunt in het volkenrecht. Staten en bevolkingsgroepen dienen zich naar dezelfde rechtsmaatstaven te gedragen en naar ook naar beoordeeld te worden. Dus moeten groepen mensen die dezelfde misdadige en ontoelaatbaar geachte handelingen plegen, ook hetzelfde stempel krijgen. Wordt dit principe verlaten, dan blijft er niets anders over dan een kwalijke mix van willekeur, machtsdenken en emoties als bevoegde giskader van wat recht of onrecht is.

In dit licht bezien is de westerse bemoeienis met Bosnië alle grenzen al lang gepasseerd.

Van meet af aan is de Atlantische machtspolitiek in het Balkanconflict gericht geweest op een verzwakking van de als niet pro-westerse ervaren Servische component, waarbij de complexe werkelijkheid in de Bosnische burgeroorlog door de leidende politici werd verhoud in een te simpel zwart-wit schema van *good guys* tegenover *bad guys*. De media toonden zich getrepte vertolkers van deze simplificatie, want een te veel aan nuance beperkt de media-industrie in zijn nieuwe ideologische taak: het bieden van een verteerbaar massacommunicatief product. In hoeverre het gecreëerde beeld de werkelijkheid weerspiegelt, is van ondergeschikt belang.

Zo wordt met een voortdurend zwaarder beladen indruk van de Serviërs als agressors tegemoet gekomen aan de behoefte van de grote massa aan overzichtelijkheid en

een duidelijk vijandbeeld als bliksemaflader voor morele verontwaardiging en emotionaliteit. Daarbij is de kracht van de media tegenwoordig zo groot dat de schaduwoorlog die zij tegen de Serviërs hebben ontketend, weer een vlieg-wiel-effect heeft op de politiek en ze op hun beurt weer opdrijft naar een nog verdere anti-Servische dadendrang dan zij wellicht uit zichzelf al bezaten.

Evenwicht zoek

Uiteindelijk wordt daarmee een klimaat bereikt waarin het vrijwel unaniem voor de hand liggend wordt gevonden om over te gaan tot Navo-bombardementen op de Serviërs, op een moment dat de partijen op één lijn zijn gebracht over een mogelijke vredesregeling. Zo ontstaat een keten van absurditeiten zonder dat men tot bezinning komt. Zelfs het zetten van vraagtekens blijft achterwege. Maar als objectiviteit in dit klimaat van anti-Servische obsessie niet kan fungeren als maatstaf van beoordeling, is er nog altijd het toetsingskader van het recht. Bij de toemeting van rechten en verplichtingen blijkt dan elk evenwicht zoek.

We moeten vaststellen dat de aanvankelijke bemoeienis van Klein-Joegoslavië met de Bosnische burgeroorlog zwaar werd gestraft met een nu al jaren durende VN-boycot, terwijl Kroatië een dergelijke bemoeienis wel wordt toegestaan. De Kroaten intervieneerden ongestraft en op grote schaal met hun geregelde leger zonder dat dit leidt tot meer dan wat obligate protestgeluiden. De voormalige hoofdstad van Krajina, Knin, wordt met

Bosnisch-Servische vrouwen, door Kroatische troepen verdreven uit de Krajina, wachten met hun pannen op eten uit de gaarkeuken van Banja Luka. (Foto AP)

ruim 2000 granaten door de Kroaten aan puin geschoten, maar de Kroatische president Tudjman wordt niet in staat van beschuldiging gesteld wegens het aanvallen van de burgerbevolking.

Maar toen de toenmalige 'president' van de Krajina-Serviërs, Martić, enkele raketten op Zagreb afgeschoten had, werd hij onmiddellijk voor het Tribunaal voor Oorlogsmisdaden aangeklaagd. Toen EU-onderhandelaar Bild inzake de aanval op Knin de euvleemoed had om van een eventuele oorlogsmisdad te spreken, werd hij door Tudjman eenvoudig tot *persona non grata* verklaard en was zijn rol verder uitgespeeld. De door de Kroaten uitgevoerde plundering

nische schoonmaak' van de Krajina die gepaard ging met plundering en brandschatting van Servische bezittingen en moordpartijen op de schaarse Servische achterblijvers, wordt met een soort neutrale onverschilligheid tegemoet getreden. Dat daarbij meer dan honderdduizend Serviërs op de vlucht werden gedreven — onbetwist de grootste volksverhuizing van de Balkanoorlog — brengt de media en dus het grote publiek tot weinig reacties. Etnische zuiveringen, uitgevoerd in gebieden waar al honderden jaren Serviërs wonen, zijn kennelijk minder verwerpelijk en misdadig dan etnische zuiveringen uitgevoerd door de Serviërs. Het bestrijden van de notie dat alle partij

en in de burgeroorlog zich niet alleen naar dezelfde rechtsprincipes dienen te gedragen maar ook naar dezelfde maatstaven beoordeeld moeten worden, zal ongetwijfeld leiden tot nog meer humanitaire catastrofes. Als de oorlog, onderbroken door kortstondige vredesintermezzo's, definitief uitgevochten wordt op het slagveld, dreigt een complete Servische militaire nederlaag. Want ook de westerse mythe over de kracht van de Bosnische Serviërs is altijd slechts een verdrichtsels geweest om hen als de grote bedreiging te kunnen afschilderen. Dan zullen grote delen van Bosnië verder van Serviërs worden gezuiverd en daarover dan bij de huidige anti-Servische stemming

weinig worden getreurd. Maar daarna zal het, langzaam of snel, ongetwijfeld komen tot een afrekening tussen Moslims en Kroaten onderling.

Dat de Kroaten daarbij open durven aan het langste eind trekken, lijdt geen twijfel. De realisatie van een Groot-Kroatië zal zich dan voltrekken. Een dergelijke Groot-Kroatische republiek zal een politiek gaan voeren van open armen naar het Westen toe en daarmee uitbreiding van de westerse invloedssfeer op de Balkan veiligstellen. Tot tevredenheid van de westerse leiders en politici uiteraard.

Dr. W. Gideon is politoloog.

nos Teletekst d.d. 15 januari '93.

Turkse aanval : 150 Koerden gedood.

De Turkse luchtmacht heeft bij de aanvallen van de afgelopen dagen op een kamp met Kurdische opstandelingen zeker 150 PKK- rebellen gedood. Dit meldt het semi-officiële persbureau Anatolia.

De aanvallen werden uitgevoerd met Cobra- en Sikorsky helikopters. Het kamp van de Kurden ligt in het Oosten van het land in een bergachtig gebied. Op het moment van de aanval bevonden zich er zo'n 300 PKK- strijders.

Bij de al negen jaar durende strijd zijn al meer dan 5000 doden gevallen. De internationale gemeenschap heeft de manier waarop Turkye tegen de Kurden optreedt, veroordeeld.

---

op 13 januari werd Irak door 110 vliegtuigen (bommenwerpers) gebombardeerd zonder mandaat van de veiligheidsraad. Het waren weer onredelijke eisen. Israel laat 410 Palestijnen verbannen en trekt zich niets aan over een veroordeling van de V.N.? (Hoe bestaat het.)

RTL Teletekst d.d. 21-01-'93.

"Geen aktie zonder toestemming V.N."

Nieuwe vergeldingsacties tegen Irak mogen alleen plaatsvinden met toestemming van de Verenigde Naties.

Het Europese Parlement kwam donderdag tot dit besluit naar aanleiding van de Amerikaanse raketaanval op Bagdad.

Deze aanval vond zondag plaats zonder medeweten van de V.N.

Volgens de Europarlement komt de geloofwaardigheid van de V.N. in het geding als individuele landen eigenmachtig resoluties gaan afdwingen.

Als toelichting: er zijn 45 kruisraketten vanaf oorlogsbodems van twee kanten afgevuurd. Tijdens in totaal 3 aanvallen zijn er 45 burger slachtoffers gevallen.

De blinde vlek voor de Koerden

Minister Van den Broek en zijn Duitse collega van Defensie, Rùhe, vinden de Turkse aanpak van het Koerdische probleem legitiem, als Ankara maar geen Nederlandse of Duitse wapens gebruikt. In de Tweede Kamer verklaarde Van den Broek dat men bij de Turkse campagne oorzaak en gevolg niet door elkaar moet halen.

FRANS VAN HASSELT

De Koerdische kwestie stelt niets voor. Die wordt vanuit Syrië angeblazen en zal snel doodbloeden." Aldus, in 1984, de Nederlands ambassadeur mr. Peter C. Nierman in Ankara, die er inderdaad in slaagde zijn ambtstermijn af te ronden zonder eenmaal de Koerdische hoofdstad Diyarbakir in Oost-Turkije te bezoeken.

Op 15 augustus 1984 begon de PKK, de zes jaar eerder opgerichte Arbeiderspartij Koerdistan met als doel afscheiding van de tien tot twaalf miljoen Koerden, een offensief in Oost-Turkije tegen alles wat Turks was. Tot dusver heeft deze oorlog circa vijfduizend levens gekost; ruim duizend alleen al dit jaar. Het aantal Turkse militairen dat tegen de Koerden vecht, is gegroeid tot honderdduizend

(vorig jaar nog veertigduizend), terwijl 34.000 Koerdische dorpswachters de bevolking tegen de PKK zouden moeten beschermen.

Het openbare leven in deze contreien is totaal ontwricht. De uitzonderingstoestand geeft de militaire autoriteiten bijna absolute bevoegdheden. De meeste scholen en gerechtshoven functioneren niet meer. Veel mensen vluchten naar West-Turkije en deze ontvolking wordt door president Ozal toegejuicht als mogelijke oplossing voor het probleem.

Kort na de achtste verjaardag van het zomeroffensief hebben de Turkse strijdkrachten 36 uur lang het in de bergen gelegen provinciehoofdstadje Çirnak bestookt naar aanleiding van een PKK-overval op enkele officiële instellingen. Er vielen 'slechts' negentien doden, maar alle huizen raakten zwaar beschadigd. Daags erop trok de meerderheid van de Koerdische bevolking, circa twintigduizend mensen, uit het stadje weg. Iets dergelijks geschiedde op kleinere schaal in het stadje Kulp, niet ver van Diyarbakir. Wat door de PKK nog lichtelijk overdreven (of voorbarig?) genocide wordt genoemd, lijkt in werkelijkheid een weloverwogen poging van de legerleiding centra die gelden als "bolwerken van PKK-sympathisanten" zodanig te intimideren, dat ze worden ontruimd.

Vanwege het medeleven met de diverse drama's op de Balkan, is er weinig internationale aandacht voor de enigszins vergelijkbare operatie in Çirnak. Minister Hans van den Broek, die een officieel

bezoek bracht aan Turkije (waar aan hij een korte vakantie koppelde), toonde - niet voor de eerste keer - openlijk "begrip" voor de Turkse actie tegen de PKK. Hij huissterde, op de vroege morgen, naar vertegenwoordigers van twee mensenrechtenorganisaties, maar ging een ontmoeting met de fractie van Koerdische parlementariërs uit de weg. Met als rechtvaardiging dat hij al met de minister van Buitenlandse Zaken, Hikmet Çetin, had gesproken, "en dat was ook een Koerd", zij het een volledig geassimileerde.

Afgelopen week kwam de in Ankara aanbeden bewindsman in de Tweede Kamer op het onderwerp terug. Naar aanleiding van de Turkse veldtocht op Iraaks gebied tegen de PKK, waarover Groen Links zich zorgen maakt, verklaarde hij dat men "daarbij oorzaak en gevolg niet door elkaar moet halen".

Acht jaar geleden sprak ambassadeur Nierman nog van een onbelangrijke kwestie. Nu gooit de minister alles op het begrip terreur. Waar voert de blinde vlek, die de Nederlandse diplomatie al zo lang voor Turkije's grootste probleem aan de dag legt, op terug? Uiteindelijk op de behoefte dat land binnen de Westers-Atlantische sfeer te houden. Tevens dient de Navo-partner als sterk bolwerk, aanvan-

Turkse militairen slepen een machinegeweer naar een PKK-kamp in Khaftanin, dat deze week door Turkse troepen is veroverd. (Foto EPA)

kelijk tegen het communisme, nu tegen het om zich heen grijpende islamitisch fundamentalisme. Turkije moet tegenwicht bieden aan de islamitische, veelal Turksprekende republieken van de voormalige Sovjet-Unie. Het krijgt daarbij een zogenaamde model-

hoe kan een land zijn modelfunctie vervullen als het bijna al zijn politieke en militaire aandacht richt op zijn eigen zuidoostelijke provincies en op de provincies aan de andere kant van de grens? En als het niet kan verhinderen dat de PKK in eigen land het vrachtver-

ten? De PKK kan nu zonder veel moeite tienduizenden jongeren mobiliseren. Aanvankelijk ging dat, zoals de beschuldigingen waarschijnlijk terecht luiden, met ontvoeringen en andere bedreigingen. Maar Turkse waarnemers geloven PKK-leider Abdullah Ocalan als hij zegt dat de leiding de toeloop eerder moet afremmen dan stimuleren.

Turkije heeft een 'modelfunctie' en dient als bolwerk tegen het oprukkende islamitische fundamentalisme

functie. De explosieve groei van de fundamentalistische Welvaartspartij, die vorige week zondag bij tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen meer dan een kwart van de stemmen en vier burgemeesterschappen rondom Istanbul kreeg, moet heel wat wenkbrauwen hebben gefronst.

Maar afgezien van dat laatste,

keer met Noord-Irak stillegt, zich gedwongen voelt zijn eigen steden te bestoken en zijn journalisten liquideert? Wat voor voorbeeldfunctie kan er dan nog vanuit gaan?

Van den Broek riep de Tweede Kamer op oorzaak en gevolg niet door elkaar te halen. Men kan hierin met hem meegaan, maar waardoor is de PKK, begonnen als klein clubje fanatici en terroristen, in de laatste zes, acht jaar zo sterk gegroeid en heeft, naar Özal toegeeft, zo snel wortel gescho-

In de jaren voor en na de militaire staatsgreep van 1980 heb ik herhaaldelijk het gebied rondom Diyarbakir bezocht. Het was opmerkelijk hoe vrij de Koerden zich — behalve in de herfst van 1980 — uitten. De PKK was toen nog niet bekend onder die naam; men sprak toen van Apocu's, de aanhangers van Apo, een Koerdische verkorting van Abdullah. En men sprak er met afschuw over: dat waren nu echt "terroristen", een woord dat men heden ten dage in het zuidoosten niet meer hoort. Dat gold ook nog voor de letters PKK die na 1984 bekend werden. Naarmate echter de Turkse gendarmerie, en later 'speciale teams' rücksichtloos optraden bij de opsporingsacties en daarbij de plaatselijke bevolking be- en mishandelden alsof het allemaal verdachten waren, kwamen alle-

Koerden tussen twee vuren te zitten, al was het ene tenminste een Koerdisch vuur.

De oude verbodsbepaling op de Koerdische taal en muziek werd onder militair bestuur (tussen 1980 tot 1983) alleen maar versterkt. President Özal kwam in een latere fase met concessies op dit terrein, die door premier Demirel vorig jaar nog werden uitgebreid in de kortstondige periode waarin hij de Koerdische bevolking 'affectie' in het vooruitzicht stelde. Zoals het vaak gaat in zulk soort situaties: de concessies kwamen te laat en gingen niet gepaard met enigerlei matiging van het militaire geweld.

Van den Broek zou trouwens vermoedelijk poneren: zulke concessies moedigen de "terroristen" — inmiddels tienduizenden — alleen maar aan. Juist daarom, zo zei hij tijdens zijn bezoek aan Turkije, heb ik niet willen praten met de Koerden in het parlement, die soms sympathie voor de PKK laten blijken.

Er komt echter een moment waarop men zich afvraagt: kunnen de opstandelingen nog sterker worden? Het Turkse bewind pretendeert in Irak op grote schaal te werken aan de fysieke uitschakeling van de Koerden. De kans dat dit lukt lijkt gering. Al die "terroristen" hebben jongere broers en zusters in de kinderrijke Koerdische gezinnen. Bezoekers van de Koerdische provincies valt altijd de felheid van de jeugd op. Als daar nog de motivatie bijkomt van een martelaarschap van een ouder familielid en als men zich realiseert dat de Koerden zich over heel Turkije als een olievlek aan het verspreiden zijn, dan is er maar een conclusie: dit is pas het begin van het probleem.

Teletekst 26 maart 1992.

Minister v.d.Broek van Buza is niet van zins Turkije te veroordelen voor de luchtaanvallen op Kurdische kampen. De Turkse luchtmacht bestoekt deze kampen omdat zich daar Kurdische terroristen zouden ophouden.

Volgens van den Broek is het een recht van elk land om zich tegen terroristen te verweren. Hij wil zich niet oordelen over de middelen die Turkije inzet omdat hij daarom niet over voldoende informatie beschikt.

Het is voor het eerst dat een Navo-lid het leger inzet tegen zijn eigen bevolking. Het feit dat Turkije lid is van de NAVO heeft volgens van den Broek geen invloed op zijn beoordeling.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Teletekst 21 mei 1992. BRTN. Massale betoging Koerden in Brussel.

In Brussel hebben zo'n 10.000 Koerden en sympathisanten betoogd tegen het Turkse beleid ten aanzien van de Koerden. Volgens de betogers voert de Turkse regering al acht jaar een meedogenloze en brutale oorlog tegen de Koerden.

Voor de betoging waren Koerden uit heel Europa naar Brussel gekomen. Ze vroegen dat de Europese Gemeenschap en de Westerse landen zouden tussenkomen. De betogers willen ook dat Europa geen wapens meer levert aan Turkije.

De laatste maanden is het geweld in Turks-Koerdistan weer opgelaaid. Daarbij zijn tientallen doden gevallen.

Teletekst 2 november 1992.

Bron Veronica Nieuwsradio.

Groen Links wil dat minister van den Broek onmiddellijk de Turkse ambassadeur in Nederland op het matje roept over de strijd van het leger tegen de Koerden. Dit zei het Groen-Links kamerlid Sipkes, maandag in nieuwsradio. Dinsdag zal ze hierover mondelinge vragen stellen aan van den Broek.

"Het is onaanvaardbaar dat de internationale gemeenschap zwijgt. Dit weekend zijn er al 1000 Koerden gedood. Er is hier sprake van volkerenmoord," aldus Sipkes. Groen Links wil verder weten hoe het staat met de toekomstige levering van granaten door Eurometaal aan Turkije.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Teletekst 3 november 1992.

Geen Haags protest Turkse aanvallen.

Minister van den Broek weigert de Turkse ambassadeur te ontbieden om te protesteren tegen de aanvallen van Turkije op de Koerden in Noord-Irak. Groen-Links had daar in de Tweede kamer om gevraagd. Van den Broek vindt dat Turkije het volste recht heeft om op te treden tegen de Koerden van de arbeiderspartij PKK. Elk land heeft het recht tegen agressie en terrorisme op te treden, zo zei hij vandaag. Je kan je alleen af vragen of de Turkse militaire reactie binnen of buiten proportie is, aldus de bewindsman.

"Medien und Irak-Krieg"

Walter van Rossum.

Der Krieg gegen den Irak ist nicht erst völkerrechts-widrig, seit "shock" und "horror" im desert-storm der irakischen Wüste herumballern. Von Anfang an bestand die amerikanische Absicht darin, mögfalls an den Vereinten Nationen vorbei eine UN-Resolution im amerikanischen Interesse zu vollstrecken. In dem Moment, da diese Politik unzweideutig öffentlich wurde, hätte es für die sogenannte Völkergemeinschaft keine dringendere Aufgabe geben dürfen als diesen völkerrechtswidrigen Angriffskrieg zu verhindern, der nach den Vorstellungen des internationalen Rechts zu dem schwersten Vergehen schlechthin gehört, schließlich geht es um vorsätzlichen Massenmord, der jetzt auf eine bislang nicht dagewesene Weise gegen das Votum der politischen Weltöffentlichkeit durchgeführt wird. Allerdings ist klar, dass solche Wahrheit zur Zeit von niemandem geschultert werden kann. So versteckt die Politik ihre charakterlosigkeiten hinter diplomatischen Sprachregelungen, welche sich in der medialen Zurichtung der Welt als grotesker Eierbanz fortsetzen. Scheinbar sind unsere Journalisten schlagartig mit Ausbruch des Krieges hyperkritisch geworden. Ver zweifelt ahnen unsere atemlosen Korrespondenten, dass sie wieder einmal in die Falle gegangen sind. Die Bilder vom Aufmarsch der Vermüchtungs-Handwerker und Schemen von ein paar Leichen, verstecken den Krieg mehr als das sie ihn zeigen. Die perfide Illusion, wir seien dabei auf unseren Sofas, ist zur quälenden Paradoxie für viele Journalisten und Zuschauer geworden. Die rasenden Reporter hüllen sich in Wolken aus Konjunk-tiven und man scheint sich jetzt der journalistischen Primär-Tugend zu entsinnen, dass Informationen gefälligst zu überprüfen sind. Im Gefängnis der Ach2-Zeit dämmert die Sehnsucht nach einem Hauch von Echtheit! Medien-arbeiter behaupten gerne, sie könnten sich schließlich nicht die Welt aussuchen, über die sie be-richten. Allerdings tun sie genau dies pausenlos und ohne Bedenken. Erinnern wir uns beispielsweise daran, dass die Bundesrepublik Deutschland in einem Krieg

Krieg in Afghanistan verwickelt ist, von dem zur Zeit allein das Rauschen einer totalen Bild- und Ton-Störung kündigt. Zuvor hatte man uns wenigstens ein paar aufgeblasene Behauptungen über gerettete Frauen und die neue afghanische Demokratie aufgetischt. Sind die Medien also gekauft? keineswegs. Sie spielen bloß ihr Lieblingspiel, sie seien die Boten des Realen, das ist zwar vor-moderner Schwachsinn, ^{und} doch die Lebenslüge einer ganzen Zeit. Da man das Reale nicht einfach spiegeln kann, schließt sich die Bericht-erstatte^r Zeit ganz pragmatisch bei ihrer Weltbeobachtung an die Vorgaben der gerade walzenden parlamentarischen Vermunft. Die politische Realität erschöpft sich für Journalisten in der Wahrnehmung von Politikern, ihrer Themenwahl und ihrem Wertespektrum. Doch die mediale Wahrnehmung der Politik vertraut dabei keineswegs dem eigenen Blick, sondern orientiert sich an anderen Medien. Journalisten beobachten selten die Realität sondern meist nur die Medien-Realität. Und so verdankt sich unsere tägliche Medien-Realität einer routinisierten inneren Gleichschaltung: Medien werden der enormen Realität "herr", indem sie auf extrem triviale Wahrnehmungstechniken zurückgreifen. Nehmen wir das aktuelle Beispiel - als die USA erkennen ließen, daß sie an der UNO vorbei das Regime Saddams beseitigen würden um die Herrschaft im Lande zu übernehmen, lehnte Kanzler Schröder jede Beteiligung an diesem Unternehmen ab. Allerdings hielt er sich bedeckt, ohne die Politik der Vereinigten Staaten zu kritisieren, betonte er bloß "man sehe die Sache anders", als ginge es um zwei unterschiedliche Experten-Meinungen im Freundeskreis. So weigerte sich Schröder, beim Namen zu nennen was ihm wohl von Anfang an klar war: es würde ein völkerrechtswidriger Angriffskrieg aus dem Geiste einer neuen imperialen Machtpolitik.

Begeistert über einen politischen Disput mit blutigem Ernstgehalt, inszenierten die Medien gleich aufregende pro- und kontra-Schlachten, gaben sich als Sachwalter einer um Meinung ringenden Öffentlichkeit und über-sahen geflissentlich stets das eine: die Debatte ob die Amerikaner das Regime Saddams jetzt oder

oder später beseitigen sollen, war von Anfang an "de jure" illegal und "de facto" total absurd, und dafür gab es sehr genaue Gründe. Deshalb mußten die Medien-Menschen im Laufe der Zeit immer mehr daran arbeiten, dieses irrsinnige Abstimmungsspielchen außer-parlamentarische, d. h. intelligente Einsichten abzuschotten. Zum Beispiel wurde in den Debatten der letzten Monate systematisch die völkerrechtliche Seite ausgeklammert. Es wurde zwar über Schröder's Mangel an Diplomatie schwadroniert, aber wieso hat dann niemand gesehen, daß Bush II von Anfang an das diplomatische Parket verlassen hatte; internationale Vereinbarungen interessierten^{im} expressis verbis^{im} nur, falls sie seine Interessen begünstigten. Niemand wollte begreifen, daß das Warten der UN-Waffen-Inspektoren nichts mit Bush's erklärtem Ziel zu tun haben konnte, nämlich das Regime Saddam Husseins zu beseitigen. Und wie sollte sich ein Regime auch entwaffnen lassen, dessen Beseitigung längst im Auftrag gegeben wurde, was spätestens nämlich seit dem "Iraq-Liberation-Bill" vom Herbst 1998, ein offiziell vom amerikanischen Kongreß verabschiedetes Gesetz, der Fall war. Man kann Bush und Co eines nicht vorwerfen: sie hätten ihre wahren Absichten versteckt. Aber genau über diese Absichten wollte hier niemand diskutieren. Statt dessen wurden Diskussionen geführt und von den Medien inszeniert, die diese wahren und keineswegs geheimen Absichten ziemlich geheimnisvoll machten, als ging es um eine Mischung aus humanitärer Mission, Anti-Terror-Kampf, Weltpolizei und allenfalls ein wenig Sicherheit in Sachen Öl-Nachschub. Es hätte genügt, mal über den humanitären Raum und der Vereinigten Staaten zu informieren. Bei den letzten 67 (sieben und sechzig) Kriegen, an denen die USA beteiligt waren, sind exact 67 Diktaturen oder korrupte Regimes herausgekommen, von den vielen Millionen Toten ganz zu schweigen. Statt dessen mußte sich jeder Kritiker der amerikanischen Strategie erst einmal gegen den Verdacht des Anti-Amerikanismus zur Wehr setzen. (Reinhold Jiddisch) - my unbekannt en schryfwyze?) wurde wiederholt, die aktuelle irakische Krise verdanke sich dem Umstand daß Saddam Hussein 1998 die UN-Waffen-Inspektoren

Inspektoren aus dem Land geworfen hätte. In Wahrheit wurden sie offiziell zurückgerufen um dem amerikanischen Botschafterment von Bagdad im November 1998 zu entgehen. Und die fiese Faktenlage um das äußerst problematische Verhalten dieser Waffeninspektoren unter Richard Butler, ist keineswegs apokryph. Gut, man mag einräumen, daß in den Massenmedien — und von denen ist hier, im wesentlichen die Rede — auch einiges kritische zu finden war. Doch waren diese vergleichsweise marginalen Stimmen je auf der Höhe des Einsatzes, nämlich der absehbaren Destabilisierung der an sich schon wenig ruhmvollen Weltordnung durch die neue imperiale Politik der Vereinigten Staaten? Die kontra-Argumente streuten ein wenig Verdacht; sie hielten sich weitgehend diplomatisch bedeckt, sie übersahen systematisch die erklärten und überaus klaren amerikanischen Absichten. Und so plausibilisierten sie stets eine Debatte, die vor allem den Kern der Lage verhüllte. Kurz: man kann natürlich allen Ernstes darüber diskutieren, ob man Neger schlagen soll. Wer sich an einer solchen Debatte mit skeptischen Einwänden beteiligt, hat die entscheidende Schlacht allerdings bereits verloren. In diesem Sinne hatte die öffentliche Debatte in den letzten Monaten keinen anderen Sinn, als die entscheidenden Fragen nicht zu stellen und uns über die längst verlorene Schlacht hinwegzuträsten. Und jetzt, da die heiße Schlacht im Irak begonnen hat, helfen uns die an grün blitzenden Bildern aufdringlich zweifelnden Journalisten, auch nicht mehr.

leest mitgeschreven van
cass.- band - opname

WORTM - Radio kr. Tag. 31.3.03
BP.

pag. 3 - bij wel onderaan: (betreft in context: "Tijden
den loove worden..."?)
 Actam ausdam? } kon ik maar de mitgesproken
 → Act am ausdam? } tekst niet herleiden.
 ab } Een juridische term?

'Media worden bij een hype vaak eenzijdig'

Socioloog Vasterman over 'nieuwsgolven'

Journalisten zoeken bij mediahypes bevestiging van wat zij al denken. *Carry* leidt tot eenzijdige berichtgeving, zegt socioloog Peter Vasterman.

Door onze redacteur

MEREL THIE

UTRECHT, 12 FEBR. Binnen twee weken na de moord op de Haagse docent Hans van Wieren wordt een begeleider op een dovenschool in Amsterdam neergestoken. Een crant kopt: Weer aanslag op leerkracht. Vrijwel alle kranten leggen in het eerste bericht een link met de moord op Van Wieren in Den Haag. Enkele dagen later blijkt hoe onvergelykbaar deze twee zaken zijn als de oud-leerling verklaart de leraar te hebben neergestoken omdat hij vroeger door hem misbruikt zou zijn.

Volgens socioloog Peter Vasterman (1951) is het „een vanzelfsprekende journalistieke reflex” om verschillende onderwerpen onder één noemer te willen brengen. „De steekpartij in Amsterdam werd in eerste instantie gezien als teken van toenemend geweld op scholen, terwijl het daar niets mee te maken had.” Dat is een kenmerk van een hype, zegt Vasterman. Na een ingrijpende gebeurtenis worden er voorbeelden bij gehaald die helemaal niet zo vergelijkbaar zijn.

Vasterman, docent aan de School voor Journalistiek in Utrecht, promoveert vandaag op het onderwerp mediahypes aan de Universiteit van Amsterdam. Daarvoor onderzocht hij onder meer de nieuwsstromen rond de Bijlmer-ramp en die rond zinloos geweld. Een hype ontstaat volgens hem wanneer de media een aanjagende rol krijgen, in plaats van een volgende. Hij formuleert het zo: een hype is een mediabrede nieuwsgolf die het gevolg is van een zichzelf versterkend proces waarbij nieuws niet alleen vervolgnieuws genereert, maar ook maatschappelijke gevolgen, die ook weer nieuws opleveren.”

De noodzakelijke ingrediënten daarvoor zijn: een sleutelgebeurtenis (zoals bijvoorbeeld de dood van Meindert Tjoelker in 1997). En een

(Foto Johannes van Assem)

gezaghebbend persoon die die gebeurtenis koppelt aan een thema dat leeft in de samenleving. Bij Meindert Tjoelker gebeurde dat toen politiechef Cees Bangma diens dood omschreef als 'zinloos geweld'. Daarna kan de hype losbarsten. Vasterman concludeerde dat na een aangrijpend incident de 'nieuwsdrempel' voor soortgelijke incidenten wordt verlaagd. „Straatgeweld komt dan sneller op de voorpagina.”

Daardoor ontstaat het beeld dat de incidenten steeds vaker voorkomen. Belangengroepen en politici voelen zich dan geroepen om te reageren. En, zegt Vasterman, mensen gaan denken: hee, dat heb ik ook. „Dat zag je bijvoorbeeld bij de Bijlmer-ramp. Na elke publicatie over gezondheidsklachten als gevolg van een mogelijk giftige lading van de Boving, meldden zich nieuwe mensen met klachten. Enige tijd na de sleutelgebeurtenis laten de statistieken dan een daadwerkelijke stijging zien.”

Zoals u een mediahype omschrijft, kan 'gewoon groot nieuws' zich ook ontwikkelen. Een belangrijke gebeurtenis lokt nu eenmaal reacties uit.

„Ja, de scheidslijn is niet altijd glashelder, maar er is toch een verschil tussen media die een nieuwsgebeurtenis volgen, zoals een oorlog waar elke dag nieuws uit voortkomt, en een hype waarbij de media de aanjager zijn. Zoals bijvoorbeeld in Enschede, toen werd ge-

suggereerd dat er misschien wel bommen opgeslagen waren op het terrein van de vuurwerkfabriek. Uit dat gerucht kwamen al allerlei verhalen voort, voordat duidelijk was of het waar was.”

U schrijft in uw onderzoek dat de media medeschuldig zijn aan het veroorzaken van stress-gerelateerde gezondheidsklachten bij de zesduizend mensen die zich na de Bijlmer-ramp meldden voor medisch onderzoek. Maar dat verslaggevers op zoek gingen naar feiten over de mogelijke giftige lading van de Boving is toch normaal journalistiek werk?

„Ja, en er is ook heel veel goed spitswerk verricht, maar feit was wel dat toentertijd elke kleine aanwijzing voor een giftige lading tot enorme opwinding leidde, terwijl feiten die op het tegendeel wezen, grotendeels werden genegeerd.”

Wat zijn de gevolgen van mediahypes?

„Uit mijn onderzoek blijkt dat tijdens een hype, journalistieke normen minder worden nageleefd. Zo kan er een verkeerd beeld van de werkelijkheid ontstaan omdat incidenten eerder en de krant halen. En in hypes wordt de berichtgeving vaak onzorgvuldiger. Als de opwinding groter is, daalt de kritische waarneming. Er wordt meer gebruik gemaakt van anonieme bronnen en de neiging om geruchten te melden is groter. En ten derde, doordat de sleutelgebeurtenis in een vroeg stadium gelabeld wordt, wordt het moeilijk om nog naar andere verklaringen te kijken. Journalisten hebben de zeer menselijke eigenschap te zoeken naar bevestiging van wat zij al denken.”

U schrijft dat redacties elkaar steeds meer volgen bij het bepalen van nieuwswaarde van onderwerpen. Werkt dat mediahypes in de hand?

„Ja, er zijn meer media en de ideologische verschillen tussen die media zijn kleiner geworden. Daardoor speelt de concurrentie zich meer af op hetzelfde terrein. Ik zou het wijs vinden als media weer meer hun eigen agenda gaan volgen.”

• RECENSIE: morgen in Boeken

Op 1 maart begint het proces-Dutroux. Zal dat leiden tot dezelfde taferele die in 1996, vlak na de arrestatie van de perverse kindermoordenaar, de media domineerden? De hele wereld leek toen te draaien om dit schandaal. Talloze verhalen waren er te lezen en te zien over pedofilie, seksueel geweld, moord en doodslag, falende politiediensten, corruptie politici, falende rechters en de achterlijkheid van België. Aan de andere kant was er een vloedgolf aan leed, woede, frustratie en aanklachten, met de Witte Mars van driehonderdduizend Belgen in Brussel op 18 oktober 1996 als hoogtepunt.

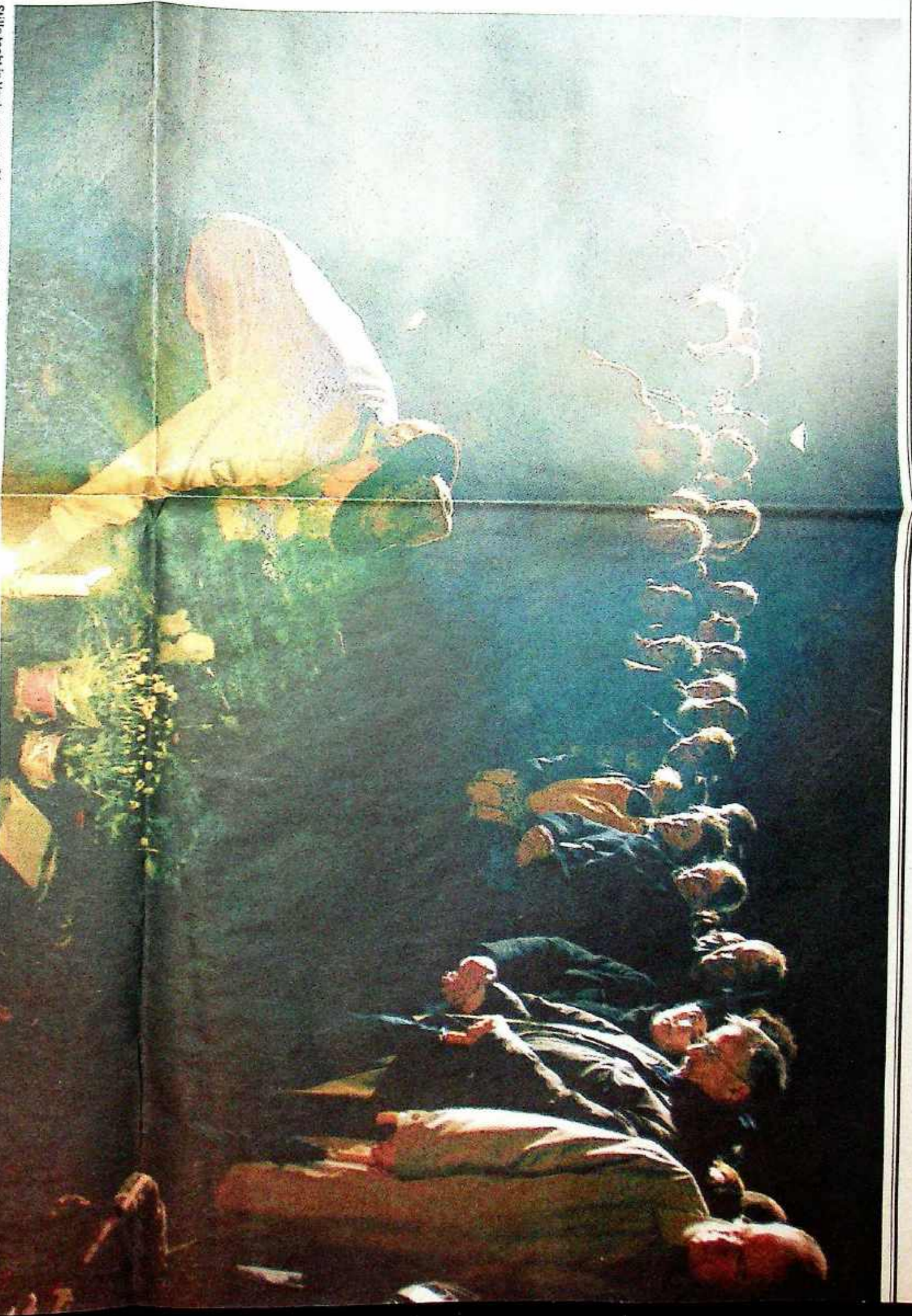
Het was een klassiek geval van een *medialype*. Beweert althans de socioloog Peter Vasterman, deskundige bij uitstek als het gaat om medialypes. Vasterman, verbonden aan de School voor Journalistiek in Utrecht, verdeelde de vorige week aan de Universiteit van Amsterdam met succes zijn proefschrift over dit onderwerp.

Zijn met theoretische beschouwingen, grafieken en anekdotes verrijkte boek zal ongetwijfeld voor een aantal journalisten de diepgewortelde vooroordelen over sociologen bevestigen. *Sociologie luidt aan cijferfetisme, is onmachtig in taal en begrijpt de journalistiek van geen kant. Daar komt bij dat journalisten zich verzetten tegen de gedachte dat hun eigen gedrag door omgevingsfactoren wordt beïnvloed of zelfs wordt bepaald.* Journalisten zijn individualisten die menen unieke producten te maken, zonder last of rugge-spraak, slechts doorgevend wat er gebeurt.

Daar is lichtelijk naïef, zou men zeggen, want ook in de wereld van individualisten spelen krachtige groepsprocessen en opvattingen over het vak een rol. Hoe krachtig die soms zijn, is te zien aan een medialype, een begrip dat inmiddels zo vaak gebruikt wordt dat het een hype op zichzelf genoemd kan worden. Alles waar media in korte tijd veel aandacht aan geven, wordt een hype genoemd – van een schandaal rond het koningshuis, via de Oranjegekte bij interlandvoetbalwedstrijden tot de commoie over fraude in het bedrijfsleven. Het woord hype dreigt daardoor elke betekenis te verliezen. Voorzover het überhaupt betekenis heeft, want nieuw lijkt het verschijnsel niet.

De klagenzangen over journalisten met hun voorkeur voor altijd dezelfde sappige verhalen over misdaad, rellen, rampen en enge ziektes zijn al oud. In een nabeschouwing over de rol van media bij de communistenjacht volgend op de Hongaarse opstand van november 1996, signaleerde bijvoorbeeld de politicoloog Hans Daudt dat in de journalistiek 'op moeilijke momenten de nucliëre tegemethodie ontbreekt die mede de basis moet zijn voor openbare gedachteswisseling en meningsvorming'. Daardoor kan in Nederland in onverwachte situaties een spontane gelijkschakeling van de media ontstaan op basis van telle emoties.

Vasterman probeert een verklaring te geven voor die spontane gelijkschakeling, die de laatste tijd enorm lijkt te zijn toegelomen. Hij doet dat aan de hand van drie grote nieuwsondervragen van de laatste twintig jaar: zinloos geweld, seksueel misbruik en de nasleep van de Bijlmercramp. Hij beziet de bij tijd en

Stille tocht in Venlo, waar op 22 oktober 2002 de 22-jarige René Steegmans werd doodgeślagen.

Op hol geslagen media

Analyse van het ontstaan en de betekenis van hypes

wijle pikende media-aandacht voor deze onderwerpen in relatie tot 'zich-zelf versterkende processen bij de nieuwsproductie'. Het beeld dat uit die processen oprijst is verontrechtend voor journalisten, en het stemt Vasterman dan ook tamelijk somber.

Media rennen bij sommige gebeurtenissen die bijvoorbeeld in hun manier van vertellen passen, massaal achter elkaar aan in hun zucht om steeds krachtiger verhalen te achterhalen. Daarbij is sprake van selectieve vooruitwaring en karikatuurle, soms zelfs onjuiste beeldvorming van daders en slachtoffers. Sommige slachtoffers blijven voor eeuwig hangen aan een begrip als 'zinloos geweld' (Meindert Tjoelker, René Steegmans), terwijl talloze anderen niet meer dan een kortje op pagina 2 opleveren.

Waarom dat zo is, wordt ook bij Vasterman niet erg duidelijk. De kracht van zijn analyse ligt in de beschrijving van nieuwsprocessen en de maatschappelijke reacties, niet zozeer in de voorspel-

lende waarde. Het enige dat je op dit vlak kan zeggen is dat hype-gebeurtenissen goed moeten passen in de stelling van de samenleving en in de (steeds kortere) spanningshoogte van media.

In zoverre zou je ook optimistisch kunnen zijn over de dynamiek van media. Blijkbaar hebben ze de vinger op de juiste plek aan de pols van de samenleving en weten ze uitstekend te vertellen waar de problemen liggen. Het 'sleutelgebeurtenis' waarin alle angst, vernedering, zorgen en stemningen een plaats kunnen krijgen.

De ontwikkeling in media-aandacht voor seksueel misbruik is wat dat betreft het meest treffende voorbeeld, hoewel de casus op de keper beschouwd niet in de hype-definitie van Vasterman lijkt te passen. Daarin spreekt hij namelijk van 'een snel piekende nieuwsgolf met één gebeurtenis als startpunt'.

Zijn nieuwsanalyse van seksueel mis-

bruik tussen 1980 en 2000 toont echter fraai aan hoe een onderwerp door toedoen van maatschappelijke organisaties (de gezondheidszorg en het therapeutendom) en nieuwe opvattingen (zoals het feminisme) geleidelijk op de agenda kan komen te staan. Dat enkele sleutelgebeurtenissen (vermeend kindermisbruik door clowns in Oude Pekela, de Bolderkar-affaire, Eper incest-affaire, Dutroux) in die geleidelijke ontwikkeling de agenda steeds belangrijker maken, kan niet verbloemen dat we kijken naar een langzame aanpassing van media aan veranderende opvattingen, verhoudingen en inzichten. Door die aanpassing krijgen de blijbaard door het publiek gewenste veranderingen in rechtspraak, gezondheidszorg, preventie, schoolgeleiding, opsporing en therapie gestalte.

Niets mis mee, zou je zeggen. Toch is dat een misverstand, want in dergelijke nieuwsprocessen komt de professionele journalistieke standaard soms onder hevige druk te staan. Als op

hol geslagen meutes rennen journalisten achter elkaar aan om de mooisite en meest dramatische verhalen te kunnen maken, die allemaal maar twee emotionele betekenissen lijken toe te laten: het is allemaal te erg voor woorden en de autoriteiten laten alles op zijn beloop. Veel tijd voor hoor en wederhoor, betrouwbaarheid en evenwichtigheid is er dan niet meer. Maar des te meer voor emotie en gruwelijke en extreme details.

In verder terug gelezen tijden was de aantekening tegen de voorkeur van journalisten voor bizarre, lugubere en extreme zaken exclusief gericht op sensatiekranten en andere publicistische producten van lager allooi. Maar wie kijkt naar de minutieuze beschrijving van de media-aandacht voor sommige kindermisbruikaffaires, komt daarin vaak ook de namen van genoemde kwaliteitsmedia tegen, zoals *NRC Handelsblad*, *NOS Journaal*, *NCRV* en *de Volkskrant*, ook als het gaat om gruwelijke horroretails, ongecontroleerde

beweringen, eenzijdige interpretaties en overdadige tranentrekkerij.

Blijkbaar zijn ook de kwaliteitsmedia beland in de concurrentiestrijd om groter te worden en is de angst om door scorende collega's journalistiek niet voor vol te worden aangezien een primaire drijfveer geworden. Is daar wat aan te doen? Vasterman houdt het erop dat meer onderzoek als het zijne kan bijdragen aan 'een evenwichtiger debat over de rol van de journalistieke media in de samenleving'. Dat vertaalen naar een evenwichtiger media-inhoud klinkt steeds luider in politiek en samenleving. Wat dat betreft heeft Vasterman dus een doorwrochte bijdrage geleverd aan een hoogst actueel thema. Maar of een debat kuddegedrag kan veranderen moet ernstig worden betwijfeld.

Huib Wijffjes

FOTO: JOOST VAN DEN BROEK - DE VOLKSKRANT